

II 7 3064

Хомер

ИЛИЈАДА

Превод
Милош Н. Ђурић

Београд
2004
ДЕРЕТА

Прво певање КУГА. ГЊЕВ

1.

Позивање Мусе. Агамемнон вређа свеишћеника Хриса

Гњев ми, богињо певај, Ахилеја, Пелеју сина,
злосрећни, штоно Ахејце у хиљаде ували јада,
душе пак многих јунака јаких посла Аиду,
а њих учини саме да буду пљачка за псине
и још гозба за птице – и тако се Дивова воља
вршила – откад се оно у свађи разишли били
Атрејев син, јунацима вођа, и дивни Ахилеј.

- Ко ли од богова раздор и борбу међу њима створи?
Дивов и Летин син. Он гњевом плану на краља,
10 страшну болест баци у војску, те гињаху пуци,
зато што је Хриса увредио, његова жреца,
Атрејев син. Он стиже до брзих ахејских лађа,
ћерку да откупи своју, а голем је носио откуп,
држећ' у рукама ловоров венац Феба стрелача
на златном жезлу, и сву је ахејску молио војску,
а највише два владара јунака Атрида:
„Атреју синци и сви Ахејци с назувком лепим,
дали нам бози, станари на Олимпу, Пријамов да град
разрушите и својој да кући се вратите здрави!
20 Мени пак милу повратите ћерку и узмите откуп
страхујући од Дивова сина, Феба стрелача!“

То му повладише други сви Ахејци да треба
жрецу одати пошту и откупе примити сјајне.
Али се не свиде то Агамемнону, Атреја сину,
него га отпреми грубо и погрдне додаде речи:

„Да те не видим више код пространих бродова, старче,
ни да боравиш сад ни поново њима да идеш,
јер ти жезло неће помоћи ни божији венац!
Не дам ове на откуп; и пре ће дочекат' старост
30 у кући нашој у Аргу, од завичаја далеко,
служећи као ткаља и на мој лежући одар.
Одлази, немој ме дражит', одавде здраво да одеш!“

Тако рече, старац се поплаши, послуша претњу,
па он муком оде низ игало пребучног мора.
Кад већ одмаче даље, тад старац мољаше много
господа Аполона, ког роди лепокоса Лета:

„Чуј ме, сребролуки боже, ти Хриси и пресветој Кили
одбрано, ти што си јаки господар Тенеду, чуј ме,
Сминтеју! Ако икад саградих угодан храм ти
40 или ако ти спалих од бикова или од коза
дебела стегна икада, ову ми испуни жељу:
моје наплати сузе Данајцима стрелама твојим!“

2.

Ајолон шаље куђу

Такву молитву рече, и чује га Фебо Аполон,
те он с олимписких сиђе висина у срцу срдит
носећ' на плећима лук и двоклопац тулац;
срдиту њему звекну на плећима убојне стреле,
када се покрене сам, а иђаше личећи на ноћ.
Затим подаље седне од лађа те изметне стрелу,
сребрни звекеће лук му и злоукоко звижде му стреле.
50 Најпре он мазге згађати узме и брзу пашчад,
онда оштрљату стрелу и на људе оданне саме,
стрељаше: свуда запламтеше лешева ломаче силне.

3.

*Калханџи ојомиње Аџамемнона нека Хрису враџи њеџову
ћерку*

Девет већ дана божје по табору падаху стреле
а дан десети сазва Ахилеј на збориште народ;
њему ту мисао Хера белорука на душу стави,
јер се за Данајце стараше њихову гледајућ' пропаст.

А кад се искупе они и кад се на зборишту нађу,
тада брзоноги уста Ахилеј и рекне им ово:

„Атрејев сине, мислим одавде да ћемо кући
60 вратит' се поражени, и ако се спасосмо живи,
када и рат и куга Ахејце заједно бију.

Него дела да врача ил' жреца питамо неког
или тумача снова – јер и сан Диве нам шаље –
нека нам каже шта се толико Фебо Аполон
разгњеви, да л' стоволовки, да л' завету замера нашем,
не би л' од јањади мирис и коза бираних како
хтео да прими и тако да од нас уклони помор!“

Тако им рече и седне, и мед њим устане Калхант
Тесторов син, од свију што најбоље толкује птице.

70 Он је садашњост знао да види, будућност и прошлост,
ахејским лађама он је под Илиј пут показив'о
врачањем својим, а тим га обдарио Фебо Аполон.

Он им у намери доброј проговори и рекне ово:

„Зовеш ме, Диву драги Ахилеју, да вам изнесем
зашто се љути господ Аполон што гађа далеко.

Ја ћу и рећи, ти промисли и закуни се мени
да ћеш ми речима радо помагат' и јуначком руком.

Јер ја се бојим да ћу разгњевит' јунака што моћно
свима Ахејцима влада, и сваки га слуша Ахејац.

80 Краљ је моћнији кад се на слаба срди човека,
може истога дана и своју стегнути срдњу,
али му остаје гњев у прсима, докле год срце
своје не искали. Али ти промисли да л' ћеш ме бранит.“

Њему к'о одговор тада брзоноги рече Ахилеј:

„Не бој се ништа, но реци што знаш од боговске воље,
јер Аполона ти, Диву љубимца, којем се и ти,
Калханте молиш кад објављујеш пророштва божја

Данајцем, докле ја живим и докле гледам по земљи
нико од Данајаца код пространих бродова тебе
90 напасти неће, ма био то главом и Агамемнон,
штоно се размеће сада најбољи да је Ахејац!“

Тад се осмели гатар беспрекорни и рекне ово:
„Завету нашем не замера бог ни стоволовци нашој,
него се љути рад жреца штоно га краљ Агамемнон
увреди, неће му ћерку да врати и не прима откуп,
зато нас ојади гађач и још ће задати јада.
Неће од Данајаца уклонити страхотну пропаст,
докле драгоме оцу без блага, без откупа цуру
сјајноку не вратимо, у Хрису стоволовку свету
100 не поведемо; тада умирити можемо њега.“

4.

Агамемнон и Ахилеј у свађи

Тако им рече и седне. А мед њима устане онда
Атрејев син Агамемнон, јунак моћан далеко,
туробан, мрачно му срце веома се напуни срџбе,
очи пак његове огњу што букти бејаху сличне.
Најпре погледом ошину врача и ово му рече:
„Злогуки врачу, никад још ти ми не рече добра;
увек си волео ти да саме ми проричеш јаде,
а честито нешто нит рече нит уради икад!
И сад поруке божје Данајцем објављујеш овде,
110 да им стрељач што гађа далеко задаје јаде
што за Хрисову ћерку не хтедох откупе сјајне
узет’, јер волим да је код себе у кући имам;
она од Клитеместре, од моје веренице љубе
мени је дража, јер од ње ликом није ни стасом
нимало гора, а није ни умом ни уметном руком.
Али је ипак хоћу да вратим, ако је боље;
волим да војска се спасе но пропаст јој прека да пукне.
Него ми одмах спремајте дар да остао не бих
ја необдарен мед Аргејцем, јер није то право.
120 Гледајте сви, где мојега сада нестаје дара!“

Њему одговори на то брзоноги дивни Ахилеј:

„Атрејев преславни сине, о лакомче највећи од свих,
како ће дар ти дариват' Ахејци храбри јунаци?
Та ми ни за какво на сносове не знамо благо,
него што беше пљачке од градова, раздано већ је;
није право да народ на гомилу олет је купи.
Него сад ову богу поврати, а теби Ахејци
троструко накнадиће и четвоструко, даде л'
Диве разорити град Тројанцима обзидан чврсто.“

- 130 Њему одговори силни краљ Агамемнон овако:
„Немој, и ако си добар, Ахилеју подобни богу,
умом кривудати тако, јер нећеш преварит' мене
а ни облагат'; зар хоћеш да сам свој уживаш дарак,
а ја да без њега седим и ову кажеш да вратим?
Лепо, ако ми дар јунаци даду Ахејци
и мом угоде срцу да накнаду достојну имам!
Ако л' га не буду дали, ја сам ћу поћи и узет':
ил' твој ил' Ајантов ил' Одисејев узећу дарак
па га одвести, а коме ја дођем, тај ће се љутит'!
- 140 Али о томе биће и доцније речи на време,
него на море дивно сад лађу гурнимо црну,
скупљајмо брзо весларе, стоволовку метнимо у њу
и леполику најзад Хрисову пењимо ћерку.
Крмар старешина који нек буде, ил' Ајант нек води
лађу или дивни Одисеј ил' Идоменеј
ил' ти, Пелејев сине, најстрашнији од свих јунака,
не би л' бога бранича умолио жртвовав жртве.“

- Њега погледав мрко проговори брзац Ахилеј:
„Бестидниче, лукави грабљивче, како ће теби
150 наредбе слушати твоје Ахејац икоји радо,
ил' да отиде на пут ил' храбро у борби се бије?
Нисам ја овамо дош'о са копљаницима да се
бијем Тројанцима, јер ми ништа скривили нису;
нит су ми говеда моја одвели икад ни коње
нит ми у грудастој Фтији, у оној мајци јунака,
потрли усев, јер је међу њима веља даљина;
горе међу њима јесу хладовите и море бучно;
него се, бестидниче, за тобом дигосмо да се
радујеш, теби враћасмо част и Менелају, псето,

- 160 међу Тројанцем, то немаш на уму и не хајеш за то.
Сад већ и мени претиш одузети да ћеш ми дарак,
око њега се много уморих, Ахејци га мени
дадоше! Никад ми дар са тобом не запада једнак,
пошто Ахејци град који насељен разоре тројски,
него најтежи терет у буци беснога боја
моје одваљују руке, а када дође деоба,
дар твој много је већи, а ја се лађама враћам
с бојишта с даром маленим, ал' милим, од рата трудан.
А сад идем у Фтију, јер заиста много је боље
170 кући се вратит' у лађах узвијених, не мислим више
овде да вређан благо и богатство теби гомилам.“

- Њему јунацима краљ Агамемнон одговори на то:
„Бежи кад срце те вуче, а ја те молити нећу
овде да останеш мени за вољу; има и других
који ће поштоват' мене, а највише премудри Диве.
Најмржи мени си ти од богородних краљева свију,
волиш свагда свађе да сејеш и борбе и битке.
Ако си снажан веома, ту снагу бог ти је дао!
Кући одлази с лађама својим и својом дружином
180 и Мирмидонцима владај; за тебе се више не старам
нити твоју зарезујем срцбу, а ово ти претим:
Као што од мене Феб Аполон одузима ћерку
Хрисову, те је шаљем са својом дружином и с лађом
својом, тако ћу главом у твој се чадор упутит'
и твој дарак извести: лепоту Брисејиду ону,
да знаш колико сам силниј' од тебе, да не мари други
са мнош се градити једнак и са мнош поредити себе.“

- Рече, а ухвати мука Пелејића, и тада се њему
на двоје стаде срце премишљат' у рутавим грудма:
190 да ли да оштри потегне мач од бедара и њим
растера скупштину и њим посече Атреју сина,
или да срцбу утиша и своје срце заузда.
Док је тако размишљ'о у својему срцу и души
и мач голем вук'о из корица, сиће Атена
с неба, а њу посла белорука богиња Хера
једнако милујућ' оба и за њих водећи бригу.
Она се приближи озад, Пелејића за косу плаву

ухвати, само он да је види, а други нико.

Зачуди се Ахилеј и одмах осврнув се потом

200 Паладу позна Атену; а страшно јој севнуше очи.

Он се обрати њојзи и крилате прозбори речи:

„Ђерко егидоноснога Дива, шта освану опет?

Да ли да видиш бес Агамемнона, Атреју сина?

Ал’ ћу ти казати нешто, а тако ће, мислим, и бити:

брзо ће он са обести своје изгубити главу.“

Плавока богиња њему Атена одговори на то:

„Ја сам слетела с неба да твоју зауставим срџбу,

ако си вољан да слушаш, белорука посла ме Хера

једнако милујућ’ оба и за вас водећи бригу.

210 Него прођи се свађе и мача из кора не вуци:

Онога речима кори онако како и треба,

јер ћу ти казати ово, и заиста тако и биће.

Трипут добићеш једном толико сјајних дарова

ради увреде ове; но послушај, па се зауздај!“

На то одговори њојзи Ахилеј брзоноги ово:

„Човеку, богињо, личи да ваше послуша речи,

ако се много и гњеви у души, јер тако је боље,

а ко богове слуша, и услишит’ они ће њега.“

Рече, и тешку руку на сребрним крсницам’ држећ’

220 велики мач у корице врати, те послуша лепо

што му рече Атена. А сама се врати на Олимп

егидоносном Диву у дворе мед богове друге.

Поново Пелејев син проговори Атреја сину,

речима стане га грдним срамотит’ не стишавши срџбе.

„Тешка пијанчино, с очима псећим и јелењим срџем,

никад џиси смео да, оружје метнувши на се,

с војском кренеш у борбу ни да у заседу зађеш

с ахејским првим јунацима; то ти се чини к’о пропаст!

Много је боље дабоме по широкој ахејској војсци

230 даре одузимаат’ оном ко противне рекне ти речи!

Краљу изелицо, а само нитковима владаш,

иначе, Атрејев сине, сад би ме последњом врећ’о!

Ал’ ћу ти казати нешто и вељом се заклету клетвом:

Овог ми владарског жезла из којег ни гране ни лишће

више проклијати неће ни процвати када у гори

његово остаде стабло, а кору њему и лишће
окреса мед, те сада га у рукама ахејски носе
синови, штоно суде и Дивову чувају правду;
ово је велика заклетва моја; једном ће жудња
240 за Ахилејем доћи синовима ахејским свима,
узалуд биће ти мука, а ти им нећеш помоћи
када многи јунаци од војскоморе Хектора стану,
гинут' и падат', и тада од гњева ће срце ти пуцат'
зато што ниси хтео да поштујеш првог Ахејца!“

5.

Нестор саветује Агамемнона

Тако Пелејић рече и баци на земљу жезло
што га украшују клинци од злата, а затим он седне;
на другој страни Атрејев син је беснео; уста
мед њима Нестор слаткоречи, беседник јасни из Пила,
њему је с језика текла од меда беседа слађа.
250 Два су колена самртних људи пред њим већ прошла,
штоно се заједно родише с њим и одрастоше некад
у светом граду Пилу, а тада он владаше трећим.
Он им у намери доброј проговори и каза ово:
„Авај, да голема јада што ахејску земљу нам снађе!
Радостан био би Пријам и његови синови с њиме
и други Тројци много у души би радосни били
када би све то чули где вас два се свађате тако
који сте први Данајцем на бојишту и мудрог већу.
Него ме послушајте, јер оба сте од мене млађи.
260 Ја сам саобраћ'о веће и с људима бољима некад
него сте ви обојица, ал' свагда ме штоваху они.
Таквих не видех никад јунака, нит' њих видет'
какви беху Пиритој и Дријант, народа пастир,
Кенеј, Ексадиј и онај боголики јунак Полифем,
Тесеј, Егејев син, што бозима подобан беше.
Они мед људма што ходе по земљи најјачи беху,
најјачи беху и само се с најјачим бораху они,
с планинским зверима оним, ал' ове су пропале грдно.

Ја сам саобраћ'о с њима из Пила пошто сам дош'о,
270 дош'о из далеке земље, јер сами ме позваше тамо;
и ја се борах ту напосе, а с онима нико,
какви су данас по земљи што ходе, не би се р'во.
Ипак су савете моје и беседе слушали они.
И ви ме послушајте, јер увек је слушање боље.
Ако и јеси моћан, не узимај овоме цуре,
него је пусти кад му је синови ахејски даше;
а ти, Пелејев сине, са краљем се свађати немој
јер је већа допала част жезлоноши краљу,
кога је олимписки Диве обдарио диком и славом.
280 Ако си ти и јачи, а роди те богиња мајка,
овај је моћнији силом, јер влада народом већим.
Атрејев сине, гњев свој обуздај, а ја те молим,
немој се љутити више на Пелејева сина,
што је у љутом рату Ахејцима одбрана моћна!“

Моћни краљ Агамемнон одговори њему овако:
„Што си рекао, старче, то све је одиста право,
него овај би човек да буде над осталим свима,
од свих јачи да буде и рад би над свима да влада.
Свима би он наређив'о, ал' неће га сваки да слуша.
290 Ако су бози му дали да копљаник одличан буде,
нису му за то дали увредљиве речи да збори.“

Њему у речи уђе Ахилеј зборећи дивни:
„Заиста, ја бих се плашљивац звао и нитковић прави
кад бих на сваку реч и заповест послуш'о тебе.
Другима све то наређуј, а не заповедај мени,
јер ја не мислим да ћу покорит' се икада теби.
Него ћу друго ти рећи, а ти то запамти добро.
Рукама нећу се ја за девојку с тобом се бити,
а ни са другим, јер ви ми је дадoste, па ми је сада
300 грабите, али од мојег од другoга блага у мојој
црној и брзој лађи одузети нећеш ми силом.
Или покушај само да виде то и ови овде:
твоја црна би крвца по копљу одмах потекла!“

6.

*Одисеј одводи Хрисејиду њену оцу. Агамемнон наређује
покајне жртве*

Тако се заваде они речима преким и кивним,
и тад распусте збор код ахејских бродова сазван.
Пелејић чадорју и једнакостраним лађама оде,
а с њим пође Менетијев син и остала дружба.
Атрејић тада брзу на пучину потисне лађу,
у њу изабере двадесет веслара и стоволку жртву
310 крца за бога, а ћерку леполику Хрисову смести
у лађу, којој вођа довитљиви беше Одисеј.

Онда се отисну они и отплове путем воденим.
Потом Атрејић војсци заповеди нека се пере,
она се стане да чисти и са себе бацаше нечист
у море, бикове клаху и козе Аполону богу –
пуну стоволовку онде на жалу трепетљивог мора,
небу се дизао мирис, око њега дим се узвиј’о.

7.

Ог Ахилеја узимају Брисејиду

Тако се трудили они у табору, ал’ Агамемнон
није одуст’о него Ахилеју сећ’о се претње,
320 те он Талтибију и Еурибату започне зборит’,
својим слугама хитрим и верним гласницима својим:
„Идите сада под чадор Ахилеја, Пелеја сину,
узмите за руку лепу Брисејиду, па је довед’те,
ако л’ је не хтедне дати, ја с већом ћу дружином доћи
па је узети сам, ал’ тада још горе ће проћи!“

Посла их рекавши то и реч им додаде грдну.
Оба нерадо пођу крај жала трепетљивог мора
и Мирмидонцима стигну, до чадорја њиног и лађа.
Ту су Ахилеја нашли где седи уз чадор и лађу,
330 а кад он угледа њих, тад ни мало не би му мило.
Они од зазора силна и страха стану пред краљем,
нит што говоре њему нити га питају штогод,
али се досети одмах и њима пробеседи ово:

„Здраво да сте, гласници, гласоноше Дива и људи,
приђите, ви ми нисте криви, но Агамемнон,
штоно вас овамо шаље рад Брисејиде моме.
Него Дивова него, Патрокло, мому изведи,
па им је предај да воде, а они нек буду сведоци
и пред блаженим бозима и пред људима смртним
340 и пред осорљивим краљем, кад једном невоља сване,
да бих од других ја уклонио погибао срамну.
У свом злурадом срцу краљ Агамемнон бесни,
ни у прошлост не уме да погледа ни у будућност
да му се крај лађа ахејска војска спасе у борби!“

Рече, а Патрокло послуша речи драгог другара,
те он из чадора мому Брисејиду лепу изведе,
те им је преда, а они ка лађама ахејским оду,
за њима нерадо иђаше она. Тада Ахилеј
пролије сузу, седне на страни од своје дружине,
350 пенастој пучини уз брег, на бескрајно гледајућ' море.

8.

Разговор с Тетидом

Пружајућ' руке много овако мољаше мајку:
„Мајко, када си веће маловечним родила мене,
да ми је барем Диве Олимпљанин громовник вишњи
одао част! Ал' сад ми није заклонио образ,
силни краљ Агамемнон Атрејић погрди мене,
сам ми уграби дар и узе и сада га има!“

Рече лијући сузе, а чула га госпођа мајка,
седећ' у морској дубини крај оца, морскога старца,
те се брзо к'о магла над пенасту пучину вину,
360 седне потом крај њега који је ронио сузе,
омилова га руком и речи му прозбори ове:
„Дете, шта плачеш, и каква те жалост у срцу снађе?
Казуј, ништа ми не криј у души, да обоје знамо!“

Уздишућ' тешко брзоноги син проговори њојзи:
„Знадеш и сама, па шта да ти причам кад свему си
вешта?

У град иђасмо свети, у Естионову Тебу,

- и њу узесмо и све однесосмо онде што беше.
Мед собом право све поделише ахејски синци,
Атрејићу даше леполику Хрисову ћерку.
- 370 Али Хрису, жрец Аполона што гађа далеко,
дође медорухим Ахејцима, лађама брзим,
ћерку да откупи своју и голем је носио откуп,
држећ' у рукама ловоров венац Феба стрељача
на златном жезлу, и сву је ахејску молио војску,
а највише два владара јунака, Атриде.
То му повладише други сви Ахејци да треба
жрецу одати правду и откупе примити сјајне.
Али се не свиде то Агамемнону, Атреја сину,
него га одбије грдно и погрдне додаде речи.
- 380 Отиде старац љутине пун, а Апелон њему
услиши молбу, јер богу веома бејаше мио.
Стрелу злоносну он на Аргејце посла, и народ
један за другим стане на гомиле гинут', и свуда
падаху стреле божанске по широкој ахејској војсци.
Вешти откри нам гатар поруку бога стрељача.
И ја први навалих да бога умирити треба,
али Атрејић плану љутином и, уставши брзо,
изрече претњу, и ево сада се испуни она.
У брзој лађи ону Ахејци светлооки шаљу
- 390 у град Хрису, и господу богу поклоне носе,
а два гласника из мог чадора одведоше овчас
Брисеја ћерку на дар што мени је даше Ахејци.
А ти, ако ли можеш, заштити својега сина,
Диву отиди на Олимп и моли га, ако си збором
или твором икад угодила његову срцу,
јер сам често чуо у двору мојега оца
где се хвалиш да си Крониона с облаком тамним
једина ти мед бозима спасла од пропасти грдне,
кад су га богови други Олимпљани хтели да свежу:
- 400 Хера, Посидон и богиња Палада с њима Атена.
Ал' ти, богињо, дође и с Дива одреши севезе
брзо на широки Олимп позвавши сторуког бога,
кога Бријарејем бози, а људи сви Егеоном
зову, он је и од свога оца још снажнији снагом.

Поред Крониона он кад седне моћан и дичан,
њега и бози се преплаше те не везаше Дива.
На то га сети и, седнувши, колена загрли њему
не би ли можда хтео да Тројцима буде на помоћ
нека секу Ахејце на крме их лађама гонећ',
410 и сви Ахејци нека се таква насите краља,
а и Атрејић, силни краљ Агамемнон, нек види
своју грехоту Ахејцу што најбољем пошту не ода.“

Њему Тетида потом одговори лијући сузе:
„Авај, дете моје, шта сам те родила јадна?
Бар да крај лађа седиш неојађен, сине, и срећан
кад ти је мало живота одредила судба, не много!
Сад си маловечан ти, од свију несрећнији људи,
заиста у зли час породих те на то у двору!
Да ту твоју реч испоручим громовном Диву,
420 идем главом на Олимп на снежани, не би л' ме чуо!
А ти седи крај брзих крај бродова па на Ахејце
бесни љутином те се војевања остави сасвим.
Јуче је Див у Океан Етијопцима пош'о
честитим да се гости, а с њим и остали бози.
Ал' ће се дванаестог дана повратити опет на Олимп,
и ја ћу тада поћи у дворе медопражне Диву,
колена загрлит' њему, па ћу га, мислим домолит'.“

9.

Одисеј Хрису њредаје ћерку

Тако му богиња рече и оде, те остави њега
онде у срцу љута рад оне танковите моме
430 што је силом они одведоше. Потом Одисеј
стигне у Хрису свету стоволовку водећи собом.
А кад су они луци у затоне дубоке дошли,
тада савију једра и ставе их у лађу брзу,
катарку метну јој у жљеб ужетима спутив је брзо,
тада веслима лађу довеслају они под пристан,
потом зароне сидро и привежу ужа лађена;
потом пођу и они где вали о брегове бију;
потом стоволовку свету искрцају Фебу стрелачу,

потом и Хрисова ћерка с моропловке ишета лађе.
440 Њу довитљиви сам Одисеј олтару поведе,
милом је оцу преда и прозбори њему овако:
„Хрисо, посла ме амо јунацима краљ Агамемнон,
да ти ћерку доведем и Фебу за Данајце свету
приложим стоволку не би л' се како ублажио господ,
који је аргејској војсци многосузне задао јаде.“

Рече и у руке да му, и Хрисо радосно прими
милу ћерку, а они по реду око олтара
становнога свету стоволовку наместе богу.
Потом опраше руке и јечма захити свако.
450 Хрисо подигне руке и богу се помоли много:
„Чуј ме, сребролуки боже, ти Хриси и пресветој Кили
одбрано, ти што си јаки господар Тенеду, чуј ме:
кад ти се пређе помолих, ја ти се тада домолих,
образ ми сачува ти и Ахејце покара љуто,
дела ми сада јоште и ову услиши жељу
с данајског народа муку и срамотну невољу скини!“

10.

Жрџве ѿомирнице

Такву молитву рече и чује га Фебо Аполон.
А кад се помоле они и јечам по жртвама баце,
најпре им подигну врат на закољу, одеру потом,
460 стегна им тада исеку и двоструким обложе салом,
по њима онда комаде осталог положи месеа.
Све је то старац на главњама пек'о и румено вино
лио, а виљушке уза њ у рукама држаху момци.
А кад испекоше стегна и утробе кушаше они,
и друго ситно исеку и потом на ражње наврте,
све то помно испеку и с ражњева скину печено.
А кад посвршују све и гозбу припреме веће,
једнаке гозбе доста за свачије било је срце.
А кад веће за јелом и пићем подмире жудњу,
470 тада крчаге момци до врха напуне вином,
у чаше наточе вина и редом разделе сваком;
цео су дан ублаживали господа игром и песмом

лепо певајућ' песму богохвалку ахејски момци
и стрелача славећ', а он у души је радостан слуш'о.
Кад се већ смирило сунце и црна се спустила тама,
цела дружина леже да спава крај ужа лађених.

11.

Повраћајак Одисејев из Хриси

Кад је раносванка Зора ружопрста сванула веће,
они се отисну опет у широки ахејски табор,
тада им повољан ветар заштитник посла Аполон,
480 катарку дигоше увис и бела разавише једра,
ветар духну у једро у саму средину, и шумни
буч'о је талас уз брвно, а хитра је летела лађа.
И лађа пловљаше брзо низ таласе хитећи даље.
А кад су приспели веће у широки ахејски табор,
онда они брегу на пржину црну извуку
лађу високо и велике греде подметну оздо,
па се лађама тада и чадорју разиђу своме.
А он крај својих бродова крај брзих сеђаше срдит,
Диван потомак, Пелејев синак, брзац Ахилеј;
490 нити му је до славне до скупштине, нити је у рат
ишао, него је своје изједао јуначко срце,
убојног поклича жељан у души и јуначког боја.

12.

Тетида се обраћа Диву

Када је после тога осванула дванаеста зора,
онда се сви на Олимп врате вечити бози,
све их је водио Диве. А поруке својега сина
Тетида сети се тада и ниче из таласа морских,
рано се она небесима вине на Олимп.
Дива громогласног нађе где седи далеко од других
на највишем вису многоврхе олимписке горе,
500 она крај њега седне и левицом колена њему
загрли, а за подвољак десницом прими и Диву,
Кронову сину, владару, овако зборити стане:

- „Оче Диве, ако мед бозима икада теби
збором ил' твором угодих, ти ову ми испуни жељу:
образ сину поврати мом што је најкраћег века
међу људима, а сад јунацима краљ Агамемнон
увреди њега, јер оте му дар и сада га има.
Него ти му образ освети, Олимпијче, премудри Диве,
дотле јунаштво даји Тројанцима, докле Ахејци
510 не одаду пошту мом сину и част не придаду!“
Рече, а Див јој ништа не прозбори, облака скупљач,
сеђаше ћутећи дуго, а Тетида узе му ноге,
држи их к'о да је срасла, и опет га преклињат стане:
„Дела по истини мени обећај и намигни главом
ил' ми одреци, јер није те страх, бар добро да знадем,
ја колико сам теби од богиња најгора свију!“
Њојзи љутит веома одговори облака скупљач:
„Авај невоље што ме са Хером посвађат хоћеш
када ме она погрдним речима дражити стане,
520 она и тако ме вазда мед бесмртним бозима кара
говорећ' да ја Тројанце у њиховој помажем борби.
Него одлази одмах да Хера не угледа тебе;
а ја ћу водити бригу да учиним све то што желиш.
Сад ћу ти намигнут' главом да у ме се уздати можеш.
То је мед бесмртним бозима од мене највеће јемство:
јер се не може натраг обрицање моје да узме,
све се непреварно врши кад главом ја климнем.“
530 Тако рече Кронион и веђама намигну мрким
од тога господу богу амбросијска проспе се коса
с бесмртне главе, те сав се потресе велики Олимп.

13.

Хера се њрејуре са Дивом

Тако уговоре они и растану се; а она
у море дубоко скочи са светог Олимпа слетев,
а Див у свој отиде двор. Сви устану бози
пред својим оцем са седишта својих; није се нико
њега усудио чекат', но сви му пођу на сусрет.

Потом Диве седне на престо, али је Хера
добро приметила била када се светова с њиме
Тетида сребрних ногу, а ћерка морскога старца,
одмах речима грдним на Кронова нападне сина:

540 „Ко се, подмукли Диве, од богова светов’о с тобом?
Теби је увек драго од мене далеко да будеш,
и нешто тајно да смишљаш и кујеш, никад ми јоште
с намером не рече лепом на какво помишљаш дело!“

Њојзи одговори на то и људи и богова отац:
„Херо, не надај се све да ћеш намере моје
сазнати, зло би прошла ако и јеси ми љуба.
Али што се теби пристоји да чујеш, то неће
дознати нико пре тебе од богова а ни од људи.

550 А што наумим ја од богова тајно да свршим,
немој истраживати то, не разбирај за то!“

Њему одговори на то кравоока госпођа Хера:
„Кронов страховити сине, та какву изусту реч то?
Ја те већ не питам давно, а и не разбирам ништа,
него све по својој по вољи решавам мирно.
А сад се уплаших врло да ти не опчини срце
Тетида сребрних ногу, а ћерка морскога старца;
јутрос рано ти дође и обгрли колена твоја.
Њој си, мислим, намигн’о да ћеш осветлати образ
Пелеја сину и многе Ахејце погубит’ код лађа.“

560 Њојзи одговори на то сабирач облака Диве:
„Жено чудновата, свагда наслућујеш и свагда ме
видиш,
али ништа нећеш израдити, све ћеш ми више
омрзнут’, а што више, то горе биће по тебе.
Ако је тако и било, ал’ тако мени је мило!
Него седни и мучи и моје послушај речи:
не би ти могли сви помоћи олимписки бози
када се прикучим теби и рукама млатнем те силним!“

Тада се њега побоји кравоока госпођа Хера,
седне и ућута срце савладавши своје; у двору
570 Дивову тад се и други озлоједе небески бози.

14.

Благованка богова

- Славни тад рукотворац говорити стане им Хефест,
милој мајци Хери белорукој желећ' угодит':
„Нуто јада и муке, већ они се не могу трпет'
кад се вас двоје због људи због смртних свађате тако!
Међу бозима грају начинисте – гозбина добра
неће веселити нас кад зло побеђује свако.
А ја светујем мајку, домишљанка мада је она,
Диву драгоме оцу нек угађа, више да не би
отац карао њу и нама помутио гозбу.
- 580 Ако Олимпљанин Диве муњобија хтедне да баца
с наших седишта нас – јер много је јачи од свију.
Него ти га, мајко, угодљивим речима блажи,
па ће се одмах нама умирити олимпски отац.“
- Рече Хефест и скочи и двоушну дохвати чашу,
пружи је у руку мајци и ову јој беседу почне:
„Стрпи се, мајко моја, и ако те боли, преболи,
очима драгу тебе да не видим једном бијену,
не бих ти мог'о помоћи, мада би жао ми било;
јер је веома мучно противит' се олимпском Диву.
- 590 Он ме је некад, кад хтедох да одбраним тебе,
за ногу дохватио и бацио с небеског прага.
Цео сам падао дан; а кад се већ смирило сунце,
падох на Лемно, а мало још душе беше у мени.
Онда ме отуд где падох однесоше Синћани људи.“
- Рече, и осмехну се белорука богиња Хера
те из руке синовље у осмеху прихвати чашу.
Тада он бозима осталим свима започне с десна
слатки точити нектар из једнога грабећи чабра.
У сав се тада грохот насмејаше блажени бози
- 600 видевши Хефеста како по двору живо тетура.
Тако су цео дан до сунчева смираја бози
благовали, и срце пожелело није им више
једнаке гозбе, ни Муса, ни форминге прелепе што је
држ'о Аполон, и Мусе на смену певаху дивно.
А кад потону веће сјајна светлост сунчана,

оду на починак бози у своје дворове сваки,
где је већ свакоме дом рукотворац славни Хефесте
својом вештином и умом саградио био. На одмор
тада и олимписки Диве муњобија пође на одар
610 гдено и раније спаше, кад слатки санак му стигне,
ту је лег'о да спава, а уза њ златостола Хера.

Друго певање
САН. КУШАЊЕ. БЕОТИЈА ИЛИ
СПИСАК БРОДОВА

1.

Див шаље Агамемнону Сна

Остали бози и коњици веће спаху јунаци
целе ноћи, ал' Дива не освоји слађани санак,
него у души он размишљаше, како би мог'о
пошту Ахилеју одат', а многе код ахејских лађа
затрти. Њему се ова учинила најбоља мис'о:
Агамемнону варљивог Сна да пошаље одмах.
Њему се обрати он и крилате прозбори речи:
„Хитај, варљиви Сне, до ахејских бродова брзих,
Агамемнону ући у чадор Атреја сину,
10 те му право све објави како ти кажем,
нека што брже за борбу косате спреми Ахејце,
сада би широкостазни град освојити мог'о
тројански, јер се не препиру више олимписки бози
бесмртни, јер их је све приволела богиња Хера
молбама својим, Тројанцима тврде ће допасти муке.“

Тако рече, и отиде Сан кад наредбу чује,
и он брзо се обре код ахејских бродова брзих;
Агамемнону стиже Атриду и њега нађе
у чадору где спава, амбросијски сан га савлад'о.
20 Више главе му стане к'о Нестор, Нелејев синак,

коме је Атрид одав'о мед старцима највећу пошту.
Њему подобан тада божански проговори Санак:
„Спаваш, јуначе, сине коњокроте Атреја вештог,
али не приличи ноћ да преспава целу управљач
коме је предана војска те толико брига имаде.
А сад мене чуј брзо: од Дива ја сам ти гласник,
за те се стара он издалека, сажаљава тебе.
Каже ти косате што пре Ахејце да наоружаш,
сада би широкостазни град освојити мог'о
30 тројански, јер се не препиру више олимписки бози
бесмртни, јер их је све приволела богиња Хера
молбама својим. Од Дива Тројанцима допашће тврде
муке. А ти све то задржи у себи и немој
ништа с ума да сметнеш кад санак те остави слатки.“

Тако му рече и оде, њега остави онде
нека претреса то чему није суђено збиће;
јер се надаше лудак да ће оног заузети дана
Пријамов град, а није ни знао на каква је дела
мислио Диве. Он шћаше да муке и стењање много
40 зада Тројанцем а и Ахејцем у борбама љутим.
Од сна прене се он, још задахнут гласом божанским.
Устане, седне и потом навуче кошуљу меку,
сјајну и нову и вељим се затим огрне плаштем,
а на блиставе ноге потплате привеже лепе,
на раме своје мач са сребрним клинцима баци,
у руке још неуништиво очинско прихвати жезло
и с њим медорухим оде Ахејцем и лађама њиним.

2.

Старешине у већу

Тада богиња Зора на широки попне се Олимп
Диву светлост да јави и осталим бозима вечним,
50 а он гласницима својим јасногрлим наредбу рече,
нека на збориште они Ахејце дугокосе зову;
они позиваху гласно, и војска се скупљаше брзо.

Најпре јунаке старешине он позове на веће
крај лађе Нестора, краља у Пилу рођеног давно.

Када их Атрејић сазва, тад откри им паметан наум:
„Чујте ме, драги моји, божански дође ми Санак
у амбросијској ноћи, а највише Нестору дивном
подобан беше ликом и стасом, а и висином.
Више главе ми стаде и речи проговори ове:

- 60 'Спаваш, јуначе, сине коњокроте Атреја вештог,
али не приличи ноћ да преспава целу управљач
коме је предана војска те толико брига имаде.
А сад мене чуј брзо: од Дива ја сам ти гласник,
за те се стара он издалека, сажалава тебе.
Каже ти косате што пре Ахејце да наоружаш
сада би широкостазни град освојити мог'о
тројански, јер се не препиру више олимпски бози
бесмртни, јер их је све приволела богиња Хера
молбама својим. Од Дива Тројанцима допашће тврде
70 муке. А ти све то задржи у себи.' Тако ми рече
и одлети одмах, и сан од мене отиде слатки.
Него хитајте да ми Ахејце спремимо за бој!
Ја ћу их најпре кушати речима како и личи,
па ћу им казати нека с весловитим лађама беже,
а ви их остали где се ко нађе задржите реч'ма.“

- Тако им рекне и седне, међу њима устаде тада
Нестор, штоно је земљом песковитом владао пилском.
Он им у намери доброј проговори и рекне ово:
„Другови драги, мудре старешине аргејске земље
80 да нам је сан Ахејац који казивао други,
ми бисмо рекли да лаж је и још га презрели више;
али онај га усни што првим се сматра Ахејцем.
Него хитајте да ми Ахејце спремимо за бој!“

3.

Агамемноново кушање војске тројада

Тако рече и он из већа отиде први,
за њим се остали сви жезлоноше дигну владари
послушни људма пастиру, и тада похита народ.
Као из простране спиље кад пчела ројеви густе
излећу, и још нове непрестано стижу иза њих,

- те у гроздима лете по пролетњем цвећу, те једне
90 брује рпимице овуда, а друге онуда,
тако и ахејске чете од лађа и чадорја стану
да у скупштину врве и хите у јатима силним
а дуж дубоког жала. Међу њима Гласина пуче.
Дивова гласница, она их зваше, и они се скупе.
Скупштина цела узбучи, и оздо земља затутњи,
народ кад седати стане, и граја се дигне, и девет
стане их мирит' гласника опомињућ', нека већ грајат'
престану и божанске напослетку чују владаре.
Најзад седаше народ и преста од буке и хуке
100 кад се већ смести сав. Агамемнон моћни се диже
држећи жезло што га Хефесте изради помно.
{ Овај га господу преда Крониону Диву, а овај
даде га Хермији своје гласнику, Аргоубици,
а од овога на дар коњомора доби га Пелоп,
Пелоп га Атреју потом, пастиру народа, преда,
Атреј на самрти својој стадовитом да га Тијесту,
Тијест га остави пак Агамемнону, нека га носи
и нек острвом многим и целим управља Аргом.
О то жезло се опре и ово Аргејцима рекне:
110 „Јунаци данајски драги, о Ареју ратнику слуге,
Див ме је Кронов син у заблуду заплео тешку
злопаки, штоно се некад приволе и обрече мени
да ћу Илиј тврди разорит' и вратит се кући,
а сад ми превару заснова злу и вели ми у Арг
беславан доћи пошто изгубих народа много.
Тако се морало свидет' свемогућем господу Диву,
који многим веће градовима разруши тврђе
и још ће даље разарат', јер он је јачи од свију.
То је срамно веома, и за то ће знати потомство.
120 Како Ахејци, такав и толик народ, све залуд
ратове води, без наде, а како вазда се бори
с војском мањом од себе, а крај се не види јоште!
Да ми Ахејци веру Тројанцима задамо тврду
и да пођемо потом да обе пребројимо војске,
да се скупе Тројанци у кућама кол'ко их има,
а да се ми Ахејци све по десет сврстамо у ред,

и десеторица сваки да узму Тројанца да вино
лије, многих десет винолије имали не би,
толико, тврдим, има синова ахејских више
130 него Тројанаца у граду; ал' копљометних
довољно помоћника из других градова имаду,
они ми сметају много, не даду, ако и желим,
илијски срушити град што много житеља има.
Девет је година већ од Дива велика прошло,
већ су нам бродови трули и сва већ пукла ужета,
а наше бораве љубе и наша дечица луда
код куће, чекају нас, а ми свој посао никад
не можемо свршит' рад ког дођосмо амо.
Него сви сад, к'о ја што кажем, урадимо ово:
140 бежимо с лађама својим у милу очинску земљу
јер широкостазну Троју заузети нећемо никад!"

Тако им рече, ал' тиме потресе у грудима срце
свима онде у скупу што војводског не чуше већа.
Цео се заљуља народ к'о Мору Икарском они
широки таласи што из Дивових облака вељих
дигну ветрови Еуро и Ното кад бесно полете.
Као кад жестоки Зефир на ниску ораницу дуне,
те је узљуља целу, и њено се савија класје:
тако се збориште цело узљуљало: кличућ' Ахејци
150 лађама својим потрче, а испод ногу се стане
прашина дизати увис. Ту једни подстичу друге
нека дохвате лађе и у море потисну дивно.
Јарке стану да чисте; до неба се дизала граја
оних што хитаху кући, испод лађа греде извуку.

4.

Одисеј зауставља војску да не оглази кући

Тад би Аргејци преко судбине се вратили кући,
Хера да није ове Атени казала речи:
„Егидоноше Дива о несавладљива ћерко!
Зар ће тако Аргејци у драгу очинску земљу
најзад побећи кући по плећима широког мора?
160 Зар ће Пријаму они и Тројцима овде на дику

Аргејку Хелену пустит', а рад ње многи Ахејци
погибоше под Тројом од очинске земље далско?
Него ми заћи међу медоруху ахејску војску,
речима благим заустављај сваког јунака и не дај
лађе да у море гурну на оба узвијене краја!“

Тако јој рече, и њу совоока чује Атена
па одлети хитро низ главице олимпске горе
и до ахејских брзих до лађа брзо долети.
Ту Одисеја нађе што мудрошћу подобан Диву
170 беше како стоји и црне се покрите лађе
не маша, јер му жалост у души и у срцу беше.
Крај њега близу совоока стане Атена и рече:
„Дивова него, довитљив Одисеју, Лаертов сине,
зар ћете побећи тако у драгу очинску земљу
пошто навалите на лађе весловите сада?
Зар ће Пријаму сада и Тројцима овде на дику
Аргејка Хелена остат', а рад ње многи Ахејци
погибоше под Тројом од очинске земље далеко?
Него заћи међу Ахејце и немој мудроват',
180 речима благим заустављај сваког јунака и не дај
лађе да у море гурну на оба узвијене краја!“
Тако му рече, и њене Одисеј послуша речи;
стане да трчи и баци огртач са себе, а гласник
дигне га Итачанин Еурибат, што праћаше њега;
а кад пред Атреју сина пред Агамемнона стане
узме му очинско жезло што непропаљливо траје
и медорухим пође Ахејцем и лађама њиним.
Ког би старешину наш'о и угледног другог јунака,
њему би приш'о те га и љубазним устављ'о речма:
190 „Јеси ли луд! Не личи к'о плашљивац да си у страху!
Него седи и борцима осталим реци да седну,
јер још не знаш јасно што Атрејић има на уму.
Сада нас куша, али Ахејце казниће брзо.
Јер сви нисмо чули у већу шта ли је каз'о,
само да не би Ахејцем у срби удио штогод,
али је поносно срце у краља, Диву потомка,
његова част је од Дива, и воли га премудри Диве.“

А кад би видео кога из пука и наш'о где виче,

њега би млатнуо жезлом и ове му викнуо речи:
200 „Лудаче, мирно ту седи те слушај други што зборе,
који су бољи од тебе, а ти си нејунак и плашљив,
ни у рату тебе не броје, а ни у већу.
Нећемо овде сви Ахејци краљеви бити!
Владање многих не ваља – нек један влада над
војском,
један нек буде краљ, коме Крона лукавог синак
жезло и законе даде, да по њима влада над људма.“
Тако уређујућ' војску он целу је прође, а народ
опет у скупштину јурне од лађа и од чадора
бучећи много к'о вали хуковите пучине морске
210 када о брегове бију, те цела пучина бучи.

5.

Терсит̄, Агамемнон и Одисеј

Други седоше сви и на местима остану својим
једини још је Терсит̄ наклапало нешто приклап'о,
он је непристојне речи и многе у срцу знао,
наопаке, без мере с владарима да би се свађ'о,
јер је тражио чим би Аргејце насмејати мог'о.
220 Он је најружнији био у целој под Илијем војсци,
беше кривоног и шантав на једну ногу, а плећа
беху му гурава, јер су на грудима погнута била.
Шиљата беше му глава и на њој рехава коса.
Он Ахилеју и Одисеју најмржи беше;
јер их грђаше оба; и тада заграје опет
и Агамемнона дивног стане да грди. Ахејци
страшно се срђаху на њ и гњев им освоји душу.
Он се продере и Агамемнона стане да ружи:
„Шта сад, Атрејев сине, ти гунђаш и чега ти треба?
Пуни ти чадори меди и много у чадорју своме
жена имадеш на избор, а све те жене Ахејци
теби дајемо првом град кад узмемо који.
Злата ли теби недостаје зар из Илија што га
230 носи коњокрота који Тројанац к'о откуп за сина,
кога у путима ја ти доведем ил' други Ахејац?

- Младу ли жену желиш да љубавну утолиш жудњу,
да је обашка држиш за себе? Не приличи теби
који си владар да у зло уваљујеш ахејске борце.
Покори, спрдње, мекушци, о Ахејке, а не Ахејци!
Пођимо с лађама кући, а овога пустимо овде
нека поклоне вари под Тројом, нека тад види
јесмо ли њему ми на помоћи или му нисмо!
И сад Ахилеја он од себе бољег јунака
240 погрди страшно и оте му дар, те сада га држи.
Ал' се Ахилеј не уме да љути, жестина му суста,
јер би га, Атрејев сине, сад последњом вређ'о!“
Агамемнона изгрди тако, људма постира,
Терсит. Ал' њему хитро похити дивни Одисеј;
мрко погледа њега и тешким га нападне речма:
„Терсите, брбљивче, ако и јеси гласни говорник,
ћути, и немој се сам с владарима свађати вазда!
Мислим да нема грђег од тебе другог смртника,
250 кол'ко их с Атрејевим синовима стиже под Илиј,
иначе језиком својим на краљеве клевет'о не би,
не би их ружити смео и не би повратак чек'о.
Није нам јасно јоште ни како ће све се доконат',
да л' ћемо добро ил' зло се ми Ахејци повратит'.
Зато Атрида Агамемнона, људма пастира,
увек си спреман да ружиш, јер данајски њему јунаци
много дарова дају, па њега грдиш и вређаш.
Него ћу рећи ти нешто, а тако ће се и збити:
ако те нађем још једном где булазниш као отоич,
тада Одисеј више главе на рамену не им'о,
260 нити се више Телемаху ја називао оцем,
ако те не зграбим тада и рухо с тебе не свучем,
плашт и кошуљу с њим што твоју крије голоту,
па те самог плачна не отерам лађама брзим,
јер ћу те грдно изударат' па те из скупштине бацит.“
Рече па га жезлом по леђма и плећима млатне,
па се савије сав, и грозна му суза потече,
а на леђима њему од златнога жезла се дигне
крвав пожиљак, и он веома уплашен седне,
бол га освоји, смете се сав и обрише сузу,

270 а други, ако и сетни, сви слатко се њему насмеју.
Тада је суседу сусед осврнув се рек'о овако:
„Већ је веома много Одисеј учинио добра,
савете одличне даје и ратну изазива храброст,
а сад је изврсно он Аргејцима свршио дело,
када овоме дрском блебеталу затвори уста!
Неће га ваљда опет подстаћи пркосна душа
погрдним речима својим да узме краљеве грдит'!“

6.

*Одисеј, Несѿор и Аѿамемнон ѿворе народу.
Он се ойейѿ охрабри и сѿрема за борбу*

Тако гомила рече; Одисеј рушиград тада
уста држећи жезло, а богиња уза њ Атена
280 слична гласнику народу нареди нека ућути,
да Ахејци први и последњи могу да чују
његове речи и његов да у срце усади савет.
Он им у намери доброј проговори и рекне ово:
„Атрејев сине, старешино, сад те хоће Ахејци
међу људима смртним да учине најгором рђом;
неће ти свог обећања извршит' што ти га даше
кад су још од Арга коњодавног хитали амо
да ћеш зидовити Илиј разорит' и потом се вратит'.
Јер к'о дечица нежна ил' као обудовеле жене
290 једни се другима жале у жељи да врате се кући.
И то је зло дабоме кад зловоља повратак хоће;
кад ко и један месец од своје се жене далеко
на клуповитој лађи жалости, кад вихори зимски
пут ометају њему и немирни таласи морски.
А нама ево већ тече и пролази девето лето
како трајемо овде. Не корим зато Ахејце
што се код лађа они узвијених љуте; ал' ипак
срамно је дуго пребиват' и празне се враћати кесе.
300 Будите стрпљиви, драги, и чекајте мало да знамо
да ли нам истину врач ил' заблуду прориче Калхант.
Та сви добро памтимо оно, сви сте сведоци
што вас нису смртне у рату однеле Кере,

- када се јуче ил' прекјуче ахејске скупљаху лађе
у Аулиду – пропаст Тројанцем и Пријаму носећ',
стајасмо око врела код светих олтара и вечним
бозима хтедосмо тада стоволовке жртвоват' пуне
испод лепог платана куд бистра текла је вода.
Ту нам се знамење веље указало: стравична змија;
крвава беше одозго, а Диве је посла на светлост;
310 измиле она испод олтара и скочи на платан;
врапчићи млади, нежна још деца, беху на стаблу
стиснув се под лишће онде на његовој највишој грани;
осам их беше, а девета мати што их излегла;
змија их стане да гута, а они цвиљаху болно,
мати облетати стане за драгим породом цвилећ',
змија се извије те је жалосну зграби за крило;
а кад врапчиће младе и њихову мајку прогута,
тада знамење створи од змије бог што је посла;
јер од ње учини камен син подмуклице Крона;
320 и ми стајасмо онде и сви се чудисмо томе.
Када знамење страшно стоволовку остави нашу,
онда нам Калхант стане прорицат' речима овим:
'Шта сте ви Ахејци дугокоси, умукли муком?
Нама је мудрица Диве показ'о то велико чудо,
доцкан ће доћи и доцкан извршит' се, али му никад
слава пропасти неће. К'о змија што прогута осам
и мајку девету с њима што их излегла,
ми ћемо онде лета толико се борит', а лета
десетог ћемо град широкостазни моћи заузет'.'
330 Тако прорицаше он, а сад се испуњује све то.
Него остајте сви, ви Ахејци с назувком лепим,
овде, док Пријамов град у наше не дође руке!'
Тако им рече, и потом Аргејци заграје веома;
около лађе страшно зајече од њихове граје,
сви су стали речи божанског Одисеја хвалит'.
Њима прозбори тада Герењанин атлија Нестор:
„Авај, речима таквим ви лудој сте подобни деца,
којој ни мало није до ратних до послова стало!
Куда ће уговори и заклетве наше отићи?
340 Треба л' да савети такви и одлуке огњем изгоре,

договори уз вино и руке што задаше веру!
Залуд се свађамо речма кад никакве помоћи наћи
не можемо, а овде већ дуго трајемо дане.

Атрејев сине, као и досад одлуку немој
мењати своју, но води Аргејце у жестоке борбе.
Један ил' два Ахејца нек погину, штоно на страни
одлуке доносе сами – ал' тако се испунит' неће –
како би кренули у Арг још пре но сазнали буду
да ли је оно Диве што обећа лажно ил' није.

350 · Кажем вам Кроновић нама свемогући обећа онда
када смо ми Аргејци у лађама пловили брзим
пропаст и погибију Тројанцима носећи тешку:
муњом севнувши здесна откривајућ' знамење судбе!
Стога нека се нико не жури да кући се врати
пре него овде којег Тројанца обљуби жену,
и бол Хеленин тако и уздахе освети њене.

Страшно ли неко жуди да својој се врати кући,
нека се одмах црне весловите прихвати лађе,
да га достигну смрт и судба пре него друге!

360 И сам промисли добро, о краљу, и другог слушај:
нећу ти казати реч одбацити што би је мог'о.
Људе на братства подели, о војводи, и на племена,
братство да братству и племе да племену помаже своме;
ако поступиш тако, Ахејци се покоре теби,
знаћеш који је вођа и који је пучанин рђав,
који ли добар, јер ће напосе они се борит'.
Знаћеш да л' не можеш града разорит' због одлуке
божје

ил' су ти борци лоши и ратничке немаш вештине.
Њему силни краљ Агамемнон одговори ово:

370 „Опет, старче, Ахејце, задобијаш саветом твојим!
Кад би отац ми Див, Атена и Аполон дали
да их у војсци десет имадем што светују тако,
брзо би Пријама краља град под рукама нашим
клонуо кад би га оне савладале, срушиле сасвим;
али ми Кроновић Див егидоноша зададе муке,
јер он у залудне кавге и свађе уваљује мене.
Ја и Ахилеј кавгу отворисмо речима преким

ради девојке, али ја се гњевити почех;
ако се сложимо нас два једаред, више за Тројце
380 неће одлагања бити, но њихова стиже им пропаст.
Идите сада на ручак да бесну бијемо битку;
сваки нек припреми штит свој и добро нек наоштри
копље,
сваки нек даде хране брзоногим коњима својим,
сваки нек осмотри кола и на рат нек у срцу мисли
да ћемо целог се дана у страшној огледати борби,
јер се нећемо у њој ни тренут одморити моћи,
ако се не спусти ноћ и не прекине јуначку борбу.
Ту ће се понеком каиш од штита што чува јунака
знојит' на грудима, а неко на копљу умориће руку,
390 коњ ће се неком задуват' у вучењу тесаних кола.
А ког приметим ја да хоће далеко од борбе
да се код српастих лађа задржи, тај ће зацело
главу изгубит', неће утећи од птица и паса!“

7.

Ручак. Жртве. Војводе уређују своје четве

Тако им рече, тада Аргејци врло заграје,
као кад удари Нот о високи брег и нанесе
вале на стрмену стену; а вали не пуштају стене
кад их ветрови гоне, те овде ил' онде се дигну.
Устану сви и брзо по лађама распу се брзим.
Запале ватру по чадорју свуд и-ручати стану,
400 сваки неком богу вековитом жртву принесе
молећ' се жив да смрти утече и ратној хуци.
Тад Агамемнон краљ јунака жртвује бика,
претилог бика петака свемогућем Кронову сину,
и старешине свију Ахејаца стане позиват':
Нестора најпре зовне па Идоменеја краља.
Затим Ајанта оба и Тидејева сина,
шестог Одисеја потом што мудрошћу личи на Дива.
А сам дође на жртву Менелај грлати ратник,
јер је у души знао да брат му припрема гозбу.
410 Стану сви око бика и узму јечменог зрња.

Тада краљ Агамемнон међу њима стане се молит':
„Преславни, највећи Диве, што облаком владаш и етром,
нека се не смири сунце и нека се не спусти тама
пре него Пријамов дом стубоком оборим сасвим,
и пре него му врата у живи окренем огањ,
кошуљу Хекторову на грудима стргам у рите
међу љутом, а мноштво другова његових падне
лицем у прашину, пре но целивају устима земљу.“

- 420 Тако рече, ал' му не испуни Кроновић жељу;
он му прихвати жртве, ал' јаде му нанесе љуте.
А кад се помоле они и јечам баце по жртви
најпре јој подигну врат па закољу, одеру потом,
стегна јој тада исеку и двоструким обложе салом,
по њима онда комаде осталог положи меса.
Потом стегна стану да пале на главњама сувим,
утробу затим набоду те изнад ватре придрже.
А кад испекоше стегна и утробе кушаше они,
и друго ситно исеку и потом на ражње наврте,
све то помно испеку и с ражњева скину печено.
430 А кад посвршују све и веће припреме гозбу,
једнаке гозбе доста за свачије било је срце.
А кад жудњу за пићем и јелом подмире веће,
почне им зборити тада Герењанин атлија Нестор:
„Атрејев преславни сине, о Агамемноне краљу,
више нам не треба сад говорит' ни више одгађат'
посао, што нам га господ ево у руке даје.
Него нудер гласници медорухе нека Ахејце
стану сазивати сада и код црних скупљати лађа,
а ми пођимо сви овако у пространи табор
440 ахејски, оштру битку што брже да почнемо бити.“

Рече, и тада краљ Агамемнон послуша њега
те гласногрлим својим гласницима нареди одмах,
нека у борбу они Ахејце дугокосе зовну.
Они зваху, и војска веома се скупљаше брзо.
Око Атрида тада краљеви Дивове неге
навале делити војску, а сјајнока потом Атена
егиду носећ' драгоцену, бесмртну, никада стару –
триста реса од сувог од злата с егиде виси,

све су сјајно плетене, и свака стоволовке ваља –
450 блистајућ' њоме она кроз ахејску војску пролети
да је на борбу крене и свакоме улије снагу
у срцу она, да се непрекидно бори у боју.
Одмах слађе им буде војевање него се вратит'
милој очинској земљи у пространим лађама својим.

К'о што се пустошник огањ по бескрајној шуми
разгори

по свим косама горским, те пламен се види далеко,
тако је с оружја силног у њихову кретању онде
свугде блистао сјај и небу кроз етар се диз'о.

Као кад стану јата неизбројних крилатих птица
460 гуске ил' ждралови ил' дугошије лабуди они
летат' по Асијском пољу, Каистрију около вода,
овуд и онуда лете и диче се крилима својим,
уз цику слећу тако да јака их по пољу стоји –
тако се многа племена од лађа и од чадора
распу испред Скамандра по равни, а тутњава страшна
наста од њихових ногу и топота копита јаких.
Мноштво их испред Скамандра по цветном се искупи
пољу

колико лишћа и цвећа у пролетно види се доба.

Као што силних мува, кад пролетњи освану дани,
470 ројеви густе наврве у спрему стадовите куће,
препуну млека у суђу, толики се на пољу онде
против Тројанаца Ахејци дугокоси нађу,
сви се помамили мамом да сломе Тројанце у борби.

Као што знају козари у расутим стадима козе
лако да луче кад све се помешају пасући траву,
тако Ахејце амо и онамо војводе њихне
ређати стану за битку; међу њима краљ Агамемнон
очима својим и главом на громовног личаше Дива,
пасом на Ареја бога, а грудима на Посидона.

480 Као што у крду бик од свију се говеда других
истиче много, јер је од скупљене говеди виши,
тако Див тога дана Атрејева учини сина
лепим и угледним врло у збору многих јунака.

8.

Набрајање ахејске војске

Сада ми кажите, Мусе, ви станарке олимписких двора,
јер сте богиње, присутне свуд и све вам је знано,
а ми причање чујемо тек и не знамо ништа
ко су војводе били Данајцима и ко владари.
Не бих војску мог'о избројит' нити исказат',
ни да језика десет имадем и десет грла,
490 да ми је глас неуништив, да срце од меди имам,
ако ми ви, о олимписке Мусе, не бисте рекле,
ћерке егидоносног Дива, колико под Илиј
стигло је војске, а сада вође и лађе да рекнем.

Вође јунака беотских бејаху Пенелеј и Лејит
и Аркесилај, а с њима још Клоније и Протоенор;
једни живљаху око Хирије и Аулиде кршне,
други у Схену и Сколу и Етеону, пуноме ждрела,
Теспији, Греји и још Микалесу, пространом граду,
неки бејаху од Харме, Илесија и од Еритре,
500 из Елеона беху и Хиле и Петеона,
из Окалеје неки и из Медеона, краснога града,
Копе, Еутресе, Тизбе где јата голубија лете,
из Короније града и из Халијарта травног,
неки пак живљаху око Платеје и Глисанта града,
неки у Хипотеби у красној и у Онхесту,
свештеном граду, где светлу Посидон је дубраву им'о,
неки у грозданој Арни, а многи у Мидији граду,
и у пресветој Ниси, Антедону, крајишком граду.
Пошло их свију лађа педесет, а у свакој лађи
510 младих беотских сто и двадесет беше момака.

Аспледонцима вође и Орхомена Минијског војсци
беху Аскалаф и с њиме Ијалмен, Ареју синци,
што их Астиоха роди у кући Актора, сина
Азеју, кад је у горње у собе к'о стидљива мома
јаком Ареју ушла, што тајно је легао с њоме;
они су кренули на пут на тридесет узвитих лађа.

Схедије и Епистроф Фокејцима бејаху вођи,
синови Ифита храброг јунака, Науболу сина,

једних Кипарис беше и она Пита каменита,
520 затим пресвета Криса, и Даулида, и још Панопеј,
у Анеморији беху и око Хијампола други,
једни крај Кефиса, реке божанске, а једни у граду
Лилејском живљаху онде, где кефијски избија извор;
сви су кренули они у црних четрдесет лађа.
Војводе оне лепо уврстају фокејску војску.
Она је стала с леве са стране беотској војсци.

Локране вођаше брзи син Оилејев Ајант –
мањи, толик не беше колики Теламонов Ајант,
малога раста маљо и ланен ношаше оклоп;
530 све је Хелене и Ахејце премаш'о копљем –
сви што беху из Кина и Опунта и Калијара,
затим из Бесе и Скарфе и још из Аугије љупке,
те из Тронија, Тарфе и још од Боагрије реке:
с њиме кренуше они у црних четрдесет лађа,
Локрани, штоно живе насупрот светој Еубеји.

Гњевом горећи сви с Еубеје Абљани крену,
њихова Халкида беше, Еретрија, поморски Дивов
стрмени Керинт и лозовити град Хистијеја,
и сви штоно су Карист и приморску држали Стиру,
540 њих је водио све Елефенор, Арејева крвца,
син Халкодонов, храбрих јунака Абљана вођа.
С њиме Абљани брзи копљоноше заједно крену,
штоно курјуке носе, на душманским грудима жудећ'
јасеновим копљима дугим околопе ломит'.
С њиме кренуше они у црних четрдесет лађа.

Који пак беху из града Атине саздане лепо,
земље славног јунака Ерехтеја, кога је некад
Дивова ћерка Атена отхранила, пошто га роди
житородна земља; у Атину га она одведе,
550 у свој богати храм, где њега атински момци
сваке године бичјим и јагњећим дарима блаже.
Атинску вођаше момчад Менестеј, син Петеојев;
њему се нико једнак од смртних не роди људи
што би штитоноше борце и коње припремио к'о он;
само се Нестор с њиме оглед'о, јер старији беше.
С њиме су кренули они у црних лађа педесет.

Ајант са Саламине поведе дванаест лађа,
у ред их постави исти где атинска стајаше војска.

Који беху из Арга, из Тиринта пуног зидова,
560 из Хермионе, Асине што залив имају дубок,
из Трезене, затим Ејоне, из Епидаура,
лозом што роди, момци из Масета и из Егине,
њима вође бејаху Диомед, грлати борац
и с њим Стенел, драги син Капанеја славног,
и као трећи крене боголики јунак Еуријал,
син Мекистеју, син што беше Талају владару.
Сву ту вођаше војску Диомед, грлати ратник.
С њим је отпловило свег осамдесет бродова црних.

Који беху из Микене, града улица лепих,
570 из Коринта раскошног и из лепе Клеоне,
из Орнеје града и љупке Аретиреје
и Сикиона, у којем је испрва краљев'о Адест,
из Хипересије, из Гоноесе стрме што беху,
и у Пелени штоно и Егију живљаху граду,
и по Егијалу целом и широком хеличком пољу –
све их у стотини вођаше лађа краљ Агамемнон,
Атрејев син. Јунака је највише кренуло с њиме
и још најбољих тада. А јуначку мед Агамемнон
поносан на се кад метне, мед свима јунацима сјаше,
580 јер је најбољи био и највише вођаше војске.

Који из драга и дола у Лакедемону беху
и из Фариса, Спарте и голубовите Месе,
који у Брисији, који у Аугији живљаху љупкој
и у Амikli и у Хелу, приморском граду,
и што у Лају и што у Етилу живљаху граду –
све те вођаше брат му Менелај, гласовити ратник,
с лађа шездесет, ал' сваки за себе опрем'о је војску.
Уздајућ' се у своје у јунаштво крене у борбу
и друге храбрећ', а он је у души највише од свих
590 жудео Хеленин бол да свети и уздахе њене.

Који држаху Пил и с њиме љупку Арену
Трион, Алфеју газ и Елију саздану лепо
и још Кипарисеент и град Амфигенеју,
затим Птелеј, Хел и Дорију, гдено су Мусе

- среле Тамира, трчког певача, и узеле глас му,
и из Ехалије кад се од краља јој Еурита враћ'о,
јер се зарек'о он и похвалио да ће и саме
натпеват' Мусе, те ћерке егидоносног Дива.
Срдите Мусе њега ослепе и певање оно
600 одузму њему божанско и уметност китаре звонке.
Њима је вођа био Герењанин атлија Нестор
на пут је кренуло с њим деведесет пространих лађа.
Који из Аркадске беху под стрмом Киленском гором,
крај Епитова гроба, где људи изблиза се боре,
који држаху Фенеј и стада пуни Орхомен,
Рипу и Стратију и Ениспу, ветровито место,
и Тегеју и с њоме љупки град Мантинеју,
и који беху из Стимфела и Парасије града,
њих је водио Анкејев силни син Агапенор
610 у шездесет лађа, а у сваку били су лађу
многи Аркађани ушли вештинама ратничким вични.
Њима сам јунацима краљ Агамемнон је дао
покрите лађе да с њима у сиње запове море,
јер не беху дотад у морском путовању вешти.
Који из Бупрасија и Елиде дивотне беху
све до Хирмине и све до крајишког Мирсина града,
и до Алисије града и стене Оленске – ти су
имали четири вођа, с јунаком је кренуло сваким
десет бродова брзих, Епејци су кретали многи.
620 Једне вођаше вођа Амфимах, Ктеатов синак,
друге Еуритов Талпиј, а унуци Актору оба;
треће вођаше син Амаринкијев храбри Диореј;
четвртим бејаше вођа Поликсен, боголики јунак,
син што беше краљу Агастену, Аугији унук.
Који Дулихиј држаху и Ехинска острва света
с ону страну мора, а према Елиди земљи,
њих је водио Мегет, Ареју сличан, а њега
роди Филеј, јунак на коњу, љубимац Дивов,
који се, гњеван на оца, на Дулихиј досели некад.
630 С њиме кренуше они у црних четрдесет лађа.
А Кефаленцима јуначким војвода беше Одисеј;
који с Итаке беху и с Нерита, трепчаног брда,

затим с Крокилеје и још с Егилипа кршног,
који с острва беху Закинта и с острва Сама,
и што беху са копна и они са супротног жала:
вођаше све те Одисеј, по уму подобан Диву,
с њиме кренуше они у дванаест рујностраних лађа.

Вођа Етолцима беше син Андремонов Тоант,
из Плеурона беху, из Олена и из Пилене
640 и са халкидских жала и Калидона ломног,
јер већ не беху живи јунака Енеја синци,
ни сам Енеј; и плавокоси умре већ Мелеагар;
стога је суђено било Етолце Тоант да води.
С њиме кренуше они у црних четрдесет лађа.

Крећаном бејаше вођ Идоменеј, миздраклија славни,
који беху из Кноса и Гортина, тврђаве чврсте,
и из Ликта, Милета, Ликаста, белог града,
и из Ритија, Феста, где много житеља има,
беше јоште и других из сто градова на Крети;
650 свима бејаше вођ Идоменеј, миздраклија славни
и Енијалију богу војскоморном слични Мерион.
Сви су кренули у осамдесет бродова црних.

Лепи и јаки јунак Тлеполем, Хераклов потомак,
Рођане вођаше, смеле ратнике, у девет лађа,
живећ' на Роду сви се утроје делише они,
и то по Јелису, Линду и Камиру, блиставом граду.
Њима бејаше вођ Тлеполем, миздраклија славни,
кога је јаком Хераклу Астиоха родила била;
он је доби у Ефири на Селеенту
660 пошто разори граде јунака Дивових нега.

А кад Тлеполем порасте у чврсто грађеној кући,
очева ујака смаче Ликимнија, који од крви
беше Арејеве, а тада већ у старост уђе;
брзо сагради лађе и много народа сабра,
те он морем одмах одједри, јер су и други
синци и унуци јаког Херакла запретили њему.
Тада он на Род стиже на лутању, мучећи муке.
Ту се населе они у три се племена делећ';
њих је волео Диве, и људма и бозима владар,
670 те их је Кроновић озго обасуо обилним благом.

Ниреј из Симе три једнако стране вођаше лађе,
Ниреј, синак Аглаје и јоште Харопа моћног,
Ниреј, који тада к'о најлепши од свих јунака
иза беспрекорнога Ахилеја стиже под Илиј,
али беше без снаге и мало је водио војске.

Који од Нисира беху, од Крапата, Каса и Која,
Еурипилова града, и с Калидна острва малих,
њима свима Фидип и Антиф бејаху вођи,
оба синци владара Тесала Хераклу сина.

680 С њима су кренули на пут у тридесет пространих лађа.

Који су били из Арга, у пелашком живели крају,
који из Алопе беху, из Ала и из Трехине,
и из Фтије и Хеладе са женама лепим,
те се Мирмидонци зваху, Хелени и још Ахејци,
беше их лађа педесет, а вођа им беше Ахилеј.

Али на рат они јадовити мислили нису;
никога не би ко би у бојне их повео врсте,
јер је код бродова леж'о брзоноги дивни Ахилеј
срдећи се ради лепокосе Брисеју ћерке;
690 њу он из Лирнеса узе кад многе премучи муке,
када разори Лирнес и бедеме Теби кад сруши,
и ту копљоноше смаче: Епистрофа и још Минета
синове краља Еуена што син Селепију беше.

За њом је уздис'о лежећ', ал' брзо ће морати устат'.

Који од Филаке беху и Пираса цветнога града,
Деметрине земље, и Итона, матице овчје,
па из приморског града Антрона и Птелеја травног,
њима бејаше вођ Протесилај Ареју сличан,
док је живео ал' тад под земљом бејаше црном;
700 љуба у Филаки лице изгребавши остаде за њим
и кућа пуста, јер њега Дарданац погуби борац
када је из лађе црне од свију скочио први;
војска не оста без вође, ал' сви су жалили за њим;
све их у редове сврста Подарке потомак Арејев,
Филаков унук, син стадовитога Ификла,
беше Подарке брат јунаку Протесилају,
млађи по доби брат, Протесилај храбар к'о Ареј
старији беше и млађи; не остаде војска без вођа,

- али су тужили много за добрим оним јунаком;
710 с њиме су кренули они у црних четрдесет лађа.
Који у граду Фери крај језера живљаху Бепског,
и у Глафири, Беби и Јаолку сазданом лепо,
њих је Адметов син у једанаест водио лађа
Еумел, кога дивна Алкестида Адмету роди,
која најлепша беше од Пелијиних ћерки.
Који из града беху Таумакије и из Метоне,
из Мелибеје и из Олизона кршнога града
њима бејаше вођ Филоктет, одличан стрелац,
у седам лађа, у свакој педесет беше веслара,
720 стрељању бејашу вични сви и снажни у борби.
Тад је на острву леж'о и тешке мучио муке
на светом Лемну, где Ахејци оставе њега
нека мучи га рана од уједа злоносне хидре.
Ту је жалостан леж'о, ал' Ахејци су скоро
војводе Филоктета код лађа се морали сетит'.
Војска не остаде њему без вођа, ал' тужаху за њим,
и њих уреди Медонт, Ојлејев ванбрачни синак,
кога је рушиграду Ојлеју родила Рена.
Који беху од Трике и оне кршне Итоме
730 и из Ехалије града, у коме је владао Еурит,
вође им бејашу два лекара угледна, штоно
синци Асклепију беху: Махаон и Подалириј.
С њима су кренули они у тридесет пространих лађа.
Који од Ормениона, од врела Хиперије беху,
из Астерија и од белоглавог Титана града,
вођа им беше Еурипил, Еуемонов блистави синак.
С њиме су кренули они у црних четрдесет лађа.
Који од Аргисе беху и од града беху Гиртоне,
и из Орте, Елоне и од Олоосона белог,
740 њима је вођа био Полипет смеони борац,
син Пиритоја, ког је породило бесмртни Диве,
а Хиподамија славна Пиритоју породи њега
онога дана када он на рутаве навали звери,
те их с Пелија прогна и Етичанима догна;
не сам, заједно с њиме Леонтеј, Арејева крвца,
син Корона храброг што Кенеју бејаше синак.
Они су кренули тада у црних четрдесет лађа.

- Гунеј двадесет и две из Кифа вођаше лађе,
борбољубиви с њиме Переби и Енијени
750 кренуше, који око Додоне станују хладне,
они уз љупки Титаресиј гајаху њиве,
где он у Пенеј своју лепотеку излива воду,
али се не меша он са сребром пенејских вала,
него над пенејском водом к'о уље проноси своју,
јер он из заклетве Стиге, из страшне извире воде.
Тендредонов син Магнећане вођаше Протој
око Пелија реке и шушњатог Пелија брда
они пребиваху, Протој брзоноги беше им вођа.
С њиме кренуше они у црних четрдесет лађа.
760 То су вође биле Данајцем и њини владари.
Који су од свих јунака и коња, кажи ми, Мусо,
најбољи били, у борбу што пратише оба Атрида?
Феретов син од свих је најбоље кобиле им'о,
њима је управљ'о Еумел, а беху брзе к'о птице,
једнаке длаке и доби, у хрпту исте висине;
њих је бог сребролуки Аполон у Перији обе
подиг'о, Арејев страх у борбу ношаху оне.
Син Теламонов Ајант од бораца најбољи беше,
770 док је пламтео гњевом Ахилеј, што најјачи беше,
а и коњи што неззорна вожаху њега.
Ал' се крај српастих лађа моропловних гњевио сада
на Агамемнона, Атреју сина, људма пастира,
народ пак весело онде где вали о брегове бију
бац'о је колут и цилит'о се и надстрељив'о
дотле су коњи сваки пред колима стајали својим
гризући лотос и першун што расте у долама влажним,
а старешинама свим у чадорју стајаху кола
покрита; чезнућ' за својим за војводом Ареју драгим
780 лутаху тамо и амо по војсци без икакве борбе.
Они су ишли к'о огањ да захвата целу равницу,
под њима стењаше земља к'о Див кад громовник бесни
на Тифоеја срдит и Аримску удара земљу,
под њом је, говоре људи, Тифоеј закопан леж'о:
тако је земља силно под ногама јечала њихним
када су ходили пољем и брзо се кретали напред.

Сасѝав ѝројанске војске

Ирида, гласница брза ветронога Тројцима стиже од егидоносног Дива, а жалосне носаше вести. Они су већали управ код Пријамових врата, бејаху сви на окупу онде, и млади и стари.

790 Близу приступив њима проговори Ирида брза; гласом се учини налик на Полита, Пријаму сина, тројански жбир што беше, у брзе се уздајућ' ноге, те је седео на гробу Есијета старца и чек'о када ли ће Ахејци од својих кренути лађа. На њ учинив се налик брзонога Ирида рече: „Свагда се свиђају теби, о старче, залудне речи као пређе у миру, ал' сад је упорна борба; ја сам у јуначким веома многим борбама био, ал' још војске такве и толике не видех никад.

800 Има је врло много к'о песка и као лишћа. Хитају преко поља да нашу нападну тврђу. Хекторе, највише теби наређујем, делај овако: много савезника у граду Пријам имаде, и сви језиком разним од расутих народа зборе; сваки онима нека наређује којима влада, нека их води у борбу у редове грађане сврстав.“

Тако им рече, а Хектор схвати богиње речи, скупштину распусти одмах, за оружјем они похите. Сва се отворе врата, и војска на поље јурне,
810 коњици и пешаци, те треска и тутњава наста.

Некакав има стрмен брежуљак пред вратима градским,
на пољу стоји далеко, одасвуд се може обићи, људи онде тај брежуљак Батијом зову, бози му кажу Хумка скакачице хитре Мирине; ту се разделе Тројци и њихови сви помоћници.

Тројцима војвода беше сјајношлеми велики Хектор, Пријамов син, и с њиме у оружју најбољи беху борци и веома многи жељаху борбу на копља.

Вођа Дарданцима беше Анхисов честити синак

- 820 Енеја; кога роди Анхису Афродита дивна
пошто у долама идским са човеком спаваше смртним.
Не би он сам, него Антенору обадва сина
бејаху с њим: Архелох и Акамант борбама вичан.
Који од Зелије беху, од идске најниже стране,
имућни људи што црну Есепову пијаху воду,
те Тројанце син Ликаонов вођаше светли
Пандар, кога је сам Аполон обдарио луком.
Који су били из Адрестије, с Апеског поља,
и из Питије града, од Терије врлетног брда,
830 њих је водио Адрест и Амфије оклопљен ланом,
синови Меровпа из Перкоте, који је од свих
најбоље гатати знао и није синовима својим
дао да пођу у рат војскогубни, али га они
не хтеше слушат', те смрт их прогута црна и Кере.
Који из Перкоте беху и поред Практија реке,
те из Абида, Сеста и затим дивне Аризбе,
њих је водио Асије Хиртакић, глава јунака,
Асије, Хиртаков син; из Аризбе риђасти њега
велики донели коњи од реке од Селеента.
840 Вођа племена Пелазга копљоносних беше Хипотој,
они живљаху око Ларисе грудастог места;
вођа им беше Хипотој и Пилеј, Арејев потомак,
обадва синови Лета Пелазга, Теутаму сина.
Трачане јунак Пирој и Акамант вођаху у рат,
а њих окружује Хелеспонт са својим струјама брзим.
Копљанике Киконце у борбу вођаше Еуфем,
синач Дивове неге Трезена, Кеасу сина.
А Пеонце криволуке Пирехмо вођаше јунак,
из далека Амидона од Аксија широке реке,
850 Аксија, који земљу оплођује најлепшом водом.
А Пафлагонцима вођа Пилемен беше рутавко
јунак из Енетске земље, где дивље пребивају мазге,
они у Китору граду и Сесаму живљаху онде,
око Партенија реке у славне наставаху куће,
Кромни, Егијалу и Еритину високом граду.
А Хелизонима Одије беше вођ и Епистроф,
они из далеке беху из Алибе, рудника сребра.

Мишане вођаше Хромис и Еном, гатар у птице,
али птицама није сачув'о се од смрти преке,

860 него њега потомак Еаков брзоноги уби
онде у реци у којој и друге смаче Тројанце.

А из Асканије далеке вођаху Фирге
Форкис и подобни богу Асканије ограшја жељни.

А Меоњане у бој поведоше Местле и Антиф,
Талеменови синци, што гигејска нимфа их роди,
испод Тмола су они Меоњане у бој повели.

Насте поведе Карце што барбарским језиком зборе,
штоно држаху Милет и Фтирску густолисну гору
и Меандрове вале и стрме врхунце Микале.

870 Њих Амфимах и Насте поведоше тада у борбу;
они су били браћа и дивна Номиону деца –
Насте искићен златом к'о девојка пош'о је у рат,
лудак, ал' тиме се није сачув'о од пропасти бедне,
него њега у реци Еаков брзи потомак
уби, и његово злато Ахилеј смеони зграби.

Ликијцем беше Сарпедон вођ и незазорни Глауко
из Ликије далеке, од Ксанта вировите реке.

Треће певање
ЗАКЛЕТВЕ. ГЛЕДАЊЕ
С БЕДЕМА. МЕГДАН
ПАРИДА И МЕНЕЛАЈА

1.

*Паридово изазивање ахејских јунака и бежање од
Менелаја. Менелајево прихватање Паридове
јонуде и захтевање уговора*

Кад су се војске већ све поређале с вођама својим,
Тројци стану да цикте и грајући крену к'о птице;
к'о што се под небом знају усциктати јата ждралова
кад од студени јаке и киша непрестаних беже
па све цикте и лете у област океанских вода
носећи онамо људма Пигмејцима страдање и смрт;
ујутро рано ждрали с Пигмејцима улазе у бој.
Ђутећи крену у борбу Ахејци од гњева горећи,
у срцу жудећи жељно да један помаже другом.

- 10 Као Ното кад маглу по горским врхунцима распе,
пастир је не воли, ал' је пустахији од ноћи дража,
дотле се догледат' може све докле би хитио камен –
тако под ногама њихним узвитла се прашина густа
када су ишли и пољем се брзо кретали напред.

Кад су се војске једна прикучиле другој наблизу,
пред Тројанцима богу Александар подобни хтеде

- борит' се имајућ' кожу на плећима пардалску и мач
и лук савијен; два са шиљком од меди копља
витлајућ' аргејске све јунаке најбоље зваше
20 ко ће му изић' на мегдан, у страшну ступити битку.
Ал' чим примети њега Ареју драги Менелај
како пред војском крочи широко и прилази ближе,
к'о што се арслан весели кад на плен наиђе крупан,
дивљу козу кад нађе ил' јелена рогатог сретне,
гладан је арслан, и све би да прождре, мада га гоне
брзи ловачки пси и с њима јаки младићи:
тако се тада Менелај повесели очима својим
Александра кад види боголиког, с оружјем одмах
с кола на земљу скочи да дрској се освети хуљи.
- 30 Али кад Александар боголики примети њега,
где се појавио међу ртницима – њему се срце
стресе и од смрти бежећ' у чети другога се скрије.
Као у планинском долу кад когод примети змију,
одмах устукне натраг, а колена стану му дрхтат',
сав у лицу побледи и хитро се натраг повуче,
тако се Александар боголик побоји Атрида,
те он међу Тројанце међ' ратнике љуте одбежи.
Хектор кад примети њега, тад ружно га псовати стане:
„Несрећни Париде, прва о лепото, женару луди,
40 варалице! Ост'о без жене и проп'о без деце!
И то бих волео ја, и тако било би боље
него да људима будеш за поругу и од других презрен!
Како се негде Ахејци дугокоси грохотом смеју
који мишљаху досад првоборац да си и племић,
јер си леполик, али ни јунаштва немаш ни снаге
у срцу своје! Такав у лађах моропловних морем
заједри ти и скупив другога драгих мед странце
оде те издалека леполику доведе жену,
која копљоносним овде јунацима сада је снаха,
50 а јад вељи твој оцу и граду и народу свему,
непријатељима руг, а самоме теби срамота!
Не би ли почекат' хтео Менелаја Ареју драгог?
Знао би младу жену јунаку каквом си отео!
Неће ти помоћ ни китара ни Афродитини дари

ни лепота ни коса у праху кад будеш се ваљ'о.
Али су кукавице Тројанци, јер камену кошу
ти би навук'о давно због јада што си им зад'о!“

Њему Александар боголик одговори ово:

„Хекторе, право си мене прекорио, неправо ниси;
60 увек је срце твоје несломљиво секири слично,
која кроз дрво оном тесару иде што вешто
грађу теше лађену; а замах снагу му даје;
тако је теби неустрашиво срце у грудма.
Немој ме грдит' због драгих дара Афродите златне!
Нико презират не сме од богова поклоне славне
што их даду, а сам их задобити не може нико.
А сад ако си вољан да ратујем и да се бијем,
остале зовни Тројанце да седну и све Ахејце,
затим с Ареју драгим Менелајем ја бих се саст'о
70 да се боримо у среди за Хелену и све јој благо.
А ко надвлада од нас јачином и победу стекне,
цело благо кући нек носи и жену нек води,
остали веру нек даду и заклетвом потврде светом,
остајте ви у родној Троји, а они нек иду
у коњовити Арг и Ахејиду убавих жена.“

Тако рече, и Хектор са радошћу саслуша речи,
ступи међу Тројанце и своје потисне чете,
узевши копље по среди, и сви отпочину тада;
у њ дугокоси потом Ахејци стрељати стану,
80 стрелама гађаху њега и камење бацаху на њга.
Али Агамемнон краљ јунацима продре се на њих:
„Стан'те, Аргејци, и престајте гађати, ахејски синци,
као да жели нешто сјајношлеми Хектор да каже.“

Тако им рече, а они од борбе престану и сви
умукну брзо, а затим мед војскама прозбори Хектор:
„Чујте ме, Тројци, и ви, Ахејци с назувком лепим,
шта ће Александар казат', због којегга препирка изби.
Он Тројанце и све Ахејце зове нек сада
оружје лепо на хранодавку положи земљу,
90 а он и Ареју драги Менелај нек се у среди
овде сами бију за Хелену и за све јој благо.
А ко надвлада од њих јачином и победу стекне,

цело благо кући нек носи и жену нек води,
веру остали дајмо и потврду заклетвом светом.“

Тако им рече, а они сви умукоше муком.
Онда им грлати ратник Менелај беседу почне:
„Чујте сада и мене, јер моју обузима душу
највећа жалост, те желим да се већ мирно Аргејци
растану и Тројанци, јер ви због заваде моје
100 коју Александар поче претпресте невоља много.
Коме је суђено од нас да гине, тај нека умре,
а ви се други потом што брже разиђите мирно.
Белога јањца амо донес'те и јагњицу црну
Земљи и Сунцу, а Диве нек јагње прихвати треће.
Пријама зовните моћног, нек тврдом се вером закуне
сам он, јер су дрски и неверни његови синци,
па би дрскошћу који разломио Дивову веру.
Ћуд је у младих увек превртљива, али кад старац
приступи њима, он тада и напред гледа и назад,
110 како ће најбоље бити и једној и другој страни.“

Рече, те веља Ахејце и Тројце обузме радост,
јер су се надали да ће од жалосног спасти се рата.
Они уставе коње у реду те искоче с кола,
оружје са себе скину и близу једно крај другог
на земљу метну, мало око њега земљишта беше.
Хектор одмах два гласника пошаље у град
брзо да јагњад донесу и Пријама старог позову.
Потом краљ Агамемнон Талтибија пошаље гласника
пространим лађама те му заповеди донети јагње.
120 На то Талтибије послуша реч Агамемнона дивног.

2.

*Пријам са старишинама на кули код Скејских враћа.
Прилази Хелена ње им показује главне ахејске војводе*

Ирида гласница тада белорукој Хелени дође
подобна заови њеној, Антенорићевој љуби.
Њу Хеликаон син Антеноров узе, а она,
Лаодика, од ћерки Пријамових најлепша беше.
Хелену Ирида нађе у соби, где велико ткање

порфирно двоструко ткаше и у њга уткиваше борбе,
што их коњоморе Тројци и медорухи Ахејци
од Арејевих руку досад поднесоше због ње.

Близу ње брзонога Ирида стане и рече:

- 130 „Дођи, милосна снахо, да видиш дивотно дело,
што га коњоморе Тројци и с рухом од меди Ахејци
творе: досад су они за погубним жудели ратом
и сузне битке на разбоју једни доносили другим,
а сад седе и ћуте – та рат се утишао сада –
сваки је наслоњен на штит и у земљу копље је поб'о.
Само Александар и Ареју драги Менелај
с копљима дугим изићи ће сада на мегдан због тебе;
који победи од њих, он драгом зваће те љубом.“

- 140 Тако богиња рече и у срце слатку јој смести
жудњу за пређашњим мужем и градом, за мајком и
оцем.

Тада Хелена брзо превуче копрену белу.
Из собе пође лијућ' од образа бисерне сузе.
Сама не беше, но за њом и две су дворкиње пошле,
Етра, Питеју кћи, и кравоока с њоме Климена.
Брзо онамо стигну где Скејска бејаху врата.
Око Пријама беху и Ламп и Пантој и Тимет,
Клитије и Хикетаон од крви Ареја бога,
затим Антенор и још Укалегон, паметни старци,
све те старешине људске код Скејских сеђаху врата.

- 150 Старост је спречила њих да ратују, али у већу
збораху сјајно налик на цврчке, штоно у шуми
седе на стаблу мед лишћем и нежну просипљу цврку.
Такве старешине тројске на кули сеђаху онде.
Када Хелену спазе где њима се на кулу пење,
један другоме тихо проговоре крилате речи:
„Замерке нема Тројанцу ни Ахејцу с назувком лепим
што због овакве жене већ одавно подносе јаде:
обличјем она веома на бесмртне богиње личи!
Него каква је да је, у лађама нека се врати

- 160 и не оставља нама и нашим потомцима жалост!“

Тако реку, и Пријам позове Хелену тада:
„Овамо, драга ми ћерко, приступи па крај мене седни,

првога мужа да видиш и девере и осталу својту!
Никако не кривим тебе, но богови криви су мени,
који су ахејску на ме навалили плачевну војну.
Приђи, па ми јунака горостасног именован реци
који је оно онде Ахејац и ваљан и висок!
Има, истина других што главом надвисују њега,
али очима ја лепоту још не видех такву

170 а ни прикладна тако јунака – та личи на краља!“

Хелена, жена божанска, одговори њему овако:
„Частан си ти ми и честит веома, милосни свекре,
еј да сам погубну смрт одабрала када сам амо
пошла са сином твојим, ложницу оставив своју
касно рођену ћерку и браћу и врснице драге!
Али не зби се тако, и стога се топим од плача.
Него ћу радо ти рећи што желиш да дознаш.
Оно је моћан далеко Атрејев син Агамемнон,
обоје он је: и добар краљ и копљаник снажан,

180 и девер мени, кучки без стида, ако је био!“

Рече, и старац се њему задивив проговори ово:
„Блажени Атрејев сине, добросрећни, љубимче божји,
заиста ти над многим над ахејским момцима владаш!
Некад сам стигао ја у лозовиту фригијску земљу,
видех ту мноштво јунака фригијских с коњима брзим,
Отреја војску видех и Мигдона божанског,
они уз брегове реке Сангарија имаху табор;
и ја се бројах к’о неки међу њима савезник бивши
онога дана кад су Амазонке мушкаре стигле:

190 али Ахејаца плавооких било је више.“

Потом другога смотрив Одисеја питаше старац:
„Нуде ми, драга ћерко, сад кажи ко ли је онај?
Главом је нижи од Агамемнона Атреју сина,
али је грудима он и плећима шири на поглед.
Његово оружје онде на земљи хранодавној лежи,
али он свугде к’о ован обилази редове људске;
тај ми се највише чини густоруну подобан овну,
штоно к’о ован ходи кроз стадо белих оваца.

200 Хелена, Дивова ћерка, њему одговори ово:
„Оно ти је Лаертов син довитљив Одисеј,

штоно се роди у крају бреговите итачке земље,
он је памети јаке и сваким коварствима вичан.“

На то трезвени њој Антенор одговори ово:
„Заиста праве си речи, о жено, исказала сада.
Већ је овамо једном Одисеј стигао дивни;
стигао послан због тебе с Менелајем Ареју драгим,
ја их обојицу примих у дому свом и угостих,
тако им овде лик и јаку памет упознах.

210 Ал' кад се скупе Тројанци, и они ступе међу њих,
широким плећима њих Менелај надвиси стојећ',
него кад седоше оба, угледнији беше Одисеј.
А кад су стали пред свима распредат' речи и мисли,
тад је Менелај хитро говорио, мало додуше,
али веома звонко, не имаше обилат речник,
али му прикладан беше, све ако је и био млађи.
А кад се диже да реч довитљиви узме Одисеј,
стаде и гледаше доле оборивши преда се поглед,
жезла ни пред собом није окрет'о, а ни озади,
него га држао чврсто у руци к'о да је невешт,
220 каз'о би да се на кога набрекује ил' да је лудак;
али кад снажни глас из груди испусти својих,
па му речи потеку пахуљицам' подобне снежним,
ниједан смртник тада с Одисејем не би се прео,
тада се чудили нисмо његову стасу толико.“

Трећега Ајанта опет приметивши питаше старац:
„Који је оно јунак, Ахејац, и ваљан и висок,
међу Аргејцима главом и широким плећима главит?“

Хелена, дугоруха, жена божанска прозбори њему:
„То је горостасни Ајант, и то је ахејски заклон.
230 Њему насупрот к'о бог Идомеј мед Крећаним' стоји,
око њега се управ старешине скупиле кретске;
често је Ареју драги Менелај угостио њега
у нашем дому кад би са Крете наврнуо нама.
Сада остале све сјајнооке видим Ахејце,
које бих познати могла и сваког по имену рећи;
ал' две народне нигде старешине видет' не могу,
Кастора коњика и Полидеука доброг шакача,
оба рођена браћа, што моја их родила мајка.

- Можда кренули нису из Лакедемона љупког?
240 Или стигоше амо у моропловним лађам',
ал' сад неће они у јуначке улазит' битке,
бојећ' се руга и многе срамоте под којима орах!“
Рече, а њих је веће плодносна земља већ крила
у Лакедемону онде, у отаџбини им драгој.

3.

Склањање уговора уз приношење жртџава

- 1' Кроз град бозима свете гласници ношаху жртве,
јагњета два и плод земаљски животворно вино
у козјем меху, а Идеј огласник носаше сјајан
крчаг у рукама својим и с њиме злаћане чаше;
приђе старцу и њега осоколи речима овим:
250 „Устај, сине Лаомедонтов, зову властела,
Тројци коњоморе и Ахејци с назувком лепим
у поље онамо да се закунете заклетвом тврдом.
Само Александар и Ареју драги Менелај
копљима дугим ће сада поделити мегдан рад жене;
који победу стекне, задобиће жену и благо.
Остали задавши веру и светом потврдивши клетвом
остајмо овде у родној у Троји, а они нек иду
у коњовити Арг и Ахејиду убавих жена.“

- Тако му рече, а старац претрну и друзима каже
260 нека упрегну коње, и брзо се покоре они.
Пријам се у кола попне и себи притегне узде,
с њиме и Антенор у прелепа попне се кола,
на поље кроз Скејска врата хитроноге управе коње.

- А кад стигоше међу Тројанце и мед Ахејце,
на хранодавку земљу обојица сиђоше с кола
па у средину ступе мед Тројце и мед Ахејце.
Тада се дигне јунацима краљ Агамемнон, а с њиме
и довитљиви уста Одисеј, а часни гласници
свештене сведу жртве божанске, смешају вино
270 у крчагу и водом тад краљевске полију руке.
Потом Атрејев синак од бока повади ножа,
који му вишаше увек уз велике крснице мача,

јањцима с главе длаке одсече, потом гласници
тројанској властели и ахејској поделе длаке.

Подигав руке син се Атрејев мољаше гласно:

„Оче Диве, ти највећи боже, владару с Иде
и ти, Сунце, све штоно мотриш и све штоно чујеш,
и ви реке, ти земљо и ви што доле под земљом

280 сенке казните људске кад когод се криво закуне,
ви нам буд’те сведоци и бдијте над заклетвом нашом:

ако Александар свлада и смакне Менелаја сада,

нека Хелену онда задржи и цело јој благо,
а ми у лађама у моропловним кренимо кући;

ако ли Александра плавокоси смакне Менелај,

онда Хелену Тројци нек врате и цело јој благо

и нек накнаду даду Аргејцима која им личи,

и у потомству о том нек остане спомен. А ако

Пријам и његови синци не усхтеју накнаду мени

дати, пошто у боју Александар изгуби главу,

290 ја ћу остати овде и с њима продужити борбу
накнаде ради све дотле док најзад не завршим рата.“

Рече и јањцима врат немилосрдном међу пресече,

па их на земљу спусти, а још се трзаху оба,

али немаху даха, јер мед им је узела снагу.

Тад из крчага вина у купе налију те га

излију па се стану вековитим бозима молит’.

Тада је који Ахејац и Тројац казао ово:

„Најславниј’ највећи Диве и остали бесмртни бози,

који први веру и заклетву погазе од нас,

300 нек им, к’о вино ово, по земљи мозак истече,

њима и њиховој деци, а жене им грабили странци!“

Таква им молитва беше, ал’ Кроновић не даде тако;

тада им прихвати реч Дардановић Пријам и рекне:

„Чујте ме, Тројци, и ви Ахејци с назувком лепим,

ја ћу се сада у ветровити вратити Илиј,

јер то не бих мог’о поднести да очима гледам

како се синак ми бори с Менелајем Ареју драгим;

Диве то зна, а знају и остали бесмртни бози

коме је од њих судба скончање наменила и смрт.“

310 Рече и у кола старац боголики јагањце метне,

потом се попне сам и себи притегне узде,
у кола прелепа с њим и Антенор затим се попне,
онда се оба у град у Илиј враћати стану.

4.

*Париг се оружа и Менелају излази на меџдан,
али га Менелај навлађује*

Хектор пак Пријамов син и с њиме дивни Одисеј
најпре измере простор за меџдан, а убаце потом
коцке у кацигу мједну па их промешају затим
који ће од њих први избацити медено копље.
Борци подигну руке и бозима стану се молит’;
тада је који Ахејац и Тројац казао ово:

320 „Оче Диве, ти највећи боже, владару с Иде
онај који је ову међу нама заметн’о борбу
дај да погине он и у Хадове дворе да сиђе,
а ми да уговор наш и заклетву чувамо свету!“

Тако рекоше, и тад сјајношлеми велики Хектор
промеша гледајућ’ назад, и Париду искочи коцка.

Они у редове седну, где сваком крилонози коњи
стајаху, и где беше и шарено оружје њихно.

Тада на плећи на се навуче оружје сјајно
дивни Александар муж лепокосе Хелене оне;

330 најпре назувке око голени својих навуче,
сјајне, што их заковчаваху ковче од сребра,
око груди оклоп навуче штоно је био

оклоп Ликаона брата, а баш му је пристај’о лепо,

на плећи баци мач од меди поклинчен сребром,

затим тешки штит и велики у руке узме,

снажну покрије главу мајсторски прављеним шлемом
с коњским репом, и кита одозго страшно се тресла;

узме убојно копље, што за руку згодно му беше.

За бој се исто тако Менелај оруж’о јунак.

340 Када с обадве стране у оружју они већ буду,
тада у средину ступе мед Тројце и мед Ахејце
гледајућ’ страшно; Тројанци коњоморе сви и Ахејци

с назувком лепим када их смотре чудит' се стану.
Наблизу сташе у простору што веће измерен беше
копљима витлајући и један на другог срдит.
Први дугосено копље Александар баци и њиме
Атрида погоди у штит што једнако заклања свуда,
али га не проби мед, но Париду шиљак од копља
о штиту јаком се свине, а Атрејић онда Менелај
350 своје подигне копље и Диву се помоли оцу:
„Господе Диве, дај ми да казним првога кривца,
дивног Александра овде да моје га погубе руке,
нек се и доцније когод од познијих устеже људи
зло да домаћину чини кад с пажњом дочека госта!“
Рече и копљем завитла дугосеним, бацив га потом
погоди Париду у штит што једнако заклања свуда,
те кроз блистави штит пролети замашно копље
и прободе јунаку веома уметни оклоп,
прође поред слабине и кошуљу пробије сасвим;
360 Парид се савије тада и од смрти црне се спасе.
Атрејић сребрни с клинцима мач повуче и њиме
замахне, удари хитро у шлемов браник, ал' на три
и на четири дела он прсне, те му га рука
испусти; закука Атрид у широко гледнувши небо:
„Оче Диве, нема од тебе свирепијег бога!
заиста мишљах за све злочинство да Париду казним,
али мач ми се преби у руци и узалуд мени
копље полете из руку, и тако га ја не погубих!“

5.

*Афродитија обавија Париду маглом, њеноси га у
његову кућу и иако га сјасава*

Рече и скочивши за шлем густогриви ухвати њега,
370 па га окрене потом и потегне међу Ахејце.
Ремен извезени стане под меканим гушит' га грлом,
што му привезан беше под брадом шлем да му држи.
Њега би дотег'о био и вечиту стекао славу,
да га Дивова ћерка Афродита не смотри оштро;

она му раскине ремен од бика закланог снажно;
празан му тада шлем у крупној остане шаци,
а њим заврте јунак и баци га међу Ахејце
с назувком лепим, и драги другари са земље га дигну.
Поново скочи Менелај зажелев да погуби њега
380 меденим копљем, ал' га Афродита ухвати лако
као богиња, она у силну га завије маглу
па га одмах пренесе у мирисну свођену собу.
Оде да Хелену зовне; на високој нађе је кули,
а око ње затече у скупу Тројанке многе.
Ту је за одећу њену повуче што мири к'о нектар,
те јој проговори она у лику гребенаље старе
која јој лепу вуну гребенаше док је у дивном
Лакедемону била, и њу је волела много –
њој се створивши слична Афродита прозбори тада:
390 „Дођи, Александар зове да одмах кући се вратиш,
он ти у ложници сад и на одру глачаном лежи,
он ти лепотом сија и рухом; не би му рекла
да је стиг'о с мегдана, но да се спрема да оде
у коло или да је из кола дош'о па седи.“

Тако јој рече и срце у грудма дубоко јој гану;
али кад врат у Афродите богиње Хелена смотри
и њене љупке груди и лепе јој блиставе очи,
онда се задиви, узме реч и прозбори ово:
„Богињо чудна, зашто и сада ме каниш завести?
400 можда ме некуд мамиш у градове народа пуне
што их ил' Фригија или Меонија отхрани драга,
ако и онде мед смртним мед људима драгога имаш,
јер ме сада Менелај победив Александра дивног
жели несрећну жену одвести у кућу своју;
зато си овамо сада с коварством приступила мени.
Сама крај њега седи и остави боговске стазе,
немој се ногама својим на Олимп вратити више,
него се увек старај за оног и заклањај њега,
док те ил' робињом својом не учини он или љубом,
410 а ја тамо не желим, а мени би чинили укор
с њиме одар не делим, и мене би Тројанке затим
карале све, а јаде непреболне јадујем веће!“

Њојзи љутита на то Афродита прозбори дивна:
„Немој ме дражити, грдо, да љута не пометнем тебе,
да те не омрзнем тако, к’о пре што силно те љубљах,
и да у народу тројском и данајском непријатељства
љута не распирим, јадном и ти би тад умрла смрћу!“

Рече, и ње се побоји тад Хелена Дивова ћерка,
оде, блиставим рухом и сјајним омотав се, ћутећ’;
420 ниједна Тројанка не смотри, а богиња иђаше пред њом.

Кад већ у прелепи дом Александров стигоше оне,
дворкиње брзо крену на своје послове свака,
она пак, жена божанска, у високу ложницу ступи.
А Афродита потом слаткосмеха столицу узме
и пред Александра њу донесе и преда њ је метне,
на њу Хелена седне кћи егидоноше Дива,
окрене од мужа поглед и стане га корит’ овако:
„Стиг’о си из боја, гле! Еј погин’о да си у њему!
Да те силан јунак погубио, пређашњи муж мој!
430 Сам си се хвалио пре да рукама, снагом и копљем
надмашаш Ареју драгог Менелаја. Него сад опет
Ареју драгог јунака Менелаја иди позови
поново јуначки мегдан да делите! Ал’ ја ти велим
махни се борбе с јунаком и више не замећи боја
са плавокосим борцем Менелајем, немој да лудо
с њиме се бијеш, да те не погуби његово копље!“

Њој к’о одговор Парид проговори беседу ову:
„Немој, љубо, на ме да нападаш псовкама тешким,
јер је Менелај мене уз помоћ Атенину свлад’о,
440 а ја ћу други пут њега, јер бози заштићују и нас.
Него хајд’мо на одар да слатка нас помири љубав;
та још ми жудња није освојила срце толико,
ни онда када из Лакедемона драгога пловљах
у моропловним лађама пошто уграбих тебе,
кад на кранајском острву први пут тебе обљубих,
колико сада те желим, и жудња ме осваја слатка.“

Рече и први крене на одар, а љуба за њиме.
Тако на пробушени на одар легоше они.

6.

Агамемнон захтева да се уговор изврши

А син Атрејев крену по војсци подобан зверу
450 не би л' Александра гдегод боголиког мог'о да смотри.
Али ниједан Тројац и ниједан савезник славни
није Парида мог'о показат' Менелају храбром;
нико није га крио од милости, да га је вид'о
јер су нањага мрзили сви к'о на црну Керу.
Тад Агамемнон јунацима краљ проговори њима:
„Чујте, Тројанци и ви Дарданци и помоћници,
јасно је да је Менелај храбри победу стек'о;
Аргејку Хелену, дакле, и целокупно благо
460 и у потомству о том да може остати спомен.“
Рече Атрејев син, и одобре сви му Ахејци.

Четврто певање
ГАЗЕЊЕ ЗАКЛЕТВЕ.
АГАМЕМНОН
ПРЕГЛЕДА ВОЈСКУ

1.

*Богови решавају да Троја пројадне. Ајџена јогсјиче
Пандара нека усјрели Менелаја. Пандар огајне
сјрелу, али Менелаја не рани смјрно*

Али богови седећ' код Дива чињаху веће,
сви на златноме поду, а њима госпођа Хеба
точаше нектар те они кондирима златним један
другоме наздрављаху и на град гледаху тројски.
Одмах гледаше Кронов син да надражи Херу
пецкавим речма и мислећи на њу почне да збори:
„Две од богиња има Менелај помоћнице добре,
Алалкоменку има Атену и Аргејку Херу,
него седе далеко и срце своје веселе
гледањем самим, ал' Афродита слаткосмеха увек
у помоћ Париду хита и од њега уклања Кере:
њега спасе и сада кад мишљаше да ће заглавит';
али је Ареју драги Менелај победу стек'о.
Него промислимо што даље радити треба,
хоћемо л' страшни рат и бесне заметати битке,
ил' ћемо пријатељство међ оба народа врћи.

Ако се свима то свиди и свима ако је мило,
Пријама краља кула нек онда остане цела,
а Менелај кући нек Аргејку Хелену води.“

- 20 Рече, и гунђаше на то Атена а с њоме и Хера.
Обе сеђаху близу и Тројцима смишљаху јаде.
Богиња остаде ћутећ' Атена и не рече ништа,
љута на Дива оца, и гњев је хваташе дивљи,
али Хери изби из груди срџба те рече:
„Какву изусти реч то, о Кронов ужасни сине!
Зар ћеш залудним труд ми и зној ми бескорисним
створит'
којим се радећ' ознојих? Уморише моји се коњи
војску кад скупљах Пријам да страда и његова деца.
Ради, ал' нећемо теби одобрити богови други.“

- 30 Веома озловољен Див сабирач облака рече:
„Пакосна, каква ти зла толика учини Пријам,
и он и његова деца, те само непрестано желиш
како ћеш лепо саздани град разорити Илиј?
У град кроз бедеме дуге, кроз врата када би ушли,
и кад би Пријама пресна и његову прождрла децу
и све Тројанце с њима, твој гњев би утолио тада!
Ради како ти хоћеш, ал' због тог не било свађе
између тебе и мене ни раздора мед нама двома.
Него ћу друго ти рећи, а ти то у срцу чувај:
- 40 ако икада хтеднем да и ја на силу срушим
икоји град у којем пребивају љубимци твоји,
срџбу моју немој да спречаваш, него ме пусти,
та ја и теби опет допустих, али без воље.
Колико под сунцем и под звездовитим небом градова
има и у њима људи пребивају земљу што газе,
срцу моме од свију најмилији свети је Илиј
и краљ Пријам и народ Пријама вешта у копљу.
Никад ми жртвеник мој не беше без једнаке гозбе,
ту је и пиће и мирис, већ какве нам дарове дају.“

- 50 Њему на то кравоока Хера одговори ово:
„Мени су града три најмилија од осталих свију:
Спарта и Арг и град Микена широких цеста;
све их разорити можеш чим у срцу омрзну теби,

то ти не браним ја и нећу бранит' ни једног;
па да и браним и да их не допуштам теби разорит',
не би ми пошло за руком, јер много си јачи од мене.
Него ни напоре моје бескорисним не треба чинит',
јер сам богиња и ја, порекла истога с тобом;
ја се родих од Крона од лукавца часнија од свих
60 двоструко: због свога рода и што сам се назвала љубом
теби, који си прави над свима бозима владар.
Ал' ћемо ипак једно уступати другоме у том,
теби ја, ти мени, а други ће бесмртни бози
за нама поћи. А сада нареди брже Атени
нека зађе у тројски и ахејски ужасни покољ
и нека гледа Тројанци да задану погазе веру
и да навале први на поносне сада Ахејце.“

Рече, те послуша реч јој и људски и божији отац,
и он крилате речи Атени проговори ове:
70 „У војску одмах одлети мед Тројце и мед Ахејце,
и гледај задану нека Тројанци погазе веру
и нека навале први на поносне сада Ахејце.“

Рече, и подстакне тим и онако страсну Атену;
оде пошто се вину низ главице Олимписке горе.
К'о син лукавца Крона кад блиставу пошаље звезду
да бродарима или војницима широке војске
знамење буде, а из ње избијају варнице силне:
таквој подобна звезди Атена Палада тада
на земљу скочи сред војске, и сваки се зачуди борац,
80 био коњомора Тројац ил' с назувком лепим Ахејац.
Тада је суседу неко окренув се рекао ово:
„Заиста бесна ће борба и ужасан настати покољ,
ил' ће Олимпљанин Диве што људским управља ратом
поново створити љубав мед народом једним и другим.“

Тако је негде рек'о Тројанац и негде Ахејац.
Али мед Тројце зађе Атена подобна борцу,
Лаодоку, сину Антенора, снажном јунаку,
стане Пандара тражит' боголиког не би л' га нашла.
Она Ликонова нађе незазорног јакога сина
90 стојећ', до њега јаке штитоносне стајаху чете
штоно све од реке Есепа стигоше с њиме.

- Стане близу њега и крилате рекне му речи:
„Би л’ ме послуш’о нешто, Ликонов смеони сине?
Смеш ли на Менелаја брзу одапети стрелу,
па ће те сви Тројанци славит’ и харни ти бити,
а највише од свију Александар Пријамов синак?
Ти би добио први од њега поклоне сјајне,
да он Атрејића Менелаја храброга види
твојом згођена стрелом, на ломачу метнута болну.
100 Него нудер на славног Менелаја стрелу одапни,
Аполону, светлодавном и славнолуком богу
стојањку славну обећај од првинске јагњади жртву
да ћеш принети у свету у Зелију вратив се кући.“
Рече Атена и њему лудаку наговори срце.
Гладак извуче лук од рога хитрога дивљега
јарца, кога је сам устрелио под груди некад;
он га из бусије згоди, са стене када је иш’о.
У груди погоди јарца, те на стену наузнак паде.
Рогови шеснаест длана израсли су јарцу из главе,
110 и њих рогодеља вештак ваљано издељав сложи,
добро их изглади свуд и кукицу додале златну.
Лук тај натегне добро и брижљиво спусти и на тле
наслони, пред њега храбри другари штитове метну,
ахејски синови смели да не би навалили на њга
пре него Атреју сина Менелаја погоди храброг.
Он тад заклопац скине са тула, стрелу извуче
крилату, небацану што мрачне доноси муке.
Брзо на тетиву он горку намести стрелу,
Аполону светлодавном и славнолуком богу
120 стојањку славну обећа од првинске јагњади жртву
да ће принети у свету у Зелију вратив се кући.
Узме стрелу, тетиву од вола и зарезе с њоме
притисне, грудма тетиву привуче и железно луку;
а чим је велики лук притегнуо у округ себи,
сав он зазвечи, тетива забруји, стрела зазуји
оштра и у војску она зажели пасти мед борце.
И ч, Менелају, тебе напустили блажени бози
б тни; тада прва плењачица Дивова ћерка
пф да те стаде и од оштроврхе одбрани стреле;

- 130 она је од коже твоје отклонила, као што мати
одбија муву од чеда што спава блаженим санком.
Сама онамо стрелу наведе, гдено се ковче
појасне држаху златне и двоструки бејаше оклоп.
Оштра стрелица падне на појас везан уз тело;
у тај се појас лепо израђен она забодде
и врло уметни оклоп и потпашај она прободде,
што га ношаше тело да заштити, браник од стрела,
који га је највише чув'о, ал' стрела проби и кроза њ,
те одозго она јунаку окрзне кожу,
- 140 одмах њему црна потече из ране крвца.
Као кад Меонка која ил' Кипранка гримизном бојом
облива слонову кост за украс образу коњском,
и то у одаји лежи, а коњици жељкују многи
са собом да га однесу, ал' краљу је двојака гизда,
накит његову коњу и дика јоште возару:
тако се кукови твоји, Менелају, облише крвцом,
красне голенице твоје и глежњи под њима лепи.

2.

Агамемноново сјарање око Менелаја и лекар Махаон

- Одмах протрне тада јунацима краљ Агамемнон,
када примети крв где црна се из ране лије,
- 150 и сам Ареју драги Менелај протрне онде;
али чим узицу смотри и кукe да су изишли,
одмах се њему срце у грудима сабере опет.
Болно уздахну краљ Агамемнон и другима рекне
руку братову држећ' – и другови уздахну с њиме:
„Мили брате, на смрт на твоју вером се заклех
када те пустих да сам пред Ахејцима с Тројцем се
бориш,
тако те ранише Тројци и тврду згазише веру!
Али заклетва није залуду ни јагњаци крвца,
вино непомешано и руке што задаше веру.
- 160 Ако Олимпљанин Диве извршио није већ сада,
он ће доцније све извршит', и они ће страшно
платити главама својим и женама својим и децом.

- Јер ја добро знадем у души и у срцу своме:
доћи ће дан у који и свети ће пропасти Илиј,
Пријам сам и народ краља вичнога копљу;
Кроновић Диве високо што влада и живи у етру
егидом тамном сам ће замахнути на све Тројанце
љутит због преваре њихне! И све ће догодит' се тако.
Али мене ће страшна, Менелају, жалост обузет',
170 ако ми умреш и брзо живота испуниш удес;
нитко и нитковић ја бих у Арг се вратио жедни –
јер ће се очинске земље Ахејци сетити одмах –
тад бисмо Пријаму дали на дику и Тројцима овде
Хелену Аргејку, а твоје у земљи трунуће кости
када лежао будеш под Тројом без свршена посла.
Тада ће обесни који Тројанац скочити на гроб
славног Менелаја борца и још ће подругљиво рећи:
'Тако на свему краљ Агамемнон искалио срце,
к'о што је овамо довео залуду ахејску војску!
180 Али се вратио кући у драгу очинску земљу
с лађама празним, доброг Менелаја оставив овде.'
Тако ће рећи, а земља нек широка мене прогута!“
Њега плавокоси борац Менелај тешити стане:
„Не бој се, само немој да плашиш ахејску војску,
није се стрела на злу забола месту, но спреда
сјајни појас задржа њу и прегача оздо
и још потпашај што га ковачи израдише с трудом.“
Њему силни краљ Агамемнон одговори ово:
„Е да се тако догоди све, Менелају драги!
190 Лекар ће рану испитат' и мелеме метнути на њу,
не би ли они твоје утишали болове мрачне.“
Рече и зовне потом Талтибија, божјег весника:
„О Талтибије, амо што брже Махаона зовни,
он је син лекару Асклепију мане што нема,
нека види јунака Менелаја Атреју сина,
кога Тројанац добар на луку погоди стрелом
или Ликијац, себи на славу, нама на жалост.“
Рече, и послуша њега гласоноша чувши му речи,
одмах у војску међу Ахејце медорухе зађе
200 тражећ' јунака Махаона околу и смотри њега

гдено стоји, а многе крај њега штитоносне чете
стајаху јаке, што стигоше с њим од коњовите Трике.
Гласник приступи њему и крилате прозбори речи:
„Устај, Асклепијев сине, јер зове те краљ Агамемнон,
треба да видиш јунака Менелаја Атреју сина,
кога Тројанац добар на луку погоди стрелом
или Ликијац, себи на славу, нама на жалост.“

Тако му рече и тиме у грудима крене му срце,
и оба у чете пођу, у широку ахејску војску;
210 па кад већ стигну до места, где стајаше плави Менелај
рањен – а око њега властела се скупила у круг,
мед њих у средину ступи боголики лекар и одмах
стане извлачити стрелу из паса што притврђен беше:
док је вадио стрелу, а оштре се одломе куке,
сјајни му одвеже појас и прегачу оздо
и још потпашај што га ковачи израдише с трудом.
А кад примети рану што оштра је направи стрела,
исиса крв и вештак му мекане мелеме метне,
Хирон их његову оцу у доброј намери даде.

3.

*Док се обе војске сиремају да ударе једна на другу,
Агамемнон прегледа своју војску, једне војводе
хвали, а друге као бајаџи куди да их шио
јаче појари на бој*

220 Док су око гласног Менелаја стајали они,
већ се приближили Тројци штитоносни, ал' и Ахејци
прихвате оружје тада у живој жудњи за бојем.
Ниси видео тад Агамемнон дивни да дрема,
ни да се сакрива гдегод, ни да му се неће у битку,
него у борбу хита веома, у витешку славу.
Коње остави он и блистава кола од меди,
а Птолемејев син Еуримедонт, Пирсјев унук,
саборац његов, коње што брехтаху озад придржи.
Њему нареди краљ Агамемнон да спремне их држи,
230 ако му колена клону кад војску буде преглед'о.
И тад пешице пође он кроз врсте јунака.

Где би вид'о Аргејце брзотрке коњике спремне,
њима би прилазио и много их подстиц'о речма:
„Немојте сада, Аргејци, у своме клонут' јунаштву;
никада неће отац Див помагати лашце,
него који су први прекршили заклетву свету,
јастребови њихну изједаће мекану кожу,
а ми у лађама својим одвешћемо драге им жене
и луду њихову децу, кад град им узмемо тврди.“

240 А где је видео које да страшну напуштају борбу,
те је срдитим речма веома грдио онде:
„Аргејски вешти стрељачи, о бруке, немате л' стида?
Зашто тако стојите ту сметени к'о ланад,
што се уморила веће по широком трчећи пољу,
па је стала, те више и не мисли даље се бранит'?
Тако се збунисте и ви те не марите за борбу.
Чекате ли Тројанце да дођу близу где стоје
лађе с крмама лепим на игалу пенастог мора,
да бисте видели хоће л' Кронион вас руком заштитит'?“

250 Тако наређујућ' он је кроз јуначке редове иш'о,
докле идућ' кроз људску кроз вреву Крећаном стиже,
они у оружју беху до Идоменеја храброг.
Овај стајаше међу ртницима подобан вепру,
а Мерион му позади храбрио чете.
Када их примети, обрадује се краљ Агамемнон,
те Идоменеју он проговори љубазним речма:
„Идоменеју, ја те над све Данајце поштујем друге,
поштујем тебе у борби и у сваком другоме послу
и при гозби, на којој старешинско румено вино
260 аргејски великаши у купама мешају пуним;
јер кад по мери пију дугокоси други Ахејци,
свагда је тада пун, Идоменеју, кондир крај тебе,
као и мој, да пијеш кад срце ти вина зажели.
Него устај на борбу да пређашњу очуваш славу!“

Њему одговори Идоменеј, Крећана вођа:
„Атрејев сине, ја ћу ти друг да останем веран,
како сам рекао некад и обрек'о теби – ал' нудер
и друге ти Ахејце дугокосе почни да храбриш,
брже да почнемо битку, јер заклетву згазише Тројци,

70 ал' ће их доцније достићи смрт и невоље друге,
јер су они први прекршили заклетву свету.“

Рече, и тада Атрејев син сав радостан оде,
и он по ограшју идућ' до оба Ајанта стиже;
оба под оружјем беху, иза њих пешадије облак.
Као што с хридине козар кад примети како се облак
диже низ пучину морску кад Зефир подуне за њим;
њему, пастиру далеком, тај облак што низ море иде
чини се црњи од смоле, а велику носи олују;
видев га козар протрне и стадо у пећину сагна:

80 тако су с Ајанта два, два Дивова јака потомка,
фаланге густе и тамне у крешево кретале љуто,
све су им стршила копља и на њима штитови јаки.
Кад их виде, обрадује се краљ Агамемнон,
те се обрати њима и крилате прозбори речи:
„Ајанта два, ви Аргејцем медорухим вође,
вама не кажем ништа, јер не треба вас да соколим,
та ви сами народ свој храбрите нека се бије.

Е да отац ми Див, Атена и Аполон даду
да сви Ахејци такво у грудима имају срце,
90 брзо би онда град владара Пријама пао
освојен рукама нашим и сасвим сравњен са земљом!“

Рече и остави њих, а потом другима пође.

С Нестором сретне се тада, с јаснореким старцем из Пила,
он је врстао своје и подстиц'о нека се боре;
сретне крај Хромија њега, Аластора, Хемона силног,
крај Пелагонта вељег и Бијанта, људма пастира.

Најпре коњике, коње и кола постави у ред,
за њима постави силну пешадију, одличне борце,
бедем у борби да буду, у средину намести слабе,
да се когод и од њих, и нерадо, морадне борит'.

Коњицима најпре заповеди и њима рекне
своје да притежу коње и да се не смету сред вреве:
„Уздајућ' се у храброст и коњичку способност своју
нека нико не жели испред других с Тројцем у борбу;
нек се не повлачи нико, јер тим ћете слабији постат'.
Ко се на тројанска кола из својих намери кола,
тај нека копљем гађа, јер тако ће најбоље бити.

Тако су бедеме некад и градове рушили стари
такву мис'о и срце у грудима носећи својим.“

310 Тако их подстиц'о старац већ одавно борбама вичан;
када га види, обрадује се краљ Агамемнон
те се обрати њему и крилате прозбори речи:
„Каква је, старче, храброст у твојему срцу – е тако
нека те колена служе и снага ти стамена буде!
Али те заједничка уништава старост – е кога
другог да сустиже она, а ти да се с млађима дружиш!“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:
„И ја бих, Атрејев сине, онакав хтео да будем
какав сам био кад убих Ереуталијона дивног!
320 Али заједно све не дају богови људма;
момчина бејаш ли онда, ал' сад ме притешњава старост.
Ал' и овакав ћу бити мед коњици, ја ћу их бадрит'
светом и речма, јер старцима таква припада почаст.
Млађи борци копљем узмахују, који су јачи
него ли ја и још се у своју уздају снагу.“

Тако му рече, а Атрејић радостан отиде даље,
и Петеојева сина Менестеја коње што игра
нађе где стоји и уза њ Атињани, викама вични,
а Одисеј до њега довитљиви стајаше близу,
330 а до Одисеја беху кефалонски редови јаци,
јер још ништа не беху о бојним клицима чули;
сада Ахејци прегоше баш и коњоморе Тројци
те се помере даље; а они чекаху стојећ'
кад ће се друга која приближити ахејска чета
те на Тројанце навалит' и тако отворити битку.
Када их виде јунацима краљ Агамемнон, он одмах
стане их корит' и ове проговори крилате речи:
„Сине Петеоја владара Дивове неге
и ти саможивче, што си пун коварстава злијех
340 откуд вам страх и зашто стојите и чекате друге?
Та вама доликује у првOME да будете реду
и да увек први у жестоку скочите борбу!
Та ви ме слушате први, на гозбу кад вас позовем
кад ми Ахејци за старешине спремамо гозбу!
Тад је срцу вам драго печење јести и пити

из купа вино слатко и медено, докле вам годи;
а сад гледате радо, ако се немилком међу
и десет ахејских чета с Тројанцима пред вама било!“

Њега погледав мрко Одисеј довитљиви рече:

350 „Атриде, каква ти реч из ограде измаче зубне?
Зашто нас неатним зовеш за борбу? Кад ми Ахејци
у љуту зађемо борбу с Тројанцима коње што море,
видећеш, буде л' те воља, и за то ако те брига
где се међу прве коњоморе Тројце умеш'о
драги Телеманов отац, а тако утаман збориш.“

Тада с осмехом њему одговори краљ Агамемнон,
када га примети љута, те своје порекне речи:

„Потомче Дивов, довитљив Одисеју, сине Лаертов,
не заслужујеш карбе нит ишта наређујем теби,
360 јер знам како је срце у твојим грудима пуно
за ме љубавних мисли, јер снујеш оно што и ја.
Него кренимо сад, па испаде л' незгодна која,
то ће се поправит' после, нек богови избришу све то!“

Рече и отиде од њих, а потом похита другим,
гдено смелога нађе Диомеда. Тидеју сина,
како на колима стоји на јаким и с коњма под јармом;
крај Диомеда стај'о је син Капанејев Стенел.
Када га смотри краљ Агамемнон, стане га корит'
те се обрати њему и крилате рекне му речи:

370 „Авај, сине ти коњоморе Тидеја храброг,
шта си се стиснуо ту и зуриш у размаке бојне?
Никад се није Тидеј у страху сакривао тако,
него је душмане био далеко испред другова.
То ми рекоше који у послу га видеше, ја га
не видех никад нит сретох, а био је, кажу, над свима.
Једном је у Микену без војске к'о пријатељ главни
дош'о и с њиме Полиник боголики борце да купе,
јер су тебанске хтели да опседну бедеме свете,
380 много мољаху град помоћнике да добију славне;
хтеде Микена их дати и њихову испунит' жељу,
али их уплаши Диве показујућ' злослуте знаке.
Она кад двојица оду и већ поодмакли беху
те до трсковитог стигну Асопа, где порасла трава,

- Тидеја као гласника у Тебу пошљу Ахејци;
на пут отиде Тидеј и много затече Кадмејце
где се управо часте у двору Етеокла јаког.
Али се бојао није ни тада коњаник Тидеј
мада сам мед многим Кадмејцима беше и странац,
него их зваше у игре у јуначке и лако их свлад'о
390 у свем, јер му Атена помоћница бејаше таква.
Расрде се тада Кадмејци што играју коње,
они наместе њему на повратку бусију јаку:
бораца младих педесет, а двојица беху им вође:
Меон, Хемонов син, на бесмртног бога што личи,
с њим Аутофонов син Полифонт устрајни борац.
Али и њима Тидеј свршетак припреми јадан,
све их поби и пусти тек једног да кући се врати.
Меона јединог пусти од богова послушав знаке.
Такав је Тидеј био Етољанин, али је сина
400 од тебе родио горег за борбу, ал' беседом бољег.“
Рече, а на то јаки Диомед не прозбори ништа,
јер га освоји стид од прекора часнога краља;
али њему одговори син Капанеја славног:
„Када истину знадеш, не лажи, Атрејев сине!
Јер ми се дичимо да смо још бољи но оцеви наши;
ми смо освојили некад и Тебу, седмовратну тврђу,
малу доведавши војску под градске зидине тврде
јер нас је храбрила помоћ од Дива и знамења божја,
а наше оце сустиже смрт због обести њихне.
410 Зато оцева наше не поштуј једнаком поштом!“
Њега погледав мрко Диомед прозбори јаки:
„Мирно, драгићу, седи и моје послушај речи.
Та не замерам ја Агамемнону, људи пастиру,
зато што подстиче у бој Ахејце с назувком лепим;
њему ће припасти слава, Ахејци ако над Тројцем
победу стекну и град ако Илијски освоје свети;
њему и велика жалост, Ахејци доживе ли пораз.
Него се жестоке борбе и јунаштва сетимо и ми!“
Рече и с кола одмах под оружјем на земљу скочи,
420 и мед страшно владару на грудима звекне кад јурну,
те би од тога страх и јунака мукотрпног свлад'о.

4.

*Ошварање борбе у којој досија јунака осиаје
мривих с једне и друге сйране*

Као таласи морски кад о жал ударе бучни
један за другим густо, а Зефир креће их ветар;
они се испрва дижу на пучини, затим се о хрид
с великом сламају риком и хуком, вијугави иду
па се пропињу увис и морску избацују пену:
тако се данајске чете непрекидно кретале тада
једна за другом у бој. А сваки је војвода својим
наређив'о, а други без граје су ишли, једва би човек
рек'о да војска толика са гласом у грудма корача;
сви су мучећи ишли, старешина бојећ' се својих;
оружје сјајно у којем корачаху свима се сјало.
А Тројанци к'о овце у какву гаванском тору
штоно безбројне стоје кад млеко им бело се музе,
оне једнако блеје кад чују од јагњади меку:
тако се тројанска граја по широкој орила војсци,
јер им говор и језик не беше једнак у свију,
језик им беше мешовит, са различних били су страна.
Једне је подстиц'о Ареј, Атена совоока друге,
уз њу Димос и Фобос и свагда љута Ерида,
која је Ареју богу људомори сестра и друга;
испрва мала је још и једва се диже, ал' после
упире у небо главу и тако ходи по земљи.
И тад она мед једним и другим заметну кавгу
општу кроз чете идућ' и борцима множећи лелек.

Кад се на простору једном већ обе сударе војске,
њихни се штитови скобе и копља и јуначке снаге
покрите оклопом медним, и пупчасти штитови тада
један се на другом нађу, те силан се урнебес диже;
ту се помагања чула и клицања како су једни
секли ил' падали други, а крвца је текла по земљи.
К'о набујала потока два кад с висова теку
и у дубоки кланац од великих извора својих
голему сливају воду из корита дубоког свога,
њихову хуку у гори далеко чобанин чује:
хука толика и сила од њихова судара наста.

5.

*Појединачни бојеви у којима Тројание погинуше
на јунаштво Ајолон, а Ахејие Ајена*

Најпре наоружана Тројанцима уби Антилох
борца ртника тад Ехепола Талисију сина;
њего погоди први у облук густогрива шлема,
460 он га прободе у чело; а од меди њему се шиљак
забије у кост, и мрак се навуче на његове очи,
и он се на тле сруши, к'о кула у жестокој борби.
А кад се сруши, тад Елефенор га за ногу зграби
јунак, Халкодонов син, јунака Абљана вођа;
он га даље извуче из стрела да би што брже
оружје скинуо с њега, ал' кратак му посао беше,
јер кад примети храбри Агенор где вуче мртваца,
у ребра, која за штитом оголе када се сагне,
рани га копљем од меди и колена разглоби њему.
470 Тако га остави живот, а над њим Ахејци и Тројци
крваву заметну борбу и као курјаци јурну
једни на друге, и јунак јунака обарати стане.

А Симоисија обори син Теламонов Ајант,
Антемионова сина, младића цветног, што мати
роди га једном када низ Иду праћаше оца
и мајку поред реке Симоента стада да види;
стога је назван од Симоисије, ал' он ни оцу
ни мајци није негу и дворбу наплатио; кратак
беше му век, јер копљем га јунак погуби Ајант!
480 Спреда беше у чети, а Ајант га крај сисе десне
у груди згоди и копље од меди рамена му проби,
на земљу сруши се он у прашину подобан јању
који је поникао у низи пространа поља,
гладак, а гране му само на врху беху израсле;
али је колар јањ оборио секиром сјајном,
да би гобелу свио од њега колима дивним;
тада се суши јањ и лежи крај обале речне:
Антемионова ту Симоисија обори тако
Ајант, Дивова нега. А за њим оклопник сјајни
490 Антиф, Пријамов син, у вреву избаци копље.

Промани њега, и Леука Одисеју честитог друга
погоди усред слабина, кад хоћаше мрца одвући,
и он се сруши на мрца, и овај му паде из руке.
За убијеним врло Одисеј се расрди тада
те кроз првоборце пошав у блиставој оружан меди
стаде веома близу и копље избаци сјајно
гледајућ' околу себе, а Тројци се назад повуку
копље кад јунак хити, а није га метнуо залуд,
погоди Пријаму сина од иноче Демоконта:

500 он је из Абида од кобила стигао брзих.

Њега у гњеву за другом Одисеј погоди копљем
у око једно слепо, а кроз друго пробије шиљак
копља од меди, и њему навуче се на очи тама,
падне, тешко зајечи, и оружје на њем зазвечи.

Сви се ртници повуку, па и сам блистави Хектор.

Радосно цикну Аргејци и мртве себи повуку

и много даље продру; Аполон се разгњеви на то
с пергамске погледав тврђе и повиче бадрећ' Тројанце:

„Удрите ви, коњоморе Тројци, и аргејској војсци

510 немојте бежат' у борби, јер кожа њихова није
камен ни гвожђе да подноси мед што пробија тело.

Није у борби Ахилеј, лепокосе Тетиде синак,
него код лаћа гњев срдобони вари у себи!“

Тако из града бог страховити кликну. Ахејце
подстакне Дивова ћерка, код Тритона рођена славна
кроз чете ходећ' где би малаксале видела људе.

Тад Амаринкеју сина Диореја савлада удес,

јер га оштрљати камен у десну погоди голен
крај глежња, њега баци старешина трачких јунака:

Пирој, Имбрасов син, што беше стиг'о из Ена.

Обадве њему се жиле и кости од камена грдног
смрскају сасвим, и он се натрашке у прашину свали,
спрам пријатеља руку и једну и другу пружи

издишући, али онај притрчи му који га рани,

Пирој, те у пупак њега прободе, и сва му се црева
проспу по земљи, и њему по очима тама се простре.

Пироја у груди копљем Етољанин погоди Тоант
изнад брадавице, и мед му пробије плућу.

Њему прискочи Тоант, и тешко из груди му копље
530 истргне, и тад оштри мач повуче и рине
њему у трбух управ по среди и узме му живот,
оружје не узме њему, јер тело му опколе друзи
Трачани борци с ђубом на глави и копљима дугим;
мада је Тоант велик и снажан и поносан био,
они га потиснуше, и он се повуче задрхтав.
Тако се отегну они у праху један крај другог,
један Трачан'ма вођ, Епејцем медорухим други,
крај њих двојице многи и други лежаху мртви.

Нико ту не би већ им'о да замери ратничком делу
540 кад би по војсци читав и оштром нерањен међу
шет'о те по њој кад би Атена Палада њега
водила за руку узев и стрела одбијала напад,
јер су онога дана Ахејци многи и Тројци
ничке у прашину пали отегнув се један крај другог.

Пето певање
ДИОМЕД СЕ ОДЛИКУЈЕ

1.

*Ахејци пошискују Тројанице, а између свих истиче се
Диомед, коме помаже Ајџена, пошто је
Ареја извела из борбе*

Тидејеву сину Диомеду даде Атена
смелост и снагу да буде мед свима Аргејцима дичан
те да себи славу и дику велику стече;
вечни му огањ на штиту и шлему запали она,
летњој подобан звезди, што сија највећим сјајем
пошто у водама она океанским окупа себе.
Такав огањ ужеже на глави и на рамен'ма
па га у средину гурне где највећа бејаше врева.

- Међу Тројанцима беше беспрекоран имућан Дарет,
10 Хефестов свештеник неки, у кога два беху сина,
Идеј и Фегеј, оба у ратноме послу вештаци.
Они се макну из врсте и нападну на Диомеда
из кола својих, а он се к'о пешак био на земљи.
Када се они, идућ' на оног, приближе њему,
први Фегеј копље дугосено баци на њега,
ал' над раменом левим Тидејеву сину прелети
шилјак од копља, али не залуд; тад замахне копљем
Тидејев син, и оно из руке не оде му залуд,
него погоди оног мед сисе и обори с кола.
21 Онда искочи Идеј из прелепих кола, ал' није

он се усудио да свог убијеног заштити брата,
јер сам никако не би од усуда побег'о црног,
али га Хефест отме и спасе завив га тамом,
да му старац не би у жалост утонуо сасвим.
Онда му син јунака Тидеја потеря коње
те их друговима даде да воде их лађама црним.
А кад јунаци Тројанци Даретове синове виде,
једног где бежи, а другог где крај кола лежи убијен,
свима се срце потресе. Совоока онда Атена

- 30 Ареја за руку узев насртљивца ово му рекне:
„Ареју, зидодере Ареју, ти људоморо љута,
пустимо сада Тројце с Ахејцима нека се боре,
гледајмо које ће отац Див обдарити славом,
а ми узмакнимо и од Дивова бежимо гњева!“

- Тако рече и бесног Ареја из борбе изведе,
затим га седне уз брег уз високи поред Скамандра;
Тројце нагнају у бег Данајци, и војвода сваки
уби по једног борца, а најпре краљ Агамемнон
Одија, великог вођа хализонског, обори с кола;
40 први се обрне Одиј, а онај га копљем у леђа
погоди међу рамена, и шиљак му кроз груди изби,
на земљу падне, зајечи, и оружје на њем зазвечи.
Бору Меонцу тад Идоменеј погуби сина
Феста, што стиже из Тарне из плодне. Дугачким копљем
њега у раме десно Идоменеј копљаник славни
погоди, обори с кола, на која се хтео да попне.
Из кола испадне он, и страшна га облије тама.
Идоменејеви момци стадоше оружје скидати с њега.

- Лову вичног јунака Скамандрија, Строфију сина,
50 оштрим погоди копљем Менелај, Атреју синак,
угледног ловца, јер га Артемида научи сама
сваку гађати дивљач, што шума је храни у гори.
Ал' му стрељачица тада Артемида није помогла,
а ни далеки метњи, у чему одличан беше;
него Атрејевић њега Менелај копљаник славни
када је бежао пред њим, у леђа погоди копљем
посред рамена и потом забодје га кроз груди њему.
Падне у прах натрашке, и оружје тад му зазвечи.

Тектону сина Ферекла Мерион погуби јунак,
60 унука Хармонова, вештака за уметна дела
разна, јер беше веома драг Атени Палади;
и Александру он једнако стране истеса лађе,
јаду почетке, јер Тројцима свим на несрећу беху
и њему самом, јер није познав'о суђење божје.
Њега Мерион, кад га у гоњењу сустигне најзад,
десно у стражњицу рани, и управо испод кости
шиљак прође Фереклу и скроз му мехур прободе;
јекне, на колено падне, и смртна га освоји тама.

Мегет погуби тада Педеја, Антенору сина,
70 који ванбрачан беше син, ал' дивна Теана
добро га подиже, мужу да годи, к'о и децу своју.
Копљаник славни Филејев син приступивши ближе
погоди њега глави у затиљак оштријем копљем,
мед му кроз зубе прође и језик одсече јунаку.
Падне у прашину држећ' у зубима хладно оштрице.
Еурипил, Еуемонов син, Хипсенора погоди дивног
сина Долопиона јунака, што беше Скамандров
свештеник, народ њему к'о богу одаваше пошту.
Светли Еурипил, син Еуемонов, нападне мачем
80 када је бежао пред њим, а за њим Еурипил у трку
удари њега у леђа и тешку му руку одсече.
Крвава отпадне рука Хипсенору на тле, а очи
пурпурна покрије смрт и с њоме моћна судбина.

Тако су били се они у ономе бесноме боју.
Не би дознао где је међу њима Тидејев синак,
да ли мед Тројцима он ил' мед Ахејцима стоји.
Бешњаше по пољу бојном к'о река набујала снежна,
која се разлива брзо и пред собом обара бране,
њеној одолети сили ни насипи не могу многи,
90 уставит' не могу њу ни плотови вртова бујних
кад изнебуха хрупци, кад удари Дивова киша,
многи се усеви красни под њоме улекну људски.
Тако се пред Диомедом поремете фаланге густе
тројске, и нису га смели јунаци дочекат' многи.

2.

*Ликонов син рани Диомега,
али се овај још жешће сѝане борити*

Али кад примети њега Ликонов блистави синак како кроз поље бесни и пред собом разгони војску, натегне лук савијен на Тидејева сина, па га, кад је јуриш'о, у десно погоди раме, оклопу где је пупак, и горка пробије стрела
100 скроз те кроз раме продре, и крвца му попреска оклоп. Тада се продере над њим Ликонов блистави синак:
„Устајте, јунаци Тројци, што с коњима играте игре, јер ја најбољег раних Ахејца; задуго, велим, неће жестокој стрели одолети, ако је амо заиста Дивов ме довео син из Ликије владар!“

Тако се хвалио, али не подлегне стрелици брзој онај, већ се повуче и пред кола стане и коње и он Стенелу, сину Капанеја, прозбори тада:
110 „Устај, драги сине Капанејев, дижи се с кола па ми нудер оштру из рамена стрелу извуци!“

Тако му рече, а Стенел из кола на земљу скочи, стаде крај њега и брзу из рамена стрелу извуче сасвим, и крвца му тада кроз плетену кошуљу изби. Тад се помоли на глас гласовити јунак Диомед:
„Егидоноса Дива о ћерко недобитна, чуј ме: ако си некада мени и оцу моме помогла у љутом рату, онда и сада ме милуј, Атена, дај да достигнем оног и на копљомет га пусти, који ме погоди пре и размеће се и каже
120 дуго да нећу сјајну сунчану гледати светлост!“

Тако се помоли он, а чу га Палада Атена, колена хитра му даде и с њима ноге и руке, стаде близу до њега и крилате рекне му речи:
„Не бој се, Диомеде, с Тројанцима сада се бори, у груди улих ти ја неустрашиву очинску храброст, какву је имао некад штитотресни коњаник Тидеј. С очију скинух ти маглу, што била ти мутила поглед, добро да можеш бога и човека сваког разабрат’:

зато приђе ли икоји бог да огледа тебе,
130 немој улазит' у бој са бесмртним бозима другим;
али Дивова ћерка Афродита дође л' у борбу
амо, ти је онда погоди убојним копљем.“

Тако рече и совоока богиња оде,
а мед првоборце Тидејев син се умеша опет;
и пре у срцу он је с Тројанцима желео борбу,
али га сад освојила трострука жеља к'о лава
ког је у тору, кад је мед вунате скочио овце,
чобанин само задро, ал' није га убити мог'о,
и тим му подстак'о снагу, ал' већ га не гони више
140 него се крије по стану, а овце остају саме,
а лав их плаши те једну за другом гони у рпу,
тада он бесан скочи из ограђенога тора:
тако бесан улети мед Тројце јаки Диомед.

Уби Астиноја и Хипирона, људма пастира,
једнога бронзаним копљем изнад сисе погоди право,
другога удари мачем у кључну кост поред плећи,
те се плећи од леђа и врата одвоје њему.
Остави њих те крене за Абантом и Полиидом,
синовима Еуридаманта, старине што знађаше снове,
150 ал' им снове није на поласку толков'о старац,
него их јаки јунак Диомед погуби оба.
Тад за Тооном и Ксантом, Фенопу синцима, јурне,
млади беху к'о роса, а старост сатре им оца,
другог пак не роди сина за наследника имању.
Оба их уби Диомед и милу узме им душу,
старом пак оцу остави плач и невољу тешку,
јер са ограшја није синова дочек'о живих.
Сродници после имање поделише његово цело.

Два ту Пријаму сина, потомку Дарданову, зграби,
160 оба на колесима једним, Хромија и Ехемона.
Као на говеда лав што скочи кад по шуми пасу,
на краву или на јуне и преломи врат оба двома:
тако и Тидејев син обојицу обори с кола
и поред одбране њихне и оружје узме им потом;
коње друговима преда нек лађама они их гоне.

3.

*Енеја и Пандар заједно
нападају на Диомеда*

- Њега Енеја види где јуначке разбија врсте,
те по ограшју пође где убојна падају копља,
Пандара тражећи подобног богу, не би л' га наш'о.
Нађе јунака без мане Ликонова јакога сина,
170 потом се приближи њему и речи му прозбори ове:
„Пандаре, где ти је лук и где су ти крилате стреле
где ти је слава? Та овде јунака нема ти равна,
нит се у Ликији дичи ко да је бољи од тебе.
Руке подигни Диву и онога борца устрели,
који је страшан и зла већ створи Тројанцима многа,
јер је колена он разглобио борцима многим:
само да какав бог на Тројанце не плану гњевом,
срдит због жртава, јер је божанска освета тешка.“
- Њему одговори на то Ликонов блистави синак
180 „Енеја, саветниче ти медорухим Тројцем,
оно је, мислим, Тидејев син, јуначина страшна,
познајем ја му штит и познајем цев му на шлему,
видим и коње, ал' не знам зацело није л' божанство.
Ако је јунак то ког мислим Тидејев синак,
онда он бесни само уз божју помоћ, и близу
неки бесмртник стоји по плећима омотан тамом,
и он је од њега стрелу уклонио која му стиже.
Та ја на њега стрелу одапех и у раме десно
њега погодих те му прободох оклопу пупак;
190 и већ мишљах да ћу Аидонеју послат' га богу,
али га опет не убих! Зацело је бог неки љутит.
Немам коња ни кола да на нешто могу се попет';
ал' у Ликонову двору једанаест оставих кола
јаких и лепих што их занатлија направи скоро,
на њима ћилими леже, и два су у запрези коња
уз кола свака и чисти пир са крупником зобљу.
Много је, истина, мене старина копљаник Ликон
у самом лепом двору опомињ'о, кад сам се прашт'о,
те ме светов'о да се на коње и на кола попнем,

200 тако у жестоке борбе да водим тројанске борце;
али га не слушах ја – а колико било би боље! –
коње сам чув’о, хране да не би недостало њима,
кад им се затворе људи, јер су обилно јести
навикли. Тако пешке у Илиј стигох без коња;
у лук се уздах, ал’ к’о да од њега ми помоћи нема.
На два сам већ храбра јунака одапињ’о стрелу,
на Тидејева и на Атрејева сина – додуше
оба погодих и крвцу им пустих, ал’ их ражестих.
На срећу злу кривуљасту лук сам скинуо с клина
210 онога дана кад сам у вољени водио Илиј
тројанске чете да тиме уговем Хектору дивном.
Ако се вратим кући и видим на своје очи
завичај свој и љубу и високе велике дворе,
нека ми одмах главу борац туђинац одсече,
ако рукама овај не сломим лук и у жарки
ако га не хитим огањ, јер залуд ме прати на путу!“

Тројански вођа Енеја одговори њему овако:
„Немој зборити тако, другачије неће ни бити,
пре него дођемо нас два јунаку томе насупрот
220 с коњма и с кол’ма и ми не огледамо се с њиме.
Њего нудер у моја у кола се попни да видиш
какви су Тросови коњи и како умеју пољем
добро да прогоне овуд и онуд или да беже;
они ће спасти и нас и у град ће побећи с нама,
даде ли Диве славу Диомеду, Тидеја сину.
Него узми сад бич и блиставе прихвати узде,
ја ћу се на кола попет’, да бојак започнем с њиме,
или га дочекај ти, а ја ћу чувати коње!“

Њему блистави синак Ликонов прозбори на то:
230 „Сам ти, Енеја, узде држи и коње, јер кола
свијена боље ће вући кад вичан управља возар,
ако нас поново Тидејев син у бежање нагна;
само да их не попадне страх те стану и нас
не хтедну из боја изнет’, не зачују л’ твојега гласа;
тад би насрнуо на нас јунака Тидеја синак,
оба нас убио и снажнокопитне одагн’о коње.
Него ти колима сам и коњима управљај својим,

- а ја ћу напад оног да оштрим дочекам копљем.“
Тако обојица рекну и у кола попну се сјајна,
240 жустро окрену коње на Тидејева сина,
ал’ их примети Стенел, Капанејев блистави синак,
одмах крилате речи Тидејеву прозбори сину:
„Тидејев сине, веома драги мојему срцу,
видим два јунака где на те наваљују смело,
оба су снажни веома, јер један је стрељању вичан,
други је борац Енеја, син Анхиса јунака,
тако се поноси он, Афродита њему је мати,
него се с коњима од њих повуцимо; немој ми тако
250 насртат’ кроз ртнике, да живот не изгубиш драги.“
Мрко га погледав снажни Диомед одговори ово:
„Ништа не збори о бекству, јер нећеш ме нагнати на то,
никад навик’о нисам да бежим, па да се бијем,
ни да се плашим, а још у мене је читава снага.
У кола немам воље; обојицу сада овако
дочекат’ идем, Атена Палада бежат’ ми не да.
Неће одвући обојицу њих крилонози коњи
од наших руку, ма и да некако побегне један.
Друго мислим ти рећи, а ти то у срцу чувај:
260 ако ми славу даде Атена савета пуна,
те њих погубим оба, тад ове хитроноге коње
устави овде и узде за облук на кол’ма привежи,
потом, памтећи добро, потрчи Енејиним коњма
па их од Тројаца догнај Ахејцима с назувком лепим.
Они су од пасме оне од које громогласни Диве
накнаду даде Тросу за Ганимеда, јер беху
под сунцем и под зором то од свих најбољи коњи.
Ждрепце те пасме украде и владар јунацима Анхис
кобиле да му опасу без Лаомедонтова знања;
270 шесторо ждребади од њих у двору се ождреби њему
четворо од њих уз јасле сам је отхранио Анхис,
двоје дао Енеји што борце нагони у страх,
отмемо л’ коње те, тад ето нам славе и части!“

4.

*Диомед убије Пандара и рани Енеју каменом
и Афродитију, која је дошла да помогне сину,
рани у руку*

Док су се њих два тада ту разговарали тако,
она се двојица ближе примакоше с коњима брзим.
Први се обрати оном Ликонов блистави синак:
„Јуначе смеони, снажни, ти поносног Тидеја, сине,
није те стрелица горка погубила ни брзи хитац,
ал' сад ћу покушат' копљем, јер њим ћу те можда
погодит'.“

280 Рече и копљем завитла дугосеним и тад га хити,
у штит погоди њим Тидејева сина и одмах
шиљак од меди пробије штит и оклопу стигне,
онда заграја над њим Ликонов блистави синак:
„Сасвим си рањен ти кроз слабине, не мислим да ћеш
моћи да дуго то трпиш; а велику даде ми дику!“

Њему неустрашен на то одговори јаки Диомед:
„Промаша, не рани мене, ал' не мислим да ћете ви два
престат' од боја пре но у борби један вас падне
и крвљу напоји својом штитоносног Ареја борца!“

290 Рече и одапне он, а стрелу тада Атена
уз око управу у нос те беле пробије зубе,
управ при корену тврда мед пресече му језик,
бронзани шиљак њему кроз вилицу доњу пролети,
и он се сруши с кола, а оружје на њему звекне
блиставо, сјајно и светло – крилонози њему се коњи
преплаше, у страну скрену, те даха и снаге му нешта.

Тада Енеја скочи с дугачким копљем и штитом,
јер се бој'о да му Ахејци не уграбе мрца.
Као лав у своју што узда се снагу, он је
300 иш'о око њега с копљем и штитом што једнако свуда
брани жудећи оног погубити с киме се сретне,
страшно вичући. Руком тад голем пограби камен
Тидејев син, да не би ни два га човека дигла,
какви су људи данас, ал' онај њим замахне лако
и њим згоди Енеју у бедро, гдено се стегно

свија у бедро, а то се и чашицом назива место,
смрска чашицу њему и обе му претргне жиле;
рапави одере камен Енеји кожу, ал' само
јунак на колена падне, а крупном упре се руком
310 о тле, и њему се црна по очима разлије тама.
Тада би погин'о ту јунацима владар Енеја,
али га Дивова кћи Афродита опази оштро,
мати која га некад Анхису роди пастиру;
око драгога сина тад беле овије руке,
па га брижљиво сјајним омота плаштем од стрела
да би га спасла, да не би брзотрки Данајац који
груди му пробио међу и тако му утрн'о живот.

Тако Афродита спасе из борбе својега сина,
а син Капанејев добро још памћаше договор онај
320 како га грлати борац Диомед научио беше;
он снажнокопитне своје заустави коње далеко
од бојне гужве и кожом за облук привеже узде,
па Енејиним коњма лепогривим поскочи хитро
те их од Тројана догна Ахејцима с назувком лепим.
Драгом даде их другу Деипилу, који му од свих
најдражи беше вршњака, јер знао је уговет' му у свем,
лађама пространим да их одвезе. А потом се јунак
у кола своја попне и блиставе прихвати узде,
за Диомедом потера тад снажнокопитне коње
330 жустро, а он потрчи за Кипарком с окрутном међу
видећ' да је божанство без снаге и није од оних
богиња једна што уме да управља борбама људским,
и да није Енија разбиград, а ни Атена.
А кад је стигну, кроз густу кроз гужву хитећи за њом,
онда се извије син јунака Тидеја и њу
скочивши у руку нежну испод длана погоди оштрим
копљем; одмах се њој у кожу копље забоду
кроз плашт амбросијски, што га Харите саткаше саме,
изнад длана. А њојзи процури амбросијска крвца
340 ихор, каква тече у жилама блаженом богу;
богови не једу хлеба и руменог не пију вина,
зато немају крви и бесмртни зову се бози.
Она врисне веома, и син јој падне из руку;

али га у руке Феб Аполон узме и тамном
завије маглом, да не би брзотрки Данајац који
груди му међу проб'о и тако му утрн'о живот.
Гада гласовити борац Диомед заграја над њом:
„Бежи, Дивова ћерко, из борбе и с ограшја љутог!
Није ти доста зар што вараш нејуначке жене?
350 Будеш ли у рат се мешала, ти ћеш од рата, мислим,
згрозити се, и ако далеко о њему чујеш!“

5.

*Ирида рањену Афродитиу одвезе на Олимп,
где је мајци Диона љрими на крило,
док јој се дрући богови њодсмевају*

Рече, а она збуњена оде, трпећи муке,
али Ирида њу ветронога узе из гужве,
од ране болну изнесе, а лепа јој кожа потамни.
Ареја налета нађе где лево од војишта седи,
копље му беше у магли и брзи његови коњи.
Она паднувши тада на колена пред братом стане
много тражит' и молит' за коње са начелком златним:
„Драги мој брате, ти ми помози и подај ми коње,
360 да се одвезем на Олимп, где бесмртни богови седе.
Љуто ме боли рана, а смртни ме обрани јунак,
Тидејев син, што сад би и с оцем се борио Дивом!“

Рече, и Ареј јој коње да са начелком златним.
Она се у кола попне, а у срцу жалосна беше,
с њом се и Ирида попне и у руке прихвати узде;
замахне бичем на коње, и они хоћко потрче,
брзо на високи стигну на Олимп, где богови седе.
Онде Ирида брза к'о ветар устави коње,
испрегне од кола њих и баци им бесмртне хране.
370 Тад Афродита дивна Диони падне на крило,
драгој матери својој, а она загрли ћерку,
руком је помилова и речи јој прозбори ове:
„Који те небески бог злоставио обесно тако,
ћерко, к'о да си какво зло учинила јавно?“

Њој слаткосмеха тад Афродита одговори ово:

- „Рани ме Тидејев син Диомед смеони јунак,
јер сам Енеју драгог из борбе износила сина,
којега ја од свију од људи највише волим.
Сад се Тројанци више с Ахејцима не бију страшно,
380 него се Данајци веће и с бесмртним бозима боре.“
Њојзи богиња дивна Диона одговори на то:
„Стрпи се, дете моје, и ако си жалосна, истрај,
јер од људи ми станари олимпски многи
страдасмо, једни друге у тешке уваљујућ’ јаде;
некад је страд’о и Ареј, кад От га и јаки Ефијалт,
Алојеви синци, у окове бацише чврсте.
Бејаше свезан у суду у бронзаном тринаест месеци;
тад би Ареј проп’о у суду, незаситни ратник,
али Еерибеја лепотица, маћеха оних,
390 Хермији ода то, а Хермија оног украде,
који већ губљаше снагу, јер тешки га тишташе оков.
Болна је била и Хера кад син је Амфитрионов
јаки у дојку десну погодио трортом стрелом;
њу тад освоји бол неизречни. Стрелицу брзу
и сам поднесе некад бог силесија Аид,
када га исти грдосија син егидоноше Дива
рани код врата усред мртваца и муке му зада,
а он се попне Диву у дворе на широки Олимп,
жалостан у срцу, болом сатрвен, кад му се стрела
400 у јако раме била забола, те мучаше душу.
Њему на рану метне Пееон лекове меке
и њега извида њима, јер Аид смртник не беше.
Смеон, ужасан човек, не боји се чинит’ грдобе,
штоно натеже лук да олимпске рани станаре!
Њега богиња на то совоока нагна Атена.
Лудов! Тидејев синак то у срцу не зна да онај
неће живети дуго ко с бесмртним богом се бори,
њему се не пењу деца на колена, не вичу: бабо!
када се из рата он и ужасног покоља врати.
410 Стога нек Тидејев син, и ако је вичан мегдану
добро се чува да мегдан не подели с јачим од тебе,
да Егијалија, ћерка Адрестова разумна, не би
плачући будила драге ода сна станаре жалећ’

за мужем млађаним својим, за ахејским најбољим борцем,
она, јака љуба Диомеда коње што кроти!“

Рече и с руке јој крв обадвама рукама утре,
оздрави рука, и њојзи утоле болови тешки.

А кад богиње опазе то Атена и Хера,
пецкавим речима оне на Кронова навале сина.

420 Од њих започне реч совоока прва Атена:

„Оче Диве, хоћеш ли срдит’ се што ћу ти рећи?
Ахејку неку зацело навести Кипарка хтеде,
с њоме да Тројцима пође, јер она их заволе врло.
И кад је Ахејку неку лепоруку гладила руком,
своју малу је руку повредила о златну иглу.“

Рече, а отац људски и божји насмеје се томе,
златну Афродиту он позове и ово јој рекне:

„Ратни послови, дете, не пристају никако теби,
него се иди старај за свадбене послове љупке,

430 за рат бринуће се Атена и брзи Ареј.“

6.

*Диомед се повлачи изред Ајолона.
Овај ојме Енеју, огнесе га у тројанску пврћу
и зовне Ареја најраг у борбу*

Док су се богови тада ту разговарали тако,
навали на Енеју Диомед, грлати борац,
мада је знао да рукама њега брани Аполон,
он се ни великог бога не бојаше, хоћаше увек
смаћи Енеју и славно са њега оружје свући.
Трипут јурне Диомед у жудњи да убије оног,
трипут му блистави штит Аполон одбије вешто;
а кад четврти пут он јурне подобан богу,
онда страшно стрељач Аполон кликне и рече:

440 „Чувај се, Тидејев сине, уклони се, бежи и немој
градит’ се бозима једнак, јер никада једнаки нису
бесмртним бозима људи што живе и ходе по земљи!“

Рече, а Тидејев син се уназад мало повуче,
бојећ’ се срцбе бога Аполона, славног стрељача.
Тада Аполон однесе Енеју далеко из гужве,

у свети метне га Пергам, где храм му саграђен беше.
И ту Артемида стане стрелоносна, а с њом и Хера
видат' и снажит' Енеју у светишту великог храма.
Тада Аполон, бог сребролуки, утвару створи
450 сличну самом Енеји с онаквим оружјем истим;
око утваре Тројци и дивни стану Ахејци
једни другима ломит' на грудима штитове коже,
лепо областе штите и мале лаке к'о перје.
Налету Ареју Феб Аполон проговори тада:
„Ареју, зидодере Ареју, ти људоморо љута,
не би ли ти јунака из борбе уклонио оног
Тидеју сина што би и с оцем био се Дивом?
Најпре је Кипарку ранио он у чланак на руци,
потом к'о демон какав насрнуо на мене самог!“
460 Рече и Пергаму он тад на врх седе, а Ареј
злотвор у тројанске уђе у чете, стане их бадрит',
сличан Акаманту брзом, старешини ратника трачких,
синцима Пријама краља и Дивовим негема викне:
„Синови Пријама краља, ви Дивове неге и борци,
хоћете пуштати јоште Ахејци да народ вам смичу,
дотле ли док се битка код лепих не заметне врата?
Лежи нам јунак што га к'о Хектора пажасмо дивног
лежи нам борац Енеја Анхиса јунака синак;
него из хуке бојне да драгога спасемо друга!“

7.

*Сарпедон кори Хектџора. Ареј осоколи Тројанце
којима ускоро Енеја здрав долази у њомоћ*

470 Тако рече те вољу и срце подстаче сваком;
Тада Сарпедон стане да грди Хектора дивног:
„Хекторе, куда ти нестаде срце што си га им'о?
Рече да ћеш град без народа, без помоћника
бранити сам са браћом и зетовима својим!
Али сад никога од њих не могу да видим и нађем
него сви се плаше к'о пси кад опаже лава,
а ми се бијемо ту, ми који смо помоћна војска,
јер сам помоћник и ја, из далеке стиг'о сам земље,

далеке Ликије оне на вировитом Ксанту.

480 Онде оставих љубу и с њоме синчића луда,
а и големо благо, за којим жуди ко нема;
него ликијске опет соколим борце и желим
сам да се борим с јунаком, а овде ништа не имам
што би могли Ахејци однести или одвести.

А ти стојиш без посла и друге не подстичеш борце
храбро да подносе борбу и љубе своје да штите.
Само ланене да вас не ухвате свехватне замке,
и да не постанете душманима ловина и плен,
брзо ће они вашу многољудну тврђу разорит’.

490 Све то треба да имаш на уму, дању и ноћу,
када војводе молиш старешина славних далеко,
храбро да истрају: тиме одбацићеш карање тешко!“

Тако рече Сарпедон, а Хектора у срце рани;
одмах с кола у оружју на земљу скочи.

Идући свуда по целој по војсци копљима оштрим
витлаше бадрећи на бој, на ужасан гоњаше покољ.
Онда се окрену они и према Ахејцима стану:
али заједно остану сви Аргејци, без страха.

Као што ветар пlevу по светом растура гумну,
500 кад се пшеница веје, и када Деметра плава
од плевe одваја жито, а ветар дува – одоздо
беле се гомиле плевe по земљи – тако Ахејце
бела прашина покри, колико међу њима коњи
врло топотаху и прах до бронзаног витлаху неба,
јер се помешаше опет; возари окренуше кола.

Рукама јаким пођу у борбу, насртљивац Ареј
црну нојцу спусти на борбу да одбрани Тројце,
свуда обилазећ’ и све испуњујућ’ како му Фебо
бог Аполон с мачем са златним наредио беше
510 нека охрабри Тројце кад Паладу виде Атену
где се повукла, а она помоћница беше Данајцем.

А сад сам Енеју из богатог светишта пусти
и он у груди храброст пастиру улије људском,
и тад међу другаре Енеја ступи – кад они
смотре где жив и здрав и с одличном прилази снагом
њима, радосни беху, ал’ нико не упита ништа,

јер то не даде напор, бог сребролуки што га
намет'о, крвави Ареј и Ерида безмерно бесна.

8.

*Други појединачни бојеви. Ахејци се повлаче
испред Хектџора и Ареја*

А два Ајанта и Одисеј и с њима Диомед
520 гоњаху Данајце у бој, ал' они и сами се нису
бојали тројанске силе ни жестока напада њена,
него стајаху мирно к'о облаци што их Кронион
на врхунцима гора поређ'о да никуд не лете
за тишине без ветра, док снажни Бореја спава
и други вихори љути, што облаке мутне и мрке
жестоким фијуком својим и звиждуком разносе свакуд:
Данајци чекаху тако пред Тројцима никуд не бежећ'.
Атрејев иђаше син кроз редове подстичућ' много:
„Другови, буд'те јунаци и смелим прегните срцем,
530 те се једни других у тешкој стидите борби;
стида где има, ту више јунака се спасе но падне,
а где се бежи, ни славе ни одбране никакве нема!“

Рече и избаци копље те згоди јунака ртника
Деикоонта, другара Енеје јунака а сина
Пергасова; као и Пријама деци Тројанци
чињаху част му, јер хитар с ртницима беше у борби.
Њега по штиту копљем краљ Агамемнон згоди,
копља не одби штит, но оно кроз њега продре,
па му се оно забоду у доњој утроби кроз пас,
540 на земљу падне, зајечи, и оружје на њем зазвечи.

Тада од Данајаца Енеја два угледна борца
уби, синове Диоклу: Орсилоха и с њим Кретона,
њима је отац пребив'о у лепо сазданој Фери
богат обилним благом, по роду беше од воде
Алфеја, штоно широко тече кроз пилску пољану;
Алфеј Орсилоха роди владара људима многим,
а Орсилох роди Диокла, смеоног борца,
Диоклу роде се два близанца сина: Орсилох
и с њим Кретон, у сваковрсној борби вештаци.

550 Кад њих двојица стану на снагу, у лађама црним
с аргејском војском оду под Илиј коњима богат,
тражећ' Атрид'ма част Агамемнону и Менелају,
али их онде смрт и судба покрије оба.

Као што лавића два на врсима високе горе
отхрани лавица мајка у горској дубокој чести.
грабећи говеда људма и претиле овце и козе,
торове пустоше они док најзад јуначке руке
и њих обојицу негде оштрицем не погубе медним:
тако Енеја смаче и обадва она јунака,

560 и од његових руку к'о високе сруше се јеле.

Падну, и зажали њих Ареју драги Менелај,
па кроз првоборце прође у оружју бли тавом медном
витлајућ' копљем, а Ареј осоколи срце у њему
гледајућ' како би од Енејиних погин'о руку.

Њега смотри Антилох, јунака Нестора синак,
и кроз првоборце прође у страху да народни пастир
не би како настрад'о; тад ратни би напор им проп'о.

570 Она два дигли већ руке и веће убојна копља
у ратној помами један на другог наперили били,
ал' се Антилох људи пастиру примакне ближе.

Тад се Енеја повуче, иако окретан ратник,
кад два примети борца где један крај другог стоје.
А кад ови мртваце у ахејску војску повуку,
ту их несрећне баце другарима у руке њихним,
те се у борбу међу првоборце окрену опет.

Ареју подобног тада Пилемена смакоше онде,
што је пафлагонским био штитоносним борцима вођа.

Њега копљаник славни Атрејев синак Менелај
како је стај'о, прободe, у кост га погодивши кључну.

580 А Антилох уби уздодржу слугу Мидона,
сина Атимнијева, кад хтеде да окрене коње;
каменом њега Антилох сред лакта погоди, узде
оном белокосне у прах из руке испадну на тле;
скочи Антилох и мачем у слепо га удари око,
те он се крчећи сруши из лепо грађених кола,
главачке и на рамена у прашину свали се тада;
дуго је остао ту и леж'о у дубоком песку,

докле га коњи својим топотањем не баце у прах,
јер их Антилох бичем у ахејски отера табор.

620

9.

*Ахејци се једнако јуначки боре, ње с обе сѝране мно̀го их
ѡагне; Тлеѡолем и Сарѡедон деле мѐдган;
наѡслеѡику сѡану се Ахејци ѡвлачиѡи*

590 Хектор када их смотри у врстама, насрне на њих
вичућ', а̄ за њим крену и тројанске фаланге јаке.
Ареј корачаше напред и госпођа с њиме Енија,
која смишљаше судар страховит и урнебес бојни,
Ареј махаше моћно у рукама големим копљем,
час би пред Хектором иш'о, а час би ишао за њим.
Гласни се ратник Диомед, кад Хектора опази, стресе.
Као што невичан пливач кад пољем широким ходи,
устави се крај реке брзотеке штоно се лије
у море, пени се, хучи, и видева је одскочи назад,
600 тако и Тидејев син се повуче и народу рекне:
„Шта се Хектору дивном толико чудимо, друзи,
да је копљаник вешт и да је неустрашен борац,
када је свагда крај њега бог и од зла га чува!
И сад је крај њега Ареј човеку подобан смртном!
Него уступите натраг Тројанцима лице окренув,
немојте остати овде и борбу заметат' с богом!“

630

640

Тако им рече, и њима Тројанци приступе ближе.
Тада Хектор уби два борби вична јунака,
оба у колима истим: Анхијала и с њим Менеста.
610 Ајант, велики син Теламонов пожали пале,
приђе веома близу и блиставим погоди копљем
Амфија, Селагу сина, што борављаше у Песу
имајућ' много блага и њива, али га удес
нагна да Пријаму краљу и његовој помогне деци.
Ајант, син Теламонов у појас погоди њега,
у доњу утробу њему дубоко забије копље;
на земљу падне, зајечи, а прискочи блистави Ајант,
да му оружје зграби, ал' копљима замахну Тројци
сјајним, блиставим, оштрим, и на штит падну му многа.

650

620 Ајант петом тад стане на мрца те из њег извуче
медено копље, ал' није с рамена мог'о да узме
оружје лепо, јер стрела силесија падаше на њга.
Он се уплаши врло кад бесни се стрче Тројанци,
јер их је с копљима тада јунака много притекло.
Ако је Ајант и велик и јак и поносан био,
они га потисну опет, и он се збуњен повуче.

Тако се мучили они у вреви жестоке битке.

А Тлеполема, сина Хераклу великог, лепог,
моћна судба на божанског Сарпедона нагна.

630 Када се борци један ка другом прикуче близу,
син и унук Дива што облаке по небу збира,
први говорити почне Тлеполем другоме борцу:
„Ликијски поглавице Сарпедоне, шта ли те гони
овде да будеш у страху, а боју си невичан јунак?
Лажно те зову сином Дива егидоносца,
јер си у храбрости много за људима оним заост'о,
што се од оца од Дива у пређашње родише доба,
али друкчији – кажу – Херакле бејаше јаки,
пркосник, отац мој, јуначина лавовског срца!

640 Једном је амо он рад Лаомедонтових коња
стигао само с бродова шест и с народа мало;
илијски разруши град и улице остави пусте.
Срце је плашљиво твоје и бедно ти пропада народ!
Не мислим да ћеш овде Тројанцима у чем помоћи
стигав из ликијске земље, ма и био снажан веома,
али убијен од мене кроз Аидова проћи ћеш врата!“

Њему Сарпедон ликијски вођ одговори ово:

„Онај, Тлеполеме, свети зацело опусте Илиј,
све због лудости часног јунака Лаомедонта

650 речма кад навали ружним на својега на доброчинца
те му закрати коње, рад којих је дош'о с далека.
Теби ја кажем да смрт и Кера чека те црна
од мене, мојим копљем убијен мени ћеш донет'
славу, а душу даћеш Аиду с коњима дичним.“

Рече Сарпедон, а потом Тлеполем замахне копљем
јасеновим – и дуга обојици копља из руку
у исти мах полете; Сарпедон погоди оног

управо у врат, и скроз оштрице пробије, и тад
660 црна ноћ Тлеполему обе покрије очи;
а Тлеполем дугим Сарпедона погоди копљем
у лево бедро, те шиљак помамно продре крај кости
и скроз прође, ал' отац од сина још одбије пропаст.

Тако подобног богу Сарпедона другови дивни
спасу из борбе, ал' њега притискаше дугачко копље
за њим се вукућ', те нико не примети нит му у журби
на памет паде да њему из бедра копље извуче,
сам да корачати може, толико су имали посла.
С друге пак стране стану Ахејци с назувком лепим
вући Тлеполема. Кад их Одисеј опази дивни,
670 постојан борац, и одмах у њему устрепће срце,
те он у срцу свом и у души стане премишљат'
би ли у потрагу крен'о за сином громовног Дива,
или би пош'о многим Ликијцем да одузме живот.
Али поноситом Одисеју суђено не би
јаког Дивова сина да оштром погуби међу.

Стога му окрене срце на ликијске борце Атена.
Онде Керана уби, Аластора, Хромија с њима,
Хелија, Пританиса, Ноемона и још Алкандра.
Више би Ликијаца Одисеј погубио јоште,
680 да га не смотри оштро сјајношлеми велики Хектор.
Међу првоборце зађе у блиставој оружан меди
ужас Данајцима носећ', а њему кад стиже веома
Дивов се ограши син Сарпедон и тужно му рече:
„Не дај, Пријамов сине, плен да данајски будем
и ту да лежим, но ме одбрани! У вашем граду
нека оставим живот кад удесом није ми дано
својој да вратим се кући у драгу очинску земљу
драгу да поздравим љубу и нејаког својега сина.“

Рече, а њему ништа сјајношлеми не рекне Хектор,
690 него крај њега прође у жељи да би што брже
аргејску потисн'о војску и многима узео живот.
Колико поред божанског Сарпедона беше другова,
метну га под лепу букву тад егидоноше Дива,
онда му јасеново извуче копље из бедра
јаки Пелагон, један од његових драгих другара.

Ту га остави душа, а тама му покрије очи;
ал' му се поврати свест, и пиркањем борејски ветрић
стане га оживљават' кад хоћаше бедно издахнут'.

Али од Ареја бога и Хектора с оружјем медним
700 нит су Аргејци могли узмаћи лађама црним,
нит су се опират' могли у борби, него су удиљ
измицали кад чуше да Ареј се врзе мед Тројци.
Кога је првога тада, ког последњег убио онде
Хектор Пријамов син и Ареј у оружју медном?
Теутранта подобног богу, Ореста коње што игра,
Треха копљаника Етолца, Еномаја потом,
Хелена, Енопу сина, Орезбија с блиставим пасом,
штоно борављаше у Хили за богатство много се бринућ'
710 живљаху други јунаци на беотским пољима плодним.

10.

*Хера и Ајџена долазе Ахејцима у њомоћ,
и на Херин њозив бој се замейне изнова*

Кад њих оба смотри белорука богиња Хера
како у бесној борби убијају аргејске борце,
окрене глас Атени и крилате прозбори речи:
„Егидоноше Дива о несавладљива ћерко,
заиста залудном речју Менелају ми смо обрекле
да ће се вратити кући кад тврди разори Илиј,
допустимо ли Ареј да напасник махнита дуже;
него мислимо и ми на јуначку храброст и јуриш!“

Рече, и Атена совоока послуша одмах.

720 Она пак оде коње да упрегне с начелком златним,
пречасна богиња Хера, а ћерка моћнога Крона;
Хеба јој под кола брзо округле точкове метне
од меди с палаца осам, а око гвоздене оси;
наплатке имају златне, што никад се не могу истрт',
обручи од меди стоје одозго, дивота је видет';
главчине јесу од сребра, а на сваку врте се страну,
с колнога стајала златно и сребрно ремење виси,
а два облукa ту окружују стајало колно;

отуда пружа се руда од сребра, а привеже Хеба
730 сјајан и златан јарам на крају руде и лепе
пршњаке златне донесе, а Хера доведе под јарам
коње брзоноге, жељне и боја и бојне граје.

Терка егидоноше Дива Атена тада у дому
очеву свуче огртач, то своје шарено рухо,
што га начини сама и рукама изради својим.
Кошуљу Дива што облаке збира на се навуче
па се с оружјем спреми у сузовиту битку.
На раме егиду баци са које се спуштају ресе,
страшну, а свугде около ње поређ'о се ужас,
740 затим препирка ратна и одбрана и бесни напад,
на њој је глава Горге страховите немани оне,
грозна и ужасна, чудо то егидоноше Дива.
На главу шлем с браника два, са челенке четир
златни стави, на њему пешадија из сто градова.
У кола пламена уђе и копље прихвати тада
велико, тешко и јако, што редове јуначке бије
када се расрди на њих кћи силовитог оца.
Хера замахне бичем и погна брзоноге коње,
небеска врата се отворе сама, која су Хоре
750 чувале те се за небо и високи старале Олимп,
густи да разгоне облак и опет њега да мећу.
Богиње лако ободу и онамо управе коње.
Нађу Дива где седи од богова других далеко
на највишем вису многоглавога Олимпа.
Онде заустави коње белорука богиња Хера,
свевишњем Кронову сину прозборив стане га питат':
„Оче Диве, зар ниси на Ареја срдит кад чини
ужасна дела, где такав и толик (ахејски народ
погуби дрско, без реда? То мене боли, ал' мирно
760 Кипарка и сребролуки Аполон сад се веселе
пошто подстакосе луду, што никакав не пази закон!
Оче Диве, да л' ћеш на мене планути гњевом
срамно ли Ареја млатнем и тако из борбе га макнем?“

Њојзи скупљач облака Див одговори ово:
„Хајде само и нагнај Атену пленодавку нањга,
која је навикла њему задавати болове љуте!“

Тако рече, и њега белорука послуша Хера.
Она ободе коње, и они хоћко потрче
посред ваздушног пута мед земљом и звезданим небом.

70) Докле очима ко у плаветни догледа ваздух
седећ' на хриди и гледећ' на тамноцрвено море,
тако су летели коњи и рзали дигнутих глава.
А када стигну до Троје и двеју тамошњих река,
онде где Симоент и Скамандар здружују вале,
ту заустави коње белорука богиња Хера,
од кола испрегне њих и маглом покрије густом,
а бог Симоент њима амбросије даде да једу.
Оне пак оду у ходу на плашљиве грлице налик,
аргејским борцима желећ' да помогну онде у борби.

80) А кад онамо стигну где бејаху први јунаци,
око Диомеда што се коњоморе збијаху силног,
подобни лавима љутим што сирово прождиру месо
или веприма љутим што свладат' се не могу лако,
онде богиња стане белорука Хера и кликне,
подобна Стентору страшном, јунаку тучана гласа,
који је мог'о да виче к'о других људи педесет:
„Стид вас, Аргејци, лепи у лицу, ал' плашљивци бедни!
Докле год је дивни Ахилеј иш'о у борбу,
дотле никад нису Тројанци пред дарданска врата
90) стигли, у страху од јаког од његова копља, а сада
код лађа пространих далеко се од града бију!“

Тако им рече и сваком срце и смелост подстаче.

11.

Диомед, коме йомаже Аџена, рањава Ареја

Сину Тидејеву Атена совоока скочи
и код коња и кола владара нађе где хлади
рану што му је Пандар, кад стрелом га погоди, зада.
Јер га је мучно зној под широким ременом штита
лепог, округлог, уби га зној, а рука му клону,
најзад подигне ремен и црну обрише крвцу.
Али прихвати јарам Атена и прозбори ово:

30) „Доиста мало подобан син је Тидеју рођен!

Тидеј мален је био по стасу, ал' био је борац!
И кад му једном не дадох ни у борбу да зађе
ни да се истакне – кад је од ахејске земље далеко
дош'о к'о гласник у Тебу међу многе Кадмејце,
тада му рекох нек се у двору спокојно гости,
ал' он, к'о и пре, срце у себи имајућ' јако
кадмејске момке стане позиват' на мегдан и лако
свлада их у свем, јер ја му сама много помагах.
И теби помажем тако и ја сам чуварка твоја,
310 од свег срца ти кажем: у борбу с Тројанцима уђи;
али ил' колена твоја од напора клоуше бурног,
ил' те обузима страх душогубац, смеломе онда
ниси Тидеју син, што Енеју бејаше синак!“

Одговарајућ' њој Диомед проговори снажни:
„Знадем те ја, о ћерко егидоноше Дива,
од свег срца ћу рећи и нећу ти ништа затајит'.
Нит ме обузима страх душогубац нит леност ми смета,
него још се твог упута сећам што ми га рече:
ти ми не даде с другим се блаженим бозима борит',
320 али дође л' у борбу Афродита Дивова ћерка,
њу ми, богињо, рече да меденим раним оштрицем.
Стога се повлачим сам сад и аргејске друге јунаке
позвах нека сви на окупу буду, јер видим
Ареја бога како по војишту управља онде.“

Богиња сјајноока њему Атена одговори на то:
„Тидејев сине Диомеде, љубимче мојега срца,
не бој се Ареја ти ни бесмртних богова других,
јер сам теби ја помоћница таква у борби,
коње копита целих на Ареја управи првог
830 те га рани изблиза; од Ареја бежати немој.
бесног налета тога и злице, превртљивог бога.
који се скоро мени и Хери зариц'о велећ'
да ће војеват' на Тројце, Аргејце да ће помагат'.
а сад се с Тројцима дружи, а оне сметну већ с ума.“

Рече и Стенела руком повуче натраг и с кола
на земљу потисне њега, и овај одскочи одмах.
Крај Диомеда дивног на стајало богиња ступи
поамно; а од тежине осовина букова шкрипне,
јер је богињу страшну и најбољег носила борца.

Потом бич и узде прими Атена Палада
и целокопитне коње на Ареја потера првог.
Ареј грдосију смакне Перифанта, штоно Етолац
најбољи беше зацело, Охесију блистави синак:
оружје стане му скидат' крволочник Ареј – Атена
Аидов прихвати шлем, да јаки је не смотри Ареј.

А кад људомора Ареј Диомеда опази дивног,
одмах грдосију пусти Перифанта, онде да лежи
где га погуби најпре и насилно узе му живот,
потом се окрене одмах Диомеду коње што кроти.
Када се они један другом већ примакну близу,
напред се испружи Ареј са својим меденим копљем
изнад јарма и узда у жељи да узме му живот,
али примивши руком Атена совоока копље
одби, и под кола оно одлети напразно тада.
Потом меденим копљем Диомед, гласовити ратник,
замахне, али Палада онда Атена одгурне копље,
у дно слабина, где свој пас припасује Ареј.
Ту га Диомед згоди и кожу му лепу огреб:
Копље му потом извуче, а јаукне медени Ареј,
колико уме да девет ил' десет хиљада људи
завиче у ратном часу кад замећу сваћу и борбу.
Тада Ахејци сви и Тројанци дрхтати стану
од страха колико Ареј незаситни јаукне ратник.

12.

*Ареј се с војиниџа враџи на Олимџ, где се сџане лечиџи,
а за њим џоћу и боџиње*

Како земља и видик потамне од облака мрачних
када припека мине и жесток се подигне вихор,
Диомеду се тако учинио медени Ареј
када се с облаком он у широко дизао небо.

Брзо на стрмени приспе на Олимп где богови седе,
и ту седне крај Дива Крониона у срцу тужан:
покаже како му крвца из ране бесмртна цури,
стане да јауче и речи проговори крилате ове:
„Оче Диве, зар ниси љут кад насиља гледаш?
Свагда најтеже муке ми богови морамо трпет’

један од воље другог у људи да стекнемо милост.
С тобом се кавжимо сви, јер луду си родио ћерку
опасну, којој су свагда на уму опака дела.
Остали богови сви, што год нас на Олимпу има,
слушамо тебе, и свак се од нас покорава теби.
Само њу ти ни речју ни делом укорити нећеш,
880 него је пушташ пусту, кад сам ти роди је дрску.
Она је Тидејева подбунила пркосног сина
Диомеда нека на бесмртне богове бесни.
Најпре Кипарку он у чланак рани на руци,
затим је демону сличан на самог насрнуо мене,
али ја ногама хитрим измакох, дуго бих онде
болове трпео још у гомили страшних мртваца,
или бих, погођен копљем, к'о слабић продужио живот!“

Мрко га погледа Диве што облаке збира и рече:
„Немој крај мене седећ', превртљивче, јецати овде!
890 Најмржи ти си ми бог што год их на Олимпу има.
Удиљ бојеве, борбе и буне изазиваш радо!
Од мајке Хере доби горопадно срце и бесно;
ја је с великом муком савлађујем речима својим;
стога и сматрам да ово по њезиној подносиш вољи.
Али те дуже не могу да гледам где јадујеш јаде,
јер си мојега рода, и мени те родила мајка.
Ал' да си од којег другог од бога, горопадан тако,
давно већ леж'о би дубље но Уранови синци.“

Рече и Пееона позове да извида сина,
900 мелеме њему меке Пееон на рану метне,
и њима извида њега, јер Ареј смртан не беше.
К'о што се бело млеко од сока смоквеног груша,
испрва житко, ал' за трен мешачу оно се згусне,
тако се брзо рана и Ареју исцели бесном,
Хеба опере њега и љупким одене рухом.
Ареј тад седне крај Дива у бујном кипећи здрављу.

Богиње две се врате у дворове великог Дива
Аргејка Хера и Алалкоменка с њоме Атена
уоставивши од крви људобију Ареја љутог.

Шесто певање
ХЕКТОР СЕ САСТАЈЕ
С АНДРОМАХОМ

1.

Тројаници се повлаче, јер Ахејци нагвлађују

Сами Ахејци и Тројци у крешеву остану грозном,
амо и онамо бој се по војишту помери често,
јер су једни на друге медоковна бацили копља
између реке Ксанта и реке Симоента онде.

Ајант, син Теламонов, та ахејска одбрана, први
тројанску пробије чету – другарима светлост донесе,
јер он најбољег јунака погоди трачког,
врло и јаког Акаманта, Еусору сина.

Први га згоди у обод густогривог његова шлема,
10 па му пробије чело и шиљак медени њему
продре у кост дубоко, и тама му покрије очи.

Аксила, Теутранту сина, гласовити ратник Диомед
погуби; он у Аризби, у лепо сазданом граду,
живљаше с обилним благом и људима бејаше мио,
јер је све дочекивао на путу имајућ' кућу.

Али нико њега од жалосне не спасе смрти
ступивши у помоћ преда њ, но живот узме Диомед
њему и ратном другу Калесију, који му тада
колима управљаше; обојица под земљу оду.

20 Дресу и Офелтију тада Еуријал оружје свуче

- па за Есепом крене и Педасом што их најада
нимфа Абарбареја беспрекорном Буколиону
роди, а тај син Лаомедонту поносном беше
прворођени син, а тајно мати га роди.
Пасући овце у гори он нимфи обљуби лице,
она задетињи и два близанца на свет донесе.
Тада обојици снагу и беле разглоби уде
син Мекистејев те им с рамена оружје свуче.
Смеони борац Полипет Астијала погуби потом,
30 а Одисеј Пидита из Перкоте убије копљем
меденим; Теукар дивног пак Аретаона смакне,
Аблеру блиставим копљем Антилох уништи живот
Несторов син, а Елату јунацима краљ Агамемнон:
Елат у Педасу стрмом крај зелених живљаше жала
крај Сатниоент-воде, а Лејит Филака згоди
када је беж'о – Еурипил Мелантију оружје свуче.
Адреста ухвати жива гласовити ратник Менелај,
јер су му трчећ' по равни у страху одбегли коњи,
пошто су се заплели у грану на метљике жбуну
40 кола на руди преломив те сами отрчаше у град
куда су и други коњи у страху одбећи знали;
сам се извали он са стајала поред котача,
ничке се лицем сурва у прашину. Приступи тада
Атрејев син Менелај с дугосеним копљем у руци.
Онда Адрест њега за колена прихвати молећ':
„Спаси ме, Атрејев сине, а достојну уцену прими!
Много заклада има у богатог мојега оца;
меди има и сребра и железа кованог добро.
Од тога отац би теби неизбројне откупе дао,
50 када би чуо за мене да жив сам код ахејских лађа.“
Рече и већ хтеде да гане Менелају срце;
он га је ратном другу већ хтео да преда да њега
ахејским лађама брзим одведе, ал' Агамемнон
дохрли њему у сусрет и ово му крикне и рече:
„О Менелају мили, а зашто се за људе стараш
толико! Доиста теби у дому тројански људи
лепо учинише! Ни прекој смрти ни рукама нашим
од њих не побег'о нико – ни оно дете што мати

још га под срцем носи, ни оно не побегло, ко сав
60 пропао илијски град без гласа, без икаква трага!“

Рече и речима тим у брата обрне срце
јунак саветом правим; од себе одгурне руком
он јунака Адреста. А моћни краљ Агамемнон
њега у слабине рани, а Адрест падне, и петом
на груди стане му Атрејев син и копље извуче.

Потом се Нестор продре и ово Аргејцима викне:
„Јунаци данајски драги, Арејеве убојне слуге,
нико за оружјем нека не трчи и нек се озади
тима не уставља да што више до лађа донесе;
70 него смичимо борце, а потом по пољу бојном
моћи ћете и мирно с мртваца оружје скидат!“

Тако им рече те снагу и храброст улије сваком.

2.

*По савету врача Хелена Хектор охрабри Тројанце и оде
у град да мајку Хекабу и друге жене њозове да се
помоле Ајени у тројанској њврђави*

Тада би опет Тројци у илијски град се повукли,
слабошћу савладани, пред снагом ахејске војске
да се Енеји није и Хектору с речју обрн'о
Хелен, Пријамов син, у птице најбољи гатар:
„До вас двају Енеја и Хекторе, највећи напор
тројски и ликијски стоји, јер ви сте најбољи борци
у сваком раду онде где борбе и мудрости треба;
80 остајте овде, прођите свуд, задржите народ
испред врата, пре но бежати почну и пре но
женама у руке падну, а душманима на радост!
А кад фаланге све подбодете храбре да буду,
ми ћемо остати овде и Данајце поново бити,
мада нас тару веома, јер невоља на то нас гони.
А ти се, Хекторе, у град упути и саветуј мајци
својој и мојој да часне да госпе сакупи сада
сјајнокој у храм Атени, у граду што је на врху;
светоме дому кључем да она отвори врата
90 и плашт, који се њојзи у двору најлепши чини

и још највећи од свих и самој најдражи онде,
нека лепокосој она Атени на колена метне,
нек јој за жртву обрече у храму дванаест крава,
лених, што јоште у јарму не беху, не би л' се на град
сажалила и жене и на децу тројанску нежну,
не би л' Тидеју сина од свете уклонила Троје,
снажнога копљаника и љутога сејача страха,
за ког сматрам да је Ахејац најјачи од свих,
није страх нас толико Ахилеја, вође јунака,
100 који се, говоре, роди од богиње; али се овај
много помамио те с њим у смелости једнака нема!“

Тако светова Хелен, и Хектор послуша брата.
Одмах из кола он у оружју на земљу скочи;
машући копљима оштрим по војсци иђаше целој
бадрећи свугде на борбу и подстичућ' ужасно клање.
Онда се обрну Тројци, Ахејцима стану насупрот,
тад се Аргејци пред силом повуку и престану смицат',
мислећи да је некакав бог са звезданог неба.
Тројцима у помоћ сиш'о: толико се дигосе они.
110 Тада се Хектор продре и Тројцима заграје ово:
„Тројци смели и, ви помоћници славни далеко,
да сте јунаци, друзи, на љуту мислите борбу,
док ја у Илиј одем и онде главарима рекнем,
саветницима нашим и љубама бозима нека
стану се молит' и нек стоволовку обрекну њима.“

Кад их ободри тако, сјајношлеми отиде Хектор,
црна га туцкала кожа по глежњу а и по врату
што му к'о крајњи обод на штиту беше квргашу.

3.

Глауко, војвода ликијски, и Диомед

Глаук, Хиполохов син, и Диомед, Тидејев синак,
120 између војски зађу на средину мегдан да деле.
Кад њих двојица један другоме приступе близу,
онда грлати оном Диомед проговори први:
„Ко си, драгићу, ти, од каквих си самртних људи?
Та још те никада пређе у борби, у јуначкој слави,

- не видех, а сад далеко пред борце си дошао друге
смелошћу својом, пред моје дугосено копље кад стиже:
синови несрећних људи са снагом се сретају мојом!
Ако л' си који бесмртник бог с небеса ми сиш'о,
никад ја не бих с небеским богом заметн'о борбу!
- 130 Није ни Дријантов син, Ликоорг силени дуго
живео, што је покрет'о са бесмртним бозима свађу:
он је по светоме брду на Ниси дојкиње бога
махнитог Диониса растур'о; палице на тле
оне побацаше све, кад људомора стане Ликоорг
да их останом бије, Дионис се уплаши и сам
у вале зарони морске, а Тетида збуњеног бога
дочека тада на крило – толики га спопад'о дрхат
онај кад викаше човек. Ал' блажени богови гњевом
плануше нањга, те Кронов син га учини слепцем,
- 140 није живео дуго, јер омрзну бозима свима;
с блаженим бозима ни ја не желим да идем у борбу!
Ако си који од људи што хлебом се хране земаљским,
ближе приступи, да брже у замке се увалиш смртне!“
- Њему Хиполохов блистави син одговори ово:
„Зашто, Тидејев сине, о јуначе, за род ме диташ?
Какво је лишће у шуми, и људско племе је такво:
једни лишће ветар по земљи растура, друго
рађа брсната шума кад пролетње осване доба.
Тако и људи: једни узрастају, нестају други.
- 150 Ако желиш и то да чујеш добро да сазнаш
наше порекло, та многим јунацима оно је знано:
има Ефира град у среди коњодавног Арга,
где је живео Сисиф, тај најлукавији човек,
Сисиф, Еолов син; он Глаука имаше сина,
Глауко беспрекорног роди јунака Белерофонта
коме су богови дали лепоту и јунаштво драго,
ал' му је несрећу Прет у своме заснов'о срцу,
он га из арголске протера земље, кад бејаше много
јачи од њега, јер Див га под Претово подрвргну жезло.
- 160 Антија дивна, Претова љуба, живо пожелеле
да му се потајно даде облежат', ал' на то не може
наговорити храброг и честитог Белерофонта.

Она измисли лаж и краљу прозбори Прету:
„Умри, о Прете, или погуби Белерофонта,
који ме потајно хтеде облежат’, ал’ нисам се дала!“
Тако рече – а срџба владара освоји кад је то чуо,
али га не хте погубит’, јер тога се у срцу бој’о,
но га у Ликију посла, и погубне даде му знаке
што их на сложеној даски смртоносних нацрта много;
170 да их његову тасту предаде нека га смакне.
Он у Ликију оде с божанском беспрекорном пратњом;
а кад у ликијску земљу до реке стиже до Ксанта,
широке Ликије владар љубазно дочека њега.
Девет га гостио дана и девет му говеда закл’о.
А кад десета веће ружопрста освану Зора,
тада он упита госта и затражи знаке да види
што их је носио њему од Прета, његова зета.
А кад погубни знак од зета прихвати свога,
најпре нареди њему Химеру да убије бесну,
180 штоно од божанског, не људског, беше порекла.
Спреда лав, озади змај, а коза у среди,
жаркога огња из себе страховиту ригаше силу.
Ал’ он погуби њу, јер послуша знамења божја.
Други пут заметне борбу са солимским борцима
славним;
најжешћом назва ту борбу с јунацима што ју је им’о;
трећом Амазонке поби, мушкобану њихову војску.
А кад се враћао, краљ му тад смисли превару другу:
најбоље покупивши по широкој Ликији борце
заседу намести њему, ал’ кући се не врате више,
190 све их поубија онде незазорни Белерофонте.
А кад увиде краљ да је јунак од рода божанског,
онде га задржа и своју за жену даде му ћерку,
још му половину даде од целе краљевске части,
а и Ликијци лепо и сјајно имање му даду,
воћњак и њиву јоште, да штогод за обраду има.
Белерофонту вештом три детета изроди љуба:
најпре Исандра, Хиполоха још и Лаодамеју.
Лаодамеју мудру облежи Диве, и она
оклопника роди Сарпедона подобног богу.

200 Ал' кад бозима свима напоследку омрзну и он,
стане около сам по Алејском лутати пољу,
срце гризући своје и путева клонећ' се људских.
Сина Исандра му Ареј незаситни погуби ратник,
када је заметн'о борбу са солимским народом славним.
Терку му срдита уби Артемида с уздама златним.
Мене роди Хиполох, и њиме се дичим к'о оцем;
он ме слао у Троју и још ме опомињ'о много
увек да одличан будем и све да надмашам друге,
210 предака својих да не срамотим што најбољи беху
и у Ефири и онде у широкој ликијској земљи.
Дичим се што сам од рода од тога и од крви такве.“

Рече – и грлати борац Диомед радостан поста
те у хранодавку земљу дугосено копље забоде,
потом народном рече пастиру речима медним:
„Гле, по прецима ти си мој пријатељ главни и давни!
Некад је Енеј дивни незазорног Белерофонта
задрж'о у кући својој и гостио двадесет дана;
један другоме лепе даривао гостинске даре:
Енеј госту црвен и сјајан дарив'о је појас,
220 златан и двоушни кондир поклонии Белерофонте,
ја га идући амо у својему оставих двору.
Не памтим више Тидеја, јер он ме још као дете
остави код куће, под Тебом кад ахејски изгибе народ.
Тако сам ја у Аргу твој драги пријатељ главни,
а ти у Ликији мој кад онамо у земљу стигнем.
Стога и сада у гужви од копаља бежимо својих!
Многе смицати могу Тројанце и помоћне чете,
које га даде ми бог и којег а ноге ми стигну,
а ти многе убијат' Ахејце колико можеш.
230 Него изменимо оружје своје, и ови да знају
да се дичимо што смо по прецима пријаци главни.“

Тек што рекоше то, са кола скоче и један
другоме прихвати руке и тврду веру зададу.
Глауку одузме памет Кронион, јер оружје златно
Диомеду даде за медено – његово беше
стотину говеда вредно, а овога говеда девет.

4.

*На њозив Хектѳоров, Хекаба и друге стѳарице носе
ѳлишиѳ у Аѳенин храм и обећавају жрѳѳве за
стѳасење оѳѳаѳбине*

А кад већ Хектор до Скејских до врата и до букве
стиже,

око њега се згрну тројанске жене и ћерке.

питају све за синове, браћу, мужеве, својту,

240 он им потом нареди свима како су стигле
нека се бозима моле; а многим је суђена жалост.

А кад најзад стиже до лепог Пријамова двора,

који је тремове имао глатке, собе у њему

беху једна до друге – педесет је било их свију –

све од камења глатка; крај љуба вереница туна

синови Пријама краља почиваху, с друге пак стране

краљевске имаху ћерке у дворишту дванаест соба,

све су покрите биле, а стене им тесани камен,

једна до друге беху, а ту су на починак ишли

250 зетови Пријама краља крај својих честитих љуба.

Онамо љубазна мати у сусрет Хектору дође

водећи у собу ћерку Лаодику најлепшу лицем;

узме му руку, стане говорит' и рекне му ово:

„Синко, зашто ми дође а остави крваву битку?

Доиста врло притешњују Ахејци – клето им име –

бијућ' се около града, а тебе овамо нагна

срце да Диву са градског са врха подигнеш руке.

Али причекај вина да меденог слатког донесем,

Диву да жртвујем најпре и бесмртним бозима другим.

260 а и самога себе напитком да окрепиш тада;

уморну човеку вино веома повећава снагу,

како се умори ти у одбрани сродника својих.“

Њојзи одговори на то сјајношлеми велики Хектор:

„Вина меденог мени не носи, госпођо мајко,

слабит' ме немој да ме не оставе снага и смелост:

плашим се, руку не оправ, да Диву излијем вина

рујног, јер ко се крвљу и прахом у борби укаљ'о,

не сме се Кронову сину, збирачу облака, молит'.

Него Атени ти плењачици у храм отиди
270 и њој понеси када и старице у храм сазови;
а плашт, који се теби у двору најлепши чини
и још највећи од свих и теби најдражи онде,
њега лепокосој ти Атени на колена метни,
те јој за жртву обреци у храму дванаест крава,
лених, што јоште у јарму не беху, не би л' се на град
сажалила и жене и на децу тројанску нежну,
не би л' Тидеју сина од свете уклонила Троје,
снажнога копљаника и љутога сејача страха.
Него Атени ти плењачици у храм отиди,
280 а ја сада хитам по Парида, да га дозовем
не би ли хтео мене да послуша – еј да га земља
одмах прогута, јер га Олимпљанин Тројцима на зло
створи и Пријаму храбром јунаку и њиховој деци!
Када би видео њега у дворе где слази Аиду,
тада бих рек'о да сву у души заборавих жалост!“

Рече, и мати му оде у дворе и дворкиње онде
зовне, а оне стану по граду старице купит':
сама у мирисну сиђе у одају, гдено јој беху
плаштеви врло шарени, све радови сидонских жена,
290 што их је донео био Александар подобан богу
некад из Сидонске земље, кад широко превали море,
пошто Хелену оте, ту ћерку оца божанског.
Један плашт Хекаба понесе Атени на поклон,
који највећи беше и најлепше беше извезен.
А к'о звезда је сјао, одоздо је леж'о испод свих.
Оде Хекаба, а за њом и старице многе похите.

А кад стигну до храма Атенина граду на врху,
ту им отвори врата Теана образа лепих,
Кисеју ћерка, а љуба Антенору коње што кроти,
300 њу су за свештеницу Тројанци Атенину храму
метнули. С лелеком све Атени подигну руке,
и тад прихвати плашт Теана образа лепих,
па га на колена она лепокосој метне Атени,
великој Дивовој ћерци изговори молитву ову:
„Чуварко града, госпо Атена, богињо дивна,
Диомедово копље сломи а самоме њему

дај пред вратима Скејским да на земљу ничице падне,
па ћемо дванаест крава у храму ти заклати одмах,
лених, што јоште у јарму не беху, не би л' се на град
310 сажалила и жене и на децу тројанску нежну.“
Тако се помоли она, ал' Палада одби Атена.

5.

Хектор код Париде и Хелене

Тако се мољаху оне великој Дивовој ћерци,
а у двореве лепе Александру запути Хектор;
њих је с људма саградио сам, што најбољи онда
зидарски беху вештаци у грудастој тројанској земљи:
они му подигну дом за жене, мушкарце и двор
близу Пријама краља и Хектора граду на врху.
Хектор ту уђе љубимац Дивова чврсто у руци
носећи копље једанаест лаката дуго, а сјаше
320 медени шиљак на њему, а прстеном опточен златним.
Брата у одаји нађе где оружје блиставо спрема,
оклоп огледа и штит и кривине на луку;
Аргејка Хелена седи у среди мед женама својим,
дворкињама она одређује послове славне.
Хектор кад примети оног, тад грдно га корити почне:
„Будало слепа, није ред што љутиш се тако:
војска около града и бедема пропада стрмог
бијући битку, а изби у граду због тебе и рат
и бојна вриска! Ти сам би са другим се свађ'о да видиш
330 некога негде како од страшне престаје битке.
Устај пре но град нам сагори жестоким огњем!“
Њему Александар на то боголики прозбори ово:
„Хекторе, право си мене укорио, како заслужих,
стога ти кажем, а ти ме чуј и све ми то памти:
нисам од замерке какве ил' гњева на тројански народ
у собу сео, но хтедох у жалост уронити овде;
али ме сад покренула љуба речима благим
те ме у борбу подстакла, и мени самом се чини:
тако ће боље бити, а срећа се борцима мења.
340 Него ме причекај да се у оружје бојно обучем,

или отиди, ја ћу за тобом, мислим те стићи!“

Рече, а Хектор ништа сјајношлеми не каза њему;
али му Хелена ове пробеседи медене речи:

„Хекторе, девере мени јадотворној страхотној куји!

Еј да ме онога дана кад мајка ме донесе на свет
однела худа олуја и страшан ме однео вихор
у гору некуда или у таласе хучнога мора,
где би ме прогут’о вал, док то се догодило није.

350 Али кад богови мени толике наменише јаде,
бар да сам онда љуба јунаку постала бољем,
који би осећ’о руг и прекоре многе од људи!
Али становног срца у овога нема ни сада,
нит ће га доцније бити, ал’ то ће испаштати, мислим.
Него, дела сад ући и седни на столицу ову,
девере, јер ти је душу освојила највећа мука
због мене кује и уз то због Александрова греха;
на нас је двоје Див навалио жалосну судбу
о нама двома и у потомству песме да буде!“

360 Њојзи одговори на то сјајношлеми велики Хектор:
„Немој ме, Хелена, седат’, и ако ме волиш, јер не смем.
Јер ме моје већ нагони срце да браним Тројанце,
који мене жуде веома, а код њих још нисам.
Него ти овога само подстакни, нек и сам похити,
да би мене јоште у граду мог’о затећи.
И ја сад у кућу идем да своју поздравим чељад,
драгу љубу да видим а својега нејаког сина.
Јер ја не знам хоћу л’ из борбе њима се вратит’
ил’ ће ме богови одмах погубити ахејском руком.“

6.

Хекџоров сасџанак са женом и сином

370 Тако рече и оде сјајношлеми велики Хектор
и кући стигне брзо у којој се пријатно живи,
ал’ он белолакту љубу Андромаху не нађе у њој.
него је са сином и с лепорухом дворкињом једном
стајала онде на кули и јецала, плакала горко.
А кад не нађе Хектор беспрекорну љубу у двору.

- ступи на кућни праг и слушкињам' прозбори ово:
„Нудер, момкиње, сада по истини кажите мени:
куда белолакта крену Андрوماха из дома овог?
Или је јетрвама лепорухим пошла ил' можда
заовама ил' у храм Атенин, где Тројанке друге
380 госпе лепокосе хоће да умире богињу страшну?“
Хектору хитра на то кључарица прозбори ово:
„Када нам, Хекторе, кажеш да истину рекнемо праву,
није јетрвама белорухим пошла ил' можда
заовама ил' у храм Атенин, где тројанске друге
госпе лепокосе хоће да умире богињу страшну,
него се на вељу кулу на илијску попела, јер чу
да су на муци Тројци, надвладали да су Ахејци.
Она је бедему кренула журно махнитој слична,
с њоме и дојкиња пошла у наручју носећи дете.“
390 Тако кључарица рече, и Хектор из двора истрчи,
истим се врати путем кроз улице грађене лепо.
Кад град големи прође и када до Скејскијех врата
веће стиже куд шћаше да онамо на поље доспе,
ту му даровита љуба долети тада у сусрет,
љуба Андрوماха, ћерка јунака Еетиона,
овај под гором Плаком шумовитим живљаше некад,
онде под Плаком у Теби, а владар Киличаним' беше;
ћерка његова пође за Хектора обучена у мед.
Она се сусретне с њиме, а дадиља ићаше с њоме
400 носећ' на грудима сина безазленог, нејако дете,
љубимца Хектору сина, а лепој подобна звезди;
Хектор је њега назив'о Скамандријем, други га
зваху
Астијанактом, јер је сам Хектор бранио Илиј.
Хектор се сину своме, кад виде га, ћутке насмеши,
а Андрوماха стане крај војна ронећи сузе,
стисне му руку и овако му беседит' почне:
„Јадниче, са свог ћеш срца заглавит', а нејаког чеда
није ти жао ни мене сироте; ја ћу се брзо
твоја удовица назват', јер тебе ће смаћи Ахејци,
410 када одасвуд бахну, а мени било би боље
да под земљицу сићем, кад нема те више, јер нећу

имати утехе друге, кад житку ти стигне свршетак,
него жалост кад немам ни оца ни госпође мајке.
Јер мог је оца негда погубио дивни Ахилеј
и још угодни килички град разорио Тебу
високовратну и онде погубио Еетиона,
али га не оплени, јер зазор му беше у души,
него га заједно спали са оружјем његовим сјајним
и гробни постави камен; на камену посаде брешће
420 горанке нимфе, све ћерке егидоноше Дива.
Седморо имађах браће у двору, и заједно они
сви су истога дана запутили у дом Аидов,
јер их је све погубио брзоноги дивни Ахилеј
код спороногих крава и поред белих оваца.
А мајку, штоно под Плаком шумовитим царица беше,
њу је амо Ахилеј са осталим довео благом,
ал' је поврати натраг кад големе откупе узе,
а њу Артемида стрелом у очеву погуби двору.
Сад си ми, Хекторе, све, и отац и госпођа мајка,
430 ти си ми и брат сада, а и мој млађани војно;
него смилуј се на ме и остани овде на кули,
сина не остав' сиротом, а ни удовицом љубу!
Нудер постави војску код смокве, откуд се може
најлакше продрети у град и бедеми могу освојит'.
Трипут су онамо дошли и најбољи кушали борци
око Ајанта оба и славног Идоменеја
и око оба Атрида и смелог Тидејева сина:
ил' им је који вичан прорицању казао човек,
или их води и гони и само њихово срце.“
440 Њојзи одговори на то сјајношлеми велики Хектор:
„О свем размислих, љубо, и све ми је то на памети,
ал' ме је Тројаца стид и дугоскутих Тројанки њиних,
ако бежао будем из борбе к'о плашљивац какав.
То ми забрањује срце, јер навикох увек да честит
будем и храбро се борим мед првим Тројанцима свагда,
велику текући славу и оцу и самоме себи.
Јер ја добро знадем у души и у срцу своме:
доћи ће дан у који и свети ће пропасти Илиј,
Пријам сам и народ краља вичнога копљу.

450 Али не жалим ја толико тројанску судбу
ни Хекабу саму ни Пријама, нашег владара,
ни браћу што их је много и сви су добри јунаци,
али ће у прах пасти од руку љутих крвника –
колико жалим тебе, медорухи када те који
плачну одведе Ахејац кад узме ти данак слободе.
Па кад мораднеш живећ' у Аргу туђинци ткати,
ил' воду носит' из Хиперије ил' Месеиде
у муци вељој и љутој, ал' нужда те примора силна,
онда ће казати когод када види те сузе где лијеш:

460 'То је Хектору љуба, што најбољи беше у борби
међу Тројцима међу коњокротама под Тројом.'
Тако ће рећи, а тебе још већа сполашће жалост
за мужем таквим да те од ропства ослободи јадну.
Него волим пре да легнем под земљицу хладну
него лелек ти чујем где на силу одвлаче тебе.“

Рече блистави Хектор и хтеде да прихвати сина,
ал' он се на недра лепопојасној дадиљи приви,
и цикне, уплашив се од погледа драгога оца,
меди се преплаши он и перјанице од струне

470 како се страшно њише на шлему одозго на врху.
Томе се драги бабо насмеје и госпођа мајка.
Одмах блистави Хектор са главе кациду скине
па је сјајну сву на црну земљицу метне,
сина у наручју поњише свог и пољуби њега,
затим помолив се Диву и осталим бозима рекне:
„Диве и остали бози и овоме дарујте сину
моме да он, к'о и ја, мед Тројцима славом заблиста,
снагом да буде добар и моћно да Илијем влада,
и да се каже: 'Тај је честитији много од оца!'

480 буде л' се враћ'о из борбе и, смакнув душмана, собом
крвав носио плен, а радосна биће му мати!“

Тако рече и сина у наручје предаде драгој
љуби, а она га прими на мирисна недра те се
плачућ' насмеши, а мужу, кад виде то, буде је жао,
руком је обгрли па јој овако беседит' стане:
„Немој, јаднице, у срцу свом се ражалит' одвећ,
нико ме преко судбине Аиду послати неће,

ниједан човек пак није од смрти умак'о, мислим,
био он рђа ил' јунак, кад мајка једном га роди.

490 А сад иди у дворе и твоје редовање гледај,
разбој и преслицу, и нареди да дворкиње твоје
иду за послом. Свима мушкарцима борба је брига,
највише мени од свију колико нас Илиј имаде.“

Рече сјајни Хектор и потом узме са земље
шлем коњорепни, а драга у дворе крене му љуба
често се обзирућ' за њим и грозне лијући сузе.
Брзо стиже у дворе за пријатан грађене живот,
а у дворе војскоморе Хектора и ту затече
својих дворкиња много и све их подстакне на плач.

500 Жив још Хектор беше у своме оплакан двору,
јер су мислиле, неће из боја се вратити више
нити ахејском бесу и десници руци утећи.

7.

Парид и Хектор се враћају на војиште

Није ни Парид оклев'о у своме високом двору,
него се оружјем сјајним и славном оружа међу,
кроз град потом протрчи у ноге се уздајућ' брзе.
Као што посталац коњ, кад јечма се назобље везан,
растргне оглав и пољем одлети, све топот га стоји,
јер је обик'о да се у реци лепотекој купа,
гиздав, а главу држи високо, на обе му стране

510 грива низ гребене пада, те сија лепотом и снагом,
брзо га односе ноге на обична места и пашу:
тако и Парид, Пријамов син, са Пергамске куле
сиће блистајућ' сав у оружју своме к'о сунце,
весела срца, а брзе понесу га ноге, и за час
Хектора дивнога брата затече, када је хтео
с места да пође где присно са својом је зборио љубом.
Њему боголики први Александар зборити почне:
„Заиста, драгићу мој, већ дуго те устављам овде,
а ти ми хиташ, не дођох на време, како ми рече.“

520 Њему одговори на то сјајношлеми велики Хектор:
„Човече, нико те не би прекорети могао ваљан

с ратних послова твојих, јер јеси јунак у борби,
али си немаран, нећеш у битку, а вазда у мени
срце се моје жалости кад о теби погрде чујем
што их казују Тројци што због тебе много се муче.
Него пођимо, а све то и после се поправит' може,
ако нам даде Див да небеским бозима вечним
на част у нашим метнимо дворима врч за спасење
отеравши од Троје Ахејце с назувком лепим.“

Седмо певање
ХЕКТОР И АЈАНТ
ДЕЛЕ МЕГДАН.
САХРАЊИВАЊЕ МРТВИХ

1.

*Пошћо су се враћили у борбу, Хектор и Парис
иријискују Тројание Ахилеје*

Рече блистави Хектор и потом кроз врата пројури,
с њиме и брат му крене Александар; они у души
ратоват' оба појеле и јоште се борит' у боју.
Као кад бог бродарима дуго што чекају ветар
пошаље, пошто се они већ уморе веслима глатким
по мору пловећ', те њима од умора удови клону:
тако њих двојица тада Тројанцима освану жељним.

Онде Александар сина Менестија погуби краљу
Арентоју, станом из Арне; кравоока њега
Филомедуса роди са својим буцоношом мужем.
Хектор Ејонеја тад оштрим погоди копљем
у врат под заклон од меди, и разглоби колена њему.
Глаук, Хиполохов син, и вођа ликијске војске,
копљем Ифиноја згоди у жестоком крешеву тада
у раме Дексију сина, кад скочи на кола брза,
али сруши се с кола Ифиној, и уди му клону.

2.

Аѿена се договара с Аѿолоном

Када већ Аѿена совоока богиња смотри
како у крешеву љутом Аргејци падају грдно,
Олимпској гори се она низ обронке вине и оде
20 у свети Илиј, а њој се у сусрет пожури Аполон,
који је с Пергама спази, а Тројцима победу шћаше.
Једно се с другим онде код букве богови сретну,
први јој Дивов синак проговори господ Аполон:
„Зашто си поново жудно, о ћерко великог Дива,
с олимпских главица сишла, а силна те нагнала
жудња?
Зато л' да пресудну можда Данајцима победу дадеш?
Јер ти нимало не сажалаваш Тројце што гину.
Али да послушаш нешто и мене – било би боље:
од рата престајмо сад и крешева љутог за данас,
30 после они ће опет у борбу, докле Аргејци
не нађу Илију крај, кад тако свиди се вама
бесмртницима, кад вам се град разорити хоће.“

Њему совоока на то Аѿена богиња рекне:
„Тако, стрељачу боже, нек буде; с мислима таквим
с Олимпа слетех и сама мед Тројце и мед Ахејце.
Него како желиш да оставиш борбу јунака?“

Њојзи Дивов син одговори господ Аполон:
„Срце подстакнимо сада коњокроти Хектору јаком,
не би ли Данајца којег напосе позв'о у борбу,
40 с њиме да подели мегдан, у пресудном боју се бије,
неће ли чудећ' се тада Ахејци с назувком медним
којега послати борца да с Хектором бије се дивним.“

Рече, и сјајноока њега Аѿена послуша тада.

3.

*Подсћакнућ од врача Хелена, Хекћор изазива Ахејце
на меѓдан*

Хелен, Пријамов драги син, у души је чуо
закључак онај што се на већању бозима свиде;

ступи Хектору, стане крај њега и прозбори ово:
„Хекторе, Пријамов сине, у мудрости прикладан Диву,
би ли ме сада хтео да послушаш, брата сам теби?

Нудер остале Тројце посади и све Ахејце,
50 потом позови сам Ахејца најбољег од свих
с тобом да подели мегдан, у пресудном боју се бије,
јер још ти није суђена смрт ни осванак судбе,
јер ја такав сам чуо глас од богова вечних.“

Рече, и Хектор с тих речи веома радостан буде,
ступи у средину он и фаланге потисне тројске
узевши копље по среди, и тад се утишају они.
Краљ Агамемнон седне Ахејце с назувком лепим.
Тада Атена и с њоме Аполон са сребрним луком
створе се копцима слични по лику и као те птице
60 седну на високу грану на букви муњобије Дива
да се веселе људма, а редови сеђаху густе,
на њима штитови сјаху и копља и шлемови њихни.
Како се вали по сињем лелујају мору кад Зефир
почне да душе, те цело под њиме зацрни се море,
такви су редови били у тројске и ахејске војске,
на пољу. Тада Хектор међ војскама беседит' почне:
„Чујте ме, Тројци и ви Ахејци с назувком лепим,
да рекнем што ми срце у грудма наређује моје.
Не даде громовник Диве да наша се испуни вера,
70 него обема намењује странама јадан свршетак:
ил' ви да узмете Троју с лепим кулама њеним,
ил' код моропловки лађа да сами доживите пропаст.
Од свих Ахејаца међу вама племића има,
кога к'о таква срце на борбу подстиче са мнош,
амо нек дође да мегдан са Хектором подели дивним.
То вам предлажем, дакле, а Див нек сведок нам буде:
погуби л' мене онај дуговрхом међу, нек скине
оружје с мене и нека у простране носи га лађе,
али леш мој кући нек врати, да би ме мртва
80 огњу предати могли Тројанци и тројанске жене.
Смакнем ли онога ја, и славу ми даде л' Аполон,
њему ћу оружје скинут' и у свети однети Илиј
па ћу га обесити у храму бога стрељача,

мртво пак тело на весловите вратићу лађе,
нека га онде Ахејци дугокоси часно погребу
и гробни хум крај Хелеспонта широког метну.
И нека рекне когод од људи познијих пловех'
на лађи весловитој по сињем дебелом мору:
'Знак је то гробни јунака што већ је одавно мртав,
90 у љутом боју што паде, а блистави смаче га Хектор.'
Тако ће когод рећи, а слава ми пропасти неће."

4.

*Док се осјћали јунаци накањују, ѿонуди се Менелај,
али му Агамемнон не да*

Тако им рече, а они заћуте и сви умуче,
одбити беше их стид, а примити сваки се бој'о.
Касно се дигне само Менелај и зборити стане
псујућ' и грдећ' и најзад из душе уздахне тешко:
„Авај хвалише ви, о Ахејке, а не Ахејци!
Биће срамота зацело и страшно и страшније биће
ако ниједан Данајац не подели с Хектором мегдан!
Него се у прах и воду сви претворили редом
100 како седите овде без срца сваки, без славе!
Ја ћу се сам припремит' за борбу, а бесмртни бози
горе на небу држе у рукама победе ужа!"

Тако им рече Менелај и оружје лепо навуче.
Ту би, Менелају, теби осван'о свршетак живота
од руку Хектора борца, јер много снажнији беше,
али се дигну Ахејци владари и уставе тебе.
И сам Атрејев син широковладни краљ Агамемнон
брата за десницу узме и тада му прозбори ово:
„Булазниш, Дивова него Менелају, не треба теби
110 лудасти такве, већ се прибери, и ако си брижан,
немој се такмачит' ићи на мегдан с јачим од себе,
с Хектором, Пријама сином, од којег се и други плаше,
сам би уздрхт'о Ахилеј, у славном да јуначком боју
с њиме се судари негде, што много је јачи од тебе.
Него међу другаре ти крени и седни поред њих,
а првоборца другог Ахејци ће ономе наћи.

Мада је Хектор нестрашљив и никада крви му доста,
ипак ће, мислим, с вољом савијати колена трудна,
не би л' из кржаве битке и крешева умак'о љутог!“

120 Рече и јунак брату тим преокрене срце
рекавши како је право, и брат га је слуш'о, те њему
радосно другови ратни са плећи оружје свуку.

5.

*На Несторов позив устџаје девет јунака да се ђобију.
Коцка ђага на Ајанџа, Теламонова сина*

Тада устане Нестор и ово Аргејцима рекне:
„Авај, на ахејску земљу придолази голема жалост!
Тешко би доиста лелекн'о старина коњаник Пелеј,
мед Мирмидонцима честит говорник и саветник добар,
који ме некад у својему двору с радошћу пит'о
за племе, за род и за потомство сваког Аргејца.
Када би сада чуо где сви се од Хектора крију,
130 драге би руке он вековитим бозима диг'о,
да му из удова душа у дворе Аиду одлети.
Еј да сам, оче Диве, Аполоне и ти Атена,
млад још к'о некада кад су уз Келадонт брзотек
биле се пилска и копљоносна аркадска војска
уза бедеме Фије крај валова Јардана реке.
Њихов првоборац беше боголики Ереуталион,
што је на рамену им'о оружје Ареитоја краља,
онога дивног јунака – кога будоношом зваху
људи и жене лепе што појасе носе, јер није
140 луком се борио он ни дугачким копљем, но свугде
железним топузом увек разбијаше душманску војску.
Њега преваром уби Ликоорг, а никако снагом,
на тесном путу, јер смрти од њега не спречи његов
железни топуз, јер пре је Ликоорг њега по среди
проб'о копљем, и он је у прашину наузнак пао;
скине му оружје, поклон што медени Ареј му даде,
па га је после сам у ратној носио гужви,
али пошто Ликоорг у дворима остари својим,
дџ га нека га Ереуталион носи у борби,

150 драги ратни му другар. У томе оружју прве
тај изазиваше борце, ал' дрхтаху од страха пред њим,
не смеде нико; тад мене у борбу натера срце
уздајно, смело, а од свих бораца најмлађи бејаш.
И ја се борах с оним, и славу ми даде Атена,
те ја највећег тада и најјачег борца погубих;
велик је лежао на тлу и прућ'о се тамо и амо.
Еј да се подмладим и да је к'о некад снага ми чила,
им'о би с киме мегдан да дели сјајношлеми Хектор!
Од свих Ахејаца међу вама има јунака,

160 ал' вас ни један не жели на мегдан Хектору изић'."

Тако их прекори старац, ал' девет се бораца дигне.
Први устане од свих јунацима краљ Агамемнон,
за њим Тидејев син Диомед устане снажни,
потом Ајанта оба, два јака налета бесни,
устану, затим још Идоменеј и пратилац његов
јунак Мерион богу војскомори Ареју сличан,
за њима устане син Еуемонов сјајни Еурипил,
Тоант, Андремонов син, и Одисеј устане дивни;
сви су желели они да с Хектором боре се дивним.

170 Њима коњаник Нестор проговори поново ово:
„Коцке баците за све јунаке који л' ће добит’.
Тај ће обрадоват’ Ахејце с назувком лепим,
он ће обрадоват’ у души и себе самог
ако остави борбу, из крешева умакне љутог.“

Тако им рече, и сваки по коцку означи себи,
у шлем Атрида Агамемнона убаце коцке.
Руке дигну јунаци и бозима стану се молит’.
Тада је понеко рек’о у широко гледнувши небо:
„Оче Диве, Ајант нек добије коцку ил’ синак

180 Тидејев ил’ сам краљ Микене богате златом!“

Рекоше, а шлем стресе Герењанин атлија Нестор,
искочи коцка из шлема баш по њиховој жељи,
Ајантова. Свугде по збору с десне је стране
показивати стане огласник вођима свима.
Не познавајућ’ коцку од себе сваки је одби.
Ал’ кад огласник коцку кроз мноштво носећи стиже
ономе који ју је означио и бацио у шлем –

- светломе Ајанту, руку он пружи, и на њу му метне
коцку огласник, и Ајант препозна је видевши знак јој;
190 радостан баци је на тле крај ноге и прозбори ово:
„Коцка је моја, другари, а баш се радујем и сам,
јер ми се чини да ћу победити Хектора дивног.
Него нудер да се у оружје бојно обучем;
дотле се ви Крониону молите господу Диву
тихо, ћутећ' у себи да не би чули Тројанци,
па ма и гласно, јер ми у страху ни од ког нисмо,
нико преко воље моје ни силом, ма колико хтео,
не нагна мене у бекство ни знањем, јер не мислим да
сам
такав незнајша рођен и отхрањен на Саламини.“
200 Рече, и они Крониду се помоле господу Диву;
тада је понеко рек'о у широко гледнувши небо:
„Највећи, свевишњи Диве, што царујеш с Иде,
Ајанту победу дај, нек славу блиставу стекне;
али ако волиш и Хектора и зањга се стараш,
онда им једнаку дај обојици снагу и славу!“
Тако рекну, и Ајант у сјајну се у мед обуче,
а кад је оружје све на своје већ навук'о тело,
тад се пожури к'о кад горостасни Ареј корача;
кад мед јунаке хита у борбу, што их Кронион
210 у љуту ували мржњу душогубну нека се бију.
Тако се диже Ајант, горостасни ахејски бранич;
подсмех му беше на лицу мрком и страшном, а он је
широким кораком ступ'о дугосеним витлајућ' копљем.
Радости бејаху пуни Аргејци видећи њега,
а страшно колена свима Тројанцима дрхтати стану.
Хектору самом почне у грудима ударат' срце,
али се није већ мог'о повући нити се склонит'
назад у густу војску, јер сам је позв'о на мегдан.
Ајант се примакне ближе носећи штит као кулу,
220 меден, од седам кожа; а Тихије помно га њему
изради, најбољи од свих вештака што живе у Хили;
он му блистави штит од седам направи кожа
бикова утовљених и осму од меди скова.
С таквим штитом пред грудима син Теламонов Ајант

- Хектору приступи ближе и њему припрети тада:
„Сам ћеш сада напосе, о Хекторе, видети јасно
каквих имаде и мед Данајцима храбрих јунака
још и без ломивојске Ахилеја лавовског срца.
Он, додуше, лежи код брзих моропловних лађа
230 срдит јоште на Агамемнона, људма пастира,
али смо и ми јунаци, те многи нас могу изићи
теби у сусрет – него већ почни меџан и борбу!“
Њему одговори на то сјајношлеми велики Хектор:
„Теламонов Ајанте о Дивов роде, народна главо,
немој ме овде ти к’о нејако кушати дете
или к’о жену која не познаје послове ратне!
Али ја се разумем у битке и покоље људске!
Воловски умем штит да окрећем лево и десно,
то ја управо зовем врлином штитоноше борца;
240 умем у крешево љуто и на кола скочити брза;
умем и коло да играм у борби Ареју, бесном.
Али нећу тебе толиког јунака погубит’
пошто те увребама тајно, већ јавно, ако те згодим!“

6.

Меџан и расџанак меџанџија

- Рече и замахне копљем дугосеним и тад га пусти,
Ајантов страшни штит седмокожни згоди на врху
у мед, која на њему к’о осма додана беше;
крз шест кожа продре и прође несломљиво копље,
али се у седмој кожи задржи. Али к’о други
Ајант, Дивова лоза, дугосено одбаџи копље,
250 погоди Хектора у штит што једнако заклања свуда,
те крз блистави штит пролети замашно копље
и прободе јунаку веома уметни оклоп,
прође крз слабине и кошуљу пробије сасвим;
Хектор се савије тада и од црне смрти се спасе.
Потом рукама копља обојица дуга извуку,
насрну један на другог, к’о лави месождери љути,
или к’о вепрови дивљи, што нису слабе јачине.
Удари копљем Пријамов син по средини штита

- али га не проби мед, но свине се шиљак на копљу.
- 260 Ајант у скоку Хектору штит прободe и копље
прође скроз и њега кад хтеде насрнути гурне,
задере врат му, прелети, црна му избије крвца.
Али од борбе још не преста сјајношлеми Хектор,
него измакнув камен што лежаше на пољу онде
црн и рапав и велик он чврстом пограби руком,
и њим Ајанту штит седмокожни погоди страшни
баш по средини кврге, те цела мед му зазвечи.
Потом подигне Ајант још и већи камен са земље
па он замахне њиме и напне голему снагу
- 270 и камен подобан жрвњу он баци и Хектору разби
штит, и колена клецну јунаку, и он тад падне
наузнак притиснут штитом, ал' одмах га дигне Аполон.
Тада би један другог изблиза ранили мачем,
да два не стигну тада гласника, од Дива и људи:
тројански један, а Ахејаца медорухих други;
гласник Талтибије стиже и Идеј, паметни оба.
Измед обојице они испруже палице и тад
стане зборити Идеј, што разборит саветник беше:
„Немојте борит' се више, о синови драги, ни бити,
280 јер вас обојицу воли сабирач облака Диве;
оба сте копљаници, то сви ми добро и знамо;
али већ спушта се ноћ, а добро је њој се покорит'.“
Њему проговори син Теламонов Ајант овако:
„Идеју, Хектору ви наређујте тако да рекне,
та он сам је позв'о на мегдан све борце прваке,
нека почне, а ја ћу учинит' како он хоће.“
Њему одговори на то сјајношлеми велики Хектор:
„Ајанте, када те обдари бог висином и снагом,
и још разум, те си Ахејац најјачи копљем,
290 престајмо сада нас два од борбе и кршева данас,
па ћемо поново после отпочети борбу док бог нас
оба не растави, једној од страна победу даде:
јер већ спушта се ноћ, а добро је покорит' се и њој,
иди лађама и све Ахејце обрадуј онде,
највише сроднике своје и другове што их имадеш,
а ја великом граду владара Пријама идем,

Тројце да обрадујем и дугоскуте Тројке,
што ће молећ' се за ме на свето збориште доћи.
А ми се нудер славним обдаримо дарима оба,
300 да би могао рећи Ахејац који и Тројац:
„Они се били, додуше, све из душогубне мржње,
али се љубазно и раздвојише они и сложно.“
Тако рече и Ајанту мач среброкитни даде
с корама и са каишем што беше изрезан лепо,
Ајант пак њему црвен и сјајан поклони појас.
Тако се растану они, те овај у ахејску војску
оде, а онај мед гласне Тројанце што радосни буду
када виде где им и жив и читав се враћа
снази се Ајантовој уклонив и рукама чврстим.
310 и доведу га у град не сматрајућ' да ће се спасти.
Ајанта на другој страни поведу Ахејци и назувком
лепим
Агамемнону дивном што с победе радостан беше.

7.

*Гозба ахејских војвода у Агамемнонову чадору
и Несѿоров ѿредлоѳ; ѿпримирје и уѿврђивање ѿшатора*

Када се саберу они у чадорју Атреју сина,
њима закоље бика јунацима краљ Агамемнон,
бика петака у славу свемогућег Кронова сина;
приону, одеру га и потом свега расеку,
а други вешто исеку и онда на ражње наврте,
све то помно испеку и с ражњева скину печено.
А кад посвршују све и гозбу припреме веће
320 једнаке гозбе доста за свачије било је срце.
Ајанта затим хрптом дугачким почасту јунак
Атрејев син Агамемнон далеко силовити владар.
А кад веће за јелом и пићем подмире жудњу,
први стане свој откривати предлог старина
Нестор, а његов се савет и отпре им најбоље свић'о.
Он им у намери доброј проговори и рекне ово:
„Атрејев сине и све остале ахејске главе,
многи дугокоси веће Ахејци преминуше овде,

крвцу им црну око лепотеке реке Скамандра
330 бесни је пролио Ареј, Аиду им сиђоше душе;
стога ти треба зором да оставиш ахејску битку.
Ми ћемо сабрат се тада и све ћемо мрце одвести
на мазговљим и волујским колим' и све ћемо спалит'
мало даље од лађа да кости њихове сваки
њиховој деци донесе у завичај када се врати.
Па ћемо општи гроб око ломаче насути свима
један из земље за све; око њега високи бедем
дићи ћемо за лађе и самим за одбрану нама,
у њему врата начинит' са крилима везаним чврсто
340 да би кроз њих ишао пут за кола и коње.
Потом треба дубок наблизу ископати јарак
около бедема оног да уставља коње и борце,
да рат страшни љути Тројанци не свале на нас.“
Тако им рече, и све старешине повладе њему.

8.

*Тројанска скујишиина. Антеноров предло̄
и Паридов одговор.
Пријамова одлука: мир или примирје*

Тада се скупе Тројанци на врху Илија града,
настане граја и хука пред вратима Пријама краља.
Трезвени њима Антенор овако беседит' почне:
„Чујте, Тројанци и ви Дарданци и помоћници,
да рекнем што ми срце у грудма наређује моје!
350 Амо доведите Аргејку Хелену заједно с благом,
дајмо је нека је воде Атриди; водимо борбу
заклетву погазив тврду, а ја се не надам за нас
ничему бољем да се не чини, како вам кажем.“

Тако им рече и седне; међу њима устане потом
дивни Александар муж лепокосе Хелене оне:
он му одговори на то и прозбори крилате речи:
„Никако не волим то, Антеноре, сада што рече;
ти се довити умеш и нечему бољему од тог.
Ако л' си доиста с правом озбиљношћу казао све то,
360 онда су богови сами покварили твоју мудрину.

Али ћу и ја објавит' Тројанцима коње што кроте.
Разговетно вам кажем: ја жене нећу им вратит',
благо пак што га из Арга донесох у наше дворе
све ћу им дати и још ћу од својега додати друго.“

Тако им рече и седне; међу њима дигне се онда
Пријам, Дарданов син, саветник бозима једнак.
Он им у намери доброј пробеседи и рекне ово:
„Чујте, Тројанци и ви Дарданци и помоћници,
да рекнем што ми срце у грудма наређује моје!
370 Вечеру сада к'о увек припремите овде у граду,
на стражу мислите после, и сваки будан нек буде.
У зору потом нек Идеј до пространих бродова оде
да Агамемнону он и Менелају, Атрејићима,
предлог Александра каже, због којег настане борба,
ал' да им паметну каже и ову: бисте ли хтели
страшну борбу да сада одустанемо док мрце
спалимо, а затим опет у борбу ми ћемо кренут',
док нас не раздвоји бог и једнима победу даде.“

Рече, а они га чују и послушају га радо.
380 Потом вечерат' стану по војсци, одред уз одред.

9.

*Тројански гласник Идеј њед збором Ахејаца.
Агамемнонов одговор на Пријамове њредлоге*

Пространим лађама Идеј огласник у зору оде
и ту Арејеве другаре Данајце на збору
код Агамемнона нађе где стоје крај крме лађене.
Њима приступи гласник гласовити и ово им јави:
„Атрејев сине и све остале ахејске главе,
Пријам и честити други Тројанци наредише мени,
да вам, а можда би то вам и мило и пријатно било,
јавим реч Александра, због којег је избила свађа:
благо што га је он у пространим лађама амо
390 донео био у Троју – еј да га је нестало пређе --
све ће вам дати и још ће од својега додати друго;
али вереницу љубу Менелаја славног јунака
каже да вратит неће, и ако га светују Тројци.

Казаше још ми да рекнем и ово: бисте ли хтели
страшну борбу да сада одустанете, док мрце
спалимо, а затим опет у борбу ми ћемо кренут'
док нас не раздвоји бог и једнима победу даде.“

Тако им рече, а они заћуте и сви умуче,
најзад проговори њима Диомед, гласовити борац:
400 „Нико сад никакво благо нек не прима од Александра,
а ни Хелену с њим; та знају то и будале
да су Тројанцима већ на пропаст метнуте замке!“

Тако им рече, и сви узвикаше ахејски синци
дивећ' се речи што је Диомед коњомора рече.
Идеју ово тад Агамемнон проговори силни:
„И сам, Идеју, чујеш Ахејци што сада ти кажу,
што одговарају они, и мени свиди се тако.
А што се тиче мртваца, ја не браним да се сагоре,
зато што нико не штеди мртваца, него чим човек
410 премине, други се труде да брзо га умире огњем;
а Див, Херин громовник муж, нек заклетву чује!“

Тако рече и жезло бозима подигне свима,
Идеј пак запути натраг у свету Илијску тврђу.

10.

*Идејев повраћац. Сахрањивање мртвих.
Ахејци утврђују штабор*

Онде још сеђаху Тројци у скупу и с њима Дарданци;
сви су на окупу били и чекали кад ће се вратит'
Идеј, а он стиже и њима вести донесе
ставши усред њих. А они се брзо стану опремат'
једни да купе мртваце, а други да иду по дрва.

На другој страни Аргејци од покривених лађа
420 похрле купит' мртваце, а остали крену по дрва.

Сунце зрацима својим оранице људске обасја
оставив тихе воде океанске дубоке, те се
пењаше на небо горе, те једни сретаху друге:
тада је тешко било јунака познати сваког.
Они водом стану испирати кржаве ране
топле ронећи сузе, и мртве на кола метат'.

- Велики не даде Пријам да плачу, а ћутећи они
наслажу мртве јунаке на ломачу у срцу тужни,
а кад их огњем сагоре, у свети врате се Илиј.
430 Тако да другој страни Ахејци с назувком лепим
наслажу мртве јунаке на ломачу у срцу јадни,
а кад их огњем сагоре до пространих отиду лађа.
Јоште зора не беше, но прозорје; ахејска тада
бирана момчад скочи иза сна околу огња.
Потом општи гроб око ломаче насуше свима
један из земље за све; око њега високи бедем
с кулама дигну за лађе и самим за одбрану њима
и чврсто саздана врата у њему направе они
да би кроз њих ишао пут за кола и коње,
440 потом они дубок наблизу ископају јарак,
широк и велик, и затим крај њега коље пободу.

11.

Разговор Посидонов с Дивом о ујиврђивању ѿабора

- Тако су се Ахејци дугокоси трудили онде,
а други богови код муњобије седећи Дива
гледаху какво то дело Ахејци медорухи раде.
Њима тада Посидон земљотресац беседу почне:
„Оче Диве, живи л’ још ко на бескрајној земљи
ко ће бесмртницима откривати снове и мисли?
Не видиш ли како Ахејци дугокоси опет
дигосе за лађе бедем, ископаше околу јарак,
450 али бозима пре не принеше стоволовки светих?
Његова трајаће слава све докле допире зора,
а тај што Лаомедонту јунаку дигосмо с трудом
ја и Феб Аполон, заборављен биће у људи!“
Њему озловољен Диве сабирач облака рече:
„Авај, земљотрешче моћан далеко, шта си то рек’о?
Други би неки бог од такве задрхт’о мисли,
који је од тебе и руком и снагом слабији много,
ал’ слава трајаће твоја све докле се простире зора.
Нудер, кад се Ахејци дугокоси врате у милу
460 своју очинску земљу на лађама, а ти им тада

разруши бедем и цео стровали у таласе морске,
потом велики жал затрпај поново песком,
ахејски велики бедем да нестане сасвим оданде.“

12.

Уморне војске се гостіе, а Див йуиа г̄ромовима

Тако су једни с другим говорили богови онде.
Тада смири се сунце, и посао сврше Ахејци.
Говеда стану клати по чадорју, вечерат' почну.
Потом лађе многе од Лемна пристану с вином,
што их је Еунеј син Ијесонов послао био,
кога с Ијесоном, људма пастиром, Хипсипила роди.
470 Атрејићима, Агамемнону и Менелају
обашка пошаље вина на поклон хиљаду мера.
Из тих лађа Ахејци дугокоси стану куповат'
вино, једни за мед, а други за блиставо гвожђе,
једни за говеђе коже, а други за говеда жива,
једни за робље, а потом богату спремише гозбу.
Целу се тада ноћ Ахејци дугокоси онде
гошћаху, а у граду Тројанци и помоћници.
Целе је ноћи невоље смишљао премудри Диве
грмећи страшно. Бледоћа и страх освајаху људе;
480 на земљу леваху вино из купа, и не смеде нико
вина да пије док није свемогућем излио Диву.
Потом заспе и уживаху дарове санка.

Осмо певање
ПРЕКИНУТА БИТКА

1.

Дивова беседа у скупштини богова и одлазак на Иду

Зора у шафран-руху по целој проспе се земљи,
а Див громобија силни у скупштину богове скупи
на највишем врху многоглаве Олимписке горе.

Ту им збораше сам, а сви га слушаху бози:

„Чујте ме богови сви, и све ме, богиње, чујте,
да вам кажем што ми у грудма наређује срце.

Нико од богова а ни од богиња ниједна не сме
наредбу погазит' моју, но сви се сложите са мном
да бих што брже ова извршити могао дела!

- 10 Кога приметим ја да напосе од богова жели
тројанској војсци или данајској у помоћ поћи,
тај ће се вратити амо на Олимп ударен срамно!
Ил' ћу га зграбит' и доле у мрачни бацити Тертар
врло далеко, где зјапи под земљом најдубљи понор,
где су од железа врата и од меди праг, те испод Аида
толико лежи колико небо се диже над земљом!
Знаћете тада колико од свију сам богова јачи.
Нудер кушајте, бози, да сви ви знадете потом:
20 богови сви и богиње, ал' никако с неба
нећете на земљу моћи повући свевишњег Дива
саветника, ма колико се трудили врло.

Ал' кад бих и ја хтео да озбиљно уже повучем,
вас бих повук'о њим са земљом и морем самим;
затим бих уже привез'о за вршину Олимпа самог,
те би од тада све у ваздуху остало висећ'.

Толико богове све ја надвисујем, толико људе!“

Тако им рече, и они заћуте и сви умуче
речима збуњени тим, јер оне бејаху строге.

- 30 Богиња њему Атена совоока прозбори касно:
„Оче Крониде наш, ти највиши од свих владара,
добро знамо и сами да моћ је несломљива твоја,
ал' нам је ипак жао на копљанике Данајце,
што ће се намучит' злом судбином те изгинут' најзад.
Ал' ћемо престати сви од борбе, како нам кажеш,
тек Аргејцима савет у њихову даћемо корист
да не изгину сви док на њих се гњевиш толико.“

Њој се насмеје сабирач облака Диве и рече:

- 40 „Не бој се, дете моје код Тритона рођено драго,
не кажем озбиљно то, а теби ћу милостив бити.“

Тако рече и медоноге упрегне коње,
своје брзотрке коње са златном дугачком гривом.
Потом се у злато Див обуче и прихвати златан
лепо изглађен бич и на кола попне се своја.
Замахне бичем на коње и они хоћко потрче
ваздушним путем по среди мед земљом и звезданим
небом.

Брзо стигне до Иде вреловите, колевке звери,
Гаргару, свети где му је луг и мирисни олтар.
Онде отац људи и богова устави коње,

- 50 од кола испрегне њих и маглом завије густом,
па на планинском седне на врху моћан и дичан
мотрећи под собом тројански град и ахејске лађе.

2.

Нерешена бијка до њодне. Дивова мерила судбине

Тада по чадорју Ахејци дугокоси ручаше брзо,
а по ручку се стану оружати. Ал' и Тројанци
сви се по граду за борбу припремаху на другој страни;

мање беше их бројем, ал' ипак жуђаху борбу
јер их гоњаше нужда за жене и за децу своју.
Сва се отворе врата, и војска на поље јурне,
коњици и пешаци, те силна тутњава наста.

- 60 Кад се на простору једном већ обе сударе војске,
њихни се штитови скобе и копља и јуначке снаге
покрите оклопом медним, и пупчасти штитови тада
један се на другом нађу, те силан се урнебес диже;
ту се помагања чула и клицања како су једни
секли ил' падали други, а крвца је текла по земљи.

Док је још била зора и свети свањив'о данак,
гађаху стреле са страна обеју, и падаху борци;
а чим сунце стиже на средину неба, тад златна
рашири мерила Диве и до две постави Керe

- 70 прељуте смрти у њих и једну намени Керу
Тројцима коње што кроте; Ахејцем медорухим другу,
узев средину повуче, Ахејцима судба се нагне.
Потом на земљу спадну хранодавку ахејске Керe,
тројанска судба се увис ка небу широком дигне.
Сам пак страшно загрми са Иде и громовну баџи
муњу међу Ахејце, а они кад виде сви се
уплаше врло, и све их обузме бледоћа и страх.

3.

Повлачење Ахејаца. Нестѿор и Диомед у борби са Хекѿором

Ни Идоменеј не смеде тада ни Агамемнон
остат' у борби ни два Ајанта, Ареју слуге;

- 80 Нестор остаде сам Герењанин, ахејски заклон,
без воље, коњ му је клеџ'о, јер га погоди стрелом
дивни Александар, муж лепокосе Хелене оне,
у врх главе, над чело, где коњма из лубање прве
длаке расту, а где је веома опасна рана:
од бола пропне се коњ, јер стрела мозак му проби,
вртећ' се око меди он збуни и друге коње.
Док је старац трчкар'о да мачем пререже узде
логову коњу, већ и брзотрки Хектора коњи

- дођу кроз бојну хуку, уздодржу смелога возећ',
90 Хектора. Ту би Нестор старина изгубио главу
да то не смотри оштро гласовити ратник Диомед.
Страшно заграје он Одисеја зовућ' у борбу:
„Дивова него, довитљив Одисеју, сине Лаертов,
куда бежиш леђа окренув к'о страхић у војсци?
Само да копљем ко не прободе ти леђа кад бежиш!
Стани да одбацимо од старца бесног јунака!“
Рече, али га не чу Одисеј, многозналац дивни,
него брзо отрчи до пространих ахејских лађа.
Али Тидејић и сам улети међу ртнике
100 те он старини сину Хелејеву стане пред коње,
обрати се њему и крилате прозбори речи:
„Заиста, старче, тебе умарају млади ратници,
твоја је клонула снага, а тешка те притисну старост;
и твој уздодржа слаб је, и твоји сустају коњи.
Него нудер се попни у моја кола, да видиш
какви су Тросови коњи и како умеју они
тамо и амо пољем у потрагу ићи и трчат';
њих сам недавно уз'о од Енеје, сејача страха.
Ратни друзи нек пазе на твоје, а ми са мојим
110 нападнимо Тројанце коњоморе, нека и Хектор
види да л' и моје копље у рукама уме да бесни!“
Рече, и послуша њега Герењанин атлија Нестор.
Нестору припазе тада на коње другови ратни
снажни Стенел и с њим Еуримедонт што другове воли.
Они обојица потом Диомеду се у кола попну.
Блиставе узде Нестор старина у руке узме
и он потера коње, те ускоро Хектора стигну.
Кад тај навали на њих, тад Тидејић потегне копље,
Хектора промаши он, ал' згоди уздодржу друга
120 његова Ениопеја, јунаку Тебеју сина,
у груди поред сисе баш док је држао узде;
сруши га с кола, и коњи брзоноги натраг потрче,
и ту из самога њега и живот оде и снага.
Страшан бол за возарем Хектору освоји срце,
али га пусти да лежи, и ако му жао га беше.
Сам пак напред похити да нађе уздодржу храбра.

Коњи не беху дуго без вође, јер пронађе брзо
Архептолема смелог, Ифитова сина, те њега
попне на кола брза и у руке узде му даде.

130 Ту би пропасти било, и страшна би дела се збила,
сви би Тројанци к'о јагњад у Илиј сагнани били,
да то не смотри оштро и људи и богова отац;
страшно загрми те страшну и жарку стрелицу баци,
Диомеду на тле пред коње хити је Диве,
одмах се пламен страховит од горућег сумпора диже,
коњи се препадну врло и онде под јармом се згуче,
Нестору испадну тада из руку блиставе узде;
он се уплаши и Диомеду проговори тада:

„Тидејев сине, окрени те коње копита јаких!

140 Или зар не видиш више од Дива да помоћи нема?
јер сад Кроновић Диве, обдарије Хектора славом,
сутра пак њоме и нас обдариће, буде ли хтео.

Нико не би мог'о зауставит' Дивову вољу,
ни најснажнији човек, јер Див је најјачи од свих!“

Њему гласовити борац Диомед одговори ово:

„Доиста, све си, старче, исказао како је право!
Али страшна ми жалост обузе душу и срце,
јер ће Хектор једном у тројанској скупштини рећи:
'Тидејев син је беж'о од мене и лађама стиг'о!'

150 Тако ће хвалит' се, а земља нек широка мене прогута!“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:

„Авај, сине Тидеја смеоног, шта ти то рече!
Ако Хектор и каже малодушан да си и страхић,
али му вероват' неће Тројанци а ни Дарданци,
а то неће ни жене штитоносних тројских јунака,
којима ти си у прах оборио мужеве цветне.“

Рече то Нестор и окрене коње копита јаких
опет кроз бојну хуку, а за њим Тројци и Хектор
громотно грајећи стану сузоносне сипати стреле.

160 Тада се развиче врло сјајношлеми велики Хектор:

„Тебе, Тидејићу, Данајци с коњима брзим
чашћаху столицом, месом и пуним чашама јоште,
ал' ће те псовати отсад, јер ти си постао жена!
Иди, дундаро грдна, пред тобом бежати нећу,

а ти се пењати нећеш на бедеме тројске ни жене
водит' у лађама, него ћу пре ти приредити пропаст!“

Тако му рече, и двоје у души Тидејић стане
мислити: треба ли коње окренут' и с њиме се борит'.
Трипут је намеру своју претрес'о у срцу и души;
170 трипут с Идских планина загрми Диве мударац
Тројцима знамење дајућ' на пресудну победу ратну.

4.

Хектор наваљује на ахејски њабор

Тада се развиче Хектор и крикне Тројанцима ово:
„Тројци и Ликијци и ви Дарданци, борци изблиза,
будите смели јунаци и мислите само на битку!
Видим где с намером добром Кронион намигну мени
да ће нам победу дати и славу, а Данајцем пропаст.
Безјаци, који ове начинише бедеме слабе,
које презрети треба, јер неће навалу нашу
уставит' моћи, а коњи прескочиће јарак им лако.
180 Ал' чим обрем се веће код њихових пространих лађа,
сваки нека се онда за горући огањ постара,
лађе да њихне сагорим, и саме Аргејце да онде
погубим, код лађа, кад се у густом онесвесте диму!“

Тако рече, и викне на коње и ово им рекне:
„Кснате, Подарже и ти о Етоне и дивни Лампе,
сада ми платите дворбу што много вас частила њоме
моја Андромаха, ћерка јунака Еетиона;
вама је најпре она доносила пшеницу медну,
воде вам мешала с вином, кад срце вас гонило пити,
190 пре но мени што млад сам јој војно, поносно кажем!
Него дедерте ви потрчите не бисмо л' како
отели Нестору штит што слава му до неба стиже
да је начињен сав од злата, и ручице и сам:
и коњомори не би л' Диомеду с плећи му свукли
његов ковани оклоп што помно га направи Хефест.
Да то отмено двоје, Ахејце, мислим, још ноћас
ми бисмо нагнали да се у бродове брзе завезу.“

5.

Хера узалуд покушава да Посидона покрене против Дива

Тако се хвалио он, ал' госпа се наљути Хера,
она се стресе на трону и широки задрма Олимп;
200 Посидону она проговори великом богу:
„Авај, земљотрешче ти што широко владаш, зар теби
није жалосно срце у грудма што Данајци гину?
Они у Хелику теби и Егу поклоне носе,
умилне поклоне многе, до победе дед им помози!
Кад бисмо хтели ми, што на данајској стојимо страни,
тројанску отиснут' војску и свевидног Дива задржат',
сам би на Иди седео он и жалостан био!“

Њојзи зловољан силни земљотресац прозбори ово:
„Херо дрскорека, какву реч то изрече сада!
210 Не бих желео ја да са Дивом Кроновим сином
ми се остали бози боримо, јер много је јачи!“

6.

*Ахејци у невољи, Агамемнон их најзад охрабри а Див
му пошаље повољно знамење*

Тако су њих двоје онде говорили једно са другим.
Наврну Ахејци тада у простор мед јарком и зидом
испред лађа, и све то штитоносни борци и коњи
испуне, кад их брзом Ареју подобан одби
Хектор, Пријамов син, јер срећу Диве му даде.
Једнакострaне лађе сагор'о би огњеним пламом,
Агамемнону мис'о да не даде госпођа Хера
да он подстакне брзо Ахејце – а хит'о је и сам;
220 и он чадорју крене и ахејским лађама држећ'
чврстом руком велик огртач црвен и стане
до трбушасте црне Одисеја дивнога лађе,
која у средини беше – на обе би стране довикн'о;
дође чадорју он Ајанта, Теламону сина,
и Ахилеја, они потегоше бродове брзе
најдаље на крај с вером у јакост и јуначку снагу.
Данајцем викне он, кроз табор се разлеже вика:

- „Нек вас је стид, Аргејци, на лепе што личите лутке!
Куда одоше хвале, кад зборасмо најбољи да смо
230 онда кад сте на Лемну говорили хвалције празне
једући силно месо равнорогих говеда онде
и испијајућ' купе до врха налите вином,
да ћете сваки сто ил' двеста тројских јунака
шчекат, у борби, а сада ни с једним једнаки нисмо,
с Хектором, који ће лађе сагорети огњеним пламом!
Јеси ли, оче Диве, већ којег силног владара
таквом залудео варком и велику славу му уз'о?
Никада, мислим, нисам крај прелепог твојег олтара
са весловитом прошао лађом овамо пловећ'.
- 240 На сваком ја ти олтару тустину палих и стегна
жудећи тројански град да разорим ограђен чврсто.
Него, оче мој Диве, изврши жељу ми ову:
дај да се спасемо сами бар и минемо пропаст,
не дај да Тројци тако убијају ахејске борце!“
- Рече, и на њ се сажали Див, на његове сузе,
те му намигне: спашће се војска, пропасти неће.
Одмах пошаље орла што наду и уздање буди,
чапцима држ'о је младе, брзотрке кошуте пород,
ал' он уз прелепи Дивов уз олтар испусти младе,
250 где су свезналом Диву Ахејци приносили жртве.
А кад приметете они где долеће птица од Дива,
жешће нападну Тројце, за бојем их освоји жудња.

7.

*Под водсѣвом Диомеда и Теукра Ахејци наваљују
на Тројанце*

- Тад се од Данајаца, и ако их бејаше много,
не похвали нико да пре но Тидејић коње
окрену брзе и погна кроз јарак и заметну борбу:
први пре других он је јунака убио тројског,
Фрадмонов беше то син кад окрену коње да бежи;
када је бежао он, Диомет га копљем у леђа
погоди међу рамена и кроз груди њему забодe,
260 струши се с кола Агелај, и оружје њему зазвечи.

За њим Атриди се дигну: Менелај и Агамемнон,
потом Ајанта оба, два јака налета, бесни
устану, затим још Идоменеј и пратилац његов
јунак Мерион богу војскомори Ареју сличан,
за њима устане син Еуемонов сјајни Еурипил.
Теукар девети дође и лук натегљиви запне,
за штит стане Ајанту он, Теламонову сину,
Ајант је мало подиз'о штит, а тада се Теукар
јунак оглед'о, и чим би погодио некога стрелом,
270 тај би се срушио одмах и с падом пустио душу,
тада би узмак'о Теукар и као син матери својој
Ајанту приш'о, а овај заклонио сјајним га штитом.

Којега погуби првог Тројанца незазорни Теукар?
Најпре Орсилоха уби, па Ормена и Офелеста,
Детора, Хромија и Ликофонта подобног богу.
Паде Амопаон, син Полијемонов и с њим Меланип;
све их по реду Теукар с хранодавком састави земљом.
Када га опази краљ Агамемнон, радостан буде
што од силнога лука све тројанска пропада војска.
280 Приступи Теукру, стане крај њега и прозбори ово:
„Теукре, драга ми главо, Теламонов сине, о вођо
народни, гађај и даље, Данајцима не би л' и оцу
Теламону свануло твом; а он те јоште малена,
рођена изван брака, у својој отхрани кући;
мада ти отац далеко, продичи га славом!
Теби ћу нешто рећи, а тако ће заиста и бити:
ако ми даду Див егидоноша и с њим Атена
Илијски град да разорим који је саграђен добро,
290 првом у руке теби иза себе поклон ћу дати,
или треножац даћу ил' два са колима коња
или жену што ће на одар легати с тобом.“

Њему к'о одговор Теукар незазорни прозбори ово:
„Зашто ме храбриш, о Атриде славни, кад хитам већ и сам?
Ја се нећу повући док снаге у мени има,
него откада војску ка Илију погнасмо натраг,
луком отада вребам јунаке и једнако смичем.
Осам танкортих стрела избаких веће, и оне
борцима брзим на битку све прободоше кожу,

али онога беснога пса не могу да згодим!“
300 Рече и другу стрелу с тетиве изметну брзо
управ на Хектора, јер га устрелити жуђаше жарко,
али га промаши он, те незазорног Горгитиона
Пријаму честитог сина, у груди погоди тада.
Мати га роди пошто из Есиме пође за мужа
лепа Кастијанира, по стасу богињи слична.
Као што главу мак на другу обори страну,
који зрњем набуја у башти од пролетњих киша,
тако нагне главу и онај стиснуту шлемом.

8.

Хектор рањава Теукра и њоново најага на ахејски њабор

Теукар и други стрелу с тетива изметну брзо
310 управ на Хектора, јер га устрелити жуђаше жарко,
али га промаши и тад, јер стрелу скрену Аполон,
те он Архептолема поред сисе у груди згоди,
Хекторова смелог уздодржу жељнога борбе;
сруши га с кола, и коњи брзоноги натраг потрче,
и ту из самога њега и живот оде и снага.
Хектору страшан бол за возарем освоји срце,
али га пусти да лежи, и ако му жао га беше;
Кебриону нареди брату што стајаше близу
нека прихвати узде, и он га послуша радо;
320 а сам Хектор на тле из сјајних и блиставих кола
скочи вичући страшно и камен ухвати руком
те с њим пође на Теукра у жудњи да погоди њега.
Али стрелицу љуту из тула Теукар извуче
и на тетиву је метне, ал' њега сјајношлеми Хектор,
кад је натез'о, згоди у леђа, где врат му и груди
кључна раздваја кост, где рана смртоносна бива;
ту га, када је гађ'о, он шиљастим каменом згоди:
њиме му сломи тетиву, и рука му клоне на чланку,
те се на колена сруши, и лук му падне из руке.
330 Ајант свог не остави брата кад виде да паде,
него га трчећи стане да брани и штитом да крије.

Тада се сагну онде два верна и драга другара:
Ехијев син Мекистеј и с њиме дивни Аластор,
лађама пространим борца понесу што стењаше тешко.

Опет олимпски Див Тројанцима улије храброст:
они од дубоког јарка Ахејце потисну хитро.
Хектор пун пркосне снаге мед првима ступаше онде.
Као кад пас арслана ил' дивљега вепра озади
гледа да зграби у кук и месну гонећ' га својим
340 ногама брзим и пази непрестано куда кривуда:
Хектор је на Ахејце дугокосе пазио тако,
једнако рушећи задњег, а остали бежаху даље.
А када коље веће и јарак пређу Ахејци,
и кад већ многи онде од тројанских погину руку,
најзад код лађа стану и ту пробораве мало
један опомињућ' другог и бесмтрним бозима руке
сваки подигне горе и свима се молити стане.
Хектор је на све стране лепогриве коње помер'о
очију страшних к'о Горга ил' као војскомора Ареј.

9.

*Хера и Ајџена сјремају се да ђомођну Ахејцима, али кад
их ојпази Див, ђошаље Ириду да им ђо забрани*

350 Када их смотри, Хери белорукој буде их жао,
те одмах Атени она проговори крилате речи:
„Ах, егидоноши Диву о ћерко, нећемо л' више
жалит' бар последњи пут, где веће Данајци гину?
Они ће се намучит' злом судбином те изгинут' најзад
навалом једнога борца; а неподношљиво бесни
Хектор, Пријамов син, и много већ учини јада!“

Њојзи на то Атена совоока богиња рече:
„Заиста брзо би тај изгубио снагу и живот
аргејским рукама смакнут у својој очинској земљи,
360 али мој махнита отац у својем злонамерном срцу,
страшан, горопадан увек и жеља мојих ометач,
више не памти то да често му сина спасавах
кад га је пословима Еуристеј мучио тешко;

син му је плак'о и глед'о небеса, и мене је Диве
слао с небеса њему, јунаку да помогнем у злу.

А то сам слутила ја у својој паметној души
онда кад га Еуристеј кључару Аида посла
да му из Ереба мрскога пса Аида доведе,
никад изиш'о не би из Стишке стрмене воде!

- 370 Ал' Див сад мрзи на мене и Тетиди испуни вољу,
јер га за подбрадак узе и колена целива њему
молећ' да рушиграда Ахилеја продичи славом.
Али он ће ми опет говорит' „о сјајноока, драга!“
Него нудер нам сад тврдокопитне коње упрегни
да бих отишла у двор ја егидоноши Диву;
светло ћу оружје узет', припремит' се за бој, да видим
да ли ће Пријамов син сјајношлеми велики Хектор
радосно поздравит' нас на војишту када нас види;
заиста птице и псе нахраниће многи Тројанац
380 салом својим и месом кад падне код ахејских лађа!“

Рече, и послуша њу белорука богиња Хера,
оде и упрегне коње што начелак имају златан
честита богиња Хера, а ћерка великог Крона.
Али Атена, кћи егидоноше Дива, у двору
очеву свуче огртач, то своје шарено рухо,
што га је сама ткала, израдила рукама својим;
кошуљу тада обуче збирача облака Дива,
и још она за борбу сузоносну оружје узме.

- Тада у пламена уђе у кола и прихвати копље
390 тешко велико чврсто – њим бије врсте јунака
пошто се наљути на њих та ћерка силовитог оца.
Хера потера бичем брзотрке коње – и врата
небеска пред њима сама зашкрипе што чуваху Хоре,
којима беху небеса и широки поверен Олимп,
густи да скидају облак и опет га стављају нањага.
Богиње ошину коње и тим их управе путем.

- Див кад отац то смотри са Иде, срдит веома
брзо Ириду пошље златокрилу нек оде јавит':
„Одлази, Иридо брза, и сад их окрени да мени,
400 не иду сада насупрот, јер сусрет би немио био.
Ја ти објављујем ово, и тако ће заиста бити:

њима осакатићу брзотрке коње под јармом,
а њих ћу саме бацит' са стајала, кола им разбит'.
Њих две неће моћи ни за десет лета кад мину
својих исцелити рана што моја их стрелица зада.
Знаће совоока веће кад с оцем се завади својим!
Не љутим се толико на Херу и не примам за зло
јер је навикла свагда покварит' што год ја кажем.“

Рече, и Ирида одмах ветронога оде да јави,
410 слети са Идских брда, на високи Олимп долети,
сретне их код првих врата Олимпа пунога дола,
ту их устави па им од Дива поруку рекне:
„Куд ћете? Шта вам сада у грудима махнита срце?
Кронов не допушта син Аргејце помагат' у борби.
Вама овако запрети он и свршиће тако:
Осакатиће вама брзотрке коње под јармом,
а вас ће саме бацит' са стајала, кола вам разбит'.
Вас две нећете моћи ни за десет лета кад мину
својих исцелити рана што његова стрела их зада.
420 Знаће совоока веће кад с оцем се завади својим!
Не љути он се толико на Херу и не прима за зло
јер је навикла свагда покварит' што год он рекне;
ал' ти, бестидна кучко, најстрашнија ти си од свију
ако се усудиш на Дива да напериш големо копље!“

Када поруку рече, брзонога Ирида оде.
Онда ове речи Атени проговори Хера:
„Ах, егидоноши Диву о ћерко, допустити нећу
више да се ради смртника бијемо с Дивом.
Један од њих живот нек изгуби, други нек живи.
430 Како се збуде, а онај у својој снујући души
данајској распри и тројској нек суди како је право!“

Тако јој рече и тврдокопитне окрене коње,
Хоре им потом коње лепогриве отпрегну одмах,
па их оне за јасле амбросијске привежу оба,
те уз беле и блиставе зидове прислоне кола.
Потом богиње обе на златне столице седну
међу богове друге, а срце им жалосно беше.

10.

Див оглази на Олимји и ошћиро изгреди нејослушне богиње, а Ахејцима прориче пјежи пораз

- Отац Диве погна са Иде коње и кола
с лепим точковима и у скуп богова стиже.
- 440 Њему испрегне коње земљотресац славни Посидон,
кола његова дигне на подлогу, покри их платном.
А сам громогласни Диве на златну столицу седне,
до дна се уздрма њему под ногама велики Олимп.
Оне богиње две: Атена и Хера, на страни
саме седну не поздравив Дива, не питајућ' ништа.
Ал' он примети то у души и прозбори њима:
„Реците, зашто сте сетне толико, Атено и Херо?
Нисте се мучиле ви у борби, у јуначкој слави,
Тројце да уништите, на које се срдите врло.
- 450 Каква је моја снага и како су страшне ми руке,
не би ме ни сви бози са Олимпске одбили горе;
а вама двома страх би савлад'о блиставе уде,
пре но видите борбе и страшне послове ратне.
Сад вам објављујем ово, и тако би заиста било:
да вас на колима погоди гром, на Олимп се више
не бисте вратиле ви, где бесмртни бораве бози!“
- Рече, и гунђаше на то Атена а с њоме и Хера.
Обе сеђаху близу и Тројцима смишљаху јаде.
Богиња остане ћутећ' Атена и не рекне ништа,
- 460 љута на оца Дива, и гњев је хваташе дивљи,
али провали Хери из груди срцбе те рече:
„Какву изусти реч то, о Кронов ужасни сине!
Добро знамо и сами да моћ је несломљива твоја,
ал' нам је ипак жао на копљанике Данајце,
што ће се намучит' злом судбином те изгинут најзад.
Ал' ћемо престати сви од борбе, како нам кажеш,
тек Аргејцима савет у њихову даћемо корист
да не изгину сви док на њих се гњевиш толико.“
- Њојзи облака збирач одговори Диве овако:
- 470 „Сутра Кронова сина силновитог заиста још више
видећеш, воља л' те буде, кравоока госпођо Херо,

како Аргејцем коси миздраклијску јуначку војску.
Неће пре од рата јуначки престати Хектор
пре но од лађа се дигне брзоноги Пелејев синак
онога дана кад се у страшном буде теснацу
око Патрокла мртвог код крма развила борба.
Пресуда то је божанска, за твоју не марим срџбу
чак ни онда ако у најдоње крајеве кренеш
земље и мора гдено и Кроно седи и Јапет
280 где их никада зрак Хиперионов ни ветрова пирук
не развеселава – свугде око њих је дубоки Тартар.
Ако лутајућ' стигнеш и онамо, нећу се старат'
за те љуту, јер нема пасјалука горег од тебе!“
Рече, а њему ништа белорука не рече Хера.

11.

*Скупиштина Тројанаца у ноћи на војштини.
Хекторова беседа*

Тад у Океан сјајна сунчана утоне светлост
простревши за собом црну ноћ по житородној земљи.
Нерадо виде Тројанци где смири се сунце, ал' тамна
нојца Ахејцима драга и троструко мила се спусти.
Опет скупи Тројанце у скупштину блистави Хектор
290 од црних лађа далеко, код вировите реке,
на чистини, где простор не беше мртвацима покрит.
С кола на земљу сиђу јунаци и слушаху речи
што их је богу драги говорио Хектор држећи
копље у руци једанест лаката дуго, оштрице
медено сјаше на њему, а златан оптак'о га оков.
На то се копље наслонив Тројанцима прозбори ово:
„Чујте ме, Тројци и ви Дарданци и помоћници!
Ја сам смишљао сада да бродове и све Ахејце
уништим па се потом ветровитом Илију вратим.
500 Али се тама спустила пре и она је спасла
аргејске борце и лађе где вали о брегове бију.
Него се црној ноћи покоримо сада и себи
вечеру зготовимо, а потом лепогриве коње
ослободите јарма и пред њих метните хране.

Из града пођите брзо по говеда и товне овце,
добавите јоште и вина што срце весели,
затим из куће хлеба и много саберите дрва,
па ћемо целу ноћ до зоре раносванке многе
палити ватре, нек сјај им до самих стигне небеса,
510 да нам како не би Ахејци дугокоси прегли
побећи све по ноћи по широким плећима морским.
Не смеју мирно ући у лађе без икакве борбе,
него и код куће од њих нек многи исцељује рану
који је или стрелом ил' копљем погођен оштрим
када је у лађу скак'о; нек мине жеља и другог
рат сузонасни носит' Тројанцима коње што кроте.
Богу драги гласници по граду нек јављати иду
момцима младости прве и старцима сребрне косе
нек се около града у куле богоградне скупе,
520 а од нежних им жена нек свака у кући пали
велики огањ, а стража у граду будна нек буде,
да се заседа граду не приближи, војске док нема.
Тако, јунаци Тројци, нек буде, како вам кажем!
Али мој паметан предлог за сада нека је речен.
Сутра Тројанцима коње што кроте друго ћу рећи.
Ја се молим и уздам у Дива и богове друге,
прогнаћу одавде псе што усуд их доведе амо,
што су их овамо Кере у лађама нанеле црним.
Ал' ћемо опет ноћу над собом чувати стражу,
530 а сутра дан кад сване оружје узмимо опет
и љуту почнимо битку код ахејских пространих лађа.
Знаћу да л' ће Диомед, тај снажни Тидејев синак,
мене отиснут' зиду од лађа, ил' ћу ја њему
краво однети рухо кад међу га погубим својом.
Сутра ће јунаштво своје отворит' кад дочека напад
мојега копља, али мед првим борцима, мислим,
лежаће рањен и многи око њега другови други
сутра кад огране сунце. Еј када бих могао тако
бесмртан у све дане да будем и не старим никад
540 и да сам поштован као Аполон и к'о Атена,
к'о што ће сутрашњи дан Аргејцима донети пропаст!“
Тако им збораше Хектор, и тројска му повлади војска.

Они од јарма коње ослободе знојне, и потом
сваки је уз кола своја привезао ременом коње.
Из града пођоше брзо по говеда и товне овце,
добавише јоште и вина што срце весели
затим из куће хлеба и дрва сакупе много.

Пуне принесу тада стоволовке бозима вечним.
Ветрови с поља дим од жртава небу понесу
550 пријатан, али га блажени бог ни један не хте
примити, јер им је свети веома омрз'о Илиј
и краљ Пријам и народ копљометног Пријама краља.

Тројци уздања пуни сан целе уживаху ноћи
сви у врстама бојним, и многе им гораху ватре.
Као на небу кад се заблистају предивне звезде
около месеца сјајног, у етру кад ветрова нема,
па се пропланци помоле сви и долине с њима
и сви врхунци, те прасне с небеса бесконачни етар,
звезде се виде све, у души се радује пастир;
560 тако су између лађа и Ксантових валова сјали
огњеви што су их Тројци под Илијским ложили градом.
Хиљада огњева гораше ту, а крај сваког људи
седело је педесет при светлости жаркога огња.
Коњи бели пир са крупником крај кола зобљућ'
стајаху онде и тако лепотрону чекаху Зору.

Девето певање
ПОСЛАНСТВО АХИЛЕЈУ.
МОЛБЕ

1.

*Агамемнон сазива војводе у скујиштини и њредлаже им
да оишлове кући*

Тако чуваху стражу Тројанци. Али Ахејце
општа освоји страва, другарица бежања страшног,
несносна жалост све јунаке најбоље сруши.
Као што ветра два рибовито покрећу море
бореј и зефир, кад оба из трачке дувају земље
избив изнебуха оба, и црни се таласи одмах
дижу и напоље на жал избацују алуге много:
тако се ахејској војсци у грудима кидало срце.

Атрејев син у души савладан жалошћу тешком
10 ступаше свуд наређујући гласницима гласним
да по имену сваког јунака у скупштину зовну,
без вике, а он сам мед првима чињаше журбу.
Борци суморни седну да већају, и Агамемнон
дигне се лијући сузе к'о тамнотеко врело
штоно са стрмене стене црнотеку разлева воду.
Тако уздишућ' тешко Аргејцима прозбори тада:
„Драги ми пријатељи, старешине аргејске мудре,
Див ме је Кронов син у заблуду заплео тешку,
злопаки, штоно се некад приволе и обрече мени

- 20 да ћу Илиј тврди разорит' и вратит' се кући,
а сад ми превару заснова злу и вели ми у Арг
беславан доћи пошто изгубих народа много.
Тако се морало свидет' свемогућем госпуду Диву,
који многим веће градовима разруши тврђе
и још ће даље разарат', јер он је јачи од свију.
Него сви сад, к'о ја што кажем, слушајмо ово:
бежимо с лађама својим у драгу очинску земљу
јер широкостазну Троју заузети нећемо никад!"

2.

*Диомед и Несѿор одвраћају Ахејце од Аџамемнонова
предлоџа*

- Тако им рече, а они заћуте и сви умуче.
- 30 Дуго ћутаху ожалошћени ахејски синци.
Касно проговори њима гласовити ратник Диомед:
„Тебе луда најпре побијаћу, Атрејев сине,
како је право у већу, ал' ти се, краљу, не љути!
Спрва си међу Данајцем погрдио јунаштво моје
рекавши да сам нејунак и страхић', ал' све то Аргејци
добро знају како младићи тако и старци.
Лукавца Крона син од двога једно ти даде:
само због жезла ти си од бораца часнији свију,
али ти јунаштва не да, а у том је највећа снага.
- 40 Слепи несрећниче, зар мислиш да су Ахејци
кукавице сви и страшљивци, како ти кажеш?
Тебе гони ли срце да својој кући се вратиш,
пођи, слободан пут је и крај мора лађе ти стоје,
којих је много из Микене допловило с тобом.
Али ће други Ахејци дугокоси остати овде,
докле Троју ми не разоримо; а они
ако одброде сами у драгу очинску земљу,
ал' ћемо борит' се ја и Стенел, док Илију најзад
не нађемо свршетак, јер с богом смо овамо стигли!"
- 50 Тако им рече, и сви Ахејци клицати стану
пошто се задиве речма Диомеда коње што кроти.

Мед њима атлија уста Герењанин Нестор и рече:

„Ти си, Тидејев сине, на војишту веома храбар

и у већу међу вршњацима најбољи ти си.

Речи ти неће Ахејац ни један покудит' нит ће
њима противит' се, али све ниси исказао јоште,
млад си дабоме, а мени по породу мог'о би бити
најмлађи синак, али за краљеве аргејског рода
разумно ти то збориш, јер све то право си рек'о.

60 Него нудер да и ја што дужим дичим се веком
зборим и све по реду да кажем, а нико ми неће
беседе моје погрдит', ни силни краљ Агамемнон.
Јесте безаконик, бескућник и безбратственик онај
коме се ужасни свиди рат међ' домаћим људма!

Него сада се сви покоримо мраку и ноћи,

вечеру спремајмо себи, а изван бедема стража

нек појединце легне крај целога јарка уздуж.

Момчади наредбу такву наређујем, Атрејев сине,

а ти нас води, јер ти си међу нама врховни владар.

70 Гости старешине гозбом, јер то ти приличи и личи:
вина су пуни твоји чадори што сваког ти дана
ахејске лађе возе из Тракије широким морем,
свега за угодбу имаш, јер многим градовима владаш.
Када се саберу многи, ти послушај ко ће ти савет
од њих најбољи дати, а савета добра и мудра
свима Ахејцима треба, јер душманин около лађа
ватре већ ложи многе; а ко би се радов'о томе?
Ова ће ноћ ил' уништит' војску или је спасти!“

Рече, а они га чују и његов прихвате предлог.

80 Потом стражари брзо у оружју скоче и оду,
најпре Несторов син Трасимед, народа пастир,
и синци Арејеви: Аскалаф и с њим Ијалмен
и још борци Мерион, Афареј и с њим Деипир,
најзад дивни Ликомед што Криону бејаше синак.
Седам бејаше вођа стражарима, са сваким од њих
с копљем дугим у руци момака стотина крену,
између зида и јарка стражари стигну и седну,
потом наложе ватру и вечеру припреми сваки.

3.

*Агамемнон ѓосѝи сѝарешине; ѝо ѓозби решавају како би
Ахилеја умирили и војсци враѝили*

- Тада Атрејев син сазове ахејске вође
90 у свој чадор те их обилатом погости гозбом.
Они рукама тада за готова јела се маше,
а кад веће за јелом и пићем подмире жудњу,
онда свој предлог први од свију изложи старац
Нестор, а његов им савет и пређе се најбоље свиђ'о.
Он им у намери доброј пробеседи говорех' ово:
„Агамемноне краљу, о Атрејев преславни сине!
С тобом ћу говор завршит', а с тобом и почети, јер си
многима краљ и теби у руке дао је Диве
жезло и суђења моћ, да свима саветник будеш.
100 Стога највише треба ти да збориш, да слушаш
и другом извршиш реч кад срце га покрене штогод
рећи на добро, јер његов почетак, а твоје је дело.
А ја ћу рећи што мени се чини најбоље да је.
Нико још неће бољи пронаћи савет но овај
који ми падаше на ум и пређе, па још и сада,
одонда откад си ти, о љубимче Дивов, у свој
одвео чадор Ахилеју гњевном Брисејиду мому
пошто је оте, а ми се противисмо; ја сам те много
одвраћ'о од тог, ал' тебе већ занесе јуначко срце
110 те ти погрди првог јунака ког чашћаху бози,
јер му ти уграби дар што сада га имаш. Него
и сад мислимо јоште да ублажимо јунака
поклонима драгим и с њима речима медним.“

4.

*Сам Агамемнон нуди Ахилеју и Брисејиду и обилне
дарове ако одустѝане од ѓњева*

Њему проговори на то јунацима краљ Агамемнон:
„Старче, ниси лажно изложио моју грехоту!
Да, погресих, и то не тајим! Војсака много

вреди ти човек онај што Див га у срцу воли,
као што почести овог и ахејску потуче војску.
Ал' кад веће погреших занесен злосрећним срцем,
120 желим да поправим све и големе даре да дадем.
Овде пред вама свима споменућу дарове славне:
седам тренога нових и десет таланта златних,
двадесет котлова сјајних и дванаест претилих коња
обдуљаша, што трком донесоше обдуље мени.
Не би сиромашан био толико који би им'о,
нит би потребан био скупоценог злата, колико
обдуља мени задобише ти брзотрки коњи.
Даћу му Лезбљанки седам што знају послове дивне,
ја сам их изабр'о кад је освојио уређен Лезбос,
130 својом лепотом тада над женама сијаху свима.
Њих ћу му дати, а с њима Брисејида поћи ће мома
коју му уграбих ја; а великом кунем се клетвом
да је никада нисам на одар облежати иш'о
како у људскоме роду мушкарац прилази жени.
Све ће то добити одмах. А богови даду ли нама
велики Пријамов град освојити, нека он тада
обилно своју лаћу натовари златом и међу,
кад ми Ахејци узмемо плен да делимо онде,
нека двадесет сам одабере тројанских жена,
140 које највише сјају лепотом за Хеленом лепом.
А кад у ахејски стигнемо Арг, плодовиту земљу,
нека ми буде зет, к'о Ореста пазићу њега,
касно рођеног сина што млад ми буја и расте.
Ћерки имам три у добро сазданом двору:
Хрисотемиду имам, Лаодику, Ифијанасу.
Коју од њих зажели без поклона нека је милу
води у Пелејев двор; веома много дарова
даћу му ја, и више но ико што даде уз ћерку.
Седам ћу насељених градова подарити њему:
150 даћу му Кардамилу, Енопу и зелену Хиру,
свету даћу му Феру и Антију с пољима травним,
Епију даћу му лепу и град лозовити Педас.
Крај мора леже сви, на међи песковитог Пила,
говећу богати људи и овцама бораве онде.

они ће дарима њему к'о богу чинити пошту
и под његовим жезлом обилат плаћати данак.
То бих му дао све, утиша ли своју љутину!
Нека се умири! Само се Аид умирити не да,
стога и најмржи јесте од свију богова људма;
160 Нека се подвргне мени, колико моћ ми је већа
и колико се дичим да више година имам.“

5.

*С наведеним условима игу Ахилеју: Феник, Ајант̄,
Одисеј и два гласника*

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:
„О Агамемноне Атрејев сине, краљу јунака,
заиста многоцене даре Ахилеју властелу нудиш;
него по избор' гласнике пошаљимо сада у чадор
Пелејеву сину Ахилеју, брже да оду!
Дела нек послушају што ја их одаберем за то:
Дивов љубимац Феник к'о вођа први нек пође,
затим велики Ајант и с њиме дивни Одисеј,
170 а као гласоноше Одиј и још Еурибат нек пођу.
За руке дајте нам воде и кажите мук нека буде,
да се молимо Диву, нек и он се сажали на нас.“

Тако им рече, и предлог старине свима се свиде.
Одмах им на руке воду гласници стану да лију,
а младићи крчаге до врха напуне пићем
свима поделе чаше и напуне жртвеним вином.
А кад излију жртву и по вољи попију вина,
тада из чадора Атридова устану брзо.
Још их световаше Герењанин атлија Нестор
180 сваког погледаше тада, Одисеја највише дивног,
нека покушају задобити Пелеју сина.

Потом крену они уз игало бурнога мора,
много земљомичног и земљотресног мољаху бога
лако да склоне потомку Еакову поносно срце.

6.

Ахилеј љубазно дочекује посланике

А кад мирмидонским стигну чадорма и лађама
њихним,
они Ахилеја нађу где формингом звонком и лепом,
уметном, срце весели; на њојзи је коњиц од сребра,
узе је из плена град кад разори Еетиону;
њим је веселио срце, а певао славу јунака;
190 пред њим је седео ћутке Патрокло једини пазећ'
кад ће Еаков потомак завршити певање своје.
Они се примакну ближе, а напред дивни Одисеј,
те се уставе пред њим, Ахилеј у чуду скочи
формингу држећ' са места, на којем је седео био.
Исто тако се дигне Патрокло кад смотри јунаке.
Пошто их поздрави Ахилеј брзоноги прозбори њима:
„Радост са вама! Драги сте гости! Нужда вас гони,
ви сте ми и кад се љутим у ахејском најдражи роду.“
Тако им рече и напред поведе их дивни Ахилеј,
200 он их на наслоњаче и скерлетне ћилиме седне,
потом рече Патроклу што онде бејаше близу:
„Већи узмиде крчаг, Менетијев сине, и јачег
помешај вина и чашу пред сваким наточи, јер мени
под кров су овај сад најмилији стигли јунаци!“
Рече, и Патрокло речи другара послуша милог.
Велику месарску клупу крај жаркога постави огња,
на њу положи хрбат од претиле козе и овце
и од товнога крмка саловито дебело плеће.
Док је Аутомедонт држ'о, расец'о је дивни Ахилеј.
210 Све он разреже лепо и потом на ражње наврти,
а јаку наложи ватру Патрокло подобан богу.
И кад ватра догори и када се угаси пламен,
разгрне жар Ахилеј и ражњеве постави над њим,
поспе их сољу божанском и у рашље положи тада.
Кад већ месо испече и с ражњева метне на stole,
Патрокло нареже хлеба и стане га делит' по столу
у лепим кошарама, Ахилеј подели месо.
Потом сам он према божанском Одисеју седне

крај зида другог и рекне другару Патроклу да кади
220 боговима, и он у огањ убаци када.
Тада рукама они за готова јела се маше.

7.

Одисеј наговара Ахилеја да се одљуџи

А кад веће за пићем и јелом подмире жудњу,
намигне Фенику Ајант. То смотри дивни Одисеј
и чашу напуни вином, Ахилеју наздрави њоме:
„Радост, Ахилеју, с тобом! Недостало није нам гозбе
ни у Атрејевићеву чадору, нити нам овде
једнаке гозбе недоста, јер јела било је много,
обилно свега, ал’ није до пријатне стало нам гозбе,
него смо, Дивова него, у страху, гледајућ’ љуте
230 јаде, јер сумњамо да л’ ћемо спасти покрите лађе
или изгубити, ако се ти не опашеш снагом!
Близу лађа и зида припремише ноћишта себи
смеони Тројци и помоћници славни далеко
палећи многе ватре по војсци, те кажу да неће
стати, него ће, веле, навалити на лађе црне.
Кроновић Див им здесна показује знаке и муње
баца, а на нас Хектор страховити бесни и својом
пркоси снагом, у Дива се узда, не поштује ништа
ни јунака ни бога, а бес га нападе страшан,
240 и он жели што пре божанска да осване Зора:
прети да ће крајње на крми одсећи вршке,
лађе сагорети огњем прождрљивим и да ће потом
сећи Ахејце код њих кад у диму збуњени буду.
Врло се тога бојим у души, неће ли бози
испунит’ његове претње, и није ли суђено нама
згинут’ под Тројом далеко од коњодавног Арга.
Него устани сад, Ахејце желиш ли спасти,
ако је веће и доцкан, из буке, где Тројци их мету.
После ћеш и сам пасти у жалост, али већ нећеш
250 лека невољи наћи, кад она већ mine, но гледај
како ћеш пре Аргејце од несрећног избавит’ дана.

Много је, драгићу мој, наређив'о отац ти Пелеј
онда када те он Агамемнону слаше из Фтије:
'Сине мој, Атена и Хера даће ти снагу,
буду ли хтеле, а ти у грудима јуначко срце
своје нудер савлађуј, јер љубазност свагда је боља,
клони се срџбе раздор што ствара, да те све више
поштује старо и младо у аргејском народу целом.'
Тако је старац налаг'о, а ти се не сећаш. Него
260 свој одустај и стишај срдобони гњев; Агамемнон
достојне даре ти даје чим срџбу савладаш своју.
Воља л' те, послушај мене, а ја ћу ти казати право
какве у своме чадору Атрејевић обећа даре:
седам тренога нових и десет таланта златних,
двадесет котлова сјајних и дванаест претилих коња
обдуљаша, што трком донесоше обдуље њему.
Не би сиромашан био толико који би им'о,
нит би потребан био скупоценог злата, колико
обдуља њему задобише ти брзотрки коњи.
270 Даће ти Лезбљанки седам што знају послове дивне,
што их избрасте кад си освојио уређен Лезбос,
својом лепотом тада над женама сијаху свима.
Њих ће ти дати, а с њима Брисејида поћи ће мома
коју ти уграби он; а великом куне се клетвом
да је никада није на одар облежати иш'о
како у људском роду мушкарац прилази жени.
Све ћеш то добити одмах. А богови даду ли нама
велики Пријамов град освојити, гледај да тада
обилно своју лађу натовариш златом и међу,
280 кад ми Ахејци узмемо плен да делимо онде,
тада двадесет сам одабери тројанских жена
које највише сјају лепотом за Хеленом лепом.
А кад у ахејски стигнемо Арг, плодовиту земљу,
онда буди му зет, к'о Ореста пазиће тебе,
касно рођеног сина што млад му буја и расте.
Ђерки има три у добро сазданом двору:
Христоемиду има, Лаодику, Ифијанасу.
Коју од њих зажелиш без поклона води је милу
ти у Пелејев двор; веома много дарова

- 290 даће ти он, и више но ико што даде уз ћерку.
Седам ће насељених градова подарити теби:
даће ти Кардамилу, Енопу и зелену Хиру,
свету даће ти Феру и Антију с пољима травним,
Епију даће ти лепу и град лозовити Педас.
Крај мора леже сви, на међи песковитог Пила,
говеђу богати људи и овцама бораве онде,
они ће дарима теби к'о богу чинити пошту
и под твојим ће жезлом обилат плаћати данак.
То би ти дао све, утишаш ли своју љутину.
- 300 Али ако је Атрејев син у срцу ти мржи,
он и његови дари, ти на друге све се Ахејце
сажали, који се муче у борби; они к'о богу
пошту чиниће теби, јер велику славу би стек'о,
сада би Хектора мог'о победит', јер врло ће близу
доћи злопак и махнит, јер вели да њему
једнака нема Данајца, у лађама који су стигли.“

8.

*Ахилеј саветѝе ѝосланика и све дарове Аѣамемнонове
одбија и каже да ће суѝира одбродити својој кући*

- Њему к'о одговор на то Ахилеј брзоноги рече:
„Потомче Дивов, довитљив Одисеју, сине Лаертов,
треба безобзирце да искажем мисао своју,
310 као што заиста мислим, и како се мора догодит',
да ми не блебећете одасвуд седећ' крај мене,
јер ми је човек онај к'о врата Аидова мрзак,
штоно једно крије у души, а говори друго.
Али ја ћу рећи што мени се најбоље чини.
Не мислим да ће краљ Агамемнон окренути мене,
а ни Данајац други, јер не би захвалности мени
што сам се ја непрестано с непријатељима био!
Једнака судба је оном што стоји и што се бије,
рђа ужива исту част к'о угледан јунак,
320 једнако нерадник умре к'о онај што уради много.
Користи отуда немам да, пошто се намучих много,

својом се главом играм и свагда газим у борбе.
Као што птица својим голуждравим птићима храну
доноси када је нађе и саму је спопада мука,
тако ти премноге и ја проведох бесане ноћи
и пробавих многе у борбама кржаве дане
тешко се бијући с људма, а све због њихових жена.
С лађама својим већ дванест разорих људских градова,
још једанаест пешке по тројанској грудастој земљи;
330 из свих градова тих скупочених заклада много
узех, и све то Агамемнону, Атреја сину,
носих и давах, а он је код брзих остајућ' лађа
узим'о све и делио мало, а задрж'о много.
Ипак је почасне даре властели и краљима дав'о,
сваки од њих дар свој имаде, само је мени
отео дар, јер жену за којом срце ми гори
сад он има; ал' нек се весели лежећи крај ње!
Зашто Аргејци да се с Тројанцима боре, и зашто
војску доведе Атрејев син? Лепокосе ради
340 Хелене? Жене од свију од смртних зар једини воле
Атрејићи? Јер ко год је разборит, честит,
воли своју жену и пази, к'о што сам и ја
од срца волео ону и ако је копљем задобих.
А сад кад ми је оте из руке и превари мене,
нека ме не куша, добро га знам, наговорит' ме неће.
Него, Одисеју, с тобом нек прегне и с вођима другим
како ће жарки огањ од лађа уклонити брзих.
Заиста он без учешћа мог већ уради много:
бедем ограда он и споља ископа јарак,
350 широк и велик јарак и коље пободе око њег,
али не може ни тим војскомору Хектора јаког
одбити. А док сам ја у аргејској војсци се био,
није од бедема хтео далеко да Хектор се бори,
него до Скејских врата и само би до букве дош'о;
ту ме је дочек'о једном и нападу умак'о једва.
А сад како не желим да с Хектором бијем се дивним,
у зору Диву и бозима свима примећу жртве.
Добро ћу лађе накрцат', кад у сиње их гурнем море,
видећеш ако зажелиш и ако је стало ти до тог,

- 360 где ће Хелеспонтом рибним у рану једрити зору
лађе моје, и где ће јунаци веслати жустро.
Ако ми славни да земљотресац пловидбу лепу,
трећега мог'о бих дана у грудасту вратит' се Фтију.
Много оставих блага кад од куће овамо кренух,
а друго одавде ја ћу повести: злата и меди
црвене, жена с лепим са пасом и железа сивог,
колико добих; а дар, што мени га даде, опет
узе га махнити краљ Агамемнон, Атрејев синак!
Све му то реци, како ти ја поверавам овде,
- 370 јавно, и други да се Ахејци расрде нањага,
ако и другога којег Данајца преварит' мисли
онај бестидник дрски! Усудио не би се више,
мада је бесраман к'о пас, у лице погледат' мени!
Никад се нећемо више ни светом ни послом сјединит',
јер ме превари он и увреди; никад ме више
речима неће преластит', ал' и то му доста! У своју
пропаст нек иде, јер памет му узе премудри Диве.
Мрзим на његове даре и за њих ја марим к'о за дим.
Ни да ми десет даде и двадесет пута толико
- 380 колико сада имаде, да однекуд добије јоште,
ни што улази у Орхомен ни што у Тебу
египатску, где благо у кућама големо лежи,
то је стовратан град, а кроз свака његова врата
обично излази с коњма и с колима двеста јунака;
да ми даде толико колико је песка и праха,
не би ми ни тим срца окренуо краљ Агамемнон,
пре него мени плати срдобону увреду целу.
Ћерком ниједном сина Атридова женит' се нећу,
па да је она равна лепотом Афродити златној
- 390 и да је делима својим Атени совоокој друга,
нећу се женит' ни таквом; нек другог узме Ахејца
који је по вољи њему и бољи владар од мене.
Ако богови мене одрже, и кући се вратим,
сам ће ми отац Пелеј зацело потражити љубу,
многе Ахејке живе по Хелади, а и по Фтији,
ћерке властеља штоно градовима владају цветним;
коју од њих зажелим, учинићу драгом је љубом.

Онамо јуначко моје веома навали срце
онде да узмем љубу вереницу, прилику себи,
400 и да уживам благо што старац стече га Пелеј.
Није накнада мени за живот ни богатство оно
што га је насељени у себи сакрив'о Илиј
док још владаше мир, док не стиже ахејска војска,
ни благо оно што камени праг Аполона стрељача
Феба крије унутра у кршевитој Пити.
Јер се упљачкати могу и говеда и товне овце,
могу се треношци стећи и јоште плавогриви коњи,
али се никада душа човечја не враћа нит се
може уловит' кад једном из ограда зубне излети.
410 Моја божанска мати сребронога Тетида каже
да ме двострука судба свршетку смртноме води:
ако останем овде и борим се околу Троје,
нема ми повратка кући, ал' слава ми пропасти неће;
ако ли кући се вратим у вољену очинску земљу,
нема ми славе ни дике, ал' дуг ћу имати живот,
те ме неће смрт и удес достићи брзо.
И друге аргејске борце ја исто светујем ово:
нека отплове кући, јер Илију нећете стрмом
дочекат' пропаст, јер над њим свемогући Диве је своју
420 пружио руку, и сав се у њему подиже народ.
Него идите ви властели да ахејској моју
кажете поруку – јер то је старешински почасни
 пос'о:
нека се предлогу којем у души довију бољем
како ће спасти лађе и народ ахејски цео
код лађа пространих својих, јер овај им подесан није
којем се довише сада, док моја срдња још пламти.
Феник нек остане код нас и овде нека преноћи,
сутра у лађама са мнош да крене у завичај драги,
буде ли желео, али на силу нећу га водит'."
430 Тако им рече, а они заћуте и сви умуче
збуњени речима тим, јер одговор беше му оштар.

9.

*И Феник, негдашњи васиљич Ахилејев, покушава да
Ахилеја одљути беседом о врлини помирљивости
и о Мелеагрову гњеву*

Доцкан проговори њему старина коњаник Феник,
проливши сузе, јер се за ахејске бојао лађе:
„Ако, Ахилеју светли, у души на повратак мислиш,
те нам никако нећеш од брзих да уклониш лађа
пустошни пожар, јер ти је гњев заробио душу,
како бих без тебе онда, о драго дете, ја овде
остао сам? Та Пелеј старина коњаник посла
с тобом и мене онда кад шиљаше тебе из Фтије
440 Агамемнону нежна, још ниси ни рата знао
једнако погубнога, ни скупштина, гдено се људи
истакну сјајно, па мене и посл’о је зато да тебе
све то учим да будеш и речма и делима вичан.
Тако, о дете драго, ја без тебе остати не бих
могао, па да обећа бог да ће старост са мене
скинути сву и мене младићем створити цветним
какав из Хеладе одох, те колевке прелепих жена,
бежећ’ од свађе с оцем Аминтором, Ормену сином,
450 јер њу вољаше он, а љубу грђаше своју,
моју мајку. Она за колена хваташе мене
молећ’ да иночу ону облежим, да одбаци старца.
А ја је послушам у том и учиним, али то отац
примети, па ме прокуне, зазове Ериније мрске,
да му не седне никад на колена синак од мене
рођен; и мени те извршише богови клетве,
подземни изврши Див и страшна Персефонеја.
Био сам решио оштром да међу погубим оца,
али ми гњев заустави неки бог што ми шапат
460 народни у душу метне и прекоре многе од људи,
да ме оцоубицом Ахејци после не зову.
Није ме више моје у грудма покретало срце
да још боравим онде пред лицем срдитог оца.
Својски, додуше, својта и сродници около мене

молбама кушаху многим у дворима да ме задрже.
Много су товних оваца и спорих виторогих крава
клати, и много су онде саловитих дебелих свиња
палили све их држећ' над пламеном бога Хефеста,
обилно старчево вино из врчева испи се тада.
470 Девет су ноћи онде поред мене спавали они
и ту чували стражу на смену, није се ватра
гасила ни у трему крај чврстог дворишног зида,
а ни у дворници она пред вратима ложнице моје.
Али кад ми се тамна ноћ већ десета спусти,
онда разломим врата на ложници склопљеној чврсто,
изиђем ван и зид у дворишту прескочим тада,
стражи се лако украдем и чељади мушкој и женској.
Затим утекох далеко кроз широку хеладску земљу
докле у грудасту стигнем у Фтију, матицу овчју,
480 Пелеју господару, а он ме љубазно прими,
заволе мене к'о што јединца заволи отац
доцкан рођеног сина крај великог богатства својег.
Имућним учини мене и народа даде ми много;
Фтији на крају пребивах, к'о краљ Долопима владах.
Тебе отхраних јунака, Ахилеју подобни богу,
од срца волећи тебе, јер ниси хтео са другим
ни у гозбовање ићи ни у кући јести, док ја те
нисам на колена метн'о и комад ти одрез'о меса
па те нахранио тако и потом ти пружио вина.
490 Доста си пута мени на грудма помочио рухо
проливши вино из уста јер неспретан беше к'о дете.
Тако се за те много утрудих и намучих много,
мислећи како мени потомства не даше бози,
те ја тебе посиних, Ахилеју подобни богу,
да би ти мене једном од срамотне бранио беде.
Али поносно срце, Ахилеју, свладај, јер теби
тврдо не приличи срце; и сами се богови могу
ганут', у којих су веће част, врлина и снага.
И њих гледају људи да мирисним окрену кадом,
500 молбама тихим, жртвом леваницом и димом од жртви
молећ' се кад ко преступи што и сагреси штогод.
Јер су и Молитве хроне, а ћерке су великом Диву,

образ им се нарз'о и разроко очима гледе,
брижно корачају оне озади иза Грехоте.
А Грехота је јака, хитронога, уме далеко
Молитве све претећи и најпре по целоме свету
наносе људима штету, а оне видају за њом.
И к'о Дивове ћерке, кад њему прилазе, части,
томе помажу много и молитве његове чују;
510 ко их пак рине од себе и упорно узмиче од њих,
онда Молитве оду ка Диву и њему се моле
тога да прати Грехота док оштећен не плати казну.
Зато, Ахилеју, и ти учини ћеркама Дива
пошту, која и другим јунацима окреће срце!
Да ти дарова не даје и још не обриче других
Атрејев синак, него у жестокој остаје срдњи,
не бих ја те позив'о од гњева да престајеш својег
и да браниш Аргејце, ма кол'ко им потребан био,
ал' он много ти даје сад одмах и обриче јоште,
520 посл'о је најбоље теби јунаке нека те моле,
он их из ахејске избра из војске, који су самом
најдражи теби; немој погрдит' им речи ни пута,
теби пак замерке нема што досад си горео гњевом!
Чули смо и за славу јунака из старих времена,
када је којега од њих савладала жестока срдња,
ал' су се дарима они и речима стишати могли.
Таква се примера сећам одавно, а не од јуче,
па ћу вам како је било свима другарима рећи.
Смеони борци Етолци с Куретима битку су били
530 около Калидона, и једни убијаху друге.
Драги свој Калидон Етолци брањаху тада,
а град разорити Курети жуђаху силно.
Онима Артемида златотрона невољу посла,
срдита што јој Енеј у градини није приказ'о
жетвене жртве, док други стоволовке добише бози,
само не приказа њој, тој ћерци великог Дива,
заборавом или непажњом, ал' сагреси врло.
Она, стрељачица рода божанског, љута веома
вепра пошаље зато белозубог, зверку с планине,
540 који је по навици својој Енеју градину хар'о:

многа је висока дебела по земљи стубоком поваљ'о
заједно с корењем самим и многе процветале воћке.
Њега напоследку уби Енејев син Мелеагар
скупивши ловце и ловне псе из многих градова,
јер малина смртника савладати не би га могла,
толик је био и многе у болни увалио пламен.
Богиња око њега грају и гужву заметне бучну,
око вепрове главе и његове руњаве коже,
између дивљих Курета и Етолаца јунака.
550 Докле је Ареју драг Мелеагар био у борби,
зло је Куретима било, те више немаху снаге
изван бедема остат', и ако их бејаше много;
али кад освоји гњев Мелеагра штоно у грудма
нагони срце да плане јунаку, и ако је мудар.
онда Мелеагар љутит на своју мајку Алтају
остане код Клеопатре веренице прелепе љубе,
коју Еуенова ћерка Марпеса глежања лепих
с Идејем родила беше, што од земљоходних људи
најјачи беше, те лук свој на господу натегну Феба
560 Аполона ради веренице глежања лепих.
У кући отац му и госпођа мајка звали су тада
именом Алкиона, јер мати је имала њена
некад веома тужну судбину алкион-птице,
те је плакала, јер је Аполон уграби стрелац.
Крај Клеопатре легне срдобону гутајућ' јарост
Мелеагар срдит због клетава матере своје,
која за братом жалећ' убијеним богове много
мољаше, пестима земљу многохрану била је много
зовућ' Аида и с њиме страховиту Персефонеју
570 клечећ' на коленима – а груди јој квашаху сузе –
да јој погубе сина; а њу из Ереба чује
она по мраку што ходи Еринија тврдога срца.
Около врата захучи хука и тутањ Курета
када су куле стали да гађају. Етолски старци
дођу молит' јунака и најугледније слаху
жреце да у помоћ хити, велики обрекну дар му:
где је најроднија земља у крају Калидона драгог
онде му нуђаху нека имање избере лепо

- од јутара педесет, половина да је за лозу,
580 друга половина да је ораница чиста, без цбуња.
Много мољаше њега старина атлија Енеј
пошто је на праг стао синовље високе собе,
куцне на сложена врата и молбама сина салети:
живо га мољаху сестре и сама госпођа мајка,
али се он још више устез'о; другари га много
мољаху, који му беху и дражи и вернији од свих,
ал' му не могоше ни тим у грудима ганути срце
све док стрелица рој не поче на собу да пада;
већ су се на куле пели Курети и хтели запалит'
590 велики град. Лепопаса тад Мелеагрова љуба
стане плачући молит' и све му спомене јаде
што ће имати народ кад град му освојен буде;
борце свуд смичу, а град им већ обрће пожар у пеп'о,
жене нископасе веће и децу душмани воде.
Њему се смилује срце кад чује невоље такве,
те он оружје на се навуче сјајно и крене.
Тако је он Етолцима тешке одбијао часе
својим подстакнут срцем; но љупких многих дарова
не даше њему Етолци; ал' опет је беду спречав'о.
600 Ти ми, драгићу, немој у души мислити тако,
нека те демон на то не нагна! Теже би било
бранити лађе када већ горе! По дарове дођи,
а Ахејци ће теби к'о богу одавати пошту.
Ако ли без дарова у битку војскогубну кренеш,
нећеш једнаку част уживат', ма одбио битку.“

10.

*Ахилеј изјављује Фенику да ће о ѿврайѿку ѿромислиѿи
у освиѿ зоре*

Њему к'о одговор на то брзоноги рече Ахилеј:
„Фениче, часни чико божански, није ми таква
потребна пошта јер, мислим, већ Див ме почасти
судбом
која ће остат' код лађа, у грудма док даха ми буде

и док се буду могла покретати колена моја.
Друго ћу сада ти рећи, а ти то у срцу чувај:
немој ми срца збуњиват' јаукањем својим и плачем
тима да угодиш оном јунаку Атреја сину;
њега не воли да мени не омрзнеш који те волим.
Боље је за те да оног жалостиш ко мене жалости:
са мнош једнако краљуј и примај половину поште,
ови ће отић' да јаве, а овде ти код мене остај,
лези на постељу меку, те сутра зора кад сване
мислимо да л' ћемо кренут' у завичај или још остат.“

11.

*На Ајантiов iоследњи iпокушај Ахилеј одговара
да ће се борити само код своје лађе*

620 Рече и ћутећ' Патроклу другару намигне већом
старцу пријатан одар да намести, они да на свој
повратак помисле брже. Тад међ њима Ајант
син Теламонов божански овако говорити почне:
„Потомче Дивов, довитљиви Одисеју, сине Лаертов,
кренимо, јер се мени не чини да успеха има
нашем послу на овом на путу; Данајцима треба
јавити одговор што пре, и ако повољан није.
Они седе негде и чекају. Али Ахилеј
поносно срце дивљим у грудима испуни бесом,
630 злосрдник, нит се на љубав другара осврће својих,
којом частисмо њега код бродова више но друге!
Немилосрдник! Неко од братова узме убице
откуп, а други узме за својег убијеног сина.
Многу крварину платив у земљи остане онај,
а другом оном душа и јуначко стиша се срце,
пошто крварину прими. Ал' теби у груди бози
срце метнуше зло, непомирљиво девојке ради
једне! А ми смо ти седам по избору давали других
најлепших и много уз њих дарова. Већ срце утишај,
640 поштуј огњиште свето, ми стигосмо теби к'о гости
посланици Данајци, и желимо најближи теби

и најмилији бити у целом ахејском роду.“

Њему к'о одговор на то брзоноги рече Ахилеј:
„Ајанте, Теламонов сине божански и народни вођо,
све си то готово из моје рекао душе,
али се срце ми гњевом запламти када се свега
сетим како је гадно поступио Атрејић са мном
пред Аргејцима као с дошљаком презреним неким.
Него пођите ви и њему однесите вести:

650 та ја на крвави рат ни помислит' никако нећу
пре него паметног Пријама синак, Хектор божански,
стигне до чадорја и до мирмидонских бродова црних
секући аргејске борце и бродове спали им огњем.
Али код мојег чадора и мојега црнога брода
Хектор ће, мислим, престат' од битке, и ако је жели.“

12.

*Феник осѝаје код Ахилеја. Ајанѝи и Одисеј се враћају.
Кад Одисеј саоѝиѝи ѝоруку Ахилејеву, сви се
ѝреѝадну, али их Диомед храбри нека издрже у борби*

Тако им рече, а они тад двоушну дохвате купу,
одлију дар и лађама крену, а напред Одисеј.

Патрокло робињама и другима нареди потом
нека Фенику одар што брже наместе мекан.

660 Оне послушају и брижљиво припреме одар
настрвши јастуке, руна и танано ланено ткање.
Ту се спусти старина и чекаше Зору божанску.

А и Ахилеј заспи у куту јаког чадора,
уз њега легне жена што беше је довео с Лезба,
Форбантова кћи Диомеда образа лепих,
Патрокло на другој легне на страни, а крај њег се
спусти

Ифида с појасом лепим, коју му дивни Ахилеј
даде кад освоји град Енијејев врлетни Скирос.

А кад стигоше они у чадор Атрејеву сину,
670 дигну се с десна и лева у поздрав ахејски синци,
златним купама поздраве њих и стану их питат',

први узме их питат' јунацима краљ Агамемнон:
„Реци, Одисеју славни, о ахејска велика славо,
хоће ли погубни пламен уклонит' од бродова наших
или то одби, те срдња му још обузима душу?“

Њему одговори на то Одисеј, патник божански.
„Атрејев предични сине, о Агамемноне краљу,
срцба ономе неће утолити, него све више
букти му гњев, и тебе и твоје одбија даре,
580 па те позива он, мед Аргејцима размисли добро
како ћеш бродове брзе и народ ахејски спасти.
Још је запретио да ће, кад осване зора, у море
покрити лађе повући на оба краја свијене.
Он би ахејске, каже, и друге светов'о борце
нека одједре кући, јер нећете дочекат' краја
Илију стрмом, кад над њим муњобија Диве је своју
пружио руку, те цео у њему се охрабри народ.
Тако је рек'о. Сведоче и ови што праћаху мене,
Ајант и два гласника, обојица разумни људи.
690 Феник старина леже код њега, јер тако му рече
да га у лађама прати у драгу очинску земљу
сутра ако он хтедне, а на силу неће га водит'.“

Тако им рече, а они умуче и сви заћуте
збуњени речима тим, јер све им исказа оштро;
ахејски синови брижни веома ћутаху дуго,
најзад проговори њима Диомед, гласовити ратник:
„Атрејев предични сине, о Агамемноне краљу,
еј да честитог никад Пелејића молио ниси
нудећ' му премноге даре, а пркосан већ је и тако!
700 А сад поносном срцу још више си дао му снаге,
али пустимо њега, нек остане или нек иде!
Он ће ући у борбу тек онда кад га у грудма
његово покрене срце, и бог му подстицај дадне.
А ви, к'о ја што вам кажем, поступите сада овако:
пођите спазат' кад својем угодисте драгоме срцу
јелом и вином, јер то и снагу даје и храброст.
А кад нам сутра лепа ружопрста Зора заруди,
онда пред лађама брзо уреди и борце и коње,
на их охрабри, и сам се ти мед првима бори!“

710 Тако им рече, и све старешине сложе с њиме,
јер им се допаде реч Диомеда коњоморе храброг.
Потом излију вина и сваки оде у чадор,
онде заспе и дарове сна уживати стану.

Десето певање
ПЕСМА О ДОЛОНУ

1.

*Агамемнон и Менелај не могу од брига сивајити
ше сазивају веће*

Остале ахејске све старешине код лађа спаху
целу ноћ, јер сан их благи беше савлад'о,
ал' Агамемнона, сина Атрејева, народну главу
слатки не свлада сан, јер многе су трле га бриге.
Као кад муњом сева муж лепокосе Хере
спремајућ' или град ил' многу бесконачну кишу
или салауковину, кад снег се по пољу проспе
или кад велика уста страховитој отвара борби:
тако у грудма краљ Агамемнон јецаше често
10 из дубине свог срца, у њему је дрхтала душа.
Када би на равницу на тројанску бацио поглед,
силном се дивио огњу пред тројским што гораше градом,
свирци свирала, фрула и људској великој граји;
а кад управи поглед на лађе и ахејски народ
многе је с кореном косе из своје чупао главе
молећ' се свевишњем Диву и стењ'о у срцу храбром.
Најзад се њему ова учинила најбоља мис'о:
од свих јунака да најпре Нелејеву запути сину
Нестору, не би ли с њим спасоносну нашао мис'о
20 која би Данајце све из несреће могла да спасе.
Потом устане он и около груди навуче

кошуљу, потплате лепе на блиставе привеже ноге,
крваву на плећи кожу од великог жутога лава
баци која се спусти до ногу и прихвати копље.
И Менелај је дрхт'о, јер на очи није ни њему
падао сан – јер беше га страх да не би Аргејци
зло доживели какво што само због њега под Троју
дебелим стигоше морем да смеону заметну борбу.
Најпре пардалском кожом шареном заогрне леђа
30 широка, затим шлемов Менелај медени заклон
дигне и на главу метне и чврстом прихвати руком
копље те оде брата да пробуди, који је над свим
влад'о Аргејцима па га к'о бога поштов'о народ.
Нађе њега код крме лађене где на плећи меће
оружје; и ту брату, кад стиже, бејаше мило.
Први проговори њему Менелај, гласовити борац:
„Зашто се тако оружаш, о драгићу? Да л' уходу којег
од другара шаљеш Тројанцима? Врло се бојим
да се нико ти неће на такво понудит' дело,
40 да би кренуо сам да уходи душмане наше
у тој амбросијској ноћи – веома био би смеон!“
Силни краљ Агамемнон одговори њему овако:
„Нама обојици треба, Менелају, Дивова него,
савета пробитачног, сачуват' што би и спасти
мог'о Аргејце и лађе, јер Диву се окрену срце.
Хекторове жртве он заволе више но наше:
та још не видех никад и никога не чух где рече
човек један у једном да почини дану толико
страшних дела колико Ахејцима Хектор их зада,
50 љубимац Дивов, мада ни богу ни богињи синак.
Дела почини таква, Аргејци ће дуго и дуго
сећат' се њих, јер толике јаде Ахејцима смисли.
Него Ајанта иди и Идоменеја зовни
лађама трчећи хитро, а ја ћу Нестору дивном
отић' и њега пробудит' нек устане не би ли хтео
кренути четама јаким стражара и налог им дати.
Бар би се њему хтели покорит', јер стражама онде
син заповеда његов и Мерион, Идоменејев
пратилац бојни, јер у њих ми највише имамо вере.“

- 60 Њему одговори на то Менелај, гласовити борац:
„Како ми речима својим наређујеш, налог ми дајеш?
Бих ли ост’о код оних и чекао докле се вратиш,
или бих за тобом трч’о, кад њих обавестим добро?“
Њему одговори на то јунацима краљ Агамемнон:
„Остани онде, да не би мимоиш’о се на путу
један са другим, јер много по табору путова има.
Вичи, ма куда иш’о, и светуј их будни да буду,
свакога борца по оцу и роду његову зови,
свима одајућ’ пошту, у свом се не размећи срцу.
70 Него се трудимо и ми обојица! Тако је нама
већ при рођењу Див наменио невољу тешку!“

2.

Агамемнон код Нестора

- Рече и пошаље брата наредив му све како треба,
а сам Нестору потом пастиру народном крене;
старца лежећива нађе уз чадор и код црне лађе
на меком његову одру, крај њега оружје разно
лежаше: штит и шлем и два још блистава копља,
свесјајни беше и појас, и њиме се пасао старац
кад би се спрем’о да крене и народ поведе у борбу
војску што гута, јер није попустио старости јадној.
80 Тада он подигне главу и упирућ’ се на лакат
прозбори Атреја сину и стане га питат’ овако:
„Ко си штоно сам по табору овуда ходиш
у тој тавној ноћи, кад други спавају људи?
Тражиш ли коју мазгу ил’ којег од својих другара?
Збори, не прилази мени без гласа! Шта ти сад треба?“
Њему одговори на то јунацима краљ Агамемнон:
„Несторе, Нелејев сине, о ахејска велика славо,
Агамемнон сам, син Атрејев, коме је Диве
бескрајне јаде мимо све наменио, докле у мени
90 даха у грудима буде и снаге у колену моме.
Блудим сада овако, јер слатки ми на очи санак
не пада, бригу ми задају рат и ахејске муке.
Јер се за Данајце бојим веома, срце ми није

постојано, свести од страха ми неста, из груди
срце хоће искочит', те бела ми колена дршћу.
Ал' ако радит' што хоћеш, јер ни теби санак не дође,
кренимо нас два сада стражарима, па ћемо видет'
нису ли, стражења сити, већ свладани умором и сном,
легли да бораве сан, а страже сметнули с ума
100 док су душмани близу; ми не знамо неће ли њима
на памет пасти да на нас и ноћу изврше напад.“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:
„Атрејев предични сине, о Агамемноне краљу,
неће зацело премудри Див извршити сваку
Хектору жељу којој се нада; али ја мислим
да ће се намучит' мука и више ако Ахилеј
мило одврати срце од гњева тешког. Ал' радо
ја ћу пратити тебе, и друге пробудимо борце:
Тидеју сина славног миздраклију, Ајанта брзог
110 и Одисеја мудрог и Филеју храброга сина.
Ал' кад би когод хтео да оде и друге позове:
Ајанта подобног богу и краља Идоменеја;
њихни су бродови врло далеко, нису баш близу.
Ал' ћу Менелаја милог, и ако му одајем пошту,
корит', и ако се наљутиш ти, не могу да кријем
да он спава, а сама у труду остави тебе.
Сада би требало да он старешине облази редом
и да их моли, јер неподношљива ломи нас нужда.“

Њему одговори на то јунацима краљ Агамемнон:
120 „Други пут, старче, теби наређујем оног да кориш,
јер је нехатан често и неће се напора њему,
не из тромости можда а ни из памети луде,
него на мене гледа и подстицај од мене чека.
Сад се пробудио много пре мене и дошао мени;
њега сам послао борце да зове за које ме питаш.
Него кренимо сада, а њих ћемо наћи зацело
испред врата код стража, где рекох да заједно буду.“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:
130 „Кад је тако, ни један Аргејац му замерит' неће,
свако ће слушати њега кад зовне и подстакне кога.“

3.

Агамемнон и Нестор буде и друге јунаке

Тако прозбори он и около груди навуче
кошуљу, потплате лепе на блиставе привеже ноге
и још црвен огртач на себи старац заковча,
двострук. широк огртач – са густом вуном одозго –
убојно прихвати копље са оштрим од меди ртом,
крене међу Ахејце медорухе и лађе њихне.

Најпре Одисеја дивног, мудрином подобног Диву,
пробуди тада иза сна Герењанин атлија Нестор,
викне, и глас брзо јунаку до срца стигне,

140 и он остави чадор и њима прозбори ово:

„Зашто блудите сами по табору около лађа
у тој амбросијској ноћи? Да л' невоља каква вас гони?“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:

„Потомче Дивов, довитљив Одисеју, сине Лаертов,
немој се љутит', јер брига толика свлада Ахејце.
Него нудер и другог пробудимо којему светом
световат' доликује да л' треба се борит' ил' бежат'.“

Тако му рече, у чадор довитљиви оде Одисеј,
шарени баци штит на рамена те за њима крене,

150 оду Диомеду, сину Тидејеву и њега нађу:

изван чадора лежи са оружјем, около дружи
спавају, штитови њихни под главама, усправно копља
врхом копљача сва забодена, а мед далеко
блиста к'о Дивова муња; и јунак Тидејић спава,
пошто се пружио онде по кожи торнога вола,
испод његове главе шареница бејаше сјајна.

Њему приступи Нестор Герењанин атлија и петом
дирне га, пробуди из сна и подстакне корећ' овако:

„Устај, Тидејев сине, шта спаваш читаве ноћи?“

160 Не чу ли како Тројанци на избрешку у пољу онде
близу бродова леже, међу нама узак је простор?“

Рече, и брзо Диомед иза сна на ноге скочи,
гласом се обрати старцу и крилате прозбори речи:

„Грозан си, старче, ти од труда не престајеш никад!
Ахејских нема л' и других синова млађих од тебе,

који би облазили по војсци и свакога вођа
могли да буде? Ал' ти си веома, старче, тврдоглав!“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:
„Заиста све си право и паметно казао, синко,
170 ја синова имам незазорних, имам и много
бораца, који би могли главаре обићи и позват',
али је невоља веља Ахејце притисла врло.
Сада заиста све на оштрицу белокорца стоји:
да л' ће изгинут' бедно Ахејци или ће живет'.
Иди сад Ајанта брзог и Филеју сина пробуди,
јер си млађи од мене, стариша ако ме жалиш.“

Рече, а онај кожу од великог жутога лава
штоно му стиже до ногу навуче и прихвати копље.
Потом оде и оне оданде доведе јунаке.

4.

Обилазак сѝража

180 Кад се мед сабране веће стражаре умешају они,
не нађу стражарске вође спаваћиве онде, но будни
они су седели сви и с оружјем сваки на себи.

Као што тешко пси у обору чувају овце
и звер грабежљиву чују где гором се примиче њима
кроз шуму, те се над њом гунгула велика дигне
многих људи и паса, па све их остави санак:
тако слатки сан стражарима остави очи,
јер ноћ целу страшно стражарише; гледаху свагда
на поље, не би ли чули Тројанце где ближе им иду.

190 Старац када их виде од радости стане их бадрит',
гласом се обрати њима и крилате прозбори речи:
„Тако стражите, драги младићи, никога од вас
нека не савлада сан, да не буде душману радост.“

Тако рече и прође кроз јарак, а за њим главари
аргејски пођу сви у веће што позвани беху.
Мерион за њима крене и светли Несторов синак,
јер су сами они позивали борце на савет.

5.

*Савештовање преко јарка. На Несторов предлоз њонуди се
Диомед да иде као ухода у тројански табор
и одабере себи Одисеја за прајнициа*

А кад они јарак већ пређу, седну на чисто
место где се простор помаљ'о измед јунака
200 који су пали, и јаки одакле се Хектор обрн'о
смичућ' Аргејце кад их је ноћ огрнула тавна.
Онде седну и један са другим говорити стану.
Мед њима зборити почне Герењанин атлија Нестор:
„Не би л' се, драги другари, у своје смеоно срце
поузд'о когод и међу јунаке кренуо тројске?
Не би л' заробио којег душмана што с краја се врзе
или можда и какав мед Тројцима разговор чуо,
какав ли договор чине: да л' жива их осваја жудња
остат' код бродова овде, од својега краја далеко,
210 ил' ће се вратити у град кад ахејску победе војску?
Све би то могао чути и нама се вратити читав;
велика до неба њему мед свима би људима слава
била, и још поклон драгоцен добиће од нас:
јер колико је год на лађама овде бољара,
сваки ће њему црну по једну поклонити овцу
заједно с јагњетом њеним, а једнаког нема јој дара;
тај ће на свакој части и гозби седет' за софром.“

Тако им рече, а они заћуте и умукну муком.
Најзад им грлати борац Диомед зборити узме:
220 „Несторе, душа мене и јуначко подстиче срце
заћи у тројански табор, у војску блиских душмана!
Али да и други когод од бораца похита за мном,
више би уздања било у мене и смелости више.
Витеза два кад заједно иду, тад један пре другог
примети оно што ваља, а сам кад примети нешто,
спора је његова памет, а воља је његова слаба.“

Рече, и многи с њиме јунаци хтедоше поћи,
хтедоше Ајанта оба, обојица Ареју слуге,
хтеде Мерион, а хтеде веома и Несторов синак,
230 хтеде Атрејев син Менелај, миздраклија славни,

стрпљиви хтеде Одисеј у тројански продрети табор,
јер му срце свагда у грудима бејаше смело.

Њима зборити почне јунацима краљ Агамемнон:

„Тидиде о Диомеде, о љубимче мојега срца,
оног за друга избери од свију што теби се чини
најбољи да је кад хоће толики с тобом да иду.

Немој бити у страху да којега прескочиш бољег
и да избереш горег због слепога обзира својег
гледајућ' на род, ни ако имаде положај већи.“

240 Тако рече у страху за брата Менелаја плавог.

Њима проговори опет гласовити борац Диомед:

„Ако ми кажете сам да себи изберем друга
како бих мог'о заборавит' ја Одисеја дивног
у којег су свагда спремни и срце и јуначка душа
у сваком труду, а њега Палада воли Атена
ако се придружи он, обојица ми бисмо могли
оставит' горући огањ, јер боље промислит' уме.“

Њему одговори на то Одисеј патник божански:

„Немој ме, Тидејев сине, ни хвалит' а немој ни корит',

250 јер све што овде изнесеш то знају и сами Аргејци.

Него на пут, јер ноћ већ прође, а зора је близу.

Звезде већ заходу нагле, већина је минула ноћи,

њезина дела два, још остаје трећина њена.“

6.

Диомед и Одисеј крећу у тројански табор.

*Кад мало одмакну, полейи им на десну сирану чајља,
навешћујући им усџех*

Тако рекну и на се навуку оружје страшно,
Трасимед, устрајни борац, Тидејеву уступи сину
штит и двосекли мач – Диомедов оста код лађа
на главу стави му шлем од бичије направљен коже,
на њему нема браника ни реса, и који се капа
зове а главу од рана заштићује борцима јаким.

260 Тада Одисеју лук Мерион даде и тулац

и мач даде му још, а на главу кацигу кожну,

коју је ремење много изнутра везало чврсто.
Споља се бели овуд и онуд блистали многи
зуби белозубог вепра – а много их беше у реду,
добро се држаху на њој, и пустина беше по среди.
Шлем тај из Елеона Аутолик је узео некад
продревши у кућу чврсту Аминтра, Ормену сина;
он га у Скандију даде Амфидаманту Китерцу,
овај га даде Молу, да гостински буде му поклон,
270 Мол га поклони сину Мериону да овај га носи,
а тад шлем тај главу Одисеју покриваше чврсто.

А кад они на себе навуку оружје страшно,
крену и ахејске све главаре оставе онде.
Њима на десну страну Атена Палада близу
пута пошаље чапљу, ал' не видеше је они
очима у тавној ноћи, но само је чуше где кликће.
Радостан поздрави птицу Одисеј и викне Атени:
„Чуј егидоноше Дива о ћерко, која ми увек
у сваком помажеш послу и свагда ме видиш кад куда
280 кренем, сада ми опет, Атена, љубав покажи:
дај нам да се славним ка лађама вратимо дело
свршивши велико, које Тројанци заборавит' неће!“

Потом се мољаше њој Диомед, гласовити ратник:
„Чуј сад и мене, несавладљива Дивова ћерко,
прати ме као некад у Тебу мојега оца
Тидеја дивног пред Ахејцима кад је к'о гласник
иш'о. Код реке Асопа медорухе он је Ахејце
оставио и добар Кадмејцима носио предлог;
али када се враћ'о, страховита почини дела
290 с тобом, богињо дивна, јер ти си му радо помогла.
Тако и мени сада помози и мене чувај,
јуницу заклаћу теби једногоче чела широка,
нехватану, још није у јарму никада вукла;
ту ћу ти жртвоват' ја позлативши рокове њене.“

Тако се молише они, и Палада чу их Атена.
А кад се оба ћерци помолише великог Дива,
к'о два лава оданде кроз ноћну запуте таму
преко мртвих јунака кроз оружје и црну крвцу.

7.

И Хектор жели да пошаље уходе. Понуди се Долон

Али ни Хектор није Тројанцима храбрим допустит'о
300 спавати, него је кућиће све у веће сазив'о
који бејаху мудре старешине народа тројског.
Пошто их скупил Хектор, тад мудар им развије предлог:
„Ко би ми обећ'о да ће извршити оно што рекнем
а за велики поклон? А плата му довољна биће;
даћу му кола и два високоврата даћу му коња
што их најбољих има код ахејских бродова брзих
ко би прегео можда, а себи на јуначку славу,
те би до бродова до брзопловних крен'о и дозн'о
да ли се бродови брзи к'о и пре чувају и сад,
310 или веће Ахејци, кад наше их свладаше руке,
најзад мед собом снују да беже, те више не желе
ноћну да чувају стражу, већ сити умора страшног.“

Тако им рече, а они заћуте и умукну муком.
Неко беше Долон мед Тројцима, Еумедов синак,
отац му гласник божански, а богат златом и међу,
грдан беше у лицу, ал' брзе је имао ноге,
бејаше син јединац, а пет је им'о сестара.
Он Тројанцима тада и Хектору прозбори ово:
„Хекторе, мене душа и јуначко подстиче срце
320 да ја до бродова до брзопловних кренем и дознам.
Него подигни жезло и тврдо се мени закуни
да ћеш ми дати коње и блистава медена кола
која у борбу носе незазорног Пелеју сина.
Ухода залудан нећу да будем, но како ти мислиш:
дотле ћу напред ићи по табору док не стигнем лаћи
Агамемнона краља, где ахејски можда прваци
веће већају сада у бежање ил' ће у борбу.

Рече, и жезло држећ' у руци закуне се Хектор:
„Нека ме чује Херин муж муњобија Диве,
330 неће коњима оним Тројанац никакав други
управљат', него ти кажем, ти сам ћеш се дичити њима!“

Рече, ал' криво се закле и подстаче тако Долона.

8.

Долон оглази, али га ухватише Одисеј и Диомед

Одмах савијени лук и стрелице на плећи метне,
потом се споља кожом од сивога огрне вука,
на главу шлем од ласице метне и прихвати оштро
копље; лађама пође из табора. Ал' никад се није
им'о вратит' од лађа и Хектору донети вести.

А кад мноштво јунака и коња остави веће,
жустро запути путем, ал' примети њега Одисеј,
340 кад је њима приступ'о, и прозбори он Диомеду:
„Ево, Диомеде, иде из табора некакав човек,
а ја не знам хоће л' да бродове уходи наше,
или ће опљачкат' кога од бораца који су пали.
Али пустимо њега нек најпре прође равницом
мало, а потом ћемо на њега скочити оба
те га ухватит' брзо. А хтедне л' се бежањем спасти,
ти наваљујућ' копљем од табора лађама нашим
вазда га јури, да не би у Илиј умак'о како!“

Тако рекоше они и међу мртваце крај пута
350 сакрију се, а Долон без опреза пројури крај њих.
Ал' кад је од њих био далеко колико мазге
њивом без окрета могу да узору – оне од вока
јаче су сложени плуг по широком пољу да вуку –
она двојица скоче, а овај кад зачује топот
стане мислећ' у души из Троје да иду другари
да га натраг позову, јер Хектор назад га зове.
Ал' кад се примакну на копљомет или још ближе,
душманске борце он позна и колена окрене брза
у бег, а они га жустро обојица гонити стану.
360 Као што два оштрозуба пса, у ловљењу вешта,
лане ил' зеца каква непрестано једнако јуре
по шумовиту крају, а онај квечи и бежи:
тако су Тидејев син и рушилац с њиме Одисеј
одбивши оног од војске непрекидно јурили увек.
Али кад хоћаше веће умешат' се међу стражаре
лађама бежећ', тад снагу Диомеду даде Атена,
да се медорухи који Ахејац подичио не би

први да погуби оног, а други да стиже Диомед –
с копљем потрчи јаки Диомед и ономе викне:
370 „Стани, ил’ ћу те копљем пробости, те, кажем ти, нећеш
дуго још пропасти прекој од руке се уклањат’ моје!“

Рече и изметну копље. ал’ намерно промаши оног;
преко рамена десног оштрице глаткога копља
у земљу тад се забодe, а Долон се уплаши, стане.
ноге му клецају, сви му у устим’ забобоћу зуби.
Од стра побледи сав; тад они га дашћући стигну
те га за руке узму, а он им проговори плачућ’:

9.

*Долон мора дајти извешијај о њриликама у њројанском
ѡабору*

„Спасте ме, а ја ћу себе откупит’, код куће своје
меди имам и злата и железа кованог добро!
380 Од тога отац би вама неизбројне откупе дао,
када би чуо за мене да жив сам код ахејских лађа.“

Њему к’о одговор на то Одисеј довитљиви рече:
„Не бој се ништа, и немој на своју мислити пропаст!
Него нудер ми реци и праву ми истину казуј:
куда овако сам из табора лађама идеш
у тавној ноћи овој, кад људи спавају други?
Хоћеш ли опљачкат’ кога од бораца који су пали?
Ил’ те је послао Хектор до пространих лађа тачно
све да разгледаш код њих ил’ самог те срце навело?“

390 Њему одговори Долон, а под њим се колена тресла:
„Заносним речима многим Хектор ми заведе памет
и Ахилеја дивног он тврдокопите коње
мени обрече дати и сјајна и медена кола;
он ми рече да идем по тавној брзотекој ноћи
близу непријатеља и онде да покушам дознат’
да ли се бродови брзи к’о и пре чувају и сад,
или мед собом најзад, од наших свладани руку.
на бег мислите веће, те више немате воље
ноћну да чувате стражу, већ сити умора страшног.“

400 На то се њему дивни насмеје Одисеј и рече:
„Заиста поклоне веље у теби зажеле срце,
коње Еакова смелог потомка; али је смртним
људима тешко кротити њих и управљат' њима,
осим Ахилеју, јер је од мајке бесмртне рођен.
Него нудер ми реци и чисту ми истину казуј:
Хектора где ти кад пође пастира остави људма?
Где му је оружје бојно и где су му његови коњи?
Како остали страже Тројанци и где су им одри?
Какав ли договор чине: да л' жива их осваја жудња
410 остат' код бродова овде, од својега краја далеко,
ил' ће се вратити у град кад ахејску победе војску?“

Њему на то Долон одговори, Еумедов синак:
„Ја ћу ти потпуно све по истини казати правој.
Хектор се налази сада међ људма што световат' знају,
с њима он договор чини крај гроба Ила божанског
од сваке хуке далеко. А што ме за страже питаш,
јуначе, од њих напосе ни једна над табором не бди
нити га чува, јер што наложише ватри Тројанци,
којима ред је, сви бде, и један подстиче другог
420 стражу да чува, ал' сан помоћник борави сваки
и Тројанцима пушта да сами се брину за стражу,
јер му у табору нема ни његове деце ни жене.“

Њему к'о одговор тада Одисеј довитљиви рече:
„Како спавају они, да л' с Тројцима коње што кроте
или су сами ти помоћници? Кажу да знадем.“

Њему на то Долон одговори. Еумедов синак:
„Ја ћу ти и то све по истини казати правој.
Крај мора леже Карци и с луком кривим Пеонци,
и још Лелези, затим Кауконци и дивни Пелазги,
430 под градом Тимбром леже Ликијци и Мишани љути,
добри коњици Фризи, Меонци на колима борци.
Него зашто ме све то подробно питате тако?
Ако желите баш у тројски да уђете табор,
сасвим онде на крају новодошли Трачани стоје,
њима краљује сада Рес, Ејонејев синак.
У њега видех лепе веома и велике коње,
штоно су белји од снега, у трчању подобни ветру.

Украшена су златом и сребром његова кола,
носи оружје златно и големо, право је чудо
440 оружје видети то: не приличи борцима смртним
да се оружају њим, но бесмртним бозима самим.
Него мене сада одведите ађама брзим,
ил' ме вежите у тврди у оков и остав'те овде,
док се вратите оба оданде и видите сами
да ли сам истину праву пред вама рек'о ил' нисам.“

10.

*Диомед погуби Долона и његово оружје
посвећује Ајџени*

Њега погледав мрко Диомед прозбори јаки:
„Немој, Долоне, само на бежање мислит' у души,
ако си и рек'о лепо, кад у руке пао си наше!
Јер да те ми на откупе дамо и пустимо сада,
450 ти би и после дош'о ахејским лађама брзим
или да узходиш нас ил' с нама се среташ у борби;
ако ли изгубиш главу од мојих побеђен руку,
нећеш више јаде доносити аргејском роду.“

Рече, а онај га хтеде за подбрадак ухватит' руком
јаком и молити њега, ал' Диомед навали мачем,
враг му прободе и обе пресече вратне му жиле:
с криком на уснама глава у прашину на тле му падне.
Скине му шлем од ласичје коже и вучину с њиме
и лук што назад се може затегнути и дуго копљс.
460 Богињи све то Атени пленадавци дивни Одисеј
дигне високо руком и ову јој молитву рекне:
„Радуј се, богињо, овом! Мед олимписким бозима свима
прву желимо тебе да обдаримо, ал' сада
води нас Трачани борци где леже и где су им коњи!“

Тако рече и плен високо дигне од себе
па га на метљику метне и постави знак очигледни
трску скупивши онде и цветне од метљике гране,
да залутали не би по ноћи брзој и тавној.

11.

Диомед и Одисеј у трачком њабору. Ајџена и Ајџолон

Потом продуже пут кроз оружје и црну крвцу
470 и брзо ходећи стигну до војске бораца трачких.
Трачани уморни спаху, а лепо оружје крај њих
лежаше наслоњено на земљи по лепоме реду
у три реда, а крај сваког два у јарму су коња.
Рес је у средини спав'о, а уза њ брзотрки коњи
ремењем везани беху за ивицу обруча колног.
Њега примети први Одисеј и покаже другу:
„Ово је човек зацело, Диомеде, ово му коњи,
што их је нама Долон похвалио, од нас што паде.
Него нудер снагу покажи и узалуд немој
480 стајат' у оружју овде, но коње брзо одвезуј
или убијај борце, а ја ћу се старат за коње.“

Рече, и сјајнока оног Атена задахне снагом,
и он стане убијат' око себе, грозно зајече
мачем бијени јунаци, а тле је руменила крвца.
Као што арслан кад нема пастира навали на крд
коза или оваца у похлепи радећ' им о злу:
тако и Тидејев син на трачке је насрт'о борце
док их не погуби дванаест. А близу мудри Одисеј
сваки пут нашао би се, и кога Диомед смакне,
490 тог би Одисеј, озади за ногу га узевши тада,
хитио даље мислећ' у души лепогриви коњи
како ће лако проћи без икаква у срцу страха
газећи преко мртваца, још невични мрце да виде.
А кад Тидејев син на краља наиђе веће,
и њему, тринаестом, тада он слатки одузме живот;
краљ је дисао тешко, над главом грдан му санак:
у сну му Енејев унук, јер нареди тако Атена.
Стрпљиви тада Одисеј брзотрке испрегне коње
па их ремењем свеже и оба изведе из чете
500 луком их ударајући, јер њему не паде на ум
узети блистави бич из сјајних краљевих кола.
Звијукне дивноме он Диомеду и тако му знак да;
овај застоји у мисли: учинио какву би смелост

или би одвук'о кола за руду где оружје беше
сјајно или их изнео високо пошто их дигне,
или би Трачане онде погубио многе још друге.

Док је у души тако размишљ'о, ближе Атена
приступи дивном тад Диомеду и ово му рекне:
„Јуначког Тидеја сине, на повратак лађама мисли
510 пространим да се не би у бежању вратио њима,
ако други који бог и Тројце пробуди из сна!“

Тако рече, и њезин глас Диомед чује,
те он узјаше брзо на коње; Одисеј их погна
луком, а они потрче ка ахејским лађама брзим.

Није сребролуки бог Аполон узалуд бдео,
када виде где Диомеду ходи Атена;
љутит на њу он зађе у многе тројанске чете,
те он пробуди трачког старешину Хипокоонта,
Ресова врлог синовца; из сна овај се прене
520 и види простор пуст, где брзи стајаху коњи,
примети где се јунаци у тешкој пружају крви,
онда зајауче и свог по имену зовне другара.
Ударе Тројци у страшну помагању, стану да вичу,
са свих навале страна и страшна посматраху дела,
што их починише борци што одоше лађама брзим.

12.

Одисејев и Диомедов њовраћањак у ахејски око

Кад њих двојица стигну где Хектору ухода паде,
брзе заустави коње Одисеј, љубимац божји,
на земљи Тидејић скочи и у руке другу
крваво оружје метне и узјаше опет на коње.
530 Потом ошине коње, те они хоћко потрче
лађама пространијим, куд његово вукло га срце.
Нестор топотање први од свију чује и рече:
„Пријатељи моји, старешине аргејске мудре,
да ли ћу слагати ил' ћу погодит'? Ал' срце ми каже.
Мени до ушију топот брзотрких допире коња;
еј да то и Одисеј и јаки борац Диомед
снажнскопитне коње од Тројаца догнају одмах!

Ал' ме веома страх у души да најбољи наши борци не доживе што зло у тројској галами.“

540 Беседу не сврши још кад она двојица стигну.
На земљу одјашну ови са коња, а радосни они пруже им руке у поздрав и речима прозборе слатким. Први се обрати њима Герењанин атлија Нестор:
„Реци, Одисеју славни, о ахејска велика славо, како добисте коње те? У тројански табор уђосте л'? Ил' вам удели бог са вама се сретав? Зрацима сунчевим ви сте обојица подобни врло! И ја сусретам много Тројанце, али код лађа никад не остајем много, иако сам стар веће борац.

550 Али таквих коња не опазих нити их видех!
Бог вас је неки срео зацело и коње вам дао, јер вас обојицу воли сабирач облака Диве и Атена сјајнока, кћи егидоноше Дива.“

Њему к'о одговор тада Одисеј довитљиви рече:

„Несторе, Нелејев сине, о ахејска велика славо, када би хтео, бог би још и боље коње од ових лако нам дао, јер бози много су јачи од људи!

Коњи, старче, за које нас питаш, трачки су коњи, а господара њихна Диомед је убио јунак
560 и с њим јоште дванаест другара, по избор' јунака.
Тринаестог уходу још код брзих погубисмо лађа, кога је овамо да би наш уходио табор послао Хектор сам и друге старешине тројске.“

Рече и преко јарка он снажнокопитне коње управи кликујући, и за њим Ахејци радосни крену.

А кад до лепог Диомедова стигну чадора, коње тада привежу и ремењем резаним лепо уз јасле коњске, где су и њему крилонози коњи стајали да ту слатку и медену пшеницу зобљу.

570 Крваво оружје потом Долоново метне Одисеј на задњи део лађе, док припреми жртву Атени. Оба у море уђу и обилан сперу са себе зној с голени, с врата, са стегана. И кад им вали морски сперу веће са целе њихове коже обилан зној, и они кад храбро већ освеже срце,

уђу у лаштене каде да се окупају лепо.
А кад се оперу веће и блиставим натару уљем,
онда седну да једу те грабећ' из пуна крчага
слатког и мирисног вина леваху жртву Атени.

Једанаесто певање
АГАМЕМНОН СЕ ОДЛИКУЈЕ

1.

Див шаље Ериду да у Ахејаца изазове храброст̄

Зора устаде с одра поноснога Титона,
бесмртном богу да светлост донесе и човеку смртном.
А Див Ериду страшну до лађа ахејских брзих
пошље, а она знамен у рукама држаше ратни.
Крене до простране црне Одисеја дивнога лађе,
која у средини беше – на обе би стране довикн'о:
дође чадорју она Ајанта, Теламону сина,
и Ахилеја, они потегосше бродове брзе
најдаље на крај с вером у јакост и јуначку снагу.

- 10 Онде богиња стане и силно викне и страшно
кликне, и храброшћу сваком Ахејцу задахне срце,
неуморни да буду у боју и да се боре.
Слађе им одмах буде да ратују но да се врате
они у очинску земљу у пространим лађама својим.

2.

Ахејци се оружају, нарочиј̄о Агамемнон

Атрејић оштро викне Аргејцем и нареди њима
да се опасују, а и сам обуче оружје медно;
назувке најпре око голени хитро навуче,
сјајне, што их заковчаваху ковче од сребра,

- око груди оклоп навуче штоно је био
20 некад му Кинира дао к'о диван гостински поклон;
јер је допрла била и до Кипра велика слава
да ће под Троју кренут' Ахејци у лађама својим;
да се додвори краљу, он зато му поклони оклоп.
Десет од плавкастог нада на оклопу бејаше пруга,
дванаест од злата беше, од калаја беше их двадесет;
по три плавкаста змаја са сваке су вила се стране
увис према врату, а дугама подобни оним
што их Див у облаку к'о знамење људима ставља.
Потом баци мач на рамена; посути клинци
30 блистаху златни по њему, а ножнице беху од сребра,
а на ножницама бејаше ремење златно.
Тада он узме уметан штит и леп и насртљив,
одбрану људску, а десет обруча около штита
бејаше медних, а двадесет од калаја беше на њему
белих кврга, а средња од плавкастог бејаше нада.
И мркоглеђа Горга на штиту била је онде
с погледом страшним, а беху око ње Димос и Фобос.
Сребрни беше ремен на штиту, на њему се вила
плавкаста змија, а у ње на две су гледале стране
40 главе три, и све су из једног врата израсле.
Шлемом са два браника, с коњорепна четири лучца
покрије главу, и кита одозго страшно се тресла.
Још два јуначка копља са меденим оковом оштра
узме Агамемнон, а с њих до небеса далеко
сјала се мед. Тада загрме Атена и Хера
одајућ' пошту краљу Микене богате златом.

3.

*Агамемнон ахејску, а Хектор и друге војводе
изводе тројанску војску у бој*

- Сваки нареди борац уздржи своје да коње
како треба онде при јарку држе у реду;
сами као пешаци са оружјем спремљени скоче
50 и пре зоре ту се неугасна разлегне граја.

Коњике они претеку, крај јарка у редове стану,
мало после стигну и коњици. Мед њима страشان
урнебес Кроновић дигне; из етарских он им висина
спусти крваву росу, јер многе јуначке главе
снажне решио беше да пошаље доле Аиду.

На другој страни беху Тројанци пољани на брегу,
вођа им бејаше Хектор и врли Пулидамант с њиме
и још Енеја, кога к'о бога штоваше народ,
и три Антенору сина: и Полиб и дивни Агенор
60 и млади Акамант који на богове бејаше налик,
Хектор међ' првима беше са штитом једнаким свуда.
Каква из облака сјајно заблиста погубна звезда,
па се поново потом у облаке сакрије тамне,
тако и Хектор је час међу борцима блистао првим,
час међ задњима налог издавао. Сав је у меди
сјао се Хектор к'о стрела у Дива егидоносца.

4.

Почетак борбе. Расположење у бојева

Обе пак војске беху на жетваре налик што једни
узму пред другима постат на каквој гаванској њиви,
пшеницу жањућ' ил' јечам, те многа руковет пада:
70 тако Ахејци и Тројци навалише једни на друге,
стану се бити, ни једни на бекство не помисле страшно.
Једнаку главу је битка на обе имала стране,
бешњаху као вуци; сузонасној Ериди беше
гледање радост, сама од богова беше у борби.
Други богови онде не беху, него су они
спокојно седели сви у својој кући, где сваки
лепе имаше дворе у долама Олимписке горе.
Сви Крониона тад мркооблачног псоваху бози
што је хтео да славу Тројанцима даде, ал' за то
80 није хајао отац – од осталих он се далеко
склонио био и дичан због славе седео за се
гледајућ' тројански град и ахејске мотрећи лађе,
блистање меди, једне што бију и друге што гину.

5.

Ахејци нагвлађују, Агамемнон се одликује

Докле још бејаше зора и свети се рађаше данак,
гађаху стреле са страна обеју, падаху борци.
А кад дрвосеча себи у горској ували ручак
припреми, пошто је стабла обарао дуга и своје
руке утрудио те му већ досада спопала душу,
и срце вуче му жудња за слатким, освежавним јелом –
90 тада Данајци чете проломише храброшћу својом
у редовима зовућ' другаре. Краљ Агамемнон
нападне први, те уби Бијенора, људма пастира,
њега и његова друга Оилеја коње што гони.
Овај из кола скочи и крене краљу у сусрет,
али кад навали наџга, у чело оштрим га копљем
погоди краљ, а кацигин тешки од меди заклон
не одби копља, но оно у лубању пробије кроза њ,
сав се закрвави мозак; у нападу тако га смаче.
И њих остави онде јунацима краљ Агамемнон
100 свукавши кошуље с њих да наге им блистају груди.
Крене да смакне Иса и Антифа, Пријаму краљу
синке, од иноче једног, од жене законске другог,
оба беху у једним у колима, узде је држ'о
иночин син, а Антиф до њега се борио славни.
Њих је некад Ахилеј у идским долама оба
младим свезао шибљем, код стада када их зграби.
али их врати за откуп – а силни Атрејић тада
краљ Агамемнон једног изнад сисе погоди копљем
у груди, Антифу мачем посече уши и с кола
110 обори њега. И хитећ' с обојице оружје лепо
свуче пошто их позна, јер код брзих виде их лађа,
кад их брзоноги борац Ахилеј доведе с Иде.
Као кад арслан стигне на легало кошути брзој,
те јој зубима јаким још луђану пограби децу,
затим лако их здроби и нежне их лиши живота –
ако се кошута баш и приближи, опет им она
не може ништа помоћи, јер дршће од страха и сама,
брзо кроз дрвеће густо и кроз шуму она отрчи

хитећи, знојећ' се, а све због напада јакога звера:
20 тако ни оних није ни један мог'о Тројанац
спасти од пропасти него и сами бежати стану.
Потом уби Писандра и борца Хиполоха смелог,
синове јуначкога Антимаха – највише он је,
пошто злата прими од Александра, поклоне сјајне,
противан био да се Менелају Хелена врати –
његова обадва ухвати сина краљ Агамемнон,
беху у колима једним, а заједно држаху брзе
коње; блиставе тад им из руку испадну узде,
те се поплаше коњи. А Атрејић навали на њих
30 к'о лав, и они у колма на колена свију се пред њим:
„Спаси нас, Атрејев сине, а достојну уцену прими!
Много заклада има у нашег Антимаха оца,
меди има и злата и железа кованог добро.
Од тога отац би теби неизбројне откупе дао,
када би за нас чуо за живе код ахејских лађа.“

Тако плачући они замолише љубазним речма
краља, ал' немио од њега одговор чују:
„Ако је истина да сте Антимаху храброме синци,
који у тројанском већу захтеваше некад од људи
140 да Менелаја згубе и не пунте натраг Ахејцем
кад је с боголиким он Одисејем стиг'о к'о гласник,
оба платите сада за очево срамно злочинство!“

Рече и обори на тле Писандра из његових кола
копљем га у груди згодив, те наузнак на земљу падне.
Али Хиполох истрчи, ал' онај га погуби на тлу
руке му одсекав мачем и главу му с врата одрубив;
затим је баци, по војсци к'о ваљак нек се котрља.
Потом остави њих, па где је најгушћа гужва
била, нападне, праћен Ахејцима с назувком лепим.
150 Пешци убијаху пешце кад нужда их нагна да беже,
коњици коњике клаху – те прах се под борцима диз'о
пољем од табања и топотања копита тврдых –
оружјем клаху се медним, а узаман краљ Агамемнон
секући иђаше напред у борбу зовућ' Аргејце.
Као кад пустошник огањ заокупи мрчаву густу,
пуну дрвета, а ветар од стабла до стабла га витла,

од те огњевите силе и стабла стубоком се руше:
тако је Атрејев син Агамемнон обарао главе
када су бежали Тројци, а између редова бојних

160 многи виткошије коњи тропоташе с колима празним
сами без својих возара незазорних, који по земљи
лежаху јастребу много пријатнији него ли жени.

Тада Хектора Диве из стрела и прашине спасе,
из оне сече, из крви, из онога крвопролића.
Атрејев син је корач'о Данајцима вичући гласно.
Тројци крај гроба Ила, тог Дардану древног потомка,
бежаху по пољу пред њим крај смокова стабла у град
желећи стићи, ал' син Атрејев узаман вичућ'
за њима трчаше руке недоступне каљајућ' крвљу.

170 Али чим они до Скејских до врата и до букве стигну,
ту напослетку стану и једни чекаху друге.
Једни по пољу бежаху још к'о говеда крдо
што га цело арслан разагна у доба глухо,
али несрећа прека тек једно говече стигне,
које арслан ухвати најпре и зубима јаким
сломи му шију, па крв и утробу гута му целу:
тако је Атрејев син Агамемнон гонио оне
свагда рушећи задњег, а остали бежаху даље.

180 Многи ничице тада и наузнак падаху с кола
од Агамемнона руку, јер напред хиташе с копљем.

6.

Див Хектору шаље Ириду

А кад под стрми град и тројански хоћаше бедем
допрети, тада отац и људма и бозима свима
сеђаше на врхунцима баш изворовите Иде,
пошто је сиш'о с неба, а муњу је држ'о у руци.

Ириду пошаље брзо златокрилу глас да однесе:
„Жури се Иридо брза, и Хектору ово саопшти:
докле види да још Агамемнон, народни пастир,
бесно јуриша спреда и јуначке редове смиче,
дотле нек уступа он, ал' нек осталој нареди војсци,

190 да се у мучној борби са љутим душманом бије.

А кад ударен копљем он ил' погођен стрелом
на кола своја се попне, тад снагу Хектору даћу
клати да може докле до покритих не стигне лађа
и док се не смири сунце и света не спусти тама.“

Рече, а Ирида брза крилонога послуша Дива,
она под свети Илиј с врхова Идских долети;
нађе Хектора дивног, јунаку Пријаму сина,
гдено стоји код коња и чврсто сложених кола.

Ирида близу преда њ брзонога стане и рече:

200 „Хекторе, Пријамов сине, ти мудрошћу подобни Диву,

Див ме је послао отац да ове ти саопштим речи:

Докле видиш да још Агамемнон, народни пастир,
бесно јуриша спреда и јуначке редове смиче,
дотле борбе се клони, ал' осталој војсци нареди
да се у мучној борби са љутим душманом бије.

А кад копљем ударен он ил' погођен стрелом
на кола своја се попне, тад снагом задахнуће тебе
клати да можеш докле до покритих не стигнеш лађа
и док се не смири сунце и света не спусти тама.“

210 Пошто извести тако, брзонога Ирида оде.

7.

*Хектор обнавља бијку. Агамемнон убије Ифигаманџа,
али га рани Коон, и он оставља бојиште*

Хектор одмах с кола у оружју на земљу скочи.
Идући свуда по целој по војсци копљима оштрим
витлаше бадрећи на бој, на ужасан гоњаше покољ.
Потом се окрену Тројци и према Ахејцима стану;
а с друге стране Аргејци појачају редове бојне.
Борба се обнови, стану насупрот; краљ Агамемнон
нападне први и први пред свима хтеде се бити.

Сад ме известите, Мусе, ви станарке олимписких
двора

220 који је душманин тад Агамемнона сусрео први
ил' је дош'о Тројанац ил' који савезник славни?

Најпре Антеноров син Ифидамант и леп и велик,
што се у Тракији роди плодовитој, матици овчјој,

- Кисеј отхрани њега малена у дворима својим,
мајци му отац он беше, што роди лепу Теану.
А кад се онај био већ момачком опас'о снагом,
дед га задржи и ћерку за жену да му, а он тад
крене из ложнице брачне за славом ахејске војске
с дванаест кљунатих лађа што морем пловљаху с њиме.
Али у Перкоти он једнакострaне остави лађе
230 и сам пешице крене под јаку Илијску тврђу.
Тако се сусретне он с Агамемноном. Атреја сином.
А кад један другом већ близу приступе они,
промаши Атрејев син, и на страну скрене му копље.
А Ифидамант у пас под оклоп пробурази њега,
пошто се напрег'о сам и поузд'о у руку тешку;
али сјајнога паса не пробуши, него се сребром
уостављен пре копљани врх к'о олово свине.
А силновити краљ Агамемнон ухвати врх тај
потегне, срне к'о лав и копље из руке му отме,
240 врат му мачем пресече и колена раздроби њему.
Ту он заглави тако и заспи меденим санком,
јадник, далеко од жене од венчане, грађане штитећ',
не доби хвале од љубе веренице за многе даре;
најпре је даров'о говеда сто и обрек'о јоште
хиљаду коза, оваца од својих премногих стада.
Тада му Атрејев син Агамемнон оправу узме
и крене с оружјем лепим мед ахејске редове густе.
Кад најстарији то Антеноров примети синак,
борац одличан Коон, а њему голема жалост
250 за братом драгим тада што паде заклопи очи.
Агамемнона дивног он потајно копљем са стране
у руку доле убоде при лакту баш по средини,
и скроз проби владара оштрице блистава копља.
Тада задршће од стрâ јунацима краљ Агамемнон,
али још он не преста од борбе и бојне вреве,
него на Коона својим ветрородним навали копљем.
Овај за ногу брата по оцу Ифидаманта
живо стао је вући и прве дозивати борце;
ал' док је вук'о брата кроз војску, медоковним копљем
260 под штит квргаш га рани краљ и уде му сломи.

Изнад Ифидаманта приступив одсече му главу.
Тако Антенору синци судбину испуне тада,
пошто Атрејева рука у дворе их врже Аиду.

Потом продужи краљ да облази редове војске
сејући смрт и копљем и мачем и камењем вељим,
а крв топла му још из рањеног текла је места:
ал' кад се осуши рана и престане крвца да тече,
Атрејића стану да муче болови љути.

Као породиљу оштра и љута стрела што мучи,
270 коју муконоснице Илитије пошаљу на њу,
ћерке богиње Хере, што болове доноси горке,
тако Атреју сина савитлају болови љути.
Брзо се на кола попне и викне возару да коње
пространим лађама гони, јер жалост му на срце пала;
кликне Данајцима тада, далеко клик му се чуо:
„Драги ми пријатељи, старешине аргејске мудре,
сада одбијајте ви од моропловки лађа
ратну страхоту, јер премудри Див не удели мени
да се целога дана с Тројанцима бијем у борби.“

280 Рече, а возар тада лепогриве потера коње
према пространим лађам', и они хоћко потрче;
пена им облије груди, а прашина поспе им ноге,
док су рањена краља из борбе вукли далеко.

8.

Хектор њобедоносно иде најрег

Када примети Хектор где Атрејић узмиче натраг,
онда он подстакне Тројце и Ликијце клицањем јаким:
„Тројци и Ликијци и ви Дарданци, борци изблиза
будите смели јунаци и мислите само на битку!

Оде најбољи борац, те мени велику славу
Кроновић удели Див. Тврдокопитне гоните коње
290 сада на Данајце јаке; још већу да стечете славу!“

Тако рече те вољу и срце подиже сваком.
Као кад ловац где год на дивљега нераста гони
хитру белозубу пашчад ил' на лава када их врка,
тако је Хектор, Пријамов син, на ахејску војску

јуначке Тројце подбад'о војскомори Ареју сличан.
А сам, пркоса пун, међ' борцима иђаше првим,
те се у борбу залети олуји подобан бурној
када се спусти и цело узнемири плаветно море.

300 Кога је онде првог, а кога последњег смак'о
Хектор, Пријамов син, кад славу му подари Диве?
Првог Асеја, потом Аутоноја, с њиме Опита,
Долопа Клитова сина, Офелтија и Агелаја,
и још Есимна, Ота, Хипоноја, смелога борца.
Те је данајске вође погубио, потом и војску
Хектор навали сећи к'о Зефир кад језивом Ноту
у тамне облаке груне и густом их шиба олујом;
велики вали се стану да ваљају, витла се увис
пена, кад Зефир, моћни растурач, пучином дува:
тако је Хектор многе јунацима кидао главе.

9.

*Диомед и Одисеј обнављају биџку. Хектор се сјасава
од Диомедова коња*

310 Ту би пропасти било, и страшна би збила се дела,
и сви бежали били Ахејци и у лађе пали,
Тидеја сину да није Диомеду викн'о Одисеј:
„Тидејев сине, шта зби се те с ума сметнусмо смелост?
Него овамо, драги, приступи, биће срамота
ако нам бродове сада сјајношлеми освоји Хектор!“

Њему к'о одговор јаки Диомед прозбори ово:
„Ја ћу остат' и трпети још, ал' биће нам мала
од тога корист, јер Див, сабирач облака, жели
Тројцима више снаге да подари неголи нама!“

320 Рече и удари копљем Тимбреја у сису леву
те га обори с кола, а саборца њему Одисеј
богу подобног згоди, Молион беше му име.
Потом их оставе онде кад крај им учине борби.
Они пак помамни јурну у вреви к'о нерасти дивљи
када, пркоса пуни, на псета навале ловна;
тако се окрену они и смицати стану Тројанце;
предахну радо Ахејци од Хектора бежећи дивног.

Потом ухвате кола и два јунака племића,
330 синове Метропа, родом из Перкоте, који је од свих
најбоље умео гатат', и увек је синове своје
од војскогубног одвраћ'о рата, али га они
не хтедоше слушат', те црне их Кере одвуку.
Њима копљаник славни Диомед, Тидејев синак,
одузме живот и снагу и сјајно им оружје свуче,
А Хиподама и с њима Хипироха смакне Одисеј.

Тада им онде Кронов син изједначи битку
гледајућ' с Идскога врха, те једни смицаху друге.
Тада Тидејев син Агастрофа удари копљем
у кук, славнога сина Пеонова; али му коњи
340 близу не беху за бег, толико несмотрен беше;
коње му саборац држ'о далеко, а он је пешке
међу ртницима хит'о, док драги не изгуби живот.
Хектор их смотри у редовима; навали на њих
вичући снажно, а за њим тројанске фаланге јаке.
Хектора смотрив застрепи гласовити борац Диомед,
те Одисеју он што близу се бораше рече:
„Ево се на нас обара јад, силовити Хектор,
него нудер станимо ту и бранимо себе!“

Рече и он завитла дугосено копље и хити,
350 погоди, и не промаши у саму гађајућ' главу
горе у врху шљема, ал' мед се од меди одби,
кожу лепу не проби, јер шлем га одбрани његов
троструки, цевнати, што Феб га Аполон подари њему.
Хектор се врло далеко повуче и зађе у борце
само на колена падне и крупном упре се руком
о тле, а њему се црна по очима разлије тама.
Док је Тидејев син за баченим пошао копљем
кроз ртнике далеко, где оно се зарило у тле,
дотле одахне Хектор и у кола попне се натраг,
360 у вреву потера коње и од црне склони се смрти.
С копљем потрчи снажни Диомед и прозбори оном:
„Опет се уклони смрти, о псино! Зацело ти близу
пропаст већ беше, ал' Феб Аполон избави тебе,
коме се молиш зацело, кад одлазиш у лом копљета.
Али ћу тебе и после погубити када те сретнем,

ако који бог и мени у помоћ дође;
али ћу на друге засад навалит', с киме се скобим.“

10.

Рањен од Париде, Диомед оставља борбу

Рече и оружје узме Пеонову јуначком сину;
а Александар, муж лепокосе Хелене, тада
370 на Диомеда, људма пастира, напери стрелу
за стуб наслонив се, уз гроб човечјом саграђен руком,
уз гроб Ила, древног старешине, Дардану сина;
баш је блистави оклоп Агастрофу јаком Диомед
скидао с груди и штит с рамена и кацигу тешку,
кад Александар на луку повуче прегибак и он –
стрела не оде му залуд из руке – погоди оног
у ногу десну управ у табан, пробије сасвим
те се зарије у тле; а он се слатко насмеја,
скочи из бусије тада и прозбори много се дичећ':
380 „Добро погодих! Стрела не излете залуд! Еј да те
тако погодих у дно слабина и узех ти живот!
Тако би тек од муке одахнули велике Тројци
који пред тобом дршћу к'о пред лавом векаве козе.“

Нимало устрашен њему одговори јаки Диомед:
„Стрелче, разметљивче, луком што блисташ, у моме
што зијаш!

Да си се ти тек једном у оружју оглед'о са мном,
не би ти помог'о лук ни густе стрелице твоје!
А сад си окрзн'о мене у табан и тиме се хвалиш.
Не марим, к'о да ме жена ил' дечак погоди луди,
390 јер је тупа стрела у ништавца и нејунака.
Друкчија постаје стрела у мене, ако и дарне
мало, она је оштра и одмах шаље у мртве!
Његова љуба за њим од бола образе гребе,
сирочад остају деца, а онај поливши земљу
крвљу, трухне, и више око њег су птице но жене!“

Рече, а копљаник славни Одисеј приближив се њему
стане преда њ, а он седнув озади из ноге
потегне стрелу, а бол кроз цело прође му тело.

Брзо се на кола попне и викне возару да коње
400 пространим лађама гони, јер жалост му на срце пала.

11.

*Одисеја рани Тројанац Сок, али га сјасу Менелај и Ајант,
и он оставља борбу*

Копљаник славни Одисеј остане сам, и ни један
с њиме Аргејац не оста, јер све их ухвати страва.
Тешко се стушти и јуначком свом проговори срцу:
„Авај, шта ћу доживет’? Срамота велика биће
побећ’ у страху од мноштва, ал’ гора, ако ме зграбе
сама, а Див је друге Аргејце нагнао у бег!
Зашто ли драго ми срце у такве удари мисли?
Та знам да плашљивци само из боја беже далеко,
онај пак што се одликују у борби, треба да храбро
410 стоји, ил’ ранио кога ил’ други ранио њега!“

Док је тако размишљ’о у својему срцу и души,
већ су онамо стигле штитоносне тројанске чете,
опколе га у среди, и с њиме и невољу своју.

Као кад пси и јаки младићи опколе вепра,
а он себи пробија пут из дубоке честе
те свој бели зуб у свијеној вилици оштри,
они око њега скачу, ал’ чују шклоцање зуба,
ипак остају онде, и ако је бесан веома:
420 тако су Тројци око Одисеја, љубимца Диву,
опскакивали, ал’ он скочи и у раме најпре
оштрим погоди копљем незазорног Деиопита,
потом погуби онде Тоона и Енома с њиме
и Херсидаманта штоно баш с кола на земљу скочи,
копљем у пупак њега под штитом рани квргашем,
и он се у прах свали те руком по земљи загребе.
Ту их остави све, те Харопа, Хипасу сина,
брата рођеног Соку имовитом погоди копљем.
Борац боголики крене Сок да помогне брату,
пришавши сасвим близу Одисеју ово му рекне:
430 „О Одисеју славни, ненасит варком и трудом,
ил’ ћеш се данас подичит’ што Хипасу обадва сина

погуби, такве јунаке, и оружје свукао са њих,
ил' ћеш погођен од мог од копља живот изгубит'!"

Рече и удри га у штит што једнако заклања свуда,
те кроз блистави штит пролети замашно копље
и прободe јунаку веома уметни оклоп,
згули му с ребара кожу, ал' Палада не да Атена
да још борцу копље и даље допре до дроба.
Видећ' Одисеј да није у право погодио место,
440 уступи натраг и Соку овакве пробеседи речи:
„Бедниче, прека пропаст и тебе стићи ће сада,
који задржа мене да с Тројцима продужим борбу,
тебе ће, кажем, смрт и црна савладати Кера.
Овог још дана, под мојим издахнућеш копљем и славу
мени ћеш дати, а душу Аиду, коњику славном!"

Рече, и одмах се обрне Сок и бежати стане,
а кад се окрене он, Одисеј га копљем у леђа
погоди међу рамена, и врх му кроз груди изби,
на земљу падне, зајечи, и дивни кликне Одисеј:
450 „Соче, о сине храброг коњоморе Хипаса, тебе
сустиже, ето, смрт и судбина, умак'о ниси!
Бедниче, неће теби ни отац ни госпођа мајка
очи заклопит' кад паднеш, но тебе ће крилима машућ'
птице месождерке много облетат' и појудно кљуват',
мени пак дивни Ахејци, кад умрем, одаће пошту!"

Тако рече и копље силовито Сока јунака
из коже своје он и штита квргаша извуче;
кад га извади, бризне му крв, и попусти снага.
А кад јунаци смотре Тројанци Одисеју крвцу,
460 један другоме кликне у војсци и навале нањга,
а он измакне натраг и другове у помоћ зовне;
трипут завапије он колико га носило грло,
трипут Ареју драги Менелај чује му поклич
те он Ајанту близу што стајаше прозбори ово:
„Теламонов Ајанте о Дивов роде, народна главо,
до мене стиг'о је глас Одисеја злотрпног борца;
чини се, њега зацело Тројанци притешњују сама,
пошто у жестокој борби одвојише њега од других.
Него хајд'мо у вреву, јер приличи њему помоћи,

470 страх ме да сама јунака мед Тројцима не снађу јаци
какви, и да за њим Дајанци не зажале врло.“

Тако рече и крене, а за њим боголики борац.
Диву милога нађу Одисеја, около њега
нагну Тројанци к'о што у гори црвени грну
чагаљи јелену око рогова кад ловац га рани
пустивши стрелу с тетиве, а јелен је умак'о ловцу,
крвца му јоште се пуши и још му се колена мичу,
али када га стрела напослетку савлада брза,
тада у сенастом лугу месождери чагаљи њега
480 раздират' стану, ал' демон грабежљива лава нанесе,
чагаљи стругну, а лав их у тргању замени тада:
тако се онде око Одисеја свезналог храброг
многи и јаки наврзу Тројанци, ал' јунак је знао
немили данак од себе да отисне насрћућ' копљем.
Ајант приступи ближе са штитом у руци к'о кула
те крај Одисеја стане, а Тројци се разбегну свуда.
Јуначки тада Менелај изведе њега из вреве
за руку узев, док саборац коња не притера ближе.

Ајант пак нападнувши Тројанце уби Дорикла,
490 Пријамова сина од иноче, Пандока рани,
рани Лисандра борца и Пираса и с њим Пиларта.
Као што река набуја и с гора се у поље лије
онда кад снегови копне и Дивова навали киша,
многе дубове суве, а још и оморице многе
ваља и силан муљ котрља у пучину морску:
тако је по пољу виј'о и гонио блистави Ајант
борце и коње и све их убиј'о.

12.

Парид рани Махаона, а Несѿор га износи из боја

А Хектор није

ни знао, јер се борби на левој борио страни
поред реке Скамандра, где највише падаху главе
500 јуначке, где је око јунака Идоменеја
хук неутолан хуч'о и око Нестора старца.

Хектор врзућ' се онде страховита чињаше дела

- копљем и колима бојним, разбијаше чете момака.
Али још не би натраг уступили дивни Ахејци,
да Александар, муж лепокосе Хелене, није
омео напредовање Махаона, пуку пастира,
кад га трорезном стрелом у десно погоди плеће.
Зато ухвати страх Ахејце што гораху срцбом,
да га, када се обрне бој, не ухвате Тројци.
- 510 Одмах Идоменеј проговори Нестору дивном
„Несторе, Нелејев сине, о охејска велика славо,
устај, у кола уђи, и Махаон с тобом нек уђе,
и тврдокопитне коње упери лађама брже,
зато што видар више но многи заслужује пошту
вадећи стреле и меке на ране мелеме међућ’!“
- Рече, и послуша њега Герењанин атлија Нестор:
брзо се на кола попне, а Махаон крај њега седне,
син Асклепија, тога беспрекорнога видара,
потом потера коње, а они хоћко потрче
- 520 пространим бродовима, куд жеља им беше да стигну.

13.

Хектѳор ѳомаже Тројаницима које ѳриѳеишњава Ајанти

- Видевши Кебрион Тројце у борби како се смели
стојећ’ крај Хектора њему овакве проговори речи:
„Хекторе, ми се међу Данајцима крећемо овде
страшном крешеву ратном на крају, а други се Тројци
мешају сви и мету, и они и њихови коњи,
Ајант их гони син Теламонов, добро га смотрих,
широки носи штит на плећима. Него дед и ми
онамо кола и коње окренимо, боја где љутог
пешице и коњици бију, једни убијају друге,
- 530 те је мед њима хука неуголна дигла се онде.“
- Тако рече и коње лепогриве потера одмах
звиждавим бичем, и они кад осете ударац бича
брза кола провезу кроз Тројце и кроз Ахејце
газећи мртве јунаке и штите. Осовину целу
и све облукe око стајала укаља крвца,
с копита коњских на њих и с гобела прскаху капље,

Хектор пак жељаше врло у гужву да јуначку зађе,
јурне па је сломи. Он вргне међу Данајце
забуну тешку и мало од боја му почине копље.
540 Потом продужи он да облази друге јунаке
сејући смрт и копљем и мачем и камењем вељим,
али се клонио борбе с Теламоновим Ајантом,
јер му је бранио Див да с јачим јунаком се бије.

14.
Ајант се њовлачи

Ајанту срце Див високотрони испуни страхом;
он се препадне, и штит седмокожни хитивши за се
бежати нагне и све се окретао, подобан звери,
натраг поглед'о и корак за кораком полако иш'о.
Као што ватрена лава од говеђег обора гони,
стоку да одбране, пси и сељаци што по пољу живе,
550 целу будни су ноћ и не дају лаву да отме
говеђег дебелог меса, а он наваљује жељан
меса, ал' не може отет', јер на њ из смеоних руку
многа падају копља и свезани горући лучи,
он се прибојава од њих, ма колика била му смелост;
зором одлази даље мрзовољаст у срцу своме:
тако се Ајант повуче од Тројаца с болом у души,
то му преко воље беше: за ахејске бој'о се лађе.

Као кад магарац спори у пркос дечацима иде
крај њиве, већ се многе поломили о њега мотке,
560 ал' он тамани усев; све чвалик батина стоји
како га млаве дечасти, ал' слаба је њихова снага,
најзад једва га крену, кад сит се већ најео хране:
тако су Ајанта јаког, Теламону сина, Тројанци
једнако гнали и њихна многобројна помоћна војска
многа бацајућ' копља по средини његова штита.

Али је понекад Ајант на одбрану мислио јаку
па је окренув се тројских коњомора устављ'о чете,
а час би поново он се осврн'о и бежати стао.
Свима би затварао пут да ходе лађама брзим;
570 сам би, у средини стојећ' мед једном и другом војском

махнито нападао, а копља из смеоних руку
летећи напред у велики штит се забадаху једна,
а многа на пола пута, док белу не пробише кожу,
у тле се зареше желећ' се наситит' меса и крви.

15.

Еурипил, који хитио Ајантију у помоћ, рањен од Париди

- А кад примети светли Еуемонов син Еурипил
како се Ајант мучи под навалом стрелица густих,
брзо му приђе и копље избацивши блиставо рани
Аписаона, људма пастира, Фаусију сина,
у јетру испод срца и одмах му разглоби уде.
- 580 Еурипил скочи и стане да с плећи му оружје свлачи.
Али чим подобни богу Александар примети њега
како с Аписаона свлачи већ оружје, на Еурипила
одмах натегне лук те у десно га погоди бедро
стрелом, трска се преби и рани у бедро јунака.
Он се мед другове склони и тако се спасе од смрти,
кликне Данајцима он, и клик му се чуо далеко.
„Пријатељи моји, старешине аргејске мудре!
Стојте, обрн'те се, тешки од Ајанта одбијте данак,
јер је у невољи страшној од стрелица многих;
не велим
- 590 да ће из ужасне гужве умаћи ратне; но бран'те
Ајанта, сина Теламону, сви од душманске силе!“
Рече Еурипил, рањени борац, а они наблизу
стану до њега те о рамена наслоне штите,
увис подигну копља. А Ајант им дође у сусрет
до њих обрнув се стане, чим стиже у чету другара.

16.

Ахилеј шаље Пайрокла Нестору

Тако се они онде к'о жарка бијаху ватра.
Кобиле нелејске тада извезу Нестора старца
знојаве и с њим из битке Махаона, људма пастира:
смотри њега и позна брзоноги дивни Ахилеј

- 600 јер је стај'о на задњем на делу простране лађе
невољу гледајућ' љуту и бежање сузе што мами.
Одмах проговори он Патроклу своме другару
из лађе кликнувши брзе, и чувши он из чадора
изиђе Ареју сличан – почетак му пропасти беше.
Њему Менетијев јуначки син проговори први:
„Шта ме, Ахилеју, зовеш? И шта ти од мене треба?“
Њему к'о одговор на то брзоноги рече Ахилеј:
„Дивни Менетијев сине, ти љубимче мојега срца,
мислим, коленима приступиће мојим Ахејци
610 да ме моле, јер неподношљива гони их нужда.
Него, љубимче Дивов, отиди да Нестора питаш
којег то онде јунака из битке рањена води.
Озад у свему се чини Махаону сличан видару
сину Асклепијеву, а не видех лице јунаку,
јер пројездише коњи крај мене трчећи брзо.“
Тако рече, и Патрокло послуша драгог другара
и он одмах отрчи чадор'ма и ахејским лађам'.

17.

Несѿор и Махаон у Несѿорову чадору

- А кад она два стигну чадору Нелејева сина,
они на земљу скоче тад, на храниљу добру;
620 Еуримедонт, старчев саборац, отпрегне коње
од кола. Они стану да зној са кошуља суше
станувши према ветру крај обале морске, а потом
оба у чадор уђу и седну на столице онде.
Њима Хекамеда лепокоса спреми напитац,
њу је добио старац кад опљачка Тенед Ахилеј,
ћерка је била јунака Арсиноја, а њу Ахејци
избраше њему, јер све је у већу надмаш'о друге.
Најпре постави она сто тамноноги пред њих,
леп, изглађен сјајно, а на њега чинију метне
630 од меди, у њој лука донесе да мезете пиће,
уз то жућкастог меда и светог јечменог брашна,
прелепу постави купу што старац је донео беше
од куће; чавлиће златне по себи имаше купа,

четири имаше уха, око сваког кљуваху по два
голуба златна, а две одоздо бејаху ноге.
Једва је други когод са софре помиц'о купу,
пуна кад беше, ал' Нестор старина лако је диз'о.
Богињи подобна жена у таквој помеша купи
прамнејског вина, а потом унутра меденим ножем
640 козјег наструже сира и брашном обаспе белим
па их позове да пију кад припреми тако напиток.

18.

*Паїрокло код Нестора који њрича о борбама
у својој младосїи*

А кад се напију они и жеђ већ утоле љуту,
тад се у причању слатком јунацима одвеже језик,
а Патрокло стане код врата боголики јунак.
Када га примети старац, са столице устане сјајне
па га за руку узме, уведе и седне га онде.
Али Патрокло не хте да седне, но Нестору рече:
„Не смем да седнем, старче божански, и нећу те
слушат’.
Дугујем пошту јунаку што посла ме амо да питам
650 кога то рањена возиш. Ал' и сам познајем веће
тога јунака: видим Махаона, људма пастира,
а сад ћу вратит' се глас да однесем Ахилеју дивном.
А ти знадеш, старче божански како је страشان
човек Ахилеј, он би и недужна мог'о окривит’.“

На то одговори њему Герењанин атлија Нестор:
„Зашто Ахилеј жали толико ахејске борце,
што их ранише стреле, а у срцу не зна за жалост
каква у ахејској наста у војсци? У лађама леже
рањени стрелом и копљем јунаци најбољи наши.
660 Већ је рањен Тидејев синак јаки Диомед,
славни је копљаник рањен Одисеј и с њим Агамемнон,
и Еурипил је стрелом у бедро погођен веће,
овог јунака тек сам из битке довео амо,
жртву стрелице брзе с тетиве. Али Ахилеј
не хаје нити жали Данајце, иако је честит.

- Чека ли докле сви не изгоре нам бродови брзи
крај мора жарким огњем преко воље аргејске војске,
и ми не изгинемо по реду? Ја немам већ снаге
каква је пређе била у мојим удима гипким!
- 670 Еј да се могу подмладит' и снагу да момачку имам
какав бејаш кад раздор мед Елидом и нама изби
због отимачине марве кад Итимонеја погубих
врлог Хипироху сина – у Елиди он је пребив'о –
одгонећ' плен за накнаду. А он говеда бранећ'
међу првима паде од мојега погођен копља;
а кад он паде, сељаци на све се разбегну стране.
Живога плена с поља изобиље сагнасмо онде:
говеђих стада педесет, толико јоште оваца,
680 осим тога сто и педесет плавогривих коња,
кобила самих, од којих још многе имаху ждребе.
У Пил Хелејев све то одагнасмо; срећно по ноћи
стигнемо у град, и Нелеј у срцу радостан буде
млад што кренух у борбу и много плена доведох.
Рано у зору стану гласници позиват' нек дођу
они дуговања штоно у Елиди имаху светој.
А кад се саберу пилске старешине, узму да деле
плен, јер многима од нас Епејци бејашу дужни;
мало нас беше у Пилу што велике немасмо штете.
- 690 Штету нам учини снажни Херакле када нам једном
ранијих година стиже и прве поби јунаке.
У беспрекорног бесмо у Нелеја дванаест синова,
од њих остадох сам, а други су сви побијени.
Зато су налетеце Епејци медорухи нама
од тог чинили доба сваковрсна недела дрска.
Тада говеда крд и велико стадо оваца,
триста глава старина одабере и још пастире,
јер је дуговања и он у Елиди имао много:
четири обдуљоносна са самим колима коња
700 кад их је посл'о на трку. Обдуља трножац беше,
али их Аугија, владар јунака, за се задржи,
отправи само возара за коњма што жалостан беше.
Због тога чина и речи старина се напунив гњевом
одабра обилан плен, а остало народу даде

- све да међу се деле, да једнако добије свако.
Све то свршимо ми и жртве около града
бозима прикажемо, ал' трећега дана душмани
стигну заједно многи с коњима копита јаких.
Мед њима оружана два Молиона беху,
710 оба дечаца, јоште недорасли за бој и борбу.
Има град Триоса, на месту стрменом лежи
поред Алфеја далеко, на крају песковитог Пила:
тај град опседат' узму са жељом да разоре њега.
Али кад целом пођу равницом, тада Атена
брзо с Олимпа нама долети ноћу са вешћу
да се спремимо за бој, и Пиљани радо се скупе
пуни жудње да воде рат. Ал' не хтеде Нелеј
да се оружам и ја, и кола ми с коњима сакри,
јер се, мишљаше, још не разумем у ратној вештини;
720 ал' се мед коњицима показах нашим опет
и то као пешак, јер тако Атена удеси борбу.
Има некаква река, Минијеј, што у море тече
близу Арене, и ту смо божанску чекали Зору
коњици пилски сви, а стизаху чете пешака.
Отуд у оружју брзо са целом кренемо снагом,
стигнемо око подне до свете Алфеја реке.
Онде свевишњем Диву принесосмо кланице лепе:
Алфеју једнога бика, а Посидону још другог,
потом принесосмо Атени совоокој с пашњака краву.
730 Онда вечерасмо у табору чета до чете,
па се предамо сну, у оружју својему сваки
поред обале речне. Јунаци тада Елејци
узму опседат град са жељом да разоре њега.
Ал' им се Арејев посао пред очима учини велик.
Јер кад огране сунце и светлост распе по земљи,
ми се сабрасмо за бој Атени се молећ' и Диву.
А кад Пиљани већ и Елејци заметну борбу,
први ја смакох јунака и брзе одведох му коње,
Мулија копљаника што зетом Аугији беше
740 чију најстарију ћерку Агамеду плаву за жену
узе, што устукe све на широкој знађаше земљи.
Њега када ми приђе погодих меденим копљем,

- и он у прашину паде, а ја тад на кола скочих
и мед првоборце стадох. А храбри тада Епејци
на све се стране разбеже чим видеше где им је пао
коњички вођа што беше у боју им најбољи борац.
Потом се ја затрчим олуји подобан црној,
заузнем кола педесет, и два око сваких борца
устима пољубе земљу кад моје их погоди копље.
- 750 Актору синове ту бих погубио, два Молиона,
да их велики није земљотресац из боја оба
спасао пошто их онде у вељу је савио маглу.
Ту је Пиљане Див обдарио великом снагом,
јер ми дотад Епејце по пространом гонисмо пољу,
једнако смичућ' бегунце и оружје купећи сјајно,
док не дођосмо с коњма бупрасијском пшеничном
пољу
и до Оленске стене и брега званог Алисиј;
отуд нам војску Палада Атена натраг одведе.
Последњег борца погубих ту и оставих. Натраг
760 брзе окрену коње Ахејци с Бупрасија у Пил,
сви су славили Дива од богова, од људи пак мене.

19.

*Несѿѿор моли Паѿѿрокла или да Ахилеја склони
да дође у ѿѿмоћ или да сам у Ахилејеву оружју
уѿлаши неѿѿријаѿѿеље*

- Такав бејах у кругу јунака – бејах ли икад! –
Ал' би Ахилеј сам уживао јунаштво своје,
него ће плакати много зацело кад изгине војска!
Сети се, драги, како Менетиј учаше тебе
онда кад те он Агамемнону слаше из Фтије.
Оба смо у кући били, ја и дивни Одисеј,
и све добро смо чули што тебе је светов'о тада.
У двор смо Пелеју дошли у којем се пребива лепо,
770 кад смо у ахејској земљи хранодавци скупљали војску.
У том нађосмо двору јунака Менетија с тобом
и Ахилеја с вама. Старина коњаник Пелеј
претила говеђа стегна у дворишту паљаше Диву

- громовнику, а златни у руци држаше кондир,
из ког је румено вино излев'о на жарене жртве.
Ви припремасте месо обојица; ја и Одисеј
стасмо пред дворишна врата; Ахилеј се зачуди, скочи,
за руку узме, па нас поведе и посади онде,
добро нас послужи гозбом, по лепом гостољубном реду.
- 780 А кад подмирисмо жудњу за јелом и пићем, тад узмем
први ја реч и станем вас молит' да кренете с нама,
а ви радо сте хтели, и оци вас бадраху много.
Пелеј старац је сину Ахилеју светов'о своме
увек први да буде и одличан између других.
А Менетиј, Акторов син, налагаше теби:
'Синко мој, Ахилеј је родом већи од тебе,
ти си старији зато, ал' он је снажнији ипак!
Паметне речи му збори, опомињи га и светуј
и Ахилеј ће тебе послушат' свагда себи на добро.'
- 790 Тако је светов'о старац, ал' ти си то сметнуо с ума.
Реци то и сад смелом Ахилеју, не би л' те слуш'о:
ко зна, можда ћеш срце му ганути с помоћу божјом
када му поруку кажем, јер добар је савет другара.
Ако л' га какав миг од богова плаши у души,
ако л' га госпођа мајка од Дива извести о чем,
а он бар тебе нек пошље, и други мирмидонски борци
с тобом нек пођу, не би л' Данајцима сванула светлост.
И нек ти даде да лепо понесеш оружје у бој,
не би л' те сматрали Тројци за њега и не би л' се рата
- 800 махнули, ахејски не би л' одахнули синови храбри
од ратне гужве, ма од боја одушак био и мален.
Ви сте још чили, и лако ви бисте уморне борце
протерали Троји од лађа и од чадора.“

20.

Враћајући се Ахилеју, Пајрокло сјасава Еурипила

Рече и Патроклу тиме у грудима покрене срце,
те он лађи потомка Еакова брзо потрчи.
А кад стигне веће до лађа Одисеја дивног

јунак Патрокло у трку где збориште, судница беше
и где бозима беше олтаре саградила војска,
син Еуемонов јунак Еурипил у сусрет им дође
810 Дивово чедо стрелом у бедро погођен оштром,
храмаше из боја натраг; с рамена њему и с главе
бисерни тек'о је зној, а из ране његове болне
црна ромињаше крвца, ал' памет му остаде јасна.
Када га смотри, син се Менетијев сажали снажни,
кукати стане и ове проговори крилате речи:
„Авај, јадници ви, старешине данајске мудре,
имасте л' тако далеко од својих и очинске земље
тројанске брзе псине нахранити дебелим месом!
Него ми, Дивова него, Еурипиле јуначе, реци
820 хоће л' грдосији Хектору још одолет' Ахејци,
или ће изгинути сви под ударцем његова копља?“

Трезвени на то Еурипил одговори њему овако:
„Дивова него, Патрокло, Ахејцима спасења нема,
него ће ускоро пасти сви код бродова црних,
јер сви они јунаци што најбољи бејаху досад
погођени леже код лађа и рањени сада
тројанским копљем, а снага тројанска једнако јача.
Него ме избави ти и лађи ме црној одведи
па ми изрежи стрелу из бедра и крвцу из ране
830 топлом ми водом испери и мелеме меке и благе
метни ми што те је, веле, научио Пелејев синак,
а њега научи Хирон, правичнији од свих Кентаура.
Војни наши видари Махаон и Подалириј –
један, мислим, сад у чадору лежи нам рањен,
те му и самоме треба беспрекорна каква видара,
а други на пољу љути бој с Тројанцима бије.“

Њему прозбори на то Менетијев јуначки синак:
„Како се могло то збити? Шта треба, Еурипиле, чинит'?
Идем сада вест да однесем Ахилеју храбром
840 коју ми нареди Нестор Герењанин, ахејски бранич,
али те опет нећу у невољи оставит' твојој.“

Рече, те испод груди пастира народу узме
па га одведе у чадор, а саборац када их смотри,
простре говеђе чапре, и на њих га легне Патрокло,

оштру и љуту му стрелу из бедра изреже и крв
топлом испере водом, а потом рукама натре
корена горког, лека ублажавног, све што утиша
муке, осуши крвцу, те ускоро рана зарасте.

Дванаесто певање БОРБА ОКО БЕДЕМА

1.

Судбина бедема после разорења Троје

Тако је у чадору Менетијев јуначки синак
видао рањенога јунака. А битку су Тројци
и Аргејци били у четама. Али Данајце
неће бранити дуже ни прокоп ни широки бедем
што га одоздо беху за своје начинили лађе
и пред бедемом прокоп – ал' бозима не даше славних
стоволки да би и лађе брзе и многу пљачку
чувао бедем што беше уз пркос бозима вечним
подигнут, па се стога и није одрж'о трајно.

- 10 Докле је живео Хектор и гњеван био Ахилеј
и док стајаше град неразорен Пријама краља,
дотле је остао читав и ахејски велики бедем.
Али кад изгинуше прваци тројански борци,
и већ неки Аргејци, а неки осташе живи,
и кад Пријамов град би разорен десетог лета,
и кад Аргејци у милу отпловише очинску земљу,
тада закључе бози Посидон и с њим Аполон
бедем да сруше, пошто све јаке воде наведу
штоно се с Идских планина одозго у море лију:
20 Рес и Хептапор и Карес и Родиј-река и Греник
затим и дивни Есеп, Симоент и још Скамандар,
где су штитови многи од коже говеђе у прах

пали и шлемови многи и полубогови борци.
Свима рекама Феб Аполон на исту страну
окрене ушћа и ток им за девет наврати дана
бедему, а Див кише беспрекидне пусти, да бедем
брже у море оде. Земљотресац с трозупцем крене
напред, и све из темеља греде и камење с њима
што су подигли с муком Ахејци у валове баци.
30 и све поравни крај Хелеспонта брзо што јури,
обалу пространу сву он песком покрије опет
срушивши бедем и реке у корито наврати натраг
како се у море и пре лепотека слевала вода.

2.

Хекѿор ѿред ѿрокоѿом. Пулидаманиѿов савеѿѿ

Тако су, дакле, после Посидон и с њиме Аполон
хтели да учине. А тад около бедема тврдог
разлегну се граја и борба и гађане греде
стану на кулама пуцат'. Аргејци Дивовим бичем
згнани стисну се те се код пространих уставе лађа,
сви се Хектора бојећ', тог јаког сејача страха.
40 Он се бораше храбро к'о и пре, вихору сличан.
Као када се негде међ' ловцима и ловним псима
находи лав или вепар и својом пркоси снагом,
ловци у ред се збију и од реда направе бедем,
затим на зверку многа из руку бацају копља,
али се смеоно срце у лава ил' вепра не боји
нити се плаши, но сам од храбрости погине своје,
много се окреће он и ловачку напада чету
и куд се правце залети, ту ловачки ред се повуче:
тако је Хектор у гужви соколио другове своје
50 нека прескоче прокоп и подстиц'о. Ал' се ни брзи
коњи не усудише; на самом стојећи крају
они рзати стану, јер прокоп их плашио широк;
није се мог'о ни прескочит' ни прећи изблиза,
јер су се на обе стране надводиле стрмене стене
уздуж прокопа целог, одозго кочевѿи оштри

- беху ту забодени, Ахејци што их високо
један до другог метнуше ту да им заштита буде:
не би коњ са колима брзим ушао лако,
а и пешадији падаше на ум не би ли могла.
- 60 Тада Пулидамант приђе и рече Хектору смелом:
„Хекторе и други тројски и помоћнички вође,
лудост је брзе коње кроз овај гонити прокоп!
Прелазак врло је тежак, јер над њим се шиљасти коци
дижу високо, а крај њих Ахејци сазидаше насип.
Ту возари ни сићи ни с кола се борити не би
никако могли, јер, мислим, ускоћа би донела пораз.
Хоће л’ душмане погубити сасвим јаде им снујућ’
вишњи муњобија Див, а Тројцима у помоћ доћи,
ја бих заиста хтео да то се догоди одмах,
- 70 овде без славе да згину Ахејци далеко од Арга!
Ако л’ се окрену они и од лађа наше војнике
одбију натраг, те ми у ископан доспемо прокоп,
не мислим да ће се тада и гласник вратити од нас
кад нас Ахејци стану у Троју гонити натраг.
А сад, к’о ја што кажем, сви учините ово:
нека уздодрже наше пред шанцем коње придрже,
а ми у оружју борци сви за Хектором дивним
четимице пођимо, Ахејци нас неће задржат’,
ако су намештене већ замке на њихову пропаст.“

3.

Тројанци сасијављају њеи навалних одреда

- 80 Рече, и тај се предлог спасоносан Хектору свиди;
хитро из кола он у оружју на земљу сиђе,
али ни други Тројци у колих не остану дуже,
него сви на земљу скоче, кад смотре Хектора дивног,
сваки нареди борац возару своме да онде
коње како треба пред шанцем држе у реду;
сами се поделе тада и сви се поставе у ред.
У пет одреда стану и крену за вођама својим.
Које Хектор, а које Пулидамант храбри поведе,

тих је највише било и најбољи беху и врло
90 жуђаху бедем да сруше и код лађа битку да бију,
а к'о трећи крене Кебрион, а код лађа другог
Хектор остави борца а слабијег него Кебрион.
А друге Парид поведе, Алкатој и с њиме Агенор;
треће Хелен поведе и Дејфоб подобан богу,
два Пријамова сина, а трећи Асије беше,
Асије, Хиртаков син, из Аризбе ватрени, силни
његу су донели коњи од реке од Селеента;
четврти вођаше одред Енеја, синак Анхисов
храбри, а с њим беху Антенору оба два сина
100 Акамант, брат му Архелок, за сваку способан битку;
савезницима славним Сарпедон бејаше вођа
са собом Глаука што узе и смеоног Астеропеја,
јер су њему зацело од свију најбољи били
иза самога његу, а он је био изнад свих.
Кад су са штитима чврстим већ једни се до других
збили,
крону на Данајце смело, а нису мислили јоште
да ће одолети они, но код црних изгинут' лађа.

4.

*Асије ꙗкоушава да ꙗрогре у ахејски ꙗабор
на левој сѣрани*

Тада Тројанци и савезници славни далеко
послушају савет незазорног Пулидаманта,
110 само Асије, вођа јунака, Хиртаков синак,
није хтео возара ни коње да остави онде,
него се приближи с њима до брзих бродова лудак,
није му суђено било од страшних да Кера се спасе
те се, колима својим и коњима дичећ' се, врати
натраг од лађа црних ветровитом Илију граду:
јер непоменица судба већ даде пре Идоменеј,
поносног Деукалиона син, да копљем га смакне.
Од лађа на лево он похити куд се Ахејци
враћаху с коњима својим и с колима бојним у табор.
120 Туда потеря кола и коње, ал' не нађе крилна

врата прислоњена нит' велике засунке нађе,
него су борци врата отворили, не би ли друга
кога, кад бежао буде из битке, међ' лађе спасли.
Онамо управи коње, а за њим други јунаци
с великом виком пођу, јер сматраху да им Ахејци
неће одолети моћи, но код црних изгинут' лађа –
луде, ал' нађу код врата два јунака првака,
јуначке синове копљу веома вичних Лапита.
Једно беше Полипет, Пиритојев јаки потомак,
130 друго беше Леонтеј, људомори Ареју сличан.
Они обојица онде пред високим стајаху вратма
к'о два планинска дуба што врхове држе високо
и што се у све дане одупиру ветру и дажду,
пустише корен дубоко и тим се утврдише трајно:
тако су чекали они у своју се уздајућ' снагу
и руке, Асије вељи док стигне, и не хтеше побећ'.

Они подигну штите од суве говеђе чапре
и с виком великом стану приступати бедему чврстом
око Асија краља, Јамена, Ореста, Тоона,
140 око Асију сина Адаманта и Еномаја.
А два Лапита она Ахејце с назувком лепим
подстицаху унутра на борбу за одбрану лађа.
Али кад приметете већ Тројанце где бедему трче,
и у данајској војсци кад настану граја и трка,
она двојица тада у борбу јурну пред врата,
подобни веprima дивљим што чекају негде у гори
ловце што подижу хајку и покрећу гомилу паса;
вепри попреко скачу и дрвеће крше куд прођу,
оно се с корењем руши, а они шклоцају зубма,
150 док их не рани когод и живот не узме из њих:
тако је блистава мед на њиховим шклоцала грудма
кад су их гађали спреда, а храбро су оба се тукли,
јер су се у војску озго и у снагу уздали своју.
Остали с високих кула Ахејци камење стану
бацати, бранећи себе и чадорје чувајућ' своје
и брзопловке лађе. К'о дување помамна ветра
кад облачине мрачне разагна и стане да сипа
по хранодавци земљи пахуљице снежане густе:

- 160 тако Ахејцима тада и Тројцима стреле из руку
падаху, шлемови њини зазвекћу када се на њих
проспе камење силно, заклепећу штитови с квргом.
Тада закука па се у бокове удари своје
Асије, Хиртаков син, и зловољан прозбори ово:
„И ти, о Диве оче, зацело лагати волиш!
Нисам веров’о ја да ће икада ахејски борци
сили одолети нашој и нашим рукама чврстим.
Као што пчеле ил’ зоље што гипко прегибљу тело,
граде домове себи крај каква гредовита пута,
дом свој шупљи неће да оставе, него и ловце
170 оне дочекују смело, за своју се дечицу бију:
тако ни они од врата не беже; мада су два тек,
док нам не узму живот у борби ил’ не падну сами.“
Рече, ал’ ни тим збором не гану Дивова срца,
јер он у срцу шћаше да победу Хектору даде.
Други су битку били јунаци код других врата.
Али мени је мучно к’о бог да приповедам све то,
јер око каменог зида свуд плану огњена битка.
Али Аргејци, мада и жалосни, брањаху лађе
силом. А богови сви се у души растуже својој
180 који су данајској војсци у борби помагали онде.
Заметну рат и жестоку борбу оба Лапита.
Тада снажни син Пиритојев јунак Полипет
погоди Дамаса копљем у кацигу с образом медним,
кацига не могне медна одолети копљу, но сасвим
медно пролете њему оштрице и лубању проби,
сав се окрвави мозак, у нападу тако га уби.
190 Потом Полипет Пилону и Ормену оружје свуче.
Арејев изданак јунак Леонтеј Антимаху сина
борца Хипомаха копљем у појас погоди онде.
Потом он оштри мач из ножница тада извуче
и њим, јурнув кроз гужву, Антифата удари првог
из близине, и он налеђашке на земљу падне.
Затим Менона, Јамена и с њим јоште Ореста
једног за другим на хранодавку обори земљу.

5.

*Неповољно знамење. Пулидамантџова ојџомена
и Хектџоров одџовор*

- Док су оружје сјајно са мртвих свлачили они,
дотле за Пулидамантом и Хектором иђаху момци
којих највише беше и најбољи беху и сви
желеше пробити насип и огњем запалити лађе.
Они се поред шанца зауставе и замисле онде.
- 200 Јер кад хтедоше шанац да пређу, долети им птица
орао из висина и налево остави војску,
к'о крв црвену змију у канцама ношаше грдну,
још се праћала жива и још се умела борит',
јер се савила натраг и орла што ју је држ'о
у груди уз врат угризе, те ор'о је на земљу баци
боллом жестоких мучен, и она падне сред војске;
потом закликће он и ветром у ваздух одлети.
Обузме страх Тројанце кад блиставу опазе змију,
знак егидоносца Дива, у средини њихној где лежи.
- 210 Тада Хектору смелом Пулидамант приђе и рече:
„Хекторе, свагда ме ти, у већу кад паметно зборим,
некако волиш да кориш, јер није, разуме се, право
да ја човек из пука другачије мислим у већу
и у боју, но треба твој да порасте углед.
Али сад ћу ти рећи што мени се најбоље чини.
Немојмо ићи да се за данајске бијемо лађе;
бојим се какав ће крај бити свему ако баш ова
Тројцима долете птица кад већ зајеле прећи,
орао из висина и налево остави војску,
- 220 к'о крв црвену змију у канцама носећи грдну,
живу, ал' одмах је пусти, још пре но врати се гнезду;
није стиг'о да змију донесе птићима својим.
Тако се ни ми, ако Ахејцима врата и бедем
срушимо великом силом, те узмакну нама Ахејци,
нећемо од лађа истим у реду повратити путем,
јер ће остати многи Тројанци, које ће међу
љутом погубит' Ахејци за своје се бијући лађе.
Тако би неки врач одговорио, који у души

- знамења толкује добро и коме верује народ.“
- 230 Мрко погледав њега сјајношлеми прозбори Хектор:
„Није ми драго то што ти, Пулидаманте, збориш!
Ти се нечему умеш да довијеш од тог и бољем.
Ако л' си заиста то у пуној озбиљности каз'о,
онда су разум теби разорили богови сами,
када ми кажеш с ума да сметнем муњобије Дива
савет, кад ми је намигн'о сам и обећ'о мени;
а ти ми кажеш да треба широкриле слушати птице,
али ја се на њих не обзирем, не хајем за њих
да ли на десну лете на страну зори и сунцу
240 или на леву страну ка тами западној лете.
Него се поруци сви ми покоримо великог Дива,
штоно смртнима свима и бесмртним бозима влада.
Само једна је најбоља птица: завичај бранит'!
Зашто је тебе страх од рата и крешева љутог?
Ако код аргејских лађа и паднемо остали сви ми,
опет никаква теби опасност не прети ратна,
јер ти недостаје срце душману да храбро одолиш!
Ако ти битку оставиш сам и другога кога
одвратиш речима својим од борбе, тад моје
250 одмах ће тебе копље пробости, изгубићеш главу!“

6.

Хекторов напад на бедем и оба Ајанџа

- Рече Хектор и борце поведе, а остали за њим
крену с великом грајом, а муњобија Диве
с Идских планина крене олују и вихоре, они
лађама погнају ветар, а борцима ахејским Диве
памет помете, а Тројце и Хектора обдари славом.
Уздајућ' се у божје у знаке и властиту снагу
покушају велик да ахејски проломе бедем.
Рушити подлоге с кула и претпрсја стану обарат',
полугом високе стубе изривати што их Ахејци
260 у земљу забише спреда да кулама заштита буду;
те су избијали стубе и сматраху ахејски бедем

да ће разбит', ал' са свог Аргејци се не макну места,
него претпрсја својим окруживши штитима кожным
узму душмане гађати с њих кад иђаху под зид.

Али Ајанта оба по кулама храбраху војску,
трчећи на сваку страну Ахејце да подстакну на бој;
овог су љубазним речима соколили, ономе оштрим
претили кога би нашли да борбе клони се сасвим:
„Драги, ко је врстан Аргејац, и ко је средњи,
270 и ко је лошији, јер сви једнаки нису јунаци
међу собом у боју – сад један је посао за све,
и сви сами то знате: нек нико се од вас
не враћа лађи кад чује где наговарач га зове,
него удрите напред и један нек подстиче другог,
не би ли како олимписки Див муњобија дао
срећно одбити напад и душмане погнати у град!“

Тако су викали они и храбрили на бој Ахејце.
Као кад падати стану пахуљице снежане густе
у зимски дан кад мудри се подигне Диве да људма
280 снегом покрива земљу, и своје показује стреле,
ветрове све утиша и једнако засипа снегом
док не замота вршке и главице горама свима,
поља лотоса пуна и обилне радове људске,
снег је покрио жале и заливе пенастог мора,
али овде га вода одбацује пљускањем својим;
све се остало бели кад међавом удари Диве:
тако је с обадве стране полетало камење густо
једно на Тројце, а друго од ових на данајске борце;
једни гађаху друге; над насипом настане праска.

7.

*Подсїакнуїї Дивом, Сарїедон се сїрема за найаг.
Разгѡвор с Глауком*

290 Не би још Тројци ни с њима блистави Хектор
бедему пробили врата ни паланге јаке на њима,
мудри да не диже Див Сарпедона сина да јурне
на Аргејце к'о лава на говеда витих рогова.

Штит је пред собом држ'о што једнако покрива свуда
красан, с наслага шест, од меди, а ковач је њега
сков'о ваљано те многе унутра ушио коже,
около обода њему нанизао злаћане клинце;
њега пред собом држећ' и машући копљима двама
крене Сарпедон к'о планински лав, што давно се није
300 најео мяса, а срце већ његово гони га смело
да, за овцама идућ', и у дом затворен дође;
ако ли код њих и нађе унутра чобане људе,
штоно чувају стадо са псима и копљима својим,
опет не жели од тора да бежи да покуш'о не би,
него ил' ускочи у тор и овцу уграби или
копљем из окретне руке пастири га обране први:
тако боголиког тада Сарпедона срце повуче
да он скочи на бедем и претпрсја њему да сломи.
Одмах Глауку проговори тад, Хиполоха сину:
310 „Глауче, зашто нас два у Ликији највише од свих
часте столицом, месом и купама пунима вина,
те нас обојицу сви к'о богове гледају онде?
Поред обале Ксанта ми велику имамо земљу
лепу и воћњак и њиве што пшеницом роде.
Стога мед Ликијцима у редове хитајмо прве,
храбро станимо с њима и у љуту кренимо борбу,
нека Ликијац који у јаком оклопу рекне:
'Заиста ликијском земљом с веома великом славом
владају краљеви наши и дебеле залажу овце
320 и пију избрано вино и медно, ал' је и снага
њихова дивна у борбу кад иду к'о Ликијци први!'
Кад бисмо нас два рату, о драги, уклонит' се могли
овом и јоште живет' непрестано вечито млади,
не бих се ни сам међу ртницима борио овде,
нити бих тебе слао у борбу што слави јунаке,
ал' кад се злих судбина око нас хиљаде врзу,
којима смртник ни побећ' ни спасти се не може од њих,
кренимо другоме славу да стечемо или ко нама!“
Рече, а не опре се Глаук но послуша њега,
330 и крену заједно многе поведавши ликијске чете.

8.

*Менестеј у ојасности од Сарпедона и Глаука,
зове Ајантиа у помоћ*

Смотри их син Петеојев Менестеј и згрози се од њих.
јер су, носећи пропаст, запутили његовој кули:
одмах се озре на бедем на ахејски не би ли кога
углед'о вођа да му у невољи другове брани;
Ајанта примети оба, два борбе ненасита борца,
гдено стоје и Теукра што тада баш оставив чадор
близу стаде. Ал' није довикнути никако мог'о;
толики урнебес беше – до неба је стизала хука –
док су били у штите, коњогриве шлеме и врата
340 јер су запрта била сва, а Тројци у реду
кушаху силом их сломит' и најзад ући у табор.
Хитро гласника Тоота Менестеј Ајанту пошље:
„Хитај, Тооте дивни, и Ајанта брзо позови,
или, још боље, оба, јер то би најбоље било,
овде свакога часа пропастина прека нам прети:
јер су ликијски вођи овако навалили на нас
који су вични силно јуришат' у борбама љутим;
ако ли су се и онде разавиле муке и борбе,
бар нека јуначки син Теламонов дохита Ајант
350 и с њим нека крене и Теукар, одлични стрелац.“

Рече, и гласник, речи кад чује му, послуша њега
те он прегне и брзо потрчи уз ахејски бедем,
приђе Ајантима и одмах проговори њима:
„Ајанта два, ви Аргејцем медорухим вође,
моли вас драги син Петеоја, Дивове неге,
један да онамо крене и помогне мало у борби
или, још боље, оба, јер то би најбоље било,
онде свакога часа пропастина прека им прети:
јер су ликијски вођи онако навалили на њих,
360 који су вични силно јуришат' у борбама љутим.“

Тако рече и Теламоновић послуша Ајант
те Ојлејеву сину проговори крилате речи:
„Ајанте, остајте ту, ти и јунак Ликомед,
стојте и подстичите Данајце да храбро се боре,

а ја одлазим њима да напоре пригледам ратне,
па ћу се вратити амо чим онима помогнем добро.“
370 Тако рече и оде син Теламонов Ајант,
а с њим и Теукар, брат му по оцу, заједно крене,
с њима и Пандион лук што савијени ношаше Теукров.
А кад већ стигну кули Менестеја, јуначког борца,
бедему с оне стране, ту онима у помоћ дођу;
подобни мрачној олуји на претпрсја стану се веће
пети јаке и мудре старешине ликијске војске;
одмах у борбу јурну изблиза, заори се хука.

9.

Борба Ликијанаца за Менестејеву кулу

Ајант први, син Теламонов, погуби онде
Сарпедонова друга, храброг јунака Епикла,
380 пошто га каменом удри оштрљатим, који је велик
бедему с оне стране крај претпрсја леж'о одозго.
Не би га лако човек обема рукама држ'о,
ма у снази још био, смртници какви су данас,
а он га подиже горе. А шлем са четир' браника
преби и кости му сломи у глави, те ронцу
подобан онај падне са куле, и остави дух му
кости; а Теукар Глаука, Хиполоху храброга сина,
погоди стрелом кад се на високи пењао бедем,
голу смотрив му руку, те њега од борбе задржи.
390 Потајно скочи Глаук са бедема да га Ахејац
рањена не смотри који, да гласно се не дичи над њим.
А Сарпедон се врло ражалости кад отиде Глаук,
одмах како га смотри, ал' борбе не сметне с ума,
него он Тестору сина Алкмаона погоди копљем,
себи копље повуче, и главачке падне Алкмаон
срушивши се под копљем, на њему зазвекеше медно
оружје сјајно; јаким Сарпедон рукама зграби
претпрсје и повуче, и оно стубоком се свали;
оста без одбране бедем и многим направи пролаз.
400 Заједно Ајант и Теукар Сарпедона сусретну –
Теукар

стрелом га згоди у ремен од штита, борца што чува
и што се блиста на грудма, ал' Див од својега сина
уклони смрт, да не би код лађа погин'о онде;
прискочи Ајант и штит му прободе, али му копље
наскроз не прође, тек оног у бесном нападу одби.
Мало од претпрсја он се повуче, али још није
узмак'о сасвим, јер срце се надаше: славу ће стећи.
Затим се осврне и Ликијцима кликне божанским:
„Зашто сте, Ликијци, сада у нападу клонули храбром?
410 Заиста тешко је мени, ма колико био ја храбар,
сам да провалим насип и лађама отворим пролаз,
него пођите за мном, јер боље кад више их ради!“

Рече, и задршћу они од вике старешине свога,
јаче се збију до старешине саветодавца,
а с друге стране Аргејци појачају фаланге своје
насипу с оне стране. Ал' пос'о се учини велик:
нити су данајски насип проломити Ликијци могли
јаки и тако пролаз припремити лађама црним,
нити су копљаници Данајци Ликијце могли
420 одбит' од лађа натраг кад близу му стигоше веће.
Као што се човека два због раздела гложити стану,
мере у рукама држећ', на ортачкој ораћој земљи,
на малом простору они за једнак се препиру део:
тако су њих браници раздвајали; преко браника
једни другим на грудма раскидају говеђе штите,
лепо округле штите и лаке штитове мале.
Многе је немила мед по њихној рањавала кожи
кад се у боју беху осврнули, те су им леђа
остала гола, а многим и кроз штит она је прошла.

10.

Хектор каменом њробија враиџа

430 Свугде се већ браници и куле с обадве стране
јуначком облију крвљу, и ахејском крвљу и тројском.
Али ни тако Тројанци не могоше одбит' Ахејце.
Као што честита преља за надницу мерила држи,
узима потег и вуну на обе потеже стране

- једнако мерећ' да бедну за дечицу заради плату:
тако је једнако битка и борба трептала њихна,
докле не даде Див обилнију Хектору славу,
Пријама сину, што први на бедем на ахејски скочи
и Тројанцима кликне, далеко клик му се чуо:
- 440 „Устајте, ви коњоморе Тројци, и разбијте бедем
аргејски, огњем што се разгорео запалите лађе!“
- Тако их бадрио он, а они су ушима чули,
и сви заједно јурну на бедем. Потом се стану
кулама пети на подлоге са копљима оштрим у руци.
Хектор пограби камен са земље што је пред вратих
стај'о, одоздо крупан, а оштар био одозго;
њега ни два човека из народа не би са земље
лако могла да дигну и да га на кола баце
какви су људи данас, а Хектор га подиже и сам,
- 450 јер га је лукавца Крона син учинио лаким.
Као што чобанин вуну од овна односи лако
једном је држећи руком, тек мало тишти га терет:
тако је Хектор камен до вратних носио крила,
штоно двокрилна врата, висока, склопљена складно
затварала су чврсто – изнутра полуге беху
једна крај друге две, а један их завртак држ'о.
Хектор приступи близу и добро у раскорак стане,
слаб да му не буде хитац, и камен у средину баци,
шарке разбије обе, а камен падне тежином,
- 460 врата зашкрипе, а нису одолети полуге могле,
те се крила од врата амо и тамо разлете
пошто их удари камен. Унутра блистави Хектор
брзој подобан ноћи утрчи, блисташе страшна
мед на њему што је на своје навук'о тело,
два је држао копља у руци. У скоку га не би
задрж'о нико до бога; к'о огањ му гораху очи.
У гужви он се озре и својим Тројанцима кликне
нека се пењу на бедем, и они, послушни њему,
једни се одмах попну на бедем, а други кроз сама
- 470 јака навале врата. А Данајци нагну да беже
пространим лађама својим, и силан урнебес наста.

Тринаесто певање БИТКА КОД ЛАЂА

1.

*Див је одвратио поглед од бојиница, а Посидон
долази у помоћ Ахејцима*

Када Хектора Див и Тројце доведе до лађа,
он у непрекидној муци и беди остави борце,
а сам блиставе очи он обрне натраг и стане
мотрити крај, у којем коњодржни Трачани живе,
Мишани, борци изблиза, и поносни још Хипемолзи,
сви млекопије, и још Абији праведни врло;
а на Троју више не окрене очију сјајних
јер се над'о да неће ни један бесмртник доћи
и Тројанцима или Данајцима тада помоћи.

10 Није немарно бдео бог земљотресац моћни;
јер он, чудећ' се битки и борби, сеђаше тада
на највишем врхунцу шумовитог трачкога Сама;
цела се отуда Идска планина могла да види,
видео се и Пријамов град и ахејске лађе.
Из мора изрони он и онде се посади жалећ'
Ахејце јер их бију Тројанци, а гњеван на Дива.
Одмах се спусти оданде с неприступног планинског
врха

кораком брзим, и горе високо се тресле и шума
све под стопама божјим Посидона кад је корач'о.
20 Трипут коракне ногом и четвртом стигне до циља,

у град Егу, где двор му у морској лежи дубини
слава, и златан, и блистав, и саздан да вечито траје.
Онамо стигавши он медоноге упрегне коње,
брзе к'о ветар, грива на врату беше им златна;
потом се у злато он обуче и прихвати блистав
бич од злата исплетен и на кола попне се своја.
Погна уз таласе коње, и весело стану се под њим
играт' животиње морске, познајућ' свога владара,
30 све се од радости море расклопило, коњи су брзо
летели, није се медна осовина сквасила нигде,
коњи лакоскоки њега доведу до ахејских лађа.
Има некаква дубока у заливу пространа спиља
између Имбрових стена и Тенеда, управ у среди;
онде земљотресац бог Посидон устави коње,
испегне од кола њих и даде им бесмртне хране
нека једу, на ноге им стави нераскидна златна
и непреломљива пута да чекају свога владара
докле се врати – а он у ахејски запути табор.

2.

Посидон храбри оба Ајантиа

Подобни огњу или олуји Тројанци у скупу
40 иђаху помамни удиљ за Хектором, Пријаму сином,
с виком и бесном хуком у нади бродове да ће
ахејске добит' и све јунаке побити код њих.
Али земљодржац бог Посидон земљотресац стане
бадрит' Аргејце чим из дубоког изрони мора,
подобан Калханту стасом и неуморнијем гласом.
Најпре Ајанте кликне, што сами већ жуђаху боја:
„Ајанти, вас ћете два Ахејце из невоље спасти
мислећ' на јуначку борбу, а не на бежање грозно.
Иначе ја се не бојим неприступних тројанских руку
50 ако је бедем јаки и прешла ахејска војска,
јер ће одолети свима Ахејци с назувком лепим.
Само се бојим веома да овде нас не стигну јади
где бесомучник води јунаке, подобни огњу

Хектор, штоно се дичи да син је силноме Диву.
Али вам неки је бог задахнуо душу да овде
оба станете храбро и остале бадрите борце!
Тако би вас два, ако и напада помамно, њега
од лађа одбили брзих, и ако га подстиче Диве!“

Рече земљотресац бог и палицом обадва удри
60 и обојици срце он испуни великом снагом,
хитра им колена створи и ноге и руке одозго.
Бог се потом к’о соко брзокрили дигне, полети
кад се са стене големе и стрме у просторе вине
да по равници лови и птицу прогони другу:
тако Посидон бог земљотресац оде од оних.
Од њих га најпре Ајант препозна, Ојлејев брзи
син те сину он Теламонову прозбори ово:
„Ајанте, становник неки божански на Олимпској гори
врачу подобан нама наређује борбу код лађа;
70 није то Калхант врач што толкује летове птичје.
јер га по кретању ногу и бедара лако препознах
кад је одлазио, јер бози се познају лако.
Али мене је сада у грудима самога срце
погнало јаче у борбу и крешево одмах да јурнем,
помахнитале ноге одоздо и руке одозго.“

Њему проговори син Теламонов Ајант овако:
„Тако се сада и мени помамиле руке за копљем
страшне, снага се диже, и обе пода мноме ноге
саме ми лете, а и сам са Хектором жељан сам боја,
80 с Пријамовим сином, са борцем незаситним удиљ.“

3.

Посидон бодри Ахејце који су заосијајали

Док су се њих два тада ту разговарали тако,
радујући се снази што у срце бог им је даде,
дотле је бог земљодржац бадрио озад Ахејце,
штоно су мило срце код лађа снажили брзих.
Њима колена свима од напора клонуше тешког,
жалост освајаше душу им сву кад гледаху Тројце

- како велики бедем у четама пређоше веће.
Они су ронили сузе из очију гледајућ' Тројце,
јер се спасењу више не надаху. Али Посидон
- 90 лако ступи међу њих соколећ' јаку им војску.
Најпре Теукру приђе и Лејиту гонећ' их у бој,
борцу Пенелеју, затим Тоанту и Дејпиру с њиме
затим Мериону и Антилоху, вичнима боју,
ове је бадрио он и крилате зборио речи:
„Стид вас нек буде, о момци аргејски! Та ја се уздах
својом да ћете борбом сачувати бродове наше!
Ако ви узмакнете сад од погубне борбе,
дан је свануо кад ће Тројанци савладат' Ахејце!
Авај, велико чудо ја својим очима гледам,
- 100 страшно, никада пређе ја не мишљах да ће се збити
да ће на наше лађе Тројанци напасти, штоно
бежањем личе на срне на страшљиве које у шуми
постају чагаљу плен и вуку и пардалу јоште,
плашљиве кад се разбеже – у њима храбрости нема:
тако не хтеше пређе Тројанци да се за борбу
сретну с ахејском руком и снагом, макар и мало.
Сад се код пространих лађа далеко од града бију
због неваљалства вође и немара бораца свију,
који расрдив се на њ брзопловке неће нам лађе
- 110 више да бране, но дају Тројанци да онде их смичу.
Али ако заиста за све то и носи кривицу
Атрејев син Агамемнон, јуначина силан далеко,
јер је увредио брзог Ахилеја, Пелеју сина,
ипак се не смемо ми повлачит' од љутог боја:
оздравимо брже, у добрих оздравља срце.
Није већ лепо што храброст и снагу смећете с ума,
сви сте први јунаци у војсци! Не бих се прео
ја са човеком што се од јуначке повлачи борбе
јер је бедан и слаб. Ал' од срца љутим се на вас.
- 120 Зло, слабићи, немаром тим учин'ћете веће!
Зато свако нек стид и силно негодовање
у срце метне, јер већ се заподела велика борба.
Хетор се код лађа бије, тај снажни и грлати борац,
већ је разбио врата и јаке сломио резе.“

4.

*Ахејци се врсџају за бој и
Хекџоров наџаг*

Тако соколећи бог земљодржац диже Ахејце,
око Ајанта два се уврстају фаланге јаке,
које не би ни Ареј, да приђе, покудит' мог'о,
не би ни бадривојска Атена, јер су по избор
најбољи борци стали Тројанце и Хектора чекат'
130 копље наслонив на копље и штит поклопивши штитом,
штит се саста са штитом и шлем са шлемом, са борцем
борац; а гривасти шлеми дотакоше заслоне сјајне
кад би се нагнули борци; толико се стиснуше густо.
Ту се укрштаху копља док смеоне витлаху њима
руке; правце наперују сви у жудњи за бојем.

Навале Тројци збијени и пред њима Хекторе дивни
плахо иђаше напред к'о округласт камен са хриди
када га с ивице стене бујица отисне зимска
хридини грдној темељ подлокав непрестаном водом,
140 те он скачући лети, а под њим се дрвеће ломи;
ал' он лети и лети без сметње, док на равницу
не стигне: вишемү нема котрљања, мада је и брз:
тако је претио Хектор за тренут кроз ахејске да ће
секући продрет' шаторе и лађе и пробит' се мору,
ал' кад се намери он на фаланге густе, он стане
пошто се примаче близу. Ал' ахејски синови брзо
мачевима и двосеклим копљима навале наџга
те га одбију даље, и он се повуче задрхтав.
Тада Тројанцима кликне, далеко клик му се чуо:
150 „Тројци, Ликијци и ви Дарданци, борци изблица,
истрајте! Неће дуго одбијати мене Ахејци,
ако се они и јесу к'о бедем збили у врсте,
ал' ће их ускоро, мислим, већ моје растерат' копље,
диже л' ме врховни бог, муж муњобија Херин.“

Тако рече те снагу и срце подстаче сваком.

5.

Поједини бојеви у средини

Дејфоб, Пријамов син, међ' борцима кренуо беше
јунаштва пун са штитом што свугде једнако штити;
лаким је кораком иш'о и ноге штитом покрив'о;
блиставим копљем њега Мерион узме да гађа,
160 згоди, не промаши штита што свугде једнако крије;
штит од бичије коже, ал' оно не продре кроза њ,
него се копљача преби на крају. Далеко од тела
Дејфоб је држао штит, јер се бој'о у души веома
копља Мериона храброг. Ал' овај се јунак у чету
својих другова натраг повуче, љутит веома
зато што изгуби славу и копље што му се преби.
Потом чадорима он и ахејским лађама крене
дуго да копље донесе што у чадору му оста.

Али се бораху други, и бескрајна хука се диже.
170 Теукар, син Теламонов, јунака погуби први
Имбрија; отац му Ментор ергеле имаше коња.
Живљаше он у Педеју пре но су дошли Ахејци,
љуба му Медесикаста, Пријаму ванбрачна ћерка.
Али кад данајске лађе на оба свинуте краја
дођу, у Илиј се врати и сјаше у тројанској војсци;
себи га узме Пријам, к'о своју га волео децу.
Њега син Теламонов под ухо великим копљем
згоди и копље извуче, а Имбриј падне к'о јасен
који на врху планине што са свих види се страна
180 међу подсечен земљи са нежним спушта се лишћем:
тако се сруши, а сјајно од меди оружје звекне.
Теукар помаман њему потрчи да оружје свуче,
али Хектор на њ кад навали избаци копље:
напред погледав Теукар још медном измаче копљу,
али Амфимаха, Актору унука, Ктеату сина
када ступаше у бој, под грудима погоди Хектор,
падне Амфимах, зајечи, и оружје њему зазвечи.
Хектор потрчи да храбром Амфимаху кацигу скине
с главе штоно му складно уз слепе стајаше очи.
190 Али на Хектора кад је навалио избаци копље

Ајант. Ал' се јунаку не покаже кожа, јер цео
беше страховитом међу покривен, те Хектора Ајант
погоди у квргу штита и отисне снажно, те Хектор
остави оба мртваца, и њих одвуку Ахејци.
Потом Амфимаха мртва у ахејски табор понесу
атински вођи дивни Менестеј и Стихије, а два
Ајанта, помамни борци, однесу Имбрија палог.
Као што лава два од паса оштријех зуба
уграбе козу те је кроз шипражје густо понесу,
200 изнад земље је они високо у раљама држе:
Ајанта два под оружјем плењаху тако у вису
Имбрија; њему Ојлејев син због Амфимаха срдит
главу тада одсече од гојеног врата и потом
њима се обрне и њу к'о лопту кроз гомилу хити;
Хектору јуначка глава у прашину пред ноге падне.

6.

Посидон и Идоменеј

Тада се бог Посидон у своме разгневи срцу
што му је погин'о унук Амфимах у кршеву љутом,
те он чадорима потом и ахејским лађама крене
да би Данајце диг'о, а Тројцима сноваше муке.
210 Онде се сретне с њим Идоменеј, копљаник славни
идући од свога друга из кршева штоно се врати
међу погођен оштром у колено где му је прегиб.
Другови њега донесу, видарима остави њега
Идоменеј и крене у чадор, јер он је и даље
желео борбе. Њему земљотресац прозбори јаки
Тоанту подобан гласом, владара Андремона сину,
што је у целом Плеурону и врлетном још Калидону
над Етолцима влад'о, те народ га глед'о к'о бога:
„Кретски владару ти, Идоменеју, где су ти претње
220 којима ахејски синци Тројанцима пређаху оштро?“
Њему Крећана вођ Идоменеј одговори ово:
„Тоанте, није сад крив ни један борац колико
ја разумевам, јер смо сви војевању вични.

Никог ни страх не савлађује нит' се од боја
опасног повлачи ико због тромости, него зацело
свиди се Кронову сину свемогућем тако да буде,
ту без славе да згину Ахејци далеко од Арга.

Него, Тоанте, и пре ти постојан био си борац,

230 ти и другог, чим видиш од борбе да узмиче, бадриш;
стога ни сада нсмој оклеват', но подстичи сваког!“

Њему земљотресац бог Посидон одговори ово:

„Никад се, Идоменеју, не вратио кући из Троје
онај борац, но пси нек овде се играју њиме,
који се овога дана од борбе намерно клони!
Него оружје узми и крени! Хитет' нам треба
не бисмо л', ако смо и два, од помоћи некакве били,
кад се и слабији здруже, и њихово јунаштво вреди,
а нас два смо вични и с добрим се борцима бити!“

Тако одговори бог и крене у вреву натраг.

7.

*Идоменеј и Мерион се састајају и, после дужег разговора,
одлазе на леву страну бојишта*

240 А Идоменеј кад стиже у лепо склопљени чадор,
лепо оружје на се навуче и узевши копља
брзо крене подобан муњи коју Кронион
ухвати руком и њоме завитла с Олимпа сјајног
кад опомиње људе, а зраци јој сјају веома:
тако је мед јунаку у хитњи сјала на грудма.

Тада се с њиме сретне Мерион саборац добар
близу чадора кад је по медено отиш'о копље
да га донесе, и тад Идоменеј проговори снажни:

„Молов сине Мерионе брзи, најмилији друже!

250 Зашто си дошао амо страхоту оставив бојну?
Или си рањен, па те копљано мучи оштрице,
или ми стижеш од кога к'о гласник? Сам ја не желим
у свом чадору да седим, но борбе срце ми тражи.“

На то трезвени њему Мерион проговори ово:

„Идоменеју, краљу Крећана с меденим рухом,

долазим, да л' ти је где у шатору остало копље
да га понесем, јер оно што имах мени се преби
када сам Дејфоба, дрског јунака, погодио у штит.“

Тад Идоменеј, Крећана вођ, одговори ово:

260 „Копља, хоћеш ли једно ил' двадесет, наћи ћеш онде
у мом шатору гдено уз блиставе зидове стоје,
тројанска копља што их с убијених узех јунака,
јер се – мислим – од душмана не борим далеко.
Стога имам копаља и штитова с квргом имадем,
шлемова имам и много још оклопа блиставих, сјајних.“

На то трезвени њему Мерион проговори ово:

„И ја у свом шатору и у лађи црној имадем
много тројанског плена, ал' није ми близу да узмем.
Не мислим ни ја да икад заборавих јунаштво своје,
270 него мед првим стојим у борби што доноси славу
када се год на пољу заподену свађа и битка.
Други ме који Ахејац медорухи не види можда
како се борим, ал' мислим да ти ме познајеш боље!“

Тад Идоменеј, Крећана вођ, одговори ово:

„Познајем јунаштво твоје; шта треба да говориш о том?
Та да се код лађа сви ми у заседу најбољи борци
скупимо, где се најпре разазнаје јуначка храброст,
и где јасно се види ко страшљив ко ли је храбар,
јер се у рђе образ у заседи једнако мења
280 те му његово срце не допушта мирно да седи,
него чучи и седи на нози час овој, час оној,
срце му силно бије у грудима, јер се он плаши
од преке смрти, а све му у устима бобоћу зуби,
али се не мења образ јунаку, нити му срце
сувише дршће, кад се у заседу намести једном,
него жели што брже да јурне у вреву бојну –
ту ти јунаштво не би ни руке покорио нико,
јер да те погоди стрела у борби ил' да те рани,
она ти не би пала у затиљак а ни у леђа,
290 него би те у груди погодила или у трбух,
јер би хитао међу првоборце у њихно друштво.
Ал' не зборимо више стојећи к'о безбрижна деца,
да нам преко мере когод не замери разговор овај,

него у шатор иди и замашно копље избери!“

Рече, и тада Мерион Ареју подобан брзом
из шатора копље од меди узме и јурне
за Идоменејем, срце у борбу веома га вукло.
Какав у борбу хита војскомора Ареј, а Фобос
прати га, његов син, и страшан и неустрашив,
300 који и постојана јунака уплашит' уме;
они из Тракије међу Ефирце у оружју иду
или у храбро племе у флегијско долазе, али
молбе одбацују њихне, тек једнима победу дају;
такви су вођ Мерион и вођ Идоменеј у борбу
ишли, а оружје њихно од блиставе сјало се меди.
Тада Мерион краљу проговори први и рече:
„Деукалионов сине, куд мислиш да кренеш у гужву,
да ли надесно војсци целокупној или по среди
или на леву страну? Јер не мислим да су толико
310 игде за војевање дугокоси слаби Ахејци.“

Тад Идоменеј, Крећана вођ, одговори ово:
„Онде и других има у средини лађе да бране;
то су Ајанта оба и Теукар, највештији стрелац
од свих Ахејаца и вичан борби изблиза.
Ови ће оног већ гонит' ма колико он наваљив'о,
Хектора Пријаму сина, ма био и најбољи борац.
Биће му тешко, ма се за бојем и помамио врло,
њихову снагу савладат' и руке неприступне њихне,
бацити огањ у лађе – у колико Кроновић Див сам
320 не баци горућу зубљу на брзе бродове наше.
Али син Теламонов уступио не би ни једном
борцу, који је смртан и хлебац једе Деметрин,
који се оружјем може погодит' и камењем силним.
Он ни од ломивојске Ахилеја узмак'о не би
кад би се скобили, ал' га победио не би у трку.
Војсци налево хајде овако да видимо брже
да л' ћемо другоме славу донести ил' други ће нама.“

Рече, и тада Мерион Ареју подобан брзом
пође, док не дођу војсци куд онај наредио беше.

8.

*Борба на левој сирани после доласка Идоменеја
и Мериона*

330 Кад Идоменеја смотре Тројанци подобна огњу,
њега и његова друга, у оружју блистава оба,
један другоме викне у војсци и крену на њега.
Обе се сукобе војске где крајње лежаху лађе.
Као кад ветри зазвижде и јака се приближи бура
онда кад највише свуда баш прашина покрива путе,
те облачине густе од прашине ветрови граде:
тако се сударе они у борби, оштром су међу
жудели једни на друге у љутоме крешеву сатру.
Засјаше дугачка копља у битки, у морији људској,
340 што су их држали они и гађали тела; а очи
блештаху њима од сјаја са блиставих шлемова медних,
севаху оклопи нови и глатки и штитови сјајни
када иђаху борци. А мор'о би смеон да буде
ко би с радошћу видео вреву а задрхт'о не би!

9.

Див и Посидон

Различне ћуди два силовита Кронова сина
јуначким борцима тада припремаху жалосне муке:
Див је Тројанцима победу хтео и Хектору храбром
желећ' да прослави брзог Ахилеја – ал' није сасвим
хтео пред илијским градом да уништи ахејску војску,
350 него да Тетиду само и јуначког продичи сина.
А Посидон, тајно изронив из пенастог мора,
стиже Аргејцима те их бадраше; жао му беше
што их надвлађују Тројци; на Дива се љутио много.
Истог су рода оба, додуше, од истога оца,
али старији био је Див и знао је више;
стога Посидон се бој'о да јавно помогне њима;
него је тајно, у лику човека, соколио војску.
Они жестоке борбе и рата што пустише уже,
нераздрешљиво и непрекидљиво, тамо и амо
360 пружаху наизменце, то многима одузе живот.

Идоменеј се одликује

- Тад Идоменеј, бадрећ' Данајце, скочи међ Тројце,
и мада бејаше просед, Тројанце у бежање нагна.
Јер Отрионеја смаче што беше из Кабеса родом,
у рат недавно стиг'о, за ратном идући славом,
прошаше Пријаму ћерку Касандру што најлепша беше
да му се да без дарова, ал' обећа велико дело
да ће Ахејце од Троје преко воље отерат' њихне;
зато је пристао Пријам старина и обрек'о дати,
а он се бораше за њу, јер уздо се у обећање.
- 370 Њега Идоменеј узме да гађа блиставим копљем,
копље хити и њега високо док иђаше згоди;
не поможе му оклоп, оштрице му продре у трбух,
падне и тешко зајечи, а победник радосно кликне:
„О Отрионеју, више од свију те славићу људи,
ако заиста испуниш све што обећа старцу
Пријаму, Дарданову унуку, а он ти ћерку
обрече; све бисмо и ми то извршили теби
и још из Арга теби извели најлепшу ћерку
Атреју сина и удали за те, када би с нама
- 380 ти разорио Илиј у којем се пребива лепо.
Него полази да код моропловки лађи о свадби
уговор склопимо сада, јер даре не дајемо лоше!“
- Рече и за ногу њега кроз крешево љуто повуче
јунак Идоменеј. К'о осветник Асије дође
идућ' пред коњима пешке; низ плећи му брехтаху они,
возар их држаше његов. А он је горео жудњом
да Идоменеја згоди, ал' овај претече и рани
у грло њега под брадом, и наскроз пробије копље.
Сруши се: као кад храст ил' топола на земљу падне
- 390 или оморика вита, дрводеље што је у гори
брадвама оштрим подсеку да грађа за бродове буде,
тако се пружи, легне пред коње и пред кола онај,
лелекне, те му руке у крваву прашину груну.
Од стра возару се разум помете што га је им'о,
те он не смеде коње да окрене натраг од руку

душманских да се склони; Антилох, смеони борац,
по средини га копљем прободе, и од меди његов
оклоп не одбрани њега, оштрице у трбух му проби.
Возар се хропећи сруши из лепо грађених кола;
400 његове коње Антилох, јунака Нестора синак,
одгна из тројанске војске Ахејцима с назувком лепим.

Али се Дејфоб тада веома приближи Идоменеју
Асија жалећ' и копље на њега блиставо баци.
Него погледав напред од копља се меднога спасе
онај, јер покри га штит што свуда га једнако штити,
сведен округло од говеђих кожа и блиставе меди
и још ручице две на њему беху изнутра.
За тај сави се штит, и копље над њим прелети;
мукло зајечи штит кад копље окрзне њега;
410 али из деснице тешке он копље не баци залуд,
него Хипасу сина Хипсенора, људма пастира,
рани у јетру под срцем и уде му разреши одмах.
Дејфоб радосно кликне и силно похвали себе:
„Асије више не лежи неосвећен, него ће, мислим,
када запути у дом Аида, јаког вратара,
радоват се у души што пратњу додадох њему!“

Рече, и љуто Аргејце заболи његова хвала,
а највише храбром Антилоху окрене срце.
Али, иако тужан, он свог не заборави друга,
420 него га стане да брани у трку и штитом га покри.
Потом два драга другара на себе га подигну онде:
Ехијев син Мекистеј и јоште дивни Аластор
пространим лађама њега понесу, а тешко је стењ'о.
Ал' Идоменеј не хте утишати вељу жестину,
него жељаше он ил' којег Тројанца да тамо
огрне црном ил' сам да падне бранећ' Ахејце.
Потом погуби сина Есијету, Дивову негу,
Алкатоја јунака, што зет је био Анхису,
он најстарију кћер му Хиподамију узе за љубу,
430 коју од срца отац и госпођа вољаше мајка
у кући, јер је лепотом превазишла врснице своје,
делима својим и срцем, и стога је узе за жену
најбољи витез штоно у широкој живљаше Троји.

Идоменејевом руком Посидон погуби њега
сјајне му засенив очи и бела му колена веза,
јер нит' се могаше натраг повући, а нити умаћи,
него к'о усправни камен ил' дрво што листа високо
он је непомично стај'о, и копљем га рани сред груди
смеони Идоменеј те његов од меди оклоп
440 разбије, штоно је пређе од њега пропаст одбиј'о,
ал' тада мукло зазвечи, кад копље га пробије сасвим.
Падне и тешко зајечи, а копље се у срце заби;
срце се трзало, и врх копљани дрхташе с њиме.
Најзад жестину копља силовити Ареј утиша,
а Идоменеј кликне и силно похвали себе:
„Дејфобе, може л' то за нас да довољна накнада буде:
тројица пала за једног? Та сам си се дичио сада,
будало! Него мени приступи сада насупрот,
да би дозн'о да с правом се дичим к'о Дивов потомак!
450 Див је Миноја најпре породило, Крети чувара,
Миној је родио сина беспрекорног Деукалиона,
а Деукалион мене, у широкој Крети да владам
људима многим, а сад ме довезле овамо лађе
теби на пропаст и оцу и свима Тројанцима другим!“

11.

Борба за мривоџ Алкаџоја. Енеја и Идоменеј

Тако рече, а Дејфоб у души помисли двоје:
или да се повуче и себи да друга узме
којега храброг Тројанца ил' сам да огледа срећу.
Тако мислећи смисли да ово ће најбоље бити:
да по Енеју крене. У војсци га нађе где стоји
460 задњи, јер једнако беше на Пријама дивнога срдит
што међу борцима њега јунака поштов'о није.
Дејфоб пред њега стане и крилате рекне му речи:
„Енеја, саветниче о тројански, сада ти треба
бранити зетово тело, за родом трпиш ли жалост.
Него кренимо бранит' Алкатоја, штоно је некад
к'о зет малена тебе отхранио у своме дому,
њега копљаник славни Идоменеј погуби сада.“

Тако му рече и срце у грудма му гане – Енеја
на Идоменеја тада потрчи веома сукоба жељан.

470 Ал' Идоменеја страх не освоји као дечака
него стане к'о вепар у гори што у снагу своју
храбро се узда, те негде на самотну простору чека
велику чету ловаца, а сав му се костреши хрбат,
очи му севају огњем, а зубе наоштрава своје,
решен да одбрани себе од паса и од ловаца:
тако почека он, не побегне копљаник славни,
борца Енеју што хиташе у помоћ. Викне другаре,
видећ' Аскалафа, видећ' Афареја, Дејпира с њима,
и Мериона и Антилоха, вешта у борби.

480 Ове је подстиц'о на бој и крилате зборио речи:
„Овамо, друзи, и сама заштићујте мене; веома
ја се брзоногог бојим Енеје што напада на ме,
који је веома снажан у борби да смиче јунаке.
Он је у цветној младости, у својој најјачој снази.
Кад бисмо нас два били вршњаци каква смо срца,
брзо би он мене победио или ја њега!“

Тако рече, а они у души једнаке мисли
ближе око њега стану и наслоне штите на плећа.
С друге пак стране Енеја другарима повикне својим,
490 Парид и Дејфоб то беху и с њима још дивни Агенор,
који су тројанској војсци старешине били, и борци
за њима крену к'о овце што с паше на појило иду
преходник ован кад пође – а пастир се радује томе –
тако се у срцу своме Енеја радов'о много
војску силну кад виде што за њим нагрнула беше.

Око Алкатоја тад се изблиза копљима дугим
стану јунаци да боре; на грудима мед им је страшно
звектала када су једни у гужви гађали друге.
Ареју подобна два јунака, јунаци над свима,
500 један Идоменеј беше, а други Енеја – пред свима
један гледаше другог да немилком меди прободе.
Енеја први на Идоменеја избаци копље,
али он погледа напред и медном се уклони копљу,
завитлано копље Енејино у земљу тада
удари, када залуд из жилаве одлете руке.

А Идоменеј у трбух по среди Еномаја згоди,
те му разби пупак на оклопу, копље му проби
у дроб, а он се сруши у прашину и руком загребе
земљу. Тад Идоменеј дугосено копље извуче
510 из мртваца, ал' није с рамена му оружје лепо
мог'о да узме, јер многе на њега падаху стреле.
Њему не беху више на ногама прегиби лаки,
ни да за својом стрелом полети, а ни да се склони.
Само се на месту он од немиле смрти спасав'о,
већ му ноге из битке не моглоше брзо умаћи.
Док је узмиц'о споро, тад за њим изметне копље
Дејфоб, јер једнако беше на њега љутит веома.
Али га промаши и тад, Аскалафа погоди копљем,
Енијалију сина, и копље му кроз плећи прође;
520 у прах падне Аскалаф и руком земљу загребе.

12.

*Борба око ѿоџинулоѿ Аскалафа.
Мерионово и Анѿилохово јунашѿво*

Али жестоки Ареј што виче громотно јоште
не знаше да му је син у борби погин'о љутој,
него под облаком златним на олимпском сеђаше вису
Дивовом задржан вољом; и остали бесмртни бози
заједно сеђаху ту, од битке их устави Диве.

Око Аскалафа тада јунаци стану се бити;
Дејфоб блистави шлем Аскалафу зграби са главе,
али скочи Мерион на Ареја хитрога налик,
те му у мишицу копље забодe, а цевасти звекне
530 шлем и Дејфобу он из руку на земљу падне.
Али поново скочи Мерион, јастребу сличан,
те он Дејфобу копље из мишице озго извуче,
па се у одред својих другара повуче. А Полит,
рођени Дејфобу брат, по среди ухвати брата
па га из боја љутог изведе, док не стигне брзим
коњима, штоно су озад за битком и бојиштем били,
крај њих уздодржа беше и сјајна стајаху кола.
Они јунака у град одвезу – тешко је стењ'о

- од бола; из ране свеже на руци крв му је текла.
- 540 Али се бораху други, и граја неугасна беше.
Тад на Афареја, сина Калетору, Енеја скочи
грло му копљем прободе, јер њему окренут беше;
глава се на страну нагне, а за њом испадну и штит
и шлем, а очи му облије смрт што затире живот.
Потом Антилох смотри Тоона што баш се окрен'о,
скочи нањага и рани и целу му жилу пресеце,
што му се цела, идућ' уз леђа, до потиљка пружа,
сву му је пререже он, и Тоон наузнак падне
у прах и обе руке другарима испружи драгим.
- 550 Скочи Антилох и стане с рамена му оружје свлачит'
све се обзирајући. А са свих га страна Тројанци
окруже и штит сјајни и широки стану му гађат',
али у нежно тело забости немиле меди
нису могли, јер је Посидон земљотресац сина
чувао Несторова од густе гомиле стрела.
Није без душмана био, но мед њима самима удиљ
он се бораше; копље не беше му мирно, но њиме
једнако витлаше, оно се тресло, а он у души
мишљаше како би кога погодио или га нап'о.
- 560 Али Адамант, Асијев син, у гомили смотри
куда смера Антилох, те њега јурнув изблиза
погоди у штит по среди, ал' отупи рт му на копљу
мрке косе Посидон, не дајући онога смаћи.
Као опрљен колац у штиту Антилоха оста
један део од копља, а други оста на земљи.
Бежећ' од смрти Адамант међ' другове склони се густе.
Али га, док је беж'о, Мерион стигне и копљем
рани га између пупка и стиднога места, где Ареј
најљуће муке зацело јадницима задаје смртним.
- 570 Ту га копље прободе и под њим Адамант се сруши
те се праћати почне к'о јунац кога у гори
чобани ужима свежу и силом преко воље вуку:
тако се рањен мало Адамант праћ'о, не дуго,
док му није ближе Мерион приш'о и копље
из тела извук'о; и мрак по очима оном се разли.

13.

*Продужење појединачних сукоба у
којима се нарочито одликује Менелај*

- Хелен Дејпира мачем изблиза великим трачким
у следе удару очи и шлем му разби на глави,
на земљу он разбијен са главе му падне, и неки
ахејски борац тад је понесе ком пред ноге паде.
- 580 Црна се Дејпиру ноћ на оба разлије ока.
Гласнога борца Атрида Менелаја обузме жалост,
и он претећи пође на борца Хелена оштрим
витлајућ' копљем, а Хелен тад лук свој натегне одмах.
Кад се већ сусретну њих два, један жељаше оштрим
копљем погодит', а други стрелом од својега лука.
Хелен Менелаја усред оклопа погоди тада
у груди стрелом, ал' љута од њега стрела одлети.
К'о што на пространом гумну боб црнокожац лети
или кад лети грашак са широке лопате онде,
- 590 ветар дува и звижди, а вејач узмахује њоме:
тако се горка стрела Менелају, славном јунаку,
силно од оклопа одби и ода њ далеко одлети.
Хелена Атрејев син Менелај гласовити ратник,
у руку згоди, коју на глатком држаше луку.
У лук се кроз руку борцу медено забије копље.
Хелен, од смрти бежећ', међ' другове умакне густе
спустивши руку, а њом је јасеново вукао копље.
Ал' га из руке њему извуче јунак Агенор,
па му је суканом вешто омота овчијом вуном
- 600 од праће, коју људма пастиру држаше возар.
Тада Писандар правце на славног Менелаја крене,
али та зла судбина свршетку вођаше смртном,
да га, Менелају, ти у страшној убијеш битки.
Када се један другом већ близу прикупили беху,
промаши Атрејев син, и на страну оде му копље.
Потом Писандар славног Менелаја погоди у штит,
али копље га није могло да пробије наскроз
јер га широк остави штит, при крају се сломи;
већ је радостан био и над'о се да ће победит'.

610 Мач са сребрним клинцима Атрејев синак повуче
те на Писандра скочи, ал' испод штита Писандар
лепу секиру зграби од блиставе меди са дугим
дршком од маслине глатке; и један на другог јурну.

Тада Писандар обод густогриве кациге одби
горе под гривом самом, ал' њега кад приђе Менелај
над носом згоди у чело, и кости пукну Писандру,
те му кржаве очи у прашину пред ноге падну;
сави се он и падне. Менелај му на груди ногом
стане и оружје свуче и дичећ' се прозбори ово:

620 „Бродове данајских брзих коњика ви ћете ипак
оставит'. Тројци дрски, у страшном несити боју!
Никакве није срамоте ни увреде доста вам било
којом погрдисте мене, ви срамотне псине – ни гњева
тешког не бојећ' се Дива муњобије, гости бранича,
који ће једном вашу разорити стрмену тврђу;
моју вереницу љубу одвезли сте дрско и с њоме
велико однели благо, а она вас угости јоште.

А сад на бродове наше моропловне желите бацит'
погубни огањ и све погубити ахејске борце.

630 Ал' ћете оставит' борбу, ма колико били је жељни!
Оче о Диве, кажу: од тебе мудрији нико,
ни бог ни човек, а све од тебе је настало ово!
Како угађаш ти Тројанцима обесним овим
којим срце је свагда горопадно, не могу никад
свађом ни крвавом битком и покољем себе зајазит'
Човек се једном насити свег, и љубави и сна,
слатке се насити песме и лепе у колу игре;
свако се жели тога у души насладити више
него ли рата, ал' неће Тројанци се наситит' борбе!“

640 Тако рече и с онога крваво оружје скине
те га друзима својим незазорни преда Менелај,
потом се Атрејић међу првоборце умеша опет.
Онде син Пилемена краља на њега скочи,
Харпалион, што је за оцем пошао драгим
у бој под Троју, ал' се у очинску не врати земљу.
Он Атрејеву сину по среди удари тада
штит изблиза, ал' копљем не могне пробит' га сасвим.

- Од смрти бежећ' он међ' другове умакне густе
свуда се осврћући да тела му не дарне когод.
- 650 Али када је беж'о, Мерион у гуз га десни
стрелом меденом рани, а стрела га пробрије наскроз
испод кости те одмах и мехур њему пресеце.
На земљу седне он и у наручју драгих другара
душу пуштати стане на земљи лежећи к'о црв
пружен, а црна је текла крв и квасила земљу.
Око њега се одмах јунаци пафлагонски слете,
у кола метну га те га до Илија светог одвезу
жалосни. Отац је иш'о за њима ронећи сузе,
али замене није за палоба нашао сина.
- 660 За убијеним борцем у души се расрди Парид,
јер му у народу пафлагонском пријатељ бејаше главни,
и у гњеву због њега он медну изметне стрелу.
Беше неки Еухенор, син Полијида гатара,
богат и ваљан, а своју у Коринту им'о је кућу;
лађом је стиг'о, мада за своју знађаше судбу,
јер му је честити старац Полијид говорио често
да ће од болести страшне у своме умрети дому,
или ће га Тројанци код ахејских убити лађа.
Стога се клонио он и тешке ахејске казне
- 670 и још болести љуте, да не би га болела душа.
Њега погоди Парид под чељуст у ухо, и брзо
душа из њега излети, и мрска га покрије тама.

14.

Борба у средини. Хектор не може најрег

- Тако се они онде к'о жарка бијаху ватра.
Хектор, љубимац Дивов, не беше чуо ни знао
његови борци да гину од Аргејаца на левој
од лађа страни – и брзо Ахејци би победу стекли,
јер је земљодржац бог Аргејце подстиц'о тако
на бој те им сам помагао властитом снагом:
него је стај'о куд је кроз врата и кроза зид био
- 680 скочио данајске пробив штитоносне редове густе,

гдено Ајантове и Протесилајеве лађе
на жал пенастог мора повучене беху; изнад њих
беше најниже сазидан зид; ту борци и коњи
најжешћу били су битку. Беоћани на месту томе
беху и Јаони с њима што дуге хаљине вуку,
Локри и с њима Фтијци и блистави јоште Епејци
Хекторов жестоки напад од лађа одбијаху, али
Хектора бесног и дивног не моглоше потиснут' они.
Беху и одабрани Атењани; син Петеојев
690 беше им вођа Менестеј, а с њиме кренуше јоште
Фида, ваљани Бијант и Стихије; вођа Епејцем
Мегет, Филејев син, и Амфион и Дракије беху;
смеони борац Подарке и Медонт вођаху Фтијце.
Медонт беше од иноче син Ојлеју божанском,
а брат Ајанту, ал' од очинске земље далеко
он је у Филаки граду пребив'о, јер маћехи својој
Ериопиди, жени Ојлејевој, погуби брата.
Подарке бејаше син Ификла, Филаку сина:
ти су се били онде пред јуначким борцима фтијским
700 међу Беоћанима и Хектора гнали од лађа.
Ајант, Ојлејев син брзоноги, никад се није
од Теламонова сина Ајанта одвајао више,
него као што на њиви два рудодлака вола
сложно вуку сложени плуг, а подно рогова
обилан цури им зној обојици, оба се они
журе низ бразду, а само их јарам раздваја глатки,
док разоравају разор на њиви: тако су они
стајали здружени онде обојица један до другог.
Ал' Теламонова сина другари су пратили многи,
710 сами одлични борци, и штит му примали они,
када би њему умор и зној савладали уде.
А Локри нису сина Ојлејева пратили храброг,
зато што нису за борбу изблиза имали срца;
нису имали они густогривих шлемова медних
а ни штитова облич и лепих ни јасен-копљета.
Него с уздањем у лук и праћу од овчије вуне
они су пошли под Илиј и таквим оружјем онде

гађали многе Тројанце и фаланге ломили њихне.
Тада се спреда једни у оружју бораху сјајном
720 с Тројцима и са Хектором међу наоружаном.
Други гађаху тајно озади. На борбу Тројанци
нису мислили више, јер стреле их збуниле беху.

Тада би тројански борци од лађа и од чадора
јадно се били повукли ветровитој илијској тврђи,
Хектору смелом да није Пулидамант приш'о и рек'о:
„Хекторе, не могу тебе покренути савети других,
јер ти је првоне бог подарио послове ратне,
зато и памеђу хоћеш да бољи будеш но други,
ал' сам не можеш све у исто постићи време,
730 јер бог је у руке једном подарио послове ратне,
овом је играње дао, а ономе песму и свирку,
једном је у груди Див широковидни ваљатну дао
памет што многим доноси људима снагу и корист,
и још спасење многим; а сваки то најбоље знаде.
А ја ћу казати сада што мени се најбоље чини:
обруч помамне борбе окружује тебе одасвуд.
Али смеони Тројци на бедеме пошто су стали,
једни у оружју борбу напуштају, други се бију,
против многих малина, распрштав се између лађа.

740 Него се ти повуци и амо позови прваке!
Све бисмо могли претрести и одлуку донети мудру,
или да одмах ми на весловите јурнемо лађе,
хтедне ли бог да снагу нам даде – или да лађе
овде оставит' ваља и кренут'. Јер ја се бојим
да ће јучерашњи дуг Ахејци наплатити њима,
јер ненасити борац код бродова једнако чека,
не мислим за њега да ће од борбе уздржат' се икад.“

Рече, и тај се предлог спасоносни Хектору свиде,
и с кола хитро он у оружју на земљу скочи,
750 гласом се обрати њему и крилате прозбори речи:
„Овде, Пулидаманте, прваке на окупу држи,
а ја онамо хитам да другу заметнем битку,
одмах ћу вратит' се амо кад онима упутства дадем.“

15.

Хектор с левога крила борбе позива јунаке у средину

Рече и подобан гори у снегу отуд потрчи;
кличући он је трч'о кроз Тројце и помоћнике.
Потом Пулидаманту, Пантојеву сину јунаку,
одмах полете сви, кад поклич Хекторов чују.
Дејфоба потражи затим и Хелена снажног првака,
Асију сина Адаманта с Асијем, Хиртаку сином,
760 ове потражи међу ртницима, не би л' их наш'о.
Ал' их нерањених ни читавих не нађе више,
него лежаху једни код крајних ахејских лађа
пошто пустише душу од аргејских смакнути руку,
а други погођени и рањени пред бедемом беху.
На левој страни битке сузовите наш'о је брзо
мужа Хелене лепе, Александра подобног богу,
гдено своје соколи другаре и подстиче на бој;
близу приступи њему и ружне проговори речи:
„Несрећни Париде, прва о лепото, женару луди,
770 варавче, где ти је Дејфоб и јаки где ти је Хелен,
Асију син Адамант и Асије, Хиртаку синак,
где ти је Отрионеј? Сад с врха се стрмени Илиј
руши; сада се теби прека приближује пропаст!“

На то Александар њему божански одговори ово:
„Хекторе, срца си таква да невиног рад си окривит',
други пут хтео бих ја од борбе одморит' се једном,
јер ме к'о неборца није слаботињу родила мати!
Откад код бродова ти другаре подстаче на бој,
овде стојимо удиљ и с Данајцем бијемо битку,
780 а другари за које ме питаш пали су веће.
Само је умако Дејфоб и јаки побег'о Хелен,
копљима дугим они обојица рањени беху
у руку, али је пропаст Кронион уклонио од њих.
Сада нас води куд ти наређује срце и душа,
ми ћемо помамно свуда за тобом јурнут', и мислим,
неће нам срца недостат' колико имамо снаге,
а преко снаге се бити ни најбољи не може јунак!“

Тако рече и јунак преокрене братово срце

крену и оду где борбе и покоља највише беше,
790 где незазорни беше Пулидамант, Фалкес, Кебрион,
Палмиј и Ортеј и с њима боголики борац Полифет,
и још Асканиј и Мориј, синови Хипотиону,
из Асканије родне к'о замена они су стигли
у јучерашњу зору, на борбу их подстаче Диве.

16.

*Нов најаг Тројанаца у средини. Ајантиј и Хектор
пређе један другоме*

Они крену к'о бесна олуја и ветрови тешки
што их на земљу нагнао гром егидоноше Дива,
с големом хуком се сруче на пучину, по мору шумном
силни се валови стану да ваљају, па се к'о гребен
накриво пењу час једни, час други, а пена се бели:
800 тако и Тројци час једни час други чврсто збијени
блистави од меди своје за вођама кретаху својим.
Хектор је иш'о пред свима људогуби Ареју сличан,
Пријамов син, са штитом, што свуда једнако штити,
чврсто сложен од кожа и многе на њему меди;
блистав се тресао шлем на челу Хектору дивном.
Идући напред на све на стране је чете преглед'о
да л' ће узмаћи јер се примиц'о заштићен штитом,
ал' није срце у грудма Ахејцима мог'о да збуни.

Крацима стигне Ајант и први га у бој позове:
810 „Несрећниче, ближе приступи! Ми борби невични
нисмо,
него је страшни Дивов бич Ахејце салвад'о!
Твоје срце се нада зацело да ћеш нам лађе
уништит', али су вичне за одбрану и наше руке.
Много ће раније град ваш за боравак удешен лепо
наше руке и узет' и потом њега разорит'.
Теби пак велим: дан је већ близу када ћеш бежећ',
оцу Диву се молит' и бесмртним бозима свима,
бржи ти него соколи да буду лепогриви коњи,
820 да те пољем у град доведу прашину дижућ'!“
Тако рече, и њему са десне пролети са стране

орао птица високо, и закликћу тада Ахејци
радујући се птици, а светли одговори Хектор:
„Ајанте, брбљивче луди, о хвалишо, шта ти то рече?
Еј да сам тако Диву што егиду носи потомак
у све векове, да ме породила госпођа Хера,
и да сам поштован као Атена и бог Аполон,
к’о што ће данашњи дан осванути несрећа тешка
830 смеднеш ли остати копљем, огулиће нежну ти кожу,
па ћеш тројанске псине и многе нахранити птице
салом и месом својим код ахејских лађа убијен.“

Тако рече и борце позове, а с големом виком
они за њим потрче; озади клицаху борци,
а с друге стране Аргејци те јунаштво памтећи своје
стану чекати тројске прваке да стигну, и граја
једних и других стиже у етар до Дивових зрака.

Четрнаесто певање
ХЕРА ОПЧИЊАВА ДИВА

1.

*Несѿор излази из чадора и сасѿаје се с Аѿамемноном,
Одисејем и Диомедом*

Мада је Нестор пио, он добро зачује вику
те он Асклепија сину проговори крилате речи:
„Реци, Махаоне дивни, то како ће све се завршит’?
Поклич све већи се чује код лађа бораца јаких.
Али ти овде седи и румено испијај вино,
докле лепокоса ту Хекамеда не угреје теби
топлу воду и твоје не опере крваве ране,
а ја хитам на место одакле ћу видет’ и знати.“

Рече и прихвати лепи штит у чадору што беше,
10 где га је чувао син му Трасимед, коњомора храбри.
Цео се од меди сјао – а он је носио очев –
убојно прихвати копље са ртом од меди оштре,
стане изван чадора и ужасан угледа призор:
једне Ахејце сметене, а друге озади Тројанци
прогоне храбри, а бедем разривен је ахејски леж’о.
К’о што се зањише море, а таласа тутњава стоји
слутећи вихоре брзе и њихов жестоки фијук,
оно се мути полако и још се не креће никуд,
докле пресудан какав од Дива не стигне ветар:
20 тако се старцу срце предвајало мислећи двоје:
би ли кретао међу Данајце, коњике брзе,

ил' Агамемнону иш'о Атриду, људи пастиру.
Тако мислећи смисли да ово ће најбоље бити:
кренути Атрејићу. Ту једни убијаху друге,
а на телима њиховим мед звекеташе сјајна,
док су се мачевима и двортним копљима били.

- Нестора сусретну тада владари Дивове неге
враћајућ' се од лађа, а мед их ранила беше,
Тидејев син и Одисеј и Атрејев син Агамемнон.
30 Јер су њихове лађе од бојишта биле далеко
сињему мору на жалу; к'о прве најближе мору
лежаху оне, а беше код најдаљих подигнут бедем.
Мада је обала била широка, нису све лађе
могле на њој да стоје, и војсци бејаше тесно.
Стога су као стубе поређали бродове и дуг
цео покрили залив колико је брда око њег.
Стога у жељи да виде и борбу и покличе бојне
опирућ' се на копље сва тројица крену, а срце
тужно им беше у грудма. И старац се састане с њима
40 те он срце у грудма ахејским испуни страхом.

2.

*Разговор између Нестора, Агамемнона, Одисеја
и Диомеда*

- Њему се обрати краљ Агамемнон и прозбори ово:
„Несторе, Нелејев сине, о ахејска велика славо,
зашто оставив рат војскогубни долазиш амо?
Страх ме претњу своју да јаки не испуни Хектор
како је веће међу Тројанцима претио био
да се неће пре од бродова вратит' у Илиј
док не зажеже њих и све нас не погуби борце.
Тако је зборио он, а сад се испуњава све то.
Авај, и остали веће Ахејци с назувком лепим
50 љуте се у срцу на ме, Ахилеј к'о што се љути,
те се борит' не желе при крају бродова црних.“

Њему одговори на то Герењанин атлија Нестор:
„Заиста све се тако догодило; не би чак мог'о
ни сам громовник Див другачије ствари окренут',

јер је већ разорен бедем у који се уздасмо пређе
да је одбрана чврста и лађама нашим и нама.
Они код лађа брзих без престанка мучно се бију;
не би их познао више, ма колико ти их посматр'о,
с које се стране мету Ахејци и збуњени беже,

60 такав је метеж у клању, и хука се до неба диже.
Него промислимо шта даље радити треба,
ако још помаже памет. Ал' кажем: не идимо у бој,
рањени борац није за борбу способан више!“

Њему на то краљ Агамемнон одговори ово:

„Несторе, кад се већ они при крају бродова бију,
кад их ни подигнут бедем заштитио није ни шанац,
што их Данајци с муком сазидаше у срцу мислећ'
да су одбрана чврста и лађама нашим и нама,
тако се морало свидет' свемогућем господу Диву

70 овде без славе да згину Ахејци далеко од Арга.

Знао сам пређе како Данајце заштићује радо,
тако и сада знам да к'о блажени богови други
оне слави, а нама окова снагу и срце.

Него сви учинимо оно што ја ћу вам рећи:

бродове све колико их спреда на обали лежи
све их повуцимо сада и у море тиснимо дивно,
па их сидром над водом учврстимо, докле се света
не спусти ноћ – и можда ће Тројци напустити тада
борбу, и све ћемо друге повући у море лађе.

80 Нема ту карбе од јада кад умакнеш чак и по ноћи,
боље је спасти се од зла у бежању него подлећи!“

Њега погледав мрко Одисеј довитљиви рече:

„Атриде, каква ти реч из ограда измаче зубне?

Када би, бедниче, другом недостојном управљ'о војском,
а да ниси нама старешина, којима Диве

од ране младости даде да љуте трпимо муке
све до старости позне док у њима не падне сваки!
Широких улица Троју зар мислиш тако напустит'
ради које смо јада и невоља имали много?

90 Ћути, да такве речи Ахејац не чује други
које ни један борац кроз уста провук'о не би
који разумом уме да беседи оно што ваља

- и који жезло носи и којег војска толика
слуша, као што ти над моћним Аргејцима владаш!
Твоју сада ти памет одбацујем што си то каз'о
који наређујеш докле још траје рат и бојна вика
покрите у море лађе повући, више веселја
да имаду Тројанци што победу односе веће
а нама несрећа љута да стигне, јер неће Ахејци
100 тада одупрет' се моћи да у море потегну лађе,
него ће освртат' се у страху и борбу напуштат'.
Тада ће твој им савет шкодити, народна главо!“
На то одговори њему јунацима краљ Агамемнон:
„Твој, Одисеју, прекор дубоко ме у срце дирну!
Али никако не тражим ја да ахејски синци
у море покрите лађе преко воље потегну своје.
Нека се јави ко уме да мудрију искаже мис'о,
или младић ил' старац: угодиће мени зацело!“
Тад се међу њима јави Диомед, гласовити борац:
110 „Овде је човек – даље не тражимо – ако сте спремни
послушат' њега и нек се због тога не расрди сваки
што сам летима својим међу вама најмлађи овде;
али се поносим да сам од оца угледна и ја
Тидеја, којег хумка у Теби надгробна крије.
Портеју три се незазорна родила сина, и сви
у Плеурону и Калидону живљаху кршном:
Агрије најпре, па Мелас, и трећи коњаник Енеј,
отац мојега оца, а храброшћу бејаше први.
Енеј је остао онде, а мој се насели отац
120 после тумарања дуга у Аргу, јер тако су хтели
Див и богови други. Адрестову ћерку за жену
узе, имашан имаше дом и довољно њива
штоно рађаху житом, а около воћњаке многе.
Много је им'о оваца; а међу Ахејцима први
копљаник. Чули сте то зацело је л' истина права.
Зато не смете слабим и страшљивим сматрати род мој
и мој одбацити савет кад вама га исказем јавно.
Кренимо у бој, по нужди, и ране мада нас муче!
Онде се морамо сами од битке и стрелица чуват'
130 нико да не би на рану још нову добио рану,

ал' ћемо подстицат' друге и гонит' што својему срцу
годе те се не боре, од боја далеко се држе.“

Рече, а они га чују, и сваки га послуша радо.
Крену, а пред њима први јунацима краљ Агамемнон.

3.

Агамемнона њеши и Ахејце соколи Посигон

То је смотрио добро бог земљотресац славни,
те он за њима крене јунаку подобан стару,
десницу прихвати он Агамемнона, Атреју сина,
гласом се обрати њему и крилате прозбори речи:
140 „Атрејев сине, сад се Ахилеју окрутно срце
радује негде у грудма кад ахејско бежање гледа
и крв, јер заиста душе у њега нимало нема!
Али нек пропадне и бог слепоћом нека га удри!
Блажени богови још се на тебе не љуте сасвим,
него тројанске мудре старешине јоште ће негде
широко поље запрашит', и очима видећеш својим
како у Илиј беже од бродова и од чадора.“

Тако рече и крикне веома и пољем отрчи,
колико уме да девет ил' десет хиљада људи
завиче у ратном часу кад замећу сваћу и борбу,
150 толику гласину силни земљотресац пусти из груди
тада и свакоме тако Ахејцу велику снагу
у срце стави да се у борби непрекидно бори.

4.

Одлука богиње Хере да ојчини Дива и припреме за њо

Обрне поглед на поље златотрона богиња Хера
с врха Олимпске горе и у битки борце што слави
смотри рођеног брата и девера како се жури
знојав, те она у својој души радосна буде,
а на највишем врху планине вреловите Иде
примети Дива где седи, и мрзак јој у срцу буде.
Тад се у души дови кривоока госпођа Хера
160 како би могла занети ум егидоноше Дива.

Ова се њој у души учинила најбоља мис'о:
лепо украсити себе и кренути одмах на Иду,
не би л' зажелио њено да загрли тело и не би л'
њу обљубити хтео, и она освежавним, слатким
очи му облила сном и будно му занела срце.
Она у ложницу пође што син је сазда јој драги
Хефест и чврста јој врата мед вратнице састави некад
потајним клином, да ниједан бог их отворио не би.
У ту одају ступи и блистава затвори врата.

- 170 С љупкога тела најпре амбросијом очисти сваку
мрљу са себе, затим амбросијским намаже себе
блиставим уљем из којег разлив'о се пријатан мирис.
Кад би се оно по дому по Дивову с меденим прагом
разлило, по свем би небу и земљи се ширио мирис.
Њиме лепу кажу кад натаре, онда и косу
удеси, затим сјајне амбросијске курјукe лепе
сама рукама својим на глави бесмртној сплете.
Рухо амбросијско затим обуче што га Атена
углади вешто разне увезавши уметне слике.
- 180 Златним ковчама рухо на грудима она заковча
па се опаше пасом од стотину злаћених реса.
У уши бушене лепо тробисерне минђуше метне
јагоди подобне, из њих милина бескрајна сјаше.
Марамом лепом и сјајном мед богињам' богиња права
покрије главу, и на њој к'о сунце се марама сјала;
лепе сандале потом на беле привеже ноге.
Пошто накитом сваким већ своје украси тело,
из собе изиђе она и кришом од богова других
Афродиту позове и речи јој прозбори ове:

- 190 „Би ли ми молбу, о предраго дете, услишит' хтела,
ил' ћеш је одбит' што си у души срдита на ме
јер ја Данајце борбе заштићујем, а ти Тројанце?“

Њојзи дивова кћи Афродита одговори ово:
„Честита богињо Херо, о ћерко вељега Крона,
шта си наумила збори, а душа ме гони извршит',
ако извршити могу, и ако се може извршит'!“

А њој лукаво тад одговори госпођа Хера:
„Дај ми жудњу и љубав, о ћерко, чиме ти умеш

- богове бесмртне све и смртне људе савладат’.
- 200 Идем да видим земљи многохраној крајеве крајње
и Океана, праизвор наш, и Тетију мајку,
који су дижући мене у дому одгајили добро,
прихватив мене од Реје, муњобија када је Диве
под земљу и под море трепетљиво бацио Крона.
Идем да видим њих и бескрајни раздор да стишам
јер већ одавно неће да леже једно са другим
ни да се љубе, јер гњев на њихну се обори душу.
Када бих срца им речма ја наговорити могла
те их свести на одар да љубав их поново здружи,
210 свагда другарком драгом и достојном мене би звали.“
Афродита њојзи слаткосмеха прозбори опет:
„Није право нит ми пристоји не услишит’ тебе,
јер си жена што лежи у наручју свевишњем Диву!“
Рече и отпаше потом од груди извезен и шарен
трак у којем су њене све ушивене чјни.
У том је траку жудња и љубав, наговор ту је
и прелашћење што памет и мудрим опчињава људма.
Пружи га Хери, започне реч и прозбори ово:
„Ево ти шарени трак тај, у своја метни га недра,
220 све је у њ ушивено; мислим да нећеш се вратит’
а да ти не пође оно за руком што у срцу желиш!“
Рече и тад се насмеје кравоока госпођа Хера
и са осмехом трак у своја сакрије недра.

5.

Хера и Сан

- Тад Афродита, Дивова ћерка, у дом се врати,
Хера пак остави врх планине Олимпа и крене.
Стигне у Пијерску земљу, у области Ематије љупке,
потом се вине на снежне на горе коњика Трака,
на највише висове, ал’ ногама не дирне земљу;
с Атоске горе она у валовно спусти се море,
230 дође затим на Лемно, у град Тоанта божанског.
Ту се нађе са Сном, са братом рођеним Смрти,
стисне му руку, започне реч и прозбори ово:

„Сне, о владару богова свих и колена људских,
ако си слуш’о ме некад, и сада услиши мене!
Ја ћу ти у све дане на томе захвална бити.
Диву успавај очи под његовим већама сјајним
одмах кад крај њега легнем ја у љубави слаткој.
Даћу ти на дар непропадљиву столицу златну,
њу ће за тебе начинит’ син мој шепави Хефест
240 вешто, за ноге још ће и подножје направит’ на њој;
на то ћеш подножје метат’ први софри блиставе ноге.“

На то њој освежавни Сан одговори ово:
„Честита богињо Херо, о ћерко вељега Дива,
сваког другог ја бих од вечних богова лако
мог’о успават’, чак и океанским водама вале
ја бих успав’о, а оне почетак су свега што живи;
али не бих ја хтео приступити Кронову сину
нити бих њега успав’о, сем ако сам би ми рек’о.
Јер већ пређе ме једном твој уразумио налог
250 онога дана кад је Кронионов јуначки синак
тројски разоривши град од Илија пловио даље.
Тада у сан уљуљах ум егидоноше Дива
благо се сливајућ’ на њ, а зло си смислила оном
те на пучини дигла силесију ветрова бесних
и њега одбила потом на Коон насељен добро,
од пријатеља далеко. Ал’ Див кад од’ сна се прене,
богове стане претурат’ по двору, а највише мене
тражише, без трага да ме из етра у море баци,
али ме заштити Ноћ што богове кроти и људе.
260 Њојзи у бежању стигох, и бог, ма колико љутит,
стиша се, бојећ’ се Ноћ да не би ојадио брзу.

А сад наређујеш опет неприкладно дело да почнем!“
На то прозбори њему кравоока госпођа Хера:
„Зашто се, Сне, у души сећаш минулих згода?
Мислиш ли можда Див да муњобија штити Тројанце,
као што заштити некад у гњеву сина Херакла?
Него иди, и једну од Харита дражесних даћу
теби, ожени се њоме и својом је љубом назови,
даћу ти Паситеју, за којом једнако чезнеш.“
270 Рече, и Сан радостан њој одговори ово:

„Дела се Стигом водом страховитом мени закуни,
једном се руком земље хранодавке прихвати сада
а другом блиставог мора, да нам буду сведоци
богови доњи сви што живе околу Крона,
да ћеш ми заиста једну од Харита млађаних дати,
дати ми Паситеју, за којом једнако чезнем.“

Рече, и послуша њега белорука богиња Хера,
те се како јој рече закуне и богове зазва
све што под Тартаром живе, а који се зову Титени.
280 А кад се заклела веће и светом се везала клетвом,
одмах с острва Лемна и Имбра обоје оду
маглом завијени и пут преваљиваху брзо.
Они стигну до Иде вреловите, колевке звери,
дођу до Лекта и ту се од воде одвоје и тад
пођу по суву и шуми под стопом се врхови тресли.
Ту је чекао Сан да га Дивове не смотре очи,
пошто се попе на јелу високо што беше на Иди
највиша јер у етар кроз облаке дизаше гране.
Ту се посади Сан сакривен јеловим грањем
290 звонкој подобан птици у горама штоно се врзе,
халкида зову је бози, а људи је зову киминдис.

6.

Хера и Див

Хера хитро се попне на Гаргар висок врхунац
Идске планине, а смотри је Диве, облака скупљач.
Како је виде, љубав му душу освоји мудру,
као онај дан кад је првом обљубио беше,
када су кришом од оца и мајке легли на одар.
Њојзи приступи Диве, те започне зборит' и рече:
„Куд си наумила, Херо? Шта с Олимпа силазиш амо?
Немаш ни коња ни кола да на њих се попети можеш.“
300 На то лукаво њему одговори госпођа Хера:
„Идем хранодавци земљи да видим области крајње
и Океана, нама почетак, и Тетију мајку,
штоно су мене дижућ' у дому одгајили добро,
журим се да их видим и бескрајни раздор да стишам,

јер већ одавно неће да леже једно са другим
ни да се љубе јер гњев се на њихову обори душу.
Коњи ми стоје под планином вреловитом Идом,
они ће возити мене над морем и возит' над копном.
Ради тога сам сада са Олимпа слетела амо,
310 да се доцније на ме не наљутиш када бих кришом
пошла Океану у двор, владару дубоких вода.“

На то њој одговори Диве, облака скупљач:
„Херо, времена биће и после да онамо кренеш,
а сад хајдемо лећи и љубав уживати слатку,
ниједна богиња још ми ни жена није у грудма
душу освојила тако и по мом се разлила срцу.
Ни онда кад сам за жену Иксиона горети стао,
која мудрога роди Пиритоја бозима равног,
ни кад Данају волех, Акрисија ћерку што лепе
320 имаше глежње и славног веома Персеја роди,
ни кад Фенику ћерку далеко славноме волех,
штоно Миноја роди и Радаманта божанског;
ни кад Семелу волех, ни јоште Алкмену у Теби,
штоно ми роди сина Херакла, смелог јунака,
а Диониса, радост човечју, Семела роди,
ни кад волех Деметру, лепокосу богињу ону,
ни кад слављену Лету, ни саму тебе кад волех,
колико сада те желим, и жудња ме осваја слатка.“

На то лукаво њему одговори госпођа Хера:
330 „Кронов страховити сине, та какву изустич реч то?
Ако се журиш да сада на врху Идске планине
легнеш у љубави са мном, одатле све ће се видет'!
Како би било да који од богова примети вечних
нас где заједно спимо и јави то бозима свима?
Не бих се више ја у твоје повратила дворе
уоставши с одра, јер то срамота била би права.
Али када већ хоћеш и кад ти је у срцу мило,
а ти ложницу имаш – та син ти је сагради мили
Хефест и јака за тебе у довратке сложи јој врата.
340 Онамо кренимо лећи кад жудиш за љубавним одром.“

А њој сабирач облака Див одговори ово:
„Не бој се, Херо, ни човек ни бог нас видети неће,

јер ћу нас таквим ја загрнути облаком златним
да нас кроз њега не би ни Хелије мог'о да види,
који веома оштрим кроза све прогледа оком!“

Рече и Кронов син тад љубу загрли драгу.

Нова под њима трава из свештене избије земље,
росни проникну лотос и шафран и мирисни зумбул
густ и нежан и он од земље их дизаше увис.

350 Обоје легоше ту и облаком лепим и златним
покрију себе, а сјајна из њега капаше роса.

Тако безбедно отац на Гаргарском спаваше врху
љубављу и сном занесен у рукама држећи љубу.

7.

Посидон соколи Ахејце. Врсињање војски за борбу

Ахејским лађама тада отрчи освежавни Санак
желећи јавити глас земљодршцу земљу што тресе.

Ближе до њега стане и крилате прозбори речи:

„Сад Посидоне, можеш Данајце по вољи бранит’,
победу њима подари, ма било само за тренут,
докле Диве још спава, у дубоки сан га уљуљах,

360 Хера очара њега, те с њом се у љубави здружи.“

Рече и опет одлети у славна у људска племена,
али покрене бога још више Данајце да брани.

Међу првоборце одмах Посидон скочи и викне:

„Зар ћемо Хектору опет, Аргејци, Пријама сину,
пустити победу лађе да заузме и славу да стекне?

Тако он говори само и хвали се, јер још Ахилеј
код лађа пространих чека веома у срцу гњеван.

Нећемо сувише жудет’ за њиме ако се други
будемо бадрили ми да једни бранимо друге.

370 А сад нудер, к’о ја што кажем, слушајмо ово:

Највеће, најбоље штите колико их има у војсци
узмимо сада, а главе заштитимо шлемима сјајним,

у руке зграбимо копља колико их најдужих има,
кренимо у бој, а ја ћу на челу вам бити, и тврдим,

неће се опират’ Хектор, ма колико помаман био.

Ко је јуначина смеон, а штит му на рамену мален,

нека га слабијем даде јунаку а већи нек узме!“

Рече, и они га чују и с вољом се покоре њему.
Стану их кнежеви врстат', иако рањени беху;
380 Тидејев син и Одисеј и Атрејев син Агамемнон
иђаху сваком у војсци и оружје мењаху бојно:
јаки добиваше јако, а слабом даваху слабо.
И кад блиставу мед на тело метнуше своје,
крену, а напред бог Посидон земљотресац крене
ужасан оштри мач у десници носећи чврстој,
подобан муњи; не сме ни један се састати борац
с њим у погубном боју, но страх већ уставља борце.
А с друге стране светли Тројанце врсташе Хектор.

8.

Нов судар обеју војски

Тада страховити раздор и борбу заметну онде
390 бог тамнокоси јаки Посидон и блистави Хектор,
један аргејској војсци помажућ', а тројанској други.
Море се заљуља до чадора и аргејских лађа;
и уз громотну вику са војском се сукоби војска.
Таласи морски толико не хуче о брегове бијућ'
када се из мора дигну док Бореја махнито дува,
нити огањ толико у планинској ували прашти
када букне и гори да целу шуму изгори,
тако ни ветар не хуји уз дубове брсната врха,
штоно највише уме у помами својој да хучи
400 колик се тројански глас и ахејски дизао тада
када се уз вику страшну залетела на војску војска.

9.

Ајант и Хектор

Први навали копљем на Ајанта блистави Хектор,
када се њему баш окрен'о, и погоди добро
гдено се ремена два око груди укрштају њему,
један од штита, а други од мача што посребрен беше.
Они му нежну кожу одбранише. Хектор побесни
што му је брзо копље из руке излетело залуд,

и он од смрти бежећ' међ' другове умакне густе.
Ал' док је узмицао, тад Ајант, син Теламонов,
410 удари каменом њега; за подлогу лађама онде
камења лежаше много пред ногама војсци, он дигне
један и Хектора њиме над ободом удари штитним
уз врат, заврти њега к'о чигру, и Хектор се сруши.
Као што дуб од ударца Дивова с корењем пада,
те се из њега диже страховит сумпоров мирис,
губи смеоно срце ко приђе и види изблиза,
јер је ужасан гром кад велики удари Диве:
тако се јуначки Хектор у прашину брзо скотрља.
Копље му падне из руке, а по њему кацига и штит,
420 шарено оружје медно зазвекече на њему тада.
Ахејски синови ближе притеку с радосним кликом,
Хектора хтедну одвући и густа бацати стану
копља, ал' не могне нико пастира народног ранит'
нити погодити, јер га јунаци најбољи беху
онде окружили: Глаук незазорни и још Енеја,
ликијски вођа Сарпедон, Пулидамант, дивни Агенор.
И други борци се стараху за њ, те штитове лепе
обле држаху над њим. Другари га рукама потом
дигну те га из битке изнесу, док не стигну брзим
430 коњима штоно беху озади за битком и гужвом,
крај њих шарена кола и код њих стајаше возар,
потом Хектора у град одвезу, а стењаше тешко.
А кад већ стигну до брода на оној лепотекој води,
Ксанту вировитом што Див га бесмртни роди,
Хектора из кола метну на земљу и онде га водом
полију, и он дахне и очима погледа небу,
седне, а црна му крв се из уста на колена изли,
натраг поново клоне на земљу, и његове очи
црна покрије ноћ, од ударца не дође себи.

10.

Аргејци појшискују Тројание

440 А кад Аргејци смотре да Хектор оставља битку,
навале јаче на Тројце, а сете се бојног весеља.

Најпре скочи Ојлејев син брзоноги Ајант:
Сатнија, Енопу сина, оштрљатим копљем убоде,
Енопу њега роди незазорна изворска нимфа
када је пасао стадо крај реке Сатнионента.
Њега у слабине Ојлејев син миздраклија славни
рани, и Сатниј се сруши, а љуту око њега борбу
завргну тада Тројанци и Данајци. Копљометник њему
стиже к'о осветник јунак Пантојев син, Пулидамант.
450 он Протоенора, сина Арејлику, згоди у десно
раме, и копље убојно њему кроз раме продре,
и он у прашину падне и руком земљу загребе.
А Пулидамант кликне и страшним се похвали гласом:
„Мислим да доцста није јунаку Пантојеву сину
узалуд оштро копље из руке полетело јаке,
већ га је који Аргејац у својој однео кожи,
па ће се, мислим, поштапати идућ' Аиду.“

Рече, и љуто Аргејце заболи његова хвала,
али се највише храбри Ајант син Теламонов
460 ојади, јер Протоенор крај њега сруши се близу,
и он блиставо копље за оним када је беж'о
изметне хитро; тад Пулидамант на страну скочив
од црне смрти се спасе, те копље Архелох понесе,
син Антеноров: јер му наменили богови пропаст.
Ајант га погоди онде, где врат се састаје с главом,
у горњи зглоб и обе пресече вратне му жиле;
Много раније додирну тле и глава и уста
и нос пре но му гњати и уди у прашину клону.
Онда повиче Ајант незазорном Пулидаманту:
470 „Размисли, Пулидаманте, и пуну ми истину реци,
није л' достојан борац тај да у замену падне
Протоенору? Мени к'о простак он се не чини
а ни простачког рода; Антенор коњомора њему
брат је ил' син, по роду је, чини се, веома му близу.“

Рече и добро га позна, а Тројце освоји жалост.
Тада Акамонт копљем Беођана Промаха рани
свога заштићујућ' брата, док за ноге вучаше њега.
Радосно кликне Акамонт и страшним се похвали
гласом:

480 „Аргејски вешти стрелачи, ви што претите вазда,
не тару само Тројанце јад и послови ратни,
него и ви ћете једном подлећи смрти овако:
видите како вам Промах спи ту копљем убијен
мојим, да не би братска крв без одмазде дуго
остала. Тако жели у дворима и други борац
сродника оставит' којег да буде му осветник смрти!“

Рече, и љуто Аргејце заболи његова хвала,
али највише срце Пенелеју храброме гане,
а он нападне на њга, ал' ударцу његова копља
уклони се Акамант, те он Илионеја рани,
490 сина стадовитог Форбанта ког је више од свију
Тројаца Хермија волео, имања много му дао,
а Илионеј беше син јединац у мајке.
Њега згоди Пенелеј под обрву у јаму очну,
зеницу избије њему, те копље кроз око му прође
и на затиљак изби, он рашири руке и падне.
Потом Пенелеј оштри мач потегнувши кроз врат
протисне га, главу одсече, и она са шлемом
на земљу падне, ал' још му у оку убојно копље
беше; Пенелеј његову главу к'о макову дигне,
500 Тројцима покаже је и стане се хвалит' овако:
„Јавите оцу, Тројанци ви, Илионеја дичног
као и његовој мајци, нек у кући наричу за њим!
Та ни Алегенору сина Промаха љуба
неће драгога мужа на повратку поздравит' кад се
ахејски борци од Троје у лађама вратимо кући.“

Рече, и колена свима од страха дрхтати стану,
сваки се обзире куд би од преке умак'о смрти.

Сада ми реците, Мусе, ви житељке олимписких двора,
који Ахејац први тад крваво оружје свуче,
510 пошто је славни земљотресац борбу обрнуо био!
Најпре Ајант, син Теламонов, Хиртија рани,
Гиртију сина, што јаку мисијску вођаше војску;
Фалку оружје свуче Антилох и Мермеру с њиме;
Мориса уби Мерион и с њиме Хипотиона,
Теукар Протоона прободe и Перифета
Атрејић Хиперенора потом у слабине рани,

људма пастира, и мед му дубоко пробије трбух.
Његова душа брзо кроз широку рану излети,
тама се разлије њему по очима. Али јунака
520 Ајант, Ојлејев син брзоноги, највише смаче.
Њему не беше борца ни једног равног да стигне
борце устрашене кад Див их у бежање нагна.

Петнаесто певање
ПОТИСКИВАЊЕ ОД ЛАЋА

1.

*Див се буди и ошћиро њсује Херу ње јој наређује
да му с Олимѡа ѡзове Ириду и Аѡлона*

А кад већ бежећи коље и шанац пређу Тројанци,
и кад данајске руке већ много погубише од њих,
онда код бродова стану и стојећ' задрже се мало
бледи од страха сви и устрашени; и Див се
пробуди тада на Иди од своје златотроне Хере.
Дигне се он и стане те смотри Ахејце и Тројце,
гдено хите Тројанци, и аргејски гдено их борци
гоне сада позади, Посидона мед њима смотри:
на пољу Хектора види где лежи, око њега друзи
10 седе, тешко је дис'о, не беше дошао себи,
бац'о је крв, јер није Ахејац га удрио слабић.
Виде и пожали њега и људи и богова отац,
мрко погледа Херу и ове јој прозбори речи:
„Заиста твоја превара зла, несавладљива Херо,
Хектора дивног одби од борбе и уплаши војску!
Не знам нећеш ли опет уживати плодове прва
несрећног свога коварства, и нећу л' те измлавит'
љуто.

Не знаш ли када те ја високо обесих па ти
за ноге наковња два привезах и руке ти златним
20 и нераскидљивим ужем омотах? Тад си у етру

- висила и у облаку. На високом Олимпу бози
бејаху гњевни, ал' теби приступити па те одрешит'
нису могли, јер којега дохватих, гурнух га с прага,
да се на тле стропошт'о без свести; ал' бол ми непрестан
за Хераклом божанским из душе не мину опет.
Уз Борејину помоћ наведавши вихоре силне,
ти га на море баци трепетљиво с намером злобном
те га напослетку одби на Коон насељен добро.
Ал' ја га отуда спасох и поново њега доведох
30 у коњовити Арг, а много се намучи дотад.
На то те подсећам опет да сваког се прођеш коварства
и да видиш чему и љубав и одар ти служи
кад ми од богова приђе и тиме превари мене.“
Рече, и задршће од стра кравоока госпођа Хера,
она се обрати њему и крилате прозбори речи:
„Земља нек зна то сад и широко небо одозго
и још подземна Стига у понору, највећа што је
и најстрашнија клетва у блажених богова свију,
а и света и глава и одар младих нам дана
40 којим се никада не бих усудила заклетити криво:
по вољи мојој бог земљотресац јаки Посидон
Хектору не гради јаде ни Тројцем, а помаже оним,
него га самога гони и подстиче његово срце,
те се смотрив Ахејце у невољи сажали на њих.
Радије ја бих рекла Посидону нека он крене
онамо куд би наредио ти, тамнооблачни боже!“
Рече, а том се насмеје и људи и богова отац
те он откаже њојзи и крилате прозбори речи:
„Кад би ти по томе хтела, кравоока госпођо Херо,
50 једнаких мисли са мном мед бесмртним бозима седет',
брзо би онда Посидон, ма колико друкчије хтео,
свој окренуо дух по твојем и мојему срцу.
Ако ли заиста све по правој истини збориш,
зађи међу родове божје и овамо зовни
нека ми Ирида дође и славни стрелац Аполон:
она ће кренути доле медорухој ахејској војсци
и владару рећи Посидону нека се прође
рата и нека се врати у палату своју, а потом

Хектора бог ће подстаћи у борбу Фебо Аполон,
60 он ће га јунаштвом опет задахнут', стишат' му боле
штоно га муче сада у души, он ће Ахејце
опет одбити натраг и у страх и бежање нагнат',
те ће у бежању они весловитим лађама стићи
Пелејева сина Ахилеја. Он ће другара
свога послат' Патрокла, ал' овог ће блистави Хектор
копљем пред Илијем смаћи, кад многе младе још борце
смакне Патрокло и дивног Сарпедона, мојега сина.
Али ће, гњеван због њега, Ахилеј Хектора смаћи.
Ја ћу опет отада допуштат' од лађа да удиљ
70 Тројци без прекида беже, док ахејски борци не заузму
стрми Илијски град по лукавом свѣту Атене.
Нећу своју срџбу савладат' нит ћу допустит'
икоји други бог да штити Данајце у борби,
пре него сасвим се жеља Пелејеву испуни сину,
како сам обрeк'о њему и својом намигн'о главом
онога дана кад мени Тетида загрли уде
молећ' да разбиграда Ахилеја обдарим славом!“

2.

*Хера одлази на Олимп, где нађе сакуиљене богове
и шаље Ајолона и Ириду Диву на Игу*

Рече и послуша њега белорука богиња Хера
слети с Идских планина, узлети на широки Олимп.
80 К'о кад се памет вине човеку који је веће
многе прошао земље и мисли у паметној души
„Еј да сам онде ил' онде“ те жели и друго разно:
тако у брзој хитњи прелеташе госпођа Хера.
На стрми стигне Олимп и онде у Дивову двору
бесмртне богове нађе у збору; када је они
примете, дигну се сви и купама поздрављат' стану.
Она остави друге, од Темиде образа лепих
прихвати купу, јер прва у сусрет похита до ње,
гласом се обрати њој и крилате прозбори речи:
90 „Зашто долазиш, Херо? А сва на збуњену личиш!
Муж твој, Кронов син, зацело уплаши тебе.“

Њој одговори на то белорука богиња Хера:
„Темидо богињо, не испитуј ме, знадеш и сама
какво је његово срце у грудма и бесно и тврдо.
Него с бозима почни у двору једнаку гозбу,
и тада ти ћеш чути мед бесмртним бозима свима
каква недела Див навешћује; не кажем да ће
свима се обрадоват' у грудима срце, ни људма
а ни бозима, ако и весело неки се часте!“

100 Тако рече и седне кравоока госпођа Хера;
тад се наљутише бози у Дивову двору, ал' Хера
уснама тек се насмеје, ал' њено над већама мрким
чело се не засјаји, но љутито прозбори свима:
„Луди смо што смо на Дива без размишљања гњевни.
Или зар мислимо још га зауставит' идући нања
или речју ил' делом? По страни седећи ништа
не хаје нити се брине, кад знаде да је зацело
силом и снагом први мед бесмртним бозима свима.
Зато трпите само што свакоме невоље шаље.

110 Сад се Ареју, мислим, догодило зло, јер драги
његов син, од свих му најмилији људи, у борби
паде Аскалаф, што својим јуначина Ареј га зове.“

Рече и бог се Ареј у бокове удари јаке
обе спутивши руке и плачући прозбори ово:
„Немојте замерит' сад ми, о житељи олимпских двора,
кренем ли ахејским лађам' да својега осветим сина,
ма и судба ми била да паднем од Дивове стреле
и да с борцима мртвим у прашини лежим и крви.“

Рече и Дима и Фоба позове коње да прежу,
120 а сам оружје на се веома сјајно навуче.
Тада би други још већи и страшнији гњев и љутина
бесмртне богове снашла од Дива но икада пређе
да се, у страху за богове све, кроз предворје није
дигла Атина са трона на којему сеђаше мирно,
скинула штит с рамена и кацигу оном са главе
и прислонила копље из чврсте му узев га руке.
Ареја стане тад насртача речима грдит':
„Махнита лудо, срљаш у пропаст! Имаш ли уши
њима да слушаш? У тебе ни разума нема ни стида!

- 130 Не чујеш ли што каже белорука богиња Хера,
која нам управо сада од олимпског долете Дива?
Или хоћеш, кад многе и разне премучи муке,
вратит' се потом на Олимп и силом, ма колико тужан,
свима бозима другим припремити невољу грдну?
Јер он ће оставит' одмах Ахејце и храбре Тројанце
па ће доћи да нас по Олимпу прогони целом,
све ће нас млатит' по реду и криве и невине грабећ'.
Зато те светујем сада да срџбу због сина утишаш,
јер је већ многи и снагом и рукама од њега бољи
140 или убијен ил' биће убијен у борби, а тешко
свима је људма сачуват' од смрти потомство и пород.“

Рече и посади потом на столицу Ареја снажног
а Аполона Хера ван Дивова двора позове,
с њоме Ириду зовне што поруке доноси божје,
гласом се обрати њима и крилате прозбори речи:
„Диве вас обоје зове на Иду да дођете брже,
а кад стигнете и кад у лице видите њега,
радите што вам он наређује и што вам тражи.“

3.

*Ирида доноси Посидону Дивову поруку
да остави бојиније*

- Рече им то и у дворницу врати се госпођа Хера,
150 седне на столицу потом, а они одмах полете.
Када дођу до Иде вреловите, колевке звери,
нађу муњобију Дива где седи на Гаргарском врху,
око њега се облак мирисав раширио био.
Када су Диву наблизу збирачу облака пришле,
стану, а он кад их смотри, не беше нимало љутит,
јер су извршиле брзо што каза им драга му љуба.
Ириди најпре он проговори крилатим речма:
„Иридо брзо, хитро отиди и Посидону
господу јави све ово, и гласница не буди лажна.
160 Реци му нека се борбе и рата остане одмах
те мед родове оде божанске ил' у море дивно!

Ако л' се мом наређењу не покори не хајућ' за њга,
нека у срцу свом и у души размисли тада,
да се не усуди, био и моћан, да дочека мене
када му стигнем, јер, мислим, од њега много сам јачи,
још сам старији ја, а ипак му срце не зебе
једнак се градити мени, кад и други преда мном
дршћу.“

Рече, а Ирида брза крилонога послуша Дива,
и са висова Идских под свети одлете Илиј.

- 170 Као кад снег или град из облака падају хладни
што их Бореја рођен у етру гони све даље:
тако у брзој хитњи прелеташе Ирида хитра.
Она приступи близу и рече земљотресцу славном:
„Боже тамнокоси ти земљодржо, стигла сам теби
од егидоноше Дива и носим ти од њега вести:
каже ти да се борбе и рата останеш одмах,
те мед родове одеш божанске ил' у море дивно;
ако ли његове речи не послушаш не хајућ' за њих,
он ти прети: амо ће сам осванути главом
180 па ће се побити с тобом. А каже ти: чувај се руку
његових, јер он, мисли, јачином надмаша тебе,
још је старији он, а ипак ти срце не зебе
једнак се градити њему, кад пред њим и други дршћу.“

- Врло расрдив се славни земљотресац ово јој рече:
„Авај, жестоко изрече то, иако је снажан,
кад ме једнако часна преко воље уставља моје.
Три су нас брата од Крона, што њему их родила Реја,
Дива и мене и, трећег, Аида, што мртвима влада.
Све се на троје разда, и сваки добије владу:
190 када смо бацили коцку, за свагдашње станиште добих
море пеновито ја, а Аид је добио таму,
а Див пространо небо у облацима и етру,
земља је скупна свима и с њоме високи Олимп.
Зато се Дивовој ћуди и нећу покорити, него
у свом он трећем делу нек остане, и ако је снажан.
Рукама својим нек не плаши мене као плашљивца
каква!
Било би боље да он страховитим речима својим

ћеркама и синовима прети штоно их роди;
када он нареди, они и силом ће послушат' њега!“

200 Њему одговори на то крилонога Ирида хитра:
„То ли, дакле, тамнокоси ти земљодржо боже
желиш немило, тврдо решење да Диву однесем?
Или ћеш још се предомислит? У добрих срце је меко,
знаш да Ериније увек на страни старијих стоје!“

 На то њој земљотресац бог Посидон одговори ово:
„Богињо Иридо, баш си те речи паметно рекла!
Добро је заиста и то кад гласник разуме што ваља.
Али страшна ми душу и срце осваја жалост
када он брата њему и влашћу равна и правом
210 усуди се да грди и вређа претњама гњевним.
Али ћу сада њему покорит' се, мада сам љутит.
Друго ћу нешто ти рећи и претњу ти из срца казат':
Ако мени за инат, пленодавци ускос Атени,
Хери и Хермији и још Хефесту господу ускос
врлетни Илиј поштеди и не хтедне разрушит' њега,
а још великом снагом обдарити ахејске борце,
нек зна да ће нас нањга неугасна испунит' срдба!“

 Рече и ахејску војску земљотресац остави тада,
у море зарони потом, зажелеше њега Ахејци.

4.

Див шаље Ајолона да оздрави Хекѿора

220 Тад Аполону Див проговори облака скупљач:
„Хектору оклопнику запути, драги мој Фебе!
Већ је земљодржа бог земљотресац у море дивно
сада заронио бежећ' од моје жестоке срдње,
јер би за нашу борбу и богови дознали други,
они што бораве доле под земљом, околу Крона.
Али много је боље овако и за ме и зањага
што се, ако и срдит, од мојих уклонио руку,
јер се без пота не би међу нама свршила борба.
А ти егиду узми на којој трепећу ресе
230 и њом витлајућ' нагнај у бежање ахејске борце!

А ти, стрељачу, сам се за блиставог Хектора старај:
дотле подижи снагу у њега докле Ахејци
стигну до лађа својих у бегу и до Хелеспонта!
А ја ћу тада сам и делом и саветом гледат'
како ће опет Ахејци од тешког одахнути труда.“

Рече и послуша добро Аполон својега оца,
и он с Идских планина се yine сличан соколу
који голубе дави, најбржој под небом птици.
Нађе Хектора дивног, јунаку Пријаму сина,
240 гдено седи, не лежи, те нову прикупља снагу,
другове околу себе разазнаје, а зној му прест'о
с дисањем тешким, када га Див егидоноша диже.
Ближе му приђе стрелац Аполон и прозбори ово:
„Хекторе, Пријамов сине, зашто од бораца других
немоћан седиш далеко, да л' бол те освоји какав?“

На то сјајношлеми Хектор слаб одговори њему:
„Ко си ти, најбољи боже, што сада питаш ме овде?
Не знаш ли да ме онде при крају ахејских лађа
грлати погоди Ајант другаре му кад сам убиј'о?
250 Каменом удари мене и навалну спречи ми снагу.
Ја већ мишљах да ћу мртваце и двор Аидов
овога видети дана, јер већ сам испуштао душу!“

На то стрелац њему одговори господ Аполон:
„Сад се охрабри, прибери, јер таква ти спаса Кронион
с Идске посла планине да тебе гледа и чува,
Аполон ти Феба са сјајним одасла мачем,
што те већ отпре браним, и тебе и врлетни Илиј.
Него сад коњицима нареди многима својим
пространим лађама они да хитре погнају коње,
260 а ја ћу ходити напред и коњима пут ћу отворит'
цео, а ахејске борце у бежање нагнаћу брзо!“

5.

Хекторов њовраијак у борбу. Тоанијов савети

Рече и велику храброст пастиру народном ули.
Као што посталац коњ, кад јечма се назобље везан
растргне оглав и пољем одлети, све топот га стоји,

јер је обик'о да се у реци лепотекој купа,
гиздав, а главу држи високо, на обе се стране
грива низ гребене вије, те сија лепотом и снагом,
брзо га односе ноге на обична места и пашу:
тако и Хектор ноге и колена окрене хитра
270 подстичућ' коњике у бој, кад саслуша речи божанске.
Као што дивљу козу ил' јелена витих рогова
гоне белозуби пси и ратари што на пољу живе,
зверку висока хрид ил' шума густолиста крије,
онима суђено није да дивљач уловити могу;
тада на њихову грају дугогриви арслан им на пут
бане и растера ловце на ловину похлапне врло.
Тако су ишли Данајци у четама једнако напред,
бодући мачевима и двортним копљима својим;
ал' кад Хектора смотре где хита у редове бојне,
280 сви се уплаше они, и срце им у пете падне.

Међ' њима Тоант, син Адемонов, стане да збори,
најбољи етолски борац, од свију вичнији копљу,
добар у борби изблиза; на збору мало је који
надмаш'о њега Ахејац кад момци претресају савет;
он им у намери доброј проговори и ово им рекне:
„Авај, велико чудо, Данајци, очима гледам,
како је поново уст'о и Керама измак'о црним
Хектор! Заиста свака је у својој мислио души
да ће га син Теламонов погубити рукама својим,
290 него је неки га бог зацело сачув'о и спас'о,
што је Аргејцима многим разрешио колена веће,
па ће их и сад, мислим, разрешит', јер није он дош'о
без муњобије Дива у борбу међу ртнике.
Него, к'о ја што вам кажем, учинимо сада овако:
осталој кликнимо војсци нек брзим се лађама врати.
А ми што се дичимо најхрабији да смо у војсци,
станимо не бисмо л' њега у сукобу спречили првом
копља држећ' у руци; а он ће се уплашит', мислим,
ако и жуди да јурне у данајске редове густе.“

300 Рече, а они га чују и њему се покоре радо.
Борци око Ајанта и краља Идоменеја,
Теукра, Мериона и још Мегета Ареју сличног

уреди бојни ред, јунаке сазваше прве.
против Тројанаца и Хектора; остало мноштво
опет се натраг повуче до ахејских бродова брзих.

6.

Борба до бежања Ахејца преко шанца

- Тројци у четама јурну, а пред њима иђаше Хектор
корацама широким, а пред њим Фебо Аполон
облаком око плећа покривен; егида страшна,
убојна, ресаста, сјајна у рукама његовим беше.
- 310 Хефест је скова Диву да носи људима на страх.
Њу у рукама држећ' Аполон борце поведе.
Прибрани одупру се Аргејци, а силна се граја
на обе стране подигне; зазује стреле с тетива
пуштене, многа копља из смеоних јуначких руку
једна се борцима брзим на борбу у кожу забоду,
а многа на пола пута, док у кожу не задру белу,
у тле се зарију желећ' се наситит' крви и меса.
Докле је егиду мирно у рукама држ'о Аполон,
гађаху стреле с обеју са страна, и падаше војска.
- 320 Али чим замахне њоме и данајске коњике брзе
у очи гледне и силно завиче и њима у грудма
забуни срце, сва им из груди храброст излети.
Као кад говеда крд ил' велико стадо оваца
звера два помету у глуву поноћну таму
банувши изненада, кад чобана код стада нема:
тако се разбегну од стра Аргејци, јер их Аполон
уплаши, Хектора пак и Тројце обдари славом.
- Бојни се растури ред, и борац је борца убиј'о.
Хектор ту Стихија уби и с њиме Аркесилаја,
330 што је Беоћанима медорухим војвода био,
онај поуздан другар јунаку Менестеју беше.
А два уби Енеја јунака: Медонта и Јаса,
Медонт беше од иноче син Ојлеју божанском,
а брат Ајанту, ал' од очинске земље далеко
он је у Филаки граду пребив'о, јер маћехи својој
Ериопиди, жени Ојлејевој, погуби брата;

Јас пак бејаше вођ јунака атинских, и он
сином назив'о се Сфелу, што Буколов бејаше синак.
Борца Мекистеја смаче Пулидамант, Ехија Полит
340 у првом борбеном реду, а Клонија дивни Агенор.
Дејоха Парид рани озади у раме озго
кад је мед првима беж'о, и копљем га сасвим прободе.

Докле су оружје ови с јунака свлачили тада,
Данајци навале веће на бркље и ископан шанац,
распу се овуд и онуд и једва за бедем се скрију.

7.

*Ајолон поравњује шанац и руши бедем,
а Тројаници продиру све до бродова*

Тада се развиче Хектор и Тројцима кликне овако:
„На лађе, другови, напред! И пустите крвави шићар!
Кога на страни ја далеко од лађа смотрим,
њег а ћу онде погубит', и никакви сродници њег а
350 неће, ни браћа ни сестре, на ломачи спалит', него
њег а, кад падне, псине раздераће пред нашим градом!“

Тако рече и бичем по плећима удари коње,
кличућ' Тројанце и летећ' по четама. Заједно с њиме
цикнуше они сви и запрегу погнају коњску
с големом виком. А Фебо Аполон пред њима идућ'
лако дубоком шанцу раскидаше ногама стране,
земљу је у њег а бац'о и тако широк и раван
начини пут колико бачено дохвати копље,
кад га избаци јунак огледајућ' своју јачину.
360 Тројци се растуре онде, а пред њима беше Аполон
егиду носећи скупу. А он је без икаква труда
ахејски кидао бедем. И као кад луђани дечак
различне игре прави од песка на обали морској
па их ногама опет и рукама смеша у игри:
тако си велику муку и зној, светлодавче Фебе,
и ти Аргејцем обар'о, а њих у бежање нагн'о.

Они код лађа стану и ту пробораве мало
један опомињућ' другог и бесмртним бозима руке
сваки подигне горе и свима се молити стане.

370 Нестор се највише тада, Герењанин, ахејски чувар,
мољаше дигнувши руке небесима звезданим горе:
„Оче о Диве, ако у Аргу пшеничном ико
дебела стегна ил' овчја или говеђа жртвова теби
молећ за повратак срећан, а ти му обећа мигом,
тог се, Олимпљанине, спомени и немили данак
спречи и не дај да тако Тројанци смичу Ахејце!“

Тако у молитви рече, и мудри Диве загрми
силно услишив молбу Нелејева сина старине.
А кад Тројанци зачују гром егидоноше Дива,
380 нападну јаче Ахејце и љуте зажеле се борбе.
Као што се велики талас на широком разлије мору
преко бокова броду, кад јаки удари вихор
од којег највише знају набујати таласи морски:
тако Тројанци с виком и криком бедему приђу,
коње погнају кроза њ и заметну борбу изблиза
копљима оштрим на оба на краја при крмама лађа,
једни с кола а други са лађа – попев се на њих –
моткама дугим на крову што лежаху онде за битку
поморску оковане, а мед им покриваше шиљак.

8.

Патрокло и Еурипил

390 Док су се ахејски борци и тројски ван пространих
лађа
око бедема били, Патрокло сеђаше јунак
у чадору храброг јунака Еурипила својим
речима њега веселећ': он на грдну меташе рану
мелеме благе од којих одумину болови црни.
Ал' кад примети веће Тројанце где бедему хите,
те се вика и врева у данајској подигну војсци,
онда закука он и руке раширивши своје
удари се по стегну и жалостан прозбори ово:
„Ако и желиш ме врло, Еуришиле, али ти дуже
400 остати овде не могу; већ жестока разви се борба;
нека те возар твој весели, а ја ћу потрчат'
сада Ахилеју дивном у борбу да подстакнем њега.

Ко зна, можда му срце уз божју ганућу помоћ
кад га посаветујем, јер добар је савет другаров!“

9.

Хектор и Ајант у борби код једне лађе

Рече и већ га ноге однесу. Нападу тројском
чврсто се одупру тада Данајци, ал' их од лађа,
мада их бејаше мање, не моглоше отерат' они;
али ни Тројци пробит' не моглоше фаланга њихних
те провалит' мед њихне чадоре и простране лађе.

410 Него к'о мерило греду лађену што једнако мери
кад га у рукама држи дрводеља добар и вичан,
штоно вештину сву по Атенину упутству знаде:
тако се једнако битка и борба развијала њихна;
једни се борили овде, а други онде код лађа.

Хектор ступи у борбу пред Ајанта славнога борца.

Оба се мучили они код једне лађе, ал' онај
не могне потиснут' овог и лађу запалити огњем,
овај одагнати оног, јер бог неки бејаше с њиме.

Клитијева сина Калетора блистави Ајант

420 у груди погоди копљем кад на лађу ношаше ватру;
падне, зајечи, угарак из његове испадне руке.

А кад је Хектор својим приметио очима гдено
рођак му паде у прах и лежи крај лађе црне,
онда подстакне Тројце и Ликијце клицањем јаким:
„Тројци и Ликијци и ви Дарданци, борци изблиза,
немојте остављат' борбу у невољи овој, но спас'те
Клитијева сина да оружје с њега Ахејци
не скину, пошто паде у борби около лађа!“

430 Тако рече и копље на Ајанта блиставо баци,
али га не згоди, него Ликофрона, Мастору сина,
Ајантова возара, Китерца, штоно код њега
борављаше убив човека у светој Китери.

Овога над ухом рани по глави оштрљатим копљем,
кад је крај Ајанта стај'о, те у прах наузнак падне,
с крме се на тле сруши Ликофрон, и клону му уди,
Ајант задршће сав и своме проговори брату:

„Авај, драги мој Теукре, убијен је веран нам другар,
Масторов син из Китере, у нашој пребиваше кући,
те га к’о оца и мајку у своме пазисмо дому.

440 Њега погуби Хектор јуначина. Где су ти сада
стреле брзогубне и лук што Феб ти их даде Аполон?“

Рече, и послуша онај и трчећи приђе му близу
с луком што одскаче натраг и с тулом стрелица пуним,
те он стреле брзо на Тројце метати стане.

Клита погоди он Писенору светлога сина
који скупа са сином Пантојевим Пулидамантом
држаше узде, а беше застај’о се около коња
онуд их гонећи где се гомилало највише чета,
Тројцем и Хектору говећ’, ал’ невоља брзо га снађе,

450 нико га не могне одбит’ од њега, мада је хтео,
јер му се у врат озади сузодавна стрела забола;
с кола скотрља се Клит, и коњи му окрену натраг
с празним тарлабучећ’ колма, Пулидамант првак их
одмах

примети и он брзо потрчи пред њих, а потом
коње Астиноју преда он Протионову сину,
много га подстицаше да гледа на њега и близу
коње да држи, а сам ртницима врати се опет.

10.

Теукров хиџаи

Теукар на Хектора у мед обучена стрелицу другу
потегне те би довршио бој код ахејских лађа
460 да је јунака погодио њом и уз’о му душу.

Али то премудри Див што брањаше Хектора дивног
смотри, и Теукар, син Теламонов, не стече славе;
његову добро плетену тетиву, кад је на јаком
луку натезао, преломи Див, и медна му тешка
стрела одби се друкуд, а лук му падне из руке.
Теукар задршће сав и своме проговори брату:
„Авај, заиста неко божанство у нашој борби
ломи намере наше, јер оно мени из руке
избаци лук и преби тетиву сукану скоро,

470 јутрос завезах је чврсто, да одскоку стрела одоли!“

Велики њему Ајант одговори син Теламонов:
„Остави, драги, лук и стрелице густе нек леже,
када их растури бог не бранећи данајску војску!
Него штит на рамена и у руке прихвати копље
дуго и с Тројцима биј се и борце подстичи друге,
да нам не отму они без борбе покрите лађе
ако и победе нас, но весело кренимо у бој!“

Рече и Теукар потом остави лук у чадору,
онда на рамена он штит четвероструки метне,
480 шлем са коњским репом на снажну постави главу
направљен лепо, и кита одозго страшно се тресла,
прихвати убојно копље са шиљком од меди оштре.
Потом се врати и одмах Ајанту брзо потрчи.

11.

Хектѿор и Ајантѿ соколе своје борце

А кад примети Хектор где Теукрове издаше стреле,
онда он подстакне Тројце и Ликијце клицањем јаким:

„Тројци и Ликијци и ви Дарданци, борци изблиза,
будите, другови, храбри, са заносом јурните бесним
уздуж пространих лађа, јер веће очима смотрих
гдено по Дивовој вољи јунакове издаше стреле!

490 Лако је познати људма кад помоћ стиже од Дива,
лако је оним што он их за славу одабира већу,
лако и оним што их уништава, неће да штити;
тако уништава сада Аргејце, а помаже нама.
Него се заједно бијте код бродова; који год буде
ударен или срушен, те смрт га стигне и удес,
нека умре, јер није срамота кад погине бранећ’
завичај свој, а љуба и дечица остаће за њим
читави, здрави и цело имање, ако Ахејци
оду у лађама својим у очинску вољену земљу.“

500 Тако рече те срце и вољу охрабри сваком,
а с друге стране Ајант другарима закликће својим:
„Стид вас било, Аргејци! Сад треба зацело ил’ мрети
или се спасти те зло уклонити од лађа својих!

Или мислите да ће, сјајношлеми освоји л' Хектор
бродове наше, свако повратит' се пешице кући?
Или зар не чујете где Хектор целу соколи
војску, јер жели наше запалити бродове црне?
Он их не зове да коло заведу но битку да бију.
Нама пак никакве боље ни мисли ни основе нема
510 него десницом ући у борбу изблиза и срцем.
Боље је погинут' једном ил' остати него ли да нас
у том крешеву страшном овако муче и смичу
борци лошији од нас код наших пространих лађа!“
Тако рече те срце и вољу охрабри сваком.

12.

Бијка осѣјаје нейресудна

Хектор Схедија тад Перимедова погуби сина,
Фочана вођу, а Ајант по томе Лаодаманта
вођу пешадије уби, Антенору светлога сина.
Пулидамант Оту Киленцу оружје свуче,
другу Филејева сина, јунака Епејских вођи.
520 Мегет, када то смотри, потрчи, ал' Пулидамант
мало се сави и спасе од копља, јер не да Аполон
Пантојев син да међу ртницима изгуби живот;
Мегет погоди Кресма и копљем га у груди рани;
падне, зајечи, а онај с рамена му оружје свуче.
Тада се на тога Долоп затрчи, вештак на копљу,
Лампов син, ког Лаомедонт роди к'о најбољег сина
Лампу, што Долопа роди, јунака војевању вична.
Филејеву сину он штит убоде по среди
нападнувши изблиза, ал' јаки га одбрани оклоп
530 што га ношаше сложен од плоча. Филеј га некад
донесе из Ефире од реке од Силеента,
пријатељ главни му дâ га, јунацима војвода Еуфет,
да га од непријатеља рад одбране носи у борбу.
И тада оклоп тај од пропасти спасе му сина.
Мелет Долопу облук с густогривога од меди шлема
оштрим одломи копљем и перјаницу одсече
коњску, и на земљу она у прашину сруши се тада

цела што се одскора руменилом блистала била.
Док се бранио Долоп и још се победи над'о.
540 дотле храбри стиже Менелај да Мегета брани;
потајно с копљем приђе са стране и рани озади
у раме оног, и напред оштрице похлепно летећ'
кроз груди Долопу прође, и на тле он главачке клоне.
Они потрче да му с рамена оружје медно
свуку. Ал' Хектор браћи и братучедима свима
викне, а најпре јаког Меланипа укори оштро.
Хикетаонова сина: спороходна говеда дотад
он је у Перкоти пас'о, док душмани беху далеко.
Али кад данајске лађе на оба свинуте краја
550 дођу, у Илиј се врати и угледан беше у војсци;
себи га узме Пријам, к'о своју га волео децу.
Њега прекори Хектор и речма проговори овим:
„Зар ћемо јоште оклеват', Меланипе? Зар ти се мило
нимало не гану срце у грудма што рођак ти паде?
Не видиш како се они за оружје Долопа грабе?
Него хајде! Не смемо с Аргејцима више се борит'
издалека, но треба да смакнемо њих ил' да они
врлетни освоје Илиј и грађане у њему смакну!“

Тако рече и крене, а за њим боголики борац.
560 Велики син Теламонов Аргејце храбрасе Ајант:
„Другови, будите храбри и стидом испун'те срце,
те се једни других у тешкој стидите борби;
стида где има, ту више јунака се спасе но падне,
а где се бежи, ни славе ни одбране никакве нема!“

Рече, а они и сами за одбрану бејаху спремни,
у срце усаде реч и оградом окруже медном
лађе, а потом на њих Тројанце подстакне Диве.
Стане Антилоха храбрит' гласовити борац Менелај:
„Нема од тебе Ахејца, Антилоше, другога млађег,
570 нема ни бржег у трку ни смелијег нема у боју –
не би ли скочио ти и смакао којег Тројанца?“

Рече и опет отрчи Менелај подстакнувши оног.
Скочи из првога реда Антилох те избаци копље
гледајућ' около себе, а Тројци се назад повуку
копље кад јунак хити, а није га бацио залуд.

него Хикетаону Меланипа смелога сина
кад је ступ'о у борбу, он у груди код сисе згоди.
Падне, тешко зајечи, и оружје на њем' зазвечи.
На њега скочи Антилох к'о псето што на лане скочи,
580 на лане што га је ловац погодио када је оно
с лежаја кренуло свог, и њему разглоби уде:
тако, Меланипе, на те Антилох смеони скочи,
да би ти оружје свук'о, ал' дивни га примети Хектор,
те му дође у сусрет кроз крешево трчећи бојно.
Не смеде дочекат' њега Антилох, мегданција брзи,
него бежати нагне к'о зверка што учини покољ,
поред говеда закоље пса ил' пастира те бежи
док се још скупили нису јунаци у гомилу многу:
побегне тако и Несторов син, кад Хектор и Тројци
590 грајућ' громовито стану изметати стрелице љуте.
Стигавши у круг другара, он обрне се и стане.

13.

Дивове намере њри вођењу рати

Тада Тројанци на месождере лавове налик
на лађе јурну одмах да вољу испуне Дива,
који је свагда соколио њих, Аргејцима срце
вар'о и победну славу одузим'о, храбрио оне;
јер он хотијаше да Хектора обдари славом,
Пријамова сина да нетрудни пламени огањ
баца на свијене лађе и немилу испуни молбу
богиње Тетиде целу, јер мудри је Див очекив'о
600 како ће пламен од лађе што гори очима смотрит';
јер он хоћаше тако да удеси да се Тројанци
од лађа повлаче а да Аргејце обдари славом.

Снујући тако он на простране тераше лађе
Хектора, Пријаму сина што и сам већ жућаше борбу.

14.

Хекѝор ѝолако ломѝ ахејски оѝѝор

Помаман беше к'о Ареј копљометни или к'о огањ
када погубан бесни у дубокој мрчави густој.

Пена му попала уста, а очи му сијаху тада
испод обрва мрких, а изнад очију слепих
страшно се од меди шлем јунаку Хектору трес'о.

- 610 Њему тад сам у етру помагач бејаше Диве,
који је само њему од бораца осталих свију
част и славу одав'о. А кратак је требалo њему
живот да буде, јер дан му веће Атина Палада
суђен примицаше од руке Пелејева сина.
Онде је насрт'о желећ' да редове пробије бојне
где је највише војске и најбољег оружја било;
али, ма колико хтео, проломити није их мог'о,
јер му Ахејци збијени одолеше, подобни хриди
великој стрмој, на коју наваљује пенасто море,
620 она се ветрова сили и њиховој опире хуци
и још таласа бесу кад стану о њу да бију:
Данајци стајаху тако од Тројаца никуд не бежећ'.

Огњем севајућ' Хектор одасвуд у војску јурне,
упадне у њу, к'о талас ветрородни на лађу хитру
што из облака уме да помамно хрупи, и пена
целу покрије лађу, а ветрина дува у једра
бијући страшно, те страх бродарима захвата срце,
боје се сви, јер једва из невоље измичу смртне:
тако се цепало срце у грудима ахејској војсци.

- 630 Хектор беше к'о лав што помаман јурне на стоку,
која безбројна пасе на ледини пространа поља,
с њоме се чобанин креће, ал' јоште право не уме
бранит' виторогу стоку и звери је грабљивој отет',
с говедма он час првим час задњим непрестано иде,
али се лав међу њих затрчи и вола изједат'
стане, а говеда сва се разбеже: тако Ахејци
сви се страшно разлете од Хектора тада и Дива
оца: он Перифета Микенца јединог уби,
Копреју милога сина, а Копреј јаком Хераклу
640 од Еуристеја краља к'о гласник је путов'о некад.
Он је од много горег од оца ваљанији био
син и у свакој бољи вештини, у трку и борби,
и над Микенцима свима и умом је први био.
Хектору прибави тада Перифет велику славу;

он се обрн'о и озад о штитни запео обод,
штит је, браник од стрела, до пета допир'о њему;
наузак падне о штит заплетавши се и страшно
шлем зазвекеше њему на челу када је пао.
Хектор примети добро и трчећи приступи одмах
650 њему и у груди копље забодe, далеко га уби
од пријатеља драгих, а они другару помоћи
сами не могоше тужни у страху од Хектора дивног.

15.

Бежање Ахејца до чадора. Нестор соколи борце

Сада се обрну лађам' Ахејци и опколе крајње
најдаље на жал повучене; Тројанци навале тада.
Пред силом одступе одмах Аргејци од лађа првих,
ал' код чадора они збијени остану онде,
те се не растуре никуд по табору, јер их устез'о
стид и страх, јер један непрестано клицаше другом.
Нестор је највише тада Герењанин, ахејски чувар,
660 молимо свакога борца и заклињ'о мајком и оцем:
„Другови, будите храбри и стидом задахните срце
пред другим људма и сваки нека се деце и љубе
сети своје и свог имања и оца и мајке
којему јоште су живи и којему смрт их већ узе.
Њима вас преклињем ја, и ако нема их овде,
храбро одолевајте и немојте бежати натраг!“

Тако рече те срце и вољу подстакне сваком.
А њима с очију маглу Атена отисне тамну,
велику, те им светлост са двеју засија страна,
670 од лађа она им сине и једнако крвавог рата.
Тада Хектора они гласовитог примете борца
и још другаре, штоно од борбе одступили беху,
смотре и оне што се код бродова бораху брзих.

16.

Ајанти брани лађе

Већ се ни Ајанту храбром јунаку не свиде дуже
стајати, кад остали сви одступише ахејски синци,

него је ступ'о широко по наткровцима лађеним
витлајући великим копљем у руци за поморску битку,
од лакта двадесет и два, а обручи на њему беху.
Као човек што вешто на коњима јахати уме,
680 те је четворо коња од многих заједно свез'о,
он их из поља крене и граду их великом тера
широким путем, а њега многобројне гледају жене
и људи многи, а он све једнако смотрено гони,
с једног на другог скаче на смену, а они му лете:
тако је скакао Ајант на кровове лађама брзим
правећи кораке дуге, а глас му је стиз'о до етра.
Страшно је вик'о Данајце и све их опомињ'о стално
своје шаторе да бране и бродове. Али ни Хектор
није у метежу чек'о мед Тројцем, што се под јаким
690 оклопом боре, него к'о сјајноки ор'о што уме
јурнут' на крилата јата уз реку што грискају траву,
на гуске, ждралове ил' дугошије лабуде оне;
тако насрне Хектор на једну мркокљуну лађу
правце скочивши у њу, а Диве га напред веома
силном потисне руком и војску осоколи с њиме.

17.

Борба око Пројесилајеве лађе

Опет се оштра битка код бродова обнови брзих.
Рек'о би, неуморни јунаци и једнако свежи
јурнуше једни на друге – толико се бораху бесно.
Ову су имали мис'о јунаци: Ахејци су мнили
700 да из невоље неће умаћи, но пропасти да ће,
а Тројанцима срце у грудма се надаше сваком
да ће запалити лађе и ахејске смаћи јунаке.
Тако мишљаху борци и једни се бораху с другим.
Хектор ухвати тада моропловку најближу лађу,
лепу и брзу на којој Протесилај доплови некад
под град Троју, ал' се у завичај не врати више.
Око његове лађе збијени Ахејци и Тројци
једни убијаху друге. И није чекао нико
издалека да стреле ил' убојна копља полете,

- 710 него су, стојећи близу и једном гоњени мишљу,
оштрим секирама и брадвама бї ли су онде
мачевима дугим и копљима са два оштрица.
Многи мачеви лепи са балчаком црним из руку
на тле падоше једни, а други борцима с плећа
падоше, а све црна крв натапаше земљу,
Хектор већ ухвати лађу за корман и не хтеде пустит'
јабуку његову држећ' у руци и Тројцима викне:
„Огањ донесите и сви за борбу кликните сада!
Див је данас дао дан достојнији од свих,
720 лађе да заузмемо што стигоше бозима ускос
те нас у невоље многе увалише кривицом наших
стараца, који, ако и хтедох код лађа се борит',
уостављаху мене и војску спречаваху свагда.
Ако је онда Див далековидни мео нам памет,
сада сам нас и храбри и сам нас подстиче на бој.“

18.

Ајанџов узмак

- Рече, и Тројци се тад на Аргејце јаче затрче,
не могне Ајант одолет', јер стреле већ падаху нањага.
Него се мало повуче, јер мишљаше умрети да ће,
на седам стопа клупу дугачку, а кровове пусти.
730 Ту је чек'о и стај'о и од лађа копљем одбиј'о
Тројце, када би који доносио вечити огањ.
Страшно је вик'о Данајце и све их опомињ'о стално:
„Драги данајски борци, Арејеве смеоне слуге,
будите, другови, храбри, са заносом бијте се бесним!
Мислимо л' да нам озади к'о одбрана другови стоје,
ил' који бедем јачи да пропаст уклони од нас?
Немамо никаква града наблизу с кулама јаким
откуд би одбрана стигла са свежим снагама војним!
У пољу ту смо где Тројци под оклопом надиру јаким,
740 уз брег морски збијени, далеко од очинске земље,
руке су спасење наше, а никако млитавост ратна!“
Рече и помамно стане да оштрим удара копљем

ХОМЕР
ИЛИЈАДА

када би на лађу хтео да навали који Тројанац
жарки носећи огањ да угоди Хектору храбром.
Тога би дочек'о Ајант и дугачким ранио копљем,
и он погуби дванаест јунака пред лађама близу.

Шеснаесто певање ПЕСМА О ПАТРОКЛУ

1.

*Патрокло моли Ахилеја да му допустии
да с Мирмидонцима њохиџа у њомоћ Ахејцима*

Око покривене лађе јунаци се бораху тако,
а тад Патрокло приђе Ахилеју, људи пастиру,
топле ронећи сузе к'о извор-вода у сенци,
када се с хридице стрме разлива тамна јој вода.
Када га примети брзи Ахилеј, стане га жалит',
беседу отпочне с њиме и крилате прозбори речи:
„Шта си се, Патрокло, усплак'о то к'о девојче лудо,
које за матером трчи и за скут је хвата и моли
да га у наручје дигне, и уставља, а њој се хити,
10 плачући погледа на њу, док она га не узме себи:
њему си, Патрокло, сличан кад умилне просипаш сузе!
Да л' ћеш Мирмидонце о чем известит' ил' самога мене?
Или си сам из Фтије за какве дознао вести?
Живи још Акторов син Менетије, као што кажу,
мед Мирмидонцем син Еаков живи још, Пелеј,
ми бисмо, живи да нису, за њима тужили много.
Или наричеш ти за Аргејцима овде што гину
код лађа пространих да би за насиље платили своје?
Казуј, ништа ми не криј, да знадем к'о и ти што
знадеш!“

- 20 Тешко уздишућ' ти му, о Патрокло коњиче, рече:
„Најјачи ахејски борче, Ахилеју, Пелејев сине,
немој се срдит', јер жалост Ахејце стисну толика,
јер већ сви јунаци, што досад најбољи беху,
леже у бродовима кад стрела ил' копље их рани:
Тидејев снажни син Диомед рањен је веће,
рањен је копљаник славни Одисеј и Агамемнон
и Еурипил је веће у бедро стрелицом рањен.
За њих се старају ено лекари биљари и ране
видају, а сад, Ахилеју, ти једноумац поста!
- 30 Такав мене гњев не снашао каквим ти пламтиш,
несрећни јуначе! Како потомку ћеш користит' неком
ако од аргејске војске не уклониш срамотну пропаст?
Није ти витешки Пелеј, о свирепи човече, отац,
Тетида није ти мати – но сиње те родило море
и стрмените стене, јер немаш милосрдно срце!
Ако л' од каква зебеш у души пророштва божјег,
ако ти јавила штогод од Дива госпођа мајка,
а ти мене бар пошљи и другу мирмидонску војску
заједно са мношћу у борбу, Данајцима светлост да сине!
- 40 Своје ми оружје дај на рамена да њим се оружам,
не би ли, сматрајућ' мене за тебе, Тројанци од борбе
престали, ахејски не би л' одахнули синови храбри
од ратне вреве, ма био одушак такав и кратак.
Нисмо још уморни ми и борце уморне лако
одгнали бисмо Троји од бродова и од шатора.“
Тако мољаше слепа будала, јер он је само
пропаст и страшну Керу измолио самоме себи.

2.

*Ахилеј доуишћиа Пајроклу да у његову оружју
одбије Тројанце од бродова*

- На њ се расрдив Ахилеј брзоноги прозбори њему:
„Авај, потомче Дивов, о Патрокло, шта ти то рече?
50 Нит ми је стало до каква до пророштва које бих знао
нит ми је јавила штогод од Дива госпођа мајка,

него страшна ми жалост у душу и у срце паде,
кад се усуђује човек да отима једнаком себи
и дар да узме од оног што снагом је од њега бољи.
Страшна то ми је жалост, јер многе већ муке поднесох:
девојку, коју мени поклонише ахејски борци,
а ја на копљу је добих кад јаку тврђу разорих,
њу Агамемнон мени из руку је отео себи,
Атрејев силни син к'о какву презрену странцу.

60 Ал' што се догоди, нек се догодило! Не може човек
горети гњевом у души непрестано. Заиста сматрах
срцбу да нећу пре утишати, граја док ратна
не стигне најзад до мојих до бродова. Оружје моје
славно ти сада на плећа навуци и Мирмидонце
ратољубиве у бој поведи нека се боре.

Кад се на лађе слег'о већ тамни тројански облак,
и већ притиснути Аргејци онде где море
бије о брег, те само још делић копна имаду,
цео пак тројански град је сад навалио на њих
70 зато што више чела од шлема не види мојег
близу да блиста. Тројанци би бежећи брзо
шанце напунили мртвацима, краљ Агамемнон
кад би ми пријатељ био, а Тројци сад отимљу табор!
Диомеду, сину Тидејеву, више не бесни
копље у руци да спасе од пропасти данајску војску.
Не чух ни да би Атрејев син из мрскога грла
кликнуо кога, но Хектор војскомора чује се свуда
кличућ' Тројанце, а они по целом врзу се пољу,
вика се њихова ори у борби кад бију Ахејце.

80 Ал' ти, Патрокло, и тако навали снажно и наше
лађе од пропасти спаси, да не би живијем огњем
заватрили њих, а повратак спречили оним!
Послушај мене као што ја ти у срце мећем,
велику да ми част и славу постигнеш у свих
Данајаца, а они да прелепу девојку потом
врате ми натраг и сјајне да поклоне јоште додаду!
Када бродове спасеш, поврати се; ако ли хтедне
Херин громовни муж да славу ти подари, немој
желети онда да с Тројанцима бориш се даље

90 ратољубивим, јер би ми тим закратио славу.
Немој се ратом ти ни бојном вревом поносит'
и Тројанце смичућ' под Илиј водит' Ахејце,
да се не умеша који од олимписких богова вечних,
јер бог стрелац Аполон веома воли Тројанце;
него се опет обрни чим ахејске бродове спасеш,
и војске остави обе нек по пољу продуже борбу!
Кад би отац нам Див, Атена и Аполон дали,
ниједног Тројца не минула смрт колико их има,
нити Аргејца, него из невоље спасли се нас два
100 и ми тројанске свете развалили бедеме сами!"

3.

*Ајант̄ се њрег Хект̄ором мора њовући,
Тројанци зајале Пројесилајеву лађу*

Док су се они ту разговарали један са другим,
не могне Ајант одолет', јер стреле већ падаху нањга.
Дивова сломи му воља отпорност и храбри Тројанци
бацајућ' стреле, а блистави шлем на његову челу
страшно је звекет'о гађан, јер много падаше стрела
шлему о заклоне лепе. Већ лево раме се борцу
умори блистави штит непрестано држећ', ал' ипак
нису га могли покренут', и ако га гађаху стрелом.
Већ је дис'о све теже и теже; а зној му је силан
110 цурио веће из удова свих, те никако није
мог'о да одахне, и зло већ свуд се гомилало на зло.

Сада ми кажите, Мусе, ви станарке олимписких двора,
како је ватра прва на бродове ахејске пала!
Хектор Ајанту приђе и јасеново му копље
великим пребије мачем баш при крају под ртом,
копље му сасвим пресече, а Ајант, син Теламонов,
само крњавим крајем у руци завитла – а од њег
на земљу медно оштрице далеко одлети и звекне.
У беспрекорном срцу Ајант разазна и с божијих дела
120 задршће сав, јер све им основе ратне разбиј'о
силни муњобија Див, а Тројцима победу дав'о.

Измакне он се од стрела. А они вечити огањ
на лађу баце, и по њој плам неутрњив је лизн'о.

4.

Нагнан од Ахилеја, Пајрокло облачи његово оружје

Тако се лађа најзад разгори. Тад се Ахилеј
у оба удари бока и Патроклу прозбори ово:
„Устај, Патрокло, роде божански, на колима борче,
јер већ видим код лађа где букти разорни огањ!
Само да Тројци лађа не заузму и бежање спрече!
Оружје брже навлачи, а ја ћу скупити борце!“

- 130 Рече, и блиставу мед навуче Патрокло на се.
Најпре назувке око голени својих навуче
сјајне, што их заковчаваху ковче од сребра,
око груди оклоп навуче штоно је био
оклоп Еакова брзог потомка – шарен и звездан.
На плећи баци мач од меди поклинчен сребром,
затим тешки штит и велики у руке узме.
Снажну покрије главу мајсторски прављеним шлемом
с коњским репом, и кита одозго страшно се тресла;
прихвати убојна копља што за руку згодна му беху.
- 140 Али не прихвати он потомка Еакова копље
велико, тешко и јако; ни један није Ахејац
могао витлати њиме, Ахилеј само је знао
пелијски јасен завитлат', што његову даде га оцу
Хирон с Пелијског врха, да смрт јунацима спрема.
Аутомедонту рекне да брже упрегне коње,
своме за ломивојском Ахилејем најдражем другу,
он му највернији беше у боју да заповед чека.
Аутомедонт му и сад брзотрке упрегне коње
Ксанта и Балија, штоно к'о ветар трчаху оба,
- 150 Харпија некад Подарга Зефиру их родила ветру
када је пасла једном на луци уз Океан воду.
А у поводу он поведе Педаса доброг,
којег Ахилеј доби град кад заузе Еетионов,
ако и смртан, коњ тај и бесмртне стиз'о је коње.

5.

Ахилеј оружа, врсџа и соколи Мирмидонце

Тад Мирмидонцима у све шаторе пође Ахилеј
те их стане оружат', а они месождерним слични
вуцима штоно јакост у грудима имају силну
и што јелена снажног с роговима ждери у гори
пошто га закољу, те им се чељуст црвени од крви,
160 потом у чопору трче сви на тамнотеки извор,
с површја језиком танким да црну водицу хлаћу,
кржаве бацају груде из себе, а нимало њима
не дршће срце у грудма, а свима је трбух надувен:
тако мирмидонске мудре старешине учине тада
журбу око другара Еакова брзог потомка;
мед њима Ареју слични Ахилеј свуда се крет'о
те је соколио борце штитоноше и њихне коње.

Бродова брзих беше педесет што их под Тројом
вођаше љубимац Дивов Ахилеј; у сваком броду
170 беше педесет другара момака што држаху весла;
постави пет за вође од оних у које се узд'о
да наређују они, а сам је влад'о над свима.
Један вођаше одред Менестије, оклопник сјајни,
синак Сперхија реке што тече из небеских врела,
кога лепотица роди Пелејева кћи Полидора
Сперхију неуморном, к'о жена спававши с богом,
али за оца му сматран је Бор, Перијеров синак,
за ког се удаде јавно неизбројне добивши даре.
Другом одреду беше старешина смеони Еудор,
180 девичин син, ког роди Филантова кћи Полимела,
лепа играчица она што јаки је Аргоубица
заволе када је смотри где у колу богиње хучне
Артемиде златне стреле што носи с момама игра.
У собу попне се горњу спасаваца Хермија с њоме
те је тајно облежи и даде јој сина Еудора
блиставога, брзог веома у трку и борби.
А кад болодавна њега Илитија на свет донесе
те он угледа зраке сунчане, тад снажни Ехекле,
Акторов син, Полимелу одведе у дворове себи

190 пошто јој даде силну множину дарова, а добро
отхрани Филант стари и однегова дечака,
од срца волећи њега к'о своје рођено дете.
Трећи вођаше одред Писандар, Мемалов смели
синак, што беше иза другара Пелејева сина
најбољи борац на копљу мед Мирмидонцима свима.
Четврти вођаше одред старина коњаник Феник,
а пети Алкимедонт, неззорни синак Лаерков.

А кад војводе све и њихове борце Ахилеј
добро уврста, онда заповеди жестоких речма:
200 „Нико, Мирмидонци, нек не заборави претња
којима код лађа брзих Тројанцима пређасте досад,
док сам се гњевио ја, и кривисте мене овако:
'Страшни Пелејев сине, та жучју те дојила мати,
немилосрдни, силиш другаре да код лађа буду,
у лађама моропловним сви одједримо сада
назад, кад ти је срцба толика освојила душу!
Тако на зборовима говористе, ал' сад се веље
ратно показује дело, за којим жуђасте пређе,
срце ко јуначко има, с Тројанцима нека се бије!'

210 Тако рече и срце и вољу подстаче сваком.
Јаче се одреди збију, кад речи краљеве чују.
Као кад човек зид од камења подиже густог
високој кући к'о браник од силе ветрова јаких:
тако се кациге густе и пупчасти штитови сложе,
штит се саста са штитом и шлем са шлемом, са борцем
борац; а гривасти шлеми дотакоше заслоне сјајне
кад би се нагнули борци; толико се стиснуше густо.
Свима на челу два у оружју беху јунака,
Патрокло и Аутомедонт, обојица једнаког срца,
220 пред Мирмидонцима битку да бију.

6.

*Ахилеј њриноси жрѣвцу Диву и моли му се
да Патрокла обдари славом и срећним њовраћком*

Али Ахилеј
крене тада у шатор, те ковчегу уметном, лепом

- поклопац дигне; њега сребронога Тетида њему
у лађу даде ставив у њега кошуља доста,
вунених простирака и струка од ветра што бране;
и леп је кондир био у њему – румено вино
није нико испиј’о из њега, а ни Ахилеј
није другоме богу до Диву жртвов’о из њег.
Кондир прихвати тај из скриње и сумпором најпре
очисти њега и потом у чистој испере води,
230 онда опере руке и румена заграби вина,
стане се молит ставши сред дворишта, излије вино
гледајућ’ на небо, а то муњобија опази Диве:
„Диве, додонски краљу и пелашки штоно далеко
владаш у Додони хладној, где Сели, врачеве твоји,
крај тебе прљавих ногу на голој пребивају земљи!
Кад ти се пређе помолих, ја ти се тада домолих,
образ ми сачува ти и Ахејце покара љуто,
дела ми сада јоште и ову услиши жељу:
ја ћу остати сам у табору около лађа;
240 а с Мирмидонцима многим другара својега шаљем
у бој – и славом њега, муњобија Диве, обдари,
срце у грудма њему ободри, нека и Хектор
види да ли се и сам у боју уме да бије
ратни мој друг, ил’ онда тек страшне његове руке
бесне када га ја у борбу и крешево пратим!
А чим од лађа борбу и грају отисне ратну,
нека ми читав се врати до брзих бродова мојих
с оружјем свим и друзима што се боре изблиза!“
Тако молитву рече, и Див га саслуша мудри,
250 једну му испуни жељу, а другу одби му отац,
даде од лађа да се одагнају борба и покољ,
али не даде Патрокло жив да се врати из борбе.
Тако се помоли Диву те излије жртву Ахилеј,
потом се врати у шатор и кондир врати у ковчег,
онда стане пред шатор, у души шћаше да види
како се страшно онде Тројанци с Ахејцима кољу.

7.

Патрокло с Мирмидонцима напаса Тројанце

Тад се око Патрокла јунака уврстају друзи
сви под оружјем да на Тројанце смеоно јурну.
Одмах надират' стану к'о зоље што живе крај стазе,
260 које дечаци знају да драже по навици својој,
свагда задиркују њих крај стазе где имају гнезда,
луди, јер многима тиме припремају невољу општу;
ако чељаде какво на путу се намери на њих
те их ненамерно смете, а оне с јуначким срцем
напред полете све и своју заштићују децу:
с таквим срцем и душом јунаци мирмидонски сада
јурну од бродова брзих, и силан урнебес наста.
Тада викне Патрокло и другима нареди ово:
„Мирмидонци, друзи Ахилеја, Пелеју сина,
270 будите, другови, храбри, са заносом јурните бесним
Пелеја сину славу да стекнемо штоно је први
код лађа јунак с другарима штоно бију изблиза;
а да Атрејев син Агамемнон силан далеко
види свој грех што није Ахејца поштов'о првог!“

Тако рече те срце и вољу подстакне сваком.
Потом заједно јурну на Тројце, а около свуда
страшно зајечаше лађе од ахејског клицања силног.
А кад смотре Тројанце Менетију храброга сина
и другара с њим где у оружју блистају своме,
280 свима задршће срце, и војска се стане колебат'
мислећи да је код лађа брзоноги Пелејев синак
гњев угасио свој, пријатељству се вратио опет.
Сваки се осврне куд ће од преке смрти умаћи.

8.

Патрокло погуби Пирехма и одагна Тројанце од лађа

Патрокло први тада завитла блиставим копљем
управ усред средине, где највећа бејаше врева
озад при крми лађе јунака Протесилаја,
и Пирехма згоди, што Пеонце на колима борце

вођаше из Амидона, од Аксија широке реке.
У раме згоди га десно, у прашину наузрак падне
290 болно зајецавши, а Пеонци његови друзи
сви се растурају, јер је страх Патрокло нагнао у све
смакнувши војводу њихна, у борби што бејаше први.
Од лађа отера Тројце и горући угаси огањ.
Лађа остане на пђ изгорела; тад се Тројанци
с големом виком разбеже, и Данајци поново јурну
пространим лађама својим, и силна заори се граја.
Као кад с високог врха на каквој големој гори
растера густе маглуштине покров муњобија Диве,
па се видици покажу сви и врхови горски
300 грану и долови с њима, те пукне бесконачни етар:
тако и Данајци, чим су од лађа уклонили огањ,
одахну мало, ал' још војевању краја не беше,
јер пред Ареју драгим Ахејцима нису још Тројци
нагнули безобзирце у бекство од бродова црних,
него се опираху и једва се стану повлачит'.

9.

Бојеви њојединих војвода

Бојни се потом растури ред, и вођа је тада
вођ убиј'о. А први је син Менетијев смели,
кад се Арејлик њему окренуо, одмах у бедро
оштрим га згодио копљем и пробио копље кроз њега:
310 ударац сломи му кост, те ничице сруши се на тле
онај, а јуначки потом Менелај Тоанта рани
у груди голе крај штита, и колена раздреша њему.
Филејев син тад смотри Амфикла кад навали на њга,
али га он претече и у горње погоди стегно,
где су мишићи људски најкрупнији; шиљак од копља
њему жила пресече, и тама му покрије очи.
Несторов син Антилох Атимнија удари оштрим
копљем, и њему слабине прободе од меди копље,
ничице падне Атимниј, а Марис јурне изблиза
320 на Антилоха копљем, због брата палого љутит,
пошто је стао пред мртвог; боголики јунак Трасимед,

пре но удари Марис, претече га и право згоди
у раме одмах, и врх копљани од мишице озго
Марису одере лакат и кост му пребије сасвим,
падне, тешко зајечи, и тама му на очи легне.
Тако обојица они од двојице свладани браће
крену у Ереб, Сарпедонови храбри другари,
вични копљу; отац им Амисодар Химеру
отхрани бесну немањ, на пропаст људима многим.
330 Ајант, Ојлејев син, на Клеобула скочи и њега,
јер се спотак'о онде у вреви, ухвати жива,
у врат му одмах мач са балчаком зари и живот
узме; крвца му загреје мач, а ономе очи
крвава покрије тама и смрти силна судбина.
Сукобе се Пенелеј и Ликон, јер ниједан од њих
није погодио копљем, јер оба га бацили беху
узалуд; један се мачем затрчи на другог, и Ликон
сломи Пенелеју обод коњогривог шлема, ал' пукне
балчак у мача, тад њега Пенелеј удари у врат
340 под ухо, и мач продре унутра, а кожа се сама
држаше, глава се нагне, и колена малакшу њему.
Ногама брзим Мерион Акаманта стигне и згоди
у раме десно, кад је узићи на кола хтео.
Сруши се с кола Акамант, и мрак му се на очи распе.
Идоменеј уста Ериманту немилком међу
згоди, и од меди копље пролети сасвим те изби
испод мождане доле и беле разби му кости,
зубе му избије све, а обе се његове очи
напуне крвце, те на нос и уста крв му потече
350 када зину, и мрачан заогрне смртни га облак.

10.

Тројанци беже заједно с Хектјором

Данајски сваки тај вођ по једног уби јунака.
Као грабежљивци вуци кад на јагњад ударе слабу
или на јарад те их из целога извлаче стада,
што се распе по гори због нехатних њихних пастира,
а кад они то виде, на плашљиве навале створе,

тако Дајанци јурну на Тројце. А ови се бега
злохучног сете, и одмах од жестоке престану борбе.

Велики Ајант жуђаше удиљ да Хектора згоди
оклопника, ал' овај вештини војевања вичан
360 волујским сакривши штитом рамена широка своја
чув'о се звиждања стрела и звијука медних копаља.
Знађаше да се доиста обрнула победа бојна,
али је стајао још и драге спасав'о другаре.

Као с Олимписке горе што облак из блиставог етра
иде у небески простор кад разастре Диве олују:
тако се усцикћу Тројци и од лађа тада потрче,
више не иђаху натраг у реду. Брзотрки коњи
Хектора оружана извезу, и он тад борце
остави тројске што их преко воље остављ'о шанац.
370 Многи брзоноги коњи коловозни преломе кола
спреда на руди и од кола потом потрче под јармом.
Патрокло иђаше напред Данајцима кличући силно,
а зло Тројанцима мислећ'. А они виком и трком
путеве напуне све и распу се; све се је горе
диз'о у облак прах, а коњи копита јаких
у град бежаху пруги од лађа и од шатора.

11.

*Патрокло њрелази шанац и Тројанцима њресече
бежање у ѓраг*

Где би Патрокло вид'о у војсци највећи метеж,
иш'о би с колима кличућ'; и под осовине борци
главачке падаху с кола и превртаху се кола.
380 Тада прескоче шанац брзоноги бесмртни коњи,
што их Пелеју бози к'о сјајне поклоне даше,
трчећи напред; Патрокла на Хектора гоњаше срце,
јер га шћаше погубит', ал' њега коњи извезу.
Као кад се тешко у јесењи данак зацрни
од буре земља, кад водурину громовник Диве
силну лије у гњеву да грешне покара људе
који на силу судећ' у скупштини наврћу правду,
правицу гоне и ништа за одмазду не хају божју;

тада потоци сви од силне набујају кише,
390 многе брегове тада одрањају потоци бујни,
у море гримизно они са буком великом теку
суноврат с високих гора и радове пустоше људске:
тако и кобиле тројске од трчања дахтаху врло.

Ал' кад је фаланге веће Патрокло разредио прве,
лађама погна их натраг и спречи им бежање у град,
ма колико су хтели, но он их клаше средином
између лађа и реке и градског високог зида
бесно наваљујућ' на њих и покаје многе јунаке.
Проноја тада првог прободје блиставим копљем
400 у груди голе крај штита и удове раздреша њему,
падне и тешко зајечи. А Патрокло нападне тада
на Енопова сина, на Тестора, који се беше
на дну глатких кола шчучуњо, јер се од страха
помео, падну му узде из руку; њему Патрокло
копљем десну чељуст прободје и разбије зубе,
с колног наслона копљем га свуче к'о рибар што седи
негде на стрменој стени те из мора окретну рибу
горе на концу повуче и на куки од меди сјајној:
тако га кад је већ зев'о на блиставом потегне копљу
410 те га баци на уста, и живот му оде кад паде.
Али потом Патрокло Ерилаја каменом згоди
усред главе, кад овај на њега навалио беше;
глава му на двоје прсне под кацигом тешком, и ничке
паде он на тле, и смрт душогубна облије њега.
Падосе заједно с њиме Амфотер, Еримант, Епалт,
Ехиј, Дамасторев син Тлеподем, и с њиме Пирис,
Ифеј, затим Еуип и Аргејин синак Полимел,
све их по реду Патрокло с хранодавком састави земљом.

12.

Сарпедон се сукоби с Патроплом

Ал' кад смотри Сарпедон где његови безпасни друзи
420 погинуше од руке Патрокла, Менетију сина,
Ликијце стане божанске корит' и викат' им ово:
„Стид вас, Ликијци, било! Куд бежите? Сада сте брзи!

Ја ћу изићи на мегдан јунаку овом да дознам
ко је та напаст што зла већ створи Тројанцима многа,
јер је колена он разглобио борцима многим!“

Тако рече и с кола у оружју на земљу скочи.
А чим Патрокло смотри Сарпедона, из кола ћипи.
Као јастреба два кривонокта, кривокљуна кад се
бију на стрменој хриди и пиште продорним гласом:
430 тако се вичући они залете један на другог.

13.

Разговор Дивов са Хером о судбини Сарпедоновој

Крона лукавог син, кад виде их, сажали оба,
Хери он прозбори тада и сестри својој и жени:
„Авај, кад ми по судби од руке Патрокла Сарпедон
од свих људи мени најмилији треба да падне!
Срце се мени колеба у грудма кад помислим ово:
или да жива њега из битке сузоносне макнем
те га на поље плодно у Ликију одавде метнем,
или да пустим да син Менетијев убије њега.“

На то одговори њему кравоока госпођа Хера:
440 „Кронов страховити сине, та какву изусту реч то?
Хоћеш ли човека смртна, већ давно преданог судби,
вратити натраг из борбе и окова свирепе смрти?
Ради, ал' нећемо теби одобрити богови други.
Друго мислим ти рећи, а ти то у срце стави:
ако Сарпедона жива у његове пошаљеш дворе,
пази да не хтедне једном од богова и други који
драгога својега сина из битке уклонити љуте,
многи се синови боре божански код велике тврђе
Пријамове, те би разгњевио оцеве њихне.

450 Ако је драг ти Сарпедон, и жали ти срце за њим,
пусти га само нек сада у страшном погине боју
а од руке Патрокла јунака, Менетију сина;
али чим оставе њега и живот и последњи дашак,
пошљи по њега Смрт и слаткога Сна, па нек њега
носе док не стигну с њим у Ликију широку земљу;
ту ће га браћа погрепсти и својта и надгробну хумку

насут' и споменик дићи; јер таква је мртвима пошта!“

Рече, те послуша реч јој и људма и бозима отац.
Кржаве излије капље одозго на земљу пошту
460 одајућ' драгоме сину ког шћаше погубит' Патрокло
у тројској грудастој земљи, далеко од земље отаца.

14.

*Савладан од Пајрокла, Сарпедон на самртии зове Глаука
да га њокаје*

Кад су се један другом већ приближили они,
онда Патрокло ту Трасимела погоди славног,
који је одличан возар госпару Сарпедону био,
згоди га у доњи трбух и удове раздреша њему.

Тада Сарпедон сјајно на Патрокла избаци копље,
али га промаши, него Педаса удари коња
копљем у десно плеће, те Педас на самрти њисне
те се у прашину сруши зацвилев, и оде му душа.
470 Оба се раздвоје коња, и јарам се сломи, а узде,
када се поводник свали у прашину, сплету се њима.
Али копљаник славни Аутомедонт нађе већ помоћ,
мач дуговрхи од својег повуче крепкога бедра,
скочи и поводника одсече, залуд не махну;
коњи стадоше опет уз руду и равно под узде.

Опет се сусретну они душогубни мегдан да деле,
и циљ промаши опет Сарпедон блиставим копљем:
опет над раменом левим Патроклу прелети оштрице
копља те не рани њега; ал' тада махне Патрокло
480 копљем, а оно залуд не оде из његове руке,
него згоди где опна окружује срце што куца.
Сруши се; као кад храст ил' топола на земљу падне
или оморика вита, дрводеље што је у гори
брадвама оштрим подсеку да грађа за бродове буде,
тако се пружи, легне пред коње и пред кола онај,
лелекне, те му руке у прашину крваву груну.
Као што на стадо насрне лав и закоље бика,
сјајна бика и јака мед говедма споро што иду,
и бик придављен гине у раљама крчећи лављим;

- 490 тако је вођа Ликијцем штитоносним беснео гинућ'
од Патроклових руку, те драгог зовне другара:
„Драги мој Глауче, борче мед људима, сада ти треба
да си копљаник вичан и да си неустрашен ратник,
сада ужасног рата зажели, ако си брзац;
најпре ликијске све старешине за бој охрабри
свуда обилазећ' око Сарпедона битку да бију!
Потом од меди копљем за мене бори се и сам,
јер ћу ја доцније теби срамота и поруга трајна
у све остати дане, Ахејци ако ли сада
- 500 свуку оружје с мене у борби што код лађа падох.
Него се јуначки држи и све јунаке соколи!“

Тек што изрекне то, он сконча, те му свршетак
очи покрије и нос, а на груди онај му петом
стане те копље извуче из тела заједно с опном:
Тако му Патрокло душу извуче с врхом од копља.
А Мирмидонци коње придрже што дахтаху онде,
шћаху они да беже госпарова оставив кола.

15.

*Глаук се моли Ајолону да му извиди рану,
и што овај и чини*

- Глас тај кад стиже, Глаука страховита освоји жалост,
срце се обрне њему кад није мог'о помоћи.
- 510 Лакат притисне дланом, јер љуто га болела рана,
што му је, кад се на зид на високи пењао, зада
стрелом Теукар кад је одбиј'о пропаст од другâ.
Тад се он Аполону стрељачу помоли рекав:
„Чуј ме, господе, што се на плодном ликијском пољу
находиш или у Троји, ал' свугде можеш да чујеш
жалосна борца, к'о мене што сада освоји жалост;
рану ево страшну имадем, десницу моју
љуто болови муче, а не може крв се осушит',
раме се моје веће укочило од ране љуте,
- 520 копље не могу чврсто да држим ни да се борим
кад у душмане зађем. А најбољи погибе јунак
Дивов син Сарпедон – не спасе Диве ни сина.

Него о, господе, ти исцели грдну ми рану,
болове моје утишај и дај ми снаге да кликнем
ликијским другима својим и све их охрабри за бој,
и сам да се око мртваца овога борим!“

Тако се помоли он, и Феб Аполон га чује,
боле му загаси одмах и црну му осуши крвцу
од ране грдне и потом јунака задахне снагом.

16.

*Глаук храбри Ликијце и тројанске војводе, нарочито
Хектора, да се боре за мртвог Сарпедона, а Патрокло
Ахејце и оба Ајантиа*

530 . Глаук осети све то у души и радостан буде
што му велики бог тад молитву испуни брзо.
Најпре ликијске свуд старешине обиђе и све
охрабри да се око Сарпедона мртвога бију.
Потом крене међу Тројанце кораком дугим,
Пулидаманту, сину Пантоја, Агенору дивном,
оде Енеји и још до Хектора с оружјем медним.
Близу се примакне њима и крилате прозбори речи:
„Хекторе, не мислиш више зацело на помоћнике,
штоно живот свој дају за тебе од очинске земље
540 и пријатеља далеко, и ти их не желиш да браниш!
Авај, паде Сарпедон, штитоносним Ликијцем вођа,
који је Ликију правдом и снагом штитио својом,
сад га Патроковим копљем победио медени Ареј.
Него помозите, драги, и срамоту примите срцу
оружје Мирмидонци да с њега не свуку и мртва
да га не накажу љути због данајских палих јунака,
што смо их копљима ми погубили код брзих лађа!“

550 Тако им рече, а бол неодољив освоји Тројце
и неболан, јер им Сарпедон бранилац беше
граду, мада туђинац, јер с њиме су кренули борци
многи, а он је био над борцима борац у борби.
Крену на Данајце смело, а вођа им бејаше Хектор
због Сарпедонове смрти љут; Ахејце пак погна
у бој Менетијев син Патрокло, смеон рутавко,

првим Ајантима проговори бесним по себи:
„Ајанти, сада вам драго нек буде да бијете битку
какви бејасте и пре мед људма ил' будите бољи!
Пао је јунак Сарпедон што први навали на зид
ахејски. Него кад бисмо наказити могли му тело
560 пошто га отмемо, свући с рамена оружје и онда
којег му друга бранича погубит' немилком међу!“
Рече, а они и сами за борбу бејаху спремни.

17.

Борба око Сарпедонова шела

А кад са обе стране појачају одреде бојне
Тројци и Ликијци, Мирмидонци и борци Ахејци,
с ужасном виком се стрче за мрвог битку да бију,
и тад у бораца свих зазвекеше оружје бојно.
А Див над ужасну борбу навуче смртоносну таму,
око драгог му сина да бој смртоноснији буде.

Први потисну Тројци светлооке натраг Ахејце
570 јер није најгори борац мирмидонски погођен био,
син Агаклеја храброг јунака дивни Епигеј,
који је владао некад у житеља пуном Будеју;
али кад нећака погуби свог и оружје свуче,
Пелеју прибегне он и Тетиди сребрних ногу,
они га с ломивојском Ахилејем послаше Троји
обилној коњима лепим с Тројанцима битку да бије.
Баш кад мрвог зграби Сарпедона, Хектор га светли
у главу каменом згоди, и цела Епигеју глава
надвоје прсне под тешким под шлемом, и над мртвацем
580 ничице паде, и смрт душогубна облије њега.
Жалост обузме тада Патрокла за палим другарем,
те кроз првоборце он се затрчи јастребу сличан
штоно чворке и чавке у бежање нагнати уме:
тако си правце на Тројце и Ликијце тада насрн'о,
Патрокло, коњиче бојни, због својега гњеван другара.
И Стенелаја, драгог Итемену сина, он згоди
каменом у врат, и жиле на врату му поломи њиме.
Тад се ртници повуку и Хектор блистави с њима.

- Колико може досећи изметање цилита дугог,
590 што га изметне човек за венац кад огледа снагу
или у рату кад се с душогубним душманим' бије:
толико узмакну Тројци Ахејци кад навале на њих.
Глаук се обрне први, штитоносним Ликијцем вођа,
и он драгога сина Халкону Батиклеја храброг
погуби што је дворе у Хелади им'о, веома
благом и срећом богат у мирмидонском роду.
Њега у груди Глаук по средини погоди копљем
изненада обрнув се кад готово беше га стиг'о:
падне и тешко зајечи. Ахејце освоји љута
600 жалост, кад храбри им погибе борац; веома Тројанци
радосни буду. Око мртваца навру, али Ахејци
не забораве храброст, но јуначки навале на њих.
Тада оружана Тројанца смакне Мерион,
смелог Лаогона уби, Онетору сина, што Диву
Идском свештеник беше, а народ га глед'о к'о бога.
Њега погоди онај под чељуст и ухо, и брзо
из њега душа одлети, и мрска га захвати тама.
А на Мериона потом Енеја избаци копље.
Мишљаше да га згоди под штитом сакривен кад приђе.
610 Али погледав напред Мерион се уклони копљу,
јер се нагнуо напред, а дугачко копље се озад
у тле забије, и крај копљани се одмах затресе,
онда силовити Ареј заустави летеће копља.
Тако хитнуто копље Енејино у земљу задре,
када залуд излети из чврсте његове руке.
Плане гњевом у души Енеја и прозбори ово:
„Моје би копље за свагда, Мерионе, смирило тебе,
да те погодих ако и јеси одличан играч!“
На то копљаник славни Мерион одговори њему:
620 „Јеси ти снажан, Енеја, ал' тешко је теби угасит'
живот људима свима, у одбрани ко' ти у сусрет
дође, ал' смртан си човек и ти! Да погодим тебе
и ја оштрљатим копљем по среди, ако и јеси
храбар и у руке своје се уздаш, мени си дао
славу, а душу би дао Аиду, коњику славном.“
Рече и укори њега син Менетијев смели:

„Што то беседиш ту, Мерионе, одлични борче?
Неће ти, драги мој, Тројанци од погрдних речи
мртвог напустит’, но пре ће још кога покрити земља.
630 Само ти руке вреде у боју, а речи у већу;
зато не треба речи, но јуначки треба се борит!“

Тако рече и крене, а за њим боголики борац.
Као што клопот стоји у планинском долу кад људи
дубове секу, а њихна далеко се разлеже граја:
тако се просуо земљом и широким стазама њеним
громом од оружја њихна и штитова грађених добро
кад су се мачима онде и копљима двортним били.
Тада ни пажљиво око Сарпедона познало не би,
јер је стрелама сав и прахом и крвљу обливен
640 био од главе одозго па све до прстију ножних.
Они се око мртваца непрестано врзли к’о муве
што у чобанском стану крај музлица пунијех млека
зује у пролетно доба кад лонци су до врха пуни:
тако су они поред мртваца врзли се онде.

18.

*Дивова одлука. Хектор бежи, а с њиме Тројанци
и Ликијци*

Никада није Див од крешева бесног окрен’о
очију сјајних, но свагда у души глед’о је борце
мислећи веома много о смрти Патрокловој би ли
и њега онде у љутој у борби блистави Хектор
крај Сарпедона подобног богу погубио копљем
650 те му оружје свук’о с рамена, ил’ би Патрокло
многим повећ’о још јунацима невољу тешку.
Док је мислио смисли да ово ће најбоље бити:
нека честити другар Ахилеја, Пелеју сина,
потисне Тројце и оклопника Хектора с њиме
граду тројанском опет и многе лиши живота.
Најпре уметне Див у Хектора плашљиво срце,
те он у кола скочи и нагне да бежи те другим
Тројцима викне да беже, јер наслути мерила света
Дивова. Тада ни јаки не остану Ликијци онде,

660 него се растуре сви, кад краља у рпи мртваца
виде рањена срца; а многи и други беху
пали крај њега кад Див страховиту намени борбу.
Тада оружје сјајно с рамена Сарпедона дивног
Мирмидонци свуку, и јуначки Менетијев синак
дâ га другима да га до пространих бродова носе.

19.

Ајолоново сѣарање око Сарпедонова ѿела

Тад Аполону Див проговори облака скупљач:
„Нудер, драги мој Фебе, из стрела Сарпедона палог
сада изнеси и црну са њега очисти крвцу,
па га даље однеси и умиј потом у реци,
670 намажи амбросијом, у бесмртно рухо обуци!
па га Сну и Смрти, близновима, остави потом,
хитрим пратиоцима, а они брзо ће њега
пренети на поље плодно у широку ликијску земљу;
ту ће га браћа и својта погрести и хумку над гробом
насут’ и споменик дићи, јер таква је мртвима пошта.“

Рече, и послуша добро Аполон својега оца.
И он с Идских планина у крешево спусти се страшно,
одмах из стрела он Сарпедона подигне дивног,
па га даље однесе и умије потом у реци,
680 намаже амбросијом, у бесмртно рухо обуче.
Потом га повери Сну и Смрти, близанцима двома,
пратиоцима хитрим, а они га брзо у лету
на поље плодно пренесу у широку ликијску земљу.

20.

Патроклова кобна одлука и даљи ѿодвизи

Тада коњима викне Патрокло и Аутомедонту
гонећи тројске борце и ликијске, али веома
погреши лудак; да је Ахилејев памтио савет,
био би свирепој судби и мрачној утек’о смрти.
Него јача је воља у Дива него у људи,
те и храбра нагна у бежање борца, лако

690 узме му победу, а другом на борбу опет соколи;
тако је и сада и њему у грудима подстак'о срце.

Кога првога онде и кога последњег уби,
Патрокло, када су бози у пропаст позвали тебе?
Првога уби Адреста, Аутоноја, затим Ехекла,
Перама, Мегада и још Елистора и Меланипа,
затим Еласа, Мунија с њиме и још Пиларта,
те је побио тада, сви други мишљаху бежат'.

21.

Ајолон одбија Пајџроклов најаг на џројанске бедеме

Тад би Ахејци били освојили тројанске куле
копљем Патрокла, јер он је толико хитао напред,
700 али је Феб Аполон на кулу саздано лепу
стао, јунаку снујући зло, а Тројце помажућ'.

Трипут Патрокло се попе на ивицу високог зида,
али га у три маха Аполон одбије назад
бесмртним рукама својим потискујућ' блистави
штит му.

А кад четврти пут Патрокло јурне к'о демон,
страшним гласом викне и запрети стрелац Аполон:
„Бежи, потомче Дивов, Патрокло, не да ти удес
копљем својим тврђу да разориш Тројаца смелих.
А ни Ахилеју, много од тебе бољем јунаку!“

710 Рече, и Патрокло уназад се много повуче,
јер Аполона се бој'о расрдит', славног стрељача.

22.

Пајџрокло гине од Хекџорова којља

Хектор код Скејских врата заустави коње и топот,
мислећ' би л' опет у време их нагн'о зашавши у бој
или би борцима викн'о до бедема нека се збију.
Док је тако размишљ'о, Аполон се приближи њему,
пошто се начини сличан човеку снажну и кршну,
Асију, који је био коњомори Хектору ујак,
рођени брат Хекабин, а син Диманта јој оца.

Фригија му је домаја, а поред Сангарија воде.

- 720 Подобан томе син проговори Дивов Аполон:
„Хекторе, зашто преста од борбе? Не приличи теби!
Еј да сам јачи толико колико сам слабиј’ од тебе,
на зло би своје ти од борбе узмиц’о тада!
Него на Патрокла дедер чврстоноге потерај коње,
не би л’ га како савлад’о, а славу ти дао Аполон!“

- Тако рече и бог се у ратни поврати метеж,
а тад нареди храбром Кебриону блистави Хектор,
нека потера коње у борбу, а Феб Аполон
зађе у редове густе и грдно ахејске збуни
730 борце, а Тројанце и Хектора обдари славом.
Други напусти Хектор Данајце и не хте их бити,
само на Патрокла он чврстоноге потера коње.
А с друге стране с кола Патрокло на земљу скочи
носећ’ у левици копље, а десницом подигне камен
блистав, оштрљат да га обухватит’ могла му рука.
Напне се, баци га – није оклев’о нападом својим –
не баци залуд, њиме возара Хектору згоди
Кебриона, што син од иноче Пријаму славном
бејаше, њега у чело, кад узде држаше, згоди
740 каменом оштрим, и камен му обе обрве смрска,
кост не може одолет’, те у прах очи му обе
пред ноге падну, а сам из лепо грађених кола
падне подобан ронцу, а душа остави кости.
Витеже Патрокло, ти овако навали нањга:
„Јунак је заиста хитар, колико се преврће лако!
Кад би залутао некуд у сињем рибовитом мору,
много би чељад нахранио остриге тражећ’
скачући из лађе брзе, и ако је пучина бурна
када он с кола уме да по пољу лако се ваља.
750 И међу Тројцима, дакле, ронаца доиста има!“

Рекавши то јунаку Кебриону крене Патрокло
као лав се залетев, што харајућ’ торове буди
у груди рањен и живот због смелости изгуби своје,
тако, Патрокло, ти на онога помамно скочи.
Хектор пак на другој страни са кола на земљу слети.
За Кебриона они к’о лавови отпочну борбу,

- који се, пркоса пуни и гладни, један са другим
бију на горском врхунцу убијене кошуте ради:
тако, рад мртвога борца, два боју вична јунака,
760 син Менетијев јунак Патрокло и блистави Хектор
један другог хтеде да свирепом међу прободу.
За главу дохвати Хектор мртваца, не хтеде пустит',
за ногу с друге стране Патрокло; остали борци
тројски и данајски стану у бесној да мере се борби.
К'о што се Еуро и Ното у гудури планинској рву,
један се надмеће с другим да дубоком шумом потресу,
јасеном или буквом ил' дренком, танкокорним дрвом,
једно према другом дрво дуговрхе савија гране
с великом хуком, све громот и ломњава стоји дрвета:
770 тако Ахејци и Тројци наваливши једни на друге
стану се бити, ни једни на бекство не помисле страшно.
Око Кебриона многа забола се оштра копљета,
а и крилате стреле с тетива што пуштене беху,
велико камење много о штитове борцима беше
треснуло око њега, а он је у вијору праха
лежао велик и пружен заборавив борбу са кола.
Докле је сунце јоште по средини шетало неба,
гађаху стреле са страна обеју, и падаху борци.
А кад се нагнуло сунце, те волове треба испрећи,
780 и тада преко судбине Ахејци бејаху јачи.
Они Кебриона тргну јунака из стрела и вреве
тројанске, и ту њему с рамена оружје свуку.
Тад се на Тројце Патрокло затрчи муке им снујућ'.
Трипут се тада затрчи Ареју подобан брзом
с ужасном виком и поби три пута девет јунака.
А кад четврти пут се затрчи подобан богу,
онда освану теби, Патрокло, свршетак живота,
јер се у љутој борби Аполон страховити сретне
с тобом. Ал' долазак његов у вреви не примети јунак,
790 јер му дође у сусрет покривен дебелом маглом.
Стане за њим и њега у леђа и широка плећа
удари руком, те свет се пред очима борцу заврти.
Тад му Феб Аполон са главе кацигу баца:
с цевима она и с облучјем звечећ' под ногама коњским

ваљаше се; а грива на њојзи се упрља крвљу
и прахом; нису то пређе, додуше, допуштали бози
да би се тај коњокривни шлем у праху котрљ'о,
него је чувао главу Ахилеју борцу божанском,
светло му бранио чело, а Див тад Хектору даде
800 да га носи на глави, јер близу већ беше му пропаст.
Цело у рукама копље дугосено Патроклу се сломи,
велико, тешко и јако и с оковом, с ременом с плећа
на земљу падне му штит што лепо оивичен беше.
Најзад му одреши оклоп син Дивов, господ Аполон.
Срце онесвесне њему, а колена малакшу светла.
Он се пренерази тада, а озад оштро му копље
међу рамена баци у леђа дардански борац
Еуфорб, Пантојев син, што надмаши своје вршњаке
бацањем копља и борбом са кола и трчањем брзим:
810 он је срушио с кола већ двадесет бораца дотад,
мада први пут тада к'о ученик уђе у борбу.
Он је први што на те, о витеже Патрокло, копље
баци, ал' те не смаче, загребе и врати се чети,
јасен-копље извуче из тела, али Патрокла
не смеде дочекат', без оружја мада је био.
А Патрокло, слаб због ударца бога и копља,
побегне међу густе другаре од пропасти бежећ'.
А чим блистави Хектор јунака смотри Патрокла
како се повлачи натраг а оштрим погођен копљем,
820 он му кроз редове приђе и одмах рани га копљем
у дно слабина и мед кроз њега пробије сасвим.
Падне, тешко зајечи, а освоји жалост Ахејце.
Као што арслан у борби силовита савлада вепра,
који се, обесни оба, на горском бију врхунцу
око малогa врела, јер оба желе да пију:
сав се вепар задув'о, ал' арслан га савлада најзад:
тако Пријамов син Менетија јуначком сину,
који поубија многе, на копљу живот извуче.
Хектор, кличући над њим, проговори крилате речи:
830 „Негде си над'о се већ, о Патрокло, разрушит' град нам,
тројанским женама снов'о да отмеш данак слободе
и одједрити с њима у драгу очинску земљу,

лудаче, ал' њих бране у трку брзоноги коњи
Хекторови у борби; мед борбољубивим Тројцем
сам ја предњачим копљем и страшни одбијам од њих
сужањства дан, а тебе сада ће јастреби јести.
Бедниче, ништа ти није Ахилеј помог'о јаки,
који је ост'о, а тебе опомињ'о негде овако:
'Немој ми се, Патрокло, о борче на колима вратит'
840 пространим бродовима, војскомори Хектору пре но
судба ти даде да раздреш на грудима крваву кошу!
Тако ти рече негде и лудо ти подстаче срце.“

Сасвим немоћан ти му, Патрокло, одговор даде:
„Хекторе, сада се хвалиш веома, јер бози ти даше
победу: Кроновић Див и Аполон савладавши мене
лако и свукавши сами с рамена оружје мени;
таквих да ми је дошло у сусрет двадест јунака,
сви би пропали овде кад моје смакне их копље,
него ме Летин син и свирепа погуби судба,
850 а мед борцима Еуфорб, а ти ме убијаш трећи.
Друго још ћу ти рећи, а ти то у срцу памти:
ни сам нећеш дуго већ живет', него и тебе
близу чека већ пропаст и неминовна судба
када те убије дивни Ахилеј, Еаков потомак!“

Тако то рече и одмах свршетак покри га смртни,
душа му остави уде и брзо одлети Аиду
своју оплакујућ' судбу и оставив снагу и младост.
Њему и мртву још одговори блистави Хектор:
„Зашто ми проричеш само, о Патрокло, ненадну пропаст?
860 Ко зна неће л' Ахилеј, лепокосе Тетиде синак,
живот изгубити пре од мојега погођен копља?“

Рече те му из ране извуче од меди копље
ставши му на груди петом, натрашке га гурне од копља.
А тад одмах копљем полети на Аутомедонта,
богу сличног возара Еакова брзог потомка,
јер га жуђаше убит'. Ал' брзи га коњи извезу
бесмртни, сјајни поклон што Пелеју даше га бози.

Седамнаесто певање
МЕНЕЛАЈ СЕ ОДЛИКУЈЕ

1.

Менелај брани мртвог Патрокла и убија Еуфорба

Примети Атрејев син Ареју драги Менелај
како погубише Тројци Патрокла у крешеву љутом,
те кроз првоборце крене у сјају оружја медног,
мртвог обилазит' стане к'о мајка првотелка теле
кад обилази мучућ', а раније не чу за пород:
тако Патрокла пође обилазит' плави Менелај,
пред њим ношаше копље и штит што покрива свуда,
жељан да погуби сваког на кога се намери само.
Али и Пантојев син миздраклија виде Патрокла
10 штоно беспрекоран паде, те близу приступи њему
и тад Ареју драгом Менелају прозбори ово:
„Атриде, Дивова него, Менелају, народна главо,
иди, остави мртвог, и криво оружје пусти!
Јер од Тројаца ја и од славних од помоћника
први копљем погодих Патрокла у крешеву љутом;
зато победну славу мед Тројцима остави мени,
да те не обалим ја и слатки ти не узем живот!“

Њему озловољен врло проговори плави Менелај:
„Ружно је, оче о Диве, разметат' се речима дрским!
20 Такве смелости нема у пардала, у лава нема,
ни у нераста љута, у кога је највећа снага,
те му се од ње и беса разметљиво надуде груди

колико пркосе синци Пантојеви, сулици вични!
Ни јаки Хиперенор коњомора младости своје
није се намладов'о, кад с поругом дочека мене
зборећи да сам међу Данајцима најгори ратник:
неће се на радост, мислим, повратити ногама својим
родитељима брижним и драгој љуби. А тако
и теби снагу разглобићу ја, насупротив ли станеш;
30 него те светујем ово, повуци се само и крени
натраг у мноштво и гледај да са мношвом се не срећеш више,
док те не стигне зло, а луд се опамети касно.“

Рече, ал' не слуша Еуфорб и њему одговори ово:
„Сада ћеш, Дивова него, Менелају, платити мени,
што ми погуби брата и што се размећеш јоште
његову љубу што створи удовицом у новом дому,
родитељима што плач и жалост неизречну зада.
Ја бих доиста њима у тузи утеха био
кад бих им главу твоју и оружје донео твоје,
40 Пантоју у руке дао и Фронтиди, жени божанској.
Али сад ћемо одмах у борби поделити мегдан,
нека се реши да л' ће он смрт ил' победу донет!“

Рече, и згоди га у штит, што једнако покрива свуда,
али га не проби мед, но рт од копља се свије
о штиту јаком Еуфорбу, а потом замахне својим
Атрејев син Менелај и Диву се помоли оцу:
онај се стане повлачит', ал' овај рани га у дно
грла, пошто се напе и у руку поузда тешку,
и врх копљани одмах кроз врат му пробије нежни,
50 падне, тешко зајечи, и оружје на њем зазвечи.
Крв му покваси косу, још нежну к'о Харита власи,
покваси витице што их и злато држа и сребро.
Као кад човек још младу потхрањује маслину бујну
негде на самотну месту крај извора обилног водом,
красним се одеда брстом – док ветри око ње лахоре,
она се повија благо, а бели је цветови красе,
ал' кад с олујом силном изнебуха навали вихор,
из јаме извали њу и младу је обори на тле:
тако Пантоју сина Еуфорба, миздраклију вешта,
60 убије Атрејев син Менелај и оружје стане му свлачит'.

2.

Менелај се повлачи пред Хектјором

Као у гори кад лав у своју се уздајућ' снагу
с паше уграби краву што у стаду боље је нема:
пошто је најпре отме, он врат јој зубима јаким
сломи, а потом је коље и крв јој и утробу целу
пије, а пси и пастири око њега стојећ' далеко
голему грају подижу на њ, ал' немају снаге
да му се примакну ближе, јер бледа их везује зебња:
тако ником од оних викача срце у грудма
не смеде тада изићи на мегдан Менелају дичном.

- 70 Оружје славно би лако с Пантојева однео сина
Атрејев син, да није позавидео Феб му Аполон,
који Хектора нањага брзотрком Ареју слична
нагна сличан се створив старешини Киконском Менту,
њему се обрати гласом и крилате прозбори речи:
„Што се не може стићи, Хекторе, то ти сад ловиш,
коње Еакова храброг потомка – ал' њих је тешко
кротити смртноме другом човеку и управљат' њима
осим Ахилеју самом, ког бесмртна породи мати.
Атрејев храбри син Менелај, бранећ' Патрокла,
80 Пантоју сина Еуфорба, најбољег тројанског борца
уби, међутим, и њему нападачку разбије снагу.“

Тако рече бог и у ратни врати се метеж,
срце пак Хектору мрачно страховита обузме жалост,
и он се осврну тад по врстама бојним и смотри
једнога где оружје славно свлачи, другог где мртав
лежи на земљи, и крв из пресне ране му цури.
Он кроз првоборце прође у сјају оружја медног
с продирним кликом сличан Хефестову пламену живом.
Добро Атрејев син викача оштрога чује,

- 90 те се озлоједи и својој проговори јуначкој души:
„Авај ли мени! Овде да оставим оружје лепо
палог Патрокла, што лежи рад моје погинув части,
бојим се, замерит' хоће Данајац који ме види.
Ако ли савладам стид и с Хектором и са Тројанцем
уђем у борбу сам, опколиће једнога многи:

- амо Тројанце све сјајношлеми доводи Хектор.
Зашто ми премилом срцу наиђоше помисли такве?
Ко се преко воље божје сукобити жели с јунаком
којега поштује бог, на њега се оборе јади.
- 100 Стога ми замерит неће Данајац ни један кад види
да од Хектора бежим кад с божјом се помоћу бори.
Кад бих Ајанта чуо где јасним подвикује грлом,
ми бисмо оба се опет весеља сетили бојног
идућ' и против бога, Ахилеју мртва Патрокла
не бисмо л' спасли, јер то би у невољи најбоље било!“
- Док је тако у духу и у срцу својем размишљ'о,
стигну и тројански одреди већ, а Хектор им вођа;
тад се Менелај натраг повуче, остави мрца,
сличан дугогривом лаву што удиљ се осврће свуда
- 110 и ког од обора терају пси и чобани вичућ',
копљима нападајући; а смело му срце у грудма
дршће, те само нерадо он од торине оде:
тако тад од Патрокла плавокоси оде Менелај.

3.

*Менелај дозива Ајанта,
а Хектор, који је с Патрокла скинуо оружје, узмиче*

- Али се окрене кад већ стигне у друштво другара,
очима тражећ' сина Теламону Ајанта вељег;
борби на левој страни он одмах примети њега
другове гдено соколи и подстиче нека се бију,
јер их је Феб Аполон у велику нагнао страву.
Њему потрчи и приђе и речи прозбори ове:
- 120 „Овамо, Ајанте драги, и са мношвом се нудер потруди
не бисмо л' мртва Патрокла бар гола Ахилеју спасли,
јер му је оружје већ сјајношлеми узео Хектор!“
- Рече и тим у Ајанту јуначком обрне срце,
он кроз првоборце прође, а с њиме плави Менелај.
Када је Хектор славно већ оружје свук'о с Патрокла,
стане га вући, с рамена да главу му одруби оштром
међу, а тело довуче и тројанским баци га псима;
тада се приближи Ајант са штитом јаким к'о кула.

Хектор се одмах повуче и зађе међ' другове ратне.
130 На кола скочи и преда Тројанцима оружје сјајно,
нека га односе у град, да велика буде му слава.
Ајант широким штитом Патрокла закрили мртвог
стојећ' к'о лавица каква над нејаком лавчади својом
када у дубрави ловци набасају на њу, где она
луду проводи децу, а у себи прикупља снагу,
мргодно набира кожу на челу и сакрива очи:
тако и Ајант стане хероја Патрокла да штити.
А с друге стране Атрид Ареју драги Менелај
стајаше, коме силна у души жалост је расла.

4.

Глаук њрекова Хекџора

140 А син Хиполохов Глаук, јунацима ликијским вођа,
Хектора осмотри мрко и речима прекори тешким:
„Хекторе, јеси нам наочит сав, ал' слабић у борби!
Прати те слава и дика, ал' ипак си плашљив бегунац!
Погледај како би град и тврђаву мог'о сачуват'
сам са борцима оним што тројске их родише мајке?
Та ни један Ликијац већ с Данајцима неће
борит' се око града, јер никад још похвале не би
с непријатељима многим без одмора што смо се били.
Како би, слабићу, спас'о у метежу лошијег борца
150 кад Сарпедона ти и главнога прику и друга
пусти Аргејцима да им плен и ловина буде?
А он је жив и теби и граду много помаг'о,
а сад не смеде сам да сачуваш њега од паса!
Стога ако ме ко из ликијске послуша војске,
гредемо кући, а Троји судбина освануће прека.
Кад би Тројанци смело и неустрашљиво срце
имали сада к'о људи што за свој се завичај бију
с непријатељском војском те напоре трпе и борбу,
ми бисмо брзо Патрокла у Илијску тврђу одвукли.
160 Да је он мртав у град владара Пријама стиг'о
и да смо њега једаред из бојне вреве извукли:
Сарпедоново оружје сјајно Аргејци би брзо

дали на откуп, а ми бисмо самог у Илиј одвезли,
јер је погубљен другар јунаку најбољи што је
код лађа ахејски борац и друзи му борци изблиза.
Али ти се ниси усудио Ајанта храброг
дочекат', у очи њега у душманској погледат' вреви
нити се сусрести с њим, јер јунак је бољи од тебе!"

- Мрко погледав њега сјајношлеми прозбори Хектор:
- 170 „Глауче, како си такав изустиио обесне речи?
Авај, мишљах за тебе разумнији да си од свију
оних који у плодној у ликијској бораве земљи,
а сад морам ти памет порећи кад си то рек'о
тврдећ' да Ајанта нисам громорадног дочекат' смео.
Нимало није ме страх ни борбе ни топота коњског,
али је свагда Див егионоша снажнији вољом
који и храброг уплаши борца и победу славну
лако му узме, а дрѹгѹм у борбу га подстиче опет.
Него, драгићу, мени приступи и погледај дело
- 180 да ли ћу цео дан бити бојажљив, као што збориш,
или ћу одбити којег Данајца, помамна борца,
те већ неће се борити он за мртвог Патрокла!"

5.

Хектор, у Ахилејеву оружју, ѿново се бори

Тако рече и кликне Тројанцима продирним гласом:
„Тројци и Ликијци и ви Дарданци, борци изблиза,
да сте јунаци, друзи, на љуту мислите борбу,
док незазорнога Ахилеја рухо обучем
сјајно што га свукох с Патрокла, кад га погубих!"

- Кад их ободри тако, сјајношлеми отиде Хектор
из боја љутог и брзим он трчањем стигне другаре,
190 нису били далеко кад ногама стигне их брзим.
Они ношаху у град Ахилеја оружје славно.
Ставши од јадовне битке далеко промени рухо,
своје оружје да бојољубивим Тројцем у свети
Илиј да га однесу и бесмртно оружје узме
Пелејева сина Ахилеја, што му га оцу
небески богови даше, а отац кад остари да га

својему сину, ал' овај у њему не дочека старост.

Када га смотри Див, далеко, облака збирач,
где се оружа рухом Пелејева сина божанског,
200 климне главом и ово свом проговори срцу:
„Бедниче, јоште ти није смрт на уму, а она
већ ти је близу. А ти на себе бесмртно рухо
мећеш властеља оног пред којим и други дршћу!
Снажнога, драгога ти си другара погубио њему,
и још, како није у реду, с рамена и с главе
оружје свук'о. А сад бар, у замену за то, снагу
даћу ти вељу да жив се Андромаси вратити нећеш
нит ће ти она свући Ахилеја оружје славно!“

Тако рече Кронион и веђама намигну мрким,
210 оружје удеси на њем, и убојна сила уђе
Ареја страшног у њ, те снагом и јунаштвом њему
уди се испуне сви. Међу славне тад помоћнике
крене с продирним кликом, и сви га примете они
где у оружју блиста Пелејева јуначког сина;
сваком је борцу приступ'о и речма соколио сваког:
Местла, Терсилоха, Глаука, Хипотоја, Медонта уз њих
и још Астеропеја, Дисенора, Форкиса с њиме,
Хромија, Енома с њим што беше погађач у птице.
Њих је подстиц'о све и крилате зборио речи:

220 „Чујте ме, суседи силни и наши сви помоћници!
Нисам вас ја из ваших градова скупио амо
зато да покупим војску и зато што мноштва ми треба,
него драге ми воље од ахејске ревносне војске
да бисте бранили жене и луђану децу у Троји.
Тако мислећи даре и храну од народа својег
захтевам свакоме од вас да у срцу храброст повећам.
Зато сваки сад напред нек пође и погине овде
или се спасе, јер је у борби обичај такав!
Ко год Патрокла довуче Тројанцима коње што кроте,
230 ако и лежи већ мртав, и Ајанта потисне храбро,
томе уделићу плена половину, а другу за се
сам ћу задржат', и славу задобиће једнаку с мојом!“

Тако им рече, а они на Данајце навале смело,
копља држећи увис, и срце се надахне њихно

да ће од Ајанта, сина Теламону, отети мрца.
Слепци! А он је над њим већ многима отео живот.
И тад Ајант кликне Менелају, грлатом борцу:
„Дивова него, драги Менелају, не мислим више
да ћемо нас два икад из борбе се вратити кући.
240 Није ме страх за мртвог Патрокла, који ће брзо
гозба птицама бити и тројанским псима, колико
за главу моју ме страх да зло је не снађе какво
и за твоју, јер магла одасвуд нас покрила ратна –
Хектор – и сад нам је прека осванула поново пропаст.
Него данајску зовни властелу, не би л' те чула!“

Рече, и послуша њега Менелај, грлати борац,
Данајцем викне, кроз табор се разлегне вика:
„Другови моји, мудре старешине аргејске земље,
што у Атрида Агамемнона и Менелаја
250 општинско пијете вино и који борцима својим
сваки наређује и Див додељује част вам и славу,
тешко је мени да сваког у војсци војводу мотрим,
јер се завада и бој у великој развише мери,
стога сваки нек дође, за срамоту сваки нек знаде
када би Патрокло ост'о за играчку тројанским псима.“

Рече, и чује га Ојлејев син брзотрки Ајант,
први му у помоћ дође у трку кроз крешево љуто,
а потом стигне сам Идоменеј и пратилац његов
Енијалију војске што мори слични Мерион.
260 Али памећу ко би имена изрек'о других
који су после ових Ахејце ободрили на бој?

6.

Борба за мртвог Патрокла. Ахејци наглађују

Навале Тројци збијени, а Хектор беше им вођа.
Као што велики морски у реку навали успор
од кише нараслој реци на ушћу – около јече
брегови стрми, јер морска иза њих пучина хучи:
с таквом виком Тројанци затрче се; тада Ахејци
стојећи око сина Менетију једнога срца
штитима од меди сви се окружише. А око њихних

шлемова сјајних распе Кронион дебелу маглу,
270 јер на Патрокла, сина Менетију, киван не беше,
док још бејаше жив потомку Еакову другар,
није волео плен да постане тројанским псима,
зато и његове дигне другаре нека га бране.

Тада Тројанци Ахејце светлооке потисну први,
оставе мрца и сви се разбеже. Али ни једног
смеони Тројци погубит' не могоше, мада су хтели,
него хтедоше мрца да отму, али Ахејци
само се за трен од њега одвојише, јер их је Ајант
врло брзо окрен'о што ликом и делима беше
280 за Пелејевим сином незазорним Данајац први.

Напред навали он кроз првоборце подобан снагом
вепру што у горама псе и снажне младиће
уме по доловима обрнув се растерат' лако:
тако блистави Ајант син Теламона дивног
зађе лако мед Тројце и растури редове њихне
који опколише мртва Патрокла, највише мислећ'
да ће га у свој град одвући и славу задобит'.

Блистави синак Лета Пелазга Хипотој мртваца
стане за ноге вући кроз онај окршај љути,
290 јер му обадве жиле уз глежањ ременом вез'о
Хектору тим да угове и Тројцем, али га брзо
снађе јад, а нико га не спасе, мада је хтео.
Син Теламонов јурне на њега кроз ратни метеж
те га у шлем с медним са образом згоди изблиза.

Под копљаним оштрицем шлем густогриви пукне,
када га велико копље и јака удари рука;
крвав из ране мозак исцури низ цев копљану.

Брзо малакше снага Хипотоју, руке му на тле
пусте ногу јунака Патрокла, Менетију сина;

300 на земљу над мртвацем Хипотој ничице падне
од плодовите далеко Ларисе; тако ни оцу
ни мајци неге није исплатио, кратак му беше
живот, јер га Ајант јуначина погуби копљем.
Хектор поново баци на Ајанта блиставо копље,
али погледа напред и Ајант умакне копљу,
и тад Схедија згоди, јунаку Ифиту сина,

првог фокејског борца, што у Панопеју славном
живљаше, гдено је био множини житеља владар:
310 рт од медног оштрица прободе га оздо кроз плеће,
падне, тешко зајечи, и оружје на њем зазвечи.
Ајант Форкиса потом, Фенопову храброне сину,
кад је Хипотоја хтео да штити, пробурази сасвим,
па му пребије оклоп на грудима; у дроб му копље
продре, он у прах падне и руком земљу загребе.
Сви се ртници повуку, па и сам блистави Хектор.
Радосно цикну Аргејци и мртве себи повуку
Форкиса и Хипотоја, и оружје с плећа им свуку.

7.

Ајолон соколи Енеју, а овај Хектѿора, Ајантѿ Ахејце

Тада би Тројци у Илијски град се повукли,
320 слабошћу савладани, пред снагом ахејске војске,
славу би стекли Аргејци и против Дивове судбе
снагом и јунаштвом својим; ал' тада сам бог Аполон
подстицат' стане Енеју Перифанту, Епита сину,
створив се подобан стасом, што беше у седог му оца
гласник и остари тако, а био му пријатељ одан.
Подобан њему проговори Дивов синак Аполон:
„Како бисте, Енеја, и против божије воље
спасли стрмени Илиј? Већ и друге видех јунаке
где се у снагу, у силу, у јунаштво уздају своје
330 и у множину, и ако их премало има;
а њима више Див по Данајцем победу жели,
а ви сте ипак у силном у страху и нећете борбе!“

Тако Аполон, и позна Енеја бога стрељача
погледав га у лице, и Хектора покликне гласно:
„Хекторе и ви тројанске вође и помоћници,
била би заиста срамота, Ареју драги Ахејци
кад би нас потисли у град, а нас победила плашња.
Али некоји бог наблизу ми приђе и рече:
Див да, саветник вишњи, у борби помаже нама;
340 зато кренимо правце, на Данајце јурнимо сада

мртвог Патрокла да не однесу мирно до лађа!“

Рече и напред међу првоборце јурне далеко,
онда се обрну Тројци, Ахејцима стану насупрот.
Потом опет Енеја Леокрита удари копљем,
Аризбантова сина, Ликомеду честитог друга.
Њега кад паде пожали Ареју драги Ликомед,
приђе му врло близу и блиставо избаци копље
и Аписаона, људма пастира, Хипасу сина,
у јетру рани под опном и колена раздреши њему:

- 350 он је из плодне земље Пеоније стигао био
и уз Астеропеја у борби предњачити знао.
Њега кад паде тад Астеропеј пожали храбри,
радо на Данајце јурне и сам да с њима се бије;
али залуд, јер они окружише штитима себе
стојећи око Патрокла и своја држаху копља
јер је Ајант све обилазећ' подстиц'о много:
нит је допушт'о да ико од мрца повуче се натраг
ни да се ико бори пред ахејским борцима другим,
него уз мрца стално да стоје, а близу се боре!
- 360 Тако налагаше Ајант грдосија. Накваси земљу
црвена крвца, те један на другога падаху густо
погинули Тројанци и моћни још помоћници,
па и Данајци, јер су и они проливали крвцу,
али су у мањем гинули броју, јер свагда су знали
један да другог у вреви од пропасти избаве преке.

8.

Борба на другим сиранама бојиница

Тако су беснели они к'о огањ, и веров'о не би
да су на небу сунце и месец сијали јоште,
јер је магла јунаке покривала најбоље који
стајаху око мртвог Патрокла, Менетију сина.

- 370 Али остали Тројци и с назувком лепим Ахејци
мирно се бораху под ведрим под небом, а жарки
блисташе сјај сунчани, и није на целој се земљи
ни на брдима облак надвиј'о. На махове ту се
бораху, једни се клонећ' сузодавних стрела од других,

одвојени далеко. А они у среди што беху
страдали су од магле и боја, а најбоље од њих
свирепа смицаше мед. А само дотада два још
поштована јунака, Трасимед и с њиме Антилох,
не знаху да је Патрокло незазорни пао но мњаху
380 да се жив још спреда с Тројанцима у вреви бори.
Али унапред слутећи смрт и узмак другара
они су битку били далеко, јер им је тако
Нестор налаг'о кад их од бродова слаше у борбу.

9.

Жестина борбе за мртвог Пајрокла

Цео трајаху дан и велика борба и покољ:
борцима напор је и зној без одмора колена прљ'о
сваком и листове, ноге одоздо и обадве руке
и очи у љутој борби за храброг и доброг другара
што га је имао онде Еаков брзи потомак.
Као кад човек даде од бика велику чапру
390 нека је растежу слуге, а она масти је пуна,
слуге је прихвате одмах и почну растезат' ставши
около, из ње влага истече, а продират' стане
маст, јер напињу многи, и сва се растегне она:
тако су они и амо и тамо на простору малом
тада вукли мртваца, и њихно се надаше срце:
Тројцима да ће га одвућ' у Илиј, Ахејцима да ће
пространим лађам' довући. Око њег бешњаше бесна
борба, да их не би ни Ареј мог'о подстрекач
покудит' а ни Атена, ма колико срдити били.

10.

Ахилеј не слухи да је Пајрокло погинуо

400 Такав жестоки бој за Патрокла и борцу и коњу
остави тај дан Див, а није дивни Ахилеј
ни знао да му је пао Патрокло. Јер су Ахејци
бї ли се врло далеко од хитропловки лађа
под зидом тројанским; никад у души он није помишљ'о

за њ да је пао, но да је до врата тројанских продр'о
и да ће вратит' се жив, јер не мишљаше ни на то
да ће без њега град разорит' ни заједно с њиме,
јер је то често тајно од своје дознавао мајке
кад му откриваше вољу и мис'о великог Дива.
410 Али га матери није известила о злу што зби се:
да му је погин'о његов од свију најмилији другар.

11.

Расположење бораца на обема сиранима

А око мрца они непрестано с копљима оштрим
наваљиваху онде и један другог клаху.
Тако је Ахејац који медорухи казао ово:
„Драги другари, ми се са славом нећемо вратит'
пространим лађама, но земља црна нек овде
зине пред свима, јер и то Ахејцима било би боље,
ако Тројанцима коње што кроте овога мрца
пустимо да га у град одвуку и постигну славу!“
420 А и гдекоји јунак Тројанац рек'о је ово:
„Ако је, другови драги, и судба код овога мрца
сви да изгинемо, нек нико не остави борбу!“
Тако је зборио многи и друзима подстиц'о срце.

12.

*Ахилејевим коњима који оилакују угес Пајроклов,
Див у срце враћа снагу*

Тако се бораху онде, а гвозден је оружја звекет
кроз бесконачни етар до високог допир'о неба;
али Ахилејеви коњи, од битке стојећ' далеко,
плакаху тада пошто за својега чуше возара
да га војскомора Хектор у прашину обори мртва.
Аутомедонт храбри, син Диорејев, брзим
430 бичем је често их шиб'о и био, често је њима
љубазних рекао речи и често претио њима;
али ни лађама брзим, ни широком Хелину мору
никако не хтеше кренут' ни у бој међу Ахејце.

Него као што стуб непомичан стоји на гробу
покојног неког човека, мушкарца или и жене,
тако стајаху коњи непомично крај кола лених,
земљи спустивши главе, и на земљу њима од кања
топле сузе су текле, јер плакаху свога возара
жалeћи за њим веома, а бујна се прљаше грива
440 пошто им с ајма паде низ јарам на обе стране.
Кад их Кроновић смотри где плачу, жао му беше,
те махне главом и својем проговори срцу овако:
„Јадници, зашто вас само поклонисмо Пелеју краљу,
смртном човеку, а ви сте млади и бесмртни оба!
Зато л' да будете тужни к'о несрећна људска створења?
Нема занаго ништа кукавније него је човек
од свих бића што дишу на земљи и гамижу по њој.
Али у блистава кола ни Хектор, Пријамов синак,
неће упрезати вас ни возит' се, нећу му дати.
450 Није л' му доста што има већ оружје и тим се хвали?
Али ћу колена вама и срце задахнути снагом,
те ћете из вреве бојне и Аутомедонта спасти
пространим лађама, јер ћу Тројанцима дати још славу
нека убијају док до покривених не продру лађа
и док се не смири сунце и света се не спусти тама.“
Тако рече и коње тад великом задахне снагом.
А кад прашину они са гриве на земљу стресу,
брзо кола провезу кроз Тројце и кроз Ахејце.

13.

Ауѿомедонѿ и Алкимедонѿ

А Аутомедонт се био, ма колико жалио друга,
460 с колима јурнув на Тројце к'о јастреб кад на гуске
слети:
лако јунак се свагда из тројске повлачио гужве,
лако је наваљив'о кроз гомилу продирућ' силну.
Али бораца није убиј'о кад их је гањ'о,
јер не беше му лако, сам у колима светим,
и да напада копљем и коњима управља брзим.
Доцкан примети њега Алкимедонт очима својим,

друг му, што беше син Лаерка, Хемонова сина.

Тај иза кола стане и Аутомедонту рекне:

„Који је. Аутомедонте, бог убацио теби
470 у срце залудну мис'о и узео здрави ти разум?
Ти се с Тројанцима, ето, у реду првоне бориш
сам, а друг ти убијен, а Хектор на плећима својим
оружје носи потомка Еакова и њим се дичи.“

Њему Диорејев син Аутомедонт одговори ово:

„Који, Алкимедонте, Ахејац је као ти вичан
бесмртним управљат' коњма и њихову кротит' жестину
осим Патрокла јунака по мудрости подобна богу
докле је живео а сад судбина га стигла и смрт?
Него прихвати бич и узми блиставе узде,
480 а ја ћу с кола сићи да с Тројцима заметнем битку!“

Рече, а Алкимедонт потрчи у кола брза,
хитро прихвати бич и узде у руке узме,
а Аутомедонт из кола скочи.

14.

*Хектор, Енеја и друџи пођу да ухватије Ахилејеве коње од
Аутомедонтиа, а овај зовне Менелаја и оба Ајантиа у
помоћ*

Смотри га Хектор

и одмах Енеји што близу је био проговори ово:

„Енеја, саветниче ти медорухим Тројцем,
ено опазих коње Еакова брзог потомка
гдено трче у борбу, а гоне их лоши возари,
зато бих, надам се, мог'о их ухватит', ако је теби
воља, јер не би они, чим нас два пођемо на њих,
490 смели се опрети нама и с нама се мерит' у боју!“

Рече, и послуша њих беспрекорни синак Анхисов:
потом обојица баце на плећа суве и тврде
говеђе штите што мед их покрила многа, и крену.
Њима се придружи Хромиј и Арет боголики с њиме,
и крену; срце се њима у грудима надаше тврдо
убит' возаре и потом дугогриве коње одвести.
Слепци! Не беше им судба од Аутомедонта јунака

без крви вратит' се. А он се оцу помолио Диву,
те му се мрачно снаге и јунаштва нацуни срце,
500 и Алкимедонту, верном другару, проговори ово:
„Алкимедонте, немој далеко ми држати коње,
већ их уз леђа ми држи, дашћу веома. Ја мислим,
Хектор, Пријамов син, од јунаштва престати неће
док Ахилејеве он лепогриве коње не узја
пошто погуби нас. и целу аргејску војску
док не нагна у бекство ил' сам мед првима падне.“

Тако рече и кликне Ајанте и Менелаја:
„Ајанти, аргејске вође и ти Менелају краљу,
најугледнијим сада јунацима пустите мрца
510 нека га опколе они и од њега одгоне чете,
али живима нама уклоните немили данак!
Јер у сузодавном боју навалише махнито на нас
Хектор и с њим Енеја, јунаци најбољи тројски.
Али све то, додуше, у крилу богова лежи;
и ја ћу копље избацит', за остало Див се нек стара!“

15.

Ајант̄ӣӣ с̄ӣасавају Аӯт̄ӣомедон̄т̄ӣа

Рече и копљем завитла дугосеним, бацив га потом
погоди Арета у штит што једнако заклања свуда,
копља не одби штит, но оно кроз њега продре,
па му се забије оно у доњој утроби кроз пас.
520 Као секиром оштром кад снажан удари човек
торнога бика за розима и све му жиле пресече,
а бик скочи па се скотрља: тако и онај
скочи напред и падне натрашке, њему се копље
оштро забоду у трбух и његове разглоби уде.
Хектор на Аутомедонта избаци блиставо копље
али он пажљив је био и вешто се уклони копљу,
јер се нагнуо напред, а дугачко копље се озад
у тле забије, и крај копљани се одмах затресе,
онда силовити Ареј заустави летеће копља.
530 Један другога тад би изблиза напали мачем,
да их помамне врло не раставе Ајанта оба,

који у окршај дођу, јер беше их зовнуо другар.
Од њих побоје се тада и од њих ударе назад
Хектор и с њим Енеја и још боголики Хромиј:
оставе Арета онде где лежи с рањеним срцем.
А Аутомедонт Ареју брзотрком подобан богу
оружје с онога свуче и дичећ' се прозбори ово:
„Занаго сада ја мало за палим Менетија сином
у срцу жалост олакшах и ако лошијег смакох!“

540 Рече и крваво рухо он свуче и у кола баца,
у њих се попне и сам, а крвца му с ногу и руку
текла, те беше налик на лава кад пождере бика.

16.

*Продужује се борба за Пајџрокла: Ајџена храбри
Менелаја, Ајџолон Хекџора, а Див џобеду даје Тројаницима*

Поново љута се битка над мртвим разви Патроклом,
страшна сузодавка битка; Атина заметне свађу
с неба на земљу слетев, јер Див је свевидни посла
нека Данајце дигне, јер воља се обрну њему.

Као што гримизну дугу с небеса људима смртним
рашири Кроновић Див да буде им знамење рата
ил' и хладне олује, на земљи што омета људе
550 послове своје да сврше, а овцама у стаду уди:
тако Атина тада у црвен се завивши облак
зађе у ахејску војску и сваког соколити стане.
Најпре Атрејеву сину Менелају јакосном она
рекне соколећи њега, јер он јој бејаше близу,
стасом и снажним гласом на Феника створив се налик:
„Теби занаго биће, Менелају, руг и срамота
ако верног другара Ахилеју поносном буду
под зидом тројанским самим хитронога тргала псета.
Него држи се храбро и целу подстичи војску!“

560 Њојзи одговори на то Менелај, гласовити борац:
„Фениче старино, чико мој драги, кад би Атина
дала ми снагу, а напад одвратила стрела од мене,
онда бих желео ја уз Патрокла да стојим и браним
њега, јер његова смрт веома гану ми срце.

Али к'о огањ Хектор страховиту снагу имаде
и неће престат' убијат', јер Див га дарива славом.“

Рече, и одмах Атена совоока радосна буде,
што се од богова најпре обратио молитвом њојзи,
те му она рамена и колена задахне снагом,
570 одмах у груди метне Менелају смеоност муве
која, ма колико је од људске гонио коже,
туди се да је угризе, а слатка јој људска је крвца:
таквом се смелашћу мрачно Менелају испуни срце.
И он крене Патроклу и блиставим замахне копљем.
Подес Еетионов син међ Тројцима беше,
богат и ваљан; од свих је од пучана највише Хектор
поштов'о њега, јер беше мио му другар за софром.
Њега погоди у пас Менелај, плавокоси борац,
када је стао да бежи, и копљем га сасвим прободо:
580 падне и тешко зајечи. Атрејев син га Менелај
од тројских чета мртва повуче у одред другара.

Хектору близу приђе Аполон и стане га храбрит'
подобан Фенопу, сину Асија, који је био
најдражи главни му прико у Абиду што је пребив'о.
Томе створив се сличан проговори стрелјач Аполон:
„Који би, Хекторе, тебе Ахејац се побој'о више
кад те у бежање нагна Менелај, копљаник страшив
што је одавно веће? Он мрца је подиг'о сада
те га од тројанске носи од војске, а смаче ти друга
590 Подеса, Еетинова сина, врла ртника.“

Рече, А Хектора ови облачином жалости црне;
он кроз првоборце крене одевен блиставом међу.
Кроновић егиду узме низ коју се спуштају ките
блиставу, гору пак Иду у магле завије и тад
блесне и грмљавом страшном загрми, егидом стресе,
Тројцима даваше славу, Ахејце у бежање нагна.

17.

Појединачни бојеви. Игоменеј у ојасносѝи

Први Пенелеј, беотски старешина, бежати стане,
којега у раме озго, јер вазда је гледао напред,

- косну и погоди копље, а задре се у кост оштрице
600 Пулидамантова копља, јер овај га згоди изблиза.
Хектор у чланак руке изблиза погоди Леита,
Алекрионова сина, и смете га да се не бори.
Осврне он се и нагне да бежи, јер није се над'о
да ће се с копљем у руци и с Тројанцима борити јоште.
А за Леитом кад Хектор потрчи, тад Идоменеј
погоди њега у оклоп на грудима управ до сисе;
дуго се пребије копље при крају, закликћу Тројци.
На Идоменеја тада, на Деукалова потомка,
Хектор избаци копље, на колима када је стај'о.
610 Мало промаши њега, ал' згоди Мериону друга
и возара Керана што праћаше њега уз Ликта
сазданог лепо, јер сирва од лађа Идоменеј је пешке
дош'о, и он би вељу Тројанцима донео славу,
Керан да није брзо хитроноге погнао коње:
тима избави њега и немили одбије данак,
али Керана самог војскомора погоди Хектор:
кад га згоди у чељуст под ухо, изби му зубе
рт од копља и језик расече њему по среди.
Сруши се Керан с кола и узде му на земљу падну.
620 Рукама својим дигне Мерион узде са земље
сагнув се и тад он Идоменеју прозбори ово:
„Коње ошибуј сада док не стигнеш лађама брзим,
јер већ сазнајеш и сам Ахејци да немају снаге!“
Рече, те Идоменеј лепогриве ошине коње
пространим лађама, јер му страх освојио душу.

18.

*Ајант̄, син Теламонов, ѿзива Менелаја нека нађе
Ант̄илоха и ѿшаље га Ахилеју да му јави Пај̄роклову
ѿо̄ѿибију*

- Знао је добро Ајант јуначина и с њим Менелај
Див да Тројанцима сада већ пресудну победу даје.
Узме да збори Ајант горостасни, син Теламонов:
„Авај, сада би лудак и највећи дознати мог'о
630 да сам отац Див Тројанцима у помоћ иде!

Стрелице њихове све погађају ма ко да их баца,
био слабић ил' јунак Див кад управља сваку;
али нама залуду онако падају на тле!
Него нудерте сада докучимо најбољу мис'о
како нам спасти треба мртваца, како л' се треба
вратит', радост да драгим другарима будемо својим,
који жалосни амо погледују, не мисле више
да ће војскомора Хектор снагу и руке устегнут'
своје, него да ће на бродове напасти црне.

- 640 Има ли другар који Пелејеву иш'о би сину
брзо да јави, јер мислим да није жалосне гласе
чуо да му је живот изгубио пријатељ драги.
Али сада не могу Ахејца да угледам таква,
јер су и сами они и коњи им застрти маглом.
Ал' ти, о Диве оче, Ахејце извуци из магле,
грани ведрином, а дај да очи нам видети могу,
па нас у светлости убиј, кад тако свиде се теби!“

Рече, и Див се смилује на њ где роњаше сузе.

- Одмах распе маглуштину сву и растера облак:
650 сунце се засја, и борба у светлости цела се виде.
Ајант грлатом борцу Менелају викне овако:
„Гледај, о Дивова него, Менелају, нећеш ли гдегод
смотрит' Антилоха жива, јунаку Нестору сина:
храбром Ахилеју њега пошаљи што брже да јави
да му погибе другар, најмилији од свих другара!“

- Рече, и послуша њега Менелај, гласовити борац,
те он отиде, к'о што од обора одлази арслан,
што се уморио већ раздражујућ' чобане и псе,
они целу ноћ бде и не дају њему да отме
660 говећег дебелог меса, а он наваљује жељан
меса, ал' нема му вајде, јер на њ из смеоних руку
многа падају копља и свезани горући лучи,
он се прибојава од њих, ма колика била му смелост,
зором одлази даље мрзовољаст у срцу своме:
тако нерадо врло Менелај, гласовити борац,
отиде од Патрокла, јер бој'о се да га Ахејци
од страха тешког не оставе плен да Тројцима буде.
Он је Мериону много и Ајантима налаг'о:

670 „Ајанти, аргејске ви старешине војне, и ти
о Мерионе, свако милине јадног Патрокла
сад се нек сећа, јер он је, док живљаше, љубазан свима
умео бити, а сада скончање га стиже и судба!“

19.

*Менелај наређује Антилоху да Ахилеја извести
о смрти Патрокловој*

Тако рече и оде Менелај, плавокоси јунак,
на све се обзирућ' стране к'о орао за којегу веле
најјаче очи да има од свију небеских птица;
ако и лети високо, ал' уме да види где лежи
у густом цбуну зец брзотрки; он се залети
на њ и брзо га зграби и живот из њега извуче:
680 тако си, Дивова него, Менелају, блиставе очи
свуда обраћ'о тада по друштву драгих другара
не би ли негде жива приметио Нестору сина.
Одмах примети њега на левој бојишта страни
где он храбри другаре и подстиче нека се боре.
Ближе приступи њему и прозбори плави Менелај:
„Амо, Дивова него, Антилоше, гласе да чујеш
жалосне; ох да се никада то догодило није!
Мислим да знадеш већ и сам, кад очима погледаш
својим,
да бог на данајски народ наваљује јаде, а сада
победу имају Тројци; Ахејац најбољи паде
690 наш Патрокло, и за њим веома жале Данајци.
Него Ахилеју одмах до ахејских бродова трчећ'
јави не би л' мртваца што брже на лађу спас'о
гола, јер оружје с њега сјајношлеми Хектор је уз'о.“
Рече, и обузме језа Антилоха кад је то чуо.
Задуго оста без речи, а обе очи јунаку
грозне залију сузе, и глас му високи запне.
Али не сметну с ума Менелај што рече: потрчи
те незазорном другу Лаодоку оружје преда,
који је близу управљ'о коње копита брзих.
700 Пролије сузе, и њега изнесу ноге из борбе,
страшну да јави реч Ахилеју, Пелеја сину.

Ајанџи, Менелај и Мерион сјасавају Пајџроклов леи

Тада, Дивова него, Менелају, срце ти не хте
друзима својим помоћи у невољи, када Антилох
остави њих, а њега пожелe Пиљани врло:

него Менелај дивног Трасимеда пошаље оним,
а сам се врати јунаку Патроклу. А кад дотрчи,
приступи Ајантима и одмах им прозбори ово:

„Онога лађама брзим одаслах, нека похити
до Ахилеја брзог, ал' не мислим, тај да ће доћи
710 сада, ма колико он се на Хектора гњевио дивног,
јер се не може никад голорук с Тројанцима борит'.
Него нудерте сада докучимо најбољу мис'о
како нам спасти треба мртваца, како ли сами
тројанској вреви утећи, умаћи смрти и судби!“

Велики Ајант син Теламонов одговори њему:

„Право си све то рек'о, Менелају преславни борче.

Него се дедерте ти и Мерион сагните брзо

мрца подигните и нос'те одавде, а нас два

бићемо се с Тројцима озад и с Хектором дивним:

720 једнаког имена ми смо и једнаког срца и свагда
у љутом боју један до другогa стојимо храбро!“

Тако им рече, и они са земље подигну мрца
рукама снажним високо; а тада тројански борци
цикну озад кад виде Ахејце где подижу мрца.

Тада Тројанци потрче к'о псине што скачу на вепра

који је рањен и бежи пред навалом младих ловаца;

они донекле трче и жуде да закољу вепра,

ал' кад се обрне он у своју се уздајућ' снагу,

сви се тада повуку и разбегну назад куд који:

730 тако у рпама Тројци све једнако хитаху напред
бодући мачевима и двортним копљима својим;
ал' кад би Ајанта два се обрнула, стала насупрот,
лице у оних би одмах побледело, нико се не би
напред усудио скочит' и бити се мрца да отме.

Тако су јуначки они износили мрца из вреве
пространим лађама својим, а љута је за њима битка

буктала силно к'о огањ, што сукнув изнебуха лети
док не захвати људима град, те велики пламен
прождире куће, јер ветар силовити душе у огањ:

740 тако је двојицу ону непрестано докле су ишли
пратио громот од коња и копљу вичних јунака.

Као кад оно мазговн што велику имају снагу
с планинског виса путањом гредовитом вуку ил' брвно
или велико дрво за лађу, и док се журе,

њима се од муке срце и од зноја једнако мори:

тако су јуначки они износили мрца. Озади
Ајанта два су Тројанце одбијала, као што воду
узбија брег шумовит што у поље иде далеко,

он је препона јака и валима жестоких река,

750 све их одбија он и у поље навраћа равно.

Њега не могу током ни такве подронити реке:

тако су Ајанта два озади узбијали налет

Тројаца, али они налетаху, а два јунака

највише: син Анхисов Енеја и блистави Хектор.

Као кад облак чворкова ил' чавки у бежање нагне,

цикћући гласно, сокола кад примете већ издалека,

где је полетео на њих да нејаке птице черупа:

тако је од Енеје и Хектора ахејска момчад

бежећи циктала гласно и с ума збацивала борбу.

760 Много је около шанца Данајцима оружја лепог,
док су бежали, пало, ал' бој без почивке беше.

Осамнаесто певање КОВАЊЕ ОРУЖЈА

1.

*Ахилејева слушња и јадиковање на глас
о Патрокловој смрти*

Тако се они онде к'о огњени бораху пламен,
а Антилох брзи Ахилеју стиже к'о гласник.
Нађе га испред лађа што увис им кљунови иду,
гдено слути у души што већ се догодило било;
тешко брижан он својој проговори јуначкој души:
„Авај мени, што се дугокоси опет Ахејци
збуњени по пољу врзу и својем бродовљу трче!
Да ме богови само у љуту не увале жалост
како ме мати известила рекавши да ће

- 10 још за мојег живота од тројанске душманске руке
најбољи Мирмидонац са жарким се растати сунцем.
Занаго јуначки син Менетијев пао је сада!
Смелан борац! А ја му говорио нека се врати
од лађа потиснув огањ, а с Хектором да се не бори.“

Док је о том размишљ'о у својем срцу и души,
њему приступи ближе већ поносног Нестора синак
топле лијући сузе и гласове каже му болне:

- „Пелеја искусног сине, вај мени, чућеш веома
жалосне гласе, ох то да није се никада збило!
20 Мртав лежи Патрокло без одоре, већ се око њег
бију, а одору сам сјајношлеми узе му Хектор!“

Рече, а нањга се спусти облачина жалости мрачне.
Тад он прљавог праха обема рукама узме,
па га проспе по глави и љупко наружи лице,
црни пепео њему на кошуљу седне божанску.
А сам се извали он у прашину велик и голем,
потом рукама стане и ружит' и чупати косу.
Робиње што их к'о плен с Патроклom одвео некад
жалосним гласом завриште, из чадора потрче
30 све Ахилеју храбром, и рукама у груди свака
робиња стане се бити, и колена малакшу свакој.
С друге нарицаше стране Антилох ронећи сузе,
руке Ахилеју држећ', у јуначком стењ'о је срцу,
јер се бој'о Ахилеј да врѣта не пререже гвожђем.

2.

Тетидино нарицање за сином

Он тад јаукне страшно, а чује га госпођа мајка
седећ' у морској дубини крај старца својега оца,
одмах залелекне она, и Нерејке богиње све се
збију око ње што их у дубоком бејаше мору.
Стигоше Талија, Глаука и с њоме још Кимодока,
40 Спија, Несеја и Тоја и Халија очију крављих,
Кимотоја, затим Актеја, с њом Лимнореја,
Мелита, Амфитоја и Јера и с њом Агава,
Дота и Прота, Феруса и с њима још Динамена,
Дексамена стиже, Амфинома, Калијанира,
Дорида, Панипа с њоме и још Галатија славна,
и Немерта, Апсеуда и с њима Калијанаса,
мед њима беху Климена, Јанира и с њима Јанаса,
Мера, Оритија и с њима лепокоса још Аматеја
и друге Нереју ћерке све у морској дубини.
50 Сребрну пећину испуне сву, и све се тада
у груди стану да бију, а тужњаву Тетида почне:
„Чујте ме, Нерејке сестре, да све ме чујете добро
и да знате колико у својем сам жалосна срцу.
Тешко несрећној мени, јунака матери јадној
што сам родила сина, а борца беспрекорног, снажног,

изнад јунака свију, а он ми к'о младика изби,
ја сам одгајила њега к'о биљку у питомој башти,
потом у свијеним ја га у лађама послах у Троју,
да се с Тројанцима бије, ал' нећу га дочекат' више
60 да би се вратио кући у дворе Пелеју оцу.
Док ми он живи јоште и светлост гледа сунчану,
мора јадоват', а ја му кад приђем не могу помоћи.
Ал' сад идем драго да видим дете и чујем
каква снађе га жалост. јер он је од битке далеко.“

3.

Тејида с Нерејкама код Ахилеја и њен разговор с њим

Рече и остави спиљу, а с њоме и богиње сестре
сузећи крену, и морски око њих разбиј'о се талас.
А чим оне стигну до тројанске грудасте земље,
хитро попну се на брег по реду, мирмидонске лађе
око Ахилеја брсаца где све повучене беху.
70 Тешко је стењ'о Ахилеј кад приђе му госпођа мајка,
горко лелекнувши она синовљу прихвати главу
и наричући ове проговори крилате речи:
„Дете, што кукаш? И каква у души снађе те жалост?
Реци, немој ми крити јер Див је извршио оно
што си га молио пређе и руке му подиз'о увис
да би крај крма сви се Ахејци у невољи нашли,
видећ' с њима да ниси, да срамотне поразе трпе.“

Њој Ахилеј брзи одговори уздишућ' тешко:
80 „Мајко моја, зацело Олимпљанин изврши све то,
али каква ми радост од тога кад ми Патрокло
погину драги? Више од свију га цених другара,
управ к'о своју главу. Изгубих га, Хектор га смаче,
оружје – дивота га видет' – он с њега големо свуче,
лепо, а дар тај сјајни Пелеју дадоше бози
онога дана кад смртном човеку те даше за љубу.
Ох, да си остала онде са бесмртним сестрама својим
и да је довео Пелеј за љубу смртницу коју!
А сад мораћеш и ти претрпети голему жалост
кад ти погине син, јер његова дочекат' нећеш

90 повратка кући, кад срце ни мени не каже да ћу
живети дуже и бити међ људима, докле год Хектор
свој не изгуби живот од мојега погођен копља,
и тим не откаје смрт Патрокла, Менетију сина!“

На то ронећи сузе одговори Тетида њему:

„Рано, сине мој, живот изгубићеш, како и кажеш,
јер после Хектора одмах и теби је суђен савршетак.“

Њојзи туробан врло Ахилеј одговори брзи:

„Да ми је умрети одмах, кад нисам мог’о помоћи
своме убијеном другу што паде од својег далеко
100 очинског дома, а ја му недостах да бранич му будем
од опасности смртне, а сада ми повратка нема
драгој очинској земљи, не дођох да спасем Патрокла
а и друге, што много их дивни погуби Хектор,
него код бродова седим, бескористан терет на земљи,
такав какав Ахејац медорухи није у борби
ниједан, а у збору јунака одличнијех има.

Само из рода божјег и људског да нестане свађе
и гњева који и мудра човека гони да бесни!

Много је слађи гњев од меда што тече низ уста

110 и што као дим се у грудима подиже људским:
тако сада борцима краљ Агамемнон расрди мене,
него се махнимо тога што зби се, мада смо јадни,
само дед срце драго у грудма обуздајмо силом!

А сад идем да стигнем убицу миле ми главе,
Хектора: потом ће судба на мене, када је хтедне
Див да изврши мени и други бесмртни бози.

Ни сам Херакле снажни од судбе се није спас’о
који је господу Диву Крониону најдражи био,
него га савлада удес и Херина ужасна срџба.

120 Тако ћу и ја, ако судбина ме једнака чека,
лежат’ убијен. Зато сад желим славу да стечем.
Нека Тројанка многа и Дарданка с дубоким пасом
рукама обадвама од својих образа нежних
отаре сузу кад је на гласно јецање нагнам,
нека сазнаду како у борбама дуго ме нема!

Мада ме волиш, не брани ми бој, наговорит’ ме нећеш!“

Њему одговори на то сребронога Тетида ово:

„Занаго истину рече, о дете! Нећу те корит'
преку кад одгониш пропаст од другâ кад јади их бију.
130 Али је од меди лепа и блистава одора твоја
у тројским рукама сада. Њу сјајношлеми Хектор
на раменима носи и дичи се њоме. Ал' кажем,
неће се дичити дуго и њему скончање је близу.
Ал' ти никако немој у крешево улазит' бојно
пре него очима својим где стижем угледаш мене:
сутра ти рано ћу доћи, кад сване и огране сунце,
донећу оружје лепо од господâ бога Хефеста.“

Тако богиња рече и својега остави сина,
врати се сестрама морским и прозбори њима овако:
140 „Ви зароните сада у широко наручје морско,
видите морског старину, у дворе дођите оцу,
па га известите о свем, а ја на широки Олимп
идем Хефесту, славном вештаку, не би ли хтео
оружје славно и сјајно саковати мојему сину.“

Тако им рече, а оне у таласе зароне морске,
а на Олимп одлети сребронога богиња потом
Тетида, драгоме сину да оружје славно донесе.

4.

Хектор узалуд покушава да одвуче Патрокла

Ноге њу однесу на Олимп. Тада Ахејци
с големом виком бежећ' од Хектора борце што смиче
150 веће Хелину мору и пространим лађама стигну.
Не би мртва Патрокла Ахејци с назувком лепим
спасли тада из стрела, Ахилеју драгога друга,
јер га стигоше опет брзотрки коњи и војска
и син Пријамов Хектор у нападу подобан огњу.
Трипут га за ноге озад потегну блистави Хектор
желећ' да га одвуче, Тројанце клицаше гласно:
трипут Ајанта оба, наваливши јунаштвом бесним,
потисну од њега мрца, а он би, уздајном снагом,
сада се у бојну вреву залетео, сада би опет
160 стао кличући гласно, ал' никад хитао назад.
Као што риђега лава веома гладна од стрва

не могу чобани пољски одагнати, тако ни оба
Ајанта оружана не могоше Хектора дивног,
Пријамова сина, од мртвог одагнати тела.

5.

*Хера Ахилеју шаље Ириду с поруком да се појави
на шанцу*

- Он би отео мрца и бескрајну стекао славу
али Ирида брза ветронога с Олимпа сину
долете Пелејеву са вешћу нек оружје узме
кришом од Дива и других богова, јер посла је Хера:
ближе приђе јунаку и крилате прозбори речи:
- 170 „Устај, Пелејев сине, од свих најстрашнијих људи,
крени да браниш Патрокла, рад којег ужасан покољ
наста пред бродовима. Ту јунак смиче јунака,
једни мртвога бране Патрокла, а други га силом
хоће у тврђу одвући у ветровити Илиј.
Највише труди се да га одвуче блистави Хектор:
његово гони га срце да с нежнога врата одсече
главу Патроклу, јер је на колац жели намаћи.
Него устај и више не лежи! У души се стиди,
што је Патрокло ост’о к’о играчка тројанским псима!
- 180 Твоја ће бити срамота, донесе л’ се нагрђен мртавац!“
Њојзи одговори на то брзоноги дивни Ахилеј:
„Ко те од богова мени к’о гласницу, Иридо, посла?“
Њему одговори на то крилонога богиња брза:
„Хера је послала мене, та славна Дивова љуба,
не зна то Кронов син на високом трону, а не зна
никоји бесмртник други што живи на Олимпу
снежном.“
Њој одговори на то Ахилеј брзоноги ово:
„Како битку да бијем? Јер у њих је оружје моје!
А мати рече ми драга да за бој се спремити не смем
190 пре него очима својим је видим где долази мени:
јер ми обећа лепо од Хефеста оружје донет’.
Не знам никога другог од кога бих оружје уз’о
осим штита што Ајант син Теламонов га носи.

Али и он се сам међ ртницима наводи, мислим,
око тела палог Патрокла борећ' се копљем.

Њему одговори на то ветронога Ирида брза:
„И ми то добро знамо да у њих је оружје твоје,
него ти само онако крај шанца Тројанцима свани
не би л' их спопао страх и не би л' војевати они
200 престали, ахејски не би л' одахнули синови храбри
од ратне вреве, ма био и мален одмор од борбе.“

6.

*Ахилеј расиперује Тројанице. Патрокло донесен у штабор.
Превремено смиривање сунца*

Кад му нареди тако, брзонога Ирида оде.
Тада бозима драги Ахилеј уста: Атена
егиду с ресама њему на плећа јуначка баци.
Богиња дивна њему овенча облаком златним
главу и пламен сјајни на њему запали тада.
Као из града дим небесима када се диже
с острва негде далеко за које се душмани боре;
грађани цео се дан у страшној огледају борби
210 из града својег, а када већ јарко смири се сунце,
густе се ватре разгоре по острву, сјајан се од њих
увис уздиже пламен, и суседи могу га видет'
не би л' с лађама дошли да невољу одбију љуту:
тако се пламен с главе Ахилеју под небо диз'о.
Од зида ступи само до шанца, међу Ахејце
не зађе, јер је мудри материн памтио савет.
Онамо стаде и викне, а Палада потом Атена
крикне, а забуну страшну међ Тројце баци Ахилеј.
К'о што се чује глас од трубе што силно затруби
220 кад се около града душогубни душмани врзу:
тако се тада глас потомка Еакова чуо.
А кад метални глас Еакова чују потомка,
свима се срце затресе. Лепогриви њихови коњи
с колима навале натраг, јер слућаху жалост у души:
спопадне страх возаре, кад вечиту примете ватру
гдено страшно врх главе јунаку Пелеја сину

- гори, што је Атена совоока зажди́ла беше.
Трипут на шанцу дивни Ахилеј закликће гласно,
трипут повуку се Тројци и помоћници им славни.
230 Али дванаест онде јунака најбољих згине
од копљета својих и кола. Ахејци Патрокла
тада весело спасу од налета стрелица оштрих
те га на носила метну; а друзи га окруже драги
плачући, заједно с њима Ахилеј брзоноги крене
топле ронећи сузе, кад вернога угледа друга
гдено лежи на одру оштрицом копља прободен.
Њега је с коњима он и с колима слао у борбу,
али га није жива на повратку дочек'о више.
Неутрудно пак сунце кравоока госпођа Хера
240 пошаље нек у Океан преко воље урони своје.
Смири се сунце, и потом Ахејци се одморе дивни
од те жестоке борбе и једнако страшнога рата.

7.

*Тројанци већају. Пулидамантијов савети да се Тројанци
повуку у штабор Хектор одбацује*

- А с друге стране Тројанци од страшне се битке
повуку,
потом брзотрке коње од кола отпрегну својих,
на збор се збирати стану, на вечеру не мислећ' јоште.
Дубећи учине збор и нико не смеде од њих
седети, јер су дрхтали сви што поново тада
свану Ахилеј, а дуго од љутог устез'о се боја.
Трезвени Пантојев син Пулидамант стане овако
250 зборити њима, јер он је будућност знао и прошлост,
Хектору бејаше другар, а једне се родише ноћи,
речима он, а Хектор одличнији био је копљем.
Тај проговори њима у намери доброј и рекне:
„Паметно мислите, друзи, јер ја вам светујем: треба
у град се вратити одмах и не чекат' зору божанску
на равници код лађа; од бедема ми смо далеко.
Докле се љутио онај на Агамемнона дивног,
дотле могли смо лакше с Ахејцима водити борбе:

- тада се радо и ја одмарах код бродова брзих
260 мислећ' освојити лађе на оба узвите краја.
Ал' сад страшно се плашим Пелејева брзога сина:
какво је помамно срце у њега, неће он хтети
остати на пољу, гдено Тројанци и где Ахејци
јуначки деле борбу у средини, него ће кренут'
за тврђу да се боре и за наше бију се жене.
Него кренимо у град! У послух, јер тако ће бити!
Сада је Пелејева брзоног одбила сина
ноћ амбросијска, али у оружју хрупи ли сутра
те нас овде затече, тад многи добро ће њега
270 познати: весело онај у Илиј доћи ће свети
који умакне, а многе Тројанце јастреби и пси
јешће – глас тај далеко од мојих ушију био!
Ако ли савет примите мој, и ако смо тужни,
војска нам ноћу биће на зборном на месту, а тврђу
браниће високе куле и висока врата и вратна
закључана широка и глатка зглобљена крила.
А сутра зора кад сване на оружје скочивши сви ми
на куле станимо! Онда лелекаће ако се хтедне
од лађа стигавши брзих за бедеме борити с нама.
280 Он ће се лађама вратит' кад високоврате коње
свакоје насити трке натрчав се около града.
Али храброст му неће допустит' да провали у град
нит ће га срушит', пре га брзотрке појешће псине.“
Њега погледав мрко сјајношлеми прозбори Хектор:
„Пулидаманте, то што говориш није ми драго,
ти нам светујеш бежат' у тврђу и збити се у њој.
Зар тесноће међу зидовима нисте још сити?
Пређе за Пријамов град су сви говорили људи
смргни да много злата имаде у њему и меди,
290 ал' сад је лепога блага из дворова нестало наших,
многа драгоценост наша у Фригију и Меонску лепу
земљу на продају оде, јер Див се велики љути.
А сад кад ми је дао да славу код лађа стекнем
Крона лукавог син и до мора Ахејце да догнам,
лудаче, немој такве у народу мисли износит',
ниједан послушат' неће Тројанац, то нећу допустит'.

- А сви, к'о ја што кажем, поступимо сада овако:
најпре вечерајте, а сваки у одреду својем,
на стражу пазите потом, и сваки нек остане будан!
- 300 Који је Тројац за своје и сувише забринут благо,
нека га покупи свега и народу даде да троши,
боље је домаћи неко нек узме га него л' Ахејци!
Сутра у освет зоре на оружје скочивши сви ми
љуту отворимо борбу код ахејских пространих лађа!
Ако је занаго дивни Ахилеј код лађа уст'о,
леле њему зажели л' у борбу! У љутом боју
ја му се уклањат' нећу, него ћу стати насупрот,
или ће мене он савладати ил' ћу ја њега.
Општи је Енијалиј: он уме да смакне убицу.“
- 310 Тако им збораше Хектор, и одреди кликнуше тројски
луди, јер њима разум Атена Палада узе.
Хектора похвале Тројци што опасан даде им предлог,
нико Пулидаманта, што савет рече им добар.

8.

Пајрокло на одру. Наривање

- Вечерат' узму сваки у одреду својем, а целу
ридаху ноћ Мирмидонци и плакаху палог Патрокла.
Пелејев син међу њима тужњаву отпоче тужну
руке војскоморне своје другару на груди метнув;
врло је горко рид'о к'о лавица дугачке гриве,
којој лавиће младе из шикаре уграби ловац,
- 320 а њу обузме жалост кад онамо подоцкан стигне,
прође кроз долове многе потражујућ трагове ловцу
не би л' га нашла гдегод, јер љута је раздире срцба:
тако ридајућ' тешко он Мирмидонцима рекне:
„Авај, луду реч изговорих онога дана
кад сам у двору јунака Менетија тешио онде;
рекох допратит' натраг у Опонт славног му сина
када разори Илиј и добије део од плена.
Али Див не испуњује све што људи зажеле!
Исто тле закрвавит' обојници нама је судба

- 330 овде под Тројем, јер неће ни мене на повратку мојем
старац коњаник Пелеј у двору поздравит' својем,
а ни Тетида мати, но овде ме покриће земља.
Али кад после тебе, о Патрокло, под земљу идем,
нећу те ја сахранити пре но амо донесем
главу и оружје твога убице. Хектора храброг!
Овде пред ломачом твојом погубићу тројанских
дванест
светлих младих синова, срдит због твојег убиства.
Дотле ћеш код наших лађа савијених лежат' онако,
Тројанке око тебе и Дарданке с пасом дубоким
340 плакаће тебе обдан и обноћ лијући сузе,
све што их снагом својом и дугачким стекосмо копљем,
кад смо људима смртним разорили градове цветне.“
Тако рече и зовне другаре дивни Ахилеј
уз ватру треножац велик да приставе, и да што брже
оперу ране мртвом Патроклу од крви и праха.
Они за купање бакрач на жарку приставе ватру,
налију воде у њега и под њим дрва поджегу.
Трбушаст треножац огањ обухвати, вода узаври.
Али када им вода у блиставој меди ускипи,
350 они оперу мрца и блиставим натару уљем,
ране му напуне машћу што лежаше година девет.
Потом га метну на одар и тананим покрију платном
од ногу све до главе, а белим покровом озго.
Целе ноћи око Ахилеја брзоног борца
плакаху Мирмидонци Патрокла и ридаху за њим.

9.

Разговор Дивов са Хером

- А Див проговори Хери, и сестри својој и љуби:
„Најзад за руком ти пође, кравоока госпођо Херо,
да брзотрког дигнеш Ахилеја! Занаго нису л'
рођени синови прави Ахејци дугокоси твоји?“
360 Њему одговори на то кравоока госпођа Хера:
„Кронов страховити сине, та какву изусту реч то?

Може и смртан човек човеку испунит' жељу,
који је само смртник и није толико мудар –
а ја која се зовем од свију богиња прва,
једном због својег порекла, а другом што твојом се
љубом
зовем, а ти над свима над бесмртним бозима владаш,
ја да, љута на Тројце, не могу им сновати јаде?“
Тако се они речима тим разговараху онде.

10.

Тетида у Хефестову двору

Потом у двор Хефесту сребронога Тетида стиже
370 у кућу звездану, вечну, мед божјим дворима славну,
а сам је себи храмац саградио од меди кућу.
Нађе га, а он се зноји и хита, уз мехове своје
врти се, треножаца у свему двадесет прави
да му уза зид стоје у одаји тврдој и лепој,
свакоме точкове златне испод ногу постави њима,
да му се сами од себе на збориште богова крећу
и да се враћају опет у дворе, дивота за око.
Дотле готови беху, ал' уметних на њима јоште
дршки не беше; баш их додав'о и ковао чавле.
380 Док се трудио око тог вештином својом и умљем,
богиња приступи њему сребронога Тетида близу.
Лепа је Харита смотри с повезачом белом на глави
изишав пред њу, а она вештаку славном бејаше љуба,
узме је за руку, стане говорити и ово јој рекне:
„Шта те у кућу нашу, дугорука Тетидо, води,
часна и нама драга? У дворе нам долазиш ретко.
Него ближе ми приђи к'о госта да послужим тебе!“
Тако рече и напред поведе је богиња дивна.
Потом је седне на столац што красе га клинци од сребра,
390 на леп, уметан столац, и подлогу под ноге метне.
Славнога зовне вештака Хефеста и ово му рекне:
„Дођи, Хефесте, амо, јер тебе Тетида тражи!“
Славни одговори њој рукотворац речима овим:

„То је богиња моћна и часна у дворе ми дошла,
која је спасла мене кад болан падох далеко
одлуком матере моје кучкооке, која ме хтеде
сакрити хромог. А тада у души бих поднео много
да ме Еуринома не скри у крилу и Тетида с њоме,
Еуринома, ћерка Океана завојитога.

400 Девет година ковах поред њих уметна дела:
ковче, свијене гривне и минђуше, низије јоште
у спиљи пространој, силни око мене Океан је тек’о,
буч’о и пенио се, за мене никоји други
не знађаше ни бесмртни бог ни икоји смртник,
само Тетида знаше и Еуринома, које
беху ме спасле. А ево сад она ми у кућу дође:
спасење треба да сасвим лепокосој Тетиди платим.
Него ти сада пред њу положи поклоне лепе,
док ја мехове спремим и остале алатке своје.“

410 Рече и задуван тада од наковња уста горостас
храмљућ’, а мучно се под њим климатале танане ноге.
Мехове на страну стави од ватре, а алатке друге
које му служажу за рад, у ковчег сребрни спреми.
Потом сунђером лице и оба две убрише руке,
јаки обрише врат и отре рутаве груди,
кошуљу на се навуче и дебелу палицу узев
отхрамље, дворкиње златне око свог домаћина тада
све се ужурбају, беху на живе девојке налик.
У њих је цела памет у души и језик и снага,

420 а од богова вечних научише стварати дела.
Крај господара се оне задуваше – он докотура
ближе где Тетида беше, на блиставу столицу седне,
узме је за руку, стане говорити и ово јој рекне:
„Шта те у кућу нашу, дугоруха Тетидо, води,
часна и нама драга? У дворе нам долазиш ретко.
Шта си наумила, казуј, а срце ме гони да свршим,
ако то могу да свршим, и ако се може да сврши!“

Њему Тетида на то одговори ронећи сузе:
„Авај, Хефесте, има л’ на Олимпу богиња каква
430 која у души трпи толико јада и бола
колико мени Кроновић Див их мимо друге даде?“

Мене од морских сестара човеку подложи смртном,
Пелеју, Еака сину; преко воље своје поднесох
немили одар мужевљи; сад слаб у јадној старости
Пелеј у дворима лежи, ал' сад ми је на срцу друго.
А кад ми даде сина да родим и још га одгајим
изнад јунака свију, а он ми к'о младика изби,
ја сам одгајила њега к'о биљку у питомој башти,
потом у свијеним ја га у лађама послах у Троју,
440 да се с Тројанцима бије, ал' нећу га дочекат' више,
да би се вратио кући у дворе Пелеју оцу.
Док ми он живи јоште и гледа светлост сунчану,
мора јадоват', а ја му кад приђем не могу помоћи.
Девојку коју њему поклонеше ахејски борци
силни краљ Агамемнон из руку му одузе себи.
Тугујући за њоме он своје разједаше срце,
а до крма лађених Ахејце догнаше Тројци,
те им не даваху изић'. Старешине аргејске стану
молити њега и многе обрицат' му поклоне славне.
450 Он се, додуше, устез'о да пропаст одбије од њих
али Патрокла он наоружа оружјем својим
те га пошаље у бој и многу му додели пратњу.
Целог се бораху дана код Скејских врата, и град би
истога дана били разорили, али Аполон
међу првоборцима Менетију погуби сина
многа починивши зла и славу Хектору даде.
Зато ти сада падам пред колена, не би ли хтео
моме кратковечном сину подарити кацигу и штит,
оклоп и назувке лепе што чврсто их спучају ковче.
460 Јер што је оружја им'о то верни му изгуби другар
када је пао, а он на земљи лежи и кука.“

Славни одговори њој рукотворац речима овим:
„Не бој се, нека ти то не задаје бриге у души!
Ох кад бих мог'о да га од боја и свирепе смрти
скријем далеко кад га страховита стигне судбина,
као што ће оружје лепо задобити, такво да њему
многи ће човек се тада задивити када га види!“

11.

Хефесту кује нов шитић за Ахилеја

а) Припреме

Тако рече и остави њу, а до мехова дође,
те их обрне огњу и нареди њима да раде.

470 Двадесет мехова тада у пећима почне да дува,
из њих сваковрсна стане пробијати пламена пара,
жустром Хефесту час да помажу, а час да стану,
како му када треба, и како то захтева пос'о.
Тврди је бакар и калај у огањ бацио Хефест
и скупочено злато и сребро; навали потом
наковањ велик на ковачки план и велики чекић
руком прихвати десном, а левом пограби клешта.

б) Почетак рада око шитића

Најпре штит и велик и тежак начини свугде
китећ', а околу њега повуче блистави обод
480 сјајан и трострук, а потом и ремен сребрни дода.
Пет је плоча било на штиту, а Хефест одозго
многе чињаше слике вештином својом и умљем.

в) Слика небеског свога

Најпре начини земљу, па небо, и начини море
и сунце које се никад не замара и месец пуни,
и сва светлила што се по целом размилела небу,
и Ориона цина, Плејаде, и уз то Хијаде,
Медведа, кога још зову и Кола, који се свагда
на месту окреће истом, непрестано гледа на цина,
једини он не тоне у Океан да би се куп'о.

г) Слика живојца у два града

490 Потом лепа два на штиту направи града
смртних људи. У једном и свадбе су биле и гозбе.
Младе из њихових соба по граду су пратили свати.

зубље им сјале, и многе сватовске се ориле песме:
момци се водећи коло, окретали, мед њима тада
силно су јечале фруле и форминге; свака се жена
чудила свирци сватовској пред кашијом слушајућ'
својом.

Много је народа било на тргу: свађа се онде
подигла: око крварине два човека се прела
за убијеног једног. Пред судом је зборио један
500 да је платио све, а други да примио није:
оба су желели распру пред праведним прекинут' судом,
и обојици народ помагаше грајањем својим.
Ту су гласници стишавали народ, а сваки је старац
онде на камену глатком у светоме седео кругу
држећ' у рукама скептре гласника јаснога грла.
С њима се дизали једни па други те зборили правду.
Мед њима златна су два у средини таланта била
да се ономе даду ко правду најбоље рекне.

А други град су два опколила табора сјајућ'
510 у руху бојном, а жеља у души им двогуба беше;
ил' да се разруши град ил' на два се подели дела
све што умилни град имања у себи има.
Још их не слушаху, но заседу спремаху тајно.
Само су драге жене и луђана деца на зиду
стајали бранећи град и с њима слаботиње старци.
Други су изишли. Ареј и Палада беху им вођи,
обоје златни, и златно на њима бејаше рухо,
лепи у оружју, дивни, божанствима како и личи,
јасни изнад свих, а људи иза њих бејаху мањи.
520 А кад већ стигну до места, где заседу хтеше да спреме
близу реке, где целој водопој бејаше стоци,
тада се посаде ту, а мед их покриваше сјајна.
Подаље уходе селе су две и пазиле помно
кад ли ће овце и кад виторога говеда видет'.
Стада ускоро дођу, а два их чобана прате
фрулом веселећ' се својом, не слугећи превару њихну.
Кад их примете они, тад навале, одмах им почну
говеђа отимат' крда и јоште им ударе они
стада среброруних грабит' оваца и смицат' пастире.

530 А кад зачују они код говеда велику буку
други што беху пред зборним пред местом, одмах на
коње
скоче крилоноге, крену у потрагу и стигну брзо.
Пошто се уставе речи на обали, стану се бити,
те од једних до других полетаху од меди копља.
Свађа и Страва и смртоносна нађу се Кера
једног тек рањена држећ', а другога читава јоште.
трећег већ убијена по боју за ноге вукућ':
плашт јој бејаше румен на плећима од крви људске.
Борци се хватали живи у кошгац и били су битку,
540 једни од других своје одвлачили мртве јунаке.

д) *Слика живојџа на селу*

Начини питому ораћицу, масну и плодну,
широку, тројачену, а много је било орача
који окретаху јарме и гоњаху тамо и амо.
Кад би окренули већ и на крај орници стигли,
сваком би човек приступ'о и у руке дав'о му пехар
меденог вина и они дуж бразда би кретали натраг
хотећи опет да стигну до међе простране њиве;
она се црнела озад и беше орањој слична,
мада бејаше златна – дивота знаго беше.

550 Затим направи поље на којем су жетвари жели
високи усев држећ' у рукама српове оштре,
руковети једне по браздама на даху густо,
друге везачи у снопље везиваху гужвама сламним.
Три су била везача, а озад су ишли дечаци,
купили руковети под руком их носећи те их
њима додавали хитро. Међу њима ћутећ' на бразди
стај'о је краљ са жезлом у руци радосна срца.
Подаље од њих под храстом гласници припремаху гозбу
великог заклавши вола и бавећ' се њиме, а жене
560 биле су месиле брашно, за жетваре кувале ручак.

Виноград изради потом и велик и обилан грожђем,
леп и златан, те сви већ гроздови бејаху црни,
а на сребрном кољу се вите повијаху лозе.

На обе стране шанац од челика плавог повуче,
а од калаја плот, а једна бејаше стаза
којом су ишли берачи кад време сване за бербу.
Девојке младе и момци поред њих весели слатко
ношаху медено грожђе у кошевима плетеним.
А међу њима дечак у среди у формингу звонку
570 ударао је љупко и Линову песмицу драгу
нежним певао гласом, а они по његовој песми
игром, ујукањем, кликом, скакутањем праћаху њега.

ђ) *Слика ѧасѧирскоѧ живоѧѧа*

Потом начини Хефест равноторих говеда стадо.
Од злата издељана и калаја говеда беху,
краве су мучући брзо из обора на пашу ишле
уздуж жубор-воде крај рита што се лелија.
Четири чобана златна са говедима су ишла,
чобане је девет брзотрких пратило паса.
Два страховита лава на говеда нападну прва,
580 пограбе бика рикача и стану га вући, а он је
рикао гласно, те пси и момци њему потрче.
Лавови разбуче кожу на великом биду и црну
крв му и утробу стану испијати; чобани заман
брзе на њих подбадаху псе. А они их шћаху
ујест', ал' удиљ од лава одскакују, лају додуше
стојећи у близини, ал' ипак се напада клоне.

Ливаду изради славни тад рукотворац у лепом
долу, а она беше оваца среброруних пуна;
издеља колибе онде покривене, торове, стаје.

590 Потом славни још рукотворац изради коло
подобно колу што га у Кносу, широком граду,
Дедал Аријадни лепокосој направи некад.
Млади момци а с њима и моме прошене многе
ту су играли коло за чланке се рукама држећ'.
Танано имаху оне од платна рухо, а момци
кошуље саткане лепо, на којима сјаху се благо
жице од уља, а моме на глави имаху венце
лепе, а мачеве златне о сребрном ремену момци.

Момци су скакали час и девојке ногама вичним
600 врло лагацко, к'о лончар кад седи уз точак и својим
држи га рукама вештим и огледа да ли ће летет';
а час једни до других по реду су трчали опет.

Око љупкога кола поређ'о се весели народ
многи, и њему бијућ' у жице певач божански
певаше песме, а два играча, чим започне певач
певати, ступе међу њих и стану се вртети сред њих.

е) *Ивица штита*

Најзад велику воду океанску изради силну
с краја уз ивицу штита што черсто бејаше сложен.

12.

*Грађење осталог оружја. Хефест и предаје Тетиди оружје
да га носи Ахилеју*

Потом велик и тежак штит Ахилеју скова,
610 онда му направи оклоп, што сјаше јаче но огањ,
кацигу направи тешку што чврсто на челу му стоји,
кацигу уметну лепу и златну и амести киту
на њу и назувке још од калаја издеља меког.

Када оружје све рукотвор иц изради славни,
онда га дигне и мајци Ахилеја пред ноге метне.
Она јастребу слична са Олими а снежног полети
оружје сјајно носећ од Хефеста својему сину.

Деветнаесто певање
АХИЛЕЈ УТОЛИО ГЊЕВ

1.

*Ахилеј њред скуишиином изјављује
да њресѝаје од гњева и ѡдсѝиче на бој*

Зора у шафран-плашту из вода океанских уста
бозима вечним да светлост донесе и људима смртним.
Тетида поклоне носећ' од бога лађама дође,
нађе драгога сина где лежећи поред Патрокла
нариче гласно, а многи другари около њега
лелечу. Тада ступи међу њих богиња дивна,
узме за руку сина и речима прозбори овим:

„Дете, пустимо овог нек лежи ту, мада смо тужни,
пошто је најзад мор'о да падне по одредби божјој,
10 а ти прихвати, ево, од Хефеста оружје славно,
прелепо, каква још није на плећима носио нико!“

Тако богиња рече и славно оружје метне
пред Ахилеја: оружје све зазвекеше тада.
Задршћу сви Мирмидонци, и нико не смеде да га
погледа право, но се упропасте. Али Ахилеј
како га смотри, још јаче љутином плане, и очи
њему под веђама тада к'о пожар се страшно распламте.

Радостан беше држећ' у рукама блиставе даре
божје; а кад се сасвим дивоте наглед'о сјајне,
20 онда крилате речи проговори матери својој:
„Оружје бог ми је посл'о, о мајко, какво и треба

дело божанско да буде, што не може направит' смртник.
Сад ћу се ја наоружати њим, ал' бојим се врло
да ми на јуначког сина Менетију слетеле не би
муве и да му у копљем добивеним ранама црви
не би оставиле, а њега наружиле мртва.
да му кожа не сагњи, кад живот је угашен његов.

- На то сребронога њему одговори Тетида ово:
„Дете, нека ти срцу то не задаје бриге!
30 Ја ћу већ гледати од њег да одбијем ројеве мува
похлепних, штоно пале у борби једу јунаке:
ако и буде леж'о док цело не прође лето,
биће му читаво тело непрестано или још лепше.
Него дела Ахејце јунаке на збор позови,
на Агамемнона, људма пастира, срцбу утоли,
брже се у бој оружај и јуначком опаши снагом!“
Тако рече и срце синовље задахне снагом,
а Патроклу у ноздре амбросије налије и још
руменога нектара, да читава буде му кожа.

2.

*Ахилеј пред скупиштином војске изјављује
да пресџаје од гњева и подсииче на борбу*

- 40 Потом дивни Ахилеј уз морску обалу крене
вичући страшно и борце Ахејце подстакне тако.
Чак и они што беху на месту около лађа,
штоно беху крмари и држаху крме лађене,
што су код лађа били кључари и делили хлебац,
сви се пожуре тада у скупштину, јер је Ахилеј
опет освануо пошто од битке дуго изоста.
И два Арејева другара храмљући крену,
устрајни борац Диомед и с њиме дивни Одисеј
ослањајућ' се на копље, јер још су их болеле ране:
50 а кад у скупштину стигну, мед прве се посаде онде.
Последњи од свих стигне јунацима краљ Агамемнон,
рањен још и он, јер беше у сукобу јаком и њега
Коон, Антеноров син, медоковним ранио копљем.

А кад сви се већ онде на сакупу нађу Ахејци,
онда брзоноги уста Ахилеј и почне да збори:
„Да ли је, Атрејев сине, за оба, за тебе и мене,
ишта свануло боље кад у срцу јадни због моме
посвадисмо се свађом душогубном? Да ју је ипак,
камо нам среће, код лађа Артемида згодила стрелом
60 онога дана кад Лирнес опустоших и њу одабрах!
Не би Ахејци толики загребли зубима земљу
бескрајну смакнути руком дуцмана кад се разгњевих.
То је за Хектора боље и Тројце, али Ахејци
дуго ће се сећат', мислим, и моје свађе и твоје.
Него се махнимо тога што беше, и ако смо тужни,
драго на силу срце у грудма обуздајмо својим.
Ја ћу престати сада од срцбе, јер ми не личи
гњевит' се непрестанце; но дела сад прегни
и дугокосе брже Ахејце подјари на борбу,
70 да ја опет у сусрет Тројанцима кренем и видим
да ли ноћити желе код бродова. Многи ће мислим,
колена своја радо савијати када из борбе
смакне страшне у страху од нашега оштрога копља!“
Тако им рече, Ахејце дугокосе обузе радост,
јер је јуначки Пелејев син утолио срцбу.

3.

*Агамемнон њу признаје своју
кривицу ње изјављује да је сиреман
помирити се с Ахилејем*

Тад и јунацима краљ Агамемнон почне да збори
с места својега онде не ступивши у средину међ њих:
„Јунаци, данајски драги, Арејеви храбри другари,
лепо је слушати оног што стоји, не треба њему
80 у реч се утицат', јер тад и вештаку је тешко да збори.
Како се може чути у људској великој граји
или изрећи? Ту се помете и беседник јасни.
Све ћу Пелејеву сину разложит', а ви ме чујте
драги Аргејци, и реч ми нек сваки добро разуме.
Ту су већ често реч исказали мени Ахејци,

те ме корили зато, ал' на мени кривице нема,
него је кривац Див и Еринија мрачна и удес,
они у скупштини страшном слепоћом завише дух ми
онога дана кад сâм од Ахилеја поклон му отех.

90 Него шта могох урадит'? Божанство дела у свему,
часна Дивова ћерка Грехота што свакога уме
преварит' клета; нежним Грехота ногама лебди,
тла не додирује она, но људма над главама ходи
штету доносећ' њима, од двојице залуди једног.
Једном превари она и Дива, за којегу кажу
први да је мед људма и бозима. Него и њега
лукаво превари Хера, и ако је она тек жена,
онога дана кад хтеде Херакла јакога сина
родит' Алкмена у Теби, у граду бедема тврдих.

100 Дичећ' се Диве ово проговори бозима свима:

'Чујте ме, богови сви, и све ме, богиње, чујте,
да вам искажем на што у грудима срце ме гони:
данас Илитија муке што даје човека на свет
донеће, који ће свима завладати суседним људма,
биће од племена оног што моје су крви потомци.'

Њему лукаво тада одговори госпођа Хера:
'Слагаћеш, Диве, и нећеш речи извршити својих!
Дела, олимпски боже, закуни се заклетвом јаком
да ће онај свима завладати суседним људма

110 који још овога дана из крила женскога падне,
а од племена оног што твоје су крви потомци!'

Тако рече, а Див не опази преваре њене,
те се заклетвом јаком закуне и превари себе.
Хера онда одлетев са главице Олимпске горе
стигне хитро у Арг у ахејски, гдено је знала
јака да пребива љуба Стенела, Персеју сина.

Та је бременита сином већ била седам месеци,
њега Хера изнесе на светлост недоношче јоште,
устави пород Алкмени, Илитије отера од ње.

120 Сама објави новост Крониону Диву и рече:

'Диве муњом што севаш, да реч ти објавим једну!
Човек се роди већ ваљан, Аргејцима који ће владат',
Стенелов син Еуристеј, а унук Персејев, твоја

крвца је, те да влада Аргејцима нема срамоте!
Тако му рече, а Дива у грудима жестока жалост
дарне дубоко, и љутит за курјуге сјајне Грехоту
пограби те се тада закуне заклетвом јаком
да се на Олимписку гору и небо звездано никад
неће вратит' Грехота што свима уме да шкоди.

130 Тако рече и баџи Грехоту са звезданог неба
руком замахнув, и она падне на радове људске.
Увек је уздис'о због ње кад милога гледаше сина,
како Еуристеју он извршује срамотну службу.
Тако ни ја, откад сјајношлеми велики Хектор
поново стаде убијат' Аргејце крај крма лађених,
ону не могах грехоту заборавит' којом сагреших.
Али кад већ погреших и Див кад узе ми разум,
желим да поправам све и даре да големе дадем.
Него устај у борбу и остале подстичи борце,
140 а ја ћу дарове све ти припремит' што их је јуче,
теби у чадор кад стиже, Одисеј ти обрех'о дивни.
Желиш ли, почекај мало, ма колико желео борбу,
па ће ти даре другари из мојега донети брода,
те да видиш свега колико ти сбилно дајем!“

4.

Већање о почетику бишке

Њему брзоноги на то Ахилеј одговори ово:
„О Агамемноне краљу, о славни Атрејев сине,
дарове да ли их желиш поклонити како ти личи
ил' их задржат' стоји до тебе. Сад мислимо на бој
брзо, јер не треба овде у збору губити време
150 а ни оклеват'. Јер није још свршено велико дело:
како ће поново многи Ахилеја смотрит' у борби
међу првима копљем где тројанске редове бије!
Тако и сваки се од нас нек спрема с душманом у бој!“

На то њему Одисеј довитљиви прозбори ово:
„Немој, ма колико храбар, Ахилеју подобни богу,
ахејске синове гонит' под Илиј, а нису још јели,
да се с Тројанцима бију, јер битка, кад борци се једном

- сукобе, и кад већ бог јунаштвом задахне војску једну и другу, неће за кратко трајати време.
- 160 Него нареди нек се Ахејци код бродова брзих окрепе јелом и пићем, јер то је храброст и снага. Не може целога дана до смираја сунчева борац с непријатељима битку да бије не узевши јела; ако у срцу он и жели да с њима се бори, опет му полако уди дотежају, мучи га жеђа и глад, а уз то кад иде и колена малакшу њему. Ал' кад се напије вина и јела насити борац, онда цео се дан с душманима може да бори: смело му остаје срце у грудима, колена њему
- 170 неће клонути пре док сви не оставе борбу. Него дела војску отпусти, а ручак нареди спремати, а јунацима краљ Агамемнон даре нека на збор донесе да сви их виде Ахејци очима својим, а ти да радостан будеш у души. Нек се закуне он пред Аргејцима пошто се дигне с оном да није још иш'о на одар да је облежи, какав је, краљу, закон у мушкараца и жена. Нека се теби срце у грудима ублажи твојим, а он у свом шатору обилатом нека те гозбом
- 180 почаста, да ти од части ни једна недостала не би. А ти ћеш, Атрејев сине, правичнији бити и другим: јер се не може ни краљ прекорит', кад стишати жели човека кога је сам расрдио некада први.“
- Њему одговори на то јунацима краљ Агамемнон: „С радошћу саслушах, сине Лаертов, то што си рек'о, јер си правилно све разложио и све си каз'о. Ја ћу се заклетвом заклет, а на то срце ме гони, нећу погазит' клетве пред богом. Али Ахилеј овде нек остане дотле, ма колико жељан је борбе,
- 190 овде остајте и ви сви други док из шатора дарови не стигну амо, а потом тврду да веру заложимо – а теби наређујем ово ти велеш': најбоље момке избери у целој ахејској војсци нека од лађа даре донесу што смо их јуче Пелеја сину дати обрekli, а жене доведу.

А Талтибиј нек брзо у ахејској широкој војсци
вепра ми спреми жртва да буде Диву и Сунцу.“

Њему брзоноги на то Ахилеј одговори ово:
„Славни Атрејев сине, о Агамемноне краљу,
200 други пут једном и више око тога треба се трудит’,
када одушка каква од крваве настане жетве
и кад не буде гњева толиког у грудима мојим.
А сад смакнути леже јунаци што их је Хектор
Пријамов син, погубио, кад славу Див му је дао,
а ви желите борци да једу! А ја насупрот
рек’о бих ахејски сада у борбу нек синови крену
наште срца и гладни; а пошто сунце се смири
и кад сперемо ругло, нек спремају велику гозбу.
Мени бар никако не би у мило клизило грло
210 никакво јело ни пиће док пали ми другар јоште
у мом лежи шатору прободен убојним копљем.
Он је пред вратима пружен, а другови около њега
јаучу. Зато ми није то на уму, но мени
крв је на уму и покољ и страшно стењање људско.“

На то одговори њему Одисеј довитљиви ово:
„Ахејски јуначе први, Ахилеју Пелејев сине,
ти си од мене јачи не мало и бољи на копљу
јунак, ал’ ја бих много надмакао разумом тебе,
јер се и родих пре тебе и више видех и знадем:
220 зато ти срце нек стрпи и моје нек саслуша речи!
Брзо се срце у људи мегдана засити страшних
где мед убојна сламе и сувише проспе по земљи;
али слаба је жетва кад мерила окрене Диве,
који у људском роду руководи ратом и борбом.
Не могу постом Ахејци да мртве оплакују борце:
кад сваког дана много и сувише гине јунака,
како би онда когод и када од жаљења прест’о!
Него оног што падне у боју сахранити треба.
Треба стегнути срце, у дану га ожалит’ једном:
230 они пак што су од страшног од рата спасли се досад,
нека на јело мисле и пиће, да се још јаче
с непријатељима удиљ без одмора можемо бити
тело оденув у тврду мед. Нек не чека нико

другога наређења у војсци остајућ' овде.
Та ће наредба оном ко буде код аргејских ост'о
бродова донети пропаст, но сви сад заједно јурнув
с Тројцима коње што кроте отворимо жестоку битку!"

5.

*Свечано помирење
Ахилеја с Агамемноном*

Рече и синове Нестора славног поведе к'о пратњу,
Мегета, Филеју сина, Мериона и с њим Тоанта,
240 а и Меланипа и Ликомеда, Криону сина.
Агамемнону они у шатор крену Атриду.
Како је било речено то одмах постане дело:
троножаца седам изнесу како је рек'о,
двадесет сјајних бакрача изнесу и дванаест коња,
седам изведу жена беспрекорним послима вичних,
а леполику осму изведу Брисеја ћерку.
Златних таланата Одисеј одмери десет
пошавши напред, а за њим ахејски други младићи
поклоне носећ' и на тле у среду их спусте. Тад уста
250 Агамемнон, а гласом Талтибије подобни богу
стане крај врховног вођа у рукама држећи вепра.
А син Атрејев тада нож из кора повуче
штоно му вишаше свагда крај великих ножница мача;
вепру длаке одсече и Диву он подигне руке
молећ' се, а сви Аргејци на својем ћутећи месту
сеђаху, како и треба, и краљеве слушаху речи.
А он помолив се рече у пространо гледајућ' небо:
„Највиши, најбољи бог од свију Див нека знаде,
Земља и Сунце и Ериније с њима, под земљом
260 што се освећују људма кад криво се који закуне:
никада рукама ја не дирнух Брисеја ћерку,
нити сам желео њу да облежим нити што друго,
него једнако чиста под мојим оста шатором.
Ако се криво кунем ја овде, много ми јада
богови дали као кад казне кривоклетника.“

- Рече и вепру грло пресече свирепом међу,
потом замахнувши вепра Талтибиј у дубоко море
рибама баца за храну. А пред Аргејцима тада
борбу што воле уста Ахилеј и рече им ово:
270 „Оче о Диве, грехоте додељујеш велике људма!
Никада не би Атрејев син у грудима моје
тако узбунио срце, и девојку одвео не би
тврд преко воље моје – ал’ Див је негде зацело
хтео да јадно многи Ахејци изгубе главу.
А сад хај’те на ручак, да потом уђемо у бој!“
Тако рече Ахилеј и скупци тину растури брзо,
па се разиђу сви, свака својој похита лађи,
а Мирмидонци јунаци за даре се прихвате тада,
па их носити стану до лађе Ахилеја дивног;
280 дарове спусте у шатор, а жене посаде онде,
а у ергелу коње другари погнају врли.

6

Брисејуда крај мртвог Патрокла

- А кад Брисеју ћерка Афродити подобна златној
смотри где лежи Патрокло прободен убојним копљем,
на њега падне и гласно нарицати стане и лице
лепо и нежно грло и груди стине да гребе.
Потом плачући жена проговори богињи слична:
„О ти Патрокло, мени јадовитој најдражи срцу,
жива те остављах ја из шатора када сам ишла,
а сад видим те овде на повратку, народна главо,
290 мртва! Тако ми увек за жалошћу долази жалост!
Војна, којему отац ме даде и госпођа мајка,
пред градом угледах где је оштрицем копља прободен,
а три брата ми драга, што једна их роди ми мајка,
они дочекаше сва тројица пропасти данак.
Кад ми је смакао војна брзоноги борац Ахилеј,
и град божанског Минета разорио, ни да ја плачем
ниси ми дао, већ си обриц’о вереницом љубом
да ћеш Ахилеју дивном учинити мене и са мном

поћи у Фтију и с Мирмидонцима прославит' свадбу.
300 Безмерно мртва те плачем, јер увек си љубазан био!“
Тако плачући рече, а жене ридаху за њом,
као да плачу Патрокла, а свака несрећу своју.

7.

Ахилеј нариче крај мртвог Пајрокла

Око Ахилеја потом старешине стану се скупљат'
молећ' га нека руча, ал' јецајућ' он је одбиј'о:
„Молим вас ако ме који од милих слуша другара,
немојте мене пре позивати, јелом и пићем
драго да заситим срце, јер страшно ме спопаде жалост,
докле се не смири сунце, још чекаћу, па ћу се стрпет'.“
Тако рече Ахилеј и пусти старешине друге,
310 остану само оба Атрида и дивни Одисеј,
Нестор и Идоменеј, па Феник, витешки старац,
утешит' кушаху тужног јунака, ал' ништа га није
тешило, пре но се баци у ждрело крвавој борби.
Сети се друга и болно уздахну проговори ово:
„И ти ми некад, јадни мој друже, најдражи од свих,
често си сам у шатору припремао пријатан ручак
брзо и окретно, кад би Ахејци знали навалит',
Тројцима коње што кроте да рат сузодавни носе.
А сад ми лежиш ти прободен, ал' ми је срце
320 жедно и гладно крај свега пића и јела, јер жали
за тобом! Ништа ме не би већ горе могло погодит',
ни кад бих и за свог чуо за оца да ми је умро,
који у Фтији грозне од образа ронећи сузе
чезне за сином оваквим, а с Тројцима у страном крају
ратујем овде ја рад ужасне Хелене оне,
ил' кад бих чуо за драгог за сина што расте на Скиру,
ако ми живи јоште боголики мој Неоптолем.
Раније мени се срце у грудима надало мојим
да ћу далеко од Арга коњовитог погинут' овде
330 ја под Тројом, а ти у Фтију да ћеш се вратит',
да ми у брзом и црном броду драгога сина
ти са Скира поведеш, да све му покажеш онде:

моје имање и слуге и поносне велике дворе.
Мислим на Пелеја да је зацело или премин'о
или можда још живи, ал' тавори сав у жалости.
старошћу притиснут мрском, и једнако гласове тужне
чека о мени да чује да свој већ живот заврших."

Тако плачући рече, а с њиме јецаху вођи,
сваки се онога сећ'о што у свом остави дому.

8.

*По Дивову наређењу, Ајџена крећи Ахилеја амбросијом
и нектаром*

340 А кад их смотри Кронион где туже, жао му буде,
и он одмах Атени проговори крилате речи:
„Берко моја, ти својег јунака остави сасвим!
Није л' ти више брига у души дивни Ахилеј?
Пред висококљуним он сад лађама жалостан седи
драгог оплакујућ' друга, а остали одоше веће
сви да се заложу, а он сам нит једе нит пије.
Него дела нектара му дај и амбросије слатке
у груди њему успи, да глад га мучила не би!“

Рече и подстакне тим и ођако већ вољу Атену.
350 Подобна она соколу брзокрилу пиштава гласа
с неба слети кроз етар, а баш су се ахејски борци
брзо по табору стали оружати; она нектара
и амбросије слатке Ахилеју у груди успе,
да му колена не би од немиле клонула глади;
онда се врати у тврду у палату силнога оца,
а од бродова брзих Ахејци се тада разлете.

9.

Ахилеј се оружја за бој

Као кад Дивове снежне пахуљице нагусто веју
хладне, а Бореја рођен у етру даље их гони:
тако су шлемови густи на изласку из лађа тада
360 блистави сјали, а уз њих и штитови с квргом и јоште
оклопи с плочама јаким и с њима од јасена копља;

сјај је до неба стиз'о: од блистања оружја сјајног
сва се сијала земља; под ногама јуначким бахат
стаде, а посред свију Ахилеј се оруж'о дивни.
Зуби шкрипаху њему, а ока му севаху оба
као огњени пламен, а несносна жалост у грудма
срце му стезаше; а потом он гњеван на Тројце
оружје божје обуче, што помно га изради Хефест.

- Најпре назувке око голени својих навуче
370 сјајне што их чврсто сковчаваху ковче од сребра.
Потом около груди Ахилеј оклоп навуче.
На плећи баци мач од меди поклинчен сребром,
затим тешки штит и велики у руке узме
што је са себе светлост к'о месец разлив'о далеко.
Као на пучини кад се бродарима укаже гдегод
сјај од огња што гори, а гори високо на гори
у самотињском стану, а њих преко воље њихне
по мору рибљивом гоне олује далеко од својте:
тако је лепо грађени штит Ахилејев сјао
380 све до самога етра. А потом кацигу тешку
дигне и на главу метне, а она са гривом од коња
сијаше како звезда, а на њој је трептало злато
што га је Хефест густо наниз'о около врха.
Потом се огледа сам у оружју дивни Ахилеј,
да ли му прикладно стоји и лако да л' уди се крећу.
Оружје беше к'о крила и подигне људма пастира.
Потом очево копље из навлачка тргне Ахилеј
велико, тешко и чврсто; ни један није Ахејац
могао махати њим до њега који је знао
390 пелијски јасен завитлат', што његову даде га оцу
Хирон с Пелијског виса, да узима живот јунаку.
Аутомедонт и Алким на послу около коња
стану их презат' и ставе на коње пршњаке лепе,
гурну им жвале у чељуст, позади привежу чврсто
узде за стајало. Тад Аутомедонт прихвати блистав
бич што га згодно у рукама држаше; потом
у кола скочи, а за њим Ахилеј се опремљен попне
сјајућ' оружјем својим к'о сунце бог Хиперион.
Страшно повикне он на оба очева коња:

400 „Ксанто и Балхије, децо Подар те славне далеко!
Друкчије гледајте сада возара здрава довести
назад у данајску војску, кад борбе доста нам буде:
немојте као Патрокла у боју га оставит' мртва!“

Њему под јармом брзоноги коњ одговори Ксанто
главу спутивши земљи, а целу њему се грива
оклизне с јастучића низ јарам и додирне земљу:
људски подари глас му белорука богиња Хера:
„Сад ћемо још те спасти додује, Ахилеју силни,
ал' ти се пропасти дан већ при мак'о. Кривци ти нисмо
410 ми, но крив је и велики бог и јака судбина.
Нису због спорости наше и нису због немара нашег
могли Тројанци Патроклу с рамена оружје свући,
него га силни бог је, ког роди лепокоса Лета,
смак'о у првome реду и славу Хектору дао.
Ми бисмо трчали оба са пируном ветра Зефира,
кога најбржим зову од свију, а теби је самом
суђено, да те божја и јуначка победи снага.“

Тако рече, и већ му Ерини је затисну уста.
Њему озловољен много брзоноги рекне Ахилеј:
420 „Зашто ми проричеш смрт, о Ксанто? Није ти нужно;
и сам добро ти знам да овде треба да паднем
од драгог оца далеко и мајке, али ти нећу
престат' пре но се доста по бсјишту Тројаца нагнам!“
Рече и с кликом мед прве брзотрке управи коње.

Двадесето певање БОРБА БОГОВА

1.
Збор богова

Крај савијених лађа тако Ахејци се спремаху за бој
около тебе, борче ненасити, Пелејев сине,
а с друге стране Тројанци на бодашцу у пољу оном.
Потом Темисти нареди Див да богове у збор
зовне с врха Олимпа доловитога, а она
свуда похитав све их у Дивове дворе позове.

Осим Океана бог водени не оста ни један
а ни једна од нимфа што живе по лузима лепим
и код извора речних и још по лукама травним.

- 10 А када стигну Диву, збирачу облака, седну
сви у дворницама у сјајним што их је Хефест
оцу саградио Диву довитљивни умештвом својим.
Тако се сабраше они код Дива; богињу чује
и бог земљом што тресе, из валова бозима приђе,
седне у средину међ њих и упита Дива шта хоће:
„Сејачу муње о Диве, шта сазва богове у збор?
Да ли се штогод бринеш за Тројце и за Ахејце,
јер су се њихов рат и борба распламтели близу?“

Облака збирач Див одговори њему овако:

- 20 „Моју, земљотрешче, вољу у грудма позн’о си добро,
зато богове сазвах: баш пропаст мучи ме људска.
Ја ћу, додуше, остат’ на врху Олимпске горе,

седећ' и гледајућ' срце веселићу своје, а ви се
други разиђите у бој мед Тројце и мед Ахејце
у помоћ једним и другим кад коме наређује воља.
Јер Ахилеј сам на Тројанце нападне л' сада,
нимало неће они одолет? Пелејеву сину.
И пре када га виде Тројанци дрхтаху пред њим,
а сад када због друга у души страшно се љути.
30 бојим се удесу ускос да не би разорио бедем."
Тако проговори Див и страшно изазва битку.

2.

*Богови силазе с Олимпа на бојиште и
у славу њихова силаста громови ѓрме по небу
и земља се ѓресе*

Различних мисли у души у борбу богови крену:
Хера с Паладом пође у табор около лађа
и бог земљодржа с њима Песидон и Хермија јоште
добротвор крене чувен због паметна срца у грудма.
Похита с њима и Хефест јачином се поносећ' својом,
храмљући, мучно је танке под собом мицао ноге:
међу Тројанце Ареј сјајношлеми крене, а с њиме
пође дугокоси Феб и Артемиде стреле што сипа.
40 Лета и Ксанто и Афродита с осмехом слатким.

Докле богови беху далеко од бораца смртних,
поносни врло беху Ахејци, јер је Ахилеј
опет осван'о пошто од борбе избиваше дуго:
страшно колена сваком Тројанцу дрхтати стану.
сви се уплаше видећ' хитрог оог Пелеју сина
како у оружју блиста војскомори Ареју сличан.
А кад олимписки бози у одреде јурнуше људске,
Ерида растуривојска ратољубна рикне; Атина
грајаше громко час крај јарка ван утврде стојећ',
50 а час на бурном стојећ' на брегу вришташе врло:
одрукуд грајаше Ареј олуји подобан црној
оштро са врха града наређујућ Тројцима борбу,
а час крај Симоент-воде у трку крај Краснога брега.

Тако су обадве војске наврнули блажени бози
једну на другу, трудан међу њих распирујућ' раздор.
Родитељ смртноме роду и бесмртном страшно загрми
с високог неба, а оздо владар Посидон потресе
бескрајну земљу и брдске врхунце задрма стрме.
Сва су подножја Идској многсврелој тресла се гори
60 и сви врхунци и тројанска тврђа и ахејски броди.
Сам се препадне доле цар мртваца Аидонеј
устрашен с престола скочи и врисне, да му одозго
земљотресац владар не би Посидон расколио земљу
да се покаже стан и смртног и бесмртног рода
труо и страшан, од којег и сам и зазиру бози.
Толик заори се громом, кад бози заврну раздор.
Јер ту господу тад Посидону стане насупрот
Фебо Аполон носећ' у рукама крилате стреле,
а Енијалију страшном Атена сјајнока дође,
70 с Хером се сукоби тада Артемиде, ловкиња бучна
златне стреле што баца, а сестра бога стрељача.
Лети стане насупрот избављач Хермија снажни.
а са Хефестом вељи господар вира дубоких
богови што га Ксантом називају, људи Скамандром.

Књига III

Пре боја Ахилеј позива Енеју нека најдгне Ахилеја

Тако на богове бози навал ише. Тада Ахилеј
жуђаше врло само да с Хектором подели мегдан,
Пријамовим сином, јер врло га гођаше срце
његовом крвљу напојит' штитоносног Ареја борца.
Растуривојска Аполон тад натера дивног Енеју
80 на Пелејева сина и вељу му подари снагу.
Створи се подобан гласом Ликаону, Пријама сину;
подобан њему проговори Дивов синак Аполон:
„Где су, тројански вођо Енеја, претње ти оне
кад си владарима тројским обриц'о пијући вино
да ћеш с Пелеја сином Ахилејем мегдан поделит'?"
Њему к'о одговор на то проговори јунак Енеја:

- „Зашто ми, Пријамов сине, таређујеш воље кад немам
с јуначким Пелеја сином да љуту заметнем борбу?
Јер сад први пут не бих Ахилеја дочек’о брзог,
90 него већ и пре он ме једаред је погнао копљем
с Иде, кад изненада на говеда нападе наша,
а кад разори Лирнес и Педас; ал’ тада је мене
спасао Див, јер снагу и колена даде ми брза:
мене би готово свлад’о Ахилеј и с њиме Атена
која иђаше напред, спасаваће га и зваше
Тројце и Лелеге нека оштрљатим убија копљем.
Зато се ниједан борац с Ахилејем не може бити,
јер је непрестано с њиме бог и чува га од зла;
али му стрелица правце и онако лети и престат’
100 неће, докле год не прободе јуначку кожу.
Ал’ да бог изједначи борбу и борби свршетак,
не би ме лако савлад’о, ма цео да је од меди сливен!“
Њему Дивов син Аполон одговори ово:
„Него се, јуначе, и ти помоли бозима вечним.
кажу и за тебе да је Афроди та, Дивова ћерка,
родила тебе, а он је потомак богиње ниже:
она је Дивова ћерка, а ова морскога старца.
Него убојном стрелом навали, нека те речма
погрдним својим ни претњом Ахилеј у страх не нагна!“
110 Рече и силном снагом пастира задахне пучког
те кроз прворборце крене Енеја у блиставој меди.

4.

*Хера љокушава да Посидона
загодије за учешће
у боју у љрилоџ Ахилеју*

Али Анхисова сина белорука примети Хера
како Ахилеју ходи насупрот кроз окршај људски.
Она богове скупи и ово им прозбори тада:
„Мислите сада, Посидоне боже и ти Атена,
обоје у срцу свом о свршетку какав ће бити!
Ено Енеја обучен у оружје блиставо хита

против Пелеју сина, соколи га Фебо Аполон.
Него прегните, ми сад оданде уклонимо њега
120 ил' нек и од нас когод Ахилеју у помоћ дође,
нека га задахне снагом, да срцу му не треба ништа,
и нек он види да њега од бесмртног боговског света
најбољи воле, а они што Тројде у рату и сечи
једнако бране да су слаботиње бози, без снаге.
Сви смо с Олимпа сишли у ову да зађемо борбу,
да га никакво зло од Тројаца не стигне данас;
после нек он доживи што судба припреде њему
уз нит живота онда кад мати га његова роди.
Ако Ахилеј то из божјих уста не дозна,
130 препашће се кад бог у боју га сусретне који,
јер је опасно то кад бози се укажу људма!“

Њој земљотресац бог Посидон одговори ово:
„Немој се љутити, Херо, без разлога, није ти нужно!
Не бих ја хтео да између нас и богова других
икакав завргнем раздор, јер много смо моћнији од њих.
Него се с пута сад уклонимо и седнимо негде
на видiku, а људи за борбу нека се брину.
Али приметне л' битку Ареј ил' Фебо Аполон
или Ахилеја збуве и њему не допусте борбу,
140 онда ће страшна борба и сеча настат' и у нас
против њих, јер мислим: узмаћи они ће брзо
те се вратит' на Олимп у друштво богова других,
пошто их овде силом савладај деснице наше!“

Тако тамнокоси рече бог и све их поведе
бедему великоме божанског Херакла, што беше
с обадве насут стране, а некад Атена и Тројци
дигоше њега, Херакле од немани да би се спас'о
кад би од игала стала да гони га на поље равно.
Ту се посаде тада Посидон и богови други.
150 око рамена својих непробојну маглу навуку,
а други седну другде на врху Краснога брега
крај тебе, светли Дебо, и Ареја разрушиграда.

Тако на обадве стране у смишљању сеђаху бози
тешку да заметну битку, ал' обе оклеваху јоште
стране, а Див је с места свог наређења излав'о.

5.

Разговор између Ахилеја и Енеје

- Тада се меди, људи и коња напуни цело
поље и све је сјало, под ногама тутњаше земља
када су заједно ишли. А два гад најбоља борца
у војске обадве зађу, помамили се за борбом:
- 160 син Анхисов Енеја и јоште дивни Ахилеј.
Страшан Анхисов син на мегдан изиђе први,
тешки се трес'о му шлем, на грудима налет му беше
оклоп, а од меди копљем у руци је витлао јунак.
А с друге стране се диже Ахилеј, Пелејев синак,
попут грабежљива лава, кад сабрани желе га људи
убит' – сав народ, а он с презрењем испрва ступа,
али када га који од гађању вичних ловаца
погоди копљем, он зине и сагне се, те му на уста
избије пена, а срце у грудма му смеоно бије,
- 170 репом на обе стране ошибује леђа и бедра,
и сам подстиче себе да борбу заметне с њима,
горе му очи, а јарост на ловце га вуче, не би л'
заклао којег, ил' сам у првој погин'о гужви:
тако Ахилеја душа и јуначко гоњаше срце
да се огледа тада у борби с јунаком Енејом.
Када се они један до другог примакну близу,
онда брзоноги дивни Ахилеј проговори први:
„Шта си, Енеја, кроз гужву колику прош'о и овде
стао? Зацело те срце на борбу подстиче са мном,
јер се владати надаш Тројанцима коње што кроте
Пријама краљевском чашћу? Ал' ако победиш мене,
неће ти зато Пријам у руке предати жезло,
- 180 јер он има синова, а безуман није, но мудар.
Ил' ти можда Тројанци имање угледно даше,
красан вотњак и њиву да штогод за обраду имаш,
ако погубиш мене? Ал' то ћеш постићи тешко!
Већ сам те, рек'о бих, једном у бежање нагнао копљем.
Или се не сећаш када од говеда – сам си тад био –
брзо те гоњаш с Идске планине ногама брзим?
- 190 Ниси имао када у бегству окренут' се тада,

те си умак'о отуд у Лирнес, ја нападах на град
па га уз помоћ Атене и Дива оца разорих;
вођах жене к'о плен одузев им данак слободе.
а Див избави тебе и остали бесмртни бози.
Ал' те сад, мислим, не спасавају, како у души
мислиш! Него се дела уклони, послушај мене,
у свој врати се одред и не стани мени насупрот
док те не стигне зло, а луд се опамети касно!“

На то одмах Енеја одговори њему и рече:

- 200 „Не мисли, Пелејев сине, да речма ћеш уплашит' мене
као луђано дете, јер добро и сам разумем
казати погрдне речи и дрске. А знадемо за род
један другом, за родитеље, оца и мајку,
јер смо то често чули из причања смртнијех људи.
Нит си ти видео мојих, а ни ја још не видех твојих.
За те говоре да те незазорни родио Пелеј,
Тетида морска ћерка лепокоса твоја је мати.
А ја се поносим да сам син јунака Анхиса,
а да је богиња сама Афродита родила мене.
- 210 Једна ће од њих данас за драгим ридати сином,
јер ја не мислим да се овако с речима лудим
можемо растат' па се из борбе вратити потом.
Али желиш ли и то да чујеш и добро да сазнаш
моје порекло, а многи јунаци за њега знају:
Дардан се роди први од скупљача облака Дива,
он је Дарданију сазд'о, јер јоште саздан не беше
свети на пољу Илиј, та тврђа житеља смртних,
а тад борављаху под гором вреловитом Идом.
Дардану пак се роди к'о син Ерихтоније владар,
- 220 међу људима смртним што најимућнији беше;
кобила тисуће три по лукама њему су пасле,
оне поносне беху због веселе ждребади своје;
од њих се допале неке Бореји када су пасле,
те их подобан коњу мркогриву једном опасе,
оне остану ждребне и ждребаца ождебе дванест.
А кад би по њиви оне житородној стале да скачу,
трчаху изнад класја ни једног не лемећи класа;
а кад би стале да скачу по пространим плећима мора,

- лећаху пенастом мору по врху валова сивих.
230 Ерихтоније Троја владара Тројанцима роди,
а у Троја се три беспрекорна родише сина:
Ил и Асарак и боголики с њима Ганимед,
који је својом лепотом све смртне превазиш'о људе:
зато богови њега и уграбе ради лепоте
Диву да вино лије и свагда мед бозима буде.
Ил пак роди сина незазорног Лаомедонта,
а Лаомедонт роди Титона, Пријама, Лампа,
Клителија, Хикетаона, другара Ареју богу.
Асарак Каписа роди, а овај сина Анхиса.
240 мене пак роди Анхис, а Пријам Хектора дивног.
Дичим се што сам од таква од рода и од крви такве.
Људима снагу Див час крепи а час је слаби,
како се када му свиди, јер он је најјачи од свих.
Али не зборимо више о томе к'о луђана деца
када стојимо овде у средини крешева љутог!
Један другога овде изружити можемо много:
не би ни стовесли брод тежине поруга пон'о.
Обртан језик је људски, сваковрсних речи имаде,
поље је пространо њихно и овде их има и онде.
250 Какве год будеш речи изустио, такве ћеш чути.
Али зашто нам треба да један другога овде
погрдне зборимо речи и премо се к'о да смо жене,
што у свађи знају душогубној планути гњевом,
сретну се насред пута и једна прекорава другу,
много ту истине има и нема, а срдња их гони!
Жељан сам боја и речма у јунаштву нећеш ме смести
докле оружјем на ме не навалиш. Него дед брже
огледајмо сада медековним копљима снагу!“

6.

Енеја и Ахилеј деле меџдан

- Рече и убојно копље Енеја у штит забоду
260 тешки и страшни, и он од оштрица силно зазвечи;
преплашен Пелејев син од себе јакосном руком
одмакне штит, јер мњаше да неће га лако пробости

моћи дугосено копље јунака храброг Енеје,
лудак: јер му у души и у срцу не свану мис'о
поклоне славне божанске да не могу смртни јунаци
тако лако савладат' ни ослабит' њихну чврстину.
Тако ни тада храброг Енеје убојно копље
не проби штит, јер поклон божански не даде – злато.
Две је плоче оштрице проболо, а три још беху,
270 јер је плоча пет начинио шепави ковач:
од меди бејаху две, а две унутра од цина
и још од злата једна, јасеново копље ту заста.

Потом Ахилеј хити дугосено копље и њиме
згоди Енеју у штит што свугде једнако штити,
ободу сасвим у крај, где мед је најтања била,
најтања волујска чапра, те кроз њу пелијско копље
пробије сасвим, те и штит Енејин од ударца пукне.
Савре се тада Енеја и уплашен над собом дигне
штит, ал' копља оштрице над леђима њему прелети,
280 брзо се у тле забоде и раздвоји обруча оба
штиту, заштити људској. Уклонив се копљу Енеја
усправи се – а веља по очма му проспе се тама –
и он задршће, јер се иза њега копље заболо;
помамно скочи Ахилеј и мач свој потегне оштри
вичући страшно. А потом Енеја пограби руком
крупан камен, да не би ни два га човека дигла
какви су данаске људи, ал' онај њих узмахне лако.

7.

Посидон сјасава Енеју да га не погуби Ахилеј

Насртача тад би Енеја каменом лупн'о
у шлем или у штит што чув'о га од смрти јадне,
290 или би мачем њему Ахилеј узео живот,
да то земљотресац није Посидон приметио оштро.
Бесмртним бозима одмах он проговори ово:
„Авај, мени је жао веома јунака Енеје,
кога ће смаћи Ахилеј, те одмах ће сићи Аиду,
зато што слушаше речи он Аполона стрељача,
лудак, ал' ни тај га неће од пропасти јадне уклонит'!

300 Него зашто сад невин Енеја да пострада залуд
све због туђе тешкоће, а свагда поклоне драге
даје бозима штоно у пространом бораве небу!
Него прегнимо сад од смрти да спасемо њега,
Кронов би могао син се расрдити, ако Ахилеј
дивни погуби њега. А њему је судба умаћи
да се без семена лоза не угаси неславно сасвим
Дардану, којег Див од свију највише воли
својих синова од смртних што жена се родише њему.
Јер је Пријамов род замрзис веће Кронион,
али ће снажни Енеја Тројанцима владати једном
и синова му синци у потоње рођени дане.“

Њему одговори на то кравоока госпођа Хера:
310 „Боже земљом што тресеш у својему размисли срцу
да ли ћеш њега сачуват', Енеју, или ћеш пустит'
да га Ахилеј, Пелејев синак, погоди смела;
јер смо нас двоје често учинили заклетве многе
пред свим бозима вечним, ја и Палада Атена,
кобан да нећемо дан од тројанског уклањат' града,
ни кад се пустошник огањ на целу обори Троју
када је огњем стану Ахејци храбри да пале.“

А кад беседу ту Посидон земљотресац чује,
он кроз крешево крене где јуначка падају копља,
320 стигне до места где беше Енеја с Ахилејем славним.
Одмах Пелеја сину Ахилеју маглином густом
покрије очи и копље јасеново од меди добре
извади бог из штита јунаку храбром Енеји,
те га пред ноге метне Ахилеју дивноме на тле:
потом завитла Енејом са земље дигнув га у вис.
Редове бораца многе, а редове многе и коња
прескочи тада Енеја из божје полетевши руке:
док се не обре на крају разбеснелог бучнога боја,
где се оружао народ кауконски у борбу да крене.

330 Тада приступи бог земљотресац њему Посидон,
говор заметне с њим и крилате прозбори речи:
„Који наређује бог ти, Енеја, да обесно тако
бијеш се с Пелеја сином, јунаком смеоним оним,
који је од тебе јачи и бесмртним бозима дражи?

Него се пред њим уклони, кад с њиме се сусретнеш
опет,

јер ћеш иначе сићи Аиду преко судбине.

А кад Ахилеја смрт и његов га сустигне удес,
онда се поново ти мед првима смеоно бори,
јер те ни један други Ахејац неће погубит’!“

340 Пошто изрече све то, Енеју остави онде,
брзо Ахилеју бог Посидон са очију распе
маглу божанску, а Пелејев син исколачи очи,
тешко озловољен свом проговори јуначком срцу:
„Авај, велико чудо сад видим очима својим!
Ево копље ми лежи на земљи, а не видим борца
на кога истурих копље, јер га погубити хтедох.
Занаго бозима вечним и Енеја бејаше мио,
а ја мишљах да се он залудно размеће само!
Нек иде! Неће срца више имати да ми на мегдан
350 изиђе, када је сада од пропасти умак’о радо.
Него да борбољубивим сад Аргејцима викнем
и да се с Тројцима другим у борби могу да мерим!“

8.

*Ахилеј и Хектџор подстиичу своје на борбу.
Аџолон савеџује Хектџора да се не бори с Ахилејем*

Рече у редове скочи, и сваког је подстиц’о борца:

„Немојте, дивни Ахејци, далеко од Тројаца стајат’,
него борац на борца нек пође и бесно се бије!

Мени је напорно самом, и ако вичан сам борац,
толико гонити људе и с њима свима се бити.

Ни сам Ареј, бесмртни бог, ни сама Атена
не би ушли толико у ждрело мучнога рата.

360 Него рукама снажним колико и ногама брзим
будем могао, кажем, ја нимало узмицат’ нећу,
него ћу редове бојне пробијат’, а мислим Тројанац
који ми пред копље дође ни један се радоват’ неће!“

Тако соколећ’ их рече, а Тројце блистави Хектор
покликне гласно нек на Ахилеја ударе дивног:

„Немојте, храбри Тројанци, Пелејева бојат’ се сина!

Ја бих умео да се и с бозима речима борим,
али тешко је копљем, јер много су моћнији од нас,
неће сваку ни сам Ахилеј извршити претњу,
370 него једну ће свршит', а пресећи другу по среди.
А ја ћу кренут' на њега, и ако је вагрених руку,
мада му руке к'о ватра и снага к'о железно сјајно!"

Тако соколећ' их рече, а Тројци копља насупрот
напере, снага им сва усколеба се, стану да вичу.
Тада пред Хектора Фебо Аполон стане и рече:
„Хекторе, немој се никад с Ахилејем борити спреда,
него га усред вреве и мноштва дочекај оног
да те његово копље не погоди ил' мач изблиза!"

Тако му рече, а Хектор у вреву међ борце се врати
380 уплашен, кад чу глас божанства што савет му рече.

9.

*Ахилеј погуби њири Тројанца и, најзад, и четвртиоџ,
Хекторову браћу Полидора*

Тад на Тројанце јурне Ахилеј пун јуначке снаге
вичући страшно и првог Отринтеју погуби сина
Ифитиона, храброг војсковођу борцима многим,
којега рушиграду Отринтеју роди Најада
нимфа под снежаним Тмолем у Хидском богатом пољу.
Кад он навалити хтеде, Ахилеј га удари копљем
глави по среди, и глава у парчад се распрсне цела.
Падне, тешко зајечи, Ахилеј се похвали дивни:
„Лежиш, Отринтејев сине, ти јуначе страшнији од свих!
390 Овде те загрли смрт, а код Гигејског језера светлост
угледа, где од својег од оца имаш имање
поред рибовитог Хила и поред вировитог Херма.“

Тако хвалећ' се рече, а ономе покрије очи
тама; ахејска кола у првом га бојноме реду
гажаху обручима котача. Потом на вична
Демолеонта борца, Антенору сина, Ахилеј
јурне и погоди њега у кацигу с образом медним
кацига не може медна одолети копљу, но сасвим
медно пролете њему оштрице и лубању проби,

400 сав се окрвави мозак, у нападу тако га уби.
Потом Хиподаманта, кад с кола на земљу ђипи
и у бежање нагне, у леђа удари копљем.
Пуштајућ' душу рикне к'о бик што уме да рикне
вучен, када га око олтара повлаче момци
Хеличкога владара: Посидон се радује томе:
тако у хропњи му храбра из костију отиде душа.
Тада с копљем потрчи Ахилеј за Полидором,
Пријаму сином: отац у борбу није га пушт'о,
јер је к'о најмлађи рођен од његових свију синова,
410 оцу најмилији беше, а трч'о је брже од свију.
Он у својој лудости, да покаже ногу брзину,
хиташе кроз ртнике, док слатки не изгуби живот.
Њега кад протрча крај њег брзоноги дивни Ахилеј
погоди копљем сред леђа, на пасу гдено се златне
држаху ковче и где подвостручен штићаше оклоп.
Сасвим га проби оштрице од копља до самога пупка,
клекне на колено јекнув, и тамни га овије облак,
на земљу падне Полидор и црева себи повуче.

10.

*Хектор излази њред Ахилеја, али и њега би
Ахилеј њогубио да га не избави Ајолон*

Како својега брата Полидора примети Хектор
420 гдено придржава црева у рукама грчећ' се по тлу,
мрак му се на очи спусти: и не смеде више далеко
задржават' се, него Ахилеју крене насупрот
оштрим витлајућ' копљем и пламену сличан. Ахилеј
како га примети, ђипи и хвалећ' се прозбори ово:
„Близу је борац што ме у душу најдубље рани
вољеног мојега друга погубив! Нећемо дуже
један пред другим бежат' по стазама бојнога поља!“

Рече и погледав мрко проговори Хектору дивном:
„Ближе приступи да брже у замке се смртне заплетеш!“
430 Њему без страха одговори на то сјајношлеми Хектор:
„Не мисли, Пелејев сине, да речма ћеш уплашит' мене
као луђано дете, јер добро и сам разумем

казати погрдне речи и дрске. Знадем да јеси одличан борац, а ја од тебе слабији много. Али све то, додуше, у крилу богова лежи да л' ћу ти ја, и ако сам слабији, узети живот копљем, јер је копље и моје оштро на врху!“

Рече, копљем завитла и баца га. Али Атена копље од јуначког Ахилеја одухне натраг
440 врло тихано духнув – и оно се Хектору дивном врати и падне преда њ; а потом Ахилеј на њега помамно скочи, јер је погубит' га желео копљем, вичући страшно, али Аполон Хектора зграби врло лако к'о бог, и густом га сакрије маглом. Трипут на њега јурне брзоноги дивни Ахилеј од меди копљем и трипут у дебелу навали маглу. А кад четврти пут он навали демону сличан, страшно повикне тада и крилате прозбори речи:
„Опет си умак'о смрти, о псино! Веће ти близу
450 бејаше пропаст, ал' Фебо Аполон спасе те сада, коме се молиш зацело кад идеш у звизгу копаља, ал' ћу и доцније тебе погубити сусрев се с тобом, ако од богова који и мени помаже негде, а сад на друге идем да гађам сретнем ли којег!“

11.

Остали подвизи Ахилејеви

Рече и Дриопа копљем у потиљак удари тада: и он му пред ноге падне. Ахилеј напусти њега, пстом Демуха, сина Филетору храброг и вељег, копљем у колено рани и устави; затим га стане мачем великим сећи и живот извлачит' из њега.
460 На Лаогона затим и Дардана, Бијанту синке, нападне он и с кола обојицу обори копљем једног погодив, а мачем изблиза ударив другог. Троја, Аластору сина, пред колена када му приђе, не би л' га зграбив можда поштедео, пустио жива, а не погубио тада вршњака жалећи можда:

лудов, јер није знао да онога неће домолит';
није блага срца ни милостив био Ахилеј,
него помаман врло. Кад колена хваташе Трој му,
да се умоли њему, у јетру га удари мачем,
470 одмах испадне јетра, и црне се напуне крвце
Тројева недра, и тама на његове спусти се очи
када га остави живот. До Мулија стане и копљем
у ухо равни њега, и одмах продре оштрице
Мулију кроз друго ухо. Ехеклу, Агенора сину,
посред лубање потом мач са балчаком гурне:
цео се угреје мач од крви, а његове очи
крвава ухвати смрт и још неминовна судба.
И Деукалион падне: где лакту се састају жиле,
ту копљано оштрице кроз целу пролети му руку:
480 рука се укочи њему, и тако дочека оног
гледајућ' пред собом смрт; а онај врат му пресече
мачем и главу са шлемом далеко му баци – и мозак
из кичмењаче њему истече, и он се по земљи
пружи. Потом за Ригмом, беспрекорном Пиреју сином,
штоно из плодне стиже из Тракије, крене Ахилеј
те га удари копљем по средини, и Ригму у трбух
копље се тада забодје, и сруши се с кола, а возар
коње окрене Арејтој, Ахилеј му леђа прободје
те га обори с кола, и њему се поплаше коњи.

12.

*Ахилеј бесно уништава све њед собом.
Тројаници беже*

490 К'о што се буктави огањ разбесни у долу дубоку
по шуми сувој, те сва у долини горе дрвета,
ветар пак на све стране и растура пламен и витла:
тако је копљем Ахилеј к'о демон хитао свуда,
гнао, убиј'о, а крв се по земљи разливала црној.
К'о кад на гумну добро побијеном ујарми когод
волове широких чела да врше пребели јечам,
брзо се разгази он под ногама гласних рикача:

тако су копита брза пред смелим Ахилејем онде
газила мрце и штите. Осовина оздо
500 цела се упрља крвљу и ободи возарског места,
по њима с копита коњских и с обруча котача
прскаху капље. А Пелејев син је жудео стећи
славу каљајућ' прахом и крвљу неприступне руке.

Двадесет прво певање БИТКА ПОРЕД РЕКЕ

1.

*Дванаест ђ тројанских младића Ахилеј одређује
за жртву*

Кад напоследку стигну до брода лепотеком Ксанту,
реци вировитој што Див је бесмртни роди,
онде раздвоји Тројце Ахилеј те гоњаше једне
по пољу у град, Ахејци куд минулог дана у страху
бежаху, блистави Хектор док бешњаше. Ту се разбеже
уплашени Тројанци, а Хера дубоку таму
рашири да њих задржи; а половина друга
у сребропене вире дубоке реке збијена
падоше с големом буком, а брзи хучаху вали,
10 обале тутњаху широм, а они амо и тамо
пливајућ' грајаху силно, а вртлог их гнаше у кругу.
Као што скакавци стану да лете од навале огња
бежећ' вировитој реци, све јачи огањ их пржи
кад изнебуха букне, а они у воду скачу:
тако дубоке вире Ахилеј напуни Ксанту,
вирови хуче и носе мешовито коње и људе.

Тада Дивов потомак на обали остави копље,
наслони га на метљикин грм, па у воду скочи
с мачем, демону сличан, у души снујући јаде;
20 са свих убијаше страна, и грдно хропити стану
мачем смакнути борци, и цела се скрвави река.

Као друге кад рибе од лакомог беже делфина,
те од великог страха у луци с пристаном лепим
испуне кутове све, јер делфин их граби и гута:
тако бежаху Тројци под пристанке ужасне реке
преко валова њених. А када кољући онај
утруди руке, из реке избере дванест момака,
њима да покаје мртвог Патрокла, Менетију сина.
Напоље он их извуче, смете их беху к'о ланад;
30 Ремењем резаним лепо што ношаху сами на својим
плетеним оклопима озади спути им руке,
те их другарима преда до црних да воде их лађа,
а сам отрчи назад у жељи да једнако смиче.

2.

Ахилеј убија Ликаона, Пријамова сина

С њиме се син Дардану потомка Пријама сретне
тада Ликаон бежећ' из реке; једном Ахилеј
зграбивши њега одведе из очева вотњака обноћ
против његове воље: Ликаон је младе смоквене
гранчице оштром међу за ободу резао колне,
али на неслућен јад Ахилеј му освану дивни;
40 на лађи њега одвезе у лепо уређен Лемно
па га онде сину Ијесонову продаде;
отуд га пријатељ главни за големо откупи благо
Имбранин Еетион и пошље у дивну Аризбу.
Ал' он умакне отуд и очинској врати се кући.
Ту се радов'о дана једанаест драгима својим
дошавши с Лемна, али у дванаести опет га данак
некоји бог предаде Ахилеју, не би л' га тада
послао доле Аиду, и ако не шћаше да иде.
Када угледа њега брзоноги дивни Ахилеј
50 гола, без шлема, без штита, без копља у руци,
него је од себе све одбацио ознојен врло
док је беж'о из реке, а умор му уде савлад'о.
Тада озловољен своме он прозбори јуначком срцу:
„Авај, големо чудо сад очима својима гледам!
Занаго, тројански борци што досад их овде погубих

поново устаће живи из таме и онога мрака.
к'о што немилком дану уклонив се овај ми дође
што га на пресвети послах на Лемно! Не задржа га
пенасто море што многе преко воље уставља њихне.

60 Ал' нек окуси сада и нашега копља оштрице,
да бих дознао у души и видео да ли ће исто
тако се вратит' и с оне са стране, ил' ће га земља
уставит' плодна, која и јакога уставит' уме!“

Тако размишљаше стојећ', ал' ближе приђе Ликаон
сметен и колена хте му дотаћи, јер жељаше врло
да се немилој смрти и Кери уклони црној.

Али већ дугачко копље Ахилеј подиже дивни
да га прободе, ал' онај притрчи и скупив се њему
колена прими, и копље Ликаону прошав над хрптом

70 оста у земљи у жељи да људског се насити меса.
А он молећ' га једном за колена прихвати руком,
другом за оштро се маши за копље и не хте га пустит';
гласом се обрати њему и крилате прозбори речи:

„Грлим колена твоја, Ахилеју, смилуј се на ме,
немој ме убити, часно, богородни, прибегах теби,
јер ја Деметрин хлеб код тебе окусих најпре
онога дана кад ти ме у вотњаку ухвати лепом
те ме возећ' далеко од оца и родбине прода
на свето острво Лемно и стотину говеда доби;

80 трипут толико дадох за своју слободу – ево
дванаеста ми зора у Илиј откад се вратих
многе премучив муке. А сада у твоје ме руке
зла коб поново баци; зацело замрзи на ме

Див кад врати ме теби; кратковечна некад ме роди
Лаотоја мати, старине Алтеја ћерка,

Алтеја краља оним Лелезима борбе што воле
крај Сатнионт-реке у Педасу седећи стрмом,
његова ћерка се уда за Пријама, и многе друге:
од ње се родисмо нас два, а ти ћеш нас побити оба!

90 Међу ртницима већ си Полидора подобног богу
смакао оштрим га копљем погодив, а сада се пропаст
моја приближује овде и мени, јер не мислим да ћу
рукама твојим умаћи, кад на ме те нагнао демон.

Друго ћу сада ти рећи, а ти то запамти добро:
немој ме убит', јер нисам од мајке Хектора дивног
рођен, који ти драгог и снажног погуби друга!“

- Блистави Пријамов син Ахилеју збораше тако
не би л' му гануо срце, ал' н'мили одговор чује:
„Лудаче, ћути и немој о искупу зборити више!
100 Док још није данак Патроклу суђени стиг'о,
дотле ми драже беше у души да штедим Тројанце,
многе сам хватао живе и потом к'о сужње продав'о,
али одсада неће од пропасти спасти се нико,
којега овде ми бог под Илијем у руке баци,
нико од Тројанаца, а најмање Пријаму синци!
Зато, мој драги, умри и ти! Шта ридаш толико?
Та и Патрокло умре, а од тебе много је бољи!
Не видиш мене колико и леп сам и велик још јунак?
Ваљан је отац мој, а богиња роди ме мати,
110 али и мене смрт и судба неминовна чека,
доћи ће зора ил' вече ил' оно подне ће доћи
те ће и мени неко у борби узети живот
пошто ме згоди ил' копљем ил' стрелицом брзом
с тетиве!“

- Рече, а оног срце заболе и уди му клоњу,
испусти копље, седне и руке рашири обе.
Потом оштри потегне мач Ахилеј и у кост
кључну удари њега при врату, те у њега цео
продре двосекли мач: Ликаон се извали на тле
ничице паднув, а крвца процури и квашаће земљу.
120 За ногу зграби њега Ахилеј и баци у реку,
затим хвалећ' се над њим проговори крилате речи:
„Овде сада лежи мед рибама – оне ће теби
без бриге из ране лизати крв, а неће те мати
метнут' на носила нит оплакиват', него Скамандар
носиће тебе врући у недра пространа морска.
Нека ће риба хитећ' по води скочит' у тамно
валовље, да се твоје дебљине наједе беле.
Гините док нам свети не допадне у руке Илиј,
ви у бежању, а ја вас прогонећи и смичућ'!
130 Неће лепотека река ни сребрни спасти вас вали,

којима одавно веће толике кољете јунце
и у вире јој живе брзотрке бацате коње.
Ал' ћете страшном судбином и тако пропаст', док ја се
свима не осветим за смрт Патрокла и ахејске војске,
коју сте код лађа брзих убијали. док ја избивах!"

Рече. ал' речни се бог у души наљути врло,
стане у срцу мислит' Ахилеја како би дивног
одбио најзад од борбе, а Тројце од пораза спас'о.

3.

Ахилеј убија Пеонија Асѿеројеја

Тада Пелејев син дугосено држећи копље
140 скочи на Астеропеја у жељи да погуби њега,
сина Пелегону: њега с Перибојом широки Аксиј
некада роди, а она од Акесаменових ћерки
беше најстарија, а њу обљубио био је Аксиј,
дубоких вирова бог. На онога јурне Ахилеј,
ал' тај са два копља из реке крене на њега:
снагом га задахне Ксанто, због смакнутих бораца срдит
што их крај воде закла Ахилеј не жалећ' никог.
А кад један другом већ близу приступише они,
њему проговори први брзоноги дивни Ахилеј:
150 „Ко си, одакле си те се усуђујеш на ме да кренеш?
Синови несрећних људи са снагом се сусрећу мојом!"

Њему одговори на то Пелегонов блистави синак:
„Пелејев јуначки сине, за порекло зашто ме питаш?
Ја сам из далеке земље Пеоније плодне, а у бој
водим с копљима дугим Пеонце; ово ми јутро
сија једанаесто што у град Илијски стигох.
Моја је лоза потекла од широког Аксија оног,
Аксија штоно тече по земљи најлепшом водом;
тај Пелегона роди копљоношу славног, а ја сам
150 син Пелегонов. Хајде на мегдан. Ахилеју, са мно!"

Тако Пелегонов запрети син, а дивни Ахилеј
пелијско подигне копље, ал' у исти мах Астеропеј
копља избаци два, јер беше окретних руку:
једном погоди у штит, ал' њиме не проби сасвим,

- јер га задржа злато, божански поклон; ал' врхом
другога копља задре Ахилеју десници лакат,
и црна крвца потече, ал' изнад јунака прелетев
у тле се забије копље у жељи да мяса се наје.
Потом копље правце што лети дивни Ахилеј
170 баци на Астеропеја у жељи да погуби њега,
али га промаши копље, те о брег удари стрми.
До половине копље јасеново пробије у тле.
Потом Ахилеј оштри мач од бедра потегнув
скочи на онога махнит, а он Ахилејево копље
није извадит' мог'о из стрмени јакосном руком;
трипут њиме заврти да некако истргне њега,
трипут му малакше снага, а четвртом када већ хтеде
савити копље потомка Еакова те га преломит'
већ га Ахилеј претече и живот му одузме мачем,
180 јер га у трбух рани до пупка, те на тле се распу
црева сва, и тама на његове спусти се очи,
док је хрошио. Тада Ахилеј му на груди скочи,
оружје његово свуче и кличући прозбори ово:
„Лежи овако! Мада од поточног рођен си бога,
тешка беше ти борба са децом силнога Дива.
Велиш да си по роду од широког поточног бога,
а ја се дичим да сам од рода великог Дива.
Роди ме човек што влада над Мирмидонцима многим,
Пелеј, Еаков синак, а Еак беше од Дива.
190 Јачи је Див од река што морским валима теку,
јачи су Дивови синци но синови поточног бога.
Велика река је с тобом помоћи ако ти може,
али нема ти борбе са Дивом Кроновим сином;
ни јаки бог се Ахелој упоредит' не може с њиме,
а ни велики моћни Океан дубоких струја,
из кога истечу сви и реке и свако море,
врела целокупна и сви на земљи кладенци бистри:
и сам се боји Океан од муња великог Дива
и од громава страшних кад јече одозго с небеса!“
200 Рече и медно повуче из стрмени копље и онде
остави Астеропеја одувевши драги му живот,
нека лежи на песку, а тамни га квашио талас.

Јегуље прилазит' почну мртвацу с рибама другим,
сало на бубрезима изједат' и тргати стану.
Тада коњицима Ахилеј Пеонцима крене,
штоно су још крај реке вировите бежали онде
пошто су видели где им Ахилеј најбољег борца
свлада у жестокој борби и снажно мачем га смаче.
Ту Терсилоха уби, Мидона, Астилоха-с њиме.
210 Мнеса и Трасија и још Енија и Офелеста.

4.

*Речни боџ Скаманџар моли Ахилеја
да пресџане убијајџи Тројанце у реџи
и замера Ајолону иџџо
не брани Тројанце*

И још би Пеонаца Ахилеј погубио више
да се не разгњеви вировита дубока река,
те као човек она из дубоког прозбори вира:
„Страшно, Ахилеју, бесниш, ужасније од свијех људи,
јер те бесмртни бози непрестано прате и бране.
Даде л' ти Кронов син да све поубијаш Тројце,
ти их изагнај из мене и гради страховита дела,
већ су ми валови љупки убијених бораца пуни,
те већ у море дивно не могу да изливам воду,
220 мртвим борцима стиснут, а ти сад убијаш страшно,
махни се тога, та ужас ме савлада, народна главо!“

Њему брзоноги на то Ахилеј одговори ово:
„Биће то, Дивова него, о Скаманџре, како ти кажеш!
Нећу обесне престат' Тројанце да убијам пре но
у град их сагнам и пре но се с Хектором огледам
дивним,
да ли ће мене он победити, ил' ћу ја њега!“

Тако рече и јурне на Тројце демону сличан,
и тад Аполону вировита повиче река:
„Авај, о сине Дивов, сребролуки, за вољу Дива
230 не мариш, а он ти строго налагаше како ти треба
бранит' и чуват' Тројанце, док не стигне вечерње позно
доба, и док се тама на грудасте не спусти њиве!“

5.

Ахилеј у опасности од Скамандра

- Рече, а копљаник славни Ахилеј у воду скочи
с обале стрме, а река захучи валима бујним,
валове до дна узбурља и силне доваља мрце
што их бејаше по њој, а што их побѣ Ахилеј:
на суво бацаше мрце и рикаше подобна бику,
а живе она у лепим спасаваће валима својим,
кријућ' их међу веље и дубоке вирове своје.
- 240 Око Ахилеја страшан и узбуркан створи се талас,
на штит му падаше вода и гураше га, и више
не могу држат' га ноге, те рукама бреста се маши,
великог, узраста лепа. Ал' он се с кореном сруши,
целу одрони стрмен и лепу остави воду
густим гранама својим и реци зајази вале
цео се срушивши у њу. Ахилеј из вртлога скочи
и пољем одмах у страху потрчи ногама брзим,
али велики бог не попушташе, него се на њга
подигне валима црним. Ахилеју дивном да спречи
- 250 дуже војеват', а спасе од пораза тројанску војску.
А син Пелејејев скочи колико дохвати копље
када се баци, полети к'о оро црнокрили ловац,
који је онајјачи и од свих најбржи птица,
јурне к'о оро, а мед му на грудима звекташе страшно.
и он се на страну изви од реке и бежати стане,
али га божија струја уз велику стизаше хуку.
- Као кад вртлар са врела од силне што црни се воде
хоће да наврати воду на баште и садове своје,
лопату држи у руци те ђубре баца из јарка,
- 260 али кад вода већ навре, тад шљунак се растури цео,
она се разлије брзо низ јарак жуборећ' стрми,
она претече вртлара што на сад је навраћа: тако
једнако стизаше вода Ахилеја с валима својим,
ако је и био брз, ал' бози су јачи но људи.
Колико пута би прег'о брзоноги дивни Ахилеј
да се одупре води да види да ли га гоне
бесмртни богови сви, што широка држе небеса,

толико пута од реке од небеске талас је њега
по раменима био. Ахилеј срдит у души
270 ногама скакаше увис, а грабљива река му оздо
колена устављаше и с ногу песак му праше.

6.

Посидон и Ајџена ђомажу Ахилеју

Пелејев заплаче син и у широко погледа небо:
„Оче о Диве, како од богова нико ме јадна
неће спасти из реке! А после нек стигне ме ма шта.
Није ни један ми крив од небеских богова други
него мила ми мати, јер лажима очара мене
говорећи да ће под великим бедемом тројских
оклопника погубит’ Аполон ме стрелама брзим.
Да ме погубио Хектор што овде се најбољи роди,
280 ваљан би борац ме смак’о, а оружје свук’о јунаку.
А сад је суђено мени да бедном погинем смрћу
скучен у великој реци, к’о какво момче свињарче,
којега зими повуче бујица кад прећи је хоће.“

Тако рече, а њему Посидон и с њиме Атена
приступе врло брзо, а узрастом људима слични,
руком га за руку узму и утешне кажу му речи.
Од њих најпре Посидон земљотресац прозбори ово:
„Немој сувише дрхтат’, о сине Пелејев, не клони,
јер од богова ми смо к’о помоћници ти овде
290 с Дивовим одобрењем Атена Палада и ја!
Није твоја судбина да мораш реци подлећи,
него ће она се брзо утишати, видећеш и сам.
Ми ћемо упутство мудро ти дати, воља л’ те слушаат’.
Немој одморити руке од рата што пустоши удиљ,
пре но тројанску војску мед илијске славне одагнаш
бедеме ко ти утече: а пошто Хектора смакнеш,
врати се бродовима. А ми ћемо славу ти дати!“

Када му изјаве то, мед бесмртне богове оду,
а он у поље крене – јер врло га храбраше божја
300 заповест; а поље воде већ разлите бејаше пуно,
много је оружја палих јунака пливало водом,

пливали су и мрци. А он је ногама увис
скакао против бујице, а широка више га река
није уставит' могла, јер снагу му даде Атена.

7.

*Скамандар зове Симоентија у помоћ
и још јаче уgroжава Ахилеја, а Хера шаље Хефестија
да му помогне*

Али ни Скамандар не хте одљутит' се, него све јаче
на Ахилеја љутит гомилаше воду и вале
дижући се увис и покликне Симоент-реку:
„О драги брате, оба задржимо снагу јунака,
јер он ће брзо велики град разорити краља
310 Пријама, Тројци му неће у вреви одолети моћи.
Него га одбиј што брже и реку напуни водом
с извора, нека све набујају твоје бујице;
големе подигне вале и пање и камење цело
с великом буком навали да свладамо бесног јунака,
који је моћан сада, а хоће се с бозима мерит'.
Ал' му ни снага, мислим, с лепотом неће помоћи,
а ни оружје лепо што на дну ће лежати речним
покривено калом. А њега самога песком
покрићу и још доста и сувине камења нања
320 ја ћу навалит', и неће Ахејци кости му умет'
сабрати, глибом толиким одозго покрићу њега,
ту ће и надгробни знак му се дићи, и неће му требат'
гробни насути хум, Ахејци кад жалит' га стану!“

Рече и мутећ' се увис на Ахилеја јурне,
скачући, крвава бучећ' и пенећ' се, носећи мрце.
Пурпурни потом талас од неба послане реке
дигне се, јурне и земљи повуче Пелеју сина.
Хера гласовито викне за Ахилеја се бојећ'
да га не одвуче вировита велика река,
330 те свом драгоме сину Хефесту проговори ово:
„Устани, сине мој, о хромо! Та знађасмо да је
река вировита Ксанто у борби ти противник једнак:
него помози што брже, покажи велики огањ!

А ја одлазим сада Зефиру и језивом Ноту
да од мора сињег олују подигнем тешку,
не би ли Тројцима главе и оружје спалила њино
ширећи ужасни пожар. Ти Ксанту крај брегова дела
дрвеће пали и њега у огањ претвори! И не дај
да те речима благим задржи или још претњом!
340 Немој престати беснет' у својој снази, но ја кад
гласно повикнем теби, заустави нетрудни огањ!“

8.

Хефесѿ савлађује Скамандра и најушиѿа борбу

Рече, и Хефест стане припремати буктави огањ.
Најпре се пољем огањ разгори и паљаше мрце,
што их беше на рпе, а смаче их дивни Ахилеј.
Цело се осуши поље, и бистра се потисне вода.
К'о што у јесење доба кад Бореја осуши брзо
скоро наквашен вотњак, а тежак се радује томе:
такo се осуши цела пољана, мртваци изгоре;
потом блистави пламен у реку наврне Хефест.
350 Метљике почну да горе и брестови а с њима и врбе,
лотос горети стане и сита а с њима и кипир,
све што уз лепу је реку на брегу у обиљу расло.
Јегуље и друге рибе у води стану да гину,
што су овуд и онуд по лепој пливале води,
почне их давити дах довитљивог бога Хефеста.
Најзад се јака река разгори и прозбори ово:
„Никакав с тобом бог се, о Хефесте, не може мерит'.
нити ја могу с тобом војевати, с горућим огњем.
Махни се свађе, па нека Тројанце дивни Ахилеј
360 из града одмах одагна! Шта треба ми свађа и помоћ?“
Рече сагореван огњем, а лепа му вода узаври.
Као кад бакрач ври подјариван великим огњем,
те се у њему топи сланина претиле свиње,
кркће са свију страна, а под њима сува су дрва:
такo је горела река и њена кипела вода.
Не хоћаше већ тећи и стаде, а мудри је Хефест
силни мучаше паром. А тада стане се Ксанто

многа молити Хери и крилате рече јој речи:
„Зашто је, Херо, син твој навалио моју да воду
370 мучи више но други? Ја нисам кривац толико
колико остали сви што народу помажу тројском.
Ал' ћу се ја по твојем по наређењу утишат',
ал' нек се и тај утиша; а ја ти се заклињем јоште
кобан да нећу дан одбијат' од народа тројског
ни онда када Троју заокупи пустошник пожар,
када је јуначки стану да пале ахејски синци!“
А кад богиња све то белорука саслуша Хера,
драгоме своме сину Хефесту говорити почне:
„Стани, Хефесте, славни мој сине! Није ти лепо
380 бога бесмртног тако злоставит' рад смртнога рода!“
Тако рече, и Хефест свој буктави угаси огањ,
натраг потеку вали у корито блиставе реке.

9.

Борба богова
а) *Ареј и Ајена*

Када се Ксантов утиша бес, тад оба се смире
бога, јер Хера их свлада, и ако љутита беше.
Потом тешка и оштра мед осталим бозима изби
свађа, и на две им стране у грудима бешњаху срца.
Навале с великом буком, а пространа земља затутњи,
около веља зајече небеса. На Олимпу седећ'
Див је све чуо, и драго у њему насмеје се срце
390 радосно видевши где се мед собом свађају бози.
Ту не остану дуго напосе сваки, јер Ареј
први отвори бој штитобија, он на Атену
наsrне копљем први и ружне јој изусту речи:
„Зашто, муво ти пасја, мед бозима замећеш свађу
дрска и пркосна опет? Да л' велика нагна те срдња?
Зар се не сећаш више Тидејева сина кад нагна
мене да рани, и кад си и сама блиставо копље
прихватила и на ме навалила, лепу ми кожу
задрла? Стога ћеш сада испаштат' што учини мени!“

400 Рече и удари њу по страшној егиди с које
падају ките, ни Дивов гром је не може пробит':
дугачким копљем по њој крволија удари Ареј.
Она одскочи тада и десницом ухвати чврстом
црн кам и велик и рапав што на пољу лежаше онде,
људи га ставише некад да буде ораници међа:
Ареја удари бесног по врату и сруши га на тле;
седам јутара покри кад паде и упрља косу,
оружје на њему звекне, и тад се насмеје Атена,
те му, дичећ' се, потом проговори крилате речи:
410 „Лудаче, не узе на ум још досад колико се дичим
да сам јача од тебе, а мени се једнаким борцем
градиш! Тако поднеси ериније матере своје,
која ти невоље снује у гњеву што си Ахејце
оставио, а дрским Тројанцима у помоћ идеш.

б) *Афродитиа и Ајџена*

Тако рече и обрне натраг блиставе очи.
Онога Дивова ћерка Афродита за руку узме,
он је стењао болно: и једва сабираше снагу.
Када угледа њу белорука богиња Хера,
одмах она Атени проговори крилате речи:
420 „Авај, о ћерко Диву што егиду носи, о чиста,
пасја мува и опет војскомору Ареја води,
из боја води га бесног кроз метеж! Него је стигни!“

Рече, и радосна срца похити Палада Атена,
Афродити потрчи и у груди руком је чврстом
удари, а њој уди и драго малакше срце.
Обоје лежаху тако на хранодавци земљи;
весело потом Атена проговори крилате речи:
„Одсада такви сви помоћници тројански били,
с оклопницима кад се с Аргејцима стану да бију,
430 пркосни били и дрски к'о Афродита што стигне
Ареју помоћ да пружи и с мојом се огледа снагом!
Ми бисмо онда зацело већ давно завршили борбу,
и већ Илијски град разорили уређен лепо!“

Рече, и њој се на то белорука Хера насмеје.

в) *Ајолоу и Посидону*

- А Аполону тада земљотресац прозбори снажни:
„Фебе, шта смо се нас два размакли? То нам не личи
кад су већ почели други! Срамота нам биће, без борбе
вратимо л' се на Олимп у Дивове од меди дворе.
Почни, јер ти си млађи, а мени и не личи да почнем,
440 јер се раније родих и више сам стекао знања.
Лудаче, како ти срце заборавља, не памтиш више
око Илија какве претрпесме невоље нас два
сами од богова свих, јер Див нас на земљу посла
охолом Лаомедонту да служимо годину дана
за плату углављену, а онај нам послове дав'о.
Ја сам Тројанцима бедем сазидао околу града
широк и врло леп, несломљиву одбрану града.
А ти спороногу, Фебе, кривоногу пас'о си говед
по гудуровитој Иди шумовитој, долама њеним.
450 Али кад плаћању време донесу веселинке Хоре,
тада целу плату силовити краљ Лаомедонт
двојици нама задржи и с претњом нас од себе пусти,
те нам запрети да ће оковат' нам ноге и руке
те нас на продају потом на далека острва послат',
и још рече нам уши обојици одсећи међу.
Нас два се враћасмо потом са љутитим душама
својим,
гњевни због плате што обећа сам је, ал' устави ипак.
А сад си његову народу стас угађат' а нећеш
с нама да гледаш покљечке да дрски бедно Тројанци
460 изгину с дечицом својом и честитим љубама својим!“
Њему бранилац господ Аполон одговори на то:
„Мене паметним не би, земљодршче, назвати мог'о,
кад бих у борбу рад јадних рад смртника ишао
с тобом,
јер су они лишћу дрвета подобни те час
пуни животне снаге успевају једућ' земаљски
хлебац, а час гину без душе. Него што брже
престанимо од битке: нек сами доконају борбу!“

г) Артемиди и Хери

Рече и обрну се Аполон, јер се устез'о
на брата својега оца у борби да подигне руку.

470 Али га његова сестра Артемида, госпођа зверју
ловница, прекори тада и речи му прозбори грдне:
„Бежиш већ, стрељачу, и Посидону победу целу
остави и њему славу без заслуге даде! Та зашто,
лудаче, лук свој само онако узалуд носиш?
Да те никада више у очеву не чујем двору
где се к'о пређе ти мед бесмртним бозима хвалиш
како се с Посидоном земљотресцем умеш да бориш!“

Рече, а ништа њој не прозбори стрељач Аполон,
али ће Дивова тада у гњеву честита жена

480 на ту стрељачицу овим навалити погрдним речма:
„Како ти смеде, о кујо о бестидна, мени насупрот
устати? Биће ти тешко огледат' се са мнош у снази,
ако и носиш стреле, кад лавицом женама тебе
учини Див и даде да убијаш коју год хоћеш.
Боље је за те зацело по горама гађати дивљач
и још јелене шумске но с јачима бити се снажно.
Али желиш ли борбе да окусиш – добро да знадеш
колико јача сам ја, јер се једначиш са мнош у снази!“

Рече и ухвати је за чланке руку обеју
490 левицом, десницом лук и тул јој узме с рамена;
затим њима је стане по ушима смејућ' се бити,
она се окретала, и брзе јој исклизну стреле.
Плачући богиња тада од Хере умакне даље
као голубица што од сокола на хридицу шмугне
шупљу, у дупљу; још је уловити суђено не би;
тако ронећи сузе одлети, а остави лук свој.

д) Хермији и Лети

Потом пратилац бог брзохођа прозбори Лети:

500 „Лето, с тобом ја нећу да замећем борбу, јер је
опасан бој са љубама Дива што облаке збира;
ти се по милој вољи у друштву богова дичи

да си надвисила мене и својом моћи и снагом!“

Рече, а Лета криви лук и стрелице збират’
стане, како се расу куд које по вртлогу прашном.
А кад стрелице сабере све, тад оде за ћерком.
Ћерка јој дође на Олимп у Дивове од меди дворе
и тад плачући дева уз колена очева седне,
рухо се на њој тресло амбросијско; отац Кронинон,
себи је дигне и слатко насмејав се стане је питат:
„Ко те од боговског света злоставио узалуд тако.
510 ћеркице драга, к’о да си зло учинила јавно?“

Бучна с дивотним венцем Артемида откаже њему:
„Љуба ме увреди твоја, мој оче, белорука Хера,
она замеће свађу и раздор у боговском свету.“

Док су се њих двоје тада ту разговарали тако
дотле је Фебо Аполон у Илиј ушао свети,
јер се брин’о за бедем што тврдо сазидан беше,
да га Данајци тај дан не разоре преко судбине.
Потом крену на Олимп вековити богови други,
једни препуни гњева, а други поносни врло,
520 седну до оца крмара облака црних.

10.

Тројанци појиснути у г’раг

А Тројце

удиљ је смиц’о Ахилеј и коње копита брзих.
Као када се дим под пространа пење небеса
из града који гори, а гњев га подиг’о божји,
свима наметну јад и невољу зададе многим:
Тројцима тако Ахилеј задаваше невољу и јад.

Тако старина Пријам на кули стајаше светој
те он Ахилеја смотри грдосију; пред њим се мели
Тројци у бежању своме, ал’ није се бранио нико.
Потом јаукне старац и с куле спусти се на тле,
530 уз бедем тада стане вратаре соколити славне:

„Отворена врата сад држите, докле се борци
не збију у град бежећ’, јер већ је близу Ахилеј
који ми прогони војску, а сада се невоље бојим.

Ал' кад већ предахну борци заклонив се амо за бедем.
онда затворите крила на вратима сложена чврсто,
јер ме је страх да у град не провали онај насртач!“

Тако им рече, а они са врата дигавши резе
отворе, те се спасу Тројанци. Затим Аполон
против Ахилеја јурне, да од њега одбрани Тројце.
540 Они бежаху с поља ка граду и високом зиду,
жедни и сувих грла и прахом покрити беху;
он их гоњаше копљем, а срце му бешњаше силно
једнаким бесом, и славу да постигне жуђаше живо.

11.

Ајполон погосииче Агенора да пође пројив Ахилеја

Високовратну Троју Ахејци би узели тада,
да бог Фебо Аполон Агенора дивног не нагна,
сина Антенору, борца беспрекорнога и јаког.
Срце му задахне снагом, те и сам уз њега стане,
да га од Кера тешких и страшне одбрани смрти,
уз букву наслоњен онде и маглom густом покривен.
550 Али кад разбиграда Ахилеја смотри Агенор
стане, и док је стај'о, у срцу му комешај наста;
он се забрине и свом проговори јуначком срцу:
„Авај мени! Ако од јаког Ахилеја станем
бежати, куда се мету у забуни и други борци,
он ће ме ухватит' опет и плашљивцу одсећи главу!
Ако ли оставим ове Ахилеју, Пелеја сину,
нека их прогони он, те од града ако ли некуд
умакнем према пољу Илијском и запутим потом
долама Идске планине и онде у цбуње се скријем –
560 мог'о бих увече, пошто у реци се окупам онде
и зној са себе сперем, у Илиј вратит' се опет.
Зашто ли драго ми срце у такве се занесе мисли?
Само да не смотри онај где од града у поље бежим,
да не потрчи за мном и стигне ме ногама брзим!
Не бих могао смрти и Керама више умаћи,
јер је Ахилеј веома јак и јачи од свију;
ако ли пред градом ту са њиме поделим мегдан:

та и његова кожа већ може се пробити међу,
један је живот у њему, и њега називају смртним,
570 али га Див Кронион дарива славом и диком!“
Тако рече и стане Ахилеја чекати сабран,
смело му жељаше срце Ахилеју изић’ на мегдан.
Као што ловцу иде у сусрет из мрчаве густе
пардал којему срце у грудима не дршће ништа
нити он уплашен бежи, кад паса зачује лавез;
ако га онај претече и рани ил’ обори на тле:
мада је веће копљем прободен, ипак се храбро
брани, док се не сукоби већ ил’ не клоне сасвим:
580 тако ни дивни Агенор, Антенору поносном синак,
не хтеде бежат’ док се не огледа с Пелеја сином.
Пред собом држаше штит што свуда једнако штити,
копљем га стане да гађа и јаким викаше гласом:
„Ти се надаше негде у души, Ахилеју светли,
да ћеш још данас разорити град Тројанцима љутим:
лудаче, много ће јада око њега збити се јоште!
јер нас много у граду имаде снажних јунака,
те ћемо драгоме оцу и мајци, љубама, деци
бранити Илиј, а ти ћеш свој удес дочекат’ овде,
мада си борац страховит и неустрашив у боју!“

12.

*Ајолон се сам претвара у Агенора ије бежи
и бежањем превари Ахилеја и одврати од града*

590 Рече и оштро копље из тешке избаци руке
те му, не промашивши, под колена погоди голен.
Навлачак около ноге од калаја искован новог
страшно зазвекеше, али мед се од њега одби,
нигде не проби кост, јер поклон Хефестов је спречи.
Потом се Пелејев син на Агенора боголиког спреми,
али му не даде бог Аполон да постигне славу,
него Агенора зграби и густом завије маглом
те га мирно пусти да остави битку и вреву.
Онда Пелејева сина од војске преваром одби,
600 јер му стрељач бог у свему Агенору сличан

пред ноге стане, а за њим Ахилеј у потрагу нагне.
Докле га гоњаше пољем што пшеницом родило беше,
сврнувши поред Скамандра, вировите дубоке реке,
мало је одмиц'о Фебо – јер га је мамио варком,
те се Ахилеј сваки час над'о да ће га стићи:
дотле се бежећи скупе у рпу остали Тројци,
радосни до града стигну, и град се напуни војске.
Никако нису смели да изван бедема градских
једни чекају друге и гледају ко ли се спасе,
510 ко ли им паде у борби, но весело у град дотрче,
кога су хитре ноге и колена могла да спасу.

Двадесет друго певање
ПОГИБИЈА ХЕКТОРОВА

1.

*Ајолон се оћкрије Ахилеју, а овај оћетћ крене
ћрема ћрагу*

Тако су они у граду, растркавши се к'о ланад,
спирали зној са себе и пијући гасили жећу,
наслоњени на лепа на претпрсја; потом Ахејци
зиду се приближе веће на плећима штитове носећ'.

Хектора онде страшна судбина смами да оста
испред бедема тројских сам а пред вратима Скејским.
Пелеја сину тада проговори Фебо Аполон:
„Зашто ме, Пелејев сине, ту прогониш ногама брзим,
смртник бесмртног бога? Зацело ниси ме позн'о
10 да сам бог, те хоћеш да помамно зато ме гониш.
Занаго не хајеш за бој с Тројанцима, расплаши све их;
они се сабише у град, а ти си савио амо.
Нећеш погубити мене, јер људска ме не стиже судба.

На њ се расрдив Ахилеј брзоноги прозбори њему:
„Ти ме превари, стрелче, од богова најљући свију!
Ти си ме од зида тројског наврнуо амо! Још би
многи сложили зубе са земљом пре но се у град
склонише. А сад славу и дику одузе мени,
оне си спасао лако, јер ниси се одмазде бој'о;

20 али бих теби ја одмастио, моћи да имам!“

Тако му рече и, пркоса пун, према тројанском граду

крене и јурне као коњ за обдуљу хитар,
који пољану лако преваљује вукући кола:
тако Ахилеј ноге и колена обрне хитра.

2.

*Пријам и Хекаба узалуд покушавају
да склоне Хектџора нека се ђред
Ахилејем ђовуче у ђраг*

Њега је очима први старина приметио Пријам
где је полетео пољем и цео се сија к'о звезда
штоно се у јесен рађа, а јасно се њезини зраци
виде сред многијех звезда што блистају у доба глуво;
именом пас Орионов ту звезду називају људи,
30 сјајнија она је од свих, ал' зло је знамење свету,
она огњуштину силну смртницима доноси јадним:
тако је блистала мед на грудма Ахилеју брзом.
Тада јаукне старац и у главу рукама лупи
дигавши се високо и викати стане јаукнув
молећи драгога сина, ал' он је пред вратима стај'о
жељан веома да мегдан с Ахилејем делити почне.
Жалосно довикне му старина пружајућ' руке:
„Хекторе, не чекај, драги мој сине, тога јунака
сам, од других далеко, да твоја те стигне судба,
40 Пелејев да те не смакне син, јер много је јачи.
Ужасан борац! Да је он бозима мио толико колико
мени, пси би и јастреби појели њега
где би убијен леж'о, тад љута са срца мени
спала би жалост, јер много синова ми честитих оте,
пошто их смаче ил' прода на острво које далеко.
Јер два сина не могу, Ликаона и Полидора,
нигде да видим, где се Тројанци сабише у град;
њих ми Лаотоја роди мед женама прва лепота.
Ако још они живе у војсци, њих ћемо онда
50 међу и златом моћи откупит', та доста га има:
много га подари ћерци старина гласити Алтес.
Ако ли су већ мртви и кренули у двор Аида,

ето бола мени и мајци што родисмо њих два.
Али ће остали народ обојицу жалити мање,
ако не свлада само и не смакне тебе Ахилеј.
Него се дела у град заклони, сине, да можеш
Тројце и Тројанке спасти, да велику не даднеш славу
Пелејеву сину и живот не изгубиш драги!

Смилуј се на ме докле још дишем, на несрећна јадна,
60 кога ће отац Кронион на прагу старости тешком
уништит' судбом пошто доживех невоље многе:
како ми синови смичу, где ћерке ми на силу вуку
и где ми одаје пустоше све и дечици лудој
о земљу трескају главе душмани у крешеву љутом,
и где ми рукама клетим Ахејци одвлаче снаје;
последњег ће самог код првих натезати врата
мене грабљиве псине, кад оштрим неко ме копљем
удари или рани и живот из удова узме:
пси што их питах за софром да вратима буду чувари
70 тада ће моју крвцу испијат' и помамна срца
лежати испред врата. Младићу у борби што падне,
и кога оштро копље прободу, личи да лежи;
што год се на њему види лепота је и кад је мртав;
али седу кад главу и седу кад браду и мушку
снагу убијеном старцу пси нагрђивати стану,
онда то најљућу жалост у јадних ствара смртника.“

Рекне то старац и стане из главе чупати седе
косе, ал' залуд, јер тиме он Хектору не гану срца.
Мати пак лијући сузе на другој ридаше страни;
80 недра открије она и руком извадив дојку
очију сузних сину проговори крилате речи:
„Млеко, Хекторе синко, не презри, но сажали мене,
ако те икада дојком одојих и плач ти утишах:
тога сети се, мили мој сине, и стојећ' за бедемом

градским
душмана одбијај бесног, ал' спреда не бори се с њиме!
Страхотник! Погуби л' те Ахилеј, нећеш на одру
лежат' да ја те плачем, мој цвете, која те родих,
па и женинством љуба обилата, него далеко
код лађа аргејских тебе хитроноги пси комадаће!“

90 Тако њих двоје плачућ' говорише драгоме сињу,
много га молећи, али не могоше срца му ганут',
он је Ахилеја чек'о грдосију, који је ходио ближе.
Као планинска змија кад крај рупе путника чека
отровних трава сита, а пуна беснога гњева,
свије се околу рупе и очима посматра страшно:
тако ни Хектор, и поред несломљивог срца, не хте
узмицат' блистави штит наслонив о камену кулу.
Тешко забринут свом проговори јуначком срцу:

3.

Хекторов разговор са самим собом

„Авај! Ако зађем за врата и у град се спасем,
100 први ће поругу одмах Пулидамант на ме натоварит',
јер ме светов'о Тројце да треба у град повући
оне ужасне ноћи кад дивни се диже Ахилеј.
Али га не слушах ја, а много било би боље.
А сад кад народа много погубих дрскошћу својом,
бојим се Тројанаца и Тројанки у дугом руху
гори од мене когод да не би о мени рек'о:
'Хектор погуби народ у своју се уздајућ' снагу!'
Тако ће рећи, а мени тад много било би боље
110 или Ахилеја смаћи у борби и вратит' се назад
или испред зидова од њега погинут' славно.
А да оставим овде штит са квргом у среди
и тешки скинем шлем и копље наслоним о зид,
па да незазорном сам Ахилеју кренем у сусрет
те да обрeкнем њему и Хелену и благо цело
с њим што у лађама некад у пространим донесе Парид
у град тројски, јер тако почетак настаде свађи,
да ћу дати да се до Атрејића одвезе
и разделит' Ахејцима све што лежи у граду,
те да доцније од вођа од тројанских заклетву узмем
120 ништа да не крију и све да на две поделише поле
што год блистави град имања има у себи:
зашто ли драго ми срце у такве се занесе мисли?

Ја му не смем близу приступит', неће ме жалит'
нит се од мене устезат', но он ће голорука мене
као жену погубит' онако, чим оружје скинем.
Сада не приличи мени о храсту и о камену
с њиме да слатко ћеретам к'о девојка с момком што уме,
као што девојка уме да с момком слатко ћерета.
Боље је да се што брже у борби сукобим с њиме,
130 видимо кога ће славом обдарити олимписки Диве!"

4.

Хектор бежи од најпага Ахилејева и отрчи око града

Тако је стојећ' размишљ'о, а њему сјајношлемом борцу
ближе приступи тада Ахилеј к'о Енијалиј,
он је пелијским копљем страховитим низ раме десно
витл'о, а блисташе мед на њему подобна сјају
или горућег огња ил' сунца када се рађа.
Видев га задршће Хектор и не смеде остати онде,
него у страху отрчи и остави за собом врата,
али га погна Ахилеј у хитре се уздајућ' ноге.

Као што соко у гори од свију најбржи птица
140 уме да насрне лако на грлицу плашљиву птицу,
она узмиче пред њим, ал' соко пиштећи оштро
често наваљује на њу, јер срце му ловину жуди:
тако Ахилеј бесно потрчи на оног, ал' Хектор
умакне уздуж зида и колена креташе хитра.
Поред стражаре они и ветром љуљане смокве
колским се гоњају путем, а удиљ од бедема даље.

И већ обадва стигну до оних лепотеких чесми,
гдено извиру два Скамандра вировитог врела.
Около дим се диже из једнога врела, јер топла
150 истиче вода из њега, к'о жарки огањ да гори
а друго врело тече и лети хладно к'о туча,
ил' као студени снег ил' зими к'о лед водени.
Близу код врела тих широка перила беху
лепа, ограђена, на којима блиставо рухо

праху тројанске жене и лепе тројанске ћерке,
док још бејаше мир, док ахејска не стиже војска.
Туда потрче, један што бежи, а други што гони,
борац бежаше ваљан, а борац бољи још много
брзо гоњаше њега: за жртву, а ни за кожу,
160 нису се трудили они, рад чега се надмећу људи,
него се ради живота коњоморе Хектора гнаху.

Као брзотрки коњи кад негде за награду брзо
около белеге трче, а велика награда стоји,
троножац или жена, по смрти којег јунака:
тако трипут и они оптрчаше ногама хитрим
око тројанског зида, а сви су их гледали бози.

5.

Већање боџова о Хекторовој судбини

Њима родитељ људма и бозима зборити почне:
„Авај, очима својим сад видим драгога борца
гоњена около зида, а моје за Хектором тужи
170 срце! Говеђа многа на жртву ми принесе бедра
на врхунцима Иде доловите, а и на самом
градскоме врху, а сад Ахилеј га прогони дивни
около града Пријама владара ногама брзим.
Него мислите о том, о богови, решите сада
хоћемо л' спасти њега од смрти ил' честита борца
таква хоћемо л' дати Ахилеју да га већ смакне!“
Њему богиња на то совоока рече Атена:
„Оче, што облаке збираш и сажижеш муњом шта рече?
Хоћеш ли човека смртна, већ давно предана судби,
180 вратити назад из борбе и окова свирепе смрти?
Ради, ал' нећемо теби одобрити богови други!“

На то облака збирач Див одговори њојзи:
„Не бој се, драга моја, код Тритона рођена ћерко!
Не мишљах озбиљно то, а теби ћу милостив бити.
Делај како те учи ум и немој оклеват’!“

Рече и подстакне тим већ и раније жељну Атену:
скочи и Олимпској гори низ главице она полети.

6.

*Ахилеј и даље безуспешно гони Хектџора. Див узима
мерила. Ајџена у Дејфобову лику наговори Хектџора
да подели међдан с Ахилејем*

Хектора удиљ је мео и гонио брзи Ахилеј.
Као што огар у гори од коштуе прогони лане
190 кад га кроз долове, а и кроз кланце с легала крене,
ако се његову оку и сакрије, шмугнувши у џбун,
ал' пас једнако њушка и трчи, докле га нађе:
тако се не сакри Хектор од пажње Ахилеја брзог.
Колико пута је био пред Дарданским вратима спреман
да се заклони скоком под лепо саздане куле,
не би ли борци га озго одбранили стрелама својим,
толико пут' га Ахилеј претече и на равницу
одбије натраг, јер сам је непрестано трчао уз град.
Као прогонилац у сну што не може стизат' бегунца,
200 један не може бежат', а други не може гонит':
тако не може стићи Ахилеј, ни Хектор утећи.
Како би дотле од Кера и смрти спасав'о се Хектор
последњи пут за свагда да не срете њега Аполон
близу па му снагу и колена подари хитре?

Момцима тада главом Ахилеј намигне дивни,
не даде ником да оштру на Хектора избаци стрелу,
да га не рани нико пре њега и победу стекне.
Али кад четврти пут до извора веће дотрче,
тада мерила златна Кронион рашири и две
210 Кере болодавне смрти метне додељујућ' једну
Пелеја сину, а другу коњомори Хектору славном,
узев средину повуче, и судба се Хектору нагне,
доле према Аиду. А њега остави Фебо Аполон.

Пелеја сину тада совоока дође Атена,
приђе ближе и њему проговори крилате речи:
„Надам се да ћемо сада, Ахилеју, блистави Дивов
љубимче, велику славу синовима ахејским донет'
пошто смакнемо борца ненаситог Хектора оног.
Не може више нам он из руку наших умаћи
220 ни кад би много стрелац Аполон се мучио зањга

те се ваљ'о до ногу још егидоноше Дива.
Него ти стани сад и предахни, а ја ћу њему
кренут' и подстаћи га с тобом да подели мегдан.“

Рече Атена, и он је са радосним послуша срцем,
стане и наслони се на копљачу с меденим ртом,
остави њега Атена и приђе Хектору дивном
створив се Дејфобу слична и стасом и јакијем гласом,
приђе му ближе и ове проговори крилате речи:
„Драги, зацело те много Ахилеј притешњава брзи
230 гонећ' те ногама хитрим под кулама тројанског града.
Него станимо овде и остајмо храбро се бранећ'!“

Велики њој одговори ово сјајношлеми Хектор:
„Ти ми, Дејфобе, веће најмилији бејаше и пре
од све браће што их са Хекабом изроди Пријам.
Од сад ти мислим пошту и више одават у души;
када си ради мене, чим угледа моју опасност,
смео из града изић', а остају други унутра!“

Њему богиња на то совоока рече Атена:
„Брате, много ме отац и госпођа мајка по реду
240 мољаху колена грлећ', а около мољаху друзи,
нека останем онде, јер сви се толико боје;
али мени је срце убијала дубока жалост.
А сад се боримо бесно с Ахилејем, нимало немој
нашега штедети копља, да видимо да л' ће Ахилеј
оба нас убити можда и крваво оружје однет'
пространим бродовима ил' твоје ће смаћи га копље!“
Тако му рече и њега Атена лукаво смами.

7.

*Хектору не йолази за руком да Ахилеја склони
на уговор о йошйеги йшела онога који од њих йагне*

А кад су један другом већ близу приступили они,
велики њему Хектор сјајношлеми прозбори први:
250 „Пред тобом, Пелејев сине, повлачит' се нећу к'о досад
када сам бежао трипут под кулама илијског града
не смејућ' дочекат' тебе. Ал' сада ме подстаче срце
да ти станем насупрот, ил' победу стекао ил' смрт.

Богове зовнимо амо, јер они ће најбољи бити речима нашим сведоци и заштита погодбе наше. Нећу те грдно ја наказити, даде ли Диве снаге за победу мени, те живот одузmem теби; него кад с тебе свучем, Ахилеју, оружје славно, мртва те даћу Ахејцем, а тако и ти поступи!“

- 250 Њега погледав мрко брзоноги рече Ахилеј:
„Немој ми, Хекторе мрски, о уговорима зборит’!
К’о што арслани и људи не имају мед собом вере,
као што у слогу никад не пристају вуци и јањци,
него један другоме зло непрестано смишља,
тако не може слоге ни мед нама бити, те вере
нама двојници нема, док један не погине од нас
и не засити крвљу штитоношу Ареја борца.
Сада се јунаштва сећај сваковрсног: сада ти треба
да си копљаник вичан и да си постојан борац.
270 Нема ти бежања више, Атена те Палада одмах
копљем погубиће мојим, и све ћеш откајат’ сада
болове мојих другара, што копљем их погуби гонећ’!“

8.

Ахилеј савлађује Хектџора уз љомоћ Ајџенину

- Рече и копљем завитла дугосеним и тад га баџи.
Ал’ му се погледав напред измигољи блистави Хектор:
сагне се када га види, те од мџди копље прелџти
њџга, закрха се у тле. Палада Атџна га узме
и Ахилеју врати, а не смотри народни паџтир
Хектор. Беспрекорном он проговори Пелеја сину:
„Промашџи, подобни богу Ахилеју, нимало нџси
280 знао за моју судбџну од Дџва, како си каз’о,
но си блџбетало ти и некакав бесџдник лукав,
да се уплашим тебе, те изгубим храброст и снагу.
Узмиџат’ нећу да ти ми у леђа заџијџш копље,
него ћу напаџти тебе, а груди ми копљџм прободџи
ако даде ти бог. Ал’ мога сад чувај се копља
медџног! Кад би га цело у својој понео коџи!
Онда за синове тројске војевање било би лакше

када би погин'о ти, јер ти си им највећа мука!“

Рече и копљем завитла дугосеним и тад га баци
290 те он не промашив штит Ахилејев згоди по среди,
копље се одби далеко. А Хектор се расрди тада
што му је његово копље из руке излетело залуд:
стане растужен што другог јасенова немаде копља;
гласно покликне брата белоштитног Дејфоба тражећ'
дуго од њега копље, ал' њега близу не беше.
Онда докучи Хектор у души и прозбори ово:
„Авај, заного мене већ позваше богови у смрт:
ја сам мислио да је крај мене јуначки Дејфоб,
али он је у граду, а превари мене Атена.

300 Већ ми се худо скончање приближује, није далеко;
бежања нема, јер то већ одавно милије беше
Диву и његову сину стрељачу, који су пређе
моја заштита били, ал' сада ме сустиже удес.
Али без борбе зацело и без славе погинут' нећу,
велико свршићу дело, и унуци за то ће знати!“

То изговори и мач из кора оштри повуче,
што му је висео испод слабина велик и тежак.
Скупи се па се вине к'о орао висинска птица,
који се на поље уме залетет' кроз облаке мрке,
310 нежно да ухвати јагње, ил' зеца, страшљиво звере:
тако се вине и Хектор и оштрим замахне мачем.
Нањга јурне Ахилеј, и срце му бесног се гњева
напуни, штитом лепим и уметним заштити груди,
уз то се климаше њему на глави са четир' браника
шлем, а злаћана грива на шлему трепеташе сјајна,
што је Хефест много учврстио околу врха.
Као што мед звездама шеће вечерњача у доба глухо,
која најлепше сија од свију на небу звезда:
тако се сјало оштрице на копљу које Ахилеј
320 десницом витлаше пропаст намењујућ' Хектору дивном,
кожу му гледајућ' лепу, куд најпре би мог'о погодит'.
Целу му кожу медно покриваше оружје лепо
што га је с јакога свук'о Патрокла када га смаче;
само се видело грло, где управо врат од рамена
кључне раздвајају кости, где најбржа смрт је животу.

Ту баш нападача Ахилеј копљем прободе,
одмах му кроз врат нежни копљани изиђе шиљак.
Али му од меди тешко душнике не проби копље,
да је Ахилеју мог'о још коју реч проговорит'.

9.

*Хектор моли Ахилеја да му тело врати Тројаницима,
али га он одбија, а Хектор му на самрти прориче смрт*

330 У прах сруши се Хектор, Ахилеј се похвали дивни:
„Хекторе, ти си се, свлачећ' Патроклу оружје, над'о
здрав да ћеш остат' не марећи за ме кад не бејаш близу,
лудаче! Али сам ја још много иза њега бољи
заштитник остао његов код пространих лађа и сада
удове теби разглобих. И псине ће тебе и птице
ружно развлачит', а оног покопаће ахејски борци!“

Тешко рањен њему сјајношлеми прозбори Хектор:
„Молим те, живота ти твог и колена, оца и мајке,
не дај да ме псине код ахејских раздери лађа,
340 него ти довољно меди и злата узми, даре
што ће их теби дати мој отац и достојна мати,
тело пак моје кући поврати, да би ме огњу
мртва предати могли Тројанци и тројанске жене!“

Њему гледнув га мрко одговори брзи Ахилеј:
„Немој ме родитељима ни удима заклињат', псето!
Кад би ме некако срце и срџба могли навести
пресно ти месо да режем и једем – што учини мени!
Стога никога нема од главе да псе ти одагна
ни да ми десет пута ил' двадесет још да ми пута
350 веће одмере откуп, и друго да обрекну јоште,
ни да целога тебе потегнути нареди златом
Пријам, Дарданов син – ни тако те достојна мати
која те роди, неће на одар метнут' ни ридат'
за тобом, него ће псине и птице целог те тргат'.“

Њему сјајношлеми Хектор умирућ' прозбори ово:
„Добро те познајем по твој погледу, не очекивах
да ћу те наговорит', јер гвоздено срце у грудма
имаш, ал' пази да се због мене богови на те

360 оног не расрде дана кад Парид и Фебо Аполон
погубе тебе вична јунака код Скејских код врата!“
Тако му рече и одмах свршетак покри га смртни,
душа му остави уде и брзо одлети Аиду
своју оплакујућ’ судбу и оставив снагу и младост.
Њему и мртву још одговори дивни Ахилеј:
„Умри, а потом ће Кера на мене када је Диве
хтедне да изврши и мени и остали бесмртни бози!“

10.

*Ахилеј са Хектџора скида оружје, а њега љривезује
за своја кола и одвлачи у љабор*

Рече те он из мрца извуче од меди копље,
па га подаље метне и крваво оружје стане
скидати њему с рамена. И други се стрче Ахејци,
370 стану се дивити стасу и лицу Хектора дивног,
али не приђе њему ни један без ударца каква.
Тада је неки другару обрнув се рек’о овако:
„Авај, сада је лакше, разуме се, Хектора пипат’
него ли онда кад лађе нам жарким запали огњем!“
Тако је гдеко рек’о и приш’о да Хектора дирне.
Када му оружје свуче брзоноги дивни Ахилеј,
међу Ахејцима уста и крилате прозбори речи:
„Драги другари моји, старешине аргејске мудре,
пошто ми дадоше бози да победим овога борца
380 који нам почини јада, колико га заједно други
не починише сви, у оружју кренимо сада
около тврђе да знамо шта снују Тројанци
када им погибе овај, да л’ мисле стрмени Илиј
оставит’ или остат’, кад Хектора више им нема.
Него зашто ми срце у такве се занесе мисли?
Још неоплакан и несахрањен код лађа лежи
Патрокло, којег нећу заборавит’ докле мед људма
живео будем и своја док будем колена миц’о!
390 Ако се доиста у дому Аида и забуду мрци,
опет ја ћу и онде другара сећат’ се драгог!
А сад запевајмо пееон, ахејски борци,

пространим бродовима са Хекгором кренимо мртвим,
вељу задобисмо славу кад Хектора смакосмо дивног,
коме Тројанци по граду одаваху пошту к'о богу!“

Рече и срамотна дела од Хектора стане да чини.

На свакој нози жиле Ахилеј му пробуши дивни
између пете и глежња и волујски ремен провуче,
за кола привеже њега да глава му по тлу се вуче.

У кола затим се попне и одору подигав славну
210 замахне бичем на коње, и они хоћко потрче.
Хектор се повлачен запраши сав, а мрка се коса
развеже њему, а глава праховита цела му беше
прелепа некад, а тада Див је душманима даде
нек је у његовој драгој и очинској награде земљи.

11.

Пријам и Хекаба наричу за Хектором

Сва му се упрља глава у праху тако; а мати
косу чупату стане и копрену белу далеко
баци и смотривши сина веома зариди гласно.
И драги отац болно зајауче, и цео народ
стане по целом граду нарицат' и кукњаву дизат'.

210 То је подобно било веома к'о цео да с врха
Илиј бреговити град у жарком пожару гори.
Једва Пријама Тројци зауставе који је хтео
напоље у жалости изићи кроз Дарданска врата.
Све их мољаше редом у праши ни док се је ваљ'о,
сваког јунака он поименце позиваше тада:

„Станите, драги, и мени, и ако сте жалосни врло,
дајте изићи из тврђе и ахејским лађама кренут'!

Молићу човека тога, горопадног дрског злочинца,
неће ли поштоват' можда старину, неће ли жалит'

220 старост – та и он оца имаде година мојих,
Пелеја, који га роди и Тројцима отхрани свима
на јад, а ували мене у невољу највећу од свих;
толику децу ми смаче, све саме напредне момке!
Али за свима њима не ридам јадан толико
колико само за једним, за Хектором. Љута ме жалост

за њих одвешће Аиду! На рукама да је на мојим
умро, ми бисмо сити за њиме се наплакат' могли,
ја и она што га породила, несрећна мати!“

- Тако плачући рече, и грађани јецаху с њиме.
430 Тужњаву болну Хекаба пред женама тројанским почне:
„Сине, јадне ли мене! А зашто да несрећна живим,
када ми погибе ти? У граду дању и ноћу
ти ми бејаше понос, а Тројцем и Тројанкама свима
заштита беше у граду, а они тебе к'о бога
поздрављаху, јер дика и њима си велика био
док си живео, а сад скончање и судба те стигли!“

12.

*Не слушатећи несрећу, Андромаха чује Хекабино нарицање
и хита на кулу, ите и она ситане нарицајући*

- Тако нарицаше она, а Хектору љуба још ништа
није дознала, јер јој гласник не стиже уздан
с вешћу да јој је војно пред капијом остао градском.
440 Него у високом дому унутра она је ткала
двоструко порфирно рухо увезујућ' шарено цвеће.
У кући она своје лепокосе дворкиње зовне
нека треножац вељи стане крај огња да Хектора чека
топла за купање вода са бојишта када се врати.
Луда, а не знаде да га, од купала врло далеко
Ахилејевом руком совоока свлада Атена.
Ненадно лелек она и тужњаву зачује с куле,
колена задршћу њој, а чунак испаде на тле.
Дворкињама она лепокосим прозбори одмах:
450 „За мном пођите две, да видим шта се то збило!
Честите свекрве чула сам глас, и мени у грудма
срце скаче до уста, а колена мени се коче:
Пријамовим стиже синовима невоља нека.
Да су од мојега уха далеко гласови такви!
Али страх ме веома да није ми Хектора смелог
од града потисн'о дивни Ахилеј, те вија га пољем,
и до свршетка догн'о већ његову несрећну храброст
којом је задисан био; мед борцима заостај'о није

него је трч'о пред свима, и није уступао ником!"

- 260 Рече и махнитој слична истрчи из собе одмах,
срце је скакало у њој, и за њом дворкиње крену.
А кад приступи кули, до гомиле бораца, стане,
осврне се на зиду и примети како је муж јој
вучен пред градом тројским, а брзотрки коњи
нештедице га вуку до пространих ахејских лађа.
Одмах оба јој ока тамнина покрије ноћна.
Она се сруши натрашке и од бола у несвест падне.
Уплетњаци сјајни далеко јој стагну са главе,
мрежа и повеска и укосник плетени јоште
270 и с њим копрена што је Афродита даде јој златна
онда када је себи сјајношлеми одведе Хектор
Еетиону из двора к'о невесту с дарима многим.
Заове около ње и јетрве скупе се брзо,
те је држаху спремну већ да сконча од страха.
Пошто предахне опет и свест се поврати у њој,
у љути удари плач и тројанским женама рече:
„Хекторе, јадне ли мене! Судбине се родисмо исте
обоје, ти у Троји у дому Пријама краља,
а ја у Теби под планином шумовитом Плаком
280 где ме Еетион малу у својем отхранио двору,
несрећник злосрећну мене! Ох да се ни родила нисам!
Сада ти под земљу идеш у мрачне дубине Аиду,
а у дворима овде удовицу остављаш мене
у страховитој тузи, а син је јој ите нам луђан,
којега ти и ја породисмо; нећеш ти њему,
Хекторе, заштита бити, јер мртав си, а ни он теби.
290 Ако сузодавном он се и уклони ахејском рату.
свагда мука и јада у потоње имаће време,
јер ће други људи смањивати његове њиве.
А дан сиротни отима све дечаку вршњаке,
поглед обара земљи, а суза је пуно му лице.
Потребник походи он другаре својега оца;
једнога за огртач, а другог за кошуљу вуче;
неко се смилује на њга, па купицу малу му даде,
њоме окваси усне, ал' грло му остаје сухо.
Дете што има и оца и мајку од софре га гура,

рукама њега бије и ружним речима грди:
'Устај одавде, отац твој не гости с нама!'

Плачући дечак се тада удовици матери враћа.

500 наш Астијанакт, што је на крилу свог оца пређе
само мозак јео и јагњеће претило месо.

Кад би га обрв'о санак, те играти кад би се прест'о,
тада би спав'о на одру, на рукама дојкиње своје,
на свом лежишту меком, кад радошћу испуни срце.

А сад ће злопатит' много кад милога изгуби оца,
син наш Астијанакт, ког тако зову Тројанци:
јер си им сам ти врата и бедеме бранио тврде.

А сад код свијених лађа далеко од оца и мајке
црви ће гмизат' по теби и, кад те се насите псине,

510 гола те точит', а у твом у двору лежи ти много
красно и танано рухо, од женских откано руку.

Ал' ја ћу све то рухо на жарком сагорети огњу,
користи од њега немаш, јер на њему лежати нећеш,
слава пред Тројанкама и Тројцима нека ти буде!"

Тако се наплаче она, а за њом јецаху жене.

Двадесет треће певање
НАДМЕТАЊЕ
У СЛАВУ ПАТРОКЛА

1.

*Ахилеј с Мирмидонцима облакује Патрокла и даје
џозбу за исхокој његове душе*

Тако јецаху они у граду; али Ахејци
тек што су до Хелеспонта и својих бродова стигли,
сви се растуре тада, свак своме броду потрчи,
а Мирмидонцима не да Ахилеј да се растрче.
него другарима борбу што вол е проговори ово:
„О мирмидонски коњици брзи драги другари,
коња копита брзих испрезати нећемо јоште,
него с коњима ми и с колима гриђимо ближе
оплакиват' Патрокла, јер таква је мртвима пошта.

10 А кад жалост себи олакшамо гужњавом љутом,
коње ћемо испрећи и сви ћемо вечерат' овде.“

Рече, и сви стану нарицат', а први Ахилеј.
Плачући око мртваца лепогриве погнаше коње
трипут, а њима жудњу да ридају Тетида крену,
од суза мокар беше песак и оружје њихно,
толико беше им жао што паде страха задавач.
Горку тужњаву Пелејев син међу њима почне
своје војскоморне руке другару на груди мећућ':
„Радуј се, Патрокло мој, и онде у дому Аида,

20 што ти веће обећах, то све ћу учинити теби;
Хектора амо довукох да псима га сирова бацим,
испред ломаче твоје синова блиставих тројских
заклаћу дванаест, јер сам због твоје пропасти срдит.“

Рече и срамотна дела од Хектора стане да гради.
ничице протегне га крај одра Менетију сина
у праху, а они сваки са себе оружје свуку
медено, сјајно те коње испрегнув штоно високо
држећи главу ржу, Еака потомку до лађе
хиљаде седну, а он их обилатом служаше даћом.

30 Много је волова белих захропило железом кланих
и још много оваца и коза што векећу много,
а и крмака много белозубих препуних масти,
све су то држећи жегли над жарким Хефестовим огњем;
крв око мрца је текла, крчазима мог'о би грабит'.

2.

*Ахилеј вечера у Агамемнонову чагору с осјћалим
ахејским сјћарешинама и позива Агамемнона
да се поспћара за дрва за суспћрашњу ломачу*

Самог првака брзог Ахилеја, Пелеју сина,
Агамемнону дивном поведу ахејски воћи
тешко га склонив, јер још због другара бејаше срдит.
А чим Агамемнону они под шатор стигоше веће,
онда звонкогрле одмах гласнике онде позову
40 уз ватру треножац велик да приставе, не би ли могли
Пелеју сина склонит' да крваве опере ране,
ал' он се тврдо устез'о и клетвом се заклео јоште:
„Тако ми Дива од свију најбољег и највишег бога,
није право да вода у купалу скваси ми главу,
пре него метнем на огањ Патрокла и гробак му наспем
и пре но себи косу одсечем, јер друга ми жалост
неће освојити срце док будем мед људима живим.
Него кренимо сада на гозбовање тужно,
а сутра у зору, о Агамемноне, краљу јунака,
50 дрва нареди да се довезу и све да се спреми,
штоно мртвацу треба да запути у ноћ и таму,

неутрњиви огањ нек оног што пре сагори
испред очију наших, а војска ва пос'о ће кренут'."

Рече, а они га чују и послушају га радо.
Брзо вечеру спреме и потом стану се гостит',
једнаке гозбе доста за свачије било је срце.
А кад веће за јелом и пићем подмире жудњу,
онда у свој у шатор на починак отиде сваки.

3.

Појављивање Патроклове душе

- А син Пелејев легне уз игало пребучног мора
60 уздишућ' тешко мед својим мед Мирмидонцима многим
онде на месту чисту, где вали о брегове бију.
А кад га ухвати сан те из срца бриге одагна,
тврђ кад сан га савлад'о – јер умори колена сјајна
гонећи Хектора према ветров итом Илијском граду –
тада приступи њему Патрокла јаднога душа
у свему подобна њему и стасом и очима лепим
и гласом, и још исто на телу бејаше рухо.
Више главе му приђе и ове проговори речи:
„Спаваш, Ахилеју, сасвим заборавивши за мене!
70 Ниси ме жива никад запушт'о – но сада кад умрех, мене
погреби што пре да прођем кроз врата Аида!
Душе ме гоне далеко, те сенке преминулих људи,
оне ме преко реке не пуштају њима да приђем,
него лутам поред Аидових ши роких двери.
Зато пружи ми руку, Ахилеју, цвилим, јер више
нећу се вратит' од Аида кад огњем сагорите мене.
Нећемо више живи, од драгих другара далеко,
мед њима седећи већат', јер мрска ме прогута она
Кера, што ме веће при породу зграбила била.
80 Али је и теби самом, Ахилеју, подобни богу,
судба да паднеш под зидом имовитог народа тројског.
Друго ти рећи ћу још и наредит', хоћеш ли слушат':
немој мојих од твојих, Ахилеју, растављат' кости,
него их састави, јер се отхраних у вашем дому
заједно с тобом када Менетиј из Опонта

малог ме доведе вама у дворе због јадног убијства
онога дана кад сина погубих Амфидаманту,
лудак, ненамерно, на њ се расрдив у игри на коцке.
Витез ме Пелеј прими у дворе и отхрани мене
90 брижљиво, те ме твојим, Ахилеју, назва другаром.
Тако нам исти суд нек обојици покрива кости:
златни двоушни крчаг што даде ти госпођа мајка.“

Њему к'о одговор ово Ахилеј брзоноги рече:
„Зашто овамо дође, о драга ми главо, те све то
мени наређујеш сада? Та ја то извршићу радо,
тебе ћу, како ми ти заповедаш, послушат' у свем.
Него ми ближе приступи, и један другога за трен
загрлимо, те се натужимо тужњавом горком!“

Рече и оба две руке Ахилеј испружи за њим,
100 ал' га не ухвати; душа одлети под земљу тада
подобна диму цврчећ'. Ахилеј у чуду ђипи
удари о руку руком и речи проговори тужне:
„Авај, и у двору Аидову некакве душе
има, и сенке има, ал' никаква нема живота!
Целе ноћи душа Патрокла јадног до мене
стајаше близу плачућ' и ридајућ' и тада свашта
наређиваше мени, а дивно му подобна беше!“

Рече и подстаче тиме у свију жудњу да плачу.
Они око јадног мртваца нарицаху тако
110 док им не свану зора ружопрста.

4.

Доношење дрва на ломачу

Тад Агамемнон

мазге и људе пошље из шатора одасвуд
нека дрва доведу, а с њима устане ваљан
јунак Мерион, храбром саборац Идоменеју.
Они у рукама носећ' дрвосекле секире крену,
и још плетену ужад, а пред њима иђаху мазге;
дуго идоше горе и доле, унакрст, постранце.
А кад сиђоше веће у доле вреловитој Иди,
одмах живахно стану дуговрхом међу одсецат'

високо брзнато дубље и дубоги падати стану
120 с великом праском. Тада Ахејци их расцепе брзо
те их вежу на мазге, а оне су газиле земљу
жудећи на раван стићи кроз ону мрчаву густу.
Пањеве ношаху све дрвосече; тако им рече
јунак Мерион, храбром саборац Идоменеју.
Баце на игало дрва по реду, где је Ахилеј
изабр'о гроб да наспе велик Патроклу и себи.
Кад већ дрва силесију стоваре они,
заједно остану онде и седну.

5.

*Патрокла доносе на место ломаче.
Ахилеј му жртвује своју косу*

Тада Ахилеј
одмах мирмидонске борце што радо војују кликне
130 сваки да оружје паше и у кола упрегне коње.
Они устајат' стану и оружје метати на се,
потом у кола скоче возари и борци поред њих.
Напреда крену кола, а озад облак пешака,
хиљаде, а у средини Патрокла ношаху друзи,
косу резаху своју и бацаху њу на мртваца,
и њом га покрију свега, а озад тужан Ахилеј
држаше главу, јер друга беспрекорног слаше Аиду.
Када већ на место стигну Ахилеј што им га каза,
спусте Патрокла и дрва обилато наслажу њему.
140 Другоме дови се тада брзоноги дивни Ахилеј:
стане од ломаче даље и плаву одреже косу
што је Сперхију реци већ отпређе негов'о бујну.
На сињу управив поглед на пучину зловољан рече:
„Узалуд обећа теби, о Сперхију, отац ми Пелеј,
ако се онамо вратим у драгу очинску земљу,
да ћу ти одрезат' косу и стволку жртвоват' свету,
овнова теби у врела празовитих бацит' педесет,
где ти се дубрава света и кадилни находи олтар.
Тако се молио старац, ал' ти му не испуни жељу!
150 А кад се не враћам више у драгу очинску земљу,

даћу косу Патроклу јунаку нека је носи!“

Рече и косу драгом другару у руке метне
и тим подстакне тада у свију жудњу да плачу.

6.

Дизање ломаче

Тад би над ридањем њиним сунчана их застала
светлост,

да Агамемнону пришав Ахилеј не рече ово:

„Твоје ће наређење, о сине Атрејев, најпре
ахејска послушат' војска, нарицања бејаше доста:
сад је од ломаче пусти и ручак нареди јој спремат';
а ми се овде око мртваца хоћемо старат'

160 којима бејаше мио, и вођи нек остану овде!“

Када речи те чује јунацима краљ Агамемнон,
одмах лађама он једнакостраним распусти војску;
остану само гробари и узму слагати дрва.

Ломачу сложе широку и дугу стотину стопа,
поврх ломаче ставе мртваца у срцу тужни.

Многе претиле овце и споре витороге воле

заклав пред ломачом онде око њих се потруде много:
из свију сала узме и покрије њиме Ахилеј

мрца од главе до ногу и месо около сложи,

170 потом двоушне врче крај одра прислони пуне

меда и масти, а тад високоврата четири коња

хитро на ломачу баци и уздахне горко и тешко.

Девет је разблудних паса господар покојни им'о,

те два закоље од њих и у ватру баци Ахилеј,

дванаест врлих синова отаца јуначких тројских

стане међу да сече у души им снујући пропаст:

баци их у ватру живу и јаку нека их гута.

Потом залелече и свог другара по имену кликне:

180 „Радуј се, Патрокло мој, и онде у дому Аида,

све ћу заного теби извршит' што пређе обећах;

дванаест обрекох ти врлих синова тројских јунака,

све ће их с тобом ватра офукат', а Пријаму сина

Хектора не дам ватри да гута, но даћу га псима!“

Тако запрети јунак, ал' ојоме не дођу псине,
јер га брањаше Дивова кћи Афродита од паса
дане и ноћи, мажућ' амбросијским ружиним уљем
да му не одере коже Ахилеј повлачећ' га много;
а мрким облаком Фебо Аполон завије њега
с неба га на поље спустив и цело покрије место.
190 где је лежао мртвац, да не би му зраци сунчани
целу осушили кожу на жилама као и на удма.

7.

Спаљивање Патрокла

Али још није мрвог Патрокла огањ спаљив'о;
тада се довије другом брзоноги дивни Ахилеј:
подаље ставши од ватре два стане молити ветра,
Бореја и Зефира и лепе им жртве обећа;
много их мољаше вино из купе им лијући златне,
нека долете што брже да мртва тела изгоре,
нека дрва горе у пламену. Ирида брзо
молитве његове чује и ветрима весница дође.
200 Они заједно сви у дворима бесног Зефира
бејашу тада на гозби. А Ирида брза долетев
на праг на камени стаде. Кад ветри је очима смотре,
хитро устану сви, и сваки позсве је себи,
али не хтеде она да седне, но прозбори ово:
„Нећу седати! Натраг океанским струјама идем,
у етиопску земљу, где бозима стоволке кољу,
светих жртава с њима да онде окусим и ја.
Али Ахилеј Бореја и Зефира шумнога моли
нека долете и њима обећава кланице лепе.
210 Ломачу њему у плам распир'те, на којој Патрокло
лежи, за којим сви Ахејци наричу сада!“

Тако рече и оде, а ветрови потом се хитро
с големом хуком дигну и облаке пред собом гнаху.
Одмах дувајућ' стигну на пучину – дижу се вали
а уз ветрова звиждук; до грудасте Троје дотрче
те се на ломачу сруче, а силно праскаше ватра.
Ломачи целе ноћи попухујућ' дизаху пламен

дувајућ' у исти мах; а брзи узев Ахилеј
двоушни крчаг целу ноћ из котлића златног
220 црпаше вино те га по земљи изливаше и њим
квашаше земљу душу Патрокла кликујућ' јадног.
Као што јауче отац кад жалостан спаљује кости
младенцу сину што оца и мајку растужи врло:
тако је јаук'о Ахилеј другарове палећи кости
пузећ' уз ломачу и тужно за својим уздишућ' другом.

8.

Сахрана Пајроклових кости

Баш кад Даница иде да светлост огласи земљи,
за њом у шафран-плашту над морем се просипа Зора,
ломача стане се гасит', и престане горети пламен,
тада ветрови натраг у дворове запуте своје
230 по мору Трачком, а оно заји и вали захуче,
тада се Пелејев син од ломаче помакне даље,
уморан почине ту, а слатки га освоји санак.

Око Атрејева сина сакупљати стану се борци,
лупа корака њиних и тутњава пробуде њега,
и он устане, седне и реч им проговори ову:
„Атрејев сине, и ви старешине ахејског рода,
најпре руменим вином угасите ломачу целу,
свуда куда је снага силовитог допрла огња!
Потом скупимо кости Патрокла, Менетију сина,
240 добро разазнајући, а њих је познати лако:
он је ломачи леж'о по среди, а остали даље
гораху сасвим на крају, а смешани коњи и људи.
Потом у златан их метнимо суд и двоструко салом
покријмо, докле и сам Аиду не запутим и ја!
Ја вам не наређујем хум да дигнете велик,
него колико треба; Ахејци доцније могу
хум тај раширити и повисити, који још од вас
код весловитих лађа за мноме остану живи.“

Рече, и они се сви Пелејеву покоре сину.
250 Најпре ломачу они угасише руменим вином
докле је стигао пламен и дубок пепео пао.

Плачући стану беле другара драгога кости
у суд купити златан и двоструким покрију салом,
и то у шатор метну и тананим завију платном.
Затим обележе гроб и око ломаче метну
камење темељ да буде и наспу земље одозго.

А кад већ наспу хум, тад оставе њега.

9.

Надмећања у часи њокојника

а) *Ахилеј њосиавља награде за уџрку на колима*

Ахилеј

онде заустави борце и у круг их поређа широк:
из лађе награде он изнесе, треношце, котле,
260 коње и с њима мазге изведе и бикове јаке,
жене појаса лепих и сивасто гвожђе изнесе.

Најпре награде сјајне возарима постави брзим:
првome жену да води беспрекорним послима вичну,
и још треножац ухат од мере двадесет и две;
другome постави онде шестакињу кобилу, још је
није хватао у јарам, а мазгом бременита беше;
трећем возару леп нежежен постави бакрач,
четири им'о је мере и јоште лепо је сјао;
четвртom таланта постави два к'о награду златна,
270 петом двоушну метне и још нежежену купу.

Потом се усправи он и Аргејцима прозбори ово:
„Атрејев сине и ви Ахејци с назувком лепим,
ево овде у среди возаре чекају дари!

Да се надмећемо Ахејци у славу другом,
прву бих награду добио ја и одн'о у шатор;
та ви знадете моји колико су атови бољи,
јер су бесмртни они; Посидон их мојему оцу
Пелеју поклони некад, а овај их предаде мени.
Али ћу остати ја и коњи копита брзих:

280 они изгубише свога возара славног и благог,
који је-житким уљем веома често полив'о
њихову гриву кад их у бистрој окупа води.
Они ту стоје и њега оплакују, грива им на тле

пада, а они стоје и у свом се срцу жалосте.
Ал' ви се дижите други у војсци, који Ахејац
узда се од вас у коње и чврсто сложена кола!“

Тако Пелејић рече, а брзи се дигну возари.

*б) Јављају се ѿакмичари и бацају коике, а Ахилеј
показује знак*

Први се дигне од свих јунака старешина Еумел,
драги Адметов син, к'о борац на колима гласит.
290 Тидејев снажни син Диомед устане за њим,
Тросове упрегне коње, Енеји што их је некад
отео био кад је Енеју спас'о Аполон.
За њим Атрејев син плавокоси уста Менелај
Дивов потомак и два брзотрка упрегне коња:
Ету из братове стаје и својега коња Подарга;
Агамемнону син је Анхисов даде Ехепол
на дар, да не иде под ветровити Илиј, него
онде да ужива мирно кад велико даде му благо
Див; Ехепол беше из пространог из Сикиона;
300 Ету тркије жељну Менелај упрегне тада.
Четврти затим Антилох лепогриве упрегне коње,
блистави синак храброг владара Нестора, унук
Нелејев; брзи у Пилу ождебили беху се коњи
што су возили кола. Тад отац се примакне сину
па му – већ мудру – ове изговори савете мудре:
„Тебе, Антилоше сине, још млада завољеш бози
Див и Посидон, и они сваковрсној борби са кола
тебе научише, зато и не треба много те учит’;
око белеге умеш окренут’, ал’ твоји су од свих
310 спорији коњи у трци, и бојим се јадна свршетка.
Коњи такмаца су бржи но твоји, ал’ они се сами
ничему више но ти за себе не умеју довит’.
Него, драги мој, добро усади у срце ово:
пази да никако теби не измакну награде, сине!
Више помаже памет дрвосечи неголи снага,
само памећу опет на сињој пучини крмар
бродом управља брзим кад стану га бацати ветри;

памећу један возар надмашује другог возара.
Кад се поузда когод у своје коње и кола
320 и кад час овуда час онуда далеко заокреће лудо,
његови коњи у трку кривудају кад их не држи;
ал' ко се довити уме, ма имао лошије коње.
једнако гледа знак, изблиза их окреће и зна
како је испрва коње притегнуо уздама кожним;
безбедно држи коње и гледа ко ли је пред њим.
Јасан знак ћу ти рећи, и нећеш заборавит' њега:
дебло колико хват над земљом суво се диже
ил' оморика ил' дуб, ал' од кише не гњије ништа;
камена леже два на једној и на другој страни
330 бела при саставку пута, за трку је около раван
простор; то је ил' знак јунака умрлог давно,
или је белега што је већ пређашњи метнуше људи,
за знак одређује то брзоноги дивни Ахилеј.
Њему се добро приближи па кола и коње изблиза
гони, а ти се сам у плетеним колима својим
мало на лево нагни, а викни на деснога коња
па га ошине, те му попусти узде из руку!
А леви нека се коњ до белеге приближи онде,
да се учини теби да белези ивицу дирне
340 главчина уметног точка, ал' клони се камен да такнеш,
да не повредиш коња и да не г реломиш кола.
То би радост била за друге, а за те срамота.
Него, драги мој, мисли и буди на опрезу! Јер коње
гонећи ако прођеш крај белеге, никога нема
ко би наваливши мог'о те стићи или претећи
па да и дивнога гони Ариона, брзога коња
Адрестова, а божјег порекла – или да гони
одличне коње што их Лаомедонт подиже себи!“
Рече Нестор, Нелејев син, и за земљу седне,
350 пошто је драгоме сину све главне савете дао.
А пети јунак Мерион лепогриве упрегне коње.
Сви се у кола попну и баце коцке; Ахилеј
смеша, и коцка Антилоху искочи, сину
Несторову, а за њим старешина доби је Еумел,
потом Атрејев син Менелај, миздраклија славни,

за њим доби Мерион да гони; а последњи доби
од свих најјачи Тидејев син да потера коње.
Сви се поређају онде. Ахилеј тад покаже знак им
на пољу равном далеко и нареди старац да има
360 пазит' боголики Феник, тај пратилац његова оца,
нека посматра трку и све по истини рекне.

*в) Да би Диомеду омогућила побегу, Ајџена преломи
јарам Еумелу. Анџилох претече Менелаја*

Тада заједно сви на коње замахну бичем,
уздама ударе њих и у глас подвикну на њих.
Коњи равницом потрче и стану брзо да јуре
од лађа црних далеко; под грудима њима се тада
стане прашина дизат' к'о облак или олуја,
бујна се грива њима вијорила с дувањем ветра,
а кола њихова час хранодавку тицаху земљу
а час полетаху увис. Возари стајаху онде
370 сваки у колима својим и у сваком куцаше срце,
победе бејаху жељни, и сваки је коњима својим
покликив'о те они по равни трцаху прашећ'.

Кад већ брзотрки коњи на крају бејаху пута
сињем окренувши мору, тад сваком се видела снага,
трцаху протегнути. А Ферету унука славног
кобиле брзе хитро претеку остале коње,
за њима стизаху одмах с Диомедом Тросови ждрепци,
од њих не беху далеко, но близу беху већ стигли;
све ти се чинило да ће на кола пред њима скочит';
380 леђа Еумелова и снажна рамена већ дахом
грејаху, те на њ главе наслонивши леђаху напред.
Њега би тада Диомед ил' престиг'о ил' би га стиг'о
да се на Диомеда разгњевио није Аполон,
који му блистави бич избацио беше из руку.
Тада у срџби сузе из очију проли Диомет
када кобиле види где много још одмичу даље,
а два његова коња заосташе трчећ' без бича.
Али примети добро Атена како Аполон
превари Тидеју сина, те она људима вођа

390 стигне и даде му бич и коњима улије снагу.
Потом за Адметовим за сином љутита крене
те му пребије јарам, а кобиле његове на две
одмах потегну стране, и руда се на земљу спусти.
А сам из стајала поред котача сруши се Еумел,
лактове повреди себи и уста и ноздрве јоште,
намршти му се чело над веђама, а очи се њему
горких напуне суза, а звонке зашну му речи.
Али Тидејев син брзотрке окрене коње,
измакне од свих других далека, јер му Атена
400 коњима улије снагу и њега обдари славом;
за њим је плавокоси стиз'о Атрејев синак Менелај.

Потом Антилох викне на коње својега оца:
„И ви полетите оба, што брже возите кола!
Не тражим занаго да се са коњма Тидејева сина
храброг утркујете – јер богиња сад им Атена
даде хитрину и снагу и славом обдари борца;
него Менелају славном да брзо стигнете коње,
за њима немојте остат', да Ета, кобила, не би
осрамотила вас! Шта остасте, одлични коњи?
410 Сад ћу вам нешто рећи и тако ће занаго бити:
неће вас Нестор више тимари и, људима пастир,
него ће међу оштром погубити једног и другог,
ако лошији дар донесемо с немара свога.
Него прегните и потрч'те што можете брже!
А ја ћу пажљиво пазит' и мотрити како бих мог'о
тесним протрчати путем, а да не не преварим негде.“

Рече, и они се вике побоје свога возара,
брже потрче за тренут. Антилох, смеони борац,
угледа затим брзо ускоћу угнутог пута:
420 беше напукла земља, где зимска се салила вода,
отргла део пута и место цело издубила;
гоњаше туда Менелај и добро се судара чув'о.
А своје коње брзотрке Антилох окрене тада,
изван пута их погна и гоњаше мало закренув.
Ухвати страх Атрида, и он Антилоху викне:
„Лудо управљаш кола, Антилоше! Устави коње!
Јер пут је тесан, а брзо на ширему моћи ћеш проћи:

гледај да нас оба не оштетиш нагазив колма!“

- Рече, ал' тада Антилох још јаче је погнао коње
430 бичем их терајући и правећ' се као да не чу.
Изнад рамена бачен колико котур одлети,
што га је бацио момак да своју огледа снагу,
толико његови коњи претеку. Атрејеву сину
кобиле остану озад, јер сам је прест'о да гони,
да се брзотрки коњи на уском не ударе путу
и да плетена кола не превале, да се јунаци
не би у прабини нашли у жудњи да победу стеку.
Псујући такмичара плавокоси рече Менелај:
„Страшнијег борца од тебе, Антилоше, другога нема!
440 Одлази, право Ахејци не рекосмо паметан да си.
Али никако нећеш без заклетве награду однет'!“

Рече, и викне на коње и њима прозбори ово:
„Не заостајте тужни у души и немојте стајат'!
Колена пре ће и ноге уморит' се коњима оним
него ли вама, јер су изгубили младост и снагу.“

Рече, и они се вике побоје својег возара,
јаче стану да трче и ускоро пристигну друге.

г) *Ахилеј ѿмири Идоменеја
и Ајанѿа, сина Ојлејева*

- Тада Аргејци седећ' у кругу посматраху коње
онде како лете равницом и прашину дижу.
450 Најпре кретски вођ Идоменеј примети коње,
јер је изван круга на највишем седео месту
с којег већ издалека викача кад чује препозна,
и још примети коња одудар'о што је од других,
који иначе бејаше риђ, а њему на челу
стајаше белега бела, а беше к'о месец округла.
Потом се усправи он и Аргејцима прозбори ово:
„Драги о пријатељи, старешине аргејске мудре,
да ли ја сам примећујем брзе коње ил' и ви?
Сада се причиња мени да други предњаче коњи,
460 а и други се чини уздрдржа; на пољу можда

страдаше кобиле оног што онамо трчаху боље.
Најпре приметих њих где знак обиђоше онде,
ал' сад их нигде не могу да видим. Свуд по равници
тројанској около гледам и својим очима тражим.
Испусти л' узде возар те није могао коња
око знака да стегне, ил' није савио право?
К'о да се срушио онде и сломио кола, и тада
кобиле мунуше њему, јер бес' им освоји срце.
Него се дижите и ви, те видите, јер ја не могу
470 јасно разазнат', ал' мислим уздржа да је Етолац
онај по своме роду и да је Аргејцима владар,
син је, мислим Тидеја коњомоде јаки Диомед.“

Гадно навали на њга брзоноги Ојлејев Ајант:
„Идоменеју, шта то пре рока брбљаш? Далеко
на пољу пространом јоште ош тротрке кобиле трче.
Ти у аргејском роду ни најмлађи ниси од свију,
нити теби из главе најоштрије гледају очи!
Свагда речима умеш приклапат'. Ал није ни нужно
да приклапало будеш; јер овде има и бољих.
480 Исте су кобиле напред и сада што бејаху и пре,
Еумел управља њима, у рукама држећи узде.“

Њему љутит кретски вођ одговори ово:
„Ајанте, први у свађи, о злобниче, у свему другом
гори си међу Аргејцем, јер немилостиво срце имаш!
Него се окладимо за треножац или за бакрач,
Атрејев син Агамемнон обојици сведок нек буде
који предњаче коњи да знаш кад плаћао будеш!“

Рече, и устане Ојлејев син брзоноги Ајант
љутит и спреман да њему одговори речима оштрим.
490 Тад би међу њима свађа још јача се развила била,
сам да није се диг'о Ахилеј и казао ово:
„Идоменеју и ти, о Ајанте, немојте више
речима прети се оштрим, јер вама то и не личи.
И ви умете другог прекорит' кад поступи тако.
Него седите мирно у кругу и гледајте коње;
они ће сами у жудњи за победом брзо долетет'
амо; тад свако ће од вас распознати аргејске коње,
који заостају од њих, а који су први одмакли!“

д) Долазак ѿакмичара и ѿодели награда

Рече, а Тидејев син веома близу већ стиже,
500 једнако шибаше коње по леђима, они се увис
пропињаху и брзо пут преваљиваху оба,
удиљ груменчићи праха обасипаху возара.
А кола украшена и златом и коситром многим
иза брзоногих коња клопараху, тако да много
иза наплатака котача коломије није
било у прабини ситној, а коњи су летели жустро.
Усред круга стане Диомет, а коњима силан
цураше тада зној са врата и с грудију на тле.
А сам на тле из кола веома блиставих ђипи,
510 наслони бич уз јарам. А снажни не хтеде Стенел
дуго да чека, него потрчи он и награде узме
те другарима јуначким да да жену одведу
и још треножац с дршком да носе те испрегне коње.
За њим с коњима стигне Антилох. Нелејев унук,
претек'о беше коварством Менелаја, а не брзином
али и тако Менелај већ за њим је држао коње.
Колико коњ је далеко од точка кад господара
трчећи бози равницом и кола за собом вуче,
озад наплатак точка додирују крајеви репа,
520 точак се окреће брзо те између њега
и коња нема простора много кад пољем пространим трчи:
толико оста Менелај за Антилохом врлим.
Испрва беше заост'о колико се може добацит'
котур, ал' брзо га стигне, јер једнако расла је снага
Агамемновој лепогривој кобили Ети.
Да су још дужи пут превалити имали оба,
не би га стигао само но још би и престиг'о био.
А Идоменејев другар Мерион, уздодржа врли,
беше копљомет заост'о за Менелајем славним,
530 јер су најспорији били лепогриви његови коњи,
а он најмање вичан да гони коње на трци.
А син Адметов од свих јунака последњи стиже
лепо вукући кола и пред собом гонећи коње.
Нањага се сажали дивни Ахилеј када га смотри

те пред Аргејце стане и крилате прозбори речи:
„Најбољи борац гони сад коње копита брзих
последњи, али га даром обдаримо како је право,
другим, а први дар Тидејеву припада сину!“

Рече, а они сви одобрише како им рече.

- 540 И он би коња му дао, јер жељаху тако Ахејци,
али се дигне Антилох, јунака Нестора синак,
те се правдати стане с Ахилејем, Пелеја сином:
„Врло ћу љутит’ се на те, Ахилеју, ако ли реч ту
испуниш, јер ти каниш да мени награду узмеш
мислећи што су му кола заостала с коњима брзим,
а сам је ваљан јунак. А требаше бозима да се
моли, те не би онда до знака последњи стиг’о!
Ако ли жалиш њега и у срцу ако је драг ти,
много је у твом шатору и злата и меди и стоке,
550 а и робинја имаш и коња копита брзих;
узми од тога нешто и већим га даром обдари,
после ил’ одмах сада, да похвале тебе Ахејци.
Ове ја кобиле не дам: нек за њу се покуша овде
кога је само воља у кости се ухватит’ са мнош!“

Рече, и тад се насмеје брзоноги дивни Ахилеј
радостан, јер му Антилох мио бејаше другар,
те к’о одговор њему проговори крилате речи:

„Ако, Антилоше, кажеш да Еумелу награду другу
дам из шатора, ја ћу то и учинити сада.

- 560 Од меди даћу му оклоп што с’укох га с Астеропеја;
тај је оивичен оклоп све леваг им костиром сјајним,
те ће му његова вредност зацело се допасти много.“

Рече и Аутомедонту он драгоме нареди донет’
награду из шатора; он оде те је донесе,
у руке Еумелу да је, а овај је радостан прими.

*ђ) Менелај се жали на Антилоха, али кад се овај покаже
за своју кривицу, он му драге воље усипуна другу награду*

Тада међу њима уста Менелај у срцу тужан,
једнако срдит на Антилоха; гласник њему
у руке даде жезло и аргејској нареди војсци

ћутати. Тада јунак боголики прозбори ово:
570 „Шта то учини ти, Антилоше, паметан пређе?
Мени укаља част и коње остави моје,
напред потера своје а много лошије коње.
Него прегните сада, старешине аргејске мудре,
кројите правду у среди обојици, а вољу ником,
да медорухи који Ахејац не рекне негде:
'Само лажју смами Менелај Нестору сина,
те му кобилу оте, а његови коњи су гори
много, мада је сам и угледом бољи и снагом.'
Ал' ја пресудићу сам, и ниједан Данајац, мислим,
580 неће ме корити други, јер пресуда праведна биће:
доћи, Дивова него, Антилоше, како је право,
стани овде пред коње и кола – у руке узми
витки бич што њим си на коње малопре мах'о;
дирни их те се земљодржом ти закуни што земљом
тресе, да навлаш ми ниси ни преваром задрж'о кола!“

Њему смотрени на то Антилох одговори ово:
„Стрпи се сад, та ја од тебе ипак сам млађи,
краљу Менелају, а ти и старији јеси и бољи!
Знадеш каквих у млада у човека престапа има:
590 бржа је његова воља, ал' спора је у њега памет.
Стога нек послуша срце у тебе: кобилу радо
даћу ти што је задобих; па ако што добро зажелиш
из мог шатора још веће, и то бих теби дароват'
волео одмах но теби, Дивова него, од срца
отпасти за дане све и постати богу злочинац!“

Рече јунака Нестора син и кобилу водећ'
одмах је у руке да Менелају. Срце се овом
разблажи. Као што роса по класалој пшеници пада
када усеви расту и њиве стану да стрше,
600 тако, Менелају, теби у грудма се разблажи срце.

Њему се обрати лицем и крилате прозбори речи:
„Ја ћу ти сада попустит', Антилоше, ако и јесам
љутит, јер ниси луд ни лакоуман био ни пређе
а сад је твоју памет превладала младости ватра.
Али пази дрџбм да не вараш човека бољег!
Не би ме могао брзо утишати други Ахејац.

Него ми много претрпе ти и премучи много
и твој родитељ добри и брат, а све због мене.
Зато испуњавам радо што можеш и кобилу дајем
-10 теби која је моја, нек виде и ови да срце
није пркосно моје а ни тврдо зацело!“

Рече, и Ноемону, Антилохову другару,
кобилу да да је води, а сам он блистави бакрач
узме, а златна таланта два Мерион понесе
као четврти такмац.

*е) Пејџу награду добиве Нестор, који се сећа
својих подвига из младости*

Још двоумни остаде крчаг,
награда пета; Ахилеј понесе га кроз посматраче
те га Нестору даде и њему пришавши рече:
„И ти прихвати ово, о старче: к’о закладу чувај
спомен о гробу Патрокла јунака, јер више га нећеш
620 видети жива међу Аргејцем! А овај ти дајем
без трке дар, јер се нећеш ни рват’ а ни песничат’,
нит ћеш бацати копље ни ногама трчати брзим,
јер те тешки веће притискује старости терет.“

Рече и дар му даде, а Нестор га радостан прими,
обрати се њему и крилате прозбори речи:
„Занаго све си то рек’о, о синко, како је право!
Колена, драги мој, нису ни ноге чврсте ни више,
нит ми се хитро на оба на рамена помичу руке.
Кад би се мог’о подмладит’ да пуно добијем снагу,
630 к’о Амаринкеја краља кад погребош’ Епејци
на Бупрасијском пољу, а награде метнуше синци
краљеви! Онда ни један Епејац не беше ми једнак,
нико од Пиљана самих нит икоји јунак Етолац.
Песницом Клитомеда победих, Енопу сина,
рвањем свладах Анкеја Плеуроњанина што уста
на ме; а Ификла, вична тркача, у трку претекох,
а Полидора тада и Филеја надмаших копљем;
колима само два ме претекоше Акториона
јачи бројем од мене – а завидећ’ победу мени.

- 640 Стога највеће даре од свију и добише они.
Они беху близанци, те један је управљ'о свагда,
један је управљ'о свагда, а бичем је гонио други.
Такав некада бејаш, а сад се нек машају млађи
послова таквих, а треба да ја се старости јадној
покорим; тада међу јунацима угледан бејаш.
Него иди и свога другара играма слави!
А то узимам радо, и мени се радује срце
што се сећаш мог пријатељства те имаш на уму
како ми треба међу Ахејцем одавати пошту;
650 богови теби за ово обилату милошту дали!“
Тако му рече, а Пелејев син међу густе Ахејце
крене кад похвалу чује од Нестора, Нелеју сина.

ж) *Песничање*

- Потом награде метне за песничање тешко:
свеже у кругу онде шестакињу теглећу мазгу,
нехватану у јарам, јер једва се може ујармит’.
Оном ко изгуби метне за награду двоушну купу.
Потом се усправи и пред Аргејцима прозбори ово:
„Атрејев сине и ви Ахејци с назувком лепим,
најбоља борца два позовимо нека се дигну
660 и нек се шакама боре за ово. Победу коме
од њих даде Аполон и сви му Ахејци признаду,
теглећу мазгу нек води и врати се с њоме у шатор,
а ко изгуби ову однеће двоушну купу.“
Рече, и јунак ваљан и велик устане одмах
син Панопејев Епеј, песничању вичан веома,
теглећу ухвати мазгу и ове пробеседи речи:
„Нека овамо приђе ко жели да добије купу!
Мазгу пак неће, мислим, ни један Ахејац одвести
пошто ме свлада, јер сам у шакању, дичим се, први.
670 Или зар довољно није што нисам славан у боју?
Не може човек вичан да буде у делима свима.
Али ћу казати нешто, и тако ће заного бити:
сасвим ћу растргат’ кожу такмацу и кости му сломит’,

па нек упокници у скупу остају овде
да погребу човека кад моје га песнице сатру.”

Тако им рече, а они сви се замукоше муком.
Само се један му дигне боголики борац – Еуријал,
син Мекистејев беше, а унук Талају краљу,
тај Мекистеј некад у Тебу дошао беше
580 када премину Едип, на погреб, и ту савлад’о
све Кадмејце. Тад Тидејев син, миздраклија славни,
његову сину стане помагат’ и храбрит’ га желећ’
победу. Најпре метне на њега заслон и да му
ремење резано лепо из коже пољскога бика.
А кад се опашу потом, у средину простора стану.
Жилаве руке онда и један и други дигну,
па се затрче те им заплету се теснице тешке.
Чељусти стану им страшно шкргутати, цураше зној им
из свих уда. А дивни наједном поскочи Епеј,
590 и док му вребаше такмац, у образ га луци, те онај
дуже не могаше стајат’, и бела му колена клону.
К’о што се риба праћака кад северни подухне ветар,
а на игалу пуном травурине, а вал је црни
покрије: тако се праћну и онај оборен шаком.
Али га ухвати Епеј и усправи, а другови приђу
па га кроз круг поведу, а њему ноге се вукле,
густу је крв избацит’о и на страну главу обар’о.
Други га занесена поведу и међу се метну,
сами отиду потом и двошну купу донесу.

3) Рвање

700 И трећу награду затим Ахилеј одреди одмах.
метне је пред Данајце, и то за рвање тешко,
троножац велик што стоји на огњу ко победник буде,
цењаху сви га Ахејци да вреди говеда дванест;
оном ко изгуби жену за послове способну многе
одреди, цењаху сви је да четири говеда вреди.
Потом се усправи и пред Аргејцима прозбори ово:
„Устајте који се овде надметати имате вољу!“

- Рече, и велики син Теламонов устане Ајант,
други довитљиви уста Одисеј, вичан коварству.
- 710 Оба се опашу потом и усред простора стану,
један ухвати другог за лактове рукама крепким,
к'о што се примају рози на крову штоно их слаже
славан дунђер кад жели да заштити кућу од буре.
Снажно спопадну руке силовите кичму, те она
крцкати стане, те зној их обојицу облије бујан;
густе се модрице дигну по ребрима и по раменима,
пуне црвене крви у једног и другог, а они
победе бејаху жељни, због уметног треношца оног.
Нити је оборити мог'о Одисеј ни на земљу свалит',
- 720 нити је могао Ајант, јер снажни се не да Одисеј.
Када то досади веће Ахејцима с назувком лепим,
онда велики син Теламонов пробеседи Ајант:
„Дивова него, довитљив Одисеју, сине Лаертов,
дигни ме ил' ћу те дићи, за остало Див ће се старат'!“
- Рече и стане га дизат', ал' смотри коварство Одисеј
Ајанта депне у прегиб под колено, и уда му клону,
Ајант се сруши на леђа, Одисеј му на груди падне:
борци посматраху то и сви се дивљаху томе.
Затим га дизати стане Одисеј, страдалник божански,
- 730 мало га крене са земље, ал' није га мог'о да дигне;
Ајант му колено сави, и оба се нађу на земљи
један крај другог близу, и прахом се умажу оба.
Трећом би ћипили они и поново стали се рват',
да не устане сам Ахилеј те их задржи:
„Немојте рват' се више и немојте мучит' се даље
победу имате оба. И награде једнаке узев
идите, да се Ахејци и други могу надметат'!“
- Рече, а они га чују и послушају га радо,
очисте прах са себе и рухо потом обуку.

и) Уйркивање

- 740 Потом награде друге за брзост Пелејић метне,
уметан сребрни крчаг што шест је могао мера
брати, а својом лепотом од свију најлепши беше

на свој земљи, јер беше вештака сидонских делло.
фенички њега бродари допремише плаветним морем.
они у луци присташе а на дар га Тоанту даше:
за Ликаона, сина Пријамова крчаг тај даде
сип Ијесонов Еунеј јунаку Патроклу к'о откуп:
њега Ахилеј у част другару за награду метне
оном ко претекне све такмаце ногама хитрим:

750 за другог намени вола и товна и крупна од сала,
а по таланта златна за последњег метне јунака.
Потом се усправи и пред Аргејцима прозбори ово:
„Устајте који се овде надметаги имате вољу!“

Рече, и Ојлејев син брзоноги устане Ајант,
за њим Одисеј уста довитљиви, трећи Антилох,
Несторов син, што трчаше брже но сви младићи.
Сви се сврстају у ред, и означи циљ им Ахилеј.
Пут им протегнут беше од оградe; Ојлејев синак
брзо претекне оне, а дивни за њим Одисеј
760 стизаше врло близу. К'о жени с појасом лепим
када цепац стоји при грудима, а она га вешто
рукама привлачи себи, у оснук так повлачи потку,
близу груди га држи: Одисеј гочаше тако
близу и ступаше на траг, још пре но га прашина посу.
Ајанту главу је дахом обливао дивни Одисеј
удиљ трчећи брзо, и клицаху њему Ахејци
победе жељну, те га у трчању храбраху врло.
Када већ простору беху на крају, Одисеј божански
сјајнокој тада Атени у своме се помоли срцу:

770 „Чуј ме, богињо дођи и ногама мојим помози!“

Тако се помоли он и Палада чу га Атена.

Колена даде му брза и ноге и руке јоште.

И кад већ награди хтеше дотрчати, онда се Ајант
оклизне трчећи, јер га Атена обори гдено
лежаше гној од стоке од заклане гласно што риче,
а што је у част Патроклу брзоноги покл'о Ахилеј:
гноја се говеђег уста и ноздрве напуне оном.

Али ухвати крчаг Одисеј, страдалник божански,
бржи је био, а вола тад Ајант блистави узме.

780 Рукама за рог тога са поља држећи вола

и гној из уста пљујућ' Аргејцима прозбори ово:
„Авај, успорила ноге ми богиња, која к'о мати
пази Одисеја свога и једнако помаже њему!“

Тако им рече, и сви се тад слатко њему насмеју.
Последњу награду затим Антилох себи однесе
смејућ' се и он пред Аргејцима прозбори ово:

„Нешто вам рећи ћу, друзи, и ако то знате и сами:
бесмртни поштују бози и сада старије људе.
Ајант, додуше, мало од мене је старији, али
790 онај јесте од рода од пређашњег и пређашњих људи;
људи га зову старим и крепким, ал' тешко је с њиме
да се утркују други Ахејац осим Ахилеј.“

Рече и прослави тим брзоногог Пелеју сина,
затим њему Ахилеј одговори ово и рече:
„Та ти похвала није, Антилоше, залуд речена,
него ћу додати још ти половину таланта златног.“

Рече и у руке дâ му, а онај је радосно узме.

ј) Борба коиљима

Потом Пелејев син донесе дугосено копље,
па га постави у круг, и кацигу, и штит што беше
800 оружје што га је био Сарпедону свук'о Патрокло.
Затим се усправи и пред Аргејцима прозбори ово:
„Двојицу најбољих овде јунака позовите нека
на се оружје метну и мед месорезну узму
и да се огледају за ово један са другим.

Ко пре своме такмацу насече блиставу кожу
те му и црну крвцу и утробу дотакне међу,
ја ћу му дати мач са сребрним клинцима овај,
лепи трачки рад што отех га Астеропеју:
а нека оружје друго понесу заједно оба.
810 Још ћемо тад у шатору припремит' им укусну гозбу.“

Рече, и велики син Теламанов устане Ајант,
и син Тидејев снажни Диомед устане за њим.
А кад с обадве стране у оружју они већ буду,
онда обојица стану у средину жудећи борбу,

погледа страшна: сви се Ахејци зачуде чудом.
А када један другом већ близу приступе они,
трипут залете се, трипут изблиза нападну оба.
Ајант пробије штит што свуда једнако штити,
али не рани кожу, јер онога заштити оклоп.

820 А син Тидејев њега је изнад великог штита
гледао у врат погодит' оштри дом сјајнога копља;
али за Ајанта ту се Ахејци побоје и викну,
нека прекину борбу и једнаку награду узму.
Сину Тидејеву мач Ахилеј велики даде,
с њиме и корице да му и лепо изрезан ремен.

к) *Бацање котура*

Потом Пелејев син необрађен постави котур
гвоздени; њега је пређе Еетисн бацао снажни,
ал' је погубио њега брзоноги дивни Ахилеј,
котур пак одвезао у лађу са другијем благом.

830 Затим се усправи и пред Аргејцима прозбори ово:
„Устајте, који се овде надметати имате вољу!
Ако му родне њиве и јесу веома далеко,
за пет потоњих лета он железа имаће доста,
ако га буде треб'о, јер неће му пастир ни орач
у град по железо ићи, јер ово му даваће котур.“

Рече, и постојан борац Полипет устане затим,
за њим устане снажни боголики јунак Леонтеј,
устане Ајант, син Теламанов, и Епеј божански:
стану сви у ред, а котур божа ски ухвати Епеј

840 те заврти и баца, и сви се насмеју Ахејци.
Арејев тада потомак Леонтеј се котуром хити,
а трећи Ајант, син Теламанов, потегне њега,
јакосном руком, те он прелети знакове свију.
Ал' кад постојан борац Полипет ухвати котур,
како говедар уме да палицу хити далеко,
она се врти и лети над стадом његове стоке:
тако он пребаци простор сав, и викну Ахејци;
тада се дигну другари Полипета јакога борца
те однесу краљевски дар у пространу лађу.

л) Стрелњање

- 850 Потом железно модро стрелјачима постави јунак:
двосеклих секира десет и десет постави простих.
Затим једном броду мркокљуном катарку дигне
онде на жалу далеко и плашљивој грлици ногу
конопцем привеже танким за катарку, нареди у њу
стрелјат'; „Ко плашљиву онде на катарки грлицу згоди
двосекле секире све нек узме и кући нек носи:
к'о ли конопац погоди само а промаши птицу,
тај к'о победник мањи нек носи секире просте!“
- Рече, и устане Теукар, господар јаки, а за њим
- 860 Идоменејев другар Мерион, саратник врли.
Баце коцке у шлем од меди те их потресу:
Теукар добије први да стрелја. Одмах он стрелу
одапне снажно, ал' Аполону господу није
обећ'о славну од сто првородних јањаца жртву,
промаши птицу, јер му погодит' је не да Аполон.
Конопац згоди крај ноге, где везана бејаше п.ица,
оштра стрелица сасвим пресече конопац онај,
плашљива грлица тада одлеги небу, и одмах
конопац на земљу падне, а повичу ахејски борци.
- 870 Теукру лук Мерион из руке истргне брзо,
стрелу пак имаше веће у руци, док стрелјаше Теукар.
Одмах он Аполону стрелјачу тада обећа
заклати славну од сто првородних јањаца жртву.
Испод облака горе он плашљиву грлицу смотри,
па, док је кружила онде, под крило је згоди у среди.
Стрела је сасвим прободје, а потом се у тле забодје
испред ноге јунаку Мериону, грлица затим
хтеде да се спусти на јарбол мркокљуног брода,
али обори врат, и густа клону јој крила.
- 880 Живот јој брзо из уда излети, оданде далеко
падне, и гледаху борци и сви се дивљаху томе.
Двосеклих секира десет понесе Мерион, а друге
јунак Теукар однесе у своје простране лађе.

љ) *Бацање копља*

Потом Пелејев син донесе дугосено копље,
бакрач нежежен, вола што вреди, украшен цвећем,
те га у средину стави. За копље устану борци:
први се Атрејић јави, силовити краљ Агамемнон,
и Идоменејев друг и саратник врли Мерион.

Њима проговори тада брзоноги дивни Ахилеј:

890 „Атрејев сине, знамо колико надмашујеш друге
и колико си снагом и копљем јунак на гласу.

Али награду ову понеси у пространу лађу,
а Мериону борцу дугосено предајмо копље,
ако је теби по жељи, а ја бих волео тако!“

Рече, и борцима краљ Агамемнон послуша њега,
од меди копље Ахилеј Мериону даде, а краљ да
лепи дар свој гласнику Талтибију да га однесе.

Двадесет четврто певање ОТКУП ХЕКТОРА

1.

Ахилејева неујтеина жалост и нагрђивање Хектора

Сврше се игре, и борци ка брзим се лађама тада
растуре, сваки ка својој. На вечеру мишљаху они
и на уживање сна освежавног. Али Ахилеј
ридаше сећајућ' се другара драгог, а њега
свесилни санак није освај'о, но амо се тамо
ваљ'о Патроклову жалећ' и мушкост и честиту снагу,
мислећи шта све сврши и шта све премучи с њиме
газећ' у јуначке многе у борбе и валове страшне.
Тога се сећајућ' грозне низ образе роњаше сузе,
10 час би на страну он, а час би наузнак лег'о,
а час на лице, а онда од одра љ и уст'о и крен'о,
па би жалостан сав уз обалу морску тумар'о
А чим над морем и над бреговима зора забели,
он би је углед'о па би брзоноге коње у своја
упрег'о кола и озад за кола Хектора свез'о
да га вуче и триред око Патроклова гроба
њега би вук'о и потом у свом шатору почив'о.
Протегнута на лице у праху би остављ'о њега.
Али Аполон и мртва јунака жалећи њему
20 кожу је чув'о од сваке од награде те га покрив'о
егидом златном да онај не одере њега повлачећ'.

2.

*Већање богова о Хекторовој судбини.
Див шаље Ириду да Тејиду
позове на Олимпи*

- Тако је Хектора он у срдњи унакажав'о,
али су жалили њега и блажени гледали бози
и брзохођу слали оштровидног да га украде.
С тим се слагаху бози сви други, само се нису
Хера а ни Посидон ни сјајнска Дивова ћерка,
него остану како на свети намрзише Илиј,
Пријама краља и народ због Александрова греха;
богиње увреди он у обор кад стигоше њему,
30 ону похвали што га обдарила злокобним блудом.
А кад поново потом осванула дванаеста зора,
онда пред бозима вечним проговори Фебо Аполон:
„Страшни ви, богови, јесте и свирепи! Није л' вам
Хектор
стегна говеђа клао и стегна беспрекорних коза?
А сад немате воље ни мртва да спасете њега,
да га угледа љуба и мајка и његово дете,
његов родитељ Пријам и народ; тад би га брзо
они сагорели огњем и достојно њега погребли!
Него Ахилеју бесном уговези желите, бози,
40 у кога љубазне ћуди не има; њему се не да
срце окренут' у грудма, и нарав обесну има
подобан лаву што снагом и срцем силовитим гоњен
стада напада људска да гозбу ухвати себи:
тако изгуби милост Ахилеј, а стида му неста,
који је људском роду на корист и на штету вељу.
И други неко можда и дражега изгуби свога,
рођеног изгуби брата ил' драгога својега сина,
али опет плач и ридање оставит' уме
јер је судбина дала човеку стрпљиво срце.
50 Али Хектора дивног, Ахилеј кад оте му живот,
за кола сада веже и вуче около гроба
драгог другара – ал' тиме ни лепше ни боље му није!
Само да ми се на њега не наљутимо јунака,

јер и нему земљу у срџби нагрђује својој!“

На то срџита њему белорука прозбори Хера:

„И та реч би могла да вреди, сребролуки боже,
ако Хектор једнаку част с Ахилејем има:

Хектор је смртан човек, и смртна га дојила жена,

али Ахилеј је пород од богиње, коју ја сама

60 однегових, отхраних и човеку дадох за љубу

Пелеју, којег бози од свега волеше срџа.

Сви сте богови били на свадби – с њима се и ти

с формингом гошћаше тада, зти друже, неверо вечна!“

Скупљач облака Див одговори њојзи и рече:

„Немој се, Херо, увек на богове љутити друге!

Једнаку пошту неће уживат’. Ал’ је и Хектор

најдражи бозима био од свију тројских јунака,

тако и мени, јер драгих дарова не сметаше с ума,

никада жртвеник мој не беше без једнаке гозбе,

70 без претилине и вина, већ какве се жртве нам дају.

Али се махнимо тога да Хектора отмемо смелог,

то се никако не да извести да не зна Ахилеј,

јер му у помоћ обдан и обноћ долази мати,

него нек сада ми когод позове Тетиду ближе

да јој поруку мудру изречем, да би Ахилеј

даре од Пријама уз’о и Хектора дао на откуп.“

3.

Див по Ириди на ређује Тетиду

нека Ахилеји склони да

Хекторово тело да на откупе

Рече и Ирида одмах ветронога оде да јави.

У средини измеђ’ гредовитог Имбра и Сама

скочи у море црно, а вода за њом зашуми.

80 Она зарони онде у дубину олову слична,

што се у море спушта о рогу вола са паше

да донесе рибама смрт месождерним. У спиљи она

пространој Тетиду нађе, а поморске друге око ње

богиње заједно беху и сеђаху; она у среди

- плакаше судбу сина беспрекорног, који у Троји
грудастој имаше пасти далеко од очинске земље.
Близу ње брзонога Ирида стане и рече:
„Устај, Тетидо, зове те Див јун мудрости вечне!“
Богинја сребрних ногу одговори Тетиди на то:
90 „Онај велики бог шта хоће? А ја се бојим
међу богове ићи с неутешним у срцу болом.
Идем, и неће ми залуд изрећи што буде ми рек’о!“
Богинја дивна кад је то рекла, на се навуче
копрену тамну, од које не беше црњега руха.
Крене на пут, а пред њом ветронога Ирида брза
као вођ, а вал се око њих увијаше морски.
Кад већ на обалу стигну, одлете у небо обе.
Дива свевидног нађу, а блажени богови вечни
100 седе око њега заједно сви. А Тетиди онде
седне крај оца Дива, а места јој даде Атена.
Златну у руку купу белорука даде јој Хера,
па је поздрави речма, а Тетиди врати је испив.
Њима тад отац људма и бозима прозбори ово:
„Тетидо, дође на Олимп, у дубоком чемеру своме,
носећ’ у грудима жалост без пребола; знадем је и сам.
Ал’ ћу ти опет рећи, рад чега те овамо позвах.
Девет већ дана свађа мед бесмртним бозима траје
око Хектора мртвог и твога градобије сина.
Они оштровидног шаљу брзохођу нека украде
110 Хектора, али ја славом Ахилеја хођу обдарит’,
пријатељство да твоје и пажњу обезбедим себи.
Хитро полети у табор и својега сина извести:
кажи му, бози се гњеве, а од свих највише ја се
бесмртних богова срдим, код свијених лађа што држи
Хектора у срцу махнит и не даје њега на откуп,
не би л’ у страху од мене на откуп Хектора дао.
А ја ћу Ириду брзу јунаку Пријаму послат’,
лађама ахејским драгог нек иде откупити сина
даре Ахилеју носећ’ да њима смекша му срце.“

4.

*Тетида обавештава сина о Дивову наређењу,
а он јој обећава да ће Хектџора предајти*

- 120 Рече, и послуша њега сребронога Тетида одмах;
спустив се Олимпској гори низ врхове богиња оде
и стиже сину у шатор. Унутра га она затече
како жалосно јеца, а драги ок њега друзи
жустро се труде сви и ручак припремају онде:
крупнога већ у шатору густоруног заклаше овна.
Седне до њега одмах наблизу госпођа мати,
руком га помилује и речи му и розбори ове:
„Докле ћеш, породе мој, нарицати, докле ћеш тужит’
те изједати срце за постељу а ни за јело
130 не хајућ’? Добро би било да жену обљубиш какву.
Јер ти нећеш ми дуго већ живет’, него и теби
близу стоји већ смрт и тешка те чека судбина.
Него ме слушај брзо, од Дива ти доносим вести,
каже ти, бози се гњеве, а од свих највише он се
бесмртних богова срди код свијених лађа што држиш
Хектора у срцу махнит и не дајеш њега на откуп.
Предај га брзо на откуп и дар ова прими за мрца!“
На то брзоноги њојзи Ахилеј одговори ово:
„Тако нек буде! Ко откупе да, нек мрца однесе,
140 ако Олимпљанин сам то наређује озбиљна срца!“
Тако су мајка и син у гомили ахејских лађа
једно с другим многе говорили крилате речи.

5.

Ирида обавештава Пријаму о решењу богова

Кроновић Ириду тада у свети шиљаше Илиј:
„Хитај, Иридо хитра, и олимпско остави село,
иди у Илиј и онде јунаку Пријаму јави
ахејским лађама драгог нек иде откупити сина
даре Ахилеју носећ’ да њима смекша му срце:
сам нека крене, и други Тројанац нек не иде с њиме!
Нека га старији који огласник прати, да мазге

- 150 управља и кола с лепим текунима, натраг да у град
мрца повезе кога Ахилеј погуби дивни.
Нека му не буде смрт на уму и нек се не боји:
јер му к'о пратиоца брзохођу даћемо бога
он ће га пратити дотле Ахиреју док га доведе.
А кад га веће он у Ахилејев шатор уведе,
неће га ни сам погубит' и свима забраниће другим,
јер он безуман није ни несмотрен, није ни грешник,
него ће јунак дошљака веома благо поштедет'!"
- Рече, и отиде одмах крилонога Ирида јавит';
- 160 Пријаму стигне у дворе те ридање и плач затече.
Синови око оца у дворишту седећи рухо
сузама квашаху своје, а у огртач старац
сав се умот'о и огрнуо; прашине много
беше на глави томе старини, а и на врату,
што ју је када се ваљ'о оберучке набац'о на се.
Ђерка и снахе дворе испуњаху јецањем својим
сећајући се многих и честитих оних јунака
штоно већ бејаху мртви од аргејских смакнути руку.
Пријаму близу приступив огласница Дивова рекне
- 170 тихо изустив, а оном тад колена дрхтати стану:
„Пријаме, Дардану лозо, прибери се, немој се бојат',
јер ти не долазим амо да невољу објавим неку,
него добро ти мислим, од Дива к'о гласница дођох,
издалека се стара за тебе, пун сажалења.
Каже Олимпљанин теби да Хектора искупиш дивног
даре Ахилеју носећ' да њима срце му смекшаш.
Сам отиди, и други Тројанац нек иде с тобом!
Нека те старији који огласник прати, да мазге
управља и кола с лепим текунима, натраг да у град
- 180 мрца повезе кога Ахилеј погуби дивни.
Нека ти не буде смрт на уму и немој се бојат'
јер ће к'о пратилац бог брзохођа пратити тебе;
он ће те водити дотле Ахилеју док не доведе.
А кад те веће у Ахилејев шатор уведе
неће те ни сам погубит' и свима забраниће другим,
јер он безуман није ни несмотрен, није ни грешник,
него ће јунак дошљака веома благо поштедет'!"

6.

*Хекаба узалуд покушава да Пријама одврати од њуџа.
Он у ризници одабира дарова за оџкују Хекџора*

- Када то старцу рече, брзонога Ирида оде.
А он нареди синци да кола с текунима лепим
190 за две упрегну мазге и кош да привежу јоште.
Сам у одају сиђе у мирисну која од дрва
кедрова саздана беше, висока, блистања пуна.
Љубу Хекабу себи позове и ово јој рече:
„Јаднице моја, глас ми од Дива с Олимпа стиже
ахејској лађи да кренем да драгога испупим сина
даре Ахилеју носећ’ да њима срце му смекшам.
Него нудер ми кажи шта теби се у срцу чини?
Јер ме већ самог срце и душа подстичу на то
онамо лађи да кренем у широки ахејски табор!“
200 Рече – ал’ закука жена и њему одговори ово:
„Авај, камо ти разум, са којег си угледан пређе
био у људи страних и оних којима владаш?
Како ахејским хоћеш сам да лађама одеш
на очи оном јунаку што врле синове твоје
већ је погубио многе? У тебе је железно срце!
Ако те ухвати једном и очима ако те види
борац крвожедни онај и подмукли, неће те жалит’
нит ће ти одати пошту. Далеко у кући овде
сина оплакујмо сада! А њему када га родих
210 уз нит живота снажна судбина запреде псета
брза да нахрани он, од родитеља далеко,
онде код немани страшне! По среди могла бих јетру
његову загрист’ па је разједат’! Таква би била
освета за сина мога, јер није га плашљива смак’о,
него за Тројанце и за Тројанке недара ниских
био се, није притом помишљ’о на страх и бекство!“
На то одговори њојзи старина боголики Пријам:
„Немој ме устављат’, хоћу да кренем – не буди сама
злослутна у кући птица, јер нећеш ме моћи задржат’.
220 Да ми је неко други од људи земаљских рек’о,
врач ил’ жртвава какав надзирач ил’ свештеник неки,

лаж је – ми бисмо рекли и њему окренули леђа:
а сад кад богињу чух и видех је лицем у лице,
идем, и неће јој речи бадава бити. Ал' мени
ако је суђено мрети код ахејских српастих лађа,
хоћу, нека ме одмах Ахилеј јосече, кад свога
у руке узмем сина, и када се наплачем доста!“

Рече и поклопце лепе од ковчега отвори одмах,
дванаест хаљина лепих старина извади отуд.
230 простих дванаест струка и ћалима исто толико,
толико плаштева белих и ксшуља јоште толико.
Одмери злато и десет изнесе таланта целих
и два треношца сјајна изнесе и четир' бакрача,
и још прелепу купу што Трачани њему је даше,
велики поклон, кад њима к'о посланик стиже; ни њега
не поштеди старина у двору, но жуђаше врло
драгог откупити сина.

7.

*Пријам из њирема испира скућене Тројанце,
а синовима наређује да му њирреме кола за њолазак*

Тројанце штоно у трему
стајаху гоњаше све и ружно их стане да псује:
„Идите, срамоте ви и бруке! Зар немате сами
240 код куће ридања доста, но дођосте мучити мене?
Није л' вам доста Див што Кроновић даде ми јаде
најбољег сина када изгубих? Ал' знаћете и ви.
Јер ће вас лакше одсад Ахејци моћи да смичу,
пошто је погин'о он. А у дворе богу Аиду
пре да запутим ја но очима својим да видим
како нам пустоше град и бесно како га руше!“

Рече и палицом људе разагна, и они се старцу
срдитом уклоне, а он синовима повикне тада
Хелена корећ', Парида и Агатона дивног
250 Памона, Антифона и грлатог борца Полита,
Дејфоба корећ' и Хипотоја, поносног Дија.
Ту деветорицу кликне старина и ово им рекне:
„Хитајте, рђава децо и срамоте! Кад бисте сви ви

место Хектора мртви код бродова лежали брзих!
Авај несрећна мене! Изродих у широкој Троји
врло врлих синова, од којих ни један не оста,
ни боголики Местор, ни Троило, борац са кола,
а ни Хектор, бог међу људима, који се више
чињаше да је боговско дете неголи људско.

260 Све их погуби Ареј, а осташе грдиње саме.
лашци, играчи, што знају да најбоље у колу бију
ногама и на јањад и јарад народу грабе.
Нећете л' кола што брже припремит' ми сада и у њих
ово сместити све да одмах кренемо на пут?"

Рече, и они се карбе побоје својега оца,
кола за две мазге изнесу с текунима лепим,
лепа и сасвим нова и кошару привежу на њих,
потом с клинова они мазговљи скинуше јарам
од зеленике, с пуцем, снабдевен кукама чврстим,
270 с јармом јарамски ремен изнесу девет лаката
дуг, и на брижљиво изглађену привежу руду
сасвим на крају напред, а беочуг причврсте клинцем,
триред над пуцем ремен са сваке омотају стране,
крајеве завежу редом и припну под клинчевим шиљком.
Големе откупе потом за Хектора они изнесу
те их у изглађена у кола товарит' стану.
Потом упрегну мазге јаконоге навикле на хам,
њих му Мишани некад к'о сјајан дадоше поклон;
најзад Пријаму самом под јарам коње приведу
280 што их уз израђене старина храњаше јасле.

8.

*Пре ѿоласка Пријам лије жрѿву и моли Дива да му
ѿошаље орла у знак срећна одласка. Орао се ѿјављује
и Пријам с гласником одлази на ѿуѿ*

Тако је кола дао упрезат' у високом двору
Пријам и његов гласник што трезвено умеју мислит':
тада брижнога срца обојици приђе Хекаба
као мед слаткога вина у десници носећи руци
у крчагу златном да жртвују и потом да крену.

Стане пред коње и речи старини проговори ове:
„Узми и оцу Диву то излиј и моли се њему
кући од непријатеља да вратиш се, кад те већ срце
лађама подстиче твоје преко воље моје. А ти се
290 облака идском збирачу помози поново Диву,
Кронову великом сину, на целу Троју што гледа:
птицу затражи брзог весника, који је њему
од свих најдражи птица и снагу највећу има,
с десне стране сам да га смогриш очима својим
и њим осокољен кренеш до данајских бродова брзих.
Ако ти свевидни Див не пошаље свога гласника,
нећу те гонити ја и нећу ти ја наређиват’
аргејским лађама ићи, и ако желиш веома!“

На то одговори њојзи старина боголики Пријам:
300 „Нећу се, љубо, сада тој твојој противити жељи:
добро је подићи руке и молити милост од Дива.“

Тако рече и старац кљуцарицу зовне да водом
руке му полије чистом, и дворкиња њему притрчи
суд за умивање носећ’ у рукама и уз њега ибрик.
Пријам опере руке и прихвати крчаг од љубе,
стане се молити ступив сред дворишта, одли од вина,
на небо погледа потом и молитву прозбори ову:
„Највећи, највиши Диве, што царујеш с Иде, дај ми
драг да Ахилеју стигнем и да се сажали на ме,
310 птицу ми пошљи брзог весника који је теби
од свих најдражи птица и снагу највећу има,
с десне стране сам да га смогрим очима својим
и њим осокољен кренем до данајских бродова брзих!“

Тако се помоли он, а мудри га саслуша Диве,
одмах му пошаље орла, ту најподеснију птицу,
мркога ловца, кога и пегавцем назива народ.
К’о што су врата широка у високе ризнице кога
човека блага што има и затворена и чврста:
тако се с обадве стране орлушини ширила крила.
320 И њима учини се над градом да надесно прође;
радосни буду кад виде, и свима се разгали срце.

На кола златна затим старина журно се погне,
испод хучнога трема и капије онда их погна.

Напред су мазге кола са четири вукле текуна,
Идеј их гоњаше храбри, а озад су стизали коњи
што их је управљ'о старац и брзо их гонио бичем
кроз град, а за њим к'о пратња сви његови иђаху драги
плачући горко као да у саму полази пропаст.

9.

Хермија праћи Пријама Ахилеју

Када из града они већ сиђу и на поље стигну,
330 онда се други натраг у Илиј враћати стану,
деца и зетови сви, а свевидни примети Диве
на пољу двојицу ону и сажали старца кад виде;
одмах Хермији он пробеседи драгоме сину:
„Хермија, теби је свагда од свега најдраже било
да се са човеком здружиш и услишиш ко ти се свиди.
Иди и Пријама сада до пространих ахејских лађа
тако поведи да га од бораца данајских нико
не види, не позна, док Ахилеју не дође старац!“

Рече, и пратилац њега брзохођа послуша одмах,
340 те он потплате лепе за ноге привеже тада,
златне амбросијске, које по води и бескрајној земљи
брзо ношаху њега к'о ветар кад лети и душе;
узме и палицу којом он људима заклапа очи
којима хоће, а друге спаваћиве буди иза сна;
с палицом том у руци брзохођа снажни одлети.
Брзо се потом дохвати он Хелеспонта и Троје:
кнежевићу младићу по лицу подобан беше,
што је у младости цвету, и прве ничу му маље.

Кад се провезу они крај великог Илова гроба,
350 онде уставе мазге и коње, у реци да воде
пију. Већ се тама по земљи спуштати стане;
тада управив поглед изблиза Хермију гласник
смотри, окрене се старини и ово му рекне:
„Пази, Дарданов сине, сад смотрено возити треба,
човека видим, зацело обојицу он ће нас раздрет'.
Него бежимо брзо на коњима ил' молимо њега
колена њему додирнув да он се смилује на нас!“

Рече, и старцу се памет од великог страха помете,
те му се коса свуда по гипком накостреши телу;
360 он се пренерази сав. Ал' брзи му Хермија приђе,
па му прихвати руку и прозбори питањем овим:
„Куда то касно гониш, о оче, коње и мазге
кроз амбросијску ноћ кад остали спавају људи?
Зар се Ахејаца не бојиш срџбом што дишу?
Они су душмани твоји сви грдни и теби су близу.
Да те примети који у ноћи брзој и тамној
такво благо где возиш, при души ти како би било?
Ни сам ниси већ млад, и овај што прати те стар је
човека оног да одгна што први би напао на вас.
370 Ал' ја нећу ти зла учинит' и од тебе другог
одбићу, чини ми се да драгом си оцу ми сличан.“

Нато одговори њему старина боголики Пријам:
„Тако је некако све, о драги синко, што кажеш.
Него је некакав бог и мене закрилио руком
који је пратиоца у сусрет ми послао таква,
знамење добро, к'о ти што си и стасом диван и лицем,
разуман тако и син још блажена оца и мајке.“

Њему брзохођа пратилац бог одговори ово:
„Што си рекао, старче, то све је занаго право.
380 Него нудер ми реци и праву ми истину казуј:
шаљеш ли куда много и драгоцено благо
људима страним да онде оно ти остане цело,
или већ свети сви у страху напустисте Илиј,
када вам најбољи борац онакав погибе, син твој,
који у борби никад Ахејцима није уступ'о?“

Њему одговори потом старина боголики Пријам:
„Ко си, драгићу мој, од којег си оца и мајке,
који ми изрече лепо судбину несрећног сина?“

Њему брзохођа пратилац бог одговори ово:
390 „Кушај ме само, старче, и питај за Хектора дивног.
Ја сам га врло често у битки што прославља борце
очима видео својим, и лађама кад је Аргејце
догнао те их клао и оштром убијао међу,
а ми се чуђасмо стојећ', јер није Ахилеј допушт'о
у бој нам ући, јер на Атрида бејаше срдит.“

Ја сам саратник његов, на чврстој стиг'о сам лађи
с њиме; Мирмидонац по роду сам, а мој се отац
зове Поликтор, имовит је он и стар већ к'о и ти,
шест још има синова, а ја сам синак му седми.

400 Коцку кад бацах, паде на мене амо да идем.

А сад на поље приспех од лађа, јер сутра ће зором
око града Ахејци сјајнооки заметнут' битку;
већ им је досадно седет', и ахејски не могу вођи
да их дуже уздрже од борбе, колико је жуде.“

Њему одговори на то старина боголики Пријам:
„Ако си занаго другар Ахилеја, Пелеју сина,
онда потпуну мени изреци истину сада:
да ли је син мој јоште код лађа, ил' га је веће
разрез'о на комаде Ахилеј и хитио псима?“

410 Њему одговори пратилац бог брзохођа ово:

„Још га појели нису, о старче, псине ни птице,
него непрестано он у Ахилејеву шатору
лежи крај лађе; дан је већ дванаести онде што лежи,
али му не гњије тело, а нит га растачу црви,
који разједају борце у јуначкој борби кад падну.
Вазда без поштеде њега Ахилеј вуче, додуше,
око другарева гроба, кад Зора осване дивна,
ал' не наказује њега; с дивљењем глед'о би и сам
како је росан и свеж, и сав је опран од крви,
420 нигде умрљан није, и све се затворише ране,
што год их доби, јер многи на њега избацише копље.
Тако се блажени бози за доброг ти старају сина,
и кад је веће мртав, јер омиле њихову срцу.“

Рече и радостан буде старина и одговор даде:
„Добро је занаго, синко, и пристале дарове дават'
бозима вечним, јер није ни син ми – ако га имах –
олимпске богове у свом у двору сметао с ума:
стога се сетише њега и час кад оте га смртни.
Него овај лепи од мене прихвати кондир,

430 те ме штити и прати уз помоћ богова вишњих
докле не стигнем ја у шатор Пелејеву сину!“

Њему одговори пратилац бог брзохођа ово:
„Кушаш ме, старче, млађег од себе, ал' нећу те слушат’

кад ми наређујеш дар да узмем да не зна Ахилеј.
Ал' ја се бојим јунака и устежем се у души
узет' му нешто да зло се не догоди доцније мени.
Али ћу пратити тебе шта више до славнога Арга,
пажљиво пловићу с тобом ил' пешице пратићу тебе,
нико те напасти неће ни презрети твога другара."

10.

Пред Ахилејевим шатџором Хермија се открива Пријаму

- 440 Рече, и на кола скочи брзотрки гласник и потом
брзо у руке прихвати бич и узде на коње
и мазгове тада он великом задахне снагом.
А кад стигоше они до зида код лађа и шанца,
баш се трудили тада чувари да вечеру спреме:
на њих пратилац одмах брзохођа разлије санак,
затим скине ерезе и брзо отвори врата.
Пријама потом уведе и даре на колима сјајне.
А кад Пелејеву сину до шатора већ приђу
високог, што га свом Мирмидонци дигоше вођу
450 одрезав јелово дрво, а шатор покрише озго
рогозом длакавим што га на луци накосили беху:
око шатора велики двор начинише вођу
кољем оградив га густим. А преворница на вратма
јелова беше, што три је Ахејца гураху силом,
а три друга Ахејца са врата велику резу
отискиваху, Ахилеј би је отисн'о и сам.
Потом Хермија хитри старини отвори врата
и Ахилеју брзом увезе дарове сјајне,
с кола на земљу скочи и старцу проговори ово:
460 „Знај ми, старче, да сам од бесмртних богова један
Хермија, јер ме је теби за пратњу послао отац.
Али ја ћу се сада повратит' и на очи нећу
ступит' Ахилеју, јер би то мени замерка била
бесмртни бог да смртне толико поштује људе.
А кад већ уђеш, сину Пелејеву колена прими,
моли га, тако му оца и лепокосе мајке,
тако му сина, у њему да самилост покренеш тиме!“

11.

*Пријам уђе у шатвор, моли Ахилеја да сина даде
на ојкуи шћо он и обриче*

Тако рече и натраг на високи одлете Олимп
Хермија, потом Пријам са кола на земљу скочи,
470 Идеја остави онде, те овај остане коње
и мазгове притежућ'. А старац крене шатору,
Диву драги Ахилеј где сеђаше. Њега унутра
нађе, а подаље седе другари; а два јунака,
витез Аутомедонт и Алким Арејева рода,
баш се задувала служећ'. Ахилеј баш био је прест'о
јести и пити, и још је пред њиме стајала софра.
Уђе велики Пријам и приђе непримећен ближе,
колена загрли он Ахилеју, пољуби руке
страшне, војскоморне, оне синова му смакоше много.
480 Као кад човек, у бесној слепоћи убив земљака,
остави своју домају и у други побегне народ,
имућном човеку дође, и чуде се који га смотре,
тако се зачуди јунак боголиког Пријама спазив,
зачуде се и други, и један погледа другог.
Тада молећи Пријам јунака рекне му ово:
„Сети се својега оца, Ахилеју подобни богу,
старца какав сам и ја, на прагу старости тужне.
И њега суседи можда што бораве около њега
тару, и никога нема да уклони беду и пропаст.
490 Али само кад чује да јоште му живиш, у својој
души се радује он и у све нада се дане
драгог угледат' сина, од Троје кад му се врати.
А ја сам несрећан сав: изродих у широкој Троји
врло врлих синова, а жив ми не оста ни један.
Им'о сам их педесет, кад ахејска освану војска:
утроба исте мајке деветнаест ми роди синова,
иноче друге ми све у двору рађаху моме.
Већи је део ми њих погубио напасник Ареј.
А ког још јединог имах, те и сам штићаше град нам,
500 тога ти недавно смаче, кад очинску брањаше земљу,
Хектора. Ахејским сада и долазим лађама зато

откуп да за њега дам ти. а големе откупе носим.
Него се богова бој, Ахилеју. смилуј се мени
сетив се својега оца, несрећнији од њега ја сам
који претрпех што није на земљи човек ни један
пруживши устима руку јунаку што сина ми уби!“

- Рече и подстаче жељу у њему да плаче за оцем,
узев за десницу старца Ахилеј га отисне мало.
Оба су спомена пуни, војскомору Хектора један
- 510 Ахилеју до ногу савијен плакаше силно,
а свог час плакаше оца Ахилеј, а час Патрокла,
и плач се њихов стане по целом разлегат' шатору.
А кад се ридања веће Ахилеј нарида дивни,
те му жеља за плачем из груди и удова оде,
са свог устане стоца и за руку подигне старца
жалећи седу му главу и белу његову браду,
лицем се окрене њему и крилате прозбори речи:
„Јадниче, заного многе у души премучи муке!
Како се усуди сам да ахејским лађама кренеш
- 520 на очи човеку оном што теби честите многе
синове погуби већ? У тебе је железно срце!
Него нудер седи на столац, а у срцу чемер
пустимо нека се стиша, и ако жалосни јесмо,
јер страховити плач баш ништа нам неће помоћи.
Такву судбу већ бози испредоше људима јадним,
нека живе у болу, а сами безбрижни јесу.
Леже бурета два у Дивову двору, из једног
даје дарове зле, а из другог дарове добре.
Коме из бурета оба громовити помеша Диве,
- 530 тај ће овде наићи на зло, а онде на добро.
Кога обдари бедом, у ругло ували тога,
те га чемерна глад по убавој прогони земљи;
лута, ни смртни људи ни бози, не поштују њега.
Тако и Пелеја бози обдарише дарима сјајним
откад се роди, јер некад он све је претиц' о људе
благом и богатством, а Мирмидонцима бејаше владар;
ако и бејаше смртан, за љубу му богињу даше;
али и њему зла је одредио бог, те у двору
нису се родили њему потомци, да владају једном,
- 540 него изроди једног маловечног сина; ја њега

стара не дворим, јер од дома је врло далеко
седим под Тројом, жалостећи тебе и твоју децу.
Чујемо, старче, и ти да некада бејаше срећан:
докле обухвата Лезб, Макарево седиште, горе,
Фригија озго и докле Хелеспонт бескрајни иде,
тима си владао, кажу, синовима славан и благом.
А кад ти небески бози уделише невољу ову,
око бедема битке и свагда клања јунака,

550 све поднеси и немој без престанка плакат' у души,
нећеш себи помоћи што жалиш за честитим сином
нит ћеш га дићи, но могло би зло да снађе и тебе!“

Њему одговори на то старина боголики Пријам:
„Немој ме седати још, о Дивова него, док Хектор
још у шатору лежи без сахране, предај мртваца
брже, да очима видим, и од мене дарове прими
многе што их носим. Ти радуј се њима и у свој
врати се очински крај кад најпре допусти мени
још да живим и дуже да гледам светлост сунчану!“

560 Њега погледав мрко проговори брзи Ахилеј:
„Више не дражи ме, старче, јер и сам намеравам да ти
Хектора дадем на откуп! Од Дива ми гласница дође
мати, која ме роди, старине морскога ћерка.
И то за тебе знам, о Пријаме, не можеш тајит'
да те је неки бог до бродова довео брзих,
јер се не би ни човек у снази усудио доћи
амо у табор, јер не би крај стражара могао проћи,
а ни засовница од врата отиснут' лако.

570 Стога ми немој сад у жалостима бунити срце,
да те не погубим у свом шатору, ако и стиже
мени к'о прибеглица, да налог не прекршим Дивов!“

Рече, и задршће старац пред њиме и послуша речи.

12.

*Ахилеј њима ошкуй, њредаје Хектѡра оцу и ѡзова
овѡга на вечеру*

Пелејев син к'о лав из шатора напоље скочи,
али не сам, но и два за њиме крену другара:

- јунак Аутомедонт и Алким, што их Ахилеј
после палог Патрокла изнад свих вољаше другâ.
Од кола они мазгове и коње испрегну одмах,
старчева они гласника викача уведу и потом
њег на столицу седну, за Хектора откупе силне
стану да узимају из кола обруча лепих.
- 580 Оставе два огртача и кошуљу сашиту лепо,
нек тим покрије мрца и да га да возе га кући.
Робиње зовне и рекне на страни да оперу мрца
и да га намажу јоште да Пријам не види сина;
не би срџбе мог'о савладат' у жалосну срџу
кад би видео сина, Ахилеју крен'о би срџе,
те би га смакао он, и налог прекршио Дивов.
А кад робиње оперу мрца и натару уљем,
онда га огртачем и кошуљом покрију лепом,
сам га дигне Ахилеј, на носила потом га метне,
- 590 затим га дигну другари на кола рађена лепо.
Зарида тада и драгог другара по имену зовне:
„Немој се љутити на ме, Патрокло, кад и у двору
чујеш Аидову да сам на откуп Хектора дивног
драгоме оцу дао, кад сјајне ми дарове даде,
с тобом ћу и то ја поделити, како и треба!“
- Рече и поново крене у шатор дивни Ахилеј,
седне на блистави столац, са којџга беше се диг'о,
600 онде до другог зида, и Пријаму прозбори ово:
„Син ти је откупљен сада, о старче, како си рек'о,
онде ти лежи на одру. А кад осване зора,
видећеш кад га повезеш, а сад на вечеру хајд'мо!
Та и лепокоса некад Ниоба сети се хране,
њојзи је дванаесторо у кући писнуло деце,
шесторо писну јој ћерки и шесторо младих синова.
Стрелом сребрном Аполон погуби синове њене,
ћерке Артемида поби стрељачица, љутита на њу,
јер се с леполиком Летом једначила Ниоба велећ':
Лета двоје тек деце, а она да изроди народ;
зато јој оно двоје погубише подмладак цео.
- 610 Девет су лежали дана у крви, и никог не беше
да их покопа, кад ли Кронион претвори народ

у камен; десети дан их погребоше небески бози.
Пошто се насузи суза, и Ниоба сети се јела.
Сада негде на хриди на сипилском самотном брду
пребива она, гдено на ноћиште одлазе нимфе,
око ахелојске воде кад већ се издовоље игром.
Онде је Ниоба камен, и јадује од бога јаде.
Него, о старче божански, дед и ми се старајмо сада
за јело. А потом кад сина у Илиј већ једном увезеш,
620 довољно ридаћеш за њим, јер многих је достојан суза.“
Рече и скочи Ахилеј те сребрну закоље овцу,
и њу огуле друзи и стану се бавити њоме,
и друго ситно исеку и потом на ражње наврте,
све то помно испеку и с ражњева скину печено.
Аутомедонт узме хлеб и стане га делил' по соффри
у лепим кошарама, Ахилеј подели месо.
Они рукама тада за готова јела се маше.

13.

*Пошћио уꙗлаве једанаестїодневно ѿримирје, сви иду
на ѿчинак*

А кад већ за јелом и пићем подмире жудњу,
тада се Дарданић Пријам Ахилеју дивити стао,
630 какав ли је и колик, јер бозима подобан беше;
Пријаму Дарданић Ахилеј се дивдио дивни
мотрећ' му племенит поглед и његове слушајућ' речи.
Кад се сваки веће надовољи гледајућ' другог
први говорити стане старина боголики Пријам:
„Брже ме негде положи, о Дивова него, да најзад
окрепимо се и нас обојица починком слатким,
јер се нису мени под већама склопиле очи
откад ми је синак под рукама погин'о твојим,
него уздишем удиљ и муке безбројне мучим
640 откад се ваљам по праху у простору дворишта мога.
А сад се јелом заложих и грло руменим вином
оквасих сада, а досад све ја не окусих ништа.“
Рече, а робиње и другаре зовне Ахилеј
нека поставе одар под тремом и узглавља лепа

нека порфирна метну, одозго нек простирке настру,
вунене струке нек простру, да имају чиме се покриг'.
Робиње оставе собу у рукама носећи лучи,
одра оне припреме два и брзо их настру.

Шалећ' се тада са старцем Ахилеј прозбори брзи:

650 „Напољу лези, старче о драги, да не би те који
ахејски видео вођ, јер они код мене свагда
седећи већа чине мед собом како је право.
Од њих да види те који у мраку брзохите ноћи,
одмах би од'о те Агамемноу, људи пастиру,
те би се на дуже могла одложити предаја мрца.
Него ми нудер казуј и пуну ми истину реци:
Колико мислиш дана да закапаш Хектора дивног,
дотле да чекам и да војевати народу не дам!“

Њему одговори на то старина боголики Пријам:
660 „Хоћеш ли занаго дати да Хектора дивног погребем,
делом, Ахилеју, тим угодићеш највише мени.
Како смо, знадеш, збијени у граду, а шума далеко
да довеземо дрва, а Тројци веома се боје.
Девет бисмо дана у двору плакали за њим,
десети дан бисмо њега погребли и частили народ,
а једанаести дан бисмо гроб начинили њему,
а дан дванаести почели борбу, ако је нужно.“

Њему одговори на то брзоноги дивни Ахилеј:
670 „Тако ће бити, стари мој Пријаме, како ти тражиш,
толико дана ћу битку, колико велиш одлагат’!“

Тако рече Ахилеј и десницу руку над чланком
прихвати старцу, да страх му из душе истера сваки.
Потом на починак легну у трему кућноме онде
Пријам и гласник његов, са мислима мудрим у глави.
А Ахилеј заспи у лепоме својему шатору
а поред њега легне Брисејида образа лепих.

14.

Повраћак и долазак с мртвим Хектором

Други већ богови сви и борци коњици целе
спаваху ноћи, и сан их освојио бејаше благи,

само Хермију није брзохођу могао санак
-80 да обрва, јер је размишљао како ће краља
Пријама од лађа одвест' да не знају јаки стражари.
Ступи му близу крај главе и реч му прозбори ову:
„Старче, никаква зла се не бојиш када још спаваш
усред непријатеља, Ахилеј кад заштити тебе.
Драгога сина већ си откупио и много дао,
али би за тебе жива толике откупе трипут
дали синови твоји у дому што осташе, кад би
Атрејев син Агамемнон те позн'о и сви Ахејци!“

Рече – и задршће старац те пробуди тада гласника.
-90 Потом Хермија коње и мазге упрегне њима,
погна брзо кроз табор, и није их смотрио нико.

А кад већ стигну до брода на оној лепотекој води,
Ксанту вировитом што Див га бесмртни роди,
онда Хермија опет одлети на високи Олимпи.

Зора у шафран-руху по целој се просула земљи,
њих два тужећ' и плачућ' у тврђу гоњаху коње,
мазге су возиле мрца, и ни један други мушкарац
не смотри њих ни жена што лепим се појасом паше,
него само Касандра, Афродити подобна златној;
-100 кад се попе на Пергам, тад милога угледа оца
гдено на колима стоји и с њиме гласника викача,
мрца смотри на одру где лежи, а вуку га мазге.
Закука, и њена вика по целом се разлегне граду:
„Дођите, Тројци и Тројке, да видите Хектора дивног,
ако му клицасте икад са бојнога када се поља
враћао жив на радост граду и народу целом!“

Тако рече, и нико не оста тада у граду,
ни мушкарац ни жена, јер све их савлада жалост.
Близу врата оног што мрца возаше сретну.
-110 Прве драга љуба и госпођа мајка се стану
чупати за њим скочив ка колима лепих текуна
држећи његову главу, а народ их окружи плачућ'.
Цео би жалили дан до смираја самог сунчаног
Хектора онде пред вратма и сузе ронили за њим
с кола да није старац овако народу рек'о:
„Дајте да мазге ми прођу, а потом се можете доста

наплакат' плача, кад кући довезем мртвога сина!"
Рече, и они се размакну сви и пропусте кола.

15.

*Хектор на одру и нарицање Андромахино,
Хекабино и Хеленино*

Кад већ мрца увезу у двореве славне, на одар
720 метну га пробушени, а поставе уза њ певаче
тужњаве зачињаче, и запеваху они
запевку болну, а жене иза њих стану да плачу.
Од њих белорука прва Андромаха тужњаву почне;
Хектора рушивојске у рукама држећи главу:
„Млад ми изгуби живот, мој војно! Удовицу мене
у кући остављаш овде! А луђан још нам је синчић
којега несрећно родисмо ми, а не мислим да ће
он до коња дорости; са врха пре ће се овај
срушити град, јер нестa бранича му тебе, а ти га,
730 брањаше, честите жене спасаваше и луду децу!
Оне ће брзо одавде у пространим лађама отић'
и ја с њима, а ти ћеш, о драго ми дете, мене
пратити, онде да радиш недостојне послове неком
свирепом господару к'о робиња; ил' ће те који
за руку зграбит' Ахејац и с куле те у јадну пропаст
бацити срдит брата што негде му погуби Хектор
или оца ил' сина, јер врло су многи Ахејци
загризли голему земљу под руком Хектора дивног.
Јер ти отац не беше благ у љутоме боју:
740 зато за њим сада и јауче народ по граду.
Оцу и мајци плач неисказан створи и жалост,
Хекторе! А највећи бол ће остати мени,
јер ми ниси руке са смртнога пружио одра
ни реч ни рекао мудру и утешну, да би се увек
сећала ње и обдан и обноћ ронећи сузе!“

Тако тужећи рече, а за њом су ридале жене.
Потом међу њима почне нарицање болно Хекаба:
„Хекторе, најдражи од свих синова мојему срцу,
докле ми живљаше ти, и тебе су волели бози,

- 50 али се стараху за те још и у смртноме часу.
Друге је синове моје продав'о брзи Ахилеј
када ког ухвати од њих далеко про дебелог мора
или на Сам ил' Имбар и димовити Лемно.
Али кад теби живот дуговрхим извади копљем
око гроба другара Патрокла, кога му смаче,
тебе је вук'о, ал' није ни тако оживио оног.
А сад ми росан и као жив у дворима лежиш,
подобан оном коме са сребрним луком Аполон
приступи па га смакне тад својим стрелама благим.“
- 60 Тако ридајућ' рече и тужњаву подстакне дугу.
Најзад Хелена трећа нарицати пред њима почне:
„Хекторе, мојему срцу најмилији од свих девера,
сад ми је муж Александар боголики, штоно је мене
довео некад у Троју – еј да ме је нестало пре тог! –
већ ми је сада ево и двадесет година стигло
откад оданде отидох и оставих очинску земљу,
али још не чух од тебе ни зле ни погрдне речи,
него кад би ме други у дворима корио когод,
девер ил' јетрва или лепоруха заова која
- 70 или свекрва – свагда к'о отац благ ми је свекар –
ти си га устављ'о вазда и мене си бранио увек
својим милосним срцем и љубазним речима својим.
Зато жалосна с тобом и себе оплакујем јадну:
милостив није ми више у Троји широкој нико
а ни пријатељ добар, јер сви се грозе од мене.“

16.

*Ломача, сипаљивање, насипање надгробног хума и
даћа у часи Хектора*

- Тако наричући рече, и силни је уздис'о народ.
Тада људима Пријам старина проговори ово:
„У град возите дрва, Тројанци, немојте ништа
бојат' се заседа тајних аргејских, јер је Ахилеј
- 80 шаљућ' ме од лађа црних по мени поручио ово:
„Неће нападат' пре но дванеста осване зора!“
Тако им рече те мазге и волове у кола они

упрегну, па се хитро пред градом сакупљати стану.
Девет су дана дрва довозили товаре силне;
а кад светлост свету већ десета зора донесе,
тада Хектора смелог изнесу ронећи сузе,
ломачи на врх положи леш и наложе огањ.

А кад раносванка веће ружопрста освану Зора,
онда нагрне народ пред ломачу Хектора славног.

790 А кад се искупе већ и сви се заједно нађу,
најпре руменим вином угасише ломачу целу,
свуда куда је снага силовитог допрла огња,
потом беле браћа и другови сакупе кости,
ридајућ', и сви грозне низ образе роњаху сузе.
Кости, када их скупе, у златни сместише ковчег,
гримизним покровима и танким покрију ковчег.
У раку ископану тад спустише њега, а озго
камења крупног они навалише један на други.
800 Надгробни наспу хум и поставе свугде стражаре,
да их не нападну пре Ахејци с назувком лепим.
А кад подигну хум, тад враћат' се стану и потом
лепо се искупе сви и славном се чашћаху чашћу
онде у дворима Диву драгога Пријама краља.

Тако су они погребли коњомору Хектора борца.

РЕГИСТАР ИМЕНА И РЕЧИ С ОБЈАШЊЕЊИМА

- Агамеда*: ћерка Аугијина, биљар-ица.
- Агамемнон*: син Атрејев, унук Пелопов, краљ у Микени, врховни војвода ахејски под Тројом. Жена му је Клитеместра, син Орест, ћерке Хрисотемида, Лаодика, Ифијанаса.
- Агајенор*: син Анкејев, краљ у Аркадији, вазал Агамемнонов.
- Агенор*: син Тројанца Антенора и жене му Теане.
- Аглаја*: мати Ниреја, најлепшег борца под Тројом.
- Агмеј*: муж Алекестидин, отац Еумелов.
- Агресј*: 1) син Талајев, раније краљ у Аргу, откуд га је Амфијарај прогнао, те је побегао у Сикион свом деди (по матери) Полибу и после његове смрти онде владао. Кад се вратио у Арг, уда једну своју ћерку за Тидеја, оца Диомедова; 2) син Меропа из Перкота, савезник Тројански.
- Аид*: син Крона и Реје, а брат Дивов и Посидонов, бог Подземног света, и Подземни свет, куда одлази душа кад тело умре.
- Ајант*: 1) син Теламонов са Саламине, брат Тсукров, после Ахилеја најхрабрији јунак ахејски под Тројом; о њему као јунаку у Хомера и у светској књижевности вид. Милош Н. Ђурић, *Патња и мудрост*, студије и огледи о хеленској трагедији, Титоград 1962. стр. 206–235; 2) син Ојлејев из Локриде, велики борац, али стасом мањи од Ајанта Теламоновића.
- Акијор*: 1) син Азејев; 2) отац Мететијев; 3) син Форбантов, брат Аугијин, отац Еуритов и Ктеатов; 4) отац Ехеклов.
- Аласјор*: 1) борац из Ликије; 2) један од вођа Пиљана; 3) отац Тросов.
- Александар* или *Парид*: син Пријамов, брат Хекторов. Он је одвео Хелену и тиме изазвао тројански рат. Хектор на смрти прориче Ахилеју да ће га убити Парид уз помоћ Аполонову.
- Алкиона*: жена Мелеагрова, која

се звала и Клеопатра. Име Алкиона добила је по птици алкиону, о којој су стари Хелени причали да тужно кука кад јој нестане мужјака или птића. Кад је њену мајку Марпесу уграбио Аполон, она је, док није враћена мужу, тужила и јаукала за њим као алкион. Због материна јаукања назваше родитељи ћерку Клеопатру и другим именом Алкиона.

Алкин: уздодржа Ахилејев.

Алкимедон: син Лаерков, мирмидонски вођ.

Алафеј: река у Аркадији и Елиди.

Амазонке: убојите становнице женских држава, у којима се исуу трпели мушкарци осим колико је било потребно да им се женско становништво обнавља. По једном, најбољем, предању оне су пребивале у Кападокији на реци Термодонту, нарочито у граду Темискири (о њима вид. Милош М. Ђурић: *Из хеленских ризница*, студије и огледи, Београд, 1959, стр. 94-95).

Амбросија: у ствари бесмртност, зато храна богова; богови је употребљавају и као помаст, као средство за мирис и полепшавање.

Андромаха: ћерка Еетиона, који је краљевао у Теби под гором Плаком, жена Хекторова. О њој и Хектору вид. Милош Н. Ђурић: *Историја хеленске књижевности*; Београд 1951, стр. 82-86.

Анџилох: син Несторов.

Ајолон: син Дивов и Летин, бог сунца и светлости, па се зове и

Фебо, брат Артемидин.

Арџ: град на Инаху у Аргониди, али Хомер употребљава то име и за цео Пелопонес, чак и за целу Хеладу. Пелашки Арг је отаџбина Ахилејева у Тесалији, а по томе и цела Тесалија.

Арџејин: у ствари становници града Арга, али Хомер се служи тим именом за цео хеленски народ.

Ареј: син Дивов и Херин, бог рата. У њега су све особине силног ратног јунака, али за разлику од Атене, богиње рата, дивљи и жесток.

Ареј: син Пријамов.

Аркесилај: вођа Беотана.

Артемидга: ћерка Дивова и Летина, сестра Аполонова, богиња лова, зато носи лук и стреле.

Асклејије: тесалски кнез, одличан лекар, отац Подалирија и Махаона, лекар на гласу.

Ајџена: ћерка Дивова, богиња мудрости, женских вештина, али и богиња рата. Песник је зове и Палада Атена, а Палада значи махачица, јер Атена маше егидом и копљем.

Ајџина: град у Атици.

Ајпреј: син Пелопов, брат Тијестов, отац Агамемнона и Менелаја, краљ у Микени.

Ајприд или *Ајпрејих:* син Атрејев.

Афродитга: ћерка Дива и Дионе, богиње лепоте и љубави, мати тројанског јунака Енеје, којега је родила с Анхисом. Уз њену помоћ одвео је Парид лепотицу Хелену, жену Менелајева, у Троју, и то је изазвало тројански рат.

Ахејин: главно хеленско племе у

Тесалији, Месени, Аргу и Итаци, а Хомер га употребљава за све Хелене.

Ахилеј: син краља Пелеја и богиње Тетиде, краљ Мирмидонаца, први јунак у ахејској војсци под Тројом. О њему вид. Милош Н. Ђурић *Историја хеленске књижевности*, стр. 78-82.

Балије: Шарац, Ахилејев коњ.

Беба: град у Тесалији.

Белерофон: убица Белера, надимак Хипоноја, сина Глаукова.

Беотија: земља у средњој Хеладис много градова, од којих је најпознатија Теба. Реч Беотија у натпису II-ог певања односи се на стихове 494-877, а узета је зато што су први вођи који су пошли у тројански рат били Беотјани.

Бијан: 1) отац Лаогонов и Дарданов; 2) вођ атенски; 3) из Пила.

Бореја или *Бореј*: ветар северац.

Брисејуга: ћерка Брисејева из Лирнеса, робинја и драгана Ахилејева.

Бујрасиј: град и река у северној Елиди.

Вино: мешало се с водом у мешаоницима, а потом би га виноточа узимао врчем па надесно точио у чаше. Кад год би се мешаоник напунио, излио би се налево боговима, а њиме би се и ручак завршио.

Ганимед: син Тросов, виноточа Дивов.

Гаргар: јужни рт тројанске горе Иде са храмом Дивовим.

Геја: Земља као богиња која је свуда присутна.

Геренин: надимак Несторов, по граду или околини Геренији на Месенском заливу, где се Нестор родио или куда је се склонио кад је Херакле Пил развалио.

Главни пријатељ: кад је двојници људи отаџбина раздалско, а они међу собом живе у великом пријатељству, те ће један другоме чинити дочек и поштење кад му дође као гост, онда су они један другом главни пријатељи. То отприлике значи главни пријатељ и у нашој народној песми, на пример Вук II бр. 39, стр. 322-330 (вид. Милош Н. Ђурић *Пријатељство у старој Хеладис главно пријатељство у Хелена и Срба*, Лет. Мат. срп., год. 139, књ. 392, св. 6 дец. 1963, стр. 563-569).

Гласник: због своје разборитости поштовао и као штићеник Дивов сматран за неповредива. Служи краљу и општини у свим приликама јавног живота у народној скупштини, код жртве, код гозбе старешина, код дочека и пратње страних гостију.

Горга: страшна неман у Хеду и на Дивовој егиди. У Хомера само једна, а у Хесиода три: Еуријала, Стена и Медуза; наместо косе носе на глави змије и станују далеко на западу.

Данајци: у Хомера име за цео хеленски народ кад га има на уму у борби под Тројом; вид. Аргејци, Ахејци.

Дардан: 1) син Дива, отац Ила и Ерихтонија, родоначелник Тројанаца (Дарданаца), оснивач Дарданије; 2) син Бијантов.

Деметра: богиња која је давала миран живот, а старала се за усеве и плодове, мати подземне богиње Персефонеје.

Див (*Зеус* или, боље, *Зеј*): првобитно бог неба; управља облацима, кишом и ветровима, громом и муњом, и богује на висинама. Отуда све види, и у њега је највећа мудрост и снага, па зато и највећа власт. Он је отац богова, али и људима отац а, у исти мах, краљ и владар над владарима. Деце има како међу боговима и богињама тако и међу смртним људима и женама. Он не стоји сасвим пресудно ни на једној од зараћених страна, него се само стара да се врши судбина, да се ништа не догоди изван ње. Посвећени су му орао, храст, и сви врхунци високих гора. Он је, дакле, у Хелена оно што је у старих Инђана Индар, а у Римљана Јупитер.

Димос: персонификација страха који људе спопада у рату; са Фобосом, која реч исто значи, он је пратилац ратног бога Ареја.

Диомед: син Тидејев, краљ у Аргу (на Пелопонесу), један од највећих јунака у ахејској војсци.

Дионис: син Дива и Семеле, бог виноградарства, који својим даром, вином, разновесељава срце човеково, растура бриге и болове.

Диомеда: ћерка Форбантова с Ле-

зба, робинја Ахилејева.

Додона: град у Епиру, најстарије пророчиште у Хелади, и то Дивово.

Долоји: племе на Енипеју у Тесалији.

Еак: син Дива и Егине, ћерке речног бога Асопа. Са женом Ендејидом, ћерком мудрога кентаура Хирона, имао је два сина: Пелеја и Теламона.

Егида: Дивов блистави штит којим у људе угони страву, па се стога и зове Див егидоноша. Кад хоће да шири страх, Див десницом баца муње, а левицом тресе егиду. Она се описује у V-певању ст. 734-742. Често је Див позајмљује Палади Атини, а понекад и Аполону.

Еџијал: 1) Раније име ахејском приморју на северном Пелопонесу; 2) град у Пафлагонији.

Егина: 1) острво у Саронском заливу; 2) ћерка речног бога Асопа.

Елида: земља у северозападном делу Пелопонеса.

Енеја: син Анхиса и Афродите, војвода дардански, један од главних јунака у тројанској војсци.

Енија: страшна и убојита богиња рата, која, као и Ареј, кога она прати, ужива у крвавом ратном метежу.

Енијалије: у Хомера исто што и Ареј, или се употребљава као надимак Арејев.

Епјејши: становници северне Елиде.

Ереб: 1) бог подземног мрака; 2) мрачан и страшан простор под земљом кроз који душе

- покојника стижу у Хад.
- Ерида*: богиња неслоге, свађе и борбе, сестра и пратиља Арејева у борби. У крвавом ратном метежу она иде од одреда до одреда и умножава уздахе бораца (polystonos).
- Ериније*: подземни зли духови који прогоне грешника. Хомер спомиње час једну, час неколико њих, али им не спомиње ни порекло ни имена.
- Еѿар*: ведри, чисти, светли небески простор, који је над облацима и земаљским ваздухом.
- Еѿиоѿљани*: у ствари људи с опаленим лицем; народ који живи на крајњем Истоку и на крајњем Западу, свугде побожни, и зато их богови воле и посећују.
- Еѿѿолаи*: становник Етолије, земље у средњој Хелати.
- Еубеја*: дугачко острво у Егејском мору, одвојено Еурипом од копна.
- Еудор*: син Хермијин и Полимелин, вођ мирмидонски.
- Еур*: југоисточни ветар који доноси облаке и кишу.
- Еурибаѿ*: 1) гласник Агамемнонов; 2) гласник Одисејев.
- Еуримедонѿ*: 1) син Птоlemeјев, уздржа Агамемнонов; 2) слуга Несторов.
- Еуриѿил*: 1) Еуемонов син из Тесалије; 2) син Посидона и Астипалије, краљ на Косу.
- Еуриѿѿеј*: син Стенелов, краљ у Микени, господар Хераклов.
- Закинѿ*: шумовито острво у Јонском мору према Елиди.
- Зефир*: западни ветар, веома брз и оштар; доноси кишу и снег.
- Ига*: висока гора, која се из Фригије простире кроз Троаду и Мисију; пуна врела, долина, звериња и шума.
- Игоменеј*: син Деукалионов, унук Минојев, кретски краљ.
- Ил*: син Тросов, отац Лаомедонтов, деда Пријамов. По њему се Троја зове и Илиј.
- Илиѿѿија*: богиња порођаја која или помаже породиљама или им продужује болове и задржава порођаје. Хомер их спомиње час неколико, час само једну.
- Ирига*: персонификација дуге која везује небо и земљу; тако је постала богиња која носи поруке боговима или поруке богова људима.
- Иѿѿака*: мало острво у Јонском мору, Кефаленији на североистоку, завичај Одисејев.
- Јело*: Хомерови људи једу жито, и то хлебац од јечма и пшенице и месо од говеда, оваца, коза и крмади, печено на ражњу. Месосеча сече месо на мале комаде, а робови и гласници деле га гостима, који седе на столицама за малим столовима. Сваки би гост добио приличан комад. Пре и после ручка перу се руке, што се није дешавало само ради чистоће, јер се јело прстима, него је то захтевала и религиозна дужност. Главни је ручак био о подне, осим тога јео се доручак и вечера.
- Кадмејци*: Тебанци, који су то име добили по Феничанину Кадму,

оснивачу Тебе.

Калхант: син Гесторов, пророк и гатар ахејски под Тројом.

Кариш: становници Карије, југозападног дела Мале Азије, сродни Лиђанима и Мишанима.

Касандра: најлепша ћерка Пријамова. После освојења Троје, Агамемнон је поведе са собом у Микену, а шта је онда доживела, пева се у XI-ом певању Одисеје, ст. 421–423.

Кебрион: син Пријамов, возар Хекторов.

Кенџаури: дивљи народ у Тесалији, више подобни зверовима него људима.

Кера: страшна и мрачна богиња разних начина смрти, нарочито кржаве смрти на бојним колима.

Кефаленија: острво у Јонском мору; Кефаленци су као поданици Одисејеви становници острва Саме, Итаке, Закинта, Дулихије и комада обале.

Киконши: трачки народ на Хебру и на обали до Лиса.

Кийар: острво у источном делу Средоземног мора, познато по култу Афродите.

Кийера: острво између Крете и јужне обале Пелопонеса; ту је много поштована Афродита, која је онде радо пребивала, па се зато зове и Китерка.

Кола: састоје се од лака дрвена стоца на два точка који спреда па с једне и с друге стране има ниску ограду (кош) од дрвета, а на њој горе причвршћен савијен дрвен обод – облучац, за који се вежу узде кад кола стоје. У осовину је усађена руда,

која је према крају издигнута, где је причвршћен јарам. Презу се два коња, а понекад три. Трећи је коњ замена кад један погођен падне. Од бојних кола треба разликовати теретна, која имају четири точка и на тавану кош.

Коље: служило је за ударање или, као и краћа сулица, за метање. Било је дуго до четири метра. Копљача је била од јаснова дрвета, а има на оба краја шиљак од меди: доњим се, кад затреба, копље забоду у земљу, а горњим се убија. Копљем се гађа издалека или боду изблиза.

Копур (диск): округла или обла, плосната, али у средини одбела плоча од камена, железа или дрвета, каткад без рупе, а каткад с рупом и ременом у средини за бацање. Бацати се котуром била је већ у Хомерово доба обична игра.

Крејта: велико острво у Средоземном мору са сто градова (*Илијада* II 649), што доказује да је Крета већ у Хомерово доба била у великој мери просвећена земља.

Крон: отац Дивов, Посидонов, Андов, Херин, Деметрип и Хестијин; зато се Див по њему зове и Кронид (Кроновић) или Кронион.

Ксант: 1) река у Ликији, из које су Глаук и Сарпедон; 2) река у тројанској држави, која се зове и Скамандар; 3) коњ Хекторов; 4) коњ Ахилејев.

Куретии: старо племе у Етолији с главним градом Плеуроном.

Лав: из Хомерова верног описа може се поуздано закључити да је лав у његово време живео у Малој Азији и Хелади. У тим земљама настало га је тек у доба римске владавине.

Лађа: у Хомера она служи само за превозење. Оба краја предњи и стражни, узвијени су као рог, па се она зато и зове „на оба узвијена краја“; атрибут „једнакострана“ тиче се њене равнотеже; „весловита“ значи да на ивици сваке стране има много клипова, на које се натичу гужве од коже, а у њих се затичу весла. Кад је лађа од копна довољно удаљена и кад дува повољан ветар, дигне се катарка, која стоји усред лађе и која је двама конопцима привезана уз кљуи и крму; ако је лађа осидрана, катарка лежи у лађи или поред ње, па би се на одласку опет подигла. Место сидра служило је тешко камење, које је пробушено и на конопце привезано.

Ласкедемон: земља у јужном Пелопонесу с главним градом Спартом, где влада Менелај.

Лаомедонџи: син Илов, отац Пријамов, краљ тројански.

Лайиџи: народ у Тесалији под гором Олимпом.

Лезб: острво у Егејском мору уз малоазијску обалу.

Лелези: старо племе расејано по приморским крајевима Хеладе и у Малој Азији, храбри морнари.

Лемно: острво у северном делу Егејског мора, због вулканске своје природе посвећено Хефесту, богу огња.

Летџа: мати Аполона и Артемиде, што их је родила с Дивом.

Ликаон: 1) отац Пандоров; 2) син Пријама и Лаотеје, убијен од Ахилеја.

Ликија: 1) горски крај у Малој Азији између Средоземног мора, Памфилије, Фригије и Карије; 2) мали крај на реци Есепу под тројанском врховном влашћу.

Локрани: становници Локриде, земље у средњој Хелади.

Лоџос: нека врста детелине (лат. trifolium melilotus или lotus comiculatus, Linn.), сасвим различна од лотоса у IX-ом певању *Одисеје*.

Лук: био је направљен од дрвета или два козја рога, који су с доњим крајевима били састављени у окованом лакту. Тетива је била сплетена од говеђег црева. Да би лук био гибак, натезан је само онда кад је требало, а за натезање била је потребна велика снага. Стреле су биле од трске и имале су тробридне врхове. Ношене су у тулу на левој страни.

Махаон: син Асклепијев, лекар у ахејској војсци.

Мач: направљен од меди, с обе стране оштар и подеснији за ударање него за бодене. Држак је могао бити украшен сребром и слоновом кошћу. Ношен је у кожним или ковним корицама с леве стране на ремену, који је текао прско десног рамена.

Мелеаџар: син Енејев и Алтејин који је убио калидонског ве-

пра. Али кад су се Етољани (калидонски) и Курети (плеуроноски) посвађали за главу и кожу вепрову, и он погубио једног брата Алтејица, мати га прокуне, и он одустане од боја, мада су понуђени богати почасни дарови, док није напослетку Калидон од Курета избавио, али сад без оних дарова.

Менелај: син Атрејев, брат Агамемнонов, муж лепе Хелене, коју је одвео Парид.

Менетије: отац Патроклов (XI 765-803 и XXIII 85-88).

Меонии: савезници тројански, становници Меоније, а доцније се та земља звала Лидија.

Мерион: син Мелов с Крете, храбри ратни друг Идоменејев.

Микена: град у Арголиди, престоница Атрејева и Агамемнонова.

Миној: син Дива и Еуропе, владар у Кносу на Крети.

Мирмигоници: ахејско племе у тесалској Фтиотиди, којима је владао Ахилеј, с главним градом Фтијом и Хеладом.

Мишани: 1) становници Мисије у северозападној Малој Азији; 2) народ у Тракији.

Мулије: 1) Епејац, кога је погубио Нестор (XI 739); 2) Тројанац, кога је погубио Патрокло (XVI 696); 3) Тројанац, кога је погубио Ахилеј (XX 472).

Мусе: богиње певања и песништва; у Хомера час једна, час неколико.

Надмећање: о тој појави хеленског живота вид. Милош Н. Ђурић *Огледу из грчке фило-*

софије и уметности. Савременик СКЗ. 1936, стр. 199-237, и *Кроз хеленску историју, књижевност и музику*, студије и огледи, Београд 1955, стр. 137-161.

Назувак: прављен од коже, а носен на ноzi, да је не би озледио големи штит који је борац носио. Причвршћен је над глежњем ковчама. У доцније време служио је за одбрану ногу, а граћен је од метала.

Најада: нимфа која пребива при изворима.

Некипар: црвенкасто и мирисно пиће богова.

Несиор: син Хелејев и Хлоридин, краљ у Пилу, међу ахејским јунацима угледан својим годинама (владао је већ трећим нараштајем), својом мудрошћу и речитошћу. С њиме су и два сина: Антилох и Трасимед.

Нимфе: млађане пратиље Артемидине; бораве у горама, на ливадама, у пећинама, поред потока и извора, па би онога који би им дошао у власт занеле, а у љутици обезумиле.

Ниоба: ћерка Тантала и плејаде Тајгете, или хијаде Дионе, сестра Пелопа, жена тебанског краља Амфиона. О Есхиловој обради мита о Ниоби вид. М. Н. Ђурић *Ејџика и полиџика у Есхиловој трагедији*, посебних издања САН књ. СХІХ, 1937, стр. 156-158.

Ној: јужни ветар који обично доноси кишу.

Одисеј: син Лаертов, краљ Итаке и Кефаленије, један од првих ахејских јунака не само због

- своје храбрости него и због мудрости и довитљивости. Опширније о њему вид. М. Н. Ђурић *Историја хеленске књижевности*, стр. 86–89.
- Океан:** 1) вода што окружује земљу и море; из њених таласа излазе сунце, месец и звезде и опет се у њих враћају; 2) бог те воде.
- Оклој:** састављен је од две медне плоче: једне за груди, а друге за леђа; стекао се кожним појасом који је окован.
- Олимп:** две хиљаде девет стотина и седамдесет метара висока планина између Македоније и Тесалије. Хелени су сматрали да на њој пребивају богови.
- Палага:** вид. под речју *Ајџена*.
- Пардал:** звер која се зове и леопард и пантер; у Хомерово доба била је, као и лав (арслан) довољно обична у Малој Азији.
- Парид:** вид под речју *Александар*.
- Пајрокло:** син Менетијев, најдражи друг и саратник Ахилејев.
- Пафлагоници:** становници Пафлагоније на јужној обали Црног мора, савезници тројански.
- Пееон:** 1) лекар богова на Олимпу; 2) пееон песма у славу бога Аполона.
- Пелаззи:** староседеоци хеленски који су се из свога прастарог боравишта око Додоне у Епиру раширили по Тесалији, Атици, Пелопонесу, Лемну итд., али се доцније међу надошлим странцима изгубили.
- Пелеј:** син Еаков, брат Теламонов, муж богиње Тетиде, с којом је родио Ахилеја.
- Пелиј:** планина у Тесалији.
- Пеонци:** становници Пеоније у северноисточном делу Македоније, савезници Тројанцима.
- Пергам:** тврђава тројанска, али се тако назива и сама Троја.
- Персефонеја:** ћерка Дива и Деметре, жена Аидова, краљица Доњег света. Заједно са својим мужем влада душама покојника и чудовиштима њена света и испуњује људске клетве.
- Пијерија:** земља у Македонији, названа по брду Пијеру, које се налази у њој.
- Пил:** град у Месенији, земљи у југозападном делу Пелопонеса, главни град државе Несторос.
- Пиџа:** најстарије име Аполонова пророчишта под Парнасом.
- Плејаде:** седам ћерки Атланта и Плејоне, звезде које наш народ зове Влашићи.
- Посидон:** син Крона и Реје, брат Дива и Аида. Надимак му је земљотресац, јер се мислило да потреси долазе из мора. Његово оружје је трозубац, којим узбуркава море и цепа земљу.
- Пријам:** син Лаомедонтов, краљ тројански, који има педесет синова и дванаест ћерки, разуме се од неколико жена, иноча, али права му је жена Хекаба, с којом је родио Хектора.
- Радамантиј:** син Дивов, брат Минојев.
- Реја:** Кронова жена и сестра, мати Дива, Посидона, Аида и Хере.
- Ритник:** између бораца онај који

се налази спреда као на рту и први наваљује на непријатеља.

Саламина: мало острво Атине на западу.

Сам: друго име за острво Кефаленију (у Одисеји *Сама*).

Санџарија: река у Битинији, Фригији, утиче у Црно море.

Сатниоенџ: шумски поток у Мисији.

Сидон: славан град у Феникији.

Скамандар: зове се и Ксант, река у тројанској земљи.

Скејска (у ствари *Лева*) *враџа*: воде из Троје у ахејски табор.

Скир: острво у Егејском мору, Еубеји на североистоку.

Слава: један од најјачих мотива људског делања у хомерског човека. Вид. М. Н. Ђурић *Историја хеленске еџике*, Београд 1961, стр. 53.

Спарџа: град у Лакедемону, седиште краља Менелаја.

Сперхиј: река у Тесалији.

Сџиџа: ћерка Океана и Тетије, речна нимфа и главна река у Доњем свету, која девет пута оптиче око њега. Кад неко од богова хоће да се закуне, донесе му Ирида у златном суду воде из Стиге, и он је при заклетви излије. Како је она река у Доњем свету, у царству смрти, тако божанство које се том водом куне само себе предаје смрти ако лаже.

Сџоволовка или *сџоволка* (хекатомба): жртва кад се у један мах жртвује сто или више говеда; али се ретко жртвовало толико, те стоволка може значити уопште повећу жртву.

Таланатџ: у Хомера мала мера злата, изближе непозната.

Тарџар: дубок и мрачан понор испод Доњег света у који је Див бацио Титане.

Теба: 1) град у Беотији; 2) завичај Хекторове жене Андромахе; 3) град у горњем Египту поред Нила.

Теламон: син Еаков, брат Пелејев, отац већег Ајанта и Теукра, краљ на Саламини.

Темистџа или *Темџа*: Правда, богиња поретка у свету и закона.

Тенег: острво пред тројском обалом.

Тетџа: једна од Нерејки, морских богиња, жена Пелејева, мати Ахилејева.

Тетџија: жена бога Океана.

Теукар: син Теламонов, брат већег Ајанта.

Тигеј: син Енејев, отац Диомедов, највише о њему у IV-ом певању, ст. 372-400.

Титџени: старији богови, синови и ћерке Урана и Геје. Кад им је Див отео владу, бацио их је у Тартар.

Титџон: син тројанског краља Лаомедонта и брат Пријама; због његове лепоте уграбила га Еоја (= Зора), богиња јутарњег руменила, која граби све што је лепо, свеже и младо.

Тракија: велика земља између Македоније и Црног мора.

Триџон: поток у Беотији.

Троја: главни град тројанске државе, на северозападној обали Мале Азије. Ахејци су га подседали десет година, докле га напоследку нису заузели и разорили, а потом је, разуме се,

- пропала и тројанска држава.
- Троножани*: котлић па три поге за грејање воде, али и за мешање вина или само за украс у соби, зато често за награду победнику у играма.
- Трос*: некадашњи тројански краљ, прадеда Пријамов.
- Уран*: небо, али значи и најстаријег бога, коме је (по најстаријем миту) жена Геја (тј. земља); синови и ћерке су му Титени.
- Фебо*: надимак Аполона као бога светлости.
- Феничани*: добро познати Хомеру, јер су са својим лађама посећивали и хеленске обале и острва и довозили на продају различну робу из источних страна.
- Фобос*: вид. под речју *Димос*.
- Фокејци* или *Фочани*: становници Фокиде, земље у средњој Хеладии.
- Форминга*: музички инструменат са струнама.
- Фриги* (Фригијци): становници Фригије, најзападније земље у Малој Азији.
- Фтија*: град и земља у јужној Тесалији, где је краљевао Пелеј, отац Ахилејев.
- Харије*: богиње љупкости и милине, дворкиње Афродитине. Колико их има, Хомер не каже, он спомиње само Паситеју.
- Харпије*: персонификација брзих и жестоких ветрова. Песник спомиње по имену само Подаргу, мајку Ахилејевих коња Ксанта и Балија, брзих као ви-
хор.
- Хеба*: ћерка Дива и Хере, пехарница на Олимпу.
- Хекаба*: жена Пријамова, мати Хекторова.
- Хектор*: син Пријама и Хекабе, муж Андромахе, отац Астијанакта, најугледнији јунак тројански.
- Хелада*: град у Тесалији и област око њега. У доцнија времена тако се звала цела хеленска земља.
- Хелена*: ћерка Дива и Леде, жена краља Менелаја, од којег је је одвео Парид. Опширније о њој види М. Н. Ђурић: *На изворима уметничке лејоше*, огледи о Хомеру, СКЗ 339, 1937, стр. 5–39.
- Хелије*: управо сунце, а онда бог сунца.
- Хера*: сестра и жена Дивова и потом краљица богова и људи.
- Херакле*: син Дива и Алкмене, жене Амфитрионове, највећи јунак хеленски, који је живео пре тројанског рата. Опширније о њему вид. М. Н. Ђурић *Мити о Хераклу и његов смисао или о нејресчаном самонаградњању*. Књижевност, књ. XXXI 1960, 487–501.
- Хермија*: син Дива и Атлантове ћерке Маје, бог телесне и духовне окретности, гласник богова и пратилац душа у Подземни свет.
- Хијемолзи*: народ у Тракији који пије кобиље млеко.
- Хијерион*: надимак бога Хелија.
- Хирон*: мудри кентаур, лекар, учитељ Ахилејев.
- Хоре*: нижа божанства, која у љупкој игри приказују ред у промени нарочито у промени

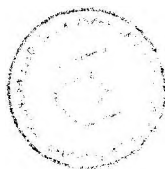
годишњих времена. Оне доносе часове и годишња времена и дају да све у право време успева и цвета.

Часӣ: у Хомера неодојива пратиља одлике и заслуге. О њој вид. М. Н. Ђурић *Историја хеленске еџике*, стр. 54.

Шлем: капа од пасје коже, која је око ивице имала обруч, а по себи кврге од метала. Ретко је цео шлам био од метала. На њему је била перјаница од коњске струне, а осим тога могли су бити причвршћени рогови. Привезан је под брадом ременом.

Шџӣӣ: оружје за заштиту од

непријатељског оружја, сложено од више сувих округло обрезаних кожа које су сашишете ременом или жицама, а у средини утегнуте. За утезање служила је хоризонтална дрвена пречница, која се држала с унутрашње стране штита као ребро, тако да је штит био избачен, само је у средини била слободна, те се за њу штит држао руком. Са спољашње стране штит је могао бити окован, нарочито око ивице, па у средини на пупку, а и украшен. У ходу је висио на леђима, а у борби повукао би се напред и поставио на земљу, те би борац, сакривен иза њега, гађао непријатеља

САДРЖАЈ

Прво певање:	
Куга. Гњев	7
Друго певање:	
Сан. Кушање. Беотија или списак бродова	29
Треће певање:	
Заклетве. Гледање с бедема. Мегдан Парида и Менелаја	57
Четврто певање:	
Гажење заклетве. Агамемнон прегледа војску	73
Пето певање:	
Диомед се одликује	91
Шесто певање:	
Хектор се састаје с Андромахом	119
Седмо певање:	
Хектор и Ајант деле мегдан. Сахрањивање мртвих	137
Осмо певање:	
Прекинута битка	155
Девето певање:	
Посланство Ахилеју. Молбе	175
Десето певање:	
Песма о Долону	199

Једанаесто певање:	
Агамемнон се одликује	219
Дванаесто певање:	
Борба око бедема	247
Тринаесто певање:	
Битка код лађа	263
Четрнаесто певање:	
Хера опчињава Дива	291
Петнаесто певање:	
Потискивање од лађа	309
Шеснаесто певање:	
Песма о Патроклу	335
Седамнаесто певање:	
Менелај се одликује	363
Осамнаесто певање:	
Ковање оружја	389
Деветнаесто певање:	
Ахилеј утолио гњев	411
Двадесето певање:	
Борба богова	427
Двадесет прво певање:	
Битка поред реке	445
Двадесет друго певање:	
Погибија Хекторова	467
Двадесет треће певање:	
Надметање у славу Патрокла	485
Двадесет четврто певање:	
Откуп Хектора	515
Регистар имена и речи с објашњењима	541

